

LAUKSAIMNIECĪBAS KOOPERATĪVU ATTĪSTĪBA ES 2014. GADĀ

LAUKSAIMNIECĪBAS KOOPERATĪVU ATTĪSTĪBA ES 2014. GADĀ

Iespiests Briselē 2015. gada 5. februārī

Attēlu autortiesības pieder *Copa-Cogeca*

Sīkāka informācija par lauksaimniecības kooperatīviem Eiropā ir atrodama un lejupielādējama *Cogeca* tīmekļa vietnē <http://www.copa-cogeca.eu/Cogeca>

©Eiropas Savienības Lauksaimniecības kooperatīvus pārstāvošā organizācija (*Cogeca*), 2014. gads
Šo materiālu ir atļauts pavairot un drukāt minot tā avotu - *Cogeca*.

Iespiests Briselē 2015. gada 5. februārī

IEVADS

Eiropas lauksaimniecība saskaras ar daudzām problēmām. Neskatoties neseno reformu, kuru sāka īstenot 2014. gadā, joprojām ir daudz neskaidrību. Tirgus apstākļi mainās, un pieaug spiediens nodrošināt daudz efektīvākus atbildes mehānismus un augstāku efektivitātes līmeni starptautiskā mērogā. Tomēr mūsu kooperatīviem un to lauksaimniekiem arvien ir nozīmīgas piedāvātās iespējas.

Ļaujiet arī man Jums atgādināt, ka pēc tam, kad es tiku iecelts par *Cogeca* prezidentu, mēs apstiprinājām darba programmu, kura aptvēra noteiktus politikas mērķus, kas bija vērsti uz to, lai veicinātu Eiropas lauksaimniecības kooperatīvu orientāciju uz uzņēmējdarbību. Šis ziņojums būs kā noderīgs informatīvs instruments, lai sekmētu efektīvāku lobēšanu Eiropas iestādēs, kā arī veidotu kontaktus ar citām ieinteresētajiem personām un starptautiskajām organizācijām. Šajā ziņojumā iekļautā informācija uzsvēr lauksaimniecības kooperatīvu un valstu kooperatīvo organizāciju nozīmi.

Pašreizējo politisko lēmumu pieņemšanai ES mērogā izšķiroša loma ir informācijai par pašreizējo lauksaimniecības kooperatīvu profilu, jo īpaši saistībā ar to ekonomisko darbību un struktūru attīstīšanu. Politikas veidošanā būtiska nozīme ir atzīt šo struktūru ieguldījumu ekonomiskajā izaugsmē, nodarbinātībā un ilgtspējīga attīstībā. Šā paša iemesla dēļ ir svarīgi prezentēt kooperatīvu specifiku un ES dalībvalstu kooperatīvo sabiedrību lielo daudzveidību.

Līdz ar to šī publikācija ir svarīga, jo tajā ir sniegti jaunākie pieejamie statistikas dati par vispārējo lauksaimniecības nozari, informācija par kooperatīviem un tendences saistībā ar lauksaimniecības kooperatīviem visās ES dalībvalstīs. Šajā pārskatā atrodamo informāciju sniegušas *Cogeca* dalīborganizācijas, vai arī tā iegūta no oficiāliem avotiem.

Šajā pārskatā minētie secinājumi uzsvēr ES lauksaimniecības kooperatīvu ekonomisko nozīmi, vienlaikus atspoguļojot plašu dažādu to attīstības līmeņu spektru visās ES dalībvalstīs. Tādēļ lauksaimniekiem, jo īpaši tajos tirgus segmentos, kur lauksaimniecības kooperatīvu tirgus daļa vēl arvien ir ļoti maza, būtu steidzami nepieciešams apvienoties kooperatīvos, lai uzlabotu savu ekonomisko redzamību, kā arī saņemtu taisnīgu daļu no pievienotās vērtības.

Šajā ziņojumā arī ir redzams, ka visaugstākie ekonomiskie sasniegumi lauksaimniecībā ir tajās dalībvalstīs un nozarēs, kuras ir visvairāk orientētas uz tirgu. Augstāki ekonomiskie rādītāji ir tiem kooperatīviem, kuri izmanto uzņēmējdarbības stratēģijas un veic darbības, kas ļauj kāpināt pievienoto vērtību, nodrošinot produkcijas pārstrādi un tirgvedības pasākumus.

Šeit atrodama informācija liecina, ka lauksaimnieku redzamība ir atkarīga no tā, cik labi tie ir apvienojušies kooperatīvos. Nākotnē saskaroties ar arvien konkurējošākiem tirgiem un izteiktāku klientu vajadzību un vēlmju diversifikāciju, kooperatīvi kļūs par neaizstājamu instrumentu lauksaimnieku rokās, kas ļaus panākt augstāku ekonomisko sniegumu.

Tādējādi šis pētījums ir būtisks instruments, lai labāk izprastu ES kooperatīvus, kā arī, lai demonstrētu ES iestādēm *Cogeca* viedokļa un argumentu nozīmīgumu, ņemot vērā to, ka kooperatīvi ir nozīmīga Eiropas lauksaimniecības daļa.

Visbeidzot, es vēlos pateikties valstu organizācijām, kā arī visiem tiem, kas ir palīdzējuši izveidot šo nozīmīgo un pamatīgo ziņojumu, jo īpaši Sekretariātam, kas bija uzņēmies veikt šo apjomīgo darbu.

Briselē, 2014. gada 4. decembrī

Cogeca prezidents
Christian Pèes

KOPSAVILKUMS

Pēdējo gadu laikā *Cogeca* ir periodiski laidusi klajā dažādus ziņojumus par ES lauksaimniecības kooperatīvu attīstību.

Šajā publikācijā ir turpināts iepriekšējos izdevumos izvēlētais ceļš, šajā reizē vēl vairāk paplašinot attiecīgo jomu, kas tagad aptver visas ES dalībvalstīs, kā arī piedāvā padziļinātu analīzi. Tāpat tajā ir sniegti kooperatīvu salīdzinošie rādītāji, kā iekļauti juridiskie, pārvaldības un finanšu aspekti.

Šo ziņojumu ir sagatavojis Sekretariāts, un tas lielākoties ir balstīts uz informāciju, kas ir saņemta no *Cogeca* biedru organizācijām, atbilžu veidā uz aptaujas jautājumiem, turpretī citos gadījumos galvenais informācijas avots bija pētījums "Atbalsts lauksaimnieku kooperatīviem" (*Support for Farmers' Cooperatives*, 2012. gada novembris), ko finansēja Eiropas Komisija un veica *LEI Wageningen UR*.

Šajā aptaujā *Cogeca* biedru organizācijām tika lūgts sniegt vispārēju informāciju par viņu sabiedrību, norādīt kontaktinformāciju, kā arī nosaukt savus pašreizējos ievēlētos un administratīvos vadītājus.

Turklāt tika lūgta arī informācija par pašreizējo tirgus attīstību, īpašu uzsvaru liekot uz lauksaimniecības kooperatīviem, kā arī to politikas mērķiem un prioritātēm. Valstu organizācijām tika lūgts sniegt vispārējus datus par to biedru kooperatīvu attīstību, apzināt un klasificēt vadošos kooperatīvus, kā arī sniegt informāciju par vadošajiem kooperatīviem attiecīgās nozarēs. Šis aptaujas noslēdzošajā daļā uzmanība ir vērsta uz juridiskajiem aspektiem un, jo īpaši uz galvenajām tiesību normām, kā arī nodokļu iekasēšanas, pārvaldības un revīzijas aspektiem.

Šajā ziņojumā sniegtās atbildes tika sakārtotas atsevišķās nodaļās. Ir jāuzsver, ka šī pieeja ļāva gūt bagātīgu informācijas apjomu (salīdzinājumā ar iepriekšējiem izdevumiem), jo šoreiz iegūtie dati aptver lauksaimniecības kooperatīvu attīstību visās ES 28 valstīs.

Pirmajā nodaļā ir sniegts īss *Cogeca* apraksts. Šī informācija vieš skaidrību par *Cogeca* darbības aizsākumiem un sadarbības uzsākšanu ar *Copa*, ar mērķi izveidot kopīgu Sekretariātu. Pašreizējā struktūra un organizācija ar Sekretariāta starpniecību ievēro šo ceļu, kā arī izmanto lēmumu pieņemšanas instrumentus un metodes, lai attiecībā uz Eiropas iestādēm un ieinteresētajām personām lobētu kooperatīvu intereses.

Otrajā nodaļā ir apkopoti svarīgākie lauksaimniecības ražošanas statistikas indikatori par visām ES dalībvalstīm, kā arī vispārējie dati par kooperatīviem katrā dalībvalstī. To visu papildina saraksts ar 100 lielākajiem lauksaimniecības kooperatīviem, kas ir noteikti pēc to apgrozījuma pēdējā pārskata periodā (2013. gadā).

Balstoties uz šiem datiem iegūtais vispārējais secinājums ir tāds, ka ES kooperatīvi ir labi pārstāvēti Eiropas pārtikas apgādes ķēdē. Proti, visu kooperatīvu kopējais apgrozījums šobrīd ir aptuveni 347 miljardi eiro, bet kopējais kooperatīvu skaits ir sarucis līdz aptuveni 22 000 (38 000 iepriekšējā pārskata periodā). Tomēr būtu jāatzīmē, ka tas ir tāpēc, ka datus nav iekļauti 11 500 *CUMA*, kā arī tāpēc, ka ir ievērojami sarucis Grieķijas kooperatīvu skaits (par aptuveni 6000), kas saistīts ar to, ka spēkā stājas jaunas tiesību normas, kuras paredzēja pārreģistrācijas procedūru.

Turklāt vadošo kooperatīvu vidū ir vērojama būtiskas izaugsmes tendence, un kopējais 100 lielāko kooperatīvu apgrozījums laika posmā no 2011. līdz 2012. gadam ir audzis par 4%, bet nākamajā gadā jau vēl par 14%.

Vienlaikus 25 lielāko lauksaimniecības kooperatīvu vidū ir vērojama vienlīdz iespaidīga tendence (ņemot vērā periodu ilgumu), to apgrozījumam laika posmā no 2003. līdz 2008. gadam pieaugot par 5%, un nākamajā periodā no 2008. līdz 2013. gadam — vēl par 12%.

Aplūkojot tabulu, kurā ir uzskaitīti desmit lielākajiem kooperatīvi pēc astoņām apakšnozarēm ar to apgrozījumu par pēdējiem trīs gadiem (ar atsevišķiem izņēmumiem), var pamanīt būtiskas izaugsmes tendenci.

Trešajā nodaļā ir sniegts ieskats par lauksaimniecības kooperatīvu tiesisko regulējumu, tostarp par finansēm, nodokļu piemērošanu un pārvaldības aspektiem.

Tiesību pamatnostādņēs ir paredzēti dažādi noteikumi, kas attiecas uz lauksaimniecības kooperatīviem. Šie dažādie noteikumi ir saistīti ar vispārējo tiesību aktu sistēmu stingrību visās dalībvalstīs. Citiem vārdiem sakot, dažās dalībvalstīs ir plaši un visaptveroši tiesību akti, kuri īpaši regulē kooperatīvu darbību, kamēr citās ir īpaši kooperatīviem izstrādāti tiesību akti. Savukārt citās dalībvalstīs tiesiskais regulējums paredz lielāku elastību attiecībā uz juridiskajām vienībām, pie nosacījuma, ka tās ievēro vispārējās komercdarbības vai uzņēmējdarbības tiesību aktu prasības.

Lauksaimniecības kooperatīvu uzraudzība nav nošķirama no kontroles tiesībām, kuras savukārt ir tieši saistītas ar kooperatīvu finansējumu, vismaz attiecībā uz biedru pamatkapitālu. Būtu jāuzsver, ka, lai gan starp visu dalībvalstu tiesību sistēmām pastāv būtiskas atšķirības, uzraudzība (kā arī finanšu aspekti) galvenokārt ir saistīta ar tirgus nosacījumiem. Atšķirības pastāv starp tradicionālajām struktūrām un darbību preču tirgos un sarežģītākām pārvaldības struktūrām, kur uzņēmējdarbības aspekti liek pieņemt un ieviest daudz sarežģītākas uzņēmējdarbības pārvaldības metodes un stratēģijas. Vienkāršāk izsakoties, ikdienas pārvaldībā pietiek ar viena līmeņa pārvaldības sistēmām, kurās lauksaimnieki uzņemas administratoru lomu, lai veiktu darbības ar precēm un nodrošinātu salīdzinoši vienkāršu lēmumu pieņemšanas procesu.

Savukārt, ja tirgus apstākļi pieprasa daudz sarežģītākus risinājumus, un tiek piemērotas vairāk uz tirgu vērstas stratēģijas un ir lielāka kapitāla intensifikācijas pakāpe, tad tādos gadījumos rodas nepieciešamība pēc profesionāliem pārvaldītājiem. Šie apstākļi ir veicinājuši nepieciešamību pēc profesionālas administratīvās valdes, kuru vadītu direktoru padome, kurā savukārt darbotos ievēlēti biedru pārstāvji — tādējādi tā būtu divu līmeņu sistēma. Šādas divu līmeņu sistēmas ir bieži sastopamas dalībvalstīs, kurās kooperatīvi ir ievērojami auguši, kļūstot ļoti konkurētspējīgi — pat pasaules mērogā.

Tieši nepieciešamība pēc apjomīgākas mārketinga stratēģijas un komercdarbības stratēģijas ir tas, kas liek piesaistīt ārējo kapitālu. Jo lielāks ir attālums no tirgiem līdz lauksaimniekiem, jo izteiktāka vajadzība pēc kapitāla, tādējādi arī pēc ārējā kapitāla. Tāpēc ārējā kapitāla piesaistīšanai kooperatīva pamatkapitālam ir izšķiroša ietekme uz tā pārvaldību. Lauksaimniekiem ir nepieciešams līdzsvarot vajadzību pēc (ārējā) finansējuma un vienlaikus saglabāt kontroli. Tādējādi vairumā gadījumu šis līdzsvars tiek atspoguļots pārvaldības struktūrā, kurā ārējiem finansētājiem ir ierobežota līdzdalība lēmumu pieņemšanā.

Atsevišķas dalībvalstis paredz īpašus noteikumus attiecībā uz nodokļu piemērošanu kooperatīviem, galvenokārt saistībā ar atbrīvojumiem no nodokļu likmēm darījumos ar biedriem. Atsevišķos gadījumos valsts tiesību sistēmai ir īpaši nodokļu noteikumi attiecībā uz lauksaimniecības kooperatīviem, tomēr lielākajai daļai valstu lauksaimniecības kooperatīvu piemēro vispārējās nodokļu sistēmas noteikumus.

Patiesi, dažkārt kooperatīviem piemēro *IFRS*, tiesa gan to dara salīdzinoši mazs lielo kooperatīvu skaits, kuriem ir izvērstā starptautiskā darbība. Daži kooperatīvi piemēro *IFRS* standartus gadījumos, ja tiem ir ļoti būtiski nodrošināt salīdzināmību starptautiskā mērogā. Šādos gadījumos kooperatīvi izvēlas pieņemt *IFRS*, jo tiem nav nekādu nelabvēlīgu tiesisko seku valsts tiesību sistēmā.

Kopsavilkums par šiem pamata noteikumiem ir izklāstīts tabulas veidā šīs nodaļas beigās. Tas ļauj tieši salīdzināt lauksaimniecības kooperatīvu tiesisko regulējumu visās ES dalībvalstīs.

Ceturtnā un noslēdzošā nodaļa ir visplašākā, jo tajā ir sniegti atsevišķu valstu ziņojumi par visām 28 ES dalībvalstīm. Katras valsts apskata sākumā ir sniegts īss lauksaimniecības ražošanas struktūras apraksts. Pēc tam nāk noteikta informācija par katras valsts *Cogeca* biedra organizācijas šobrīd ievēlētajiem un administratīvajiem vadītājiem. Šīs organizācijas ir sniegušas informāciju par to darbību dažādās jomās, jo īpaši saistībā ar apmācībām, informāciju un citiem pakalpojumiem, ko tās sniedz to biedriem lauksaimniekiem. Tāpat arī par katru valsti ir sniegta izvērstāka informācija par tās vadošajiem kooperatīviem — gan vispārīgi, gan pēc katras nozares skatoties.

Visbeidzot, biedri arī ir snieguši komentārus par savām pašreizējām prioritātēm, kā arī iespējamo darbību ES mērogā.

SATURA RĀDĪTĀJS

COGECA PRIEKŠSĒDĒTĀJA CHRISTIAN PÈES PRIEKŠVĀRDS.....	5
KOPSAVILKUMS	6
ZIŅOJUMĀ LIETOTIE SIMBOLI UN SAĪSINĀJUMI	11

I COGECA APRAKSTS

1. <i>Cogeca</i> — Eiropas valstu kooperatīvu organizāciju un to biedru Organizācija.....	14
2. Lauksaimnieku kooperatīvu kopuzņēmumi kā iespēja nākotnei.....	15
3. Aizstāvot Eiropas lauksaimniecības pārtikas ražotāju un uzņēmumu intereses.....	16
4. <i>Cogeca</i> kā lobījs un platforma starpkooperatīvu sadarbībai.....	16
5. Inovāciju veicināšana kā galvenā stratēģija, lai uzlabotu lauksaimniecības kooperatīvu konkurētspēju	17
6. Lēmumu pieņemšanas process <i>Cogeca</i> iekšienē	18

II. KOOPERATĪVU STATISTIKAS RĀDĪTĀJI

1. ES lauksaimniecības statistika	22
2. Vispārīgi dati par lauksaimniecības kooperatīviem ES	23
3. Lielāko 100 ES lauksaimniecības kooperatīvu attīstība (2011-2013) (pēc apgrozījuma, milj. €)	24
4. Lielāko 100 un 25 ES lauksaimniecības kooperatīvu attīstība (2011-2013)	28
5. Lielākie kooperatīvi ES 2013. gadā (pēc to darbības nozares)	29
Lauksaimniecību apgāde	29
Piena produkti	30
Gaļa	31
Daudznozaru produkti	32
Labības apgāde	33
Dārzkopība	34
Vīns	35
Olīveļļa (un olīvas)	36

SATURA RĀDĪTĀJS

III.	KOOPERATĪVU TIESISKAIS REGULĒJUMS	37
1.	Valstu iezīmes saistībā ar kooperatīvu tiesisko regulējumu	38
2.	Pārvaldība	38
3.	Ārējā finansējuma ietekme uz pārvaldības struktūrām (bez biedra statusa)	38
4.	Valstu nodokļu sistēmu pielāgošana lauksaimniecības kooperatīvu specifikai	39
5.	<i>IFRS</i> ietekme uz kooperatīviem	39
6.	Pielikumi	40
IV.	PĀRSKATI PAR VALSTĪM	47
1.	Beļģija	48
2.	Bulgārija	58
3.	Čehija	64
4.	Dānija	78
5.	Vācija	86
6.	Igaunija	98
7.	Īrija	108
8.	Grieķija	126
9.	Spānija	134
10.	Francija	154
11.	Horvātija	170
12.	Itālija.....	178
13.	Kipra	192
14.	Latvija	204

SATURA RĀDĪTĀJS

15. Lietuva	214
16. Luksemburga	228
17. Ungārija	236
18. Malta	248
19. Nīderlande	266
20. Austrija	286
21. Polija	294
22. Portugāle	308
23. Rumānija	322
24. Slovēnija	332
25. Slovākija	346
26. Somija	358
27. Zviedrija	366
28. Apvienotā Karaliste	374

ZIŅOJUMĀ IZMANTOTIE SIMBOLI UN SAĪSINĀJUMI

KLP	Kopējā lauksaimniecības politika
Cogeca	Eiropas lauksaimnieku kooperatīvi
Copa	Eiropas lauksaimnieki
Padome	Eiropas Savienības Ministru Padome
GD AGRI	Eiropas Komisijas Lauksaimniecības un lauku attīstības ģenerāldirektorāts
EK	Eiropas Komisija
EP	Eiropas Parlaments
ES	Eiropas Savienība
ES-15	Kopējais Eiropas Savienības dalībvalstu skaits laika posmā no 1995. līdz 2004. gadam (aprīlim)
ES-25	Kopējais Eiropas Savienības dalībvalstu skaits laika posmā no 2004. gada
ES-27	Kopējais Eiropas Savienības dalībvalstu skaits laika posmā no 2007. gada janvāra
ES-28	Kopējais Eiropas Savienības dalībvalstu skaits laika posmā no 2013. gada jūlija
KV	kandidātvalstis
NMS	Jaunākās dalībvalstis (kuras ir pievienojušās 01.05.2014 vai vēlāk)
DV	(ES) dalībvalstis
EUROSTAT	Eiropas Kopienu Statistikas birojs
FAO	Apvienoto Nāciju Organizācijas Pārtikas un lauksaimniecības organizācija
GATT	Vispārējā vienošanās par tarifiem un tirdzniecību
ICA	Starptautiskā kooperatīvu apvienība
Cooperatives Europe	ICA Eiropā reģionā
IFAP	Starptautiskā lauksaimniecības produktu ražotāju federācija
NICE	Nīderlandes kooperatīvu uzņēmējdarbības veicināšanas institūts
ESAO	Ekonomiskās sadarbības un attīstības organizācija
PTO	Pasaules Tirdzniecības organizācija
GVA	Bruto pievienotā vērtība lauksaimniecībā
GDP	Iekšzemes kopprodukts

ZIŅOJUMĀ IZMANTOTIE SIMBOLI UN SAĪSINĀJUMI

BE	Beļģija	ECU	Eiropas valūtas vienība
BG	Bulgārija	EUR vai €	eiro (ieviesta no 01.01.2002)
CZ	Čehija	CZK	Čehijas krona
DK	Dānija	DKK	Dānijas krona
DE	Vācija	EEK	Igaunijas krona
EE	Igaunija	LVL	Latvijas lats
IE	Īrija	LTL	Lietuvas lits
EL	Grieķija	HUF	Ungārijas forints
ES	Spānija	LVL	Polijas zlots
FR	Francija	SEK GBP	Zviedrijas krona
HR	Horvātija		Apvienotā Karalistes mārciņa
IT	Itālija	b€ vai bEUR	miljardi eiro (tūkstoš miljoni)
CY	Kipra	bECU	miljardi ECU (tūkstoš miljoni)
LV	Latvija	m€ vai MEUR	miljoni eiro
LT	Lietuva	mECU	miljoni ECU
LU	Luksemburga	UAA	Lauksaimniecībā izmantojamo zemju platība
HU	Ungārija	ha	hektārs
MT	Malta	(000 ha)	tūkstoši hektāru
NL	Nīderlande	Km ²	kvadrātkilometri
AT	Austrija	(000)	tūkstoši
PL	Polija	-	nulle / nav informācijas
PT	Portugāle	0	mazāk par pusi vienības
RO	Rumānija	0,000	uzskaitīts mazāk par pusi vienības
SI	Slovēnija	:	nav pieejama informācija
SK	Slovākija	#	nav droši zināms
FI	Somija	p	Provizoriski dati
SE	Zviedrija	*	aplēses
UK	Apvienotā Karaliste	%	procenti

COGECA **APRAKSTS**

1. COGECA — EIROPAS ORGANIZĀCIJA, KAS APVIENO VALSTU KOOPERATĪVĀS SABIEDRĪBAS UN TO BIEDRUS

Kad 1957. gada 25. martā tika parakstīts Romas Līgums, tajā jau bija iekļauti vispārīgie tiesiskie pamatnosacījumi, kas kopā veidoja Kopējo lauksaimniecības politiku (KLP).

Līgums gan nereglamentēja attiecības starp Kopienas iestādēm un to lauksaimniecības nozares pārstāvjiem, tomēr Eiropas Komisija jau agrīnā posmā pauda vēlmi izveidot ciešāku sadarbību, un tāpēc valstu lauksaimniecības organizāciju pārstāvjus ielūdza novērotāju statusā piedalīties 1958. gada Stresas (*Stresa*) konferencē.

Paši lauksaimnieki pauda pārliecību par viņu nozares nozīmi Kopienā, un 1958. gada 6. septembrī tika izveidota pirmā Eiropas līmeņa profesionālo lauksaimnieku organizāciju komiteja *Copa* (*Committee of Professional Agricultural Organisations*).

Gadu vēlāk, 1959. gada 24. septembrī valstu lauksaimniecības kooperatīvu organizācijas Hāgā nolēma izveidot Eiropas jumta organizāciju — lauksaimniecības kooperācijas komiteju *Cogeca* (*General Committee for Agricultural Cooperation in the European Union*), kura apvienoja arī zivsaimniecības nozares kooperatīvus.

Cogeca izveides brīdī tajā bija seši biedri. Patlaban — septiņas ES paplašināšanās kārtas vēlāk — tajā ir apvienojušās mūsdienu Eiropas 28 dalībvalstu 30 pilntiesīgas biedru organizācijas un viens saistītais biedrs. Turklāt *Cogeca* ir vēl 36 atzīti partneru biedri (tostarp desmit ir no valstīm, kas nav ES dalībvalstis).

Līdz ar nesenākajām Eiropas Savienības paplašināšanās kārtām — 2004., 2007. un 2014. gadā *Copa* un *Cogeca* kopīgi vēl vairāk nostiprināja savas pozīcijas kā Eiropas spēcīgākās lauksaimniekus pārstāvošās organizācijas. Kopā *Copa* un *Cogeca* ir uzņēmušas kopumā 38 valstu lauksaimnieku un kooperatīvu organizācijas no jaunajām ES dalībvalstīm. Tādējādi biedru skaits ir pieaudzis līdz 70 organizācijām no visām ES-28 dalībvalstīm.

Cogeca mūsdienās dēvē par "Eiropas lauksaimniecības kooperatīvus pārstāvošo organizāciju", un šobrīd tā pārstāv aptuveni 22 000 lauksaimniecības kooperatīvu vispārējās un īpašās intereses.

Kopš *Cogeca* izveidošanas Eiropas iestādes to ir atzinušas par nozīmīgāko pārstāvības institūciju, kas patiesi pārstāv un aizstāv visu lauksaimniecības, mežsaimniecības, zivsaimniecības un akvakultūras kooperatīvu nozari.

1. LAUKSAIMNIEKU KOOPERATĪVU KOPUZŅĒMUMI KĀ IESPĒJA NĀKOTNEI

Ideja par kooperatīviem radās 19. gs. sarežģītu ekonomisko un sociālo apstākļu rezultātā. Lauksaimnieki pakāpeniski sāka saprast, ka, apvienojot spēkus, viņi var uzlabot piekļuvi tirgiem un kopīgi finansēt svarīgus papildu pasākumus, proti: veikt iepirkumus, izpēti, apstrādi, mārketingu, izplatīšanu un produktu sekmēšanu tirgū. Lauksaimniecības kooperatīvi ir nozīmīgi lauksaimniecības nozares partneri visās ES dalībvalstīs.

Kooperatīviem ir divējāda loma, jo tie vienlaikus ir gan privātpersonu apvienības, gan arī ekonomiski uzņēmumi.

Kooperatīvi sekmē lauksaimniecisko darbību, jo tie ļauj lauksaimniekiem uzlabot darījumu slēgšanas spējas, kam ir būtiska nozīme, lai samazinātu izmaksas, kad tie nodrošina izejvielas un materiālus. Apvienojot spēkus un koncentrējot piedāvājumu, lauksaimnieki panāk apjomradītu ietaupījumu un vērtīgu sinerģiju, lai ražotu un tirgotu biedru produkciju.

Kooperatīvu darbība ir balstīta uz ekonomikas demokrātijas, caurspīdīguma un solidaritātes principiem.

Lauksaimniecības kooperatīviem ir būtiska loma to biedru ražošanas produktu pielāgošanā patērētāju vajadzībām, lai uzlabotu savas pozīcijas tirgū.

Lauksaimniecības kooperatīvi ir aktīvi iesaistīti tajā, lai nodrošinātu patērētājiem videi draudzīgus, kvalitatīvus produktus, kas no ražotāja ir padarīti pieejami mazumtirgotājam.

Balstoties uz kooperatīvu "rūpes par vietējo kopienu" principu, lauksaimniecības kooperatīvi ir nozīmīgi lauku reģionu attīstības veicinātāji. Tādēļ tie aktīvi sekmē ekonomisko lauku reģionu (tostarp mazāk labvēlīgo apvidu) ekonomisko dzīvotspēju. Tādēļ tie ir svarīgi tiešās un netiešās nodarbinātības un ekonomiskās izaugsmes veicinātāji, kuri arī palīdz sasniegt stratēģijas "Eiropa 2020" mērķus.

Lauksaimniecības kooperatīvi ES ir nozīmīgs sociālekonomisks elements ekonomikā un visā sabiedrībā kopumā. Visās ES dalībvalstīs lauksaimniecības kooperatīvi caurmērā īsteno vairāk nekā 40% no visas lauksaimniecības produktu piegādes darbības, kā arī lauksaimniecības produktu savākšanas, apstrādes un pārdošanas.

2. AIZSTĀVOT EIROPAS LAUKSAIMNIECĪBAS PĀRTIKAS RAŽOTĀJU UN UZŅĒMUMU INTERESES...

MĒRĶI

Cogeca nodrošina lauksaimnieku un zivsaimniecību kooperatīvu interešu pārstāvēšanu ES līmenī. Tālab tai ir pieci galvenie mērķi:

- ◇ Pārstāvēt vispārējās un specifiskās Eiropas lauksaimniecības kooperatīvu intereses pārrunās ar ES institūcijām un citām sociālekonomiskajām organizācijām, sekmējot labvēlīgas politikas izstrādi.
- ◇ Veicināt saziņu un sadarbību starp lauksaimniecības kooperatīviem ES valstīs.
- ◇ Veikt juridisko, ekonomisko, finanšu un sociālos vai cita veida pētījumus par lauksaimniecības un zivsaimniecības kooperatīvajām sabiedrībām.
- ◇ Meklēt risinājumus kopīgām problēmām.
- ◇ Uzturēt un attīstīt attiecības ar *Copa* un jebkurām citām organizācijām, kuras darbojas lauksaimniecības, ekonomikas vai sociālajā jomā Eiropas un/vai pasaules mērogā.

3. COGECA KĀ LOBIJS UN PLATFORMA STARPKOOPERATĪVU SADARBĪBAI

Cogeca piedalās visas Kopienas nākotnes politikas izstrādē, kas ir attiecināma uz kooperatīviem.

Tāpat *Cogeca* arī veicina sadarbību starp kooperatīviem Eiropas līmenī.

Cogeca prezidentūras Uzņēmējdarbības forums par lauksaimniecības produktu nozari (*Business forum on the Farm Supply Sector*) 2014. gada 15. maijā Berlīnē, Vācijā. Prezidentūras uzņēmējdarbības forumā kopā ar attiecīgo kooperatīvu ģenerāldirektoriem un vadītājiem tika apskatīti Eiropas kooperatīvu svarīgākie politikas jautājumi uzņēmējdarbības stratēģijas lauksaimniecības produktu nozarē.

No kreisās uz labo: *Cogeca* priekšsēdētājs *Christian Pèes*, *Cogeca* prezidentūras uzņēmējdarbības forumu koordinators un *Cooperativas Agro-Alimentarias* ģenerāldirektors *Eduardo Baamonde-Noche*, Humboltas Universitātes prof. *Harald Von Vitzke Agrifirm* (NL) izpilddirektors *A. (Ton) Loman*, *DRV* priekšsēdētājs *Manfred Nüssel*, *AGRITEAM* (IT) priekšsēdētājs un galvenais izpilddirektors *Giovanni Rizzo*, *VIVESCIA* (FR) rīkotājdirektora vietnieks *Christophe Brasset* un *BayWa* (DE) izpilddirektors prof. *Klaus Josef Lutz*.

4. INOVĀCIJU VEICINĀŠANA KĀ GALVENĀ STRATĒGIJA, LAI UZLABOTU LAUKSAIMNIECĪBAS KOOPERATĪVU KONKURĒTSPĒJU

EIROPAS BALVA PAR KOOPERATĪVU INOVĀCIJĀM (EACI)

Cogeca 2009. gadā pirmo reizi uzsāka iniciatīvu "Eiropas balva par kooperatīvu inovāciju" (*European Award for Cooperative Innovation — EACI*), kuras mērķis bija veicināt izpratni un sekmēt inovāciju ieviešanu Eiropas lauksaimniecības kooperatīvos.

Inovācijas ir galvenais diferencēšanas stratēģiju dzinējspēks, kas vērsts uz to, lai panāktu lielāku pievienotās vērtības daļu, kas tiek radīta pārtikas produktu vērtības ķēdē. Inovācijām tāpat arī var būt izšķiroša nozīme izmaksu samazināšanā.

2014. gada EACI prezentācija

No kreisās uz labo: *COGECA* priekšsēdētāja vietnieks *Martin Pýcha*, *VALLE DEL JERTE* priekšsēdētājs *Emilio Sánchez Serrano*, *DIJON CÉRÉALES* projektu vadītājs *Pierre-Yves Dymarski*, *COGECA* priekšsēdētājs *Christian Pèes*, *COGECA* priekšsēdētāja vietniece *Maria-Antonia Figueiredo* un *COOPERATIVA GANADERA DE CASPE* izpilddirektors *Tomás Fillolaa Vicente*.

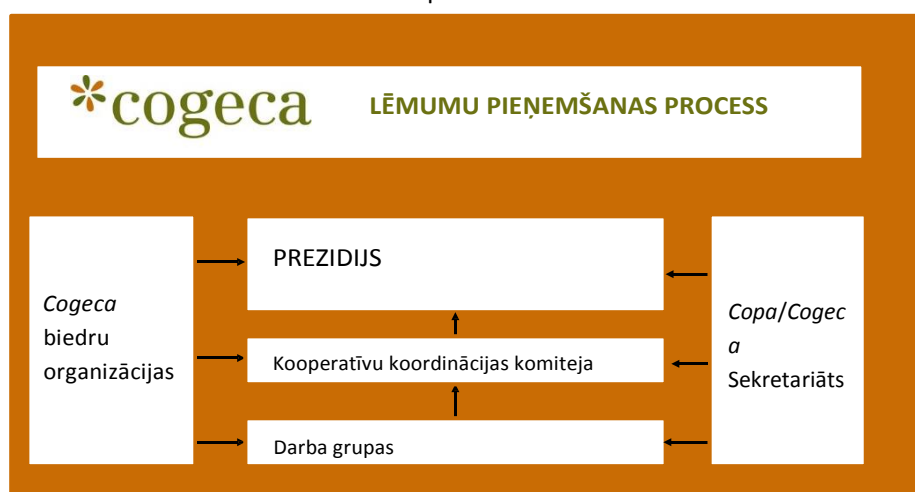

Tehnoloģiskie jauninājumi (kas balstīti uz izpēti un attīstību), kā arī ar tehnoloģiju nesaistīti jauninājumi (jauni esošas tehnoloģijas pielietošanas veidi), ir vienlīdz svarīgi, lai stātos pretī diviem galvenajiem izaicinājumiem (ilgtspējai un ekonomikas veiktspējai) un lai uzlabotu kā rezultativitāti, tā efektivitāti. Citiem vārdiem sakot, "ar mazākiem resursiem ražotu vairāk".

5. LĒMUMU PIENĒMŠANAS PROCESS COGECA IEKŠIENĒ

PREZIDIJS

Prezidiju veido *Cogeca* pilntiesīgo biedru pārstāvji, un tas ir augstākā lēmējinstāde organizācijā. Tas pēta un risina visus jautājumus, kas ir saistīti ar *Cogeca* mērķu sasniegšanu. Prezidija nostādnes tiek pieņemtas kopīgi ar *Copa*, ja tās attiecas uz lauksaimniecības nozari kopumā.

PREZIDENTŪRA

Prezidijs no biedru vidus uz trīs gadu pilnvaru termiņu ievēl priekšsēdētāju un četrus priekšsēdētāja vietniekus. *Cogeca* un *Copa* prezidenti kopā veido Koordinācijas komiteju (*Coordination Committee*), kuras mērķis ir panākt vienošanos par kopēju darbību, ciktāl tas attiecas uz kopējām *Cogeca* un *Copa* darbībām un nostājām.

KOOPERATĪVU KOORDINĀCIJAS KOMITEJA (*COOPERATIVE COORDINATION COMMITTEE*)

Šīs grupas uzdevums ir sagatavot *Cogeca* prezidentūras darbu. Tās loma ir arī nodrošināt informācijas apmaiņu, lai koordinētu darbības un nodrošinātu Prezidija pieņemto lēmumu pēcuzraudzību. Tā ar *Copa* koordinē arī kopīgo *Copa-Cogeca* darba grupu darbu.

DARBA GRUPAS

Cogeca ir 46 darba grupas, kuras strādā vai nu ar attiecīgu preču grupu nozarēm, vai nodarbojas ar vispārējiem/horizontālajiem jautājumiem. Lielākā daļa šo darba grupu ir izveidotas sadarbībā ar *Copa*, bet *Cogeca* un *Copa* mēdz būt arī katrai savas darba grupas.

DIVGADU KONGRESS

Reizi divos gados notiek konference, kurā piedalās pilntiesīgie biedri, saistītie un asociētie biedri un partnerorganizāciju pārstāvji, un konferences mērķis ir biedriem sniegt informāciju un apmainīties viedokļiem par attiecīgajām politikas jomām. Tāpat tā arī izstrādā priekšlikumus par *Cogeca* vispārējo politiku.

2008. gada Eiropas lauksaimnieku kongress. Eiropas Parlamenta 2008. gada 1. oktobrī notikušais pasākums — "Redzējums par lauksaimniecības politiku Eiropā" (*Visions for the future of agricultural policy in Europe*). Kongresu organizēja *Copa* un *Cogeca*. Šajā pasākumā piedalījās vairāk nekā 800 dalībnieku no 31 Eiropas valsts, kā arī ārvalstu viesi un runātāji.

SEKRETARIĀTS

Kopš 1962. gada Sekretariāts darbojas *Cogeca* un *Copa* vārdā. Tas nodrošina netraucētu un ekonomisku abu organizāciju darbību, kā arī *Cogeca* un *Copa* Prezidiju pieņemto lēmumu izpildi. Sekretariāts, kuru veido aptuveni 50 dažādas valstspiederības cilvēki, katru gadu organizē aptuveni 300 sanāksmes.

Finansējums un attīstība

Katrs no tālāk uzskaitītajiem prezidentiem ir bijis šajā termiņā sākotnēji divus gadus, bet tad tas ir bijis pagarināts līdz trīs gadiem. Šīs organizācijas prezidenta amatā ir bijuši: *A. Hermes* (DE), *P. Martin* (FR), *A. Van Hulle* (BE), *A. Bettei* (IT), *C.R. Tybout* (NL), *R. Schubert* (DE), *J. Lequertier* (FR), *A. Van Hulle* (BE), *T.J. Maher* (IE), *M. Vetrone* (IT), *J. Arbuckle* (UK), *H. Nouyrit* (FR), *W. Croll* (DE), *M. Mioni* (IT), *E.W. Wilson* (UK), *W.R. Nagel* (IE), *J. Gaudinat* (FR), *J. Ewert* (LU), *O. Hakelius* (SE), *M. Campli* (IT), *M. Borgstrom* (FI), *E. Baamonde* (ES), *D. Cashman* (IE), *G. Van. Dijk* (NL) un *P. Bruni* (IT).

Pašreizējo Prezidentūru (2013-2015) vada priekšsēdētājs *C. Pèes*, kuram asistē četri priekšsēdētāja vietnieki: *M. Nüssel* (DE), *T. Magnusson* (SE), *M.-A. Figueiredo* (PT) un *M. Pýcha* (CZ). *E. Baamonde* (ES) ir iecelts par prezidentūras uzņēmējdarbības *forumu* koordinātoru.

COGECA SADARBĪBA AR CITĀM EIROPAS MĒROGA UN STARPTAUTISKAJĀM ORGANIZĀCIJĀM

Cogeca ir Eiropas *Cooperatives Europe* biedrorganizācija, kas ir Starptautiskās kooperatīvu apvienības (*ICA*) Eiropas reģionālā organizācija, kura pēc *ICA* iniciatīvas tika izveidota 1982. gadā uz vienošanās protokola pamata, un tā ir oficiāli atzīta organizācijas pārstāve visās ES kooperatīvu nozarēs.

Vienlaikus *Cogeca* uztur ciešas saiknes ar citu nozaru kooperatīvu pārstāvjiem, piemēram, kooperatīvo banku (Eiropas Kooperatīvo banku asociācija — *EACB*) vai mazumtirdzniecības nozares (Eiropas Patērētāju kooperatīvu kopiena — *Eurocoop*) pārstāvjiem.

II.

KOOPERATĪVU STATISTIKAS RĀDĪTĀJI

1. ES LAUKSAIMNIECĪBAS STATISTIKA

1.1. GALVENIE ES LAUKSAIMNIECĪBAS STATISTIKAS RĀDĪTĀJI

	Kopējā platība: (km ²)	Iedzīvotāju skaits: (000 iedzīvotāju)	UAA (000 ha)	UAA uz saimniecību (ha)	Nodarbinātības īpatsvars lauksaimniecībā (%)	GVA/GDP (%)	Lauksaimniecības nozares saražotā produkcija (milj. €)
Beļģija	30 528	11 095	1358	8,2	1,3	0,6	8545
Bulgārija	111 001	7327	4476	1,6	18,9	4,2	4424
Čehijas Republika	78 866	10 505	3484	3,0	3,3	0,9	4866
Dānija	43 098	5581	2647	2,1	2,4	1,5	11 873
Vācija	357 127	81 844	16 704	4,9	1,6	0,6	54 578
Igaunija	45 227	1334	941	1,4	4,7	2,1	898
Īrija	70 285	4583	4991	0,9	4,7	1,1	7049
Grieķija	131 982	11 123	5178	2,1	12,2	2,8	10 752
Spānija	505 365	46 818	23 753	2,0	4,2	2,1	42 191
Francija	551 695	65 800	27 837	2,3	2,8	1,6	77 353
Itālija	301 323	60 821	12 856	4,7	3,8	1,6	48 632
Horvātija	56 590	4276	1331	3,0	:	2,7	2780
Kipra	9250	862	118	7,3	3,6	1,9	720
Latvija	64 559	2045	1796	1,1	7,9	1,4	1323
Lietuva	65 300	3004	2743	1,1	8,8	3,5	2973
Luksemburga	2586	525	131	4,0	1,1	0,3	397
Ungārija	93 034	9932	4686	2,1	7,4	2,7	7514
Malta	316	418	11	36,5	3,2	0,8	128
Nīderlande	37 355	16 730	1872	8,9	2,5	1,4	26 268
Austrija	83 870	8408	2878	2,9	4,5	1,0	7245
Polija	312 680	38 538	14 447	2,7	12,6	2,4	23 198
Portugāle	91 909	10 542	3668	2,9	11,0	1,3	6466
Rumānija	238 391	20 096	13 306	1,5	30,6	4,7	14 410
Slovēnija	20 270	2055	483	4,3	8,3	1,1	1149
Slovēnija	49 036	5404	1896	2,9	3,1	0,8	2397
Somija	338 420	5401	2291	2,4	4,6	0,9	5032
Zviedrija	447 420	9483	3066	3,1	2,1	0,5	6429
Apvienotā Karaliste	244 101	63 495	16 882	3,8	1,2	0,5	29 257
KOPĀ	4 380 987	509 585	177 842	-	-	-	410 858

2. VISPĀRĪGI DATI PAR LAUKSAIMNIECĪBAS KOOPERATĪVIEM ES

2.1. SVARĪGĀKIE DATI PAR LAUKSAIMNIECĪBAS KOOPERATĪVIEM ES

ES dalībvalsts	Kopējais kooperatīvu skaits	Kopējais biedru skaits	Apgrozījums (milj. €)
Beļģija	301	:	3257
Bulgārija	900	:	:
Čehija	548	524	1327
Dānija	28	45 710	25 009
Vācija	2400	1 440 600	67 502
Igaunija	21	2036	512
Īrija	75	201 684	14 149
Grieķija	550	:	711
Spānija	3844	1 179 323	25 696
Francija	2400	858 000	84 350
Horvātija	613	10 734	167
Itālija	5834	863 323	34 362
Kipra	14	24 917	62
Latvija	49	:	1111
Lietuva	402	12 900	714
Luksemburga	55	:	:
Ungārija	1116	31 544	1058
Malta	18	1815	204
Nīderlande ¹	215	140 000	32 000
Austrija	217	306 300	8475
Polija	136	:	15 311
Portugāle	735	:	2437
Rumānija	68	:	204
Slovēnija	368	16 539	705
Slovākija	597	:	1151
Somija	35	170 776	13 225
Zviedrija	30	160 350	7438
Apvienotā Karaliste	200	138 021	6207
Kopā	21 769	6 172 746	347 342

¹vairāki biedri

3. LIELĀKO 100 ES LAUKSAIMNIECĪBAS KOOPERATĪVU ATTĪSTĪBA (2011-2013)

3.1. LIELĀKO 100 ES LAUKSAIMNIECĪBAS KOOPERATĪVU ATTĪSTĪBA (2011-2013) (pēc apgrozījuma, milj. €)

Vieta (2013. gadā)	Kooperatīvs	Valsts	Nozare	2011	2012	2013
1	<i>Bay Wa</i>	DE	Lauksaimn. prod.	9586	10 531	15 957
2	<i>FrieslandCampina</i>	NL	Piens	9626	10 309	11 418
3	<i>Arla Foods</i>	DK	Piens	7384	8450	9887
4	<i>DLG</i>	DK	Lauksaimn. prod.	5494	6510	7939
5	<i>Danish crown</i>	DK	Gaļa	6954	6940	7844
6	<i>Agravis</i>	DE	Lauksaimn. prod.	6468	7108	7504
7	<i>Vion Food¹</i>	NL	Gaļa	8870	9620	7033
8	<i>InVivo</i>	FR	Lauksaimn. prod.	6083	5669	6138
9	<i>Kerry Group²</i>	IE	Piens	4700	5848	5836
10	<i>DMK</i>	DE	Piens	4575	4438	5310
11	<i>Metsä Goup</i>	FI	Mežsaimniecība	5346	5001	4932
12	<i>Tereos</i>	FR	Laukaugi (cukurs)	4409	5037	4 697 ³
13	<i>Terrena</i>	FR	Daudznozaru	3871	4478	4667
14	<i>Sodiaal</i>	FR	Piens	4021	4421	4616
15	<i>FloraHolland</i>	NL	Dārzkopība	4130	4281	4350
16	<i>VIVESCIA</i>	FR	Labības piegāde	3483	3983	4209
17	<i>Agrial</i>	FR	Daudznozaru	2261	2715	3901
18	<i>Lantmännen</i>	SE	Daudznozaru	4244	4302	3750
19	<i>Axéreal</i>	FR	Lauksaimn. prod.	3375	3400	3707
20	<i>Danish Agro</i>	DK	Lauksaimn. prod.	2130	2263	3400
21	<i>Glanbia⁴</i>	IE	Piens	2735	3038	3 282 ⁵
22	<i>Agricola tre valli</i>	IT	Gaļa	3056	:	3135
23	<i>Agrana</i>	AT	Cukurs, ciete Augļi	2576	3065	3042
24	<i>RWZ Rhein Main, Köln</i>	DE	Lauksaimn. prod.	1910	2298	2683
25	<i>RWA</i>	AT	Lauksaimn. prod.	2513	2696	2657

¹ Nav kooperatīva likumīgā statusa, bet tas ir to pārvaldošo lauksaimnieku īpašumā

² PLC juridiskā forma, bet (daļēji) pieder un to kontrolē lauksaimnieki, kontrolējošie kooperatīvi ir ICOS biedrs

³ Finanšu pārskats 31/03/2014

⁴ Tāpat kā Kerry

⁵ Pārskatīts pamatojoties uz 2013. gada ziņojumu

Vieta (2013. gadā)	Kooperatīvs	Valsts	Nozare	2011	2012	2013
26	<i>ForFarmers</i>	NL	Lauksaimn. prod.	5224	6620	2625
27	<i>Agrifirm</i>	NL	Lauksaimn. prod.	2272	2436	2532
28	<i>Westfleisch</i>	DE	Gaļa	2207	2475	2507
29	<i>HKScan</i>	FI	Gaļa	2491	2546	2478
30	<i>Triskalia</i>	FR	Daudznozaru	2200	2200	2200
31	<i>Cosun</i>	NL	Laukaugi (cukurs)	1776	1945	2166
32	<i>Irish Dairy Board</i>	IE	Piens	1905	1977	2100
33	<i>Cooperl Arc Atlantique</i>	FR	Gaļa	1700	1952	2100
34	<i>Even</i>	FR	Piens	1800	1958	2060
35	<i>Landgard</i>	DE	Dārzkopība	2024	2033	2035
36	<i>Valio</i>	FI	Piens	1929	1999	2029
37	<i>Cristal Union</i>	FR	Laukaugi (cukurs)	1100	1700	1957
38	<i>Limagrain</i>	FR	Zemkopība	1555	1784	1938
39	<i>Cecab</i>	FR	Daudznozaru	1300	2044	1910
40	<i>Södra</i>	SE	Mežsaimniecība	2037	1971	1900
41	<i>Kopenhagen Für</i>	DK	Cita (kažokādas)	954	1070	1799
42	<i>Euralis</i>	FR	Daudznozaru	1326	1321	1544
43	<i>Hochwald</i>	DE	Piens	1257	1253	1497
44	<i>Maïsadour</i>	FR	Daudznozaru	1206	1230	1491
45	<i>ZG Raiffeisen, Karlsruhe</i>	DE	Lauksaimn. prod.	1317	1595	1474
46	<i>Atria</i>	FI	Gaļa	1302	1343	1411
47	<i>Maîtres Laitiers du Cotentin</i>	FR	Piens	1305	:	1400
48	<i>Gesco Consorzio Cooperativo</i>	IT	Apgāde	:	1290	1352
49	<i>ADVITAM</i>	FR	Daudznozaru	72	1189	1349
50	<i>Coforta (The Greenery)</i>	NL	Dārzkopība	1843	1397	1293

Vieta (2013. gads)	Kooperatīvs	Valsts	Nozare	2011	2012	2013
51	<i>Bayernland</i>	DE	Piens	1146	:	1210
52	<i>AVEBE</i>	BE	Lauksaimn. prod.	1010	1200	1200
53	<i>RWZ Kurhessen- Thüringer, Kassel</i>	DE	Lauksaimn. prod.	913	1090	1137
54	<i>Lur Berri</i>	FR	Daudznozaru	610	1128	1125
55	<i>Lactogal</i>	PT	Piens	657	:	1000
56	<i>Milcobel</i>	BE	Piens	820	885	985
57	<i>Coren</i>	ES	Gaļa	1005	:	982
58	<i>Conserve Italia</i>	IT	Dārzkopība	1009	1033	980
59	<i>Granarolo</i>	IT	Piens	884	956	941
60	<i>Berglandmilch</i>	AT	Piens	770	832	900
61	<i>Eurial</i>	FR	Piens	625	810	900
62	<i>Dairygold</i>	IE	Piens	694	731	847
63	<i>CAP Seine</i>	FR	Labības piegāde	698	716	839
64	<i>Mlekovita</i>	PL	Piens	610	:	829
65	<i>3A</i>	FR	Piens	709	:	800
66	<i>Mlekpól</i>	PL	Piens	636	:	800
67	<i>SCAEL</i>	FR	Graudaugi/apgāde	:	:	798
68	<i>CAVAC</i>	FR	Labības piegāde	:	:	798
69	<i>Arterris</i>	FR	Labības piegāde	594	678	778
70	<i>Ammerland</i>	DE	Piens	584	585	750
71	<i>First Milk</i>	UK	Piens	652	680	741
72	<i>Apo Conerpo</i>	IT	Dārzkopība	696	702	723
73	<i>TERRA LACTA (GLAC)</i>	FR	Piens	620	746	705
74	<i>Terres du sud</i>	FR	Daudznozaru	553	616	685
75	<i>Fane Valley</i>	UK	Daudznozaru	431	469	681

Vieta (2013. gadā)	Kooperatīvs	Valsts	Nozare	2011	2012	2013
76	<i>Capsa</i>	ES	Piens	738	738	677
77	<i>Grandi Salumifici Italiani</i>	IT	Gaļa	605	652	675
78	<i>Grupo AN</i>	ES	Daudznozaru	528	665	665 ⁶
79	<i>Le Gouessant</i>	FR	Daudznozaru	588	638	643
80	<i>Omira</i>	DE	Piens	582	627	637
81	<i>Tican</i>	DK	Gaļa	588	628	628 ⁷
82	<i>DOC Kaas</i>	NL	Piens	448	455	624
83	<i>EMC2</i>	FR	Labības piegāde	491	474	602
84	<i>AVEBE</i>	NL	Labības piegāde	565	595	591
85	<i>Bayerische Milchindustrie</i>	DE	Piens	:	:	581
86	<i>DCOOP (Hojiblanca)</i>	ES	Olīveļļa un olīvas	453	541	564
87	<i>Virgilio</i>	IT	Piens	507	:	554
88	<i>Consorzio latterie</i>	IT	Piens	:	:	554
89	<i>CHARANTES AL-LIANCE</i>	FR	Labības piegāde	:	:	538
90	<i>United Dairy Farmers</i>	UK	Piens	455	512	533
91	<i>ACOLYANCE</i>	FR	Labības piegāde	:	:	525
92	<i>Noriap</i>	FR	Labības piegāde	455	499	518
93	<i>VIVADOUR</i>	FR	Labības piegāde	:	:	514
94	<i>Anecoop</i>	ES	Dārzkopība	506	508	508 ⁸
95	<i>AVELTIS</i>	FR	Gaļa	:	:	507
96	<i>Unipeg</i>	IT	Gaļa	437	:	488
97	<i>DIJON CEREALES</i>	FR	Labības piegāde	421	455	488
98	<i>VZ Südwest GmbH</i>	DE	Gaļa	:	:	479
99	<i>Raiffeisen Viehvermarktung</i>	DE	Gaļa	:	:	454
100	<i>Goldsteig Käsereien</i>	DE	Piens	:	:	435
KOPĀ				187 846	195 573	223 358

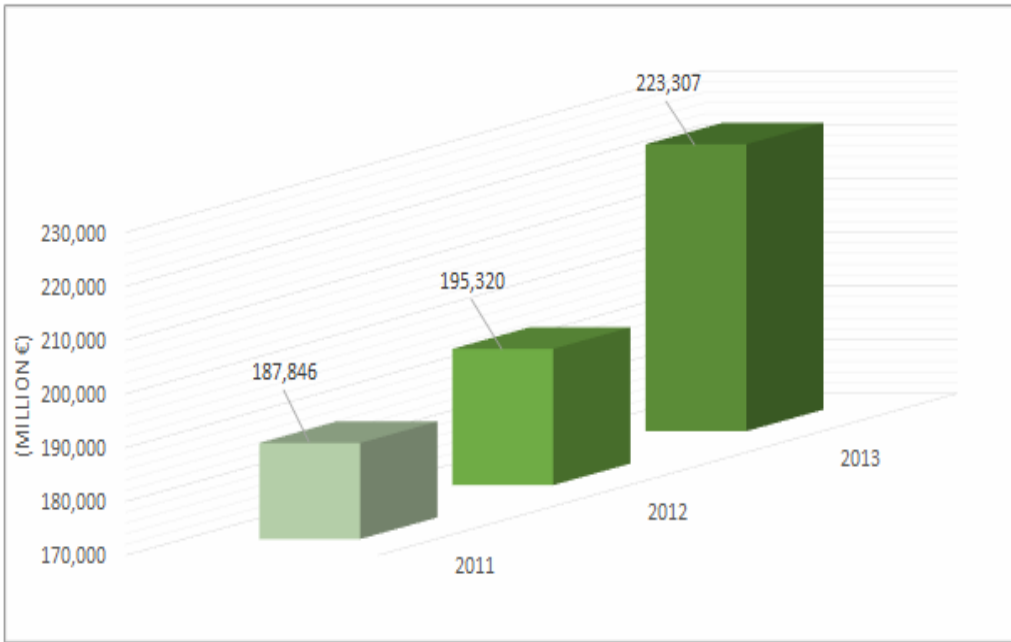
⁶ Apgrozījums 2012. gadā

⁷ Apgrozījums 2012. gadā

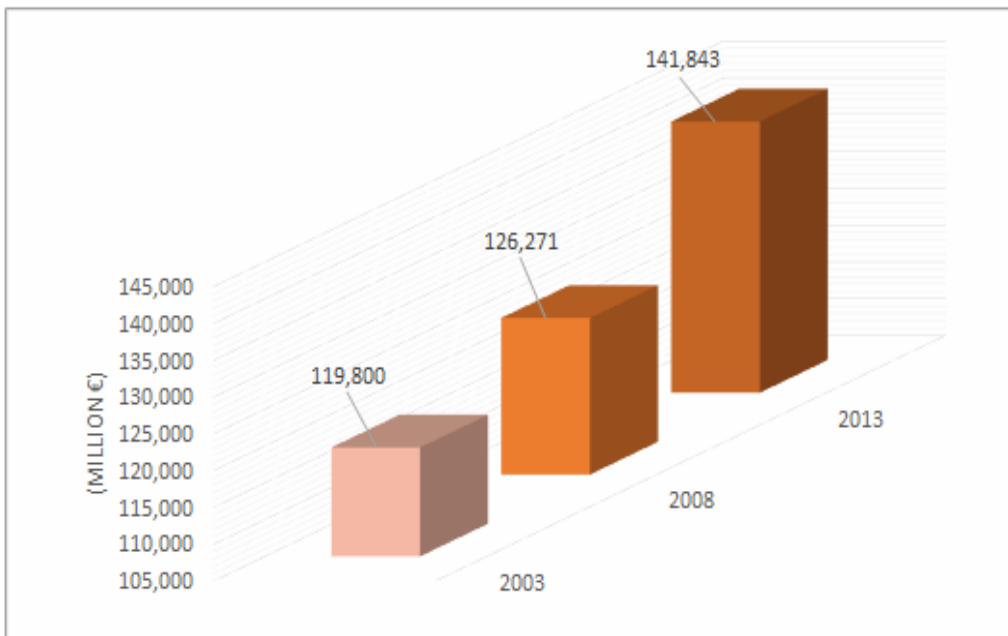
⁸ Apgrozījums 2012. gadā

4. LIELĀKO 100 un 25 ES LAUKSAIMNIECĪBAS KOOPERATĪVU ATTĪSTĪBA (2011-2013)

4.1. LIELĀKO 100 ES LAUKSAIMNIECĪBAS KOOPERATĪVU ATTĪSTĪBA (2003-2013)

4.2. LIELĀKO 25 ES LAUKSAIMNIECĪBAS KOOPERATĪVU ATTĪSTĪBA (2003-2013)

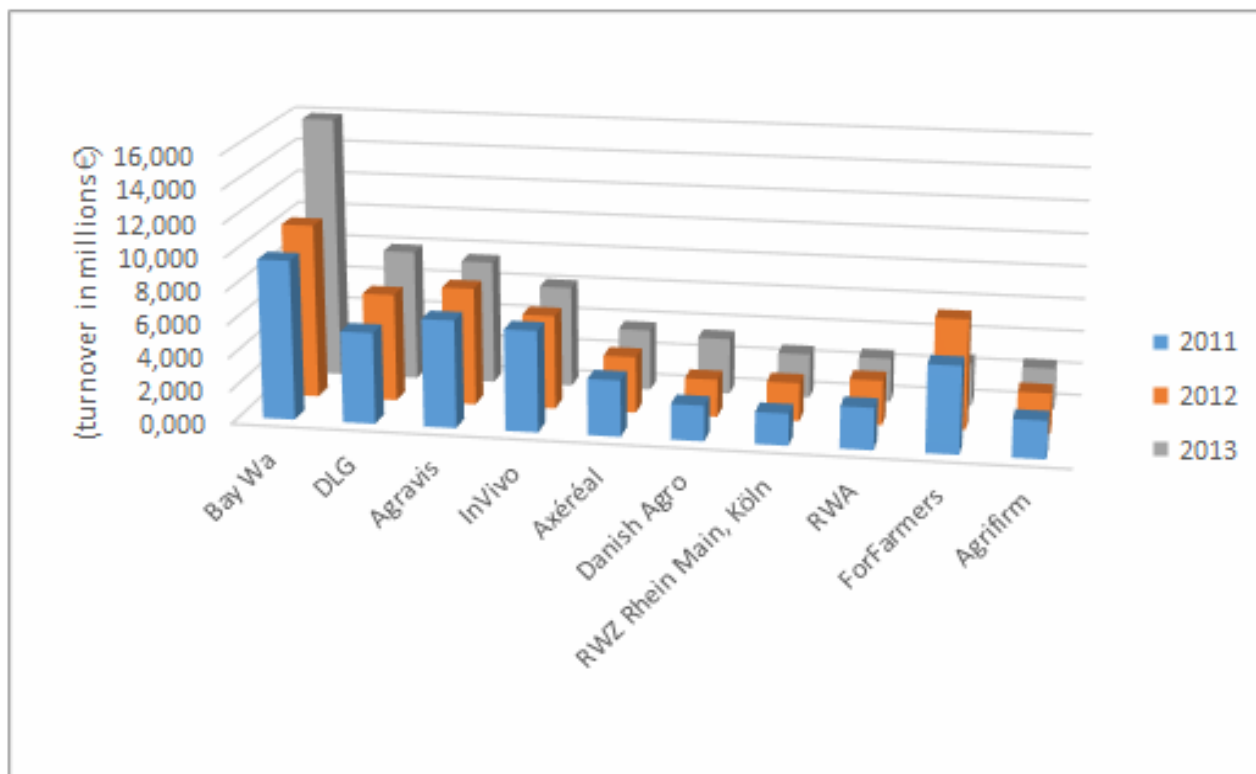
5. LIELĀKIE KOOPERATĪVI ES 2013. GADĀ (PĒC TO DARBĪBAS NOZARES)

5.1. LIELĀKIE 10 ES LAUKSAIMNIECĪBU APGĀDES KOOPERATĪVI (PĒC APGROZĪJUMA, MILJ. €)

5.1.1. Lielākie 10 ES lauksaimniecību apgādes kooperatīvi (pēc apgrozījuma, milj. €)

Nr. p. k.	Kooperatīvs	Valsts	2011	2012	2013
1	<i>Bay Wa</i>	DE	9586	10 531	15 957
2	<i>D</i>	DK	5494	6510	7939
3	<i>Agravis</i>	DE	6468	7108	7504
4	<i>InVivo</i>	FR	6083	5669	6138
5	<i>Axéreal</i>	FR	3375	3400	3707
6	<i>Danish Agro</i>	DK	2130	2263	3400
7	<i>RWZ Rhein Main, Köln</i>	DE	1910	2298	2683
8	<i>R</i>	AT	2513	2696	2657
9	<i>ForFarmers</i>	NL	5224	6620	2625
10	<i>Agrifirm</i>	NL	2272	2436	2532

5.1.2. Lielākie 10 ES lauksaimniecību apgādes kooperatīvi (pēc apgrozījuma, milj. €)

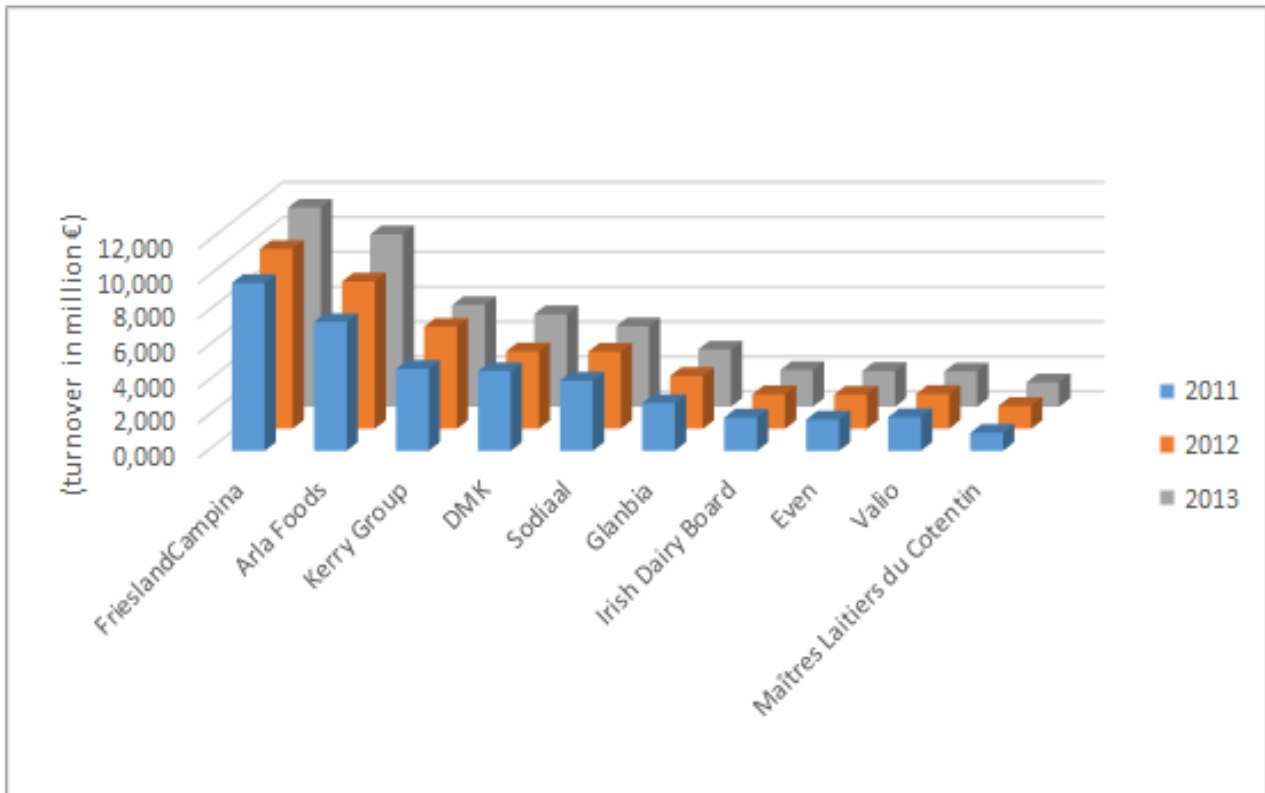

5.2. LIELĀKIE 10 ES PIENA KOOPERATĪVI (PĒC APGROZĪJUMA, milj. €)

5.2.1. Lielākie 10 ES piena kooperatīvi (pēc apgrozījuma, milj. €)

Nr. p. k.	Kooperatīvs	Valsts	2011	2012	2013
1	<i>FrieslandCampina</i>	NL	9626	10 309	11 418
2	<i>Arla Foods</i>	DK	7384	8450	9887
3	<i>Kerry Group</i>	IE	4700	5848	5836
4	<i>D</i>	DE	4575	4438	5310
5	<i>So</i>	FR	4021	4421	4616
6	<i>Glanbia</i>	IE	2735	3038	3282
7	<i>Irish Dairy Board</i>	IE	1905	1977	2100
8	<i>Eve</i>	FR	1800	1958	2060
9	<i>Val</i>	FI	1929	1999	2029
10	<i>Maîtres Laitiers du Cotentin</i>	FR	1028	1305	1400

5.2.2. Lielākie 10 ES piena kooperatīvi (pēc apgrozījuma, milj. €)

5.3. Lielākie 10 ES gaļas nozares kooperatīvi (pēc apgrozījuma, milj. €)

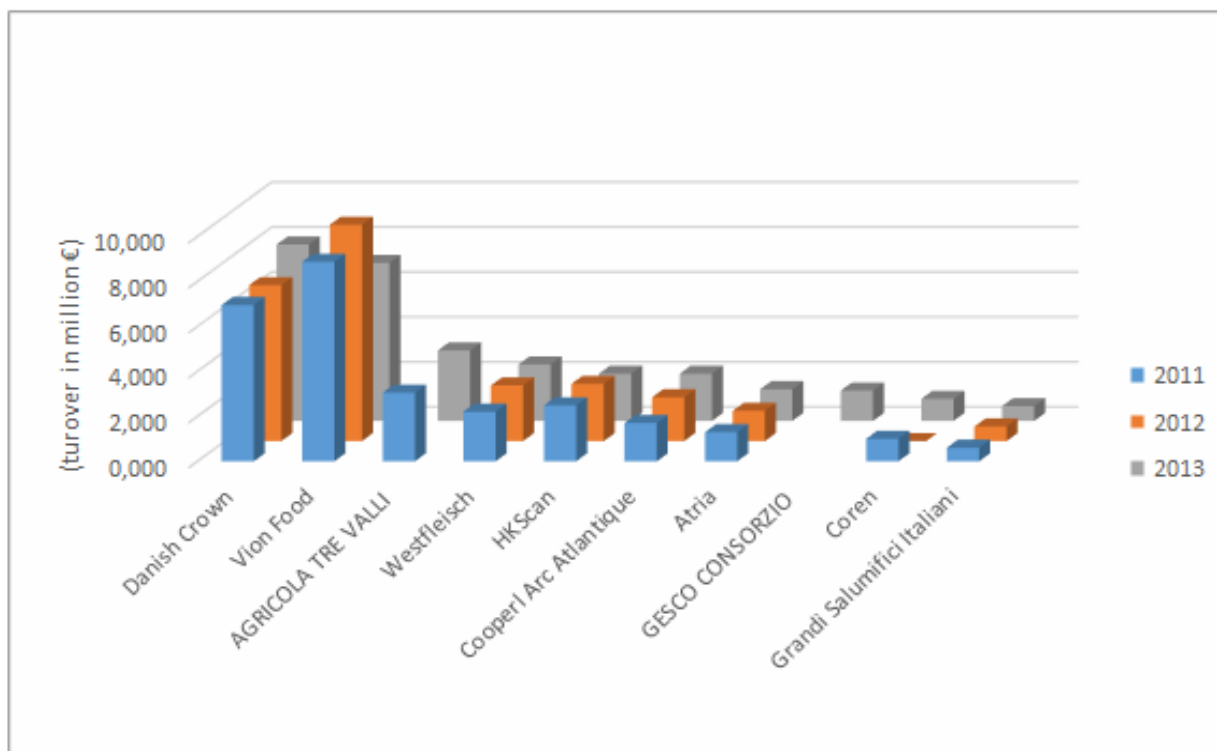
5.3.1. Lielākie 10 ES gaļas nozares kooperatīvi (pēc apgrozījuma, milj. €)

Nr. p. k.	Kooperatīvs	Valsts	2011	2012	2013
1	Danish crown	DK	6954	6940	7844
2	Vion Food ¹	NL	8870	9620	7033
3	Agricola Tre Valli SCA ²	IT	3056	:	3135
4	Westfleisch	DE	2207	2475	2507
5	HKScan	FI	2491	2546	2100
6	Cooperl Arc Atlantique	FR	1700	1952	2100
7	Atria	FI	1302	1343	1411
8	Gesco Consorzio Cooperativo SCA ³	IT	:	:	1352
9	Coren	ES	1005	:	982
10	Grandi Salumifici Italiani	IT	605	652	675

¹Nav kooperatīva likumīgais statuss, bet tas pieder un to kontrolē lauksaimnieki.

^{2,3}Societa Cooperativa Agricola

5.3.2. Lielākie 10 ES gaļas nozares kooperatīvi (pēc apgrozījuma, milj. €)

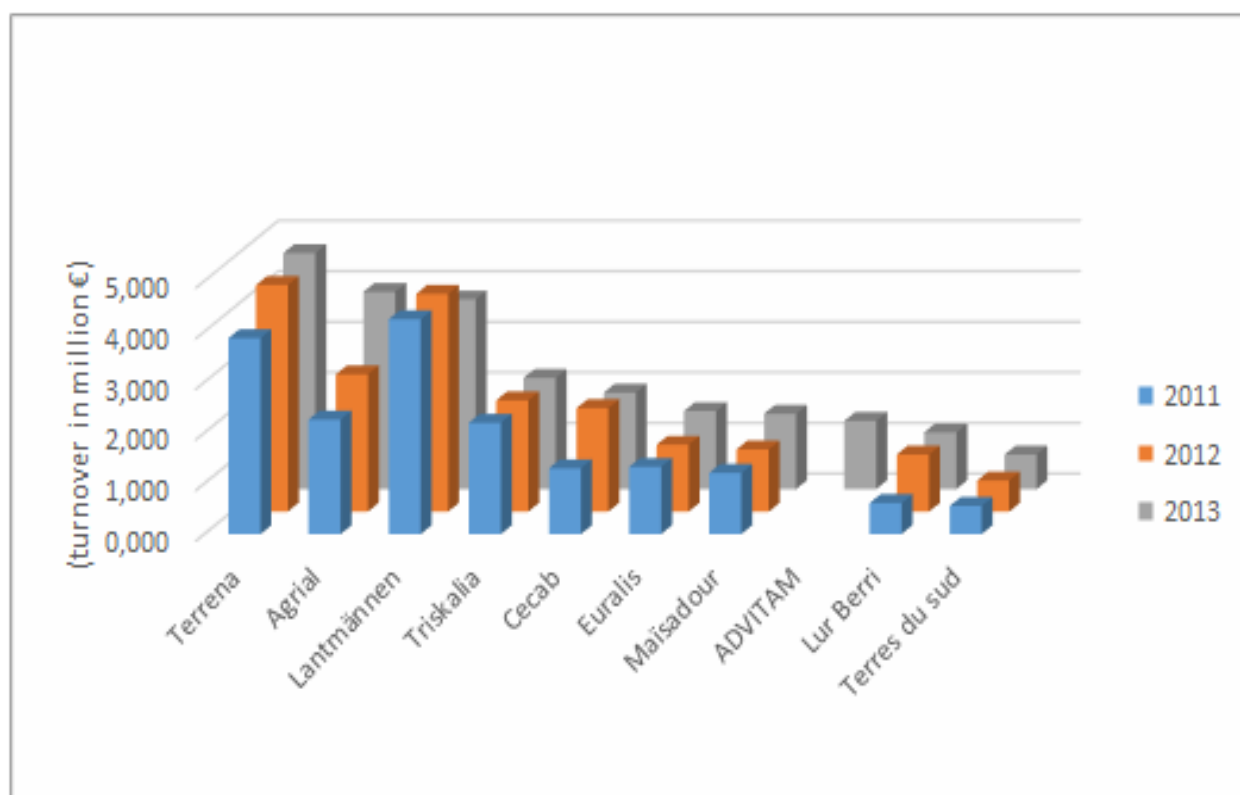

5.4. Lielākie 10 ES daudznozaru kooperatīvi (pēc apgrozījuma, milj. €)

5.4.1. Lielākie 10 ES daudznozaru kooperatīvi (pēc apgrozījuma, milj. €)

Nr. p. k.	Kooperatīvs	Valsts	2011	2012	2013
1	<i>Terrena</i>	FR	3871	4478	4667
2	<i>Agrial</i>	FR	2261	2715	3901
3	<i>Lantmännen</i>	SE	4244	4302	3750
4	<i>Triskalia</i>	FR	2200	2200	2200
5	<i>Cecab</i>	FR	1300	2044	1910
6	<i>Euralis</i>	FR	1326	1321	1544
7	<i>Maisadour</i>	FR	1206	1230	1491
8	<i>ADVITAM</i>	FR	:	:	1349
9	<i>Lur Berri</i>	FR	610	1128	1125
10	<i>Terres du sud</i>	FR	553	616	685

5.4.2. Lielākie 10 ES daudznozaru kooperatīvi (pēc apgrozījuma, milj. €)

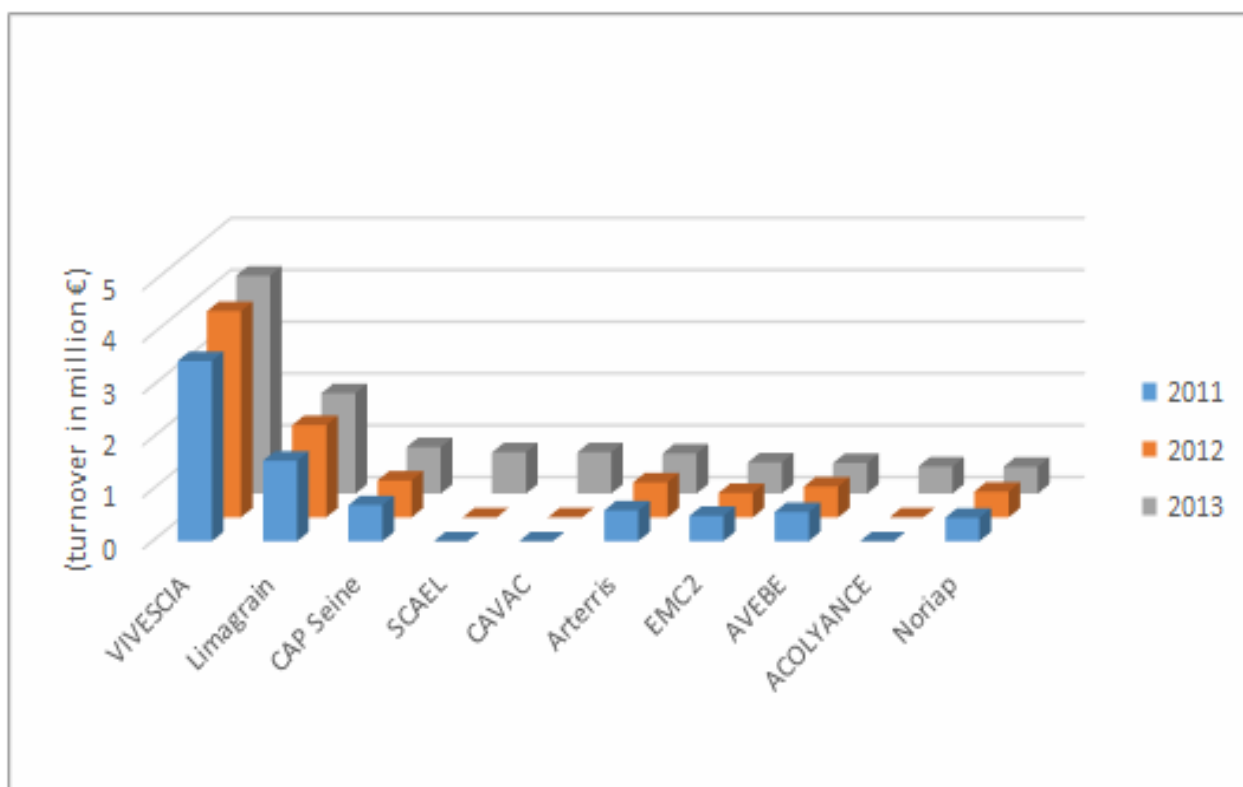

5.5. LIELĀKIE 10 ES LABĪBAS PRODUKTU APGĀDES KOOPERATĪVI (PĒC APGROZĪJUMA, MILJ. €)

5.5.1. Lielākie 10 ES graudaugu produktu apgādes kooperatīvi (pēc apgrozījuma, milj. €)

Nr. p. k.	Kooperatīvs	Valsts	2011	2012	2013
1	VIVESCIA	FR	3483	3983	4209
2	Limagrain	FR	1555	1784	1938
3	CAP Seine	FR	698	716	9
4	SCAEL	FR	:	:	798
5	CAVAC	FR	:	:	798
6	Arterris	FR	594	678	778
7	EMC2	FR	491	474	602
8	AVEBE	NL	565	595	591
9	ACOLYANCE	FR	:	:	525
10	Noriap	FR	455	499	518

5.5.2. Lielākie 10 ES graudaugu apgādes kooperatīvi (pēc apgrozījuma, milj. €)

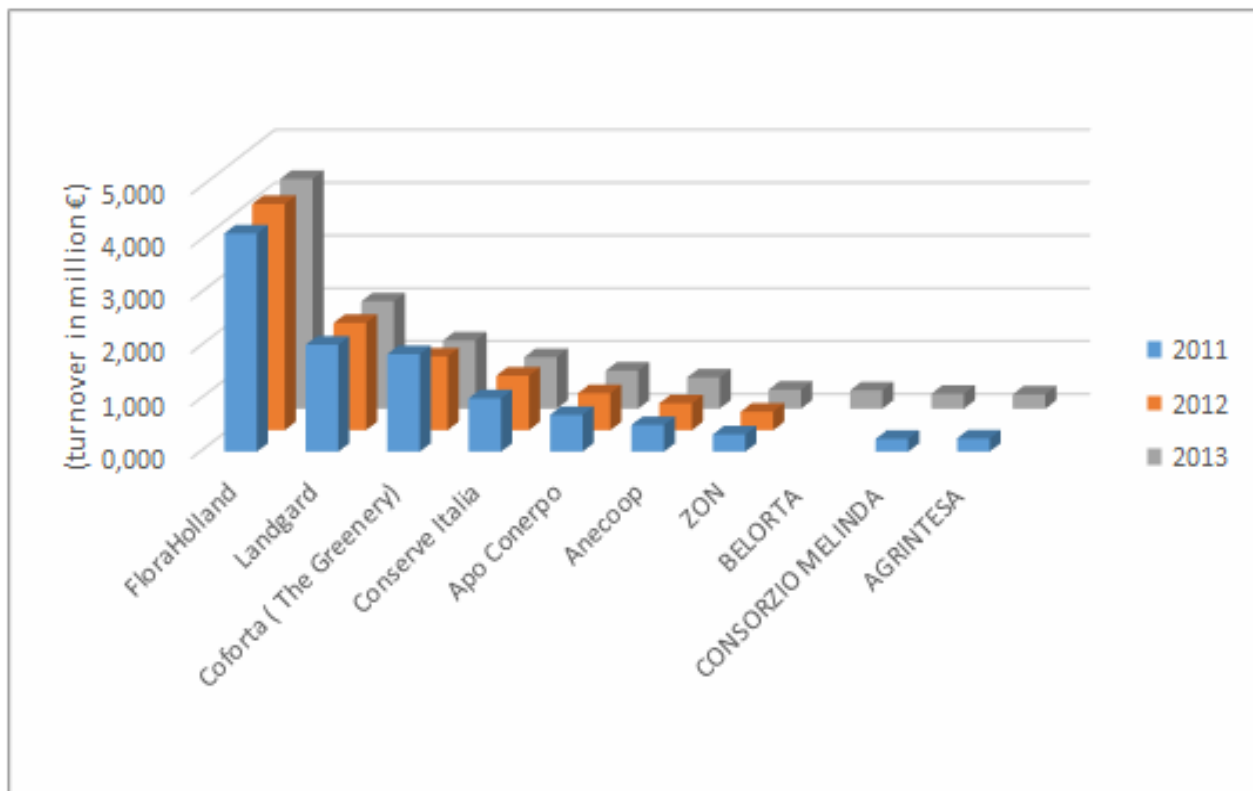

5.6. LIELĀKIE ES DĀRZKOPĪBAS PRODUKTU KOOPERATĪVI (PĒC APGROZĪJUMA, MILJ. €)

5.6.1. Lielākie 10 ES dārzkopības produktu kooperatīvi (pēc apgrozījuma, milj. €)

Nr. p. k.	Kooperatīvs	Valsts	2011	2012	2013
1	<i>FloraHolland</i>	NL	4130	4281	4350
2	<i>Landgard</i>	DE	2024	2033	2035
3	<i>Coforta (The Greenery)</i>	NL	1843	1397	1293
4	<i>Conserve Italia</i>	IT	1009	1033	980
5	<i>Apo Conerpo</i>	IT	696	702	723
6	<i>Anecoop</i>	ES	506	508	593
7	<i>ZON fruit & vegetables</i>	NL	326	353	362
8	<i>BELORTA</i>	BE	:	:	350
9	<i>CONSORZIO MELINDA</i>	IT	244	:	286
10	<i>AGRINTESA</i>	IT	250	:	274

5.6.2. Lielākie 10 ES dārzkopības produktu kooperatīvi (pēc apgrozījuma, milj. €)

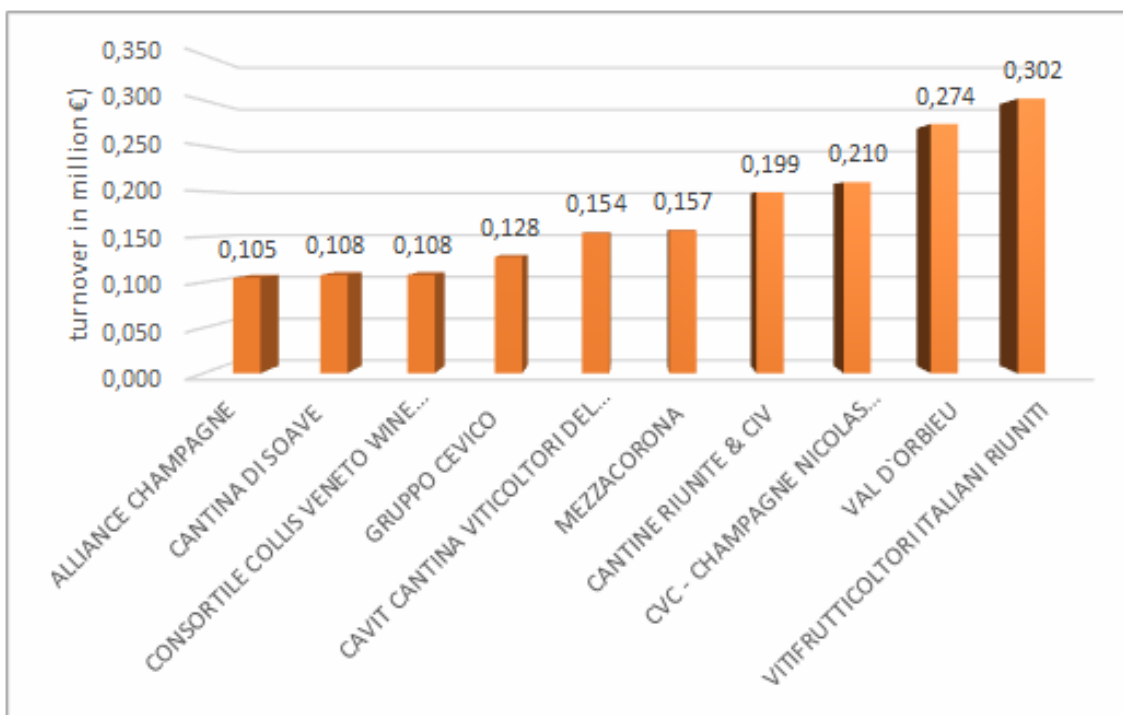

5.7. LIELĀKIE 10 ES VĪNA KOOPERATĪVI (PĒC APGROZĪJUMA, MILJ. €)

5.7.1. Lielākie 10 ES daudznozaru kooperatīvi (pēc apgrozījuma, milj. €)

Nr. p. k.	Kooperatīvs	Valsts	2013
1	<i>Cooperative Agricole Vitifrutticoltori Italiani Riuniti Organizzati</i>	IT	302
2	<i>Val D' Orbieu</i>	FR	274
3	<i>CVC - Champagne Nicolas Feuillatte</i>	FR	210
4	<i>Cantine Riunite & Civ - SCA^{1,2}</i>	IT	199
5	<i>Mezzacorona Societa' Cooperativa Agricola</i>	IT	157
6	<i>Cavit Cantina Viticoltori Consorzio Cantine Sociali Del Trentino</i>	IT	154
7	<i>Gruppo Cevico - Centro Vinicolo Cooperativo Romagnolo</i>	IT	128
8	<i>SCA¹ Consortile Collis Veneto Wine Group</i>	IT	108
9	<i>Cantina Sociale Cooperativa Di Soave</i>	IT	108
10	<i>Alliance Champagne</i>	FR	105

^{1,2}Societa' Cooperativa Agricola

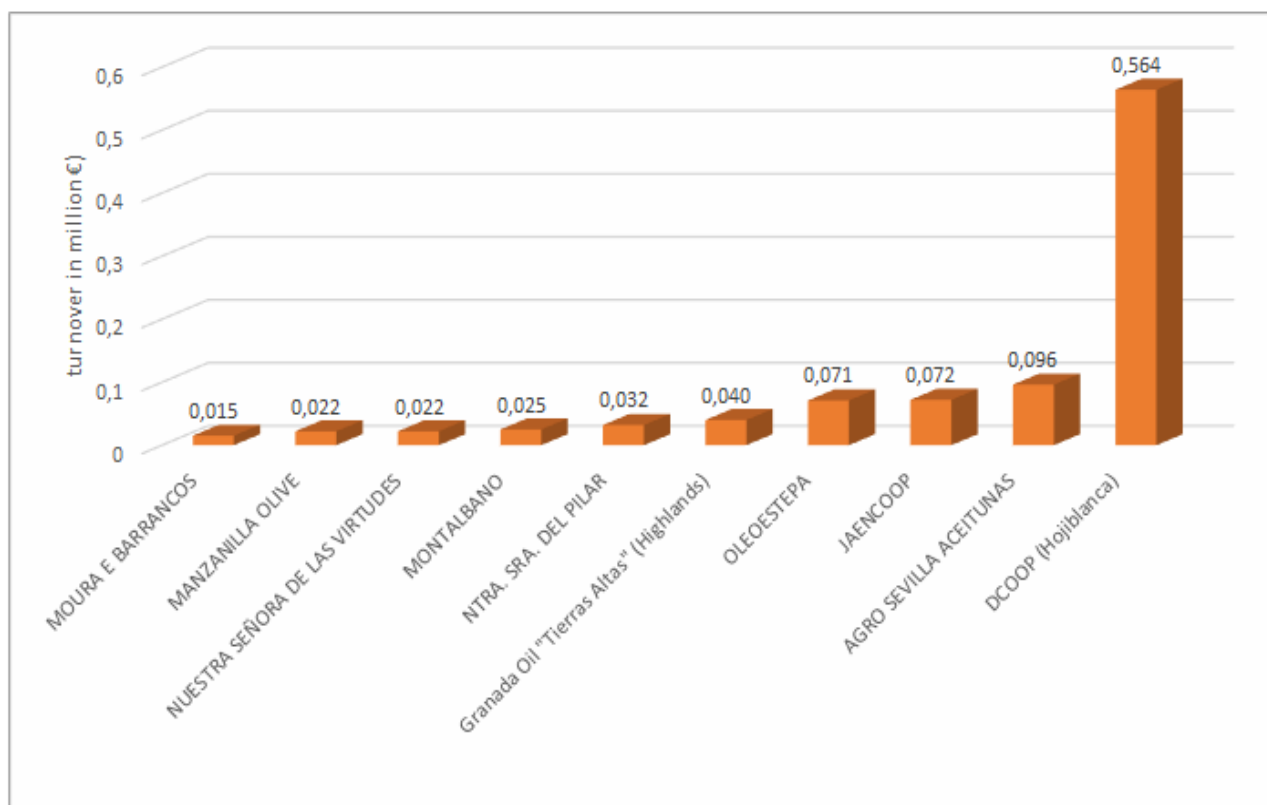

5.8. Lielākie 10 ES olīveļļas un olīvu kooperatīvi (pēc apgrozījuma, milj. €)

5.8.1. Lielākie 10 ES olīveļļas un olīvu kooperatīvi (pēc apgrozījuma, milj. €)

Nr. p. k.	Kooperatīvs	Valsts	2013
1	<i>Dcoop (Hojiblanca)</i>	ES	564
2	<i>Agro Sevilla Aceitunas</i>	ES	96
3	<i>Jaencoop</i>	ES	72
4	<i>Oleoestepa</i>	ES	71
5	<i>Granada Oil "Tierras Altas" (Highlands)</i>	ES	40
6	<i>Ntra. Sra. Del Pilar</i>	ES	32
7	<i>Montalban</i>	IT	25
8	<i>Manzanilla Olive</i>	ES	22
9	<i>Nuestra Señora De Las Virtudes</i>	ES	22
10	<i>Moura E Barrancos – Cooperativa Agrícola, Crl</i>	PT	15

5.8.2. lielākie 10 ES olīveļļas un olīvu piegādes kooperatīvi (pēc apgrozījuma, milj. €)

III.

KOOPERATĪVU TIESISKAIS REGULĒJUMS

1. VALSTU ĪPATNĪBAS SAISTĪNĀ AR KOOPERATĪVU TIESISKO REGULĒJUMU

Lielākajā daļā ES dalībvalstu likumdošanas aktu, kuri skar kooperatīvus, atsaucas uz īpašu civiltiesību jomu (proti, attiecīgo komerclikumu) un vairumā gadījumu pastāv "īpašs kooperatīvu tiesiskais regulējums". Tikai atsevišķos gadījumos lauksaimniecības kooperatīviem piemēro mērķtiecīgus tiesību aktus.

Daudzās dalībvalstīs kooperatīvu juridiskās formas ir: kooperatīvā sabiedrība ar ierobežotu atbildību vai kooperatīvā sabiedrība ar neierobežotu atbildību, vai ekonomisko interešu grupa / akciju sabiedrība.

Runājot par minimālajām prasībām attiecībā uz biedriem, ir jāpiezīmē, ka tiesību akti ne vienmēr paredz to minimālo skaitu. Tomēr, ja attiecīgie normatīvie akti to tomēr paredz, tad prasība parasti ir — no viena līdz trīs biedriem (dažos gadījumos tiek minēts minimālais skaits — pieci, kā tas ir, piemēram, Portugālē, vai pat līdz pat desmit — Grieķijā, astoņi — Igaunijā vai deviņi — Itālijā).

Attiecībā uz prasībām par minimālā kapitāla līmeni, mēs varam secināt, ka tāds (minimālais sākotnējais kapitāls vai minimālais akciju daudzums) ne vienmēr ir paredzēts (ja vien nav īpaši minēts statūtos). Tomēr dažās dalībvalstīs vidējais minimālais kapitāls ir mazāks par 1000 eiro (atskaitot, piemēram, Beļģiju, Latviju, Portugāli).

Dažās dalībvalstīs tiesību akti par kooperatīviem pieļauj elastīgu iekšējās pārvaldības struktūru, arī finanšu struktūru, kā arī darbības veidus, ko kooperatīvi var uzņemt (piemēram, Nīderlandē).

Atsevišķos gadījumos tiesību aktos ir ietverti noteikumi par kooperatīvu (savienību vai apvienību) dibināšanu/darbību.

2. PĀRVALDĪBA

Lielākajā daļā dalībvalstu tiesību akti neparedz standarta principu kooperatīvu pārvaldībai, lai gan vairumā gadījumu tās piemēro "viens biedrs — viena balsis" principu.

Vispopulārākā ir divu līmeņu sistēma, kā arī valde ar ieceltu prezidentu un direktoru (aptuveni 80% dalībvalstu).

Parasti pārvaldības jautājumu risināšanai ir paredzētas divas lēmējinstīcijas (to paredz tiesību akti un vēl biežāk — statūti): direktoru padome un biedru pilnsapulce.

Dažreiz (finanšu jautājumu sakarā) ir paredzēta papildu uzraudzības padome. Vairumā gadījumu ir arī izpildkomitejas un revīziju komitejas.

Citos gadījumos, kad kooperatīvam nav neatkarīga revidenta, tajā ir uzņēmējdarbības inspektors (piemēram, Somijā). Retos gadījumos, ja kooperatīvā nav vairāk par 20 biedriem, tam nav nepieciešama konsultatīvā padome (piemēram, Vācijā).

3. ĀRĒJĀ FINANSĒJUMA IETEKME UZ PĀRVALDĪBAS STRUKTŪRĀM (BEZ BIEDRA STATUSA)

Dažās dalībvalstīs, lai veicinātu pamatkapitāla piesaisti, kooperatīvus regulējošajos tiesību aktos var būt atļauts piesaistīt asociētos partnerus, kuri nav kooperatīvu biedri.

Parasti šiem asociētajiem partneriem nav balss tiesību (piemēram, Somijā), bet dažos gadījumos tiem var būt tiesības balsot pilnsapulcē, kā arī piedalīties valdē (piemēram, Francijā).

Vairumā dalībvalstu ārējo investoru pārstāvjiem ir tikai novērotāju tiesības, piemēram, tiesības paust savu viedokli pilnsapulcē, bet ne balsot (piemēram, Horvātijā).

Dažos citos gadījumos (piemēram, Vācijā) ir iespējams būt par investoru-biedru un nodrošināt kapitālu, bet tikai bez dalības darījumu veikšanā un iesaistīšanās valdē vai uzraudzības padomē, kā arī ar ierobežotām balsošanas tiesībām.

Tāpat ir situācijas (piemēram, Čehijas gadījumā), kad ir iespējama ārējā finansējuma piesaiste (bez kontroles tiesībām / balsstiesībām, kā arī pārstāvības valdē).

3. VALSTU NODOKĻU SISTĒMU PIELĀGOŠANA LAUKSAIMNIECĪBAS KOOPERATĪVU SPECIFIKAI

Vairumā gadījumu ES kooperatīviem piemēro vispārējās nodokļu sistēmas, neparedzot kādus izņēmumus vai īpašus noteikumus, atbilstoši vispārējai nodokļu sistēmai (piemēram, Austrijā, Beļģijā, Horvātijā, Čehijā, Dānijā, Somijā, Francijā, Vācijā, Latvijā un Rumānijā).

Ir paredzēti daži izņēmumi, piemēram, akreditētajiem kooperatīviem Beļģijā; Francijā īpašais nodokļu režīms ir piemērojams saistībā ar trīs nodokļiem: uzņēmuma ienākuma nodokli, reģionālajām nodevām un īpašuma nodokli; Grieķijā kooperatīvi ir atbrīvoti no vairāku Uzņēmumu ienākuma nodokļa pantu izpildes; Itālijas nodokļu sistēma ir pielāgota kooperatīviem — un jo īpaši lauksaimniecības kooperatīviem — jo tie, pirmkārt un galvenokārt, ir pakļauti vispārējo noteikumiem un vispārējai nodokļu sistēmai, kas attiecas arī uz citiem uzņēmumiem; Nīderlandē tiesību akti paredz samazinātu ienākumu summu, ko apliek ar nodokļiem, kas iegūta darījumu veidā starp privātpersonām/biedriem un kooperatīvu; Portugālē Nolikumā par nodokļu priekšrocībām ir pants, kas īpaši attiecas uz kooperatīviem; Spānijā kooperatīviem piemēro atšķirīgu nodokļu režīmu, jo īpaši attiecībā uz uzņēmumu ienākumu nodokli (tas papildina uzņēmumu jomas tiesību aktus).

Attiecībā uz lauksaimniecības kooperatīviem pastāv reti izņēmuma gadījumi. Piemēram, Vācijā, kur kooperatīvu uzņēmējdarbību ierobežo īpaši uzskaitīti gadījumi; Portugāles tiesību akti lauksaimniecības kooperatīviem paredz īpašus atbrīvojumus.

4. IFRS¹ IETEKME UZ KOOPERATĪVIEM

Dažu dalībvalstu kooperatīvi piemēro IFRS.

Somijā IFRS piemēro tikai hibrīda tipa kooperatīviem (*Atria*, *HKScan*), Francijā tikai kooperatīviem ar sarakstā uzskaitītiem meitasuzņēmumiem; Itālijā, Portugālē un Zviedrijā — tos piemēro pilnā mērā.

Spānijā tiek piemēroti attiecīgi Starptautiskās grāmatvedības standartu valdes noteikumi²

¹ Starptautiskie finanšu pārskatu standarti

² IASB — institūcija, kas publicē IFRS, ko vēlāk pieņēma ES caur IAS32, kas pieprasīja pārskatīt kritērijus ar iepriekšējo EHA rīkojumu, definējot kapitālu un parādu saskaņā ar Likumu Nr. 27/1999 par kooperatīviem, un tādējādi arī to bilanci

5. PIELIKUMI

A. KOOPERATĪVU TIESISKAIS REGULĒJUMS (I)

Valsts	Valsts tiesību akti par kooperatīviem	Tiesiskais regulējums
BE	Kooperatīvu sabiedrība ar ierobežotu atbildību (1991. g. jūlija likums); kooperatīvu sabiedrība ar neierobežotu atbildību (1999. gada 7. maija likums); ekonomisko interešu grupa (<i>Economisch Samenwerk-ingsverband / Groupement d'intérêt économique</i>) (1989. gada 17. jūlija likums).	Minimālais biedru skaits ir trīs — kooperatīvu sabiedrībā ar ierobežotu vai neierobežotu atbildību; ekonomisko interešu grupām — nav noteikts minimālais skaits. Minimālā kapitāla prasībā — kooperatīvu sabiedrībā ar ierobežotu atbildību: €18 550; attiecībā uz kooperatīvu sabiedrībām ar neierobežotu atbildību un ekonomisko interešu grupām — šādas prasības nav.
BG	Valsts tiesību akti par kooperatīviem.	Nav obligātu prasību.
CZ	90/2012: Likums par komercsabiedrībām un kooperatīviem (Uzņēmējdarbības sabiedrību likums).	Minimālais biedru skaits - trīs. Nav citu obligātu prasību
DK	Nav	Nav obligātu prasību
DE	Likums par kooperatīviem (<i>Genossenschaftsgesetz (GenG)</i>).	Minimālais biedru skaits - trīs. Nav citu obligātu prasību
EE	Tirdzniecības asociāciju likums, 2002. gada 1. februāris.	Kooperatīva juridiskā forma ir tirdzniecības asociācija (visbiežāk privātās sabiedrības ar ierobežotu atbildību). Minimālais biedru skaits - pieci. Minimālā kapitāla prasība — EUR 2556.
IE	Rūpnieciskās un sociālās nodrošināšanas sabiedrību akts (1893.-2005. g.), ko galvenokārt piemēro kooperatīvajām sabiedrībām.	Minimālais biedru skaits - astoņi; parasti viena eiro akcija.
EL	Likums Nr. 4015/2011 spēkā ar grozījumiem, Likums Nr. 2810/2000, spēkā ar grozījumiem.	Minimālais biedru skaits - desmit; minimālā kapitāla prasība — EUR 10 000.
ES	16. jūlija Likums Nr. 27/1999 par kooperatīviem; kooperatīvu tiesību akti Spānijā ir pakļauti civiltiesību likuma, nevis komerclikuma jurisdikcijai. Tā pamats ir pašreizējās Spānijas konstitūcijas 129.2 pants.	Ja kooperatīvs ir pirmās pakāpes kooperatīvs, tajā ir jābūt trīs biedriem (Likuma Nr. 27/1999 8. pants). Ja kooperatīvs ir otrās pakāpes kooperatīvs, tajā ir jābūt diviem kooperatīviem (Likuma Nr. 27/1999 8. un 77. pants). Nav minimālā kapitāla prasības.
FR	1947. gada 10. septembra Likums par kooperatīviem, V grāmata, II pozīcija par lauksaimniecības un jūras zvejas kodeksu.	Minimālais biedru skaits - septiņi. Nav noteikta minimālā kapitāla prasības, bet ir jāmaksā biedra nauda (vismaz 1,50 eiro).
HR	Likums par kooperatīviem (NN 34/11, 125/13; 76/14).	Minimālais biedru skaits — septiņi; minimālā kapitāla prasība — 1000 kunas (130 eiro).

Valsts	Valsts tiesību akti par kooperatīviem	Tiesiskais regulējums
IT	Itālijas Civilkodekss	Minimālais biedru skaits — deviņi; kooperatīvu var izveidot trīs biedri, ja tās ir fiziskas personas. Nav citu obligāto noteikumu.
CY	Likums par sabiedrību sabiedrībām (1985-2003).	Nav obligāto noteikumu.
LV	Nav	Minimālā kapitāla prasība LVL 2000 (aptuveni 2845 €). Nav citu obligāto noteikumu.
LT	Likums par kooperatīviem / kooperatīvajām sabiedrībām.	Minimālais biedru skaits - pieci.
LU	Nav	Nav
HU	Likums Nr. X/2006 par kooperatīviem (Vispārējais kooperatīvu likums) — 2011. gada novembris; Likums Nr. CXLI par lauksaimniecības kooperatīvu akcijām (2000. gads).	Nav
MT	2001. gada Kooperatīvo sabiedrību likums Nr. XXX.	Minimālais biedru skaits - pieci; minimālā kapitāla prasība — EUR 100 000.
NL	Valsts tiesību akti par kooperatīviem.	Nav
AT	Tirdzniecības kodeksa (<i>Unternehmensgesetzbuch (UGB)</i>); Likums par kooperatīviem (<i>Genossenschaftsgesetz (GenG)</i>); <i>Cooperative Auditing Law (Genossenschaftsrevisionsgesetz (GenRevG)</i>).	Likumā netiek paredzētas noteiktas normas.
PL	Spēkā no 2000a. gada 15. septembra akts.	Minimālais biedru skaits — vismaz desmit cilvēki vai trīs juridiskās vienības; attiecībā uz lauksaimniecības produktu ražošanas kooperatīviem — vismaz pieci cilvēki. Minimālā kapitāla prasība - vismaz viena akcija, tās vērtību nosaka pilnsapulcē.
PT	Kooperatīvu kodekss (7. septembra Likums Nr. 51/96); 20. augusta Dekrēts-likums Nr. 335/99; 2. septembra Tirdzniecības uzņēmumu kodekss — Dekrēts-likums Nr. 262/86.	Minimālais biedru skaits - pieci. Minimālā kapitāla prasība — EUR 5 000.
RO	Likums Nr. 566/2004 par lauksaimniecības kooperatīviem.	Minimālais biedru skaits - pieci; minimālā kapitāla prasība — pirmās pakāpes kooperatīviem 114 eiro, otrās pakāpes kooperatīviem 2 275 eiro.
SI	Kooperatīvi (2. konsolidētais izdevums, <i>Official Journal of RS</i> , Nr. 97/2009).	Minimālais biedru skaits - trīs. Nav citu obligāto noteikumu.
SK	Nav	Minimālais biedru skaits - pieci (bet, ja ir vismaz divas juridiskas personas, tad minimālie pieci cilvēki nav nepieciešami). Minimālā kapitāla prasība — EUR 1250.
FI	Kooperatīvu likums 2014. gada 1. janvāris.	Minimālais biedru skaits - viens. Nav minimālā kapitāla prasības.
SE	Zviedrijas Likums par kooperatīviem.	Minimālais biedru skaits — trīs. Minimālā kapitāla prasība 1 SEK.
UK	Nav	Nav obligāto noteikumu.

B. KOOPERATĪVU TIESISKAIS REGULĒJUMS (II)

Valsts	Pārvaldība (proporcionalitāte)	Pārvaldība (pārvaldes struktūra)
BE	"Viens biedrs — viena balss" princips nav obligāts, bet to ievēro 66% no valsts kooperatīviem.	Parasti divu līmeņu sistēma: Direktoru padome, pilnsapulce, dažreiz arī papildu uzraudzības padome.
BG	Nav	Nav
CZ	Tiek ievērots "viens biedrs — viena balss" princips.	Ir atļauta divu līmeņu sistēma.
DK	Tiek ievērots "viens biedrs — viena balss" princips.	Dažādi
DE	Iespējams gan "viens biedrs — viena balss", gan proporcionālas pārstāvības princips, un tam ir jābūt norādītam statūtos.	Principā kooperatīviem ir jābūt valdei un uzraudzības padomei.
EE	"Viens biedrs — viena balss"	Direktoru padome ir kooperatīva galvenā lēmumu pieņemšanas struktūra.
IE	Likumā netiek paredzētas noteiktas normas	Likumā netiek paredzētas noteiktas normas
EL	"viens biedrs — viena balss" ¹	Ir nepieciešamas trīs obligātās struktūras: pilnsapulce, direktoru padome un uzraudzības padome.
ES	"viens biedrs — viena balss"	Divu līmeņu sistēma sastāv no biedru pilnsapulces un valdes.
FR	"Viens biedrs — viena balss"	Visbiežāk izmantotajā sistēmā ir ievēlēta valde ar priekšsēdētāju un direktoru.
HR	"viens biedrs — viena balss"	Divu līmeņu sistēma — kooperatīvu organizācijas ir: pilnsapulce, uzraudzības padome, padomnieks.
IT	"viens biedrs — viena balss"	Trīs dažādas sistēmas (tradicionālā, viena līmeņa vai divu līmeņu sistēma).
CY	"viens biedrs — viena balss"	Divas obligātās struktūras: (a) Ikgadējā visu biedru pilnsapulce un (b) izpildu komiteja, kuru ievēl biedri.
LV	"viens biedrs — viena balss"	Šobrīd kooperatīvi galvenokārt darbojas saskaņā ar Kooperatīvo sabiedrību likumu.

¹Kaut arī tas attiecas tieši uz kooperatīvu "viens biedrs — viena balss" principu, tas atļauj arī proporcionālo balsošanu saskaņā ar patronāžu, ja to pieļauj kooperatīva nolikums. Turklāt, ja ir izvēlēts proporcionālās balsošanas princips, tad likums nosaka maksimālo — trīs balsu skaitu vienam biedram. Tomēr likums nedod balsstiesības personai, kas nav kooperatīva biedrs.

Valsts	Pārvaldība (proporcionalitāte)	Pārvaldība (pārvaldes struktūra)
LT	"viens biedrs — viena balss"	Paredzētās pārvaldes struktūras ir: biedru sanāksmes, valde un administrācijas vadītājs.
LU	Nav	Nav
HU	Nav	Nav
MT	Nav	Nav
NL	Nav	Divu līmeņu sistēma ar pilnsapulci un direktoru padomi.
AT	"viens biedrs — viena balss" sistēma, ja statūtos nav citu prasību.	Ja ir sasniegts noteikts lielums, prasība par uzraudzības padomi kļūst obligāta un tādējādi obligāta kļūst duālā sistēma. Kooperatīviem, kuros ir mazāk nekā 40 pastāvīgi darbinieki, statūti var paredzēt nepieciešamību pēc padomes.
PL	"viens biedrs — viena balss"	Nav
PT	"viens biedrs — viena balss"	"Klasiskā" sistēma: pilnsapulce/pārvaldība (administrācija) / uzraudzības padome — Kooperatīvu kodekss
RO	"viens biedrs — viena balss"	Divu līmeņu sistēma: pilnsapulce un administratīvā padome.
SI	"viens biedrs — viena balss"	Viena līmeņa sistēma ar pilnsapulci/
SK	Balsu sadalījums biedru starpā ir pilnībā proporcionāls un ir atkarīgs no biedru dalības maksas.	Trīs obligātās struktūras: pilnsapulce (visu biedru kopējā sapulce), direktoru padome (ja kooperatīvs ir mazs, tas ir tam ir mazāk par 50 biedriem, tad statūtos var noteikt, ka būs tikai viens direktors); kontroles komisija/
FI	Ir iespējams gan "viens biedrs — viena balss", gan proporcionālas pārstāvības princips/	Ir iespējama gan viena, gan divu līmeņu sistēma, bet obligāta ir vismaz viena līmeņa sistēma (pārvalde).
SE	Iespējama gan "viens biedrs — viena balss", gan proporcionālas pārstāvniecības princips.	Viena līmeņa sistēma.
UK	"viens biedrs — viena balss"	Nav

C. KOOPERATĪVU TIESISKAIS REGULĒJUMS (II)

Valsts	Nodokļu piemērošana	Grāmatvedības standarti
BE	Attiecas vispārējais likums par uzņēmumiem.	Nav
BG	Nav	Nav
CZ	Uz lauksaimniecības kooperatīviem attiecas vispārējie noteikumi par nodokļu piemērošanu lauksaimniecības kooperatīviem.	Nav
DK	Kooperatīviem tiek piemēroti nodokļi atbilstoši Likumam par uzņēmuma ienākuma nodokli.	Uz dažiem kooperatīviem piemēro <i>IFRS</i> .
DE	Piemēro tādas pašas ienākuma nodokļa likuma normas, kā juridiskām personām, kā paredz likums par ienākuma nodokli (<i>Körperschaftsteuer</i>) un Akts par tirdzniecības nodokli (<i>Gewerbesteuer</i>).	Nav
EE	Nav	Nav
IE	Nav	Nav
EL	Lauksaimniecības kooperatīvu fiskālā gada ienākumu pārpalikumus sadala biedru starpā un apliek ar nodokli tikai biedra līmenī.	Nav
ES	Spānijā kooperatīviem piemēro atšķirīgu nodokļu režīmu, jo īpaši attiecībā uz uzņēmumu ienākuma nodokli (19. decembra Likums Nr. 20/1990 par kooperatīvu nodokļu režīmiem).	Nav
FR	Principā uz lauksaimniecības kooperatīviem attiecas vispārējie noteikumi par nodokļu piemērošanu.	Tikai tiem kooperatīviem, kam ir sarakstā iekļauti meitasuzņēmumi, ir jāpiemēro <i>IFRS</i> .
HR	Uz lauksaimniecības kooperatīviem attiecas vispārējie noteikumi par nodokļu piemērošanu.	<i>IFRS</i> piemēro kooperatīvi dažās dalībvalstīs.
IT	Vairāki noteikumi attiecas uz kooperatīvu aplikšanu ar nodokļiem.	Itālijas kooperatīviem piemēro <i>IFRS</i> .
CY	Nav	Nav
LV	Nav	Nav
LT	Nav	Nav
LU	Nav	Nav
HU	Nav	Nav

Valsts	Nodokļu piemērošana	Grāmatvedības standarti
MT	Nav	Nav
NL	1969. gada Uzņēmuma ienākuma nodokļu likuma 9. pants paredz īpašu nodokļu mehānismu	Nav
AT	Uz Austrijas kooperatīviem attiecas vispārējie noteikumi par nodokļu piemērošanu. Nav izņēmumu vai kādu īpašu noteikumu.	IFRS standartus piemēro tikai lielākajiem uzņēmumiem saistībā ar kapitāla tirgus likuma noteikumiem.
PL	Nav	Nav
PT	Uz lauksaimniecības kooperatīviem attiecas vispārējie noteikumi par nodokļu piemērošanu, bet attiecībā uz ienākuma nodokli — 23%, lauksaimniecības kooperatīvi no tā ir atbrīvoti.	IFRS attiecas uz Portugāles kooperatīviem.
RO	Uz lauksaimniecības kooperatīviem attiecas vispārējie noteikumi par nodokļu piemērošanu.	Nav
SI	Uz lauksaimniecības kooperatīviem attiecas vispārējie noteikumi par nodokļu piemērošanu.	Nav
SK	Uzņēmējdarbības formai — kooperatīvam piemēro šādu nodokļu režīmu/ ienākuma nodoklis attiecībā uz kooperatīviem (19%); PVN (20%).	Nav
FI	Uz lauksaimniecības kooperatīviem attiecas vispārējie noteikumi par nodokļu piemērošanu.	Hibrīda kooperatīviem (<i>Atria</i> , <i>HKScan</i>) piemēro IFRS.
SE	Uz lauksaimniecības kooperatīviem attiecas vispārējie noteikumi par nodokļu piemērošanu.	Lielākie kooperatīvi ir izvēlējušies piemērot IFRS.
UK	Attiecībā uz visām likumīgajām uzņēmējdarbības formām, kuras var izmantot kooperatīvi un atbalsta struktūras, piemēro uzņēmumu ienākuma nodokli.	Nav

IV.

PĀRSKATI PAR VALSTĪM

1. BEŁGIJA

Beļģija

1.1. VISPĀRĪGS RAKSTUROJUMS

Iestāšanās gads ES: dibinātājvalsts (1952)

Galvaspilsēta: Brisele

Kopējā platība: 30 528 km²

Iedzīvotāju skaits: 10,7 miljoni

Valūta: Eirozonas dalībvalsts kopš 1999. gada (€)

Dalība Šengenas zonā: Šengenas zonas dalībvalsts kopš 1985. gada

Avots: http://europa.eu/about-eu/countries/member-countries/belgium/index_en.htm

Beļģija	2000	2010	Izmaiņas (%)
Saimniecību skaits	61 710	42 850	-30,6
Kopā UAA (ha)	1 393 780	1 358 020	-2,6
Mājlopi (LSU)	4 359 330	3 798 680	-12,9
Saimniecībās nodarbināto skaits (pastāvīgais darbspēks)	107 150	80 940	-24,5
Vidējā vienas saimniecības platība (ha)	22,6	31,7	40,3
UAA uz vienu iedzīvotāju (ha/personu)	0,14	0,13	-8,0

Avots: http://epp.eurostat.ec.europa.eu/statistics_explained/index.php/Agricultural_census_in_Belgium

Beļģija

Lauksaimniecības produkcijas vērtība			% no ES-28
Lauksaimniecības produkcijas vērtība (miljoni EUR), no kuriem:	2013	8 449,7	2,2%
Augkopības produktu vērtība, no kuras:	2013	42,9%	1,7%
Dārzeni un dārzkopības ražojumi	2013	14,8%	2,6%
Rupjās lopbarības augi	2013	7,7%	2,4%
Kartupeļi	2013	7,6%	5,4%
Lopkopības izlaide/ produktu vērtība, no kuras:	2013	57,1%	2,8%
Cūkgaļa	2013	20,5%	4,5%
Piens	2013	16,6%	2,4%
Liellopi	2013	13,0%	3,4%
Bruto pievienotā vērtība pēcbāzes cenām (miljoni eiro)	2013	2 288,2	1,5%

Avots: http://ec.europa.eu/agriculture/statistics/factsheets/index_en.htm

1.2. BIEDRA ORGANIZĀCIJA

AVEVE/BOERENBOND (BB) — BEĻĢIJAS LAUKSAIMNIEKU SAVIENĪBA

Diestsevest 40
BE-3000 LEUVEN

Tālr.: +32 16 28 66 01
Fakss: +32 16 28 66 09
E-pasts: marc.rosiers@boerenbond.be

Tīmekļa vietne: www.boerenbond.be

Priekšsēdētājs: *Piet Vanthemsche*
Ģenerālsēkretārs:
Peter Bruggen
Padomdevējs: *Marc Rosiers*

Pieter Verhelst

Rue d'Arlon 82, 3ème étage 1040
BRUXELLES

Tālr.: +32 (0)2 230 02 22 / 016.28.64.17
Fakss: +32 (0)2 231 00 27 / 016 24 20 11
E-pasts: brusselsbureau@boerenbond.be

Beļģija

1.3. LAUKSAIMNIECĪBAS PĀRTIKAS TIRGUS UN KOOPERATĪVU ATTĪSTĪBA

1.3.1. Pārtikas apgādes ķēdes attīstība

Pārtikas (un nepārtikas) pieprasījuma tendences (veselības aizsardzības aspekti, ilgtspējība)

Pasaules mērogā pieprasījumu pēc pārtikas rada iedzīvotāju skaita palielināšanās, kā arī viņu ienākumu pieaugums, kas nozīmē attiecīgas izmaiņas uzturā. Lauksaimniecības produkcijas daudzumam ir būtiski jāpieaug. Turklāt arī pieaugošā urbanizācija radīs spiedienu uz loģistiku. Visbeidzot pilsoniskā sabiedrība, kā arī patērētāji, sagaida tādas ilgtspējīgas ražošanas sistēmas, kā veselīgākas pārtikas ražošanu. Flāmu lauksaimniecības nozarei kā galvenajam eksportētājreģionam varētu būt aktīva loma, reaģējot uz iepriekš minētajiem pieprasījuma un piedāvājuma izaicinājumiem.

Lauksaimniecības produktu tendences

Flandrijas lauksaimniecības nozare apzinās iepriekš aprakstītos pieprasījuma un piedāvājuma izaicinājumus, un ar specializācijas un konsolidācijas palīdzību cenšas panākt apjomražošanas ietaupījumus. Tomēr joprojām ir daudz darāmā.

1.3.2. Lauksaimniecības kooperatīvu attīstība

Valsts kooperatīvās organizācijas:

Beļģijas valsts kooperatīvu organizācijas ir:

- *Boerenbond*.
- Beļģijas dārzkopības kooperatīvu apvienība.
- Beļģijas piensaimniecības kooperatīvu apvienība.
- Beļģijas lauksaimniecības iekārtu kooperatīvu apvienība.
- Valsts kooperatīvu padome (visas nozares, ne tikai lauksaimniecība).

Kooperatīvu uzņēmējdarbība

Veiling Brava un *Greenpartners* 2011. gadā apvienojās un kļuva par *Coöbra*. Savukārt *Coöbra* 2013. gadā apvienojās *Mechelse veiling* un kļuva par *BelOrta*. *Belorta* 2014. gadā pārņēma *Veiling borgloon*. Rezultātā neatkarīgo dārzenu izsoļu skaits saruka līdz četrām (*Belorta*, *Veiling Hoogstraten*, *Reo veiling*, *Limburgse tuinbouwveiling*), bet neatkarīgo augļu izsoļu skaits samazinājās līdz trijām (*Belgische Fruitveiling*, *Veiling Haspengouw*, *Groupement des Producteurs Horticoles Namurois*).

Kooperatīvu ieguldījumi jaunās aktivitātēs

INGRO ir dārzenu audzētāju kooperatīvs, kas nodrošina saldētu un konservētu dārzenu apstrādi. *INGRO* tika izveidots 2005. gadā ar *Boerenbond*, *Algemeen Boeren Syndicaat* un *REO veiling* atbalstu.

Starptautiskā darbība

2002. gadā tika izveidota Eiropas augļu kooperatīvā sabiedrība (*European Fruit Cooperation — EFC*), kas bija *Veiling Haspengouw* (Beļģija), *Koninklijke FruitmastersGroep* (Nīderlande) un *WOG (Württembergische Obstgenossenschaft) Raiffeisen e.G.* (Dienvidvācija) kooperatīvais uzņēmums.

Beļģija

1.3.3. Svarīgākie statistikas dati par kooperatīviem

Valsts apskats — statistika par kooperatīviem

Kooperatīvu skaits uz nozari*	Apgrozījums (milj. €)	Darbinieku skaits
Piens	2 168	2 800
Mājlopi	0,4	30
Augļi un dārzeņi	1381	900
Lauksaimn. prod.	241	200
Laukaugi	1,5	4
Citi (...)	0,7	7
KOPĀ	3793	3900

Lielākie lauksaimniecības kooperatīvi 2013. gadā (pēc apgrozījuma)

Kooperatīva Lauksaimniecības kooperatīvs	Nozare	Apgrozījums (milj. €)	Darbinieku skaits
1 <i>Milcobel</i>	Piens	985	2000
2 <i>Laiterie des Ardennes</i>	Piens	375	300
3 <i>Belorta cvba</i>	Augļi un dārzeņi	358	300
4 <i>Laiterie Coopérative eupenoise</i>	Piens	238	20
5 <i>Veiling Hoogstraten cv</i>	Augļi un dārzeņi	210	70
6 <i>Coöperatieve Veiling Roeselare – REO cv</i>	Augļi un dārzeņi	191	100
7 <i>Société coopérative de la Meuse – SCAM</i>	Lauksaimniecības produktu piegāde	184	200
8 <i>Belgische Fruitveiling – BFV cv</i>	Augļi un dārzeņi	141	100
9 <i>Unigrow cvba</i>	Augļi un dārzeņi	98	10
10 <i>Telersvereniging Industriegroenten – INGRO cv</i>	Augļi un dārzeņi	97	3

Beļģija

	Lauksaimniecības kooperatīva nosaukums	Nozare	Apgrozījums (milj. €)	Darbinieku skaits
11	<i>Veiling Borgloon – VB cv</i>	Augļi un dārzeņi	91	60
12	<i>Veiling Haspengouw – VH cv</i>	Augļi un dārzeņi	82	100
13	<i>Sociétés coopératives agricoles réunies des Régions herbagères – SCAR</i>	Lauksaimniecības produktu piegāde	38	40
14	<i>Euroveiling – Hallen van de Producenten cv</i>	Augļi un dārzeņi	31	50
15	<i>IN-CO</i>	Augļi un dārzeņi	31	
16	<i>Vereniging Onafhankelijke Champignontelers – V.O.C. cvba</i>	Augļi un dārzeņi	26	20
17	<i>Green Diamond cvba</i>	Augļi un dārzeņi	18	1
18	<i>European Fruit Cooperation cvba – EFC</i>	Augļi un dārzeņi	4	3

	Lauksaimniecības kooperatīva nosaukums	Nozare	Apgrozījums (milj. €)	Darbinieku skaits
1	<i>Milcobel</i>	Piens	985	2000
2	<i>Belorta cvba</i>	Augļi un dārzeņi	358	300
3	<i>Société coopérative de la Meuse – SCAM</i>	Lauksaimniecības produktu	184	200
4	<i>Devripom scrl</i>	Laukaugi	0,7	
5	<i>Gaume Fermière</i>	Mājlopi	0,4	300

Beļģija

1.4. TIESĪBU AKTI, NODOKĻU PIEMĒROŠANAS UN SAISTĪTIE POLITIKAS ASPEKTI

Beļģijas kooperatīvu uzņēmumu darbību regulējošie tiesību akti ir salīdzinoši atvērti — pastāv standartnoteikumi, bet ārpus tā Jūs varat veidot kooperatīvu tā, kā uzskatāt par nepieciešamu. Nav daudz nodokļu noteikumu un citu noteikumu, kas attiektos tieši uz kooperatīviem.

1.4.1. Kooperatīvu tiesiskais regulējums

Minimālās prasības, lai izveidotu kooperatīvus

Minimālais biedru skaits ir trīs. Minimālais kapitāls ir 18 550 eiro.

Citas obligātās prasības, lai nodrošinātu atbilstību citiem juridiskajiem, administratīvajiem vai ekonomikas noteikumiem, ir:

- Atbilstība korporācijām un kooperatīviem piemērojamajiem kopīgajiem tiesību aktu prasībām.
- Fakultatīvi "atzītie" kooperatīvi (Valsts kooperatīvu padome).
- Neobligāti lauksaimniecības saimniecībām — ražotāju organizācijām piemērojamie tiesību akti.

1.4.2. Kooperatīvu pārvaldība

Obligātās pārvaldības struktūras:

Attiecībā uz "viens biedrs — viena balss" vai proporcionālās pārstāvniecības principu — standarts ir proporcionālais, bet lielākā daļa lauksaimniecības kooperatīvu darbojas uz "viens biedrs — viena balss" principa.

Beļģija izmanto divu līmeņu sistēmu.

Ārējie finansētāji piedalās ļoti reti. Dažos gadījumos ārējiem akcionāriem tiek pieļauta mazākuma līdzdalība ar ierobežotām balsstiesībām.

Uzraudzības padomes struktūra ir atkarīga no kooperatīva lieluma.

Attiecībā uz visām juridiskajām kooperatīvu formām Beļģijā ir prasība pēc neatkarīga ārējā revidenta, kurš veiktu gada pārskata, gada ziņojuma un bieži vien arī iekšējās ziņošanas sistēmas pārskatīšanu.

1.4.3. Nodokļu piemērošana

Beļģijā uz lauksaimniecības kooperatīviem attiecas vispārējie noteikumi par nodokļu piemērošanu.

Attiecībā uz tiem nav kādu īpašu izņēmumu gadījumu.

Nav vienotas nodokļu likmes, kuru piemērotu kooperatīviem.

Darījumiem ar biedriem, kā arī ar dalībniekiem, kas nav biedri, netiek piemērotas kādas atšķirīgas nodokļu likmes.

Beļģija

1.4.4. Grāmatvedības standarti

IFRS (Starptautiskie finanšu pārskatu standarti) netiek piemēroti Beļģijas kooperatīviem. *IFRS* piemērošana nerada nekādu negatīvu ietekmi uz kooperatīviem.

1.4.5. Valsts atbalsts

Konkurences likums saistībā ar valsts atbalstu

Kooperatīviem, kā arī sabiedrībām, kas nav kooperatīvi, piemēro vienādus noteikumus.

1.4.6. Finansēšana

Kooperatīviem, kā arī sabiedrībām, kas nav kooperatīvi, piemēro vienādus noteikumus.

Beļģijas kooperatīvi vēl pagaidām nav mainījuši pārvaldības struktūru, lai varētu nodrošināt daudzveidīga/proporcionāla piesaisti no to biedriem, bet šāda iespēja tiek apsvērta.

Kooperatīvi piekļuva ārējam finansējumam (kas nenāca no biedriem), ļaujot piesaistīt kapitālu caur ārējiem finansējuma sniedzējiem, izveidojot kopuzņēmumus, kuros kooperatīvi kļuva par akcionāriem.

Pēdējā laikā kooperatīvu pārvaldības struktūras nav piedzīvojušas izmaiņas, jo tiek piesaistīts ārējais finansējums (kas nenāk no biedriem), tomēr šāda iespēja tiek apsvērta.

1.5. POLITIKAS APSVĒRUMI

KLP reformas ietekme uz kooperatīviem

Beļģijā ir sagaidāma esošo kooperatīvu izaugsme un to skaita pieaugums.

Cogeca galvenie politikas mērķi KLP un citās saistītajās politikas jomās

Galvenais politikas mērķis ir izstrādāt instrumentu kopumu, lai atsevišķiem lauksaimniekiem parādītu dažādas kooperatīvu priekšrocības.

1.5.1. Galvenie darbības virzieni

Flāmu lauksaimnieku apvienībā *Boerenbond* ir apvienojušies 16 700 biedri, kuri darbojas lauksaimniecības vai dārzkopības nozarē, no kuriem 2430 ir brīvprātīgi komisijas locekļi, kuri ir demokrātiski ievēlēti un ir ar saviem saziņas kanāliem. *Boerenbond* aktīvi darbojas sešās jomās: biedru apvienošana; lauksaimnieku interešu aizstāvība; apmācību un izglītības programmu organizēšana; pakalpojumu un atbalsta sniegšana; lauksaimnieku ideju un vērtību aizstāvēšana, kā arī iniciatīvu veicināšana saistībā ar ražošanas uzlabošanu, piegādi, pārdošanu un pakalpojumu sniegšanu. *Boerenbond* sniedz īpašus atbalsta un informācijas pakalpojumus. *Agro|bedrijfshulp* — rūpējas par lauksaimniekiem, kuri ir pakļauti īpašam riskam; *Agro|services* — nodarbinātība lauksaimniecības nozarē; *Agro|aanneming* — līgumslēdzēji; *TIBER* grāmatvedības veikšana; *Innovatiesteunpunt* — sniedz pakalpojumus lauksaimniecības nozarei un "Starptautiskajās lauksaimniecības un dārzkopības mehanizācijas dienās" (*International Agriculture and Horticulture days of mechanisation*).

Beļģija

Lai nodrošinātu pakalpojumus kooperatīviem, *Boerenbond* cieši sadarbojas ar *Coopburo*.

Coopburo ir *Cera* kooperatīvo pakalpojumu sniedzējs, kas nodrošina pakalpojumus gan lauksaimniecības kooperatīviem, gan arī citām nozarēm. Proti, tās saistībā ar kooperatīvu darbību informē, konsultē, iedvesmo cilvēkus, organizācijas, kā arī ietekmē politiku. *Coopburo* sniedz palīdzību jauniem uzņēmumiem, kā arī kooperatīviem, kuri jau veiksmīgi darbojas. Turklāt *Coopburo* piedāvā plašu apmācību programmu un pēta jaunas pielietošanas iespējas kooperatīviem, pamatojoties uz aktuālajām sociālajām problēmām.

Šobrīd *Coopburo* ir trīs uzdevumi: (1) ekspertu konsultācijas un apmācības — *Coopburo* konsultē un sniedz apmācības gan kooperatīviem, kas sekmīgi darbojas, gan arī cilvēkiem, kuri tikko ir sākuši domāt par kooperatīva izveidi. Dažādās nozarēs nodrošināt peļņu, kā arī sociālo peļņu. *Coopburo* konsultē par šādām tēmām: Kooperatīvu organizāciju attīstība; juridiskās konsultācijas; finanšu konsultāciju un pārvaldība; (2) apmācības un sanāksmes — *Coopburo* ir savs konkrēts apmācību un sanāksmju piedāvājums. Turklāt *Coopburo* var izstrādāt individuāli pielāgotas lekcijas vai darbseminārus konkrētām organizācijām un/vai sektoriem; (3) pētniecība un attīstība — piemēram, Beļģijas kooperatīvu uzraudzības institūcija. Joprojām trūkst uzticamu statistikas datu par kooperatīvu kustību. Tāpat Beļģijas kooperatīvi jau desmitiem gadu sastopas ar redzamības un atpazīstamības trūkumu plašākā sabiedrībā, kā arī politikas veidotāju un dažkārt pat savu biedru vidū. Cita starpā, trūkst arī kopīgas/vienotas identitātes, kas ir saistīts ar lielu nozaru skaitu, kurās tiek dibināti kooperatīvi. Tāpēc *Coopburo* veic ieguldījumus Beļģijas kooperatīvu uzraudzības attīstībā. *Coopburo* vienojās par sadarbību ar *HLeuven "Centrum voor Sociaal en Coöperatief Ondernemen" (CESOC)*, kuru vada *Wim Van Opstal*. *Coopburo* periodiski izdod "profilus" par, cita starpā, mūsu valsts kooperatīvu darbībām, nodarbinātību, finanšu pozīciju un ģeogrāfisko izplatību. Turklāt šie dati tiek ņemti vērā, veicot nozares makroekonomiskās nozīmes aprēķinus. Uzraudzības joma aptver visas Beļģijas kooperatīvās sabiedrības. Turklāt *NRC* oficiālie kooperatīvi un kooperatīvi ar sociālo mērķi noteica dažādus profilus.

1.5.2. Apmācību programmas

Kā jau tika minēts, *Boerenbond* sadarbībā ar *Coopburo* piedāvā apmācību programmas. Tika izveidota intensīva sadarbība starp *Boerenbond*, *Coopburo* un *Innovatiesteunpunt (Boerenbond* inovāciju atbalsta grupu). Kopīgi tika izstrādāta īpaša apmācību programma lauksaimniecības kooperatīviem. Tas, protams, ir nepārtraukts darbs.

Boerenbond piedāvā arī:

- *Network moments* programmu, piemēram, Forumu ar Beļģijas lauksaimniecības kooperatīvu priekšsēdētājiem un izpilddirektoriem.
- Speciālistu vizītes un apmaiņu — gan ar Beļģijas (*Coop Explore*), gan ārvalstu (*Coop Tour*) speciālistiem.
- *Study moments* programmu, piemēram, mēs organizējam sesiju ar Flandrijas Lauksaimniecības departamentu par ražotāju organizācijām.
- Atvērtās apmācības Beļģijas lauksaimniecības kooperatīvu valdes locekļiem.
- Dažādas apmācības uzņēmumu iekšienē.

Beļģijā ārējo apmācību iespējas piedāvā tādas apvienības, kā *VBT*, kā arī ārējās organizācijas.

Daudzi kooperatīviem būtiski jautājumi dažādās valstīs ļoti atšķiras, kas skaidrojams ar atšķirīgajiem tiesību aktiem un normatīviem, turklāt kooperatīvu valdes locekļu svešvalodu zināšanas ir zemā līmenī, tādējādi interese par Eiropas apmācību programmām ir neliela. Tomēr pieredzes apmaiņa programmu izstrādātāju starpā varētu būt interesanta.

ĀRSKAT

2. BULGĀRIJA

Bulgārija

2.1. VISPĀRĪGS RAKSTUROJUMS

Iestāšanās gads ES: 2007

Galvaspilsēta: Sofija

Kopējā platība: 111 910 km²

Iedzīvotāju skaits: 7,6 miljoni

Valūta: leva (лв)

Dalība Šengenas zonā: Nav Šengenas zonas dalībvalsts

Avots: http://europa.eu/about-eu/countries/member-countries/bulgaria/index_en.htm

Bulgārija	2003	2010*	Izmaiņas (%)
Saimniecību skaits	665 550	370 220	-44,4
Kopā UAA (ha)	2 904 450	3 616 960	24,5
Mājlopi (LSU)	1 625 140	1 149 470	-29,4
Saimniecībās nodarbināto skaits (pastāvīgais darbaspēks)	1 348 110	736 630	-45,2
Vidējā vienas saimniecības platība (ha)	4,4	9,8	123,9
UAA uz vienu iedzīvotāju (ha/personu)	0,37	0,48	29,2

*Dati par kopīgo zemi nav iekļauti

Avots: http://epp.eurostat.ec.europa.eu/statistics_explained/index.php/Agricultural_census_in_Bulgaria

Bulgārija¹

Lauksaimniecības produkcijas vērtība			% no ES-28
Lauksaimniecības produkcijas vērtība (miljoni EUR), no kuriem:	2013	3 349,7	0,9%
Augkopības produktu vērtība, no kuras:	2013	69,6%	1,1%
Parastie un speltas kvieši	2013	21,3%	2,8%
Eļļas augu sēklas un augļi	2013	18,0%	5,4%
Graudu kukurūza	2013	9,2%	2,6%
Lopkopības izlaide/ produktu vērtība, no kuras:	2013	30,4%	0,6%
Piens	2013	10,8%	0,6%
Mājputnu gaļa	2013	5,6%	0,9%
Cūkgaļa	2013	4,1%	0,4%
Bruto pievienotā vērtība pēcbāzes cenām (miljoni eiro)	2013	1 402,3	0,9%

Avots: http://ec.europa.eu/agriculture/statistics/factsheets/index_en.htm

2.2. PĀRTIKAS APGĀDES ĶĒDES ATTĪSTĪBA UN IETEKME UZ LAUKSAIMNIECĪBAS KOOPERATĪVIEM

Lauksaimniecības ražošanas kooperatīvi Bulgārijā uzrāda zemu vertikālās integrācijas pakāpi un tādējādi arī zemu iesaistīšanās pakāpi pārtikas ķēdē. Tie ir horizontāli diversificēti attiecībā uz vairākām lauksaimniecības ražošanas nozares jomām (daudznozaru kooperatīvi). Vīna nozares kooperatīvi, kuri ir aktīvi iesaistīti pašu vīna ražošanā, ir atkāpšanās no šī principa.

Pēdējos desmit gados ražošanas kooperatīvi galvenokārt darbojas ražošanas jomā. To stratēģijās nav ietverts mērķis piedalīties pārtikas ķēdēs.

Apskatot pēdējos 20 ražošanas kooperatīvu gadus, ir redzams, ka biedru apmierinātības līmenis pēdējos desmit gados ir ievērojami augstāks, salīdzinot ar biedru apmierinātību 90. gados, tomēr tas joprojām ir nepietiekams. Pozitīvā tendence ir skaidrojama ar jaunu stratēģiju pielietošanu un attīstību ražošanas kooperatīvu iekšienē.

Ražošanas kooperatīviem ir nozīmīga loma kā ievērojamam pretsvaram zemes tirgū. *Dikov* (2011) uzsver, ka Bulgārija ziemeļaustrumu daļā nomas maksa par iznomāto zemi ir augstāka tieši tajās zonās, kur darbojas ražošanas kooperatīvi, salīdzinājumā ar zonām, kurās kooperatīvu nav.

Piecpadsmit lauksaimniecības kredītkooperatīviem, kuri pieder pie *NAC Evrostart*, ir vērojama neliela izaugsme kapitāla un kopējo aizdevumu ziņā. Kooperatīvu asociācija *Evrostart* 2009. gadā piedalījās projektā, lai mērītu kooperatīvu sociālo sniegumu pēc *CERISE* sociālā snieguma rādītāju metodikas. Novērtējums parādīja, ka lauksaimniecības kredītu kooperatīvi piedāvā finanšu pakalpojumus un saistītos nefinanšu pakalpojumus.

Lauksaimniecības ražošanas kooperatīvi Bulgārijā uzrāda zemu vertikālās integrācijas pakāpi un tādējādi arī zemu iesaistīšanās pakāpi pārtikas ķēdē. Tie ir horizontāli diversificēti attiecībā uz vairākiem lauksaimniecības ražošanas atzariem (daudznozaru kooperatīvi).

¹ Avots: *Boevsky, I. (2012). Support for Farmers' Cooperatives; Country Report Bulgaria. Wageningen: Wageningen UR.*

Bulgārija

Vīna nozares kooperatīvi, kuri ir aktīvi iesaistīti pašu vīna ražošanā, ir atkāpšanās no šī principa.

Lauksaimniecības produktu ražošanas nozarē kooperatīvi pārsvarā darbojas lauksaimniecības sektorā. Vienīgi ražotāju grupas / organizācijas darbojas loģistikas un tirdzniecības nozarēs. Apūdeņošanas biedrības un lauksaimniecības kredītu kooperatīvi (kredītu kooperatīvi) galvenokārt pārstāv mazās zemnieku saimniecības un lauksaimniecības produktu ražošanas kooperatīvu biedrus, kuri ir labi pielāgojušies mazo saimniecību vajadzībām. Tie panāk ienākumu pieaugumu attālākajos lauku apgabalos vai tiem klientiem, kuri, citādi būtu izslēgti no finanšu pakalpojumu saņemšanas, un tiem būtu liegta pieeja zināšanām par lauksaimniecību, valsts atbalsta programmām un citiem īpašiem jautājumiem.

Galvenā ražošanas kooperatīvu funkcija ir organizēt lauksaimniecības produktu ražošanu. Šī ražošana ir vērsta uz nozarēm, kurās lielākoties nav nepieciešams intensīvs darbs, jo tajās strādā neliels pilna laika darbinieku skaits un tiek pieņemti nepilna darba laika darbinieki un sezonas strādnieki. Tabulā redzamās to papildu funkcijas parāda skaidru lielākās daļas ražošanas kooperatīvu tendenci, kas ir vērsta uz daudzfunkcionalitāti, kā arī pirmskomunisma laika tradīciju veidot daudzfunkcionālus un pilnībā funkcionālus lauksaimniecības kooperatīvus.

<i>Nozare</i>	graudaugi, piens, augļi, vīnogu audzēšana, biškopība, mājputni
<i>Galvenās un papildu funkcijas</i>	Galvenā funkcija — ražošanas organizēšana. Papildu funkcijas: lauksaimniecības tehnikas nodrošināšanas pakalpojumi, izejvielu piegāde saimniecībām, noliktavas, malšana, eļļas spiešana, pārtikas nodrošināšana biedru mājsaimniecībām, lauksaimniecības popularizēšanas pakalpojumi, nelielu zemes gabalu nomāšana no biedriem, šo gabalu apvienošana lielākos gabalos un apvienoto lauksaimniecības zemju iznomāšana (tālākpārnomāšana) citiem uzņēmumiem.
<i>Funkciju un produktu dažādība</i>	(1) Ekonomika (ražošanas organizēšana, lauksaimniecības tehnikas nodrošināšanas pakalpojumi, izejvielu piegāde saimniecībām, noliktavas, malšana, eļļas spiešana, pārtikas nodrošināšana biedru mājsaimniecībām, lauksaimniecības popularizēšanas pakalpojumi).
	(2) Lauku attīstība (sadarbība ar pašvaldību vai ciematu administrāciju dažādu projektu īstenošanas nolūkā)
	Sociālie pakalpojumi (sociālā un veselības drošība). Kultūras pakalpojumi (kultūras pasākumu organizēšana ciematā)
<i>Pozīcija un funkcija pārtikas ķēdē</i>	Ražošana un loģistika
<i>Biedru veids</i>	Galvenie biedri
<i>Ģeogrāfiskais mērogs</i>	Vietēja līmeņa (ciemats, pašvaldība)
<i>Finanšu/īpašumtiesību struktūra</i>	Dalība kooperatīva daļās
<i>Juridiskā forma</i>	Kooperatīvs

Bulgārija

Ražošanas kooperatīvi ir izveidojuši trīs līmeņu kooperatīvo sabiedrību struktūru pēc teritoriālā principa.

Primārie kooperatīvi vietējā mērogā (ražošanas kooperatīvi). Valsts lauksaimniecības kooperatīvu savienībā 2011. gada jūnija beigās bija 687 ražošanas kooperatīvi. Ne visi no valstī esošajiem 900 ražošanas kooperatīviem ir reģionālo vai valsts apvienību biedri. Kooperatīvu likums neuzliek par pienākumu piedalīties otrās pakāpes vai terciārajās kooperatīvu apvienībās. Tas nozīmē, kad dalība šādās struktūrās ir brīvprātīga, salīdzinot ar piemēram, Vāciju. Turklāt daži Valsts lauksaimniecības kooperatīvu apvienības biedri mēdz pāriet uz Centrālo kooperatīvu savienību, kas ir valsts patērētāju kooperatīvu apvienība, un otrādi.

Otrās pakāpes kooperatīvi reģionālā mērogā (lauksaimniecības kooperatīvu reģionālās apvienības) nodrošina saviem biedriem (ražošanas kooperatīviem) ar ekonomiku nesaistītus pakalpojumus: revīzijas, konsultācijas, informāciju, lauksaimniecības popularizēšanas pakalpojumus un biedru interešu pārstāvniecību reģionu līmenī. Pirms vairākiem gadiem gan bija viens izņēmums — lauksaimniecības kooperatīvu reģionālā apvienība Varnā darbojās kā kooperatīvu uzņēmums, kas nodrošināja tā biedriem lauksaimniecībā izmantojamās vielas, bet pēc dažiem gadiem bankrotēja. Lielākā daļa ražošanas kooperatīvu ir otrās pakāpes kooperatīvu biedri. Neliels skaits pirmās pakāpes kooperatīvu ir tieši terciāro kooperatīvu biedri. Tas ir tāpēc, ka to apgabala/reģionā nav otrās pakāpes kooperatīvu. Valstī 2011. gada jūnija beigās bija 195 lauksaimniecības kooperatīvu reģionālās apvienības.

Terciārie kooperatīvi reģionālā mērogā (Bulgārijas valsts ražošanas kooperatīvu apvienība) nodrošina saviem biedriem (otrās un pirmās pakāpes kooperatīviem) ar ekonomiku nesaistītus pakalpojumus: revīzijas, konsultācijas, informāciju, lauksaimniecības popularizēšanas pakalpojumus un biedru interešu pārstāvniecību valsts līmenī (lobēšanu).

2.3. SVARĪGĀKIE STATISTIKAS DATI PAR KOOPERATĪVIEM

Pieci lielākie lauksaimniecības kooperatīvi pēc nozarēm

Lielākie ražošanas kooperatīvi katrā nozarē

Nozare		Kooperatīva nosaukums
Labība	1	<i>Edinstvo (Единство)</i>
	2	<i>Jiten kraj (Житен край)</i>
	3	<i>Bavlovo (Бавлово)</i>
	4	<i>Gurkovo (Гурково)</i>
	5	<i>Iztok (Изток)</i>
Augļi un dārzeņi (vienīgie esošie kooperatīvi augļu nozarē)	1	<i>Niva-93 (Нива-93)</i>
	2	<i>Edinstvo (Единство)</i>

Bulgārija

Lielākie ražošanas kooperatīvi katrā nozarē

Augļi un dārzeņi (vienīgie esošie)	3	<i>Hristo Botev-92 (Христо Ботев-92)</i>
	4	<i>Shatrovo-94 (Шатрово-94)</i>
	5	<i>Plodorodie-93 (Плодородие-93)</i>
Vīns	1	<i>Nov jivot (Нов живот)</i>
	2	<i>Grozd (Грозд)</i>
	3	<i>Hristo Botev (Христо Ботев)</i>

Avots: Bulgārijas Valsts lauksaimniecības kooperatīvu apvienības eksperti un priekšsēdētājs.

Lauksaimniecības ražošanas kooperatīvi Bulgārijā uzrāda zemu vertikālās integrācijas pakāpi, un tādējādi arī zemu iesaistīšanās pakāpi pārtikas ķēdē. Tie ir horizontāli diversificēti attiecībā uz lauksaimniecības ražošanas vairākām nozares jomām (daudznozaru kooperatīvi). Vīna nozares kooperatīvi, kuri ir aktīvi iesaistīti pašu vīna ražošanā, ir atkāpe no šī principa.

2.4. TIESĪBU AKTI, NODOKĻU PIEMĒROŠANAS UN SAISTĪTIE POLITIKAS ASPEKTI

2.4.1. Kooperatīvu tiesiskais regulējums

Bulgārijas kooperatīvu sniegumu ietekmē Kooperatīvu likums. Tas ir valsts likums, un tam ir tieša ietekme uz kooperatīvu attīstību. Tomēr ir spēkā arī citi tiesību akti un normatīvi, kuriem ir būtiska nozīme uz veiksmīgu kooperatīvu attīstību. Piemēram, šādi tiesību akti, noteikumi un pasākumi ir: Ūdens likums, Likums ūdens patērētājiem, Mežu likums, Likums par reģionālo attīstību utt.

Citi noteikumi, kuriem ir būtiska loma uz kooperatīvu attīstību, ir Lauku attīstības programma, un jo īpaši tās 1. virziena 112. un 142. pasākums. Bulgārijā nav kāda īpaša reģionālā regulējuma, kas varētu ietekmēt kooperatīvu organizācijas.

Lauksaimniecības kooperatīvi nedarbojas pakārtoti pārtikas ķēdē.

2.4.2. Valsts tiesiskais regulējums attiecībā uz kooperatīviem

Valsts tiesību akti par kooperatīviem	Valsts tiesību akti attiecībā uz lauksaimniecības kooperatīviem	Juridiskais pamats, kas ietekmē kooperatīvus — Civillikums/Komerclikums	Minimālais lauksaimnieku skaits	Minimālā kapitāla prasība (€)
Valsts likums par kooperatīviem	Nav	Nav	Tiesību akti to neparedz	Tiesību akti to neparedz

3. ČEHIJA

Čehija

3.1. VISPĀRĪGS RAKSTUROJUMS

Iestāšanās gads ES: 2004

Galvaspilsēta: Prāga

Kopējā platība: 78 866 km²

Iedzīvotāju skaits: 10,5 miljoni

Valūta: Čehijas krona (Kč)

Dalība Šengenas zonā: [Šengenas zonas](#) dalībvalsts kopš 2007. gada

Avots: http://europa.eu/about-eu/countries/member-countries/czechrepublic/index_en.htm

Čehija	2003*	2010	Izmaiņas (%)
Saimniecību skaits	23 340	22 860	-4,1
Kopā UAA (ha)	3 602 630	3 403 500	-3,3
Mājlopi (LSU)	2 260 080	1 722 460	-23,8
Saimniecībās nodarbināto skaits (pastāvīgais darbaspēks)	164 950	132 730	-19,5
Vidējā vienas saimniecības platība (ha)	151,1	152,4	0,8
UAA uz vienu iedzīvotāju (ha/personu)	0,35	0,33	-6,1

*Dati par 2003. gadu tika filtrēti, izmantojot 2010. gada sliekšņa vērtības

Avots:

http://epp.eurostat.ec.europa.eu/statistics_explained/index.php/Agricultural_censuses_in_the_Czech_Republic

Čehija

Lauksaimniecības produkcijas vērtība		% no ES-28	
Lauksaimniecības produkcijas vērtība (miljoni EUR), no kuriem:	2013	4 657,8	1,2%
Augkopības produktu vērtība, no kuras:	2013	62,1%	1,4%
Parastie un speltas kvieši	2013	16,0%	2,9%
Eļļas augu sēklas un augļi	2013	13,2%	5,5%
Rupjās lopbarības augi	2013	10,0%	1,7%
Lopkopības izlaide/ produktu vērtība, no kuras:	2013	37,9%	1,0%
Piens	2013	17,7%	1,4%
Cūkgaļa	2013	7,9%	1,0%
Mājputnu gaļa	2013	5,2%	1,1%

Avots: http://ec.europa.eu/agriculture/statistics/factsheets/index_en.htm

3.2. BIEDRA ORGANIZĀCIJA

ZEMĒDĒLSKÝ SVAZ ČESKÉ REPUBLIKY

AGRICULTURAL ASSOCIATION OF THE CZECH REPUBLIC

Hybernská, 38
CZ - 110 00 PRAHA

Tālr.: +420 2 2422 5287
Fakss: +420 2 2422 5521
E-pasts: aacr@zscr.cz;

Tīmekļa vietne: www.zscr.cz

Priekšsēdētājs: *Martin Pýcha*
Direktors: *Jan Ulrich*

Čehija

AGRÁRNÍ KOMORA ČESKÉ REPUBLIKY ČEHIJAS
LAUKSAIMNIECĪBAS KAMERA
Stépanka 63
CZ – 11000 PRAGUE

Tālr./Fakss: +420 2 24 21 59 39

E-pasts: cac.cz@volny.cz Tīmekļa vietne:

www.agrocr.cz

Karel Matousek Chaussée
d'Alseberg, 876 BE-1180
Bruxelles

Tālr./Fakss: +32 (0)2 376 10 81

E-pasts: km_agri@yahoo.fr

Priekšsēdētājs: *Miroslav Toman*

Ģenerālsēkretārs: *Martin Fantyš*

3.3. PĀRTIKAS APGĀDES ĶĒDES ATTĪSTĪBA UN IETEKME UZ LAUKSAIMNIECĪBAS KOOPERATĪVIEM

3.4. LAUKSAIMNIECĪBAS PĀRTIKAS TIRGUS UN KOOPERATĪVU ATTĪSTĪBA

3.4.1. Svarīgākie statistikas dati par kooperatīviem

Nozare	Kooperatīva nosaukums	Apgrozījums (milj. €)	Tirgus daļa
Piens	<i>JIH</i>	122 400 000	14,6%
Piens	<i>Střední Čechy</i>		8-10%
Piens	<i>Morava</i>		4-10%
Dārzeni	<i>Bramco</i>	28 333 333	30%
Augļi	<i>CZ Fruit</i>	9 925 926	16,5%
Olas	<i>Zlatá vejce</i>	25 222 222	18,2%
Olas	<i>Česká vejce</i>	18 370 370	13,3%
Apiņi	<i>Chlemařství, družstvo Žatec</i>	75 55 556	20%
Daudznozaru	<i>Viamilk CZ</i> (graudaugi, eļļas augu sēklas, piens un gaļa)		

Čehija

Lielākie 50 lauksaimniecības kooperatīvi Čehijas pārtikas ķēdē

Vieta	Sabiedrības nosaukums	Nozare	Gadā kopā turnover ¹ 2009, CZK ¹ miljoni
1	Mlékařské a hosp. družstvo JIH	Piens	1 887,7
2	Mlékařské hospodářské družstvo Střední Čechy	Piens	1 265,8
3	Morava, mlékařské obytné družstvo	Piens	1 107,2
4	VIAMILK CZ družstvo	Piens	839,0
5	MILKAGRO a.s.	Piens	726,1
6	Agropork-družstvo	Cūkgaļa, liellopu gaļa	719,8
7	Pragolaktos družstvo	Piens	573,3
8	Svaz výrobců mléka a.s.	Piens	371,4
9	CZ FRUIT, obytné družstvo	Augļi un dārzeņi	341,7
10	Obytné družstvo Vrchovina	Daudznozaru	337,7
11	Mléko Kunín obytné družstvo	Piens	325,0
12	GOLDSTEIG Käsereien Bayerwald CZ s.r.o.	Piens	285,2
13	Obchodní družstvo ŽDĀR	Cūkgaļa, liellopu gaļa	275,1
14	Mlékařské obytné centrum Třebíč-družstvo	Piens	262,5
15	OD MASO, družstvo	Cūkgaļa, liellopu gaļa	262,2
16	CENTROOBYT	Cūkgaļa, liellopu gaļa	217,0
17	INTAGRO Nymburk s.r.o.	Cūkgaļa, mājputnu	211,4
18	Dešná, obytné družstvo	Daudznozaru	188,7
19	ODBYTOVÉ DRUŽSTVO TŘEBÍČ, družstvo	Daudznozaru	170,4
20	JIHOOBYT, družstvo	Vairāku grupu preces	164,9
21	VEPAOBYT s.r.o.	Vairāku grupu preces	136,1
22	VHM družstvo	Vairāku grupu preces	133,5
23	Obytné družstvo Rožmberk	Cūkgaļa, liellopu gaļa	126,3
24	Obytné družstvo LITAZEL	Augļi un dārzeņi	126,1

¹ EUR = 27,7823 CZK

Čehija

Vieta	Sabiedrības nosaukums	Nozare	Gadā kopā turnover 2009, CZK1 miljoni
25	LZ- odbyt, s.r.o.	Cūkgaļa, liellopu gaļa	122,2
26	AGP Znojmo, s.r.o.	Daudznozaru	121,5
27	AGROODBYT MORKOVSKO, s.r.o.	Daudznozaru	106,4
28	KUNAMA s.r.o.	Daudznozaru	103,9
29	Drůbež HK – odbyt, s.r.o.	Mājputnu gaļa	100,0
30	HASINA, spol. s r.o.	Vairāku grupu preces	98,7
31	Odbytové družstvo Dynín	Cūkgaļa un mājputnu gaļa	93,7
32	TXP odbyt, družstvo	Daudznozaru	91,4
33	MONTANO – KVĚTINY s.r.o.	Daudznozaru	89,7
34	Odbytové družstvo Agroodbyt	Daudznozaru	88,8
35	Primagra, a.s.	Daudznozaru	88,4
36	RVO TRÁVNÍK, odbytové družstvo	Daudznozaru	85,9
37	Odbytové družstvo Labe	Daudznozaru	85,7
38	Družstvo Rolník	Daudznozaru	79,4
39	LUKOS komodity, s.r.o.	Daudznozaru	77,0
40	Zevospork s.r.o.	Daudznozaru	77,0
41	Odbytová společnost Podzvičinsko,	Cūkgaļa, liellopu gaļa	77,0
42	SH odbyt s.r.o.	Daudznozaru	76,9
43	BROJLER TRADE s.r.o.	Mājputnu gaļa	74,9
44	AG odbyt s.r.o.	Daudznozaru	72,4
45	CORNPIG OD s.r.o.	Daudznozaru	71,4
46	DM Morava, družstvo	Daudznozaru	69,1
47	ROLS ODBYT s.r.o.	Daudznozaru	69,0
48	EB Fruit, odbytové družstvo	Augļi un dārzeņi	69,0
49	MASOODBYT – družstvo	Cūkgaļa, liellopu gaļa	67,4
50	Odbytové družstvo Biota, družstvo	Daudznozaru	66,9

Avots: SZIF 2011, RO, Uzņēmējdarbības reģistra tīmekļa vietnes

¹1000 kunas (130 eiro)

Čehija

Pieci lielākie lauksaimniecības kooperatīvi pēc nozares

Nozare		Ražotāja organizācijas (tirdzniecības) nosaukums	Juridiskā forma
Labība	1	Agroodbyt, družstvo	Kooperatīvs
	2	Odbytové a hospodářské družstvo Pardubice	Kooperatīvs
Augļi un dārzeņi	1	CZ Fruit	Kooperatīvs
	2	OD Litozel	Kooperatīvs
	3	EB Fruit	Kooperatīvs
	4	Jihomoravská zelenina	Kooperatīvs
	5	Družstvo producentů rajčat	Kooperatīvs
Vīns	1	Templářské sklepy Čejkovice, vinařské družstvo	Kooperatīvs
	2	Císařské sklepy Čejkovice, družstvo	Kooperatīvs
	3	Družstvo božických vinařů	Kooperatīvs
Piens	1	Mlékařské a hosp. družstvo JIH	Kooperatīvs
	2	Mlékařské hospodářské družstvo Střední Čechy	Kooperatīvs
	3	Morava, mlékařské odbytové družstvo	Kooperatīvs
	4	VIAMILK CZ družstvo	Kooperatīvs
	5	MILKAGRO a.s.	Akciju
Aitas gaļa	1	OVEKO a.s.	Akciju
Cūkgaļa	1	Centrodbyt, národní odbytové družstvo	Kooperatīvs
	2	Agropork, družstvo	Kooperatīvs
	3	OD Maso, družstvo	Kooperatīvs
	4	INTAGRO	Ltd.
	5	Obchodní družstvo ŽDĀR	Kooperatīvs

3.5. TIESĪBU AKTI, NODOKĻU PIEMĒROŠANAS UN SAISTĪTIE POLITIKAS ASPEKTI

3.5.1. Kooperatīvu tiesiskais regulējums

Minimālais kooperatīvu biedru skaits Čehijā ir trīs. Nav noteiktas minimālā kapitāla prasības, bet ir citi obligātie noteikumi, lai nodrošinātu atbilstību dažādiem juridiskajiem, administratīvajiem vai ekonomiskajiem noteikumiem (obligāta dažu organizāciju reģistrācija).

3.5.2. Kooperatīvu pārraudzība

Tiek ievērots "viens biedrs — viena balss" princips. Ir atļauta divu līmeņu sistēma.

Nenotiek ārējā finansējuma piesaiste (nav kontroles / balsstiesību, pārstāvības valdē).

Čehija

Uzraudzības padomes struktūru parasti veido trīs biedri, un katram no šiem biedriem kooperatīvā nedrīkst būt vēl kāda cita loma.

Pārskatbildība (iekšējās/ārējās pārbaudes) un obligātās ziņošanas pienākums tiek piemērots gadījumos, ja kooperatīvu aktīvu vērtība pārsniedz 40 milj. CZK (1,44 miljonus eiro), apgrozījums pārsniedz 80 milj. CZK (2,88 milj. Euro), vai vidējais nodarbināto personu skaits pārsniedz 50 cilvēkus. Ir jāizpildās diviem no šiem nosacījumiem.

Kooperatīva uzņēmējdarbības formu paredz Tirdzniecības kodekss (Likums Nr. 513/1991 Sb.).

Kooperatīvs ir juridiska vienība ar vismaz pieciem biedriem (to skaits drīkst būt arī mazāks par pieciem, ja biedru vidū ir vismaz divas juridiskas personas).

Kooperatīva biedru skaits nav ierobežots. Likums Nr. 42/1992 Sb. nosaka "sociālistu" kooperatīvu pārveidošanu par jauniem kooperatīviem saskaņā ar 1991. gada Tirdzniecības kodeksu. Protams, tas attiecas tikai uz tiem kooperatīviem, kuri pastāvēja pirms politisko pārmaiņu sākuma: lauksaimniecības ražošanas kooperatīviem (kolektīvajām saimniecībām), mājokļu/dzīvokļu kooperatīviem un patērētāju kooperatīviem. Īpaši attiecībā uz kolektīvajām saimniecībām tiesību akti biedriem sniedz variantus izlemt par to, kā izņemt savus līdzekļus, vai arī apsvērt jebkādu citu uzņēmējdarbības formu atbilstoši 1991. gada Tirdzniecības kodeksa prasībām (sīkāku informāciju skatīt *Ratinger, Rabinowicz, 1996*).

Pirmo kooperatīvu ("Pārtikas un ietaupījumu apvienība") izveidoja Prāgā 1847. gadā. Tas notika

tāpēc, ka tika pārākpts vispārējais princips, ka juridiskās personas nevar atgūt līdzekļus.

	Lauksaimniecības ražotāju asociācija	Nozaru kooperatīvi	Nozīmīgākie nozaru kooperatīvi
<i>Nozare</i>	Lauksaimniecība	Jebkādi	Jebkādi
<i>Galvenās funkcijas</i>	Politiskā pārstāvniecība	Lauksaimniecības produktu tirdzniecība	Lauksaimniecības produktu tirdzniecība
<i>Funkciju un produktu dažādība</i>	Politiska	Ekonomiska	Ekonomiska
<i>Pozīcija un funkcija pārtikas ķēdē</i>	Darba koplīguma slēgšanas pārrunas	Darba koplīguma slēgšanas pārrunas	Sarunas par koplīgumu slēgšanu / saimniecību produktu savākšana / pirmā un otrā apstrāde / preču realizācija / zīmolu preču tirdzniecība / vairumtirdzniecība / mazumtirdzniecība
<i>Biedri</i>	Sekundārie valsts kooperatīvi	Sekundārie reģionālie kooperatīvi	Primārie-lauksaimnieki
<i>Ģeogrāfiskais mērogs</i>	Valsts mēroga	Valsts mēroga	Vietēja/reģionāla/starpreģionāla mēroga
<i>Finanšu/īpašumtiesību struktūra</i>	Nav akciju biedrība	Transnacionāli	Tradicionāli vai proporcionāli
<i>Juridiskā forma</i>	NVO	Kooperatīvs	Kooperatīvs, Ltd. / Akciju sabiedrība

Čehija

Čehijas Republikas Lauksaimniecības apvienība nodrošina politisko satvaru lauksaimniecības ražotāju organizācijām kopā ar lauksaimniecības ražošanas kooperatīviem un audzētavām. Lai gan Lauksaimniecības apvienībā nav pārstāvētas visas lauksaimniecības ražotāju organizācijas, šobrīd nav citu organizāciju, kas politiskā līmenī pārstāvētu ražotāju organizācijas.

Lauksaimniecības pārtikas ķēde ir divu veidu kooperatīvi: lauksaimniecības ražošanas kooperatīvi un patērētāju kooperatīvi.

Cita veida lauksaimniecības/pārtikas ķēdes kooperatīvi Čehijas Republikā

	Lauksaimniecības ražošanas kooperatīvi	Patērētāju kooperatīvi
<i>Nozare</i>		
<i>Galvenās funkcijas</i>	Primārā ražošana	Pārtikas produktu un citu patēriņa preču pārdošana
<i>Funkciju un produktu dažādība</i>	Ekonomika	Ekonomika
<i>Pozīcija un funkcija pārtikas ķēdē</i>	Lauksaimniecības patēriņa preču ražošana / vides pakalpojumu sniegšana	Mazumtirdzniecība
<i>Biedri</i>	Zemes vai aktīvu īpašnieki	Primārie — patērētāji
<i>Ģeogrāfiskais mērogs</i>	Vietēja līmeņa	Valsts vai reģionāla
<i>Financiāl/ownership Struktūra</i>	Tradicionālā vai proporcionālā	Tradicionālā
<i>Juridiskā forma</i>	Kooperatīvs	Kooperatīvs

Avots: Pašu klasifikācija

Čehijas Republikas Kooperatīvu apvienība darbojas kā Čehijas un Morāvijas reģiona kooperatīvu sistēmas koordinācijas centrs un pārstāv biedrus jautājumos, kas saistīti ar tiesību aktiem un valsts izpildiestādēm un sabiedrību. Valsts kooperatīvu apvienības biedri pārstāv četras galvenās nozaru kooperatīvās apvienības: Čehijas un Morāvijas Mājokļu kooperatīvu biedrību, Čehijas un Morāvijas Patērētāju kooperatīvu biedrību, Čehijas Ražošanas kooperatīvu biedrību un Čehijas Republikas Lauksaimnieku apvienību (kurās ir apvienojusies lielākā daļa lauksaimniecības produktu tirdzniecības kooperatīvu).

Čehija

3.5.3. Valsts tiesiskais regulējums attiecībā uz kooperatīviem

Valsts tiesību akti par kooperatīviem	Valsts tiesību akti attiecībā uz lauksaimniecības kooperatīviem	Juridiskais pamats, kas ietekmē kooperatīvus Civillikums/Komerclikums	Minimālais lauksaimnieku skaits	Minimālā kapitāla prasība (€)
90/2012: Likums par komercsabiedrībām un kooperatīviem (Uzņēmējdarbības sabiedrību likums)			trīs	Nav

3.5.4. Nodokļu piemērošana

Uz lauksaimniecības kooperatīviem attiecas vispārējie noteikumi par nodokļu piemērošanu lauksaimniecības kooperatīviem.

Nav vienotas nodokļu likmes, ko piemērotu kooperatīviem.

Darījumiem ar biedriem, kā arī ar dalībniekiem, kas nav biedri, netiek piemērotas kādas atšķirīgas nodokļu likmes.

3.5.5. Valsts atbalsts

Uz kooperatīviem attiecas pastāvošie vispārējie konkurences likuma noteikumi saistībā ar valsts atbalsta sniegšanu.

3.5.6. Finansēšana

Šobrīd pēc Čehijas Republikas pievienošanās ES lauksaimniecības kooperatīvi vairs nesaskaras ar daudzām problēmām, mēģinot piekļūt finansējumam, bet agrāk šādas problēmas bija.

3.6. POLITIKAS APSVĒRUMI

3.6.1 Konkurences pozīcija pārtikas ķēdē

Kooperatīvu uzņēmējdarbība

Čehijā ir īpaši spēcīgi mazumtirdzniecības ķēžu veikali.

Čehijas lauksaimniecības pārtikas tirgū aizvien dominējošāku stāvokli ieņem *Agrofert* konglomerāts.

Čehija

Ražotāju (tirgotāju) organizāciju pozīcijas pārtikas ķēdē dažādās nozarēs un apakšsektoros ievērojami atšķiras. Spēcīgāki (ar lielāko tirgus daļu) tirdzniecības kooperatīvi ir apiņu nozarē nekā piena nozarē, savukārt graudaugu tirdzniecībā ražotāju organizācijām ir niecīga nozīme. Pozīciju atšķirības ietekmē vairāki faktori: tirgus struktūra, lauksaimniecības produktu ražotāju relatīvais skaits, produktu raksturs, "sociālā kapitāla" raksturs un utt.

3.6.2. Nozares analīze

Labība

Lielākā daļa kooperatīvu, kuri pārdod graudaugus, ir vairāku produktu kooperatīvi (piemēram, *Agroodbyt*) vai kombinēto lauksaimniecības izejvielu kooperatīvi (piemēram, *Odbytové a a hospodářské družstvo Pardubice*). Labības produktu tirdzniecības kooperatīvu tirgus daļa ir maza (pēc aplēsēm mazāk nekā 10%). Turklāt graudaugu kooperatīvi darbojas kā starpnieki starp lauksaimniekiem (vai lauksaimniecības izejvielu vai tirgotāju reģionālo kooperatīviem) un labības tirgotājiem, tas ir, kā papildu starpnieki — tas faktiski samazina viņu pievilcīgumu visām pārtikas ķēdē iesaistītajām pusēm. Tiešo pārdošana maltuvēm vai citiem produktu pārstrādātājiem ierobežo piekļuve uzglabāšanas vietām (silosiem).

Vīns

Nozares privatizācija (tostarp, kolektīvo saimniecību pārveidošanu par kooperatīviem) neveicināja "kooperāciju" starp vīnogu audzētājiem, tā vietā lielākā daļa vīna darītavu kļuva par privātiem uzņēmumiem. Izņēmums ir *Templarske sklepy Cejkovice* kooperatīvs (Dienvidmorāvijas vīna reģionā *Velke Pavlovice*), kurš tika izveidots uz tradicionāla vīna kooperatīva bāzes, kas pastāvēja pirms Otrā pasaules kara, kā arī *Templar* vīna pagrabiem. Šim kooperatīvam pieder 7% no vietējā vīna ražošanas tirgus, pārējo tuvāko kooperatīvu tirgus daļa ir mazāka par vienu procentu. Kooperatīvs veic arī tiešo tirdzniecību — pagrabos un ar internetā, tomēr lielākā daļa produkcijas tiek pārdota mazumtirdzniecībā un vairumtirdzniecībā. Viss pārdotais vīns ir zīmola vīns, un tas tiek izplatīts ar *Teplarske sklepy* prečzīmi. Kooperatīva tirdzniecības stratēģija apvieno kvalitatīva vīna pārdošanu kopējā patērētāju tirgū ar augstas kvalitātes vīna un organiskā vīna pārdošanu nišas tirgū.

Apiņi

Pretstatā citiem graudaugu tirdzniecības kooperatīviem, *Chmelarstvi* tirdzniecības kooperatīvam ir dominējošs stāvoklis apiņu tirgū. Šī kooperatīva biedri ir apiņu ražotāji, kuri nodrošina vairāk nekā 90% no kopējā valsts apiņu apjoma. Kā jau tika pieminēts, *Chmelarstvi* veic ne tikai tirdzniecību, bet arī apstrādi (pievienojot apiņiem vērtību, ražojot koncentrātus), sniedz konsultāciju pakalpojumus, kā arī nodrošina izejvielas. Kooperatīvs arī organizē produkcijas veicināšanas pasākumus. Tā meitas sabiedrība *Bohemia Hop a.s.* nodrošina apiņu un apiņu koncentrātu eksportu uz visu pasauli.

Chmelarstvi kooperatīva stratēģiskais mērķis ir uzturēt un paplašināt apiņu produkcijas ražošanu Čehijas Republikā; tas ir, no vienas puses, nodrošināt augstas kvalitātes dažādu aromātisko šķirņu apiņu audzēšanu, bet no otras puses, motivēt un vadīt apiņu audzētājus, lai tie palielinātu augstvērtīgu, bagātīgas ražas pusaromātisko apiņu šķirņu audzēšanas apjomus, kuriem ir augsts alfa skābes saturs. No tiem pirmais, kā ļoti diferencēts produkts būtu vērsti uz tirgus nišām, bet otrs — augstas kvalitātes koncentrātu veidā nonāktu valsts un pasaules alus darītavu tirgos, kuros valda ļoti sīva konkurence.

Akciju sabiedrība, kurā *Chmelarstvi* pieder 98% akciju.

Čehija

Piens

Piena tirgū neskatoties uz to, ka nav valsts atbalsta, darbojas liels skaits tirdzniecības organizāciju, kurām pieder būtiska tirgus daļa. Lauksaimniecības organizāciju skaits 2003. gadā sasniedza 27. Tā kā lielākajai daļai šo apvienību darbības joma bija reģionāli ierobežota, daļa lauksaimnieku apvienību sāka savstarpēji sadarboties. Šī sadarbība 1998. gadā ieguva oficiālu statusu, apvienībai pārtopot par *Mlecoop* kooperatīvu, kurš tika dibināts kā lauksaimnieku biedrība. *Mlecoop* īpaši koncentrējas uz sarunām par piena cenām, kā arī viss tā biedru pārdotā piena daudzums tika pieskaitīts tā pārdošanas apjomam. Tomēr valdība izdeva noteikumus (Rīkojums Nr. 258/2005), kas aizliedza piena ķēdē starp lauksaimnieku un piena produktu ražotni būt iesaistītam vairāk nekam vienu piena pārdošanas starpniekam. Kopš tā laika *Mlecoop* ir zaudējis savu oficiālo piena tirdzniecības uzņēmuma statusu.

Piena kvotu dēļ ikvienam piena piegādātājam (piensaimniekam) un ikvienam piena pircējiem (lauksaimnieku apvienībai un piena produktu ražotnei) ir obligāti jāreģistrējas nacionālajā maksājumu aģentūrā *SZIF* (Valsts lauksaimniecības un palīdzības fondā). Regula Nr. 258/2005 paredzēja jaunu visu piena piegādē un realizācijā iesaistīto subjektu reģistrāciju. 2005. gadā bija reģistrēti 3015 piena lauksaimnieki ar 91 piena iepircēju, no kuriem 51 bija piena produktu ražotne un 40 bija lauksaimnieku apvienības.

Kopš 2005. gada piena lauksaimnieku skaits ir nepārtraukti sarucis, bet lauksaimnieku apvienību skaits tikpat kā nav mainījies. 2009./2010. kvotu gadā bija reģistrēti 2375 kvotu turētāji un kopā 83 piena iepircēji, no kuriem 45 bija piena produktu ražotnes un 38 — lauksaimnieku apvienības.

Lielāko piena apjoma daļu uzpērk neliels kooperatīvu skaits, bet pārējie kooperatīvi tirgo mazāku piena daudzumu, un to nozīme ir vairāk lokāla. 2009./2010. kvotu gadā jau pieminētie 38 tirdzniecības kooperatīvi iepirka 66,2% no valstī saražotā un piena produktu ražotnēm piegādātā piena apjoma. Trīs lielākie kooperatīvi iegādājās kopumā 0,7 miljonus tonnas piena — tas ir, 27,5% no valstī piegādātā piena.

Astoņi kooperatīvi, kas ir apvienojušies *Mlecoop*, kopā pārstāv apmēram 450 piensaimniekus no visas valsts, un to tirgus daļa ir aptuveni 25% no valsts svaigpiena pārdošanas apjoma.

Aitas gaļa

Čehijas Republikas aitas gaļas tirgus ir niecīgs, salīdzinājumā ar cūkgaļas, vistas vai liellopu gaļas tirgu. Apmēram 85% no aitas un kazu gaļas produkcijas tiek audzēta pašu vajadzībām vai tiešajai pārdošanai vietējā tirgū (galvenokārt ģimenes un draugu lokam). Pārējā gaļa tiek vai nu pārdota vietējā mazumtirdzniecības tīklā, vai arī eksportēta. Ražotāju tirdzniecības organizācijai *OVEKO a.s.* pieder aptuveni 20% no šīs pārdotās produkcijas. Lai gan *OVEKO* faktiski ir Aitas un kazas gaļas ražotāju apvienības meitasuzņēmums, tomēr lielākā daļa dzīvnieku tiek pārdota ārpus tirdzniecības organizācijas/uzņēmuma.

Papildus aitas un kazas gaļai, *OVEKO* pārdod arī vilnu un sieru, piegādā lauksaimniecības izejvielas un sniedz informāciju aitu un kazu audzētājiem. *OVEKO* stratēģija ir palielināt aitas gaļas un vilnas eksporta, kā arī kāpināt siera pārdošanas apjomus.

Kaujāmās aitas un kazas

Aitas un kazas gaļas ražotāju apvienība nodrošina noieta veicināšanu (piemēram, ar tīmekļa vietnes starpniecību) un organizē šķirnes lopu izstādes un izsoles.

Čehija

Cūkgaļa

Pirmās ražotāju tirdzniecības organizācijas cūkgaļas nozarē radās 1999. gadā. Vienu no tām, kas ir arī lielākā valstī, aizsāka Cūkgaļas, vistas gaļas un olu ražotāju apvienība *Agropork – družstvo*. Tās mērķis bija organizēt cūkgaļas eksportu un tādējādi veicināt, atbalstīt cūkgaļas cenu stabilizāciju.

Horizontālās lauku attīstības programmas (2004.-2006.) pasākums, kas atbalstīja "Ražošanas (tirdzniecības) organizāciju izveidošanu", piesaistīja lielu cūkgaļas nozares ražotāju grupu skaitu (proti, 176). Šādu ražotāju organizāciju vājās dzīvotspējas dēļ to skaits pakāpeniski samazinājās līdz pašreizējām 85. Tomēr pat šis skaitlis ir ievērojams, ņemot vērā, ka visnotaļ daudziem no tiem tirgus daļa nesasniedz vienu procentu. Lielākajā daļā no šīm ražotāju organizācijām ir izteikti reģionāla vai vietēja rakstura; *Agropork* un *Centrodbyt* ir izņēmumi.

Agropork-družstvo ir 180 biedri — cūku un bulļu audzētāji. *Agropork* organizācija aptver lielāko daļu valsts un tai ir četri reģionālie centri. Ikgadējais cūkgaļas pārdošanas apgrozījums ir robežās no 500 un 600 miljoniem CZK (2024 miljoniem eiro). Otrs nozīmīgākais cūkgaļas tirdzniecības kooperatīvs *OD MASO* ir daudz mazāks, un tas apvieno astoņpadsmit cūku audzētājus.

Seši pirmās pakāpes tirdzniecības kooperatīvi (kas audzē cūkas un bulļus) 2004. gadā izveidoja nacionālo kooperatīvu *Centrodbyt*. Pašlaik *Centrodbyt* apvieno desmit biedrus, tostarp *Agropork* un *OD MASO*. Papildus cūku un bulļu tirdzniecībai vietējā un starptautiskā mērogā, *Centrodbyt* saviem biedriem sniedz tirgus informāciju. *Centrodbyt* 2009. un 2010. gadā (ieskaitot tās biedrus) pārdeva attiecīgi 18% un 14,4% no visām valstī nokautajām cūkām. Kopā ražotāju produkcijas tirdzniecības organizācijas pārdeva 25% no valstī nokautajām cūkām (un 6% no bulļiem). *Centrodbyt* savu darbību izbeidza 2014. gadā.

3.6.3. Galvenie darbības virzieni

Galvenās darbības, kuras mūsu organizācija nodrošina biedriem ir: lobēšana, informācijas pakalpojumu sniegšana, dažādu pārtikas preču vienots pieprasījums, apmācības.

3.6.4. Apmācības

Organizācijai ir savs Lauksaimniecības izglītības institūts, kas izstrādā un īsteno mācību programmas, kuras ir pieejamas visām ieinteresētajām pusēm.

Lai apmeklētu šos kursus, netiek prasīts kā kāds konkrēts izglītības līmenis.

Šīs mācību programmas aptver tādas jomas, kā: lauksaimnieku izglītība, lauksaimniecības pārvaldības izglītība, darbošanās ar valsts uzturēto sistēmu *Farmer*, veterinārās tiesību normas.

Citas pieejamās ārējās apmācību iespējas ir vairāk vispārīgas.

Mēs par prioritāti neesam izvirzījuši izveidot augstākā līmeņa Eiropas apmācību programmu (ievēlētajiem) kooperatīvu vadītājiem. Tomēr, ja šāda programma tiktu izveidota, tad tā būtu pieejama ikvienai ieinteresētajai pusei.

3.6.5. Citi lauksaimniecības kooperatīvu mērķi

Čehijas kooperatīvi ir maz iesaistīti citās nozīmīgās darbībās. Mūsu organizācija ir tieši iesaistīta šādās darbībās.

Čehija

3.6.6. KLP reformas ietekme uz kooperatīviem

Sagaidāmā KLP reformas ietekme uz kooperatīviem varētu būt pozitīva attiecībā uz Čehijas lauksaimniecības nozari.

3.6.7. Galvenie politikas uzdevumi ES līmenī

Galvenie *Cogeca* politikas mērķi saistībā ar KLP un citām saistītajām politikas jomām ir vēl aktīvāk cīnīties pret lielo lauksaimnieku diskrimināciju (atbalsta samazinājuma atcelšana u.c.).

4. DĀNIJA

Dānija

4.1. VISPĀRĪGS RAKSTUROJUMS

Iestāšanās gads ES: 1973

Galvaspilsēta: Kopenhāgena

Kopējā platība: 43 094 km²

Iedzīvotāju skaits: 5,5 miljoni

Valūta: Dānijas krona (*kr*)

Dalība Šengenas zonā: Šengenas zonas dalībvalsts kopš 1996. gada

Avots: http://europa.eu/about-eu/countries/member-countries/denmark/index_en.htm

Dānija	2000	2010	Izmaiņas (%)
Saimniecību skaits	57 830	42 100	-27,2
Kopā UAA (ha)	2 644 580	2 646 860	0,1
Mājlopi (<i>LSU</i>)	4 361 770	4 919 400	12,8
Saimniecībās nodarbināto skaits (pastāvīgais darbaspēks)	102 670	80 120	-22,0
Vidējā vienas saimniecības platība (ha)	45,7	62,9	37,5
UAA uz vienu iedzīvotāju (ha/personu)	0,50	0,48	-3,6

Avots: http://epp.eurostat.ec.europa.eu/statistics_explained/index.php/Agricultural_census_in_Denmark

Dānija

Lauksaimniecības produkcijas vērtība		% no ES-28	
Lauksaimniecības produkcijas vērtība (miljoni EUR), no kuriem:	2013	11 201,9	3,0%
Augkopības produktu vērtība, no kuras:	2013	34,7%	1,9%
Parastie un speltas kvieši	2013	7,5%	3,3%
Rupjās lopbarības augi	2013	7,2%	2,9%
Dārzeni un dārzkopības ražojumi	2013	6,4%	1,5%
Lopkopības izlaide/ produktu vērtība, no kuras:	2013	65,3%	4,3%
Cūkgaļa	2013	28,8%	8,4%
Piens	2013	17,4%	3,4%
Liellopi	2013	3,8%	1,3%
Bruto pievienotā vērtība pēcbāzes cenām (miljoni)	2013	3 916,2	2,5%

Avots: http://ec.europa.eu/agriculture/statistics/factsheets/index_en.htm

4.2. BIEDRA ORGANIZĀCIJA

LANDBRUG & FØDEVARER

DĀNIJAS LAUKSAIMNIECĪBAS UN PĀRTIKAS PADOME

Axelborg, Axeltorv 3
DK – 1609 København V

Tālr.: +45 33 39 40 00
Fakss: +45 33 39 41 11
E-pasts: info@lf.dk Tīmekļa vietne:

www.lf.dk

Priekšsēdētājs: *Martin Merrild*
Priekšsēdētāja vietnieks: *Lars Hvidtfeldt*
Priekšsēdētāja vietnieks: *Ib W. Jensen*
Ģenerāldirektors: *Søren Gade*

Annette Toft

2ème étage
Rue du Luxembourg, 4751, bte 2 BE-1050 BRUXELLES

Tālr.: +32 (0)2 230.27.05
Mob. tālr.: +32 476 78 22 98
E-pasts: at@agridan.be

Dānija

4.3. PĀRTIKAS APGĀDES ĶĒDES ATTĪSTĪBA UN IETEKME UZ LAUKSAIMNIECĪBAS KOOPERATĪVIEM

Pieprasījuma tendences

Dānijas Parlamentā ir panākta vienošanās par vairāki izaugsmes veicināšanas plāniem, lai uzlabotu Dānijas uzņēmējdarbības apstākļus. Tā ir daļa no pašreizējās valdības reformu programmas, lai veicinātu nodarbinātību un izaugsmi.

Lauksaimniecības produktu tendences

Nesen tika veikta 200 lielāko Dānijas pārtikas uzņēmumu aptauja. Neskatoties uz plašo attīstību privāto uzņēmumu vidū, lielākie Dānijas uzņēmumi pārsvarā ir kooperatīvi.

4.4. LAUKSAIMNIECĪBAS PĀRTIKAS TIRGUS UN KOOPERATĪVU ATTĪSTĪBA

4.4.1. Svarīgākie statistikas dati par kooperatīviem

Kooperatīvs	Apgrozījums 2011. gadā (milj. kr.)	Apgrozījums 2011. gadā (milj. €)	Apgrozījums 2012. gadā (milj. €)	Lauksaimnieku skaits
<i>Arla Foods A.m.b.a</i>	54 893	7 356	8 450	17 417
<i>Danish Crown A.m.b.a</i>	51 754	6 935	6 940	23 557
<i>DLG</i>	40 841	5473	5494	
<i>Danish Agro A.m.b.a</i>	15 833	2121	2263	1586
<i>Kopenhagend Fur</i>	8 086	1083	1070	
<i>Andelsselskabet Tican A.m.b.a</i>	4 376	586	628	1983
<i>DLA Agro A.m.b.a</i>	4166	558	:	44
<i>Vestjylland Andel A.m.b.a</i>	1390	186	:	132
<i>Daka A.m.b.a</i>	1049	140	:	295
<i>KMC, Kartoffelmelcentralen, A.m.b.a</i>	882	118	:	236
<i>Thise Mejeri A.m.b.a</i>	539	72	:	130
<i>Maskinhandler Indkøbsringen A M B A</i>	458	61	:	62

Dānija

Kooperatīvs	Apgrozījums 2011. gadā	Apgrozījums 2011. gadā	Skaits skaits
<i>Sydvestjydsk Pelsdyrfoder A.m.b.a</i>	313	41	24
<i>Danske Landbrugerets Kreatursalgs- forening A.m.b.a Århus</i>	259	34	5
<i>Fodercentralen For Holstebro og Omegn A.m.b.a</i>	254	34	28
<i>Fodercentralen Limfjorden. A.m.b.a</i>	221	29	27
<i>Karup Kartoffelmelfabrik A.m.b.a</i>	209	28	34
<i>Salling Grovvarer A.m.b.a</i>	185	24	18
<i>Nordsjællands Andels Grovwareforening A.m.b.a</i>	163	21	20
<i>Andelskartoffelmelsfabrikken Midtjylland A.m.b.a</i>	153	20	20
<i>Vejrup Andels Grovwareforening A.m.b.a</i>	141	18	6
<i>Andelskartoffelmelsfabrikken Vendsyssel A.m.b.a1</i>	127	17	40
<i>Bording Minkfodercentral A.m.b.a</i>	102	13	7
<i>Sjællands Pelsdyrfoder A.m.b.a</i>	71	9	16
<i>Minkfodercentralen Vildsund A.m.b.a</i>	67	9	9
<i>Skovdyrkerforeningen Midtjylland A.m.b.a</i>	37	5	7
<i>Hvalpsund Fodercentral A.m.b.a</i>	36	4	7

4.5. TIESĪBU AKTI, NODOKĻU PIEMĒROŠANAS UN SAISTĪTIE POLITIKAS ASPEKTI

4.5.1 Kooperatīvu tiesiskais regulējums

Kooperatīva izveide galvenokārt notiek tā pirmajā pilnsapulcē, kad tiek izstrādāti statūtu projekti utt., un tiesību akti to īpaši neregulē.

Līdzīgi kā tas ir ar citiem uzņēmumiem, lai iegūtu tiesība darboties kā juridiskai personai, par kooperatīva izveidi ir jāpaziņo varas iestādēm.

Pēc paziņošanas ir jāpārliedz, ka kooperatīvam tiešām ir kooperatīva mērķi.

Dānija

4.5.2. Kooperatīvu pārvaldība

Kooperatīvu princips ir šāds:

- "Viens biedrs — viena balss" demokrātiskā biedru pārvaldība.
- Labprātīga un brīva dalība.
- Peļņa pieder biedriem un to sadala biedru un kooperatīva starpā proporcionāli apgrozījumam.

Pilnsapulce, pārstāvji, vēlēšanas. Ir daudz veidu, kā definēt vispārējo kooperatīva struktūru.

4.5.3. Valsts tiesiskais regulējums attiecībā uz kooperatīviem

Valsts tiesību akti par kooperatīviem	Valsts tiesību akti attiecībā uz lauksaimniecības kooperatīviem	Juridiskais pamats, kas ietekmē kooperatīvus Civillikums/Komerclikums	Minimālais lauksaimnieku skaits	Minimālā kapitāla prasība (€)
Nav	Nav	Nav	Nav	Nav

4.5.4. Nodokļu piemērošana

Kooperatīviem tiek piemēroti nodokļi atbilstoši Likumam par uzņēmuma ienākuma nodokli. Kooperatīviem piemērojamos nodokļu noteikumus daļēji nosaka tas, kāda veida uzņēmējdarbības jomā kooperatīvs darbojas, un daļēji arī tas, vai kooperatīvs atbilst vairākiem nosacījumiem, tostarp likumā noteiktajiem mērķiem.

Nodokļu piemērošana kooperatīviem ir aprakstīta 1. panta 1. punkta 3. apakšpunktā — par īpašuma nodokli. Ar nodokli apliekamais ienākums tiek aprēķināts kā procentuāla daļa (4,0-4,5%) no aktīviem, uz kuriem piemēro 14,3% nodokli. Akcionāru dividenžu ienākumam (kā iedzīvotāju ienākumam) arī tiek piemērots nodoklis, tāpat kā arī akcionāru gūtajai peļņai par akciju sertifikātiem, kā kapitāla ienākumiem, kurai piemēro nodokli.

4.5.5. Grāmatvedības standarti

Daži kooperatīvi izvēlas piemērot *IFRS*.

4.5.6. Valsts atbalsts

Uz kooperatīviem attiecas pastāvošie vispārējie konkurences likuma noteikumi saistībā ar valsts atbalsta sniegšanu. Uzņēmumiem tiek piemēroti vispārējās valsts atbalsta / *de minimis* noteikumi.

4.5.7. Finansēšana

Jau vairākus gadus Dānijā notiek diskusijas par lielāka kapitāla nodrošināšanu kooperatīviem, lai ļautu tiem veikt ieguldījumus ražošanas iekārtu attīstīšanā, jauninājumu ieviešanā un attīstībā, *LEAN* u.c.

Piemēram, *Danish Crown* 2010. gadā kļuva par akciju sabiedrību, kura 100% pieder kooperatīvam *Danish Crown Amba*. Tas tika uzsākts, lai būtu iespējams piesaistīt ārējo finansējumu (no partneriem, kas nav biedri).

Dānija

4.6. POLITIKAS APSVĒRUMI

4.6.1. Galvenie darbības virzieni

Dānijas lauksaimniecības un pārtikas padome (DAFC), kas veicina lauksaimniecības nozares politisko ietekmi un pārrauga, un sniedz atbalstu biedriem par jautājumiem, kas ir saistīti:

- Vispārējo rūpniecības politiku un normatīvo bāzi, pētniecības un inovāciju politiku.
- Tirdzniecību un tirgus politiku un ES Kopējā lauksaimniecības politika (KLP), dzīvnieku labturību.
- Pārtikas drošību.
- Vides un enerģijas politiku; kā arī
- Tā nodrošina visaptverošus zemu izmaksu konsultāciju pakalpojumus to biedriem.

DAFC tāpat īsteno pētniecības un tehnoloģiju attīstības programmas par pārtikas drošumu un veterinārajiem jautājumiem, dzīvnieku veselību un produktivitāti, dzīvnieku labturību, vidi un enerģiju.

4.6.2. Citi lauksaimniecības kooperatīvu mērķi

Dānijas kooperatīvi ir īpaši iesaistīti informācijas, komunikācijas, izpētes un inovācijas, projektu atbalsta (vispārējās popularizēšanas, CSR), vides, pārtikas drošuma, lauku attīstības jomās.

Organizācija ir tieši iesaistīta šajās darbībās.

Kooperatīvu ieguldījumi jaunās aktivitātēs.

Daudzi Dānijas kooperatīvi — kā daļu no to uzņēmējdarbības modeļa — veica ieguldījumus un izstrādāja labākas resursu (vides, enerģijas, bioenerģijas) izmantošanas metodes, "zaļo" iepakojumu utt.

Starptautiskā darbība (attīstība citās valstīs).

Daudzi kooperatīvi, kā daļu no izaugsmes stratēģijas, meklē apvienošanās un pārņemšanas iespējas. Jo īpaši jāmin *Arla Foods*, kas ir būtiski paplašinājis darbību, pēdējo gadu laikā veicot vairākas apvienošanās un veidojot kopuzņēmumus.

Jau 1600 Apvienotās Karalistes piena ražotāji ir kļuvuši par *Arla Foods* īpašniekiem. Lielākā daļa piena ražotāju ir daļa no *Arla Foods Milk Partnership* piena ražotāju partnerības programmas (AFMP), kas jau sen ir cieši saistīta ar *Arla Foods UK*.

Jaunu kooperatīvu vai ražotāju organizāciju izveidošana.

Dānijas Lauksaimniecības un pārtikas padome uzskata, ka lauksaimniecības nozares pielāgošana un konsolidēšana, veicinot un radot spēcīgas ražotāju grupas (RO un kooperatīvus), ir galvenā atbilde, lai nodrošinātu lauksaimnieku kopienai taisnīgākus nosacījumus.

Jaunu kooperatīvu rašanās temps ir bijis lēns. Dānijas lielā kooperatīvu formas īpatsvara dēļ mēs līdz šim nav biju vērojama liela interese veidot RO (izņemot augļu un dārzeņu nozarē, kurai ir atšķirīgs regulējums). RO sistēma vienotās TKO Dānijas kontekstā netiek uzskatīta par ļoti noderīgu sistēmu.

Dānija

4.6.3 KLP reformas ietekme uz kooperatīviem

Kopš KLP reformas ir bijis maz stimulu — vismaz RO izveides ziņā.

4.6.4 Galvenie politikas uzdevumi ES līmenī

Pēdējos gados Eiropā uzmanība galvenokārt ir bijusi vērsta uz pārtikas ķēdes jautājumiem, piemēram, lauksaimnieku tirgus pozīciju spēcīgāšanu. Dānijas Lauksaimniecības un pārtikas padome uzskata, ka lauksaimniecības nozares pielāgošana un konsolidēšana, veicinot un izveidojot spēcīgus kooperatīvus un citas ražotāju grupu formas, ir galvenā atbilde, nodrošinot lauksaimnieku kopienai taisnīgākus nosacījumus.

Eiropai saskaroties ar augošu konkurenci no jaunattīstības valstu tirgu dalībnieku puses (kuriem ir zemas ražošanas izmaksas), ir svarīgi par prioritāti lielākā mērogā noteikt nozarei tik ļoti nepieciešamo orientāciju uz tirgu.

5. Vācija

Vācija

5.1. VISPĀRĪGS RAKSTUROJUMS

Iestāšanās gads ES: Dibinātājvalsts (1952)

Galvaspilsēta: Berlīne

Kopējā platība: 356 854 km²

Iedzīvotāju skaits: 82 miljoni

Valūta: Eirozonas dalībvalsts kopš 1999. gada (€)

Dalība Šengenas zonā: Šengenas zonas dalībvalsts kopš 1985. gada

Avots: http://europa.eu/about-eu/countries/member-countries/germany/index_en.htm

Vācija	2000*	2010	Izmaiņas (%)
Saimniecību skaits	399 350	299 100	-25,1
Kopā UAA (ha)	16 944 690	16 704 030	-1,4
Mājlopi (LSU)	19 182 520	17 792 560	-7,2
Saimniecībās nodarbināto skaits (pastāvīgais darbspēks)	1 017 990	749 740	-26,4
Vidējā vienas saimniecības platība (ha)	42,4	55,8	31,6
UAA uz vienu iedzīvotāju (ha/personu)	0,21	0,20	-1,0

Dati par 2000. gadu tika filtrēti, izmantojot 2010. gada sliekšni

Avots: http://epp.eurostat.ec.europa.eu/statistics_explained/index.php/Agricultural_census_in_Germany

Vācija

Lauksaimniecības produkcijas vērtība		% no ES-28	
Lauksaimniecības produkcijas vērtība (miljoni EUR), no kuriem:	2013	51 351,4	13,6%
Augkopības produktu vērtība, no kuras:	2013	48,6%	12,0%
Rupjās lopbarības augi	2013	14,4%	27,0%
Parastie un speltas kvieši	2013	7,6%	15,3%
Dārzeņi un dārzkopības ražojumi	2013	7,9%	8,3%
Lopkopības izlaide/ produktu vērtība, no kuras:	2013	51,4%	15,6%
Piens	2013	22,2%	19,8%
Cūkgaļa	2013	14,5%	19,5%
Liellopi	2013	7,7%	12,3%
Bruto pievienotā vērtība pēcbāzes cenām (miljoni)	2013	14 644,7	9,3%

Avots: http://ec.europa.eu/agriculture/statistics/factsheets/index_en.htm

5.2. BIEDRA ORGANIZĀCIJA

DEUTSCHER RAIFFEISENVERBAND (DRV)

VĀCIJAS RAIFFEISEN ASOCIĀCIJA

Pariser Platz 3

Postfach 080549 DE -

10005 Berlin

Tālr.: +49.30.856214-3 Fakss: +49.30.856.214-

550

E-pasts: info@drv.raiffeisen.de

(centrālā adrese) tīmekļa vietne:

www.raiffeisen.de

Priekšsēdētājs: *Manfred NÜSSEL*

Ģenerālsekretārs: *Henning EHLERS*

Thomas MEMMERT Rue du

Luxembourg, 47-51 BE-1050

BRUXELLES

Tālr.: +32 (0)2 285 40 50

Fakss: +32 (0)2 285 40 59

E-pasts: memmert@drv.raiffeisen.de

Vācija

5.3. PĀRTIKAS APGĀDES ĶĒDES ATTĪSTĪBA UN IETEKME UZ LAUKSAIMNIECĪBAS KOOPERATĪVIEM

Pieprasījuma tendences

Vācijas pārtikas produktu tirgum raksturīgs tas, ka patērētāji ir ļoti orientēti uz cenu, kā rezultātā pārtikas mazumtirdzniecības nozarē valda sīva konkurence. Vienlaikus pārtikas piegādei ir raksturīga liela produktu dažādība, kas apmierina dažādu iedzīvotāju grupu patērētāju ieradumus. Jaunākās tendences parāda, ka pieaug pieprasījums pēc organiski un reģionāli ražotiem pārtikas produktiem. Iedzīvotāji arvien lielāku nozīmi pievērš ilgtspējīgai ražošanai. Lauksaimniecības nozare, gaļas sektora ražotāji un pārtikas mazumtirdzniecības sektors ir reaģējuši uz šo pieaugošo patērētāju jutīgumu, jo īpaši attiecībā uz dzīvnieku labturību, pieņemot nozares mēroga Dzīvnieku labturības iniciatīvu (*Initiative Tierwohl*). Kā daļa no šīs iniciatīvas tiks sekmēti tādi ražošanas procesi, kuros īpaša uzmanība ir pievērsta dzīvnieku labturībai.

Lauksaimniecības produktu tendences

Vācijā netraucēti turpinās lauksaimniecības strukturālās pārmaiņas. Laika posmā starp 2007. un 2012. gadu lauku saimniecību skaits ir samazinājies par aptuveni 10% un nesen bija 288 000. Turpinās attiecīgs lauksaimniecības priekšnozaru un pakārtoto nozaru koncentrēšanās pieaugums. Tas vienlīdz attiecas uz kooperatīviem un uzņēmumiem, kas nav kooperatīvi. Tajā pašā laikā ārvalstu uzņēmumi izrāda lielu interesi par iesaistīšanos Vācijas lauksaimniecības un pārtikas nozarē, un attiecīgi peļņas gūšanu no lielā Vācijas tirgus un iedzīvotāju salīdzinoši augstās pirktspējas.

Neskatoties uz nepārtrauktajām pārtikas rūpniecības struktūras izmaiņām, tajā, salīdzinājumā ar pārtikas rūpniecības sektoru, joprojām ir salīdzinoši neliels koncentrācijas līmenis. Kopā mūsu četri lielākie komercuzņēmumi veido divas trešdaļas no kopējā apgrozījuma. Mazcenas preču veikaliem ir salīdzinoši nozīmīga loma, kā arī ievērojama ietekme uz daudzu standartproduktu cenu līmeni.

5.4. LAUKSAIMNIECĪBAS PĀRTIKAS TIRGUS UN KOOPERATĪVU ATTĪSTĪBA

5.4.1. Svarīgākie statistikas dati par kooperatīviem

Vācijas lauksaimniecības nozarē un pārtikas industrijā darbojas gandrīz 2 400 kooperatīvi. To darbības joma galvenokārt ir vērsta, no vienas puses, uz piegādes pusi (mēslošanas līdzekļi, ražas aizsardzības līdzekļi, sēklas, barības piedevas, tehnika, enerģija u.c.), un, no otras puses, dažādu lauksaimniecības produktu tirdzniecību (labība, eļļas augu sēklas, piena nozare, mājlopi, gaļa, augļi un dārzeņi, vīns). Kooperatīvu tirgus daļa vidēji ir ap 50%. Turklāt Austrumvācijā apmēram vienu trešdaļu no visas lauksaimniecībā izmantojamās zemes apstrādā lauksaimniecības kooperatīvi, kuri pieder dažām ģimenēm. Kopumā 2013. gadā kopējais *Raiffesien* kooperatīvu apgrozījums bija 68 miljoni eiro. Lauksaimnieki, dārznieki un vīna ražotāji ir tā biedri, un tādējādi, arī kooperatīvu īpašnieki.

Vācija

Lauksaimniecības kooperatīvu skaits pēc nozares	Apgrozījums (milj. €)	Lauksaimnieku skaits (vairāki biedri) ('000)	Darbinieku skaits
Piens	14 301	84,5	14 900
Mājlopi	6503	140,6	2700
Augļi un dārzeņi	3417	23,2	5200
Lauksaimniecības produktu piegāde	39 484	1 032,6	52 000
Vīns	825	43,8	2200
Cits(... :)	2972	115,9	20 300
KOPĀ	67 502	1 440,6	97 300

Nozīmīgākie lauksaimniecības kooperatīvi 2013. gadā

Kooperatīva kooperatīvus	Nozare	Apgrozījums (milj. €)	Lauksaimnieku skaits (vairāki biedri) ('000)	Darbinieku skaits
<i>BayWa</i>	Apgāde	15 957,6	*	15 974
<i>Agravis</i>	Apgāde	7 504,5	*	5 640
<i>DMK Deutsches Milchkontor GmbH</i>	Piens*	5 310	10 593	7 158
<i>RWZ Köln</i>	Apgāde	2 683,6	*	2694
<i>Westfleisch</i>	Gaļa	2507,8	nav inform.	1 880
<i>Landgard</i>	Augļi	2 035,0	nav inform.	aptuveni 4000
<i>Hochwald Foods GmbH</i>	Piens	1 497,0	5,747**	1717
<i>ZG Raiffeisen Karlsruhe</i>	Apgāde	1 474,4	*	1880
<i>Bayernland eG</i>	Piens	1 210,0	*	807
<i>RWZ Kassel</i>	Apgāde	1 137,8	*	1359
<i>Molkerei Ammerland eG</i>	Piens	750,0	2,249**	327**
<i>Bayerische Milchindustrie eG</i>	Piens	581,0	*	aptuveni 860
<i>VZ Südwest GmbH</i>	Mājlopi	479,0	2,100	221
<i>Raiffeisen Viehvermarktung GmbH</i>	Mājlopi	454,0	0,456	75

Vācija

Lauksaimniecības kooperatīva nosaukums	Nozare	Apgrozījums (milj. €)	Lauksaimnieku biedru skaits (vairāki dalībnieki)	Darbinieku skaits
<i>Goldsteig Käseereien</i>	Piens	435	nav inform.	aptuveni
<i>Viehvermarktungsgenossenschaft Oberbayern-Schwaben eG</i>	Mājlopi	389	15 000	70
<i>Erzeugergemeinschaft Südostbayern eG</i>	Mājlopi	389	9 121	95
<i>Pfalzmarkt</i>	Augļi un dārzeņi	125	250	150
<i>Erzeugergroßmarkt Lanaförden-OL Vechta</i>	Augļi	110	:	:
<i>Gartenbauzentrale Panenbura</i>	Augļi	110	:	aptuveni 180
<i>WZG Möglingen</i>	Vīns	76	*	152
<i>Moselland</i>	Vīns	74	2236	aptuveni...

*Lielākie lauksaimniecības kooperatīvi pēc nozares 2013. gadā

Kooperatīva nosaukums	Nozare	Apgrozījums (milj. €)	Lauksaimnieku skaits	Darbinieku skaits
1 <i>BayWa</i>	Apgāde	15 957	(*)	15 974
2 <i>Agravis</i>	Apgāde	7504	(*)	5640
3 <i>RWZ Köln</i>	Apgāde	2683	(*)	2694
4 <i>ZG Raiffeisen Karlsruhe</i>	Apgāde	1474	(*)	1880
5 <i>RWZ Kassel</i>	Apgāde	1137	(*)	1359

a. Pieci lielākie piegādātāji

Kooperatīva nosaukums	Nozare	apgrozījums (milj. €)	Lauksaimnieku skaits (vairākas organizācijas)	Darbinieku skaits
1 <i>DMK Deutsches Milchkontor GmbH</i>	Piens	5 310	10 593	7158
2 <i>Hochwald Foods GmbH</i>	Piens	1497	5747**	1717
3 <i>Bayernland eG</i>	Piens	1210	*	807

Vācija

b. Pieci lielākie piegādātāji

	Kooperatīva nosaukums	Nozare	Apgrozījums (milj. €)	Lauksaimnieku skaits (vairākas organizācijas) ('000)	Darbinieku skaits
4	<i>Molkerei Ammerland eG</i>	Piens	750	2,249**	327**
5	<i>Bayerische Milchindustrie eG</i>	Piens	581	*	aptuveni 860

* Centrālie kooperatīvi, bez tiešajiem biedriem

** 2012. g.

c. Pieci lielākie mājlopu piegādātāji

	Kooperatīva nosaukums	Nozare	Apgrozījums (milj. €)	Lauksaimnieku skaits (vairākas organizācijas) ('000)	Darbinieku skaits
1	<i>Westfleisch eG</i>	Gaļa	2 507	:	1880
2	<i>VZ Südwest GmbH</i>	Mājlopi	479	2,100	221
3	<i>Raiffeisen Viehvermarktung GmbH</i>	Mājlopi	454	0,456	75
4	<i>Viehvermarktungsgenossenschaft Oberbayern-Schwaben eG</i>	Mājlopi	389	15,000	70
5	<i>Erzeugergemeinschaft Südostbayern eG</i>	Mājlopi	389	9,121	95

d. Pieci lielākie augļu un dārzeņu kooperatīvi

	Kooperatīva nosaukums	Nozare	Apgrozījums (milj. €)	Lauksaimnieku skaits (vairākas organizācijas) ('000)	Darbinieku skaits
1	<i>Landgard</i>	Augļi un dārzeņi, ziedi un augi	2 033	Aptuveni 2700	aptuveni 4 000
2	<i>Pfalzmarkt</i>	Augļi un dārzeņi	125	0,250	150
3	<i>Erzeugergroßmarkt</i>	Augļi un	110	0,052	78
4	<i>Gartenbauzentrale Pa-penburg</i>	Augļi un dārzeņi	110	0,057	159
5	<i>Marktgemeinschaft Bodenseeobst</i>	Augļi un dārzeņi	62	0,534	12

Vācija

e. Pieci lielākie vīna piegādātāji

Kooperatīva nosaukums		Nozare	Apgrozījums (milj. €)	Lauksaimnieku skaits (vairākas organizācijas) ('000)	Darbinieku skaits
1	<i>Württembergische Weingärtner Zentralgenossenschaft Möglingen</i>	Vīns	76,5	*	152
2	<i>Moselland</i>	Vīns	74,7	2,236	194
3	<i>Badischer Winzerkeller</i>	Vīns	47,0	*	136
4	<i>Deutsches Weintor</i>	Vīns	42,0	0,568	095
5	<i>Winzergemeinschaft Franken</i>	Vīns	37,9	2,317	127

5.5. TIESĪBU AKTI, NODOKĻU PIEMĒROŠANAS UN SAISTĪTIE POLITIKAS ASPEKTI

5.5.1. Kooperatīvu tiesiskais regulējums

Minimālais biedru skaits — saskaņā ar Likuma par kooperatīviem (*Genossenschaftsgesetz (GenG)*) 4. pantu — ir trīs biedri

Minimālā kapitāla prasība — nav noteikta, ja vien statūtos nav minēts citādi (*GenG* 8. panta a. apakšpunkts).

Citas obligātās prasības atbilstībai citiem juridiskajiem, administratīvajiem vai ekonomikas noteikumiem (obligāta reģistrācija noteiktās organizācijās). Statūtu un valdes locekļu reģistrācija Kooperatīvu reģistrā attiecīgā tiesā atkarībā no reģistrācijas biroja atrašanās vietas, (*GenG* 10. pants) un obligāta reģistrācija revīzijas asociācijā (*GenG* 54. pants).

5.5.2. Kooperatīvu pārvaldība

Pastāv iespēja piemērot gan "viens biedrs — viena balss", gan arī proporcionālās pārstāvniecības principu, ko biedri iekļauj statūtos.

Principā kooperatīvam ir nepieciešama valde un uzraudzības padome; kooperatīvam, kura biedru skaits nav lielāks par 20 biedriem, nav nepieciešama uzraudzības padome (*GenG* 9. panta 1. punkta 2. apakšpunkts).

Ir iespējams būt par biedru, kas tikai nodrošina kapitālu, neiesaistoties padomē vai uzraudzības padomē, kā arī esot ar ierobežotām balsstiesībām (*GenG* 8. panta 2. punkts).

Uzraudzības padomē ir jābūt vismaz trīs cilvēkiem (*GenG* 36. panta 1. punkts) un to pilnsapulcē ievēl biedri. Viņi arī nosaka kooperatīva struktūru.

Kooperatīviem piemēro obligātās kontroles, kuras veic revidentu apvienība, kurai tie pieder (*GenG* 53. punkts).

Vācija

5.5.3. Valsts tiesiskais regulējums attiecībā uz kooperatīviem

Valsts tiesību akti attiecībā kooperatīviem	Valsts tiesību akti attiecībā uz lauksaimniecības kooperatīviem	Juridiskais pamats, kas kas ietekmē kooperatīvus — Civillikums/ Komerclikums	Minimālais lauksaimnieku skaits	Minimālā kapitāla prasība (€)
Likums par kooperatīviem (<i>Genossenschafts gesetz (GenG)</i>).	Nav		trīs	Tiesību akti to neparedz

5.5.4. Nodokļu piemērošana

Kooperatīviem piemēro tādas pašas ienākuma nodokļa tiesību aktus, kā juridiskām personām, kā paredz Likums par ienākuma nodokli (*Körperschaftsteuer*) un Akts par tirdzniecības nodokli (*Gewerbesteuer*).

Attiecībā uz lauksaimniecības kooperatīviem piemēro izņēmumus saistībā ar iepirkumiem un tirdzniecības kooperatīviem, ja to uzņēmējdarbība aprobežojas ar: kopīgām zemes un meža apstrādes darbu iekārtām un materiāliem; pakalpojumiem, kas ir daļa no līgumiem par pakalpojumu sniegšanu / darbu veikšanu, un darba līgumiem par lauksaimniecības un mežsaimniecības produktu apstrādi un izmantošanu biedru pašu vajadzībām; konsultācijām par produktiem vai lauksaimniecības un mežsaimniecības produktu ražošanu vai izmantošanu no biedru saimniecībām.

Kooperatīviem piemēro vispārējo uzņēmumu ienākuma nodokli ar likmi 15%, kā arī tirdzniecības un rūpniecības nodokli, kura lielums ir atkarīgs no attiecīgā reģiona.

Darījumiem ar biedriem un ar dalībniekiem, kas nav biedri, netiek piemērotas kādas atšķirīgas nodokļu likmes. Tiem piemēro vispārējo nodokli, ko attiecina uz ar nodokli apliekamajām rezervēm.

Neatkarīgi no nodokļu režīma statūti paredz iespēju sadalīt peļņu, kas nozīmē obligātu līdzekļu novirzīšanu Likumos noteiktajām rezervēm vai brīvprātīgajām rezervēm.

Parasti kooperatīvi nepiemēro *IRFS*, tomēr ziņošana bilancē tiek veikta atbilstoši Vācijas Komerclikuma prasībām.

5.5.5. Valsts atbalsts

Uz kooperatīviem attiecas vispārējie pastāvošie Konkurences likuma noteikumi p ar valsts atbalstu, ja tiek regulēta tirgus organizācija. Tomēr tas attiecas uz visām kooperatīvu juridiskajām formām.

5.5.6. Finansēšana

Kopumā Vācijā lauksaimniecības kooperatīviem nav problēmu piekļūt finansējumam. Kooperatīvajām bankām ir svarīga loma finansēšanā, dodot iespēju mazajiem un vidējiem uzņēmumiem piekļūt kapitālam. Protams, pamatkapitāla uzkrāšana ir atkarīga no biedru vēlmes ieguldīt naudu akciju veidā. Lai saņemtu ārējo kapitālu, izšķiroša nozīme ir kooperatīva kredītspējai.

Vācija

Ciktāl finansēšanas problēmas ir radušās atsevišķos gadījumos, lielākoties tās ir sasaistāmas ar kādu konkrētu uzņēmuma situāciju, un parasti nav saistītas ar to īpašo juridisko formu.

Dažos gadījumos kooperatīvi izvēlas ceļu, kas nepieļauj ārvalstu investīciju vai biedru piesaisti (*GenG* 8. panta 2. punkts).

5.6. POLITIKAS APSVĒRUMI

5.6.1. Konkurētspēja pārtikas ķēdē

Kooperatīvu uzņēmējdarbība.

Vācijas lauksaimniecības nozarē un pārtikas rūpniecībā pastāv augsts konkurences līmenis (skatīt arī 1b jautājumu). Kooperatīvi konkurē ne tikai ar uzņēmumiem, kas nav kooperatīvi, bet arī viens ar otru. *Raiffeisen* kooperatīviem ir ļoti spēcīgas tirgus pozīcijas, bet tās ir nepārtraukti jānotur. Ņemot to vērā, kooperatīvu jomā notiek strukturālas pārmaiņas, proti, straujš kooperatīvu apvienošanās pieaugums. Turklāt sadarbībai kooperatīvu starpā, kā arī ar citiem uzņēmumiem, kopuzņēmumiem, kā arī to daļām citos uzņēmumos — tam visam ir liela nozīme.

Kooperatīvu ieguldījumi jaunās aktivitātēs.

Kooperatīviem paveras iespējas darboties jaunās uzņēmējdarbības jomās, jo īpaši atjaunojamās enerģijas jomā, kurai pēdējo gadu laikā ir bijis ievērojams politiskais atbalsts un kura attiecīgi ir attīstījusies (svarīgs termins — pāreja enerģijas jomā). Tas galvenokārt ietekmē elektroenerģijas ražošanu no saules un vēja enerģijas, kā arī no biogāzes.

Starptautiskā darbība (attīstība citās valstīs).

Lauksaimniecības kļūst tirgi aizvien vairāk globalizēti. Eiropai ir parādījušās labas eksporta iespējas uz trešajām valstīm (jo īpaši saistībā ar mājlopu produkciju), un tāpat arī Vācijas lauksaimniecības sektoram un pārtikas rūpniecībai. No otras puses, Vācijas lauksaimniecība ir atkarīga no izejmateriālu importa no trešajām valstīm, piemēram, lielā mērā no lopbarības sektorā izmantojamās sojas importa. Šajā kontekstā Vācijas kooperatīvi paplašina eksporta darbību trešajās valstīs (*inter alia*, tajās atverot savus tirdzniecības birojus), un dažos gadījumos tie ir daļēji iesaistīti uzņēmumu komercdarbībā trešajās valstīs, vai pat dara to pilnībā.

Jaunu kooperatīvu vai ražotāju organizāciju (jebkādas lauksaimniekam piederošas, viņa kontrolētas un labvēlīgas juridiskās formas) izveidošana.

Papildus atjaunojamajai enerģijai Vācijā pēdējā laikā ir izveidoti daudzi jauni kooperatīvi. Klasiskajās uzņēmējdarbības jomās kooperatīvu skaits sarūk, kas saistīts ar to apvienošanās, un kas savukārt ir saistīts ar lielāku koncentrācijas palielinājumu nozarē, kas bija nepieciešams, ai uzlabotu konkurētspēju.

Valstī ir ierobežots skaits nesen izveidotu citu juridisko formu ražotāju organizāciju (galvenokārt saistībā ar ES "piena paketi"). Tas nav pārsteidzoši, jo Vācijā jau sen tiek piemērots valsts tiesiskais regulējums, kas atzīst un sekmē ražotāju organizāciju izveidi un darbību.

Vācija

5.6.2. Galvenie darbības virzieni

Kā valsts jumta organizācija *Deutscher Raiffeisenverband (DRV)*, kas ir reģistrēta apvienība, pārstāv gandrīz 2400 *Raiffeisen* kooperatīvu intereses darbā ar politikas virzienu izstrādātājiem, administratīvajām iestādēm, kā arī ar citām apvienībām un uzņēmumiem gan valsts, gan Eiropas līmenī. Apvienības galvenā mītne atrodas Berlīnē. *DRV* koordinācijas birojs atrodas Briselē.

Reģionālo kooperatīvu apvienības ir *DRV* biedru organizācijas, kā arī saistītās kooperatīvās sabiedrības (*DZ BANK*, *R+V Versicherung*, u.c.), kā arī centrālie kooperatīvi. Savukārt visi lauksaimniecības kooperatīvi ir iesaistīti *DRV*, izmantojot reģionālās kooperatīvu apvienības.

Tā kā mēs visi pārstāvam biedru intereses, tad apvienības pakalpojumu klāstā ietilpst regulāra informācijas plūsmas nodrošināšana *vis-à-vis* kooperatīvu biedriem par aktuālajām politiskajām un ekonomiskajām norisēm, kā arī fiskālajiem un tiesiskajiem noteikumiem. *DRV* ar savu mērķi nodrošināt ciešu sadarbību, un ar biedriem, kā arī to starpā apmainītos ar informāciju un viedokļiem, saglabā plašu asociācijas padomju un tehnisko komiteju struktūru.

5.6.3. Apmācības

Papildus pastāvīgajai sadarbībai, ko piedāvā tās asociācijas komitejās, *DRV* katru gadu atsevišķām kooperatīvu nozarēm nodrošina speciālistu darbseminārus, kuros padziļināti tiek apskatītas aktuālās tēmas un stratēģiskie jautājumi. Šis piedāvājums ir pieejams kooperatīvu vadībai un ievēlētajiem pārstāvjiem.

Papildus tam reģionālās sadarbības asociācijas organizē dažādus apmācību pasākumus kooperatīviem tajā reģionā, kurā atrodas asociācija, kā arī organizē seminārus valdes locekļiem (lauksaimniecības pārstāvjiem) un pilna laika darbiniekiem (vadībai). Šajos pasākumos tiek risināti jautājumi, kas ir saistīti ar kooperatīvu vadību un finansiālo kontroli, kā arī tiek debatēti dažādi uzņēmējdarbības apsvērumi. Turklāt valsts līmenī Vācijas kooperatīvu akadēmija (*ADG*) piedāvā plašu programmu par profesionālās kvalifikācijas celšanas pasākumiem, kuru galvenais mērķis ir sniegt atbalstu jaunajiem topošajiem kooperatīvu darbiniekiem.

Principā nav kādu noteiktu prasību attiecībā uz izglītības līmeni tiem, kas piedalās dažādos darbsemināros vai mācību pasākumos. Tomēr *ADG* kvalifikācijas celšanas pasākumu programmu (kas notiek dažādos līmeņos) raksturs paredz noteiktu iegūtu izglītības līmeni.

DRV uzskats ir tāds, ka no kooperatīvu puses nav pieprasījuma pēc augsta līmeņa Eiropas apmācību programmas (ievēlētajiem) kooperatīvu vadītājiem, kuri darbojas balstoties uz esošajām valsts shēmām, bet, ja šāda vajadzība rastos, tad šādas apmācības sniegtu reālu pievienoto vērtību salīdzinājumā ar esošajām valstu programmām. Parasti Vācijas kooperatīvu pārrobežu darbība nenotiek starptautisku kooperatīvu veidā, bet gan darbojoties kā meitasuzņēmumiem, kā ar finansiālu līdzdalību citos uzņēmumos.

5.6.4. Citi lauksaimniecības kooperatīvu pasākumi

Pirmkārt un galvenokārt, *Raiffeisen* kooperatīvu darbība ir vērsta vienīgi uz biedru ekonomisko interešu sekmēšanu. Tāpēc katrs kooperatīvs darbojas ekonomiski autonomā veidā. Kooperatīviem, kuri saskaras ar finansiālām problēmām, atsevišķos gadījumos un saskaņā ar stingriem nosacījumiem var tikt piešķirta palīdzība no atbalsta fonda, kura finansējums nāk no organizācijas iekšienes.

DRV Raiffeisen fonds darbojas kopš tā izveides 2012. gadā, un tā mērķis ir veicināt lauksaimniecības kooperatīvu sākotnējo un tālākizglītību, kā arī zinātnes un pētniecības sasniegumus.

Vācija

Turklāt Vācijas kooperatīvi ir iesaistīti darbībās, kuras notiek vispārējās lauksaimniecības nozares interesēs. Tās ietver: dažādus pētniecības projektus, jo īpaši dzīvnieku labturības, lopkopības un dzīvnieku barības jomā. Dzīvnieku veselības aģentūra (*Tiergesundheitsagentur eG (TIGA)*) Vācijai ir izstrādājusi vienotu dzīvnieku veselības standartu, kas ļauj uzraudzīt sīvēnu veselību, kā arī ar dzīvnieku veselības datubāzes starpniecību padarīt lauksaimniekiem pieejamu informāciju. Vācijas Barības drošuma apvienība (*Allianz Futtermittelsicherheit Deutschland eG (AFS)*) piedāvā sistēmu kopīgi organizētai piegādātāju izvērtēšanai kombinētās barības ražošanas sektorā un tādējādi sekmē kvalitātes novērtēšanas sistēmu ieviešanu. Kooperatīvi arī atbalsta darbības, kuras īsteno Vācijas Sabiedrība ilgtspējīgas lauksaimniecības veicināšanai (*Fördergemeinschaft Nachhaltige Landwirtschaft (FNL)*).

DVR ir aktīvi iesaistīta visās minētajās darbības jomās, un tai ir nozīmīga koordinatora loma.

5.6.5. KLP reformas ietekme uz kooperatīviem

Vācijas skatījumā KLP tiešā ietekme uz kooperatīvu uzņēmējdarbību ir ierobežota. Netieši tam, ka līdz 2020. gadam ir nodrošināti tiešie, ir pozitīva ietekme, un lauksaimnieku (kuri bieži vien ir gan tirdzniecības kooperatīvu biedri, gan klienti) ienākumi saglabāsies salīdzinoši stabili. Lauksaimniecības kooperatīvi Austrumvācijā, kuri galvenokārt ir iesaistīti lauksaimnieciskajā ražošanā, atzinīgi novērtē to, ka ir novērsta obligātā augsto tiešo maksājumu ierobežošana.

Sagaidāms, ka ekoloģiskie pasākumi, par kuriem ir panākta vienošanās, jo īpaši saistībā ar obligāto ekoloģiskas nozīmes platību noteikšanu, radīs ražošanas ekstensifikāciju ar daudzējādu negatīvu ietekmi uz kooperatīvu tirgošanos un uzņēmējdarbību. Kopīgās tirgus organizācijas radītais drošības tīkls joprojām ir ļoti vājš, tādējādi arvien pieaugošās cenu svārstības lauksaimniecības tirgos iespējams mazināt tikai daļēji. Nākotnes līgumu tirgos tirdzniecības kooperatīviem arvien nozīmīgāki kļūs alternatīvi instrumenti, lai nodrošinātu cenas par precēm.

Iespējas ES mērogā, kuras radīja jaunie KLP noteikumi par ražotāju grupu izveidi visās nozarēs, visticamāk ļoti minimāli ietekmēs Vācijas uzņēmumus.

5.6.6. Galvenie politikas uzdevumi ES līmenī

DVR uzskata, ka ES iekšējais tirgus ar vienotiem standartiem un brīvu preču apmaiņu valstu starpā, ir viens no Eiropas Savienības būtiskākajiem sasniegumiem. Galvenokārt pateicoties tieši šim apstāklim, lauksaimniecības nozare ir guvusi ievērojamu labumu un iespējas tirgū. Ne pie kādiem apstākļiem nav pieļaujama funkcionējoša iekšējā tirgus apdraudēšana, atjaunojot birokrātiskus noteikumus vai dažādas nacionālās pieejas, piemēram, ieviešot pārmērīgu produktu marķēšanas prasību. *Cogeca* ir jāturpina par to cīnīties.

Līdzīgi lauksaimniecības kooperatīvi ir atkarīgi no godīgas konkurences apstākļiem, — tāpēc to apvienošanās īpašās ražotāju grupās dod tiem pietiekamu rīcības brīvību, lai attīstītos, ņemot vērā nepieciešamos strukturālos pielāgojumus. Šeit jo īpaši jāņem vērā ļoti koncentrētā pārtikas preču mazumtirdzniecības nozare un pakārtotās rūpniecības nozares (rūpniecības aizsardzība, mēslu aizsardzība, lauksaimniecības tehnoloģija u.c.).

Kā daļu no diskusijas par pārtikas ķēdes darbību ES līmenī, *DRV* ir izteikusies par labu padziļinātam dialogam partnerības garā, piedaloties visām iesaistītajām pusēm. Kopīgajam mērķim būtu jābūt noteikt godīgus konkurences apstākļus; *DRV* skatījumā tas nozīmē izstrādāt labas uzvedības kodeksu, ievērojot brīvprātības principu. Nedrīkstētu būt iespējai apiet brīvību sastādīt līgumus attiecīgajai nozarei ES tiesību aktos.

6. Igaunija

Igaunija

6.1. VISPĀRĪGS RAKSTUROJUMS

Iestāšanās gads ES: 2004

Galvaspilsēta: Tallina

Kopējā platība: 45 000 km²

Iedzīvotāju skaits: 1,3 miljoni

Valūta: Eirozonas dalībvalsts kopš 2011. gada (€)

Dalība Šengenas zonā: Šengenas zonas dalībvalsts kopš 2007. gada

Avots: http://europa.eu/about-eu/countries/member-countries/estonia/index_en.htm

Igaunija	2003	2010	Izmaiņas (%)
Saimniecību skaits	36 860	19 610	-46,8
Kopā UAA (ha)	795 640	940 930	18,3
Mājlopi (LSU)	326 260	306 280	-6,1
Saimniecībās nodarbināto skaits (pastāvīgais darbaspēks)	92 500	52 340	-43,4
Vidējā vienas saimniecības platība (ha)	21,6	48,0	122,3
UAA uz vienu iedzīvotāju (ha/personu)	0,58	0,70	21,1

Avots: http://epp.eurostat.ec.europa.eu/statistics_explained/index.php/Agricultural_census_in_Estonia

Igaunija

Lauksaimniecības produkcijas vērtība			% no ES-28
Lauksaimniecības produkcijas vērtība (miljoni EUR), no kuriem:	2013	791,0	0,2%
Augkopības produktu vērtība, no kuras:	2013	46,3%	0,2%
Parastie un speltas kvieši	2013	8,5%	0,3%
Rupjās lopbarības augi	2013	8,7%	0,3%
<i>Barley</i>	2013	8,1%	0,6%
Lopkopības izlaide/ produktu vērtība, no kuras:	2013	53,7%	0,3%
Piens	2013	30,5%	0,4%
Cūkgaļa	2013	11,4%	0,2%
Liellopi	2013	4,3%	0,1%
Bruto pievienotā vērtība pēcbāzes cenām	2013	304,1	0,2%

Avots: http://ec.europa.eu/agriculture/statistics/factsheets/index_en.htm

6.2. BIEDRU ORGANIZĀCIJAS

EESTIMAA TALUPIDAJATE KESKLIIT — IGAUNIJAS

LAUKSAIMNIEKU FEDERĀCIJA

1, Teaduse

EE- 75 501 SAKU

Tālr.: +372 6 041 783

Fakss: +372 6 041 783

E-pasts: kaul@taluliit.ee Tīmekļa vietne:

www.taluliit.ee

Ene Kärnēr

Rue de Trèves, 61

BE-1040 BRUXELLES

Mob. tālr.: +32 494 90 01 73

E-pasts: est.chamber@skynet.be

Valdes priekšsēdētājs: *Kalle Hamburg*

Ģenerāldirektors: *Kaul Nurm*

Igaunija

EESTI ÜHISTEGELINE LIIT

IGAUNIJA KOOPERATĪVU APVIENĪBA

53b, J. Vilmsi

EE-10147 TALLINN

Tālr.: +372 6 010 734

E-pasts: eca@hot.ee;

Tīmekļa _____

vietne: www.eca.ee

Padomes loceklis: *Kaie LAANEVÄLI*

EESTI PÕLLUMAJANDUS-KAUBANDUSKODA

IGAUNIJA LAUKSAIMNIECĪBAS UN TIRDZniecības KAMERA

J. Vilmsi 53G

EE – 10 147 TALLINN

Tālr.: +372 6 00 93 49

Fakss: +372 6 00 93 50

Mob. tālr.: +372 51 42 124

E-pasts: info@epkk.ee; martin@epkk.ee

Padomes priekšsēdētājs: *Andres Oopkaup*

Padomes priekšsēdētājs: *Roomet Sõrmus*

Ene Kärnēr

Rue de Trèves, 61

BE-1040 BRUXELLES

Mob. tālr.: +32 494 90 01 73

E-pasts: est.chamber@skynet.be

Ene Kärnēr

Rue de Trèves, 61

BE-1040 BRUXELLES

Mob. tālr.: +32 494 90 01 73

E-pasts: est.chamber@skynet.be

Igaunija¹

6.3. PĀRTIKAS APGĀDES ĶĒDES ATTĪSTĪBA UN IETEKME UZ LAUKSAIMNIECĪBAS KOOPERATĪVIEM

Lauksaimniecības produktu tendences

Saskaņā ar Igaunijas maksājumu aģentūras *PRIA* datiem, uz 31.12.2013 Igaunijā bija reģistrēta un apstiprināta 21 lauksaimniecības produktu ražotāju grupa (kooperatīvs). Valstī darbojas deviņi graudaugu kooperatīvi, septiņi piensaimniecības kooperatīvi, divi cūkgaļas nozares kooperatīvi, divi kartupeļu audzētāju kooperatīvi un viens jaukta tipa (bioloģiskās lauksaimniecības) kooperatīvs. Deviņos no šī 21 kooperatīva ir mazāk par 10 biedriem, bet divos ir vairāk par 100 biedriem. Tikai 5,8% no 11 000 Igaunijas lauksaimniecības produkcijas ražotājiem ir kooperatīvu biedri.

6.4. LAUKSAIMNIECĪBAS PĀRTIKAS TIRGUS UN KOOPERATĪVU ATTĪSTĪBA

6.4.1. Lauksaimniecības kooperatīvu tirgus daļa pārtikas ķēdē

Nozare	2000		2010		Komentāri
	Biedru skaits	Tirgus daļa (%)	Biedru skaits	Tirgus daļa (%)	
Labība	70	7,7%	172	25%	
Cūkgaļa	138	17,7%	14	10%	Vēl 2000. gadā bija vairāki nelieli kooperatīvi, bet 2010. gadā jau tikai divi
Kartupeļi	16		15	2,7%	
Piens	3000	33%	338	54%	Tikai diviem piensaimniecības kooperatīviem ir pietiekama pārstrādes jauda, un daudzi savāc un tirgo svaigpienu
Dzīvnieku audzēšana	900	100%	1300	100%	Igaunijas Dzīvnieku audzētāju asociācija tika nodibināta 1993. gadā, un šobrīd tā pieder 1300 biedriem, kuri pārstāv <i>Estonian Holstein</i> , <i>Estonian Red</i> , <i>Estonian Native</i> un gaļas liellopu audzētājus.

¹ Avots: Roos, A. (2012). *Support for Farmers' Cooperatives; Country Report Estonia*. Wageningen: Wageningen UR, and Estonian Cogeca member organisations

Igaunija

6.4.2. Svarīgākie statistikas dati par kooperatīviem

Pieci lielākie lauksaimniecības kooperatīvi pēc nozares

Lielākie izvēlēto nozaru kooperatīvi

Nozare		Kooperatīva nosaukums
Labība	1	<i>Põllumeeste Ühistu Kevili (Farmers` Cooperative Kevili)</i>
	2	<i>TÜ Vooremaa Viljakasvatajad (Cooperative Vooremaa Grain Growers)</i>
Bioloģiski ražoti graudaugi	1	<i>TÜ Wiru Vili (Cooperative Wiru Grain)</i>
Kartupeļi	1	<i>TÜ Talukartul (Cooperative Farm Potato)</i>
	2	<i>TÜ Eestimaa Kartul (Cooperative Estonian Potato)</i>
Piens	1	<i>Piimäihistu E-Piim (Dairy cooperative E-Piim)</i>
	2	<i>TÜ Laeva Piim (Cooperative Laeva Milk)</i>
	3	<i>TÜ Jõgevamaa Põllumajandustootjate Liit (Cooperative Farmers Union of Jõgeva County)</i>
Cūkgaļa	1	<i>Viru Lihaihistu (Viru Meat Cooperative)</i>
	2	<i>Lihaihistu PYHL (Meat Cooperative PYHL)</i>
Jaukta tipa produkcija	1	<i>TÜ Eesti Mahe (Cooperative Estonian Organic)</i>

Avots: <http://www.agri.ee/sites/default/files/content/arengukavad/mak-2007/seire/psihindamine-mak-2007-meede-1-9-2014-iv.pdf>

6.5. TRANSNACIONĀLIE KOOPERATĪVI

Igaunijā nav starptautisku kooperatīvu. Valstī darbojas daži ārvalstu (Somijas) kooperatīvi, kuri neuzņem par biedriem Igaunijas lauksaimniekus. Mijiedarbojoties ar Igaunijas lauksaimniekiem, šie starptautiskie kooperatīvi darbojas kā ar kooperatīviem nesaistītas saimnieciskās vienības, kuras cenšas palielināt savu peļņu.

T Nākamajā tabulā ir uzskaitīti ārvalstu starptautiskie kooperatīvi, kuri darbojas Igaunijā. Šie kooperatīvi ir no citām ES dalībvalstīm, kuri sākuši darbību Igaunijā, lai veiktu tirdzniecību ar lauksaimniekiem kā klientiem, ar kuriem ir noslēgtas līgumiskas attiecības.

Igaunija

Daži ārvalstu starptautiskie kooperatīvi, kuriem ir darījumi ar Igaunijas lauksaimniekiem

Kooperatīva nosaukums	Izcelsmes valsts	Nozare(s)
<i>Valio Oy (Valio Eesti AS apakškompānija)</i>	Somija	Piens
<i>Atria Oy (Atria Eesti AS apakškompānija)</i>	Somija	Gaļa
<i>HKScan (HKScan Estonia AS apakškompānija)</i>	Somija	Gaļa

Avots: Igaunijas Lauksaimniecības un tirdzniecības kamera

6.6. TIESĪBU AKTI, NODOKĻU PIEMĒROŠANAS UN SAISTĪTIE POLITIKAS ASPEKTI

6.6.1. Kooperatīvu tiesiskais regulējums

Igaunijā visām juridiskajām personām un privātpersonām ir tiesības (ar dažiem izņēmumiem) būt par biedriem dažādu veidu kooperatīvos. Viens kooperatīvs var būt cita kooperatīva biedrs.

Visiem biedriem ir viena balss, neatkarīgi no Igaunijas kooperatīvā ieguldītā akciju kapitāla. Visi akcionāri ir kooperatīva biedri. Kooperatīva juridiskā forma ir tirdzniecības apvienība.

Likums par tirdzniecības apvienībām tika pieņemts 2002. gada 1. februārī. Pirms tam kooperatīvu juridisko jomu regulēja Tirdzniecības kodekss.

Biežāk sastopamā juridiskā kooperatīvu forma ir privātā sabiedrība ar ierobežotu atbildību, bet dažkārt arī kā bezpeļņas apvienība vai tirdzniecības apvienība.

Igaunijas tiesību akti neveicina lauksaimnieku pašorganizāciju, izmantojot īpašu juridisko — uzņēmējdarbības formu.

Juridiskās uzņēmējdarbības formas sākotnējās izveides izmaksas Igaunijā ir 300 eiro, kuras ietver arī kooperatīva dibināšanas maksu, un šajā summā ir ietverta valsts nodeva, notāra nodeva un konsultācijas izmaksas.

Minimālā maksa, ko maksā kooperatīva akciju kapitāla dibinātāji, kopā veido 2556 eiro.

Katram kooperatīvam ir nepieciešami vismaz pieci dibinātāji, bet tie var būt gan juridiskas personas, tā arī privātpersonas. Ja kooperatīvu veido citi kooperatīvi, tad minimālais dibinātāju skaits ir trīs.

Igaunijā kooperatīvu juridiskajai uzņēmējdarbības formai piemēro tos pašus tiesību aktus, kurus piemēro citiem uzņēmējdarbības veidiem. Valstī nav ne vērā ņemamu noteikumu, ne arī būtisku ierobežojumu saistībā ar nodokļu tiesību aktiem, kas sekmētu vai veicinātu kooperatīvu darbību.

Igaunijas kooperatīviem piemēro konkurences tiesību noteikumus tādā pašā mērā kā, investoriem piederošām sabiedrībām, un nav nekādu vispārēju izņēmumu, kas īpaši attiektos uz kooperatīviem.

Igaunija

6.6.2. Valsts tiesiskais regulējums attiecībā uz kooperatīviem

Valsts tiesību akti attiecībā uz kooperatīviem	Valsts tiesību akti attiecībā uz lauksaimniecības kooperatīviem	Juridiskais pamats, kas kas ietekmē kooperatīvus — Civillikums/ Komerclikums	Minimālais lauksaimnieku skaits	Minimālā kapitāla prasība (€)
Likums par tirdzniecības apvienībām tika pieņemts 2002. gada 1. februārī.	Nav	Kooperatīvu juridiskā forma ir tirdzniecības apvienība.	pieci	2556

6.6.3. Uzraudzība

Visi apskatītie Igaunijas lauksaimniecības kooperatīvi pēc to juridiskās struktūras ir juridiskas personas. Turklāt piensaimniecības kooperatīvam *E-Piim* ir vairāki meitasuzņēmumi, un piensaimniecības kooperatīvam *Saaremaa* pieder privātā sabiedrība ar ierobežotu atbildību (pārstrādes un tirdzniecības jomā).

Direktoru padome ir kooperatīva galvenā lēmumu pieņemējstruktūra.

Valdes locekļu skaits ir no viena līdz astoņiem biedriem, kas nav atkarīgs no kooperatīva lieluma, bet gan vairāk no noteikumiem, kurus paredz dažādi līgumi kooperatīvu biedru starpā. Tā kā dažādiem kooperatīviem ir atšķirīgas tradīcijas, tad arī atšķiras valdes lielums.

Galvenajā sapulcē (pilnsapulcē) katram biedram ir viena balss. Igaunijas kooperatīvi lielākoties tirgojas arī ar lauksaimniekiem, kas nav to biedri.

6.7. POLITIKAS APSVĒRUMI

6.7.1. Konkurētspēja pārtikas ķēdē

Igaunijas kooperatīvu pozīcijas pārtikas ķēdē ir uzlabojušās vien nedaudz. Spēcīgākais un lielākais lauksaimnieku kooperatīvs Igaunijā ir piensaimniecības kooperatīvs *E-Piim*. Tā darbība 2000. gadā bija nozīmīga, lai nodrošinātu tirdzniecību, sarunas par kolektīvo līgumu slēgšanu, lauksaimniecības produktu savākšanu, pirmās un otrās pakāpes apstrādi, preču realizāciju, zīmolu produktu tirdzniecību, kā arī izejvielu piegādi un lauksaimniecības produktu apstrādi un tirdzniecību. Šodien piensaimniecības kooperatīvs *E-Piim* ir vērā ņemams tirgus dalībnieks, un kā visbūtiskāko var uzskatīt tā darbību sarunās par koplīgumu slēgšanu, lauksaimniecības produktu savākšanu, otrās pakāpes apstrādi, preču tirdzniecību, kā arī zīmolu produktu tirdzniecību. Citiem lauksaimnieku kooperatīviem 2013. gadā nebija svarīgas nozīmes otrās pakāpes apstrādes jomā.

Vēl viens spēcīgs un veiksmīgs lauksaimnieku kooperatīvs ir *Põllumeeste Ühistu Kevili*. Kevili tika izveidots 2005. gada 12. aprīlī. Tādējādi tas nebija iesaistīts pārtikas ķēdē 2000. gadā, bet tas ir ieguvis vērā ņemamas pozīcijas tirgū, 2013. gadā darbojas tirdzniecības, sarunu veikšanu, lauksaimniecības produktu savākšanas, kā arī pirmās pakāpes apstrādes jomā.

Visi Igaunijas lauksaimnieku kooperatīvi kā galveno tirdzniecības stratēģiju pielieto izmaksu vadību. Tikai piensaimniecības kooperatīvs *E-Piim* par tirdzniecības stratēģiju izmanto diferencēšanu.

Igaunija

6.7.2. Nozares analīze

Labība

Labības nozare ir otra svarīgākā lauksaimniecības produkcijas ražošanas joma Igaunijā. Labības struktūra un graudaugu pārstrādes rūpniecība ir piedzīvojusi pārstrukturēšanu. Kooperatīvu tirgus daļa aug (šobrīd tā ir apmēram 25%). Pēdējos gados ir audzis arī biedru skaits.

Augļi, dārzeņi un kartupeļi

Augļu un dārzeņu nozare Igaunijā ir salīdzinoši neliela (aptuveni 6% no kopējā lauksaimniecības ražošanas). Kopējais augļu un dārzeņu ražošanas apjoms 2011. gadā bija 43,3 miljoni eiro. Kopējā saražoto kartupeļu vērtība 2011. gadā bija 51,00 miljoni eiro (7,1% no kopējās lauksaimniecības produkcijas apjoma). Igaunijā faktiski nav augļu un dārzeņu kooperatīvu. Tajā ir divi kartupeļu audzēšanas kooperatīvi, bet tiem ir ļoti maza tirgus daļa (aptuveni 3% no Igaunijas kopējās kartupeļu ražošanas apjoma).

Piens

Labības ražošana ir otra Igaunijas nozīmīgākā lauksaimniecības produkcijas ražošanas nozare. Laika posmā no 2000. līdz 2010. gadam piena pārstrādes rūpniecībā notika pārstrukturizācija. Piena pārstrādes rūpniecība ir vienīgā rūpniecība Igaunijā, kurā lauksaimniecības kooperatīviem ir būtiska nozīme. Laika posmā no 2000.-2010. gadam aptuveni 1/3 no piena rūpniecības Igaunijā veidoja kooperatīvi.

Igaunijas piena nozari ir ietekmējusi iestāšanās ES, kā arī ar to saistītā tiesību aktu saskaņošana. Ierobežotā svaigpiena piegāde ir radījusi konkurenci pienotavu starpā, un laika posmā no 2000.-2010. gadam vairākas mazās pienotavas tika likvidētas vai apvienotas ar lielākām. Valstī 2000. gadā bija 41 pienotava, bet 2010. gadā tikai 29. Patērētāju ieradumu izmaiņas ir likušas pārstrādātājiem ražot augstākas kvalitātes produktus ar lielāku pievienoto vērtību.

Aitas gaļa

Aitas gaļas nozare Igaunijā ir ļoti maza. Šajā jomā valstī nav vērojama būtiska kooperatīvu klātbūtne. Tikai dažas nelielas lopkautuves no lauksaimniekiem pieņem gaļu apstrādei. Igaunijā ir apmēram 100 000 aitu, bet tās galvenokārt tiek eksportētas kā dzīvi dzīvnieki.

Cūkgaļa

Cūkgāļas nozare Igaunijā ir trešā svarīgākā lauksaimnieciskās ražošanas nozare pēc piena graudaugu ražošanas. Laika posmā no 2000. līdz 2013. gadam cūkgāļas ražošanas rūpniecībā notika pārstrukturēšana. Tikai divi kooperatīvi aktīvi darbojas cūkgāļas nozarē, un tiem ir salīdzinoši maza piederoša tirgus daļa (apmēram 10%) un nav pārstrādes jaudas. Mūsdienīgu cūkgāļas tirgus ražošanā ir notikusi liela koncentrācija, un nozarē dominē divi Somijas kooperatīvi, kuri pieder lielajām kautuvēm (*HKScan, Atria*).

7. ĪRIJA

Īrija

7.1. VISPĀRĪGS RAKSTUROJUMS

Iestāšanās gads ES: 1973

Galvaspilsēta: Dublina

Kopējā platība: 70 000 km²

Iedzīvotāju skaits: 4,5 miljoni

Valūta: Eirozonas dalībvalsts kopš 1999. gada (€)

Dalība Šengenas zonā: Nav Šengenas zonas dalībvalsts

Avots: http://europa.eu/about-eu/countries/member-countries/ireland/index_en.htm

Īrija	2000	2010*	Izmaiņas (%)
Saimniecību skaits	141 530	139 860	-1,2
Kopā UAA (ha)	4 443 970	4 568 940	2,8
Mājlopi (LSU)	6 444 300	5 787 400	-10,2
Saimniecībās nodarbināto skaits (pastāvīgais darbaspēks)	257 950	272 020	5,5
Vidējā vienas saimniecības platība (ha)	31,4	32,7	4,0
UAA uz vienu iedzīvotāju (ha/personu)	1,18	1,02	-13,1

*Dati par kopīgo zemi nav iekļauti

Avots: http://epp.eurostat.ec.europa.eu/statistics_explained/index.php/Agricultural_census_in_Ireland

Īrija

Lauksaimniecības produkcijas vērtība			% no ES-28
Lauksaimniecības produkcijas vērtība (miljoni EUR), no kuriem:	2013	7 097,5	1,9%
Augkopības produktu vērtība, no kuras:	2013	25,6%	0,9%
Rupjās lopbarības augi	2013	14,3%	3,7%
<i>Barley</i>	2013	3,1%	2,2%
Dārzeni un dārzkopības ražojumi	2013	2,9%	0,4%
Lopkopības izlaide/ produktu vērtība, no kuras:	2013	74,4%	3,1%
Liellopi	2013	30,2%	6,7%
Piens	2013	28,8%	3,5%
Cūkgaļa	2012	6,7%	1,2%
Bruto pievienotā vērtība pēcbāzes cenām (miljoni)	2013	1 936,5	1,2%

Avots: http://ec.europa.eu/agriculture/statistics/factsheets/index_en.htm

7.2. BIEDRA ORGANIZĀCIJA

IRISH COOPERATIVE ORGANISATION SOCIETY LTD (I.C.O.S.) (ĪRIJAS KOOPERATĪVU ORGANIZĀCIJU SABIEDRĪBA)

The Plunkett House
84, Merrion Square IE
- DUBLIN 2

Tālr.: +353 1 6764 783
Fakss: +353 1 6624 502
Tīmekļa vietne: www.icos.ie

Priekšsēdētājs: *Bertie O'Leary*

Viceprezidents: *Martin Keane*

Generāldirektors: *Seamus O'Donohoe*

Conor Mulvihill

Rue de Trèves, 61
BE-1040 BRUXELLES

Tālr.: +32 (0)2 231 06 85
Fakss: +32 (0)2 231 06 98
E-pasts: cmulvihill@icos.ie

Īrija

7.3. PĀRTIKAS KĒDES ATTĪSTĪBA UN IETEKME UZ LAUKSAIMNIECĪBAS KOOPERATĪVIEM

Pieprasījuma tendences

Īrija šobrīd gatavojas ieviest jaunu nacionālo *Origin Green* programmu visā pārtikas rūpniecībā.

Tā patlaban ir vienīgā ilgtspējības programma pasaulē, kas darbojas valsts mērogā. Tāpat tā ir valsts atbalstīta iniciatīva, ko palīdzēja izstrādāt *Bord Bia* (Īrijas Pārtikas padome).

Programmas mērķis ir ļaut Īrijas lauksaimniekiem un ražotājiem nospraust un sasniegt izmērāmus ilgtspējības mērķus — samazināt ietekmi uz vidi, daudz efektīvāk apkalpot vietējo kopienu un aizsargāt īpaši bagātīgos dabas resursus, ar kuriem var lepoties mūsu valsts.

Mērķis ir panākt to, lai Īrijas pārtikas un dzērienu eksports līdz 2016. gadam būtu pilnībā vērsts uz ilgtspējību.

Lauksaimniecības produktu tendences

Īrijas lauksaimniecības kooperatīvi ir ļoti daudzveidīgi, jo īpaši pēc to izmēra, struktūras un darbības jomas. Ir tādi kooperatīvi, kuri gadu laikā ir attīstījušies un sāk atgādināt ražotāju grupas; tie savāc un pārdod biedru ražoto produkciju apstrādātājam, un biedru vārdā vienojas par cenām. Otrā pusē ir Īrijas lauksaimniecības kooperatīvi, kuri darbojas pasaules tirgū (gan Eiropā, gan ASV) ar to meitasuzņēmumu starpniecību. Daži no šiem kooperatīviem ir izvēlējušies pārtapt par akciju sabiedrībām (*PLC*), lai rastu finansējumu izaugsmei, bet citi ir apvienojušies, lai kopīgi izveidotu integrētu sabiedrību.

7.4. LAUKSAIMNIECĪBAS PĀRTIKAS TIRGUS UN KOOPERATĪVU ATTĪSTĪBA

7.4.1 Lauksaimniecības kooperatīvu attīstība

Īrijas Kooperatīvu organizācijas biedrība (*Irish Cooperative Organisation Society — ICOS*) ir kooperatīvu jumta organizācija, kura palīdz un sekmē tirdzniecības sadarbības uzņēmumu darbību dažādos Īrijas ekonomikas atzaros.

ICOS sāka darbību 1894. gadā, būdams lauksaimniecības kooperatīvs, un darbojās saskaņā ar tā dibinātāja un priekšsēdētāja *Sir Horace Plunkett* redzējumu.

Šobrīd *ICOS* biedru kooperatīvi un to saistītie uzņēmumi kopā apvieno 150 000 biedru un Īrijā nodarbina vairāk nekā 12 000 cilvēku (un vēl 24 000 citās valstīs), bet uzņēmumu kopējais apgrozījums sasniedz 14 miljardus eiro.

ICOS, kā Īrijas kooperatīvu kustību pārstāvošā jumta organizācija, ir pievērsusies tam, lai veicinātu Īrijas kooperatīvu nozares attīstību, sekmējot labākās prakses pārņemšanu, pārmaiņas, kā arī palīdzot uzlabot biedru kooperatīvu ilgtspējību. Mēs cenšamies:

Sekmēt aktīvāku mūsu biedru kooperatīvu iesaistīšanos, kā arī labāku mijiedarbību starp *ICOS* un mūsu biedru kooperatīviem.

Efektīvi izmantot mūsu kolektīvo balsi un lobēšanas spējas.

Īrija

Mēs mudinām biedrus sekmēt nemitīgu ražošanas uzlabošanu un konkurētspējas pārmaiņas, kā arī būt atvērtiem izaicinājumiem darbojoties kopā ar *ICOS*.

Tāpat mēs veicinām kooperatīvās kustības principu iedzīvināšanu, lai nodrošinātu spēcīgāku pārvaldību, izglītību un sadarbību.

Mēs paplašinām biedru loku, mācot un izglītojot viņus par dalību mūsu organizācijā.

Veicinām aktīvāku biedru līdzdalību kooperatīvos, jo īpaši runājot par jaunākās paaudzes biedriem.

Mēs biedriem nodrošinām taustāmu pievienoto vērtību — gan attīstot sniegtos pakalpojumus, tā arī iniciatīvām un piedāvātajām programmām.

7.4.2. Lauksaimniecības kooperatīvu tirgus daļa pārtikas ķēdē

Ir sarežģīti noteikt, cik liela ir kooperatīvu tirgus daļa. Nozīmīga ietekme Īrijas tirgū ir tikai tiem lauksaimnieku kooperatīviem, kuri darbojas piena pārstrādes un lauksaimniecības dzīvnieku pārdošanas jomā. To vidū ir: *Kerry Group*, *Glanbia Plc Wexford Creameries* un *Donegal Creameries*; un tie visi darbojas, izmantojot kooperatīva vai akciju sabiedrības formu, un piena nozarē tas nozīmē, ka to tirgus daļa ir 100%. Parasti kooperatīvu tirdzniecības centri nodrošina pārdošanas apjomus, kas veido divas trešdaļas (66%) no visu valsts tirdzniecības centru dzīvo dzīvnieku aprites apjoma.

Nākamajā tabulā ir sniegts vispārējs pārskats par Īrijas kooperatīvu nozares 2008. gada tirdzniecība rezultātiem. Kopējais nozares apgrozījums 2008. gadā pieauga līdz 12,7 miljardiem eiro (salīdzinājumā ar 12,6 miljardiem 2007. gadā). Piena nozares apgrozījums 2008. gadā pieauga līdz 11,8 miljardiem eiro (salīdzinājumā ar 11,7 miljardiem 2007. gadā). Tirdzniecības centru nozares apgrozījums 2008. gadā pieauga līdz 573 miljoniem eiro (salīdzinājumā ar 554 miljoniem 2007. gadā). Citu Īrijas kooperatīvu nozares apgrozījums 2008. gadā pieauga līdz 267 miljoniem eiro (salīdzinājumā ar 247 miljoniem 2007. gadā (*ICOS*, 2010)).

Kooperatīvu tirgus daļa

Nozare	2000		2008	
	Biedru skaits	Tirgus daļa (%)	Biedru skaits	Tirgus daļa (%)
Piens	86 834	99%	74 882	99%
Lauksaimniecības dzīvnieku pārdošana	45 584	66%	28 186	66%

Avots: *ICOS*, kooperatīvu pētījumi un pētnieku aplēses

Īrija

7.4.3. Svarīgākie statistikas dati par kooperatīviem

50 lielāko lauksaimniecības kooperatīvu saraksts

50 lielākie lauksaimniecības kooperatīvi Īrijas pārtikas ķēdē. Apjoma mērīšanai tika izmantota "tīrā peļņa kā pārdošanas procenti". Tas tika pamatots ar diferenciāciju starp piena un mājlopu gaļas tirdzniecības centriem. Piensaimnieku kooperatīvu gadījumā daudzi no tiem ir uzskatāmi par daudznozaru kooperatīviem, kuru izejvielu piegādes un labības pārdošanas rezultāti ir ietverti to darbībā. Daži piensaimniecības kooperatīvi ir lielāki vai mazāki apstrādes uzņēmumu akcionāri. Pretstatā tam, mājlopu tirdzniecības centri ietur dalības maksu, kā arī procentuālu komisiju no darījuma, tādējādi, ja mēs par kooperatīva lieluma mērvienību izmantotu tā apgrozījumu, tad pavērtos pavisam cita aina. Papildus ienesīguma rādītājam svarīgs kritērijs ir arī valdes lēmumu pieņemšanas process saistībā ar attiecīgo gadu dividendēm, bet jo īpaši attiecībā uz summu, kas nākamajā gadā ir izmaksāta biedriem.

50 lielākie lauksaimniecības kooperatīvi Īrijas pārtikas ķēdē

	Kooperatīvs	Nozare	Apgrozījums (milj. €)	Biedru skaits	Darbinieki
1	<i>Kerry Group</i>	Piens	5 848,3	13 000	24 182
2	<i>Glanbia</i>	Piens	2 906,5	17 837	3 418
3	<i>Irish Dairy Board</i>	Piens	2 028,1	3 276	3 104
4	<i>Dairy Gold</i>	Piens	731,2	8 994	1099
5	<i>Lakeland Dairies</i>	Piens	472,9	4 658	591
6	<i>Connacht Gold</i>	Piens	407,1	16 203	731
7	<i>Commercial Mushroom Producers Cooperative</i>	Citi	210,8	97	23
8	<i>Arrabawn</i>	Piens	185,2	5 657	290
9	<i>Town of Monaghan</i>	Piens	183,9	515	154
10	<i>Tipperary Cooperative</i>	Piens	138,8	1838	117
11	<i>Barryroe</i>	Piens	109,2	645	210
12	<i>Bandon</i>	Piens	97,8	680	180
13	<i>Drinagh</i>	Piens	96,9	2 440	250
14	<i>Centenary Thurles</i>	Piens	74,8	1257	118
15	<i>Wexford Milk Producers</i>	Piens	66,5	364	2
16	<i>Wexford Farmers</i>	Tirdzniecības centrs (mart)	65,8	2 500	104
17	<i>Lisavaird</i>	Piens	59,2	1039	100
18	<i>North Cork</i>	Piens	49,7	550	50
19	<i>Castleisland</i>	Tirdzniecības centrs	32,8	311	19
20	<i>Castlereagh</i>	Tirdzniecības centrs	31,5	716	38

Īrija

50 lielākie lauksaimniecības kooperatīvi Īrijas pārtikas ķēdē

	Kooperatīvs	Nozare	Apgrozījums (milj.)	Biedru skaits	Darbinieki
21	<i>Ballyjamesduff</i>	Tirdzniecības centrs	30,6	455	53
22	<i>Mullinahone</i>	Piens	25,0	52	73
23	<i>Lee Strand</i>	Piens	22,5	271	57
24	<i>East Donegal</i>	Tirdzniecības centrs	22,1	283	21
25	<i>Boherbue</i>	Piens	17,2	164	49
26	<i>Inishowen</i>	Cita	16,0	2 046	50
27	<i>Callan</i>	Piens	14,4	175	33
28	<i>ICS Europaks</i>	Cita	14,0	26	79
29	<i>FRS Network Amalgamated</i>	Cita	13,7	5 541	733
30	<i>Templercrone</i>	Cita	13,3	1407	116
31	<i>IFAC</i>	Cita	12,5	16 906	134
32	<i>Newtownsandies</i>	Piens	11,3	200	10
33	<i>Cork Marts</i>	Tirdzniecības centrs	9,1	10 229	96
34	<i>Maudabawn</i>	Piens	7,8	190	7
35	<i>Templemore</i>	Tirdzniecības centrs	7,6	:	:
36	<i>Fealesbridge</i>	Piens	7,5	241	9
37	<i>Drombane</i>	Piens	6,5	181	10
38	<i>Oldcastle</i>	Cita	5,8	500	12
39	<i>SECBS</i>	Cita	5,1	30 447	37
40	<i>Nat CooperativeFarm</i>	Cita	4,6	8	13
41	<i>Tuam</i>	Tirdzniecības centrs	3,6	1300	15
42	<i>Killasnett</i>	Cita	3,1		14
43	<i>Corcaghan</i>	Tirdzniecības centrs	2,9	290	46
44	<i>Doapey</i>	Piens	2,6	90	3
45	<i>OldCastle CooperativeCreamery</i>	Piens	2,5	374	9
46	<i>Country Markets Limited</i>	Cita	1,9	1100	1
47	<i>Clare Marts</i>	Tirdzniecības centrs	1,8	2 435	41
48	<i>Kilkenny</i>	Tirdzniecības centrs	1,7	727	30
49	<i>Central Auctions</i>	Tirdzniecības centrs	1,3	1489	30
50	<i>NFGWS</i>	Cita	0,8	391	10

Avots: ICOS

Īrija

Pieci lielākie lauksaimniecības kooperatīvi pēc nozares

Nākamajā tabulā ir uzskaitīti lielākie piensaimniecības kooperatīvi. Sarakstā ir uzskaitīti septiņi kooperatīvi, tā kā divi nozīmīgākie spēlētāji *Kerry Group* un *Glanbia* ir PLC uzņēmumi ar kooperatīvu akciju paketi. *Glanbia Plc* apstrādā 30% no kopējā piena pūla apjoma, *Kerry Group* — 18% un *Dairygold* 17%. Šajā sarakstā netiek iekļauti kooperatīvi ar akciju paketi federatīvajā kooperatīvā *Carbery Milk products*. Kopā šie kooperatīvi apstrādā gandrīz 7% no valsts kopējā piena pūla daudzuma.

Desmit lielākie piensaimniecības kooperatīvi pēc nozares (gada apgrozījuma ziņā)

Piensaimniecības kooperatīvi	Apgrozījums (milj. €)	Biedru skaits	Darbinieki
<i>Kerry Group</i>	5 848,3	13 000	24 182
<i>Glanbia</i>	2 906,5	17 837	3 418
<i>Irish Dairy Board</i>	2 028,1	3 276	3 104
<i>Dairy Gold</i>	731,2	8 994	1099
<i>Lakeland Dairies</i>	472,9	4 658	591

Tirgus	Apgrozījums (milj. €)	Biedru skaits	Darbinieki
<i>Wexford Farmers</i>	65,8	2 500	104
<i>Castleisland</i>	32,8	311	19
<i>Castlerea</i>	31,5	716	38
<i>Ballyjamesduff</i>	30,6	455	53
<i>East Donegal</i>	22,1	283	21

Citi kooperatīvi	Apgrozījums (milj. €)	Biedru skaits	Darbinieki
Komerčiālā sēņu audzētāju kooperatīvā sabiedrība (<i>Commercial Mushroom Producers Cooperative Society</i>)	210,8	97	23
<i>Inishowen</i>	16,0	2 046	50
<i>ICS Europaks</i>	14,0	26	79
<i>FRS Network Amalgamated Cooperative Societies Ltd</i>	13,7	5 541	733
<i>Templercrone</i>	13,3	1407	116

Īrija

7.5. TRANSNACIONĀLIE, STARPTAUTISKIE KOOPERĀTĪVI

Īrijā ir daudz kooperatīvu ar transnacionālām un starptautiskām interesēm.

Piemēram, Īrijas Piens valde (*Irish Dairy Board*) ir tirdzniecības kooperatīvs, kas meistarīgi tirgo Īrijas kooperatīvu piena produktus visā pasaulē, izmantojot pasaulē pazīstamo *Kerrygold* zīmolu.

Daudziem no mūsu kooperatīviem dažādās nozarēs ir nozīmīgas neatkarīgas globālas intereses, piemēram, *Glanbia*, *Kerry*, *Dairygold*, *Carbery*, *Lakelands*, *Aurivo*, *Tipperary* — kas ir tikai daži piemēri.

Tomēr valstī, kas no salas eksportē apmēram 90% tās svarīgāko lauksaimniecības produkcijas veidu — piena produktus un liellopu gaļu —, nav pārsteidzoši, ka daudziem kooperatīviem ir uz āru vērstas starptautiskas intereses.

Ir jāatzīmē arī tas, ka divi no gadījumu izpētes piemēru subjektiem — *Kerry* un *Glanbia* hibrīdu kooperatīvu / PLC modeļiem galvenā mītne ir arī Īrijā, un šāda modeļa attīstīšana ir uzskatāma par vienu no daudziem internacionalizācijas virzītājspēkiem.

Īrijas izcelsmes transnacionālie kooperatīvi un starptautiskie kooperatīvi, kuri veic tirdzniecību ar citu valstu lauksaimniekiem

Kooperatīva nosaukums	Reģistrācijas valsts	Nozare(s)
TRANSNACIONĀLIE		
Monaganas (Monaghan) pilsētas piena kooperatīvs	Ziemeļīrija lauksaimnieki ir biedri, kuri piegādā produkciju uz ārvalstu pārstrādes uzņēmumiem gan Ziemeļīrijā, gan arī Īrijas Republikā.	Piens
<i>Lakeland Dairies</i>		
<i>Glanbia Cooperative/ Plc</i>	<i>USA- Idaho and New Mexico</i>	Piens
<i>Dairygold</i>	<i>France-Nantes</i>	Piena un pārtikas produkti
TRANSNACIONĀLIE		
<i>Carbery Milk Products</i>	<i>UK, USA,</i>	Piena produkti, garšvielas
<i>Glanbia Plc</i>	Apvienotā Karaliste, Francija, Vācija, Ziemeļamerika un Ziemeļamerika, Āfrika un Āzija	Piens
<i>Kerrygroup/Kerry kooperatīvs</i>	Francija, Itālija, Polija, Apvienotā Karaliste, Ziemeļamerika un Dienvidamerika, Āfrika un Āzija	Piens, pārtikas produktu sastāvdaļas, patērētāju RTE pārtika.

Iepriekšējā tabulā ir minēti transnacionālie un starptautiskie kooperatīvi, kuri atrodas Īrijā. Šajos gadījumos kooperatīvi vai kooperatīvu PLC tirgojas pa tiešo ar lauksaimniekiem. Turklāt vairākiem piena kooperatīviem ir interese ES veidot meitas uzņēmumus pārtikas pārstrādes sabiedrībās. Kopumā ņemot, darbība citās valstīs galvenokārt notiek ar kopuzņēmumu starpniecību un veicina uzņēmumu piegādes ķēdes attīstību.

Īrija

Galvenā lauksaimnieciskās kooperatīvu darbības joma ir piena produktu un mājlopu produktu ražošana. Tomēr kooperatīvus šajās nozarēs īpaši neierobežo piena produktu vai mājlopu pārdošanas apjomi.

Tos vislabāk varētu aprakstīt, kā ražotāju kooperatīvus, jo tiem ir dažādi darbības virzieni, piemēram, piena un graudu iepirkšana un apstrāde, akciju tirdzniecībā, lauksaimniecības izejvielu tirdzniecība, tehnikas pārdošana, kā arī vispārējās izsoles un īpašumu attīstīšana. Visās nozarēs lauksaimniecības kooperatīvu darbības virzieni ievērojami atšķiras, un tas ir redzams pēc to pozīcijām pārtikas ķēdē. Īrijā kooperatīvi nodrošina 98% no piena apstrādes kapacitātes, un aptuveni 80% no šī daudzuma apstrādā pieci lielākie kooperatīvi (*Carroll*, 2010). Piena pārstrādes apjoma ziņā astoņi lielākie kooperatīvi ir: *Glanbia*, *Kerry*, *Dairygold*, *Lakelands*, *Arrabawn*, *ConnachtGold*, *Drinagh* un *Tippeary* (*DAFF*, 2011).

7.6. TIESĪBU AKTI, NODOKĻU PIEMĒROŠANAS UN SAISTĪTIE POLITIKAS ASPEKTI

7.6.1 Kooperatīvu tiesiskais regulējums

Minimālais biedru skaits ir astoņi (septiņi biedri un sekretārs). Otrās pakāpes kooperatīvus iespējams pārveidot par divu kooperatīvu sabiedrībām.

Minimālā kapitāla prasība — viena parasta viena eiro akcijas

Atbilstība Rūpnieciskās un sociālās nodrošināšanas sabiedrību akta (*Industrial and Provident Societies Act*) (1893.-2014.) II saraksta prasībām. Īrijā nav īpaša kooperatīvu likuma.

Saistībā ar valdības "Labāka tiesiskā regulējuma programmu" (*Better Regulation Programme*) šobrīd tiek pārskatīti Rūpnieciskās un sociālās nodrošināšanas sabiedrību akti (1893-2005), kuri galvenokārt attiecas uz kooperatīvu sabiedrībām.

Šie akti nosaka zināmus noteikumus un veicina kooperatīvu reģistrēšanu *Registrar of Friendly Societies* reģistrā, kā sabiedrībām ar ierobežotu atbildību.

Iespējams, svarīgākais jautājums ir līdzekļu un akciju kapitāla iegūšana, kur "saskaņā ar likumu dalībniekiem, kas nav biedri, ja vien tie nav sociāli reģistrēti, ir jāpieder kapitālam, kas pārsniedz 150 000 eiro vai arī summai, kas ir līdzvērtīga 1% no sabiedrības kopējiem aktīviem, atkarībā no tā, kas ir lielāka - sabiedrības akcijās, vai arī laiku pa laiku šādu maksimālo summu var noteikt statūtos". Tas daudziem kooperatīviem ir būtisks ierobežojošais faktors.

7.6.2. Kooperatīvu pārvaldība

Īrijas kooperatīvi var brīvi izdot pašiem savu noteikumu kopumu, vadoties pēc ļoti vispārīgiem ICOS izklāstītiem parametriem, saskaņā ar kuriem kooperatīvi ir saistīti ar šo organizāciju. Tāpēc katram kooperatīvam ir vienots noteikumu kopums. Tomēr lielos vilcienos, ir daudz īpašību, kuras ir raksturīgas valdes struktūrai un biedru dalības politikai.

Attiecībā uz proporcionālo pārstāvniecību ("viens biedrs — viena balss") Akta II saraksts paredz, ka sabiedrības noteikumos ir jāparedz balsošanas princips.

Viena līmeņa lēmumu pieņemšanas pārvaldības struktūrās ir vispārpieņemta prakse, tomēr tās nav obligāta prasība. Dažiem kooperatīviem bez valdes mēdz būt arī pārstāvniecības (atšķirīgi no lēmumu pieņemšanas) līmeņi, kuri dažos noteiktos gadījumos var piešķirt noteiktas pilnvaras attiecībā uz dalības politiku.

Īrija

Ārējā finansējuma līdzdalībai no banku puses bieži vien ir raksturīgs tas, ka tā neparedz attiecīgas izmaiņas kontroles tiesībās / balsstiesībās vai valdē. Ārējo investoru dalība kapitāla finansējuma veidā nenotiek tieši mūsu kooperatīvu sabiedrībās, bet gan var notikt tur, kur kooperatīva mātesuzņēmums izveido publisku ierobežotas atbildības sabiedrību un aicina iestādes ieguldīt ārējo investīciju kapitālu.

Turklāt daži kooperatīvi, kuriem nav akciju atpakaļpirkšanas politikas vai kuru atpakaļpirkšanas politika ir salīdzinoši neaktīva, konstatē, ka arvien pieaug to biedru-akcionāru skaits, kuri vairs nav aktīvi iesaistīti tirdzniecībā. Šādi neaktīvie biedri ir investīciju avots, un kaut arī tie nenāk "no ārpusēs", to mērķi mēdz atšķirties no aktīvo biedru mērķiem.

Nav uzraudzības padomju.

Pārskatatbildība (ārējās/neatkarīgās pārbaudes) un obligātās ziņošanas prasība:

Likumā noteiktā prasība katru gadu nodrošināt visu kontu pārskatīšanu, piesaistot neatkarīgu revidentu. Pārskati un gada peļņas izraksts vienreiz gadā ir jāiesniedz *Registrar of Friendly Societies* reģistrā.

7.6.3. Nodokļu piemērošana

Uz lauksaimniecības kooperatīviem attiecas vispārējie noteikumi par nodokļu piemērošanu. Attiecībā uz kooperatīviem nav kādu īpašu izņēmuma gadījumu.

Nav vienotas nodokļu likmes, ko piemērotu kooperatīviem.

Darījumiem ar biedriem, kā arī ar dalībniekiem, kas nav biedri, netiek piemērotas atšķirīgas nodokļu likmes.

Valsts nodokļu sistēma nav pielāgota lauksaimniecības kooperatīvu īpatnībām.

7.6.4. Grāmatvedības standarti

Valsts kooperatīvi piemēro *IFRS* (Starptautiskie finanšu pārskatu standartus).

7.6.5. Valsts atbalsts

Kooperatīvu sabiedrībām valsts atbalsta pasākumi pienākas tādā pašā mērā, kā uzņēmumiem.

7.6.6. Finansēšana

Lauksaimniecības kooperatīvi nesaskaras ar problēmām piekļūt finansējumam.

Daži kooperatīvi piekļuva ārējam finansējumam (kas nenāca no biedriem), izmantojot dažāda veida ar mecenātismu nesaistītus, balsstiesības nepiešķirošas "B" vai "C" klases akcijas vai arī to ieguva ar finanšu tirgu / biržu starpniecību) — skatīt iepriekšminēto 2. punkta c) apakšpunktu.

Īrija

7.6.7. Valsts tiesiskais regulējums attiecībā uz kooperatīviem

Valsts tiesību akti attiecībā uz kooperatīviem	Valsts tiesību akti attiecībā uz lauksaimniecības kooperatīviem	Juridiskais pamats, kas kas ietekmē kooperatīvus — Civillikums/ Komerclikums	Minimālais lauksaimnieku skaits	Minimālā kapitāla prasība (€)
Rūpnieciskās un sociālās nodrošināšanas sabiedrību akts (1893.-2005. g.), kuru galvenokārt piemēro kooperatīvu sabiedrībām	Nav		astoņi	viena parasta akcija viena eiro vērtībā

7.7. POLITIKAS APSVĒRUMI

7.7.1 Galvenie darbības virzieni

ICOS darbojas ar biedru kooperatīviem, lai pielāgotu savus pakalpojumus atkarībā no pašreizējām un nākotnes vajadzībām un lai sasniegtu organizācijas mērķus. Šie pakalpojumi ietver:

1. *Dot iespēju kooperatīviem tikt sadzirdētiem.*

ICOS ir reģistrēts kooperatīvs, kurš jau gandrīz 120 gadus pārstāv Īrijas kooperatīvu nozari un kalpo tās interesēm.

2. *Klientu serviss, kooperatīvu attīstība un jaunu kooperatīvu reģistrācija.*

ICOS uzņēmējdarbības pamatā ir sniegt redzējumu, uzņemties vadību un iedzīvināt vērtības Īrijas kooperatīvu kustībā. Visā savā darbā ICOS izmanto kolektīvo ietekmi, lai priekšplānā izvirzītu kooperatīvu kustības un biedru kooperatīvu vajadzības.

3. *Kooperatīvu noteikumi un pārvaldība.*

ICOS ir kooperatīvu attīstības līderis. Tā ir Īrijas vadošā jaunu kooperatīvu reģistrēšanas organizācija. Tās mērķis ir saviem biedriem sniegt redzējumu, līderību un pievienoto vērtību. Lai nodrošinātu sekmīgu kooperatīvu izveidi, ICOS ievēro procesu, kurā tas izvērtē šo kooperatīvu piemērotību, to reģistrācija notiek ar ICOS palīdzību un tiem piemēro divu gadu attīstības programmu jaunizveidotiem uzņēmumiem.

Mēs 2014. gadā izveidojām *Plunkett* kooperatīvu uzraudzības fondu, lai sekmētu mūsu mērķu sasniegšanu šajā nozarē, kā arī uzlabotu mūsu pozīcijas un pievilcību sabiedrības acīs, kļūstot par kooperatīvu pārstāvi.

Sīkāku informāciju par institūtu varat atrast šajā tīmekļa vietnē: <http://plunkettinstitute.ie>

Īrija

4. Lobēšana un pārstāvība

ICOS lobē un pārstāv biedrus gandrīz 50 valdēs, nozares un valsts iestādēs u.c. Tāpat tā uztur aktīvu tīklu dažādās valsts iestādēs. ICOS ir viena no Īrijas rūpniecības organizācijām, kurai kopš 70. gadiem ir pilna darba laika birojs Briselē. Briseles birojs uztur vairāk nekā 150 grupas un organizācijas visā Eiropā.

ICOS reputācija kā uz atvērtību, godīgumu, pragmatismu un integritāti vērstai organizācijai palīdz nostiprināt tās pozīcijas gan mājās, gan ārzemēs.

5. Nozares ekspertu zināšanas

ICOS atbalsta komerciāli dzīvotspējīgus kooperatīvus, kuri ir strukturēti un vērsti uz ekonomikas virzītājspēkiem, izmantojot kooperatīvu principus. Kooperatīvi visā pasaulē nodrošina vairāk nekā 100 miljonus darba vietu, kas ir par 20 procentiem vairāk nekā daudznacionālie uzņēmumi.

ICOS zināšanas daudzās rūpniecības nozarēs apvienojumā ar tās lobēšanas aktivitātēm un starptautiskajiem tīkliem, palīdz tās biedriem nodrošināt taustāmu labumu.

6. Apmācības un izglītība

ICOS īstenotā politika ir "izglītēt, lai sadarbotos" (*educate to cooperate*).

Tās izglītības iniciatīvas izglītības jomā galvenokārt ir vērstas uz korporatīvo pārvaldību. ICOS ar *Skillnet* starpniecību veicina mērķtiecīgu apmācību un personīgās izaugsmes programmas. ICOS piedāvātās apmācības tiek tālāk nostiprinātas, pateicoties izveidotajam *Plunkett* Kooperatīvu uzraudzības institūtam, lai piedāvātu apmācības un atbalstu, kas ļautu Īrijas kooperatīvu pārvaldībā iedibināt un sekmēt labākās prakses izmantošanu.

ICOS arī nodrošina mērķtiecīgu apmācību lielam skaitam kooperatīvu rūpniecības nozaru un interešu jomām.

7. Tīklošanās un sinerģija

ICOS aktīvi veicina un atbalsta principu "sadarbība starp kooperatīviem".

ICOS sadarbības tīklu veidošanu un uzņēmējdarbības iespējas tās biedru kooperatīviem gan Īrijā, tā arī starptautiski. Situācijās, kad ir lūgta tās palīdzība, ICOS vienmēr ir bijusi pirmā, palīdzot sekmēt un vadīt interesi izrādījušos kooperatīvus veidot jaunus sadarbības veidus, piedāvāt nozares mēroga iniciatīvas un veidot kopuzņēmumus, kā arī īstenot apvienošanas.

8. Saziņa

Mūsdienu informācijas laikmetā ICOS ir vērstas uz aktīvu savlaicīgu saziņu ar tā biedriem. Tā tīmekļa vietne tiek regulāri atjaunināta, tāpat kā arī tās *Twitter* un *Facebook* plūsmas. Atkarībā no kooperatīva nozares, ICOS arī regulāri izsūta e-pasta vēstules ar īpašu mērķi, organizē tīklošanas pasākumus, seminārus un konferences.

9. Pārrobežu attīstības veicināšana

Izmantojot Īrijas kooperatīvu attīstības fondu (*IFCD*), ICOS veicina kooperatīvu modeļa attīstību attīstības valstīs. Pateicoties ārzemju tīkliem un sakariem, tā nepārtraukti meklē uzņēmējdarbības iespējas biedriem mājās Īrijā.

10. Pastāvīga klātbūtne Briselē

Īrijas Kooperatīvu organizāciju biedrība ir viena no nozari pārstāvošajām organizācijām, kurai ir pilna darba laika birojs Briselē, un kurš tur ir bijis jau kopš Īrijas iestāšanās Eiropas Savienībā.

Īrija

ICOS Briseles biroja kooperatīvu biedriem sniegtie pakalpojumi un loma ir:

- Tādas politikas lobēšana un virzīšana, kas veicina Īrijas kooperatīvu kustības mērķu sasniegšanu.
- *ICOS* biedru pārstāvēšana Eiropas un starptautiskajās lauksaimniecību un kooperatīvu organizācijās, piemēram *COPA* un *COGECA*.
- Darbs ar Īrijas valdības ierēdņiem, lai nodrošinātu, ka kooperatīvu mērķi tiek iedzīvināti valdības starptautiskajā politikā.
- Veidot saiknes ar valsts pārstāvošajām un nevalstiskajām grupām, lai sekmētu tās mērķu un uzdevumu sasniegšanu.

ICOS Briseles birojs jebkurā laikā ir pieejams tā biedriem, un ir galvenais elements *ICOS* piedāvāto pakalpojumu klāstā, jo īpaši laikmetā, kad kooperatīvu intereses arvien vairāk ietekmē starptautiskie tiesību akti un globālā tirdzniecība.

7.7.2 Apmācības

Iepriekšējā sadaļā par *ICOS* bija īsumā izklāstīta apmācību nozīme.

Svarīgs *ICOS* stratēģijas komponents tika īstenots šajā gadā, kad 2014. gada oktobrī tika uzsākta uz kooperatīvu pārvaldību vērstā *Plunkett* fonda darbība.

Plunkett Kooperatīvu uzraudzības institūts (*Plunkett Institute for Cooperative Governance*) tika nodibināts, lai veicinātu labāko kooperatīvu pārvaldības praksi Īrijā.

Institūts galveno uzmanību pievērš *ICOS* kooperatīvu ievēlētajiem valžu locekļiem un valdes amatpersonām. Tālāk tekstā ir sniegts saraksts ar *Plunkett* institūta funkcijām:

- Darboties kā ekspertu institūcijai, lai nodrošinātu kooperatīvu organizāciju pārraudzību.
- Noteikt Īrijas kooperatīvu sabiedrību pārvaldības principus.
- Darboties kā tīklam, ar kura palīdzību kooperatīvu organizāciju valžu biedri varētu aizsargāt un veicināt savas intereses un to īstenošanu.
- Nodrošināt atzītas apmācības un izglītību tās biedriem.
- Izveidot reģistru ar kooperatīviem, kuri ir sasnieguši zināmu kompetences līmeni, jo īpaši attiecībā uz kooperatīvu biedrības valdes locekļiem.
- Starptautiski pārstāvēt Īrijas kooperatīvu organizāciju valdes intereses.
- Darboties kā biedru savstarpējā atbalsta sniegšanas organizācijai.
- Veidot struktūras, lai nodrošinātu atbilstību Institūta pārvaldības principiem, tostarp disciplinārajām procedūrām.

Tāpat kā *Plunkett* institūts un saskaņā ar to, *ICOS* ir arī sen izveidots un veiksmīgs *Skillnet* tīkls.

ICOS Skillnet ir starptautisks kooperatīvu biedru tīkls. Biedri šo tīklu izmanto, lai gūtu labumu, ko sniedz bezmaksas apmācības un tīklošanās iespējas kooperatīvu īpašniekiem, pārvaldniekiem un darbiniekiem. Mēs uzskatām, ka biedriem ir jāattīsta savas darba prasmes, ja tie vēlas attīstīties un būt veiksmīgi mūsdienu uzņēmējdarbības vidē.

ICOS Skillnet programmatūra saistībā *Skillnet* apmācību programmu (*Training Networks Programme*) 2014./2015. gadam, ir bijusi veiksmīga, un tās atbalsts ir garantēts 2014. gadam.

Īrija

Tikla ilgtermiņa stratēģija ir turpināt atbalstīt kooperatīvus un lauksaimniecības nozares, palīdzot tām apmierināt vajadzības pēc apmācībām un izaugsmes, lai nodrošinātu šo nozaru ilgtspējīgu konkurētspēju un izaugsmi.

Šīs programmas mērķi ir:

- Nodrošināt nozarei nepieciešamas, biedru uzņēmumiem īpaši pielāgotas un būtiskas apmācības, kas ļautu uzlabot to konkurētspēju.
- Nodrošināt apmācību kā dzīvotspējīgu stratēģisku instrumentu.
- Uzlabot apmācību kvalitāti, kā arī izstrādāt pasākumus un piedāvāt biedru uzņēmumu darbiniekiem reālas iespējas.
- Piedalīties lauku apvidu kooperatīvo sabiedrību ilgtermiņa nākotnes veidošanā.
- Veicināt bezdarbnieku prasmju uzlabošanu.

Mēs nodrošinām apmācības šādās jomās: kooperatīvu un industriālās un sociālās nodrošināšanas sabiedrību vadītāju apmācība; personāla vadība; plānošana un stratēģija; vadības iemaņu pilnveidošana; komunikācijas prasmes; pārdošana un tirgdarbība; finanses; tehniskās prasmes; veselība un drošība, kā arī informācijas tehnoloģija.

Saskaņā ar *Skillnet* galveno pašreizējo mērķi *ICOS Skillnet* tāpat piedāvā BEZMAKSAS apmācību vietas darba meklētājiem, kuri iziet apmācības pie nodarbinātām personām. Ja Jūs esat bezdarbnieks un atbilstat *Skillnet* darba meklētāja definīcijai, tad Jums ir iespēja apmeklēt dažādus *ICOS Skillnet* kursus bez maksas.

Ir daudzas iestādes un organizācijas, kas piedāvā apmācības valdes locekļiem un administratīvajiem darbiniekiem. Tomēr *ICOS* pamatuzdevums ir nodrošināt pārvaldību un sniegt kooperatīvu komercijai nepieciešamās prasmes, ar *Plunkett* institūta un *Skillnet* programmu starpniecību.

Mūsu biedri un direktori var paplašināt šīs prasmes, izejot apmācības un kursus, ko piedāvā citas organizācijas dažādās jomās — sākot no tiesību aktiem līdz starptautiskajai tirdzniecībai.

ICOS jau sen ir atbalstījusi šāda līmeņa apmācību izveidi, un pilnībā atbalstījusi Eiropas līmeņa kooperatīvu vadītāju apmācību nepieciešamību.

Mēs arī uzskatām, ka *Cogeca* ir galvenā iestāde, kas varētu koordinēt šādas programmas nodrošināšanu.

Mēs saprotam, ka šādas programmas palaišana radīs daudzas loģistikas grūtības un sākotnējās problēmas, bet mēs esam pārliecināti, ka ilgtermiņa ieguvums *Cogeca* un biedriem būs neatsverams.

7.7.3. Citi lauksaimniecības kooperatīvu pasākumi

Daudzi *ICOS* biedru kooperatīvi pēc to struktūras ir daudznazaru uzņēmumi, un tie veic plaša spektra darbību, lai uzlabotu viņu pozīcijas gan sabiedrības, gan uzņēmējdarbības līmenī.

Tā ietver energoefektivitātes programmas, atbalstu kopienu programmām un partnerībām pētniecību un izstrādes jomā. Dažkārt tas notiek vienpusēji, citkārt kopā ar *ICOS*.

Lielisks attīstības un *CSR* piemērs ir *ICOS* saistītais Īrijas kooperatīvu attīstības fonds (*IFCD*)

Īrijas kooperatīvu attīstības fondu (*IFCD*) 1978. gadā izveidoja *ICOS* kā praktisku Īrijas kooperatīvu kustības atbildi problēmām attīstības valstīs. *IFCD* bija paredzēts kā kanāls, caur kuru dalīties veiksmē un apmainīties pieredzē par Īrijas kooperatīvu sadarbību darbojoties kā kooperatīviem, kā arī, lai līdzīgā veidā palīdzētu attīstības valstu kooperatīviem.

Īrija

Citi piemēri, kā *ICOS* veicina sadarbību kooperatīvu starpā:

ICOS palīdz darboties pircēju apvienībai, kurā ietilpt 18 kooperatīvi, un to kopējais iepirkumu apjoms pārsniedz 23 miljonus eiro. Ar *CooperativeSource* nosaukumu apzīmētajām produktu grupā ietilpst septiņas produktu grupas, kurām var attiecināt šo zīmolu.

Ražas iesaiņošana
Dzīvnieku minerālvielu piedevas
Piensaimniecību mazgāšanas līdzekļi
Apģērbs
Zāles sēklas
Slaušanas aparātu filtri
Govju tesmeņu putu dezinficēšanas līdzekļi

Pirkšanas apvienības biedri ir atrodami visā valstī.

Īrijas piena kvalitātes kooperatīvs (*Irish Milk Quality Cooperative — IMQCS*) ir galvenais kooperatīvs, kas pēdējos gados īpaši veicina piena kvalitātes paaugstināšanu. *IMQCS* tīmekļa vietne (www.milkquality.ie) tiek atjaunināta divas reizes gadā un tajā ir atrodamas prezentācijas par piena kvalitāti, tostarp jaunumi par fulkicīdiem un tīrīšanas līdzekļiem. Turklāt šajā tīmekļa vietnē ir atrodami visu *IMQCS* un saistīto piensaimniecības kooperatīvu tehniķu vārdi, adreses un tālruņa numuri.

ICOS Ltd ir oficiāls reģistrēts divu nozares mēroga pensiju shēmu, proti, Īrijas Kooperatīvu sabiedrību pensiju shēmas (*Irish Cooperative Societies' Pension Scheme*) un Piena nozares pensiju fonda (*Dairy Executive Pension Fund*) administrators, kurš ietver 35 kooperatīvus. Parastā gadā *ICOS* pensiju dienests apstrādā vairāk nekā 2000 tālruņa zvanus, administrē apmēram 100 jaunas pensionēšanās lietas / nāves gadījumus, kā arī atbild uz simtiem bijušo biedru jautājumiem, turklāt arī sniedzot ieguldījumu, un gada beigu pārskatus par iesaistītajiem kooperatīviem. Tas tāpat pārvalda arī citus profesionālo ieguldītos resursus kooperatīva shēmās no aktuāriem, ieguldījumu sabiedrībām, apdrošinātājiem, juridiskajiem konsultantiem un revīzijas pakalpojumu sniedzējiem.

7.7.4. KLP reformas ietekme uz kooperatīviem

Budžeta samazināšanās radītais spiediens nereformētā KLP neapšaubāmi atstās ietekmi, kad lauksaimniecību biedri no to kooperatīviem pieprasīs daudz lielāku atdevi.

To vēl vairāk saasina nepārtrauktā tirgus instrumentu izjaukšana TKO, no kuriem daudzi ir neatņemama sastāvdaļa, lai nodrošinātu ienākumu aizsardzību lauksaimniekiem un to kooperatīviem.

Tiešo maksājumu līmenī budžeta un platībmaksājumu samazinājums radīs spiedienu uz kooperatīvu valdēm maksimāli kompensēt šo samazinājumu.

Mēs esam cīnījušies par to, lai saglabātu budžetu tā pašreizējā līmenī, bet tā kā mēs redzam, ka pēdējos pieņemtajos komisāru kolēģijas lēmumos kopš KLP secinājuma, lauksaimniecība joprojām ir mērķis darbībām, ar kuru palīdzību "lāpīt caurumus" citās nozarēs.

Īrija

7.7.5. Galvenie politikas uzdevumi ES līmenī

Attiecībā uz ICOS un to kā jumta organizāciju uz eksportu vērsta kooperatīvu ekonomikā, tirdzniecība joprojām ir galvenais politikas elements, pēc kā *Cogeca* turpinās tiekties, jo īpaši internacionalizācijas un globalizācijas laikmetā.

KLP mēs dzirdam žēlabas, ka kooperatīvi, kaut arī joprojām saņemot atbalstu, lielā mērā ir izņemti no teksta.

Ražotāju grupu / organizāciju izmantotā juridiskā leksika rada daudz iespēju, bet vienlaikus arī bīstamību pašreizējām lauksaimnieku kooperatīvu struktūrām, kas vairāk nekā gadsimtu ilgi ir kalpojušas Īrijas un Eiropas lauksaimniekiem.

Cogeca ir bijusi kustības priekšā, kas ir vērsta, lai no tā pasargātos. Tāpat mēs vēlētos redzēt vairāk sinerģijas un kopīga darba ar kooperatīvu sabiedrībām, lai ļautu valstu organizācijām sniegtu pakalpojumus, kas ir saistīti konkurences tiesību aktiem, izmaiņām nodokļu piemērošanā, un ietvertu tādas jaunas abpusējas intereses sadarbības jomas, kā enerģija u.c.

7.7.6. Nozares analīze

Labība

Īrijā nav neatkarīga graudaugu kooperatīva. Tomēr daudzi no piena/daudznozaru kooperatīviem darbojas šajā sektorā, pārstrādājot labību dzīvnieku barībai, lai apmierinātu biedru vajadzības.

Augļi un dārzeņi

Šajā nozarē nav vērojama kooperatīvu aktivitāte, lai gan ir kooperatīvi, kuri darbojas sēņu audzēšanas jomā, kā arī RO un RG, tomēr tie lielākoties ir reģistrēti kā sabiedrības ar ierobežotu atbildību, tādējādi par tiem pieejamie dati ir ierobežoti.

Piens

Piena nozare ir galvenā lauksaimniecības pārtikas rūpniecības kooperatīvu nozare Īrijā. Tā ir intensīva nozare, tomēr par to ir grūtības iegūt informāciju saistībā ar kooperatīviem, līdzko runa nav par lielajiem kooperatīviem, jo īpaši mazajām pienotavām. Tie jūtas neaizsargāti un nevēlas, lai informācija par tiem būtu pieejama un varētu tikt izmantota, lai (viņuprāt) tos destabilizētu. Tomēr tie ir iemanījušies specializēties, izmantojot to, kas iepriekš tika uzskatīts par atkritumiem, un pārvēršot par pārtikas piedevām un nutrikamentiem, sporta dzērieniem un zīdaiņu piena maisījumiem. Tomēr šī nozare arvien ir koncentrēta ražošanas reģionā, un tajā ļoti maza vertikālā integrācija, un, lai gan daži kooperatīvi ir veikuši ieguldījumus mazumtirdzniecībā, tas ir ļāvis piesaistīt jaunus biedrus, tas ir — patērētājus.

Īrija

Aitas gaļa

Kooperatīvu iesaistīšanās aitas gaļas ražošanas sektorā notiek tikai caur lauksaimniecības dzīvnieku tirdzniecības centriem. Valstī nav nevienas kooperatīvās pārstrādes rūpnīcas.

Cūkgaļa

Cūkgāļas ražošana ir strauji sarūkoša nozare saimniecību līmenī, un ir palicis tikai viens ražotāju kooperatīvs, kas ir iesniedzis gada pārskatu *Registrar of Friendly Societies* par 2009. vai 2010. gadu — tas ir *Roughy Valley Cooperative Society Ltd*. Desmit gadus lielle piens kooperatīvi aktīvi veica cūkgāļas apstrādes uzņēmējdarbību, jo sevišķi *Dairygold* un *Glanbia*. Kopš tā laika tie ir pametuši nozari un izvēlējušies pievērsties piena un maļšanas produkcijas ražošanai, cūkgāļas nozari uzskatīdami par nepastāvīgu un zaudējumus nesošu.

Tomēr ir vērojama zināma piena kooperatīvu iesaistīšanās nozarē, proti, kooperatīvs *CentenaryThurles*, kuram pieder sava cūku ferma, kurā tas izmanto barību, kas iegūta kooperatīva maltuvē, un cūkas pēc tam pārdod ārējam gaļas apstrādātājam. *Barryroe* kooperatīvs ir piensaimniecības kooperatīvs, kuram ir 100% akciju cūkgāļas apstrādes meitasuzņēmumā *Stauton Foods*. *Stauton Food* ir kautuve vienlaikus arī apstrādes ražotne.

8. GRIEKIJA

Grieķija

8.1. VISPĀRĪGS RAKSTUROJUMS

Iestāšanās gads ES: 1981

Galvaspilsēta: Atēnas

Kopējā platība: 131 957 km²

Iedzīvotāju skaits: 11,06 miljoni (2014. gadā)

Valūta: Eirozonas dalībvalsts kopš 2001. gada (€)

Dalība Šengenas zonā: Šengenas zonas dalībvalsts kopš 1992. gada

Avots: http://europa.eu/about-eu/countries/member-countries/greece/index_en.htm

Grieķija	2000	2010	Izmaiņas (%)
Saimniecību skaits	817 060	723 010	-11,5
Kopā UAA (ha)	3 583 190	3 477 930	-2,9
Mājlopi (LSU)	2 540 110	2 406 520	-5,3
Saimniecībās nodarbināto skaits (pastāvīgais darbaspēks)	1 431 250	1 212 720	-15,3
Vidējā vienas saimniecības platība (ha)	4,4	4,8	9,7
UAA uz vienu iedzīvotāju (ha/personu)	0,33	0,31	-6,4

Avots: http://epp.eurostat.ec.europa.eu/statistics_explained/index.php/Agricultural_census_in_Greece

Grieķija

Lauksaimniecības produkcijas vērtība			% no ES-28
Lauksaimniecības produkcijas vērtība (miljoni EUR), no kuriem:	2013	9 106,1	2,4%
Augkopības produktu vērtība, no kuras:	2013	69,5%	3,0%
Augļi	2013	19,9%	6,9%
Dārzeņi un dārzkopības ražojumi	2013	16,5%	3,1%
Olīveļļa	2013	6,9%	18,4%
Lopkopības izlaide/ produktu vērtība, no kuras:	2013	30,5%	1,6%
Piens	2013	11,7%	1,8%
Aitas un kazas	2013	7,2%	12,8%
Cūkgāja	2013	3,9%	0,9%
Bruto pievienotā vērtība pēcbāzes cenām (miljoni)	2013	5 101,6	3,2%

Avots: http://ec.europa.eu/agriculture/statistics/factsheets/index_en.htm

8.2. BIEDRA ORGANIZĀCIJA

ΠΑΝΕΛΛΗΝΙΑ ΣΥΝΟΜΟΣΠΟΝΔΙΑ ΕΝΩΣΕΩΝ ΑΓΡΟΤΙΚΩΝ ΣΥΝΕΤΑΙΡΙΣΜΩΝ (ΠΑΣΕΓΕΣ)
LAUKSAIMNIECĪBAS KOOPERATĪVU SABIEDRĪBU KONFEDERĀCIJA (PASEGES)

26 Arkadias St. and Mesogeion Av EL
 - 115 26 Athens

Tālr.: +30 210 7499400
 Fakss: +30 210 748 49 14
 E-pasts: info@paseges.gr

Tīmekļa vietne:

www.paseges.gr

Pārstāvis: Elli TSIFOROU Rue de
 Trèves, 61
 BE-1040 BRUXELLES

Tālr.: +32 (0)2 230 66 85
 Fakss: +32 (0)2 230 59 15

E-pasts: paseges@skynet.be; pasbru@skynet.be

Priekšsēdētājs: *Tzannetos Karamichas*
 Priekšsēdētāja vietnieks: *Thomas Koutsoupas*
 Priekšsēdētāja pirmais vietnieks: *Konstantinos Skiadas*

Ģenerāldirektors: *Ioannis Kolyvas*

Grieķija¹

8.3. LAUKSAIMNIECĪBAS PĀRTIKAS TIRGUS UN KOOPERATĪVU ATTĪSTĪBA

8.3.1. Lauksaimniecības kooperatīvu attīstība

Pēdējo gadu laikā Grieķijā ir radusies izpratne un vispārēji tiek atzīts tas, ka lauksaimniecības nozare nevar izdzīvot, ja tajā nav spēcīgu lauksaimniecības kooperatīvu. Patiesi, praksē redzams, ka lauksaimniecības kooperatīvi lielā mērā palīdz samazināt ieguldītos resursus (apjomradīti ietaupījumi) un panākt labākas pārdošanas cenas pie pārstrādātājiem.

Laika posmā pēc 1990. gada ES un valstu politikas sekmēti radās dažādu tā saukto sociālo uzņēmumu/kooperatīvu veidi, kas skaita ziņā pārspēja visus pārējos kooperatīvu veidus.

Visgrieķijas Lauksaimniecības kooperatīvu savienību konfederācija (*Pan-Hellenic Confederation of Unions of Agricultural Cooperatives — PASEGES*) ir valsts jumta organizācija, kas pārstāv visus lauksaimniecības kooperatīvus. *PASEGES* tika izveidota 1935. gadā un sākotnēji tā darbojās ar nosaukumu Lauksaimniecības kooperatīvu savienību asociācija. Tomēr mūsdienās *PASEGES* pārstāv visu lauksaimniecības kooperatīvu intereses un tiem palīdz ar lobēšanu, nodrošina tehnisko palīdzību, kooperatīvo izglītību un citus saistītus pakalpojumus. Grieķijas lauksaimniecības kooperatīvs ir iesaistīts daudzās pārtikas nozarēs, bet ražotāju organizācijas lielākoties darbojas augļu un dārzeņu, kā arī olīveļļas un galda olīvu sektorā.

8.3.2. Svarīgākie statistikas dati par kooperatīviem

Lauksaimnieku skaits (2013. g.) — 764 000 (KLP maksājumu saņēmēji)

Kooperatīvu skaits — 550 (2014. g. — pēc provizoriskajiem datiem)

Avots: *PASEGES*

Lielākie lauksaimniecības kooperatīvi 2013. gadā (pēc apgrozījuma)

Kooperatīva nosaukums	Nozare	Apgrozījums (milj. €)	Lauksaimnieku skaits	Darbiniek skaits**
1 "PINDOS"	Mājputnu gaļa	176	485	680
2 <i>Venus Growers</i>	Augļi	67	530	430
3 <i>A.C.of Kavala</i>	Daudznozaru	30	700	143
4 <i>ALMME</i>	Pārstrādāti augļi	30	2 000	123
5 <i>U.A.C. of Lamia</i>	Daudznozaru	29	254	107

** (pilni) cilvēku gadi

¹ Avots: Iliopoulos, C. (2012). *Support for Farmers' Cooperatives; Country Report Greece*. Wageningen: Wageningen UR., and PASEGES

Grieķija¹

	Lauksaimniecības kooperatīva nosaukums	Nozare	Apgrozījums (milj. €)	Lauksaimnieku skaits	Darbinieku skaits
6	<i>A.C. of Trikala</i>	Daudznozaru	28	410	88
7	<i>U.A.C. of Peza</i>	Vīns, olīveļļa un citi	25	3 000	95
8	Aegionas (<i>Aeghion</i>) lauksaimnieku partnerība	Daudznozaru	25	4 500	135
9	<i>Agr. Dairy C. of Kalavryta</i>	Piens	21,2	370	60
10	<i>U.A.C. of Naxos</i>	Piena produkti, sēklas kartupeli un citi	17	3 274	84
11	<i>A.C. of Zagora</i>	Svaigi augļi	16	670	77
12	<i>U.A.C. of Volos</i>	Piena produkti, graudaugi un citi	15	300	133
13	<i>Chios</i> mastikas audzētāju apvienība	Mastika	14	4 543	46
14	<i>A.C. of Messolonghi & Nafpactia</i>	Olīvas, olīveļļa, kokvilna un citi	14	70***	66
15	<i>A.C. of Agrinio</i>	Daudznozaru	12	156***	116

Avots: PASEGES

** (pilni) cilvēku gadi

*** tiešo lauksaimnieku dalība

8.4. TRANSNACIONĀLIE, STARPTAUTISKIE KOOPERATĪVI

Grieķijā nav tās lauksaimniekiem piederošu transnacionālu vai starptautisku kooperatīvu.

Tomēr tikai *FrieslandCampina* ir veikusi ieguldījumus vietējās kapacitātes celšanā, un iepērk pienu no grieķu lauksaimniekiem, kuri nav kooperatīva biedri.

8.5. TIESĪBU AKTI, NODOKĻU PIEMĒROŠANAS UN SAISTĪTIE POLITIKAS ASPEKTI

8.5.1. Kooperatīvu tiesiskais regulējums

Lauksaimniecības kooperatīvu darbību regulē Likums Nr. 2810/2000, kas galvenokārt ir grozīts ar Likumu Nr. 4015/2011. Grozot Likumu Nr. 2810/2000 ar 4015/2011, tika ieviestas būtiskas izmaiņas lauksaimniecības kooperatīvu statusā. Cita starpā, kooperatīviem tika uzlikts pienākums reģistrēties elektroniskajā Lauku attīstības un pārtikas lietu ministrijas elektroniskajā Lauksaimniecības kooperatīvo organizāciju reģistrā, pie nosacījuma, ka tie atbilst noteiktiem kritērijiem, lai būtu uzskatāmi par aktīviem. Likums Nr. 4015/2011 arī uzliek par pienākumu pārveidot Lauksaimniecības kooperatīvu savienības (*UAC*) par vai nu lauksaimniecības kooperatīviem (*A.C.*), apvienojot to biedrus, vai arī par lauksaimniecības partnerībām (*S.A.*).

¹ Avoti: Iliopoulos, C. (2012). *Support for Farmers' Cooperatives; Country Report Greece*. Wageningen: Wageningen UR., and PASEGES (2014)

Grieķija

Šī pārveidošanas prasība pēdējo gadu laikā lauksaimniecības kooperatīvu vidū ir radījusi lielu satricinājumu, jo daudzos gadījumos šo centienu īstenošana dzīvē radīja lielas problēmas. Ņemot vērā neseno un ilgstošo kooperatīvu pielāgošanu noteikumiem, kas noteikti Likumā Nr. 4015/2011, vēl ir pārargri vērtēt to ietekmi.

8.5.2. Valsts tiesiskais regulējums attiecībā uz kooperatīviem

Valsts tiesību akti attiecībā uz kooperatīviem	Valsts tiesību akti attiecībā uz lauksaimniecības kooperatīviem	Juridiskais pamats, kas ietekmē kooperatīvus — Civillikums/ Komerclikums	Minimālais lauksaimnieku skaits	Minimālā kapitāla prasība (€)
Likums Nr. 4015/2011 — spēkā ar grozījumiem, Likums Nr. 2810/2000 — spēkā ar grozījumiem	-	Prezidenta dekrēts Nr. 456/1984 (Civillikodekss), Likums Nr. 2190/1920 (lauksaimniecības S.A.)	desmit	10,000

8.6. POLITIKAS APSVĒRUMI

8.6.1. Konkurētspēja pārtikas ķēdē

Lauksaimniecības kooperatīvi aktīvi darbojas daudzās nozarēs, piemēram, augļu (gan svaigu, gan apstrādātu), un dārzeņu piegādes ķēdē, olīveļļas un galda olīvu, labības ražošanā, piena rūpniecība, ieskaitot kazas un aitas piena ražošanu, vīna piegādes ķēde un citās, lai gan daži no tiem ir iesaistīti īpašās nozarēs (piemēram, *PINDOS Poultry* kooperatīvs, kas bija pirmais lielāko kooperatīvu vidū, *Chios* mastikas audzētāju apvienība u.c.). Daudzi no lauksaimniecības kooperatīviem ir iesaistīti tikai pirmās līmeņa apstrādes darbībās, bet daži citi no tiem ir iesaistīti otrā līmeņa apstrādē; tie atrodas daudz labākā situācijā, lai gūtu lielāku mazumtirdzniecības vērtības daļu un atgrieztu to lauksaimniekiem-biedriem.

Tāpat jāatzīmē arī, ka daži lauksaimniecības kooperatīvi pēdējos gados ir veikuši ievērojamus ieguldījumus apstrādes iekārtās un paplašinājuši darbību gan vietējos, tā arī eksporta tirgos. Piemēram, Lauksaimniecības kooperatīvu savienība *Volos*, *Kalavryta* pilsētas Lauksaimniecības piena kooperatīvs, *Thessaly* pilsētas Piena kooperatīvs *Thesgala-Pies* ir veikuši ieguldījumus piena nozarē, un nepārtraukti uzlabo savas pozīcijas vietējā tirgū, ieviešot jaunus augstas kvalitātes, inovatīvus piena produktus. Daži citi lieliski paraugi tam ir Pezas Lauksaimnieku kooperatīvu savienība Krētā, kura darbojas vīna un olīveļļas nozarē, kā arī Lauksaimnieku partnerība *Aeghion*, kas darbojas augļu (mazo tumšo bezkauliņu rozīņu) sektorā.

Grieķija

8.6.2. Nozares analīze

Labība

Labības jomā piegādes ķēdes struktūra ir salīdzinoši vienkārša. Nozarei ir raksturīgs liels mazo saimniecību skaits. Lielākā daļa lauksaimnieku izmanto vienotu tirdzniecības kanālu, lai realizētu saražoto produkciju, vai nu pārdodot to starpniekiem vai kooperatīviem — uzglabāšanai un pirmajai laišanai tirgū. Turklāt lauksaimnieki brīvprātīgi var savu produkciju uzglabāt kooperatīvu ražošanas vietā. Tādā gadījumā kooperatīvs produktu pārdos: a) pēc saviem ieskatiem vai b) pēc lauksaimnieka ieskatiem attiecībā uz laiku un cenu.

Ir vairāki kooperatīvi, kuri ir iesaistīti labības (tostarp rīsu) uzglabāšanā un tirdzniecībā. Ievērojams daudzums labības (galvenokārt kukurūzas un miežu) nonāk dzīvnieku barības rūpniecībā. Nākamā pakāpe ir pakārtotā piegādes ķēde cietajiem un mīkstajiem kviešiem, galvenokārt miltrūpniecībā. Pēdējos gados būtiski ir audzis iesala miežu kultivēšanas apjoms, kas ir saistīts ar līgumiem, kas noslēgti ar alus darītāvam. Valsts ir vērā ņemama cieto kviešu un rīsu eksportētāja.

Augļi un dārzeņi

Augļu un dārzeņu nozare Grieķijas lauksaimniecības nozarei ir stratēģiski nozīmīga.

Izmantojot visas ES noteikumu sniegtās priekšrocības, daudzi nozares ražotāji apvienojas ražotāju grupās un apvienībās. Patlaban valstī darbojas 136 ražotāju grupas, kuras specializējas augļu (ieskaitot citrusaugļu) un dārzeņu nozarē.

Grieķijas augļu un dārzeņu nozarē lauksaimniecības kooperatīviem un ražotāju grupām ir būtiska nozīme

No pārtikas drošības aspekta raugoties lauksaimniecības kooperatīvi un ražotāju organizācijas piegādā drošus un augstas kvalitātes augļus un dārzeņus.

Ir sarežģīti izteikt vispārīgas piezīmes par augļu un dārzeņu kooperatīvu / ražotāju grupu konkurētspēju vai sniegumu, jo ir daudzas produktu apakškategorijas un daudzi kooperatīvi specializējas uz vienu vai divām šo produktu grupām.

Diemžēl nav pieejami dati par kooperatīvu / ražotāju grupu tirgus daļu. Tomēr saskaņā ar nozares analītiķu aplēsēm, kooperatīvu tirgus daļa varētu būt robežās no 30%-40%.

Šīs nozares nozīmīgāko kooperatīvu vidū var iekļaut: *VENUS Growers*, *"ALMME"* un *A.C. of Velvendos* Maķedonijā, *A.C. of Zagora*, *the A.C. of Amykles* Lakonijā, *Aeghion* Lauksaimniecības partnerību, *UAC of Argolida – REA*, *A.C. of Ierapetra* Krētā.

Olīveļļa un galda olīvas

Kopumā olīveļļas ražošanas nozarē darbojas daudzi uzņēmumi, kuru lielums un darbības joma atšķiras. Šajā nozarē veiksmīgi darbojas vairāki lauksaimniecības kooperatīvi, kuru galvenā darbības joma ir to biedru produkcijas savākšana, un pēc tam tie uzņemas šo produkciju apstrādāt, standartizēt un tirgot. Olīveļļas starpnozaru apvienība bija pirmā šāda veida apvienība, ko izveidoja piegādes ķēdēs ieinteresētās personas.

Grieķija

Šīs nozares lielāko kooperatīvu vidū ir: *UAC of Lakonia*, *UAC of Peza*, *UAC of Amfissa*, *A.C. of Rovies*, *UAC of Korinthia*, *A.C. of Gargalianoi in Messinia*, *UAC of Lesvos*.

Vīns

Grieķijas vīna nozarē ir gan kooperatīvi, gan uz investoriem orientēti uzņēmumi (*Investor Oriented Firms — IOF*). Runājot par tās lielumu, nozarē darbojas 45 lieli un vairāki mazi, un vidēji uzņēmumi. Lielajiem uzņēmumiem pieder lielākā vietējā tirgus pudelēs iepildīta vīna tirgus daļa, bet mazākos var iedalīt divās kategorijās: tādos, kuri ražo gan beztaras, gan pudelēs iepildītu vīnu, un tādos, kuri ir veikuši nopietnus ieguldījumus, lai varētu ražot paaugstinātas kvalitātes vīnus.

Daudzi kooperatīvi pārdod pudelēs neiepildītu vīnu krodziņiem un restorāniem. Tāpat tie pārdod vīnu vīndarības *IOF*, kuri to iepilda pudelēs un pārdod paši ar savu zīmolu.

Vīna kooperatīvu kopējais apgrozījums 2010. gadā bija 97 miljoni eiro (salīdzinājumā ar 59,6 miljoniem 2000. gadā). Abi šie skaitļi atbilst aptuveni 20% tirgus daļai. Kopš kooperatīvi uzlaboja savas pozīcijas nozarē, šodien tie veido apmēram 35%-40% no nozares kopējā apgrozījuma.

Samosas vīndaru kooperatīvu savienība, *U.A.C. of Peza*, *A.C. of Tyrnavos*, *Santorini* salas kooperatīvu apvienība, vīna kooperatīvs *Nemea* un vīna kooperatīvs *VAENI Naoussa*, ir uzskatāmi par lielākajiem vīna rūpniecības kooperatīviem.

Piens

Vietējā piena tirgū darbojas vairāki uzņēmumi — gan kooperatīvi, gan *IOF*. Svaiga pasterizēta piena tirgus ir ļoti koncentrēts un tajā ir ierobežots skaits uzņēmumu (to vidū 34 kooperatīvi). Pienšaimniecības struktūra piena kooperatīviem rada nopietnus izaicinājumus. Mazās zemnieku saimniecības, ļoti sadrumstalotais tirgus, neefektīvi organizētā pienšaimniecību darbība — tas viss vērā ņemas tirgus daļas iekarošanu visienesīgākajos tirgos (piemēram, jogurta sektorā) padara par sarežģītu uzdevumu.

To ka trūkst kooperatīva ar ļoti lielām spējām aizstāvēt biedru intereses, vissāpīgāk izjūt mazie piena ražotāji, jo īpaši reģionos, kuros *IOF* ir monopolveida stāvoklis. Lai gan pienšaimniecības kooperatīvi pasaules piena tirgos ir dominējošie spēlētāji, Grieķijas pienšaimniecības kooperatīviem ir grūtības iegūt ietekmi tirdzniecības noteikumu ziņā par labu to biedriem.

Patlaban ir vērojami daži mēģinājumi izveidot jaunus, inovatīvus, pievienotās vērtības lauksaimniekiem piederošus kooperatīvus. Šie centieni izveidot spēcīgas kooperatīvu organizācijas vēl vairāk nostiprinās ražošanu un izcilas kvalitātes un uzturvērtības produktu ražošanu un veicināšanu, no kuriem daudzi ir *PDO* produkti. Fetas siers (*PDO*) un grieķu jogurts — ir tirgū ļoti pamanāmi piena nozares produkti.

Volosas (Volos) lauksaimniecības kooperatīvu savienība *EVOL*, Kalavritas (*Kalavryta*) Lauksaimniecības piena kooperatīvs, Trikalas piena produktu kooperatīvs *Trikki*, Tesālijas piena kooperatīvs *Thesgala-Pies*, *UAC of Lamia*, *Agrinio A.C. AMFIGAL*, *Naxos UAC*, *Dramas (Drama)* un Kavalas (*Kavala*) piena kooperatīvu savienība *NEOGAL* — tās visas ir atrodamas valsts nozares lielāko kooperatīvu sarakstā.

9. SPĀNIJA

Spānija

9.1. VISPĀRĪGS RAKSTUROJUMS

Iestāšanās gads ES: 1986

Galvaspilsēta: Madride

Kopējā platība: 504 782 km²

Iedzīvotāju skaits: 45,8 miljoni

Valūta: Eirozonas dalībvalsts kopš 1999. gada (€)

Dalība Šengenas zonā: Šengenas zonas dalībvalsts kopš 1991. gada

Avots: http://europa.eu/about-eu/countries/member-countries/spain/index_en.htm

Spānija	2000	2010	Izmaiņas (%)
Saimniecību skaits	1 257 420	989 800	-23,1
Kopā UAA (ha)	26 158 410	23 752 690	-9,2
Mājlopi (LSU)	14 994 220	14 530 940	-1,1
Saimniecībās nodarbināto skaits (pastāvīgais darbaspēks)	2 439 040	2 227 020	-5,7
Vidējā vienas saimniecības platība (ha)	20,3	24,0	18,1
UAA uz vienu iedzīvotāju (ha/personu)	0,66	0,52	-21,1

Avots: http://epp.eurostat.ec.europa.eu/statistics_explained/index.php/Agricultural_census_in_Spain

Spānija

Lauksaimniecības produkcijas vērtība			% no ES-28
Lauksaimniecības produkcijas vērtība (miljoni EUR), no kuriem:	2013	42 148,4	11,2%
Augkopības produktu vērtība, no kuras:	2013	62,8%	12,7%
Augļi	2013	17,6%	28,5%
Dārzeni un dārzkopības ražojumi	2013	16,8%	14,6%
Rupjās lopbarības augi	2013	5,7%	8,8%
Lopkopības izlaide/ produktu vērtība, no kuras:	2013	37,2%	9,2%
Cūkgaļa	2013	14,9%	16,4%
Piens	2013	6,6%	4,8%
Mājputnu gaļa	2013	5,5%	10,9%
Bruto pievienotā vērtība pēcbāzes cenām (miljoni eiro)	2013	22 799,5	14,5%

Avots: http://ec.europa.eu/agriculture/statistics/factsheets/index_en.htm

9.2. BIEDRA ORGANIZĀCIJA

COOPERATIVAS AGRO-ALIMENTARIAS —

LAUKSAIMNIECĪBAS KOOPERATĪVI

c/Agustin de Bethencourt, 17 - 4^a planta ES

- 28003 MADRID

Tālr.: +34.91.535.10.35 Fakss:

+34.91.554.00.47

E-pasts: agro-alimentarias@agro-alimentarias.coop

Tīmekļa vietne: www.agro-alimentarias.coop

Priekšsēdētājs: *Angel Villafranca*

Izpilddirektors: *Eduardo Baamonde Noche*

Juan Corbalan Garcia

Rue de Trèves 61, RdCh

BE-1040 BRUXELLES

Tālr.: +32 (0)2 280 05 54 / 231 19 54

Fakss: +32 (0)2 230 94 97

E-pasts: corbalan@agro-alimentarias.coop

Spānija

9.3. PĀRTIKAS APGĀDES ĶĒDES ATTĪSTĪBA UN IETEKME UZ LAUKSAIMNIECĪBAS KOOPERATĪVIEM

Pieprasījuma tendences

Pieprasījums pēc jauniem produktiem.

Daudz informētāki un zinošāki patērētāji (kvalitāte, pārtikas drošums, vide, dzīvnieku veselība utt.) no lauksaimniecības nozares pieprasa jaunus produktus un jauninājumus.

Pašreizējā ekonomiskā krīze ir spēcīnājusi patērētāju solidaritātes apziņu iegādāties Spānijā izgatavotus produktus. Kooperatīvi ir tie, kas pārstāv šīs vērtības.

Daži patērētāji un mazumtirgotāji pozitīvi uztver kooperatīvu ražoto produktu diferencēto vērtību.

Informācijas un saziņas tehnoloģiju potenciāls (*ITC*).

Tirgu liberalizācija un atvēršana ir ļāvusi rasties jauniem konkurentiem.

Eiropas lauksaimniecības tirgus ir daudz neaizsargātāks, ja tajā nenotiek ieviešana un nav izstrādāta piemērota tirgus politika. Salīdzinājumā ar mūsu konkurentiem tajā valda ļoti stingri noteikumi.

Nepieciešamība ar efektivitātes kāpināšanu uzlabot konkurētspēju.

Jāmodernizē kooperatīvu struktūra; ražošana un pārdošana.

Ražošanas nozares sadrumstalotība un tās nepietiekamā spēja risināt sarunas ķēdē.

Ekonomiskās krīzes loma, patēriņa un izmaksu samazinājums.

Neskaidrais atbalsts kooperatīvu integrācijai, pārlicības trūkums starp perifēro reģionu administrāciju, lai starp dažādu reģionu kooperatīviem veicinātu apvienošanās un sadarbības procesus.

Pēdējo dažu gadu laikā Spānijā ir samazinājušās pētniecības, attīstības un inovāciju izmaksas.

Spānijas sabiedrības novecošanās ir izjūtama arī lauksaimniecības jomā.

Lauksaimniecības nozarei ir maza ekonomiskā pievilcība, lai piesaistītu jauniešus.

Nepieciešamība turpināt celt kvalifikāciju, uzlabot efektivitāti.

Uzlabot sabiedrības, un jo īpaši jaunāko paaudžu, izpratni par kooperatīvu darbību.

Lauksaimniecības produktu tendences

Lauksaimniecības pārtikas produktu ķēdi Spānijā veido apakšsektori, kuros ir pārgrupējušies tirgus spēlētāji, kuri veic dažādas darbības, sākot no ražošanas līdz pat produkcijas nogādāšanas gala patērētājam.

Mazumtirdzniecība izplatīšanas segments

Pēdējos dažu desmitu gadu laikā komerciālā izplatīšana ir kļuvusi daudz koncentrētāka — vēl jo vairāk — ražošanas vai kooperatīvajos segmentos. Pēdējo 25 gadu laikā desmit lielāko izplatīšanas uzņēmumu pārdošanas rādītāji pieauguši divpadsmit reizes, turpretī galveno **sektoru** pārdošanas apjomi ir kāpuši piecas reizes. Izplatīšanas segments aug pat vēl intensīvāk. Kopš 2002. gada pārdošanas apjomi ir pieauguši par 22% un attiecīgi 21% — lielākajiem kooperatīviem un rūpniecības sektoriem. Turpretī desmit lielāko izplatīšanas uzņēmumu pārdošanas apjomi ir auguši par 46%.

Spānija

9.4. LAUKSAIMNIECĪBAS PĀRTIKAS TIRGUS UN KOOPERATĪVU ATTĪSTĪBA

9.4.1. Lauksaimniecības kooperatīvu attīstība

Lauksaimniecības kooperatīvi no Spānijas sastāv no sešpadsmit federācijām un reģionālajām kooperatīvu apvienībām (no kurām pa vienai ir katrā no sešpadsmit valsts autonomajiem reģioniem), kā arī viena otrās pakāpes kooperatīva (Kantabrijas autonomajā reģionā, kurā nav federācijas).

Papildus to veiktajiem lobēšanas pasākumiem, **tiek strādāts arī pie citiem pakalpojumiem un darbiem**, lai sekmētu kooperatīva konkurētspēju un profesionalizāciju. Šajās darbībās ietilpst:

- Apmācību pasākumu organizēšana un koordinēšana.
- Tehniskās palīdzības un kooperatīvu integrēšanas pasākumu organizēšana un koordinēšana.
- Konsultācijas par juridiskajiem, uzskaitvedes, fiskālajiem, nodarbinātības, kreditēšanas un lauksaimniecības apdrošināšanas jautājumiem.
- Darbībām, lai uzlabotu kvalitāti, jauninājumu, vidi, enerģijas izmantošanu u.c.
- Koordinēšanas un dalības dažādos Eiropas projektos (enerģija, jauninājumi u.c.).
- Veicināšanas pasākumu organizēšanas kooperatīviem un par to produktiem.

Turklāt organizācija ir skaidri apņēmusies **sekmēt kooperatīvu korporatīvo aspektu** un veicināt sadarbības integrācijas projektu īstenošanu, sekmējot minētos procesus veicinošu instrumentu izstrādi. Labs piemērs tam ir pieņemtais "*Likums, lai veicinātu lauksaimnieku apvienību integrāciju un konsolidāciju (LICA)*", ko izstrādāja Lauksaimniecības, dabas un pārtikas kvalitātes ministrija (*Ministry for Agriculture, Food and the Environment — MAGRAMA*).

9.4.2. Svarīgākie statistikas dati par kooperatīviem

Galvenie statistikas dati — jaunākie pieejamie dati no 2012. gada.

Pilni dati par lauksaimniecības kooperatīviem Spānijā	2012
Kooperatīvu skaits	3 844
Biedru skaits	1 179 323
Apgrozījums (milj. €)	25 696
Kopējā nodarbinātība (tiešā)	98 999
Pārdošanas apjoms uz vienu	259 555

Kopējais visu Spānijas lauksaimniecības kooperatīvu kopējais tiešais apgrozījums (neieskaitot citu uzņēmumu akcijas) veido:

- 60% no Spānijas lauksaimniecības gala produkcija**,
- 30% no Spānijas pārtikas rūpniecības bruto produkcijas vērtības***, (kooperatīvi veido 13% no visiem uzņēmumiem).

Spānija

	2012	Izmaiņas par 2011./2012. g.
Kooperatīvu apgrozījums (miljoni eiro)*	25 696	+7,8%
Lauksaimniecības gala produkcija (miljoni eiro)	43 151	+4,3%
Pārtikas rūpniecības bruto produkcija (miljoni eiro)	90 169	1,7%

*Kopējais pirmās un otrās pakāpes kooperatīvu apgrozījums, neņemot vērā kooperatīvu dalību privātajos uzņēmumos.

Pasaules kooperatīvu direktoriņu prognozes 2013 (Cooperativas Agro-alimentarias de España)

**MAGRAMA Statistikas gadagrāmata (2012. gads)

***Spānijas pārtikas un dzērienu rūpniecības Federācija (FIAB).

Lielākās kooperatīvu nozares 2012. gadā (pēc apgrozījuma)

	Nozares	Apgrozījums (% , 2012. g.) / kopā lauks. kooperatīvi
1	Augļi un dārzeņi	24,1%
2	Olīveļļa	12,9%
3	Apgāde	12,8%
4	Lopbarības produkti	10,3%
5	Laukaugi	8,5%
6	Vīns	7,2%
7	Piens	5,3%
8	Cūkgaļa	3,5%
9	Mājputnu gaļa	3,2%
10	Pakalpojumi	2,0%
11	Galda olīvas	1,9%
12	Aitu un kazu gaļa	1,7%
13	Liellopu gaļa	1,4%
14	Rīsi	1,2%
15	Veikali	0,9%
16	Rieksti un žāvēti augļi	0,8%
		97,6%

Avots: OSCAE Pasaules kooperatīvu katalogs 2013. g. (par paraugu ņemti 2758 kooperatīvi)

Šīs kolonas kopsumma nav 100%, jo dažiem kooperatīviem var būt vairākas darbības jomas

Spānija

Kooperatīvu klasifikācija	Galvenās nozares	Apgrozījums (milj. €)	Lauksaimnieku biedru skaits	Darbinieku skaits	Pakāpe	Biedru skaits
1 COREN, S.C.G., S.COOP.GALEGA	Mājlopi, dzīvnieku barība	980,0	6 000	3 550	2	10
2 Grupo AN	Mājlopi, laukaugi, apgāde	665,2	21 000	1 172	2	134
3 DCOOP, S.C.A.	olīveļļa, galda olīvas, mājlopi, apgāde	541,0	55 000	256	2	171
4 ANECOOP S.Coop.	Augļi un dārzeņi, vīns	508,4	90 000	202	2	76
5 SCA GANADERA DEL VALLE DE LOS PEDROCHES COVAP	Mājlopi, piena produkti, apgāde	358,0	14 548	556	1	
6 S. COOP. COBADU	Lopbarības produkti, mājlopi, apgāde	245,0	11 677	136	1	
7 ACOREX S.C.L.	Apgāde, laukaugi, lopbarība, rīsi, augļi un dārzeņi	244,5	6 500	131	2	42
8 S. COOP. GENERAL AGROPECUARIA (ACOR)	Cukura kultūraugi un cukurs, apgāde	200,6	6 895	493	1	
9 Del Camp d'Ivars d'Urgell i Secció de Crèdit, SCCL	Mājlopi, lopbarības produkti, apgāde	189,8	2 930	87	1	
10 ARENTO, Grupo Cooperativo Agroalimentario de Aragón, S. Coop	Laukaugi, apgāde, mājlopi	182,8	20 000	24	2	112
11 CASI, S.C.A.	Augļi un dārzeņi	177,2	1358	581	1	
12 S. COOP. COPISO SORIA	Apgāde, mājlopi, apgāde	164,0	1271	95	1	
13 Actel, SCCL	Apgāde, augļi	159,5		213	2	127
14 SUCA, S.C.A.	Apgāde, veikali	142,9	6 562	42	2	26
15 SAT CENTRAL LECHERA ASTURIANA	Piens	129,5	7 336	18	1	0
16 Grupo Arco Iris	Mājlopi, lopbarības produkti, apgāde, pakalpojumi	129,3	1020	301	2	5
17 Vicasol, S.C.A.	Dārzeņi, augļi, apgāde	121,2	480	1 088	1	
18 Mugiverde	Dārzeņi, apgāde	112,4	423	752	2	26

Spānija

Kooperatīvu klasifikācija	Galvenās nozares	Apgrozījums (milj. €)	Lauksaimnieku biedru skaits	Darbinieku skaits	Pakāpe	Biedru skaits	
19	ALIMER, S. COOP	Dārzeni, augļi, lopbarības produkti, mājlopi, piena produkti, ziedi, apgāde.	110,9	1415	755	1	
20	COARVAL Coop.V.	Apgāde	106,0	100 000	50	2	160
21	S. COOP. AGROPECUARIA PALENTINA (AGROPAL)	Laukaugi, lopbarība, apgāde	103,8	2727	288	1	
22	Unica Group, S.C.A.	Dārzeni	98,3	1190	26	2	6
23	AGRO SEVILLA ACEITUNAS SOCIEDAD COOPERATIVA ANDALUZA	Galda olīvas	96,2	0	322	2	10
24	Granada La Palma, s.coop.and.	Augļi, dārzeni, apgāde	88,4	625	816	1	
25	S.C.A. Santa Maria de la Rábida	Dārzeni, apgāde	87,6	118	360	1	
26	UTECO-Toledo Sociedad Cooperativa de Castilla la Mancha	Apgāde	86,9	175	16	2	179
27	DELAGRO SOC.COOP	Lopbarības produkti, apgāde, pakalpojumi	86,8	17 286	36	2	45
28	ACOPAEX SDAD. CO- OP.	Laukaugi, apgāde, augļi un dārzeni	79,7	2500	45	2	17
29	Agropecuària Catalana, SCCL	Lopbarības produkti	78,6	1617	34	1	
30	FEIRACO S.C.G	Piens, lopbarība, apgāde, pakalpojumi,	77,7	3 302	214	1	
31	S.C.A. Cuna de Platero	Dārzeni, apgāde	75,9	88	408	1	
32	Camp i Secció de Crèdit Sant Isidre de Belcaire d'Urgell, SCCL	Lopbarības produkti, laukaugi, apgāde	75,0	2800	20	1	
33	JAENCOOP, S.C.A 2º	Olīveļļa	72,0	4200	17	2	11
34	OLEOESTEPA SCA	Olīveļļa	71,0	4580	29	2	16
35	S. COOP. AVÍCOLA Y GANADERA DE BURGOS	Lopbarība, mājlopi	67,8	590	124	1	
36	S. COOP. CONSORCIO DE PROMOCION DE OVINO	Aitas piens un kazas piens	67,0	700	7	2	8

Spānija

Kooperatīvu klasifikācija	Galvenās nozares	Apgrozījums (milj. €)	Lauksaimnieku biedru skaits	Darbinieku skaits	Pakāpe	Biedru skaits
37	S.C.A. AGRO- OLIVARERA SAN COS- ME Y SAN DAMIAN	Apgāde, mājlopi, apgāde	65,6	834	31	1
38	VIÑAOLIVA SDAD. CO- OP.	Vīns, galda olīvas, olīveļļa	64,8	8367	78	2
39	Baco Bodegas Asociadas Cooperativas Sociedad Cooperativa de Castilla La Mancha	Vīns, apgāde	61,9	9	16	2
40	Sdad. Coop. Agraria Virgen de la Oliva	Apgāde, laukaugi, veikali	61,9	2494	30	1
41	COMERCIAL AGROPECUARIA SAT	Lopbarība, apgāde, olīveļļa	61,8	212	62	1
42	KAIKU S. Coop.	Piens	61,7	383	9	1
43	AGROCANTABRIA	Piena produkti, apgāde	60,6	2500	75	1
44	Cotecnica, SCCL	Lopbarība, mājlopi	59,6	2571	69	2
45	S.Coop. Rizana	Lopbarība, mājlopi	59,4	70	0	1
46	Agrària Plana de Vic i Secció de Crèdit, SCCL	Lopbarība, mājlopi	57,5	1114	72	1
47	GREGAL SCOOP	Dārzeni, apgāde	56,7	134	327	1
48	SCA OLEÍCOLA EL TE- JAR N.S. ARACELI	Olīveļļa, pakalpojumi	55,4	80 000	186	2
49	GARLAN S. COOP	Laukaugi, apgāde, dārzeni	53,7	550	19	2
50	OVISO	Mājlopi, lopbarības produkti, apgāde	53,1	1092	19	2

Pieci lielākie kooperatīvi pēc nozares

Nozare: Augļi un dārzeni							
	Kooperatīva nosaukums	Nozares (augļi/dārzeni) Agrozījums (milj. €)	Kopējais agrozījums (milj. €)	Pakāpe	Lauksaimnieku biedru skaits	Kooperatīva biedru skaits	Darbinieku skaits
1	ANECOOP	487	508	2	76	90 000	202
2	CASI	177	177	1	0	1358	581
3	VICASOL	110	121	1	0	480	1088
4	MURGIVERDE	100	112	2	26	423	752
5	UNICA GROUP	97	98	2	6	1190	26

Spānija

Nozare — olīveļļa							
	Kooperatīva nosaukums	Nozares apgrozījums (milj. €)	Kopējais apgrozījums (milj. €)	Pakāpe	Lauksaimnieku biedru skaits	Kooperatīva biedru skaits	Darbinieku skaits
1	<i>Hojiblanca (šobrīd DCOOP)</i>	425	541	2	171	55 000	256
2	<i>JAENCOOP</i>	72	72	2	11	4 200	17
3	<i>OLEOESTEPA</i>	71	71	2	16	4 580	29
4	<i>Granada Oil "Tierras Altas" (Highlands)</i>	40	40	2	15	6 680	14
5	<i>NTRA. SRA. DEL PI- LAR</i>	31	32	1	0	1692	33

NOZARE PIEGĀDE							
	Kooperatīva nosaukums	Nozares apgrozījums (milj. €)	Kopējais apgrozījums (milj. €)	Pakāpe	Lauksaimnieku biedru skaits	Kooperatīva biedru skaits	Darbinieku skaits
1	<i>SUCA</i>	140	143	2	26	6 562	42
2	<i>AN, S.COOP.</i>	133	665	2	134	21 000	1 172
3	<i>COARVAL</i>	105	106	2	160	100 000	50
4	<i>UTEKO-Toledo</i>	87	87	2	179	175	16
5	<i>ARENTO, Grupo Cooperativo Agroalimentario de Aragón</i>	75	183	2	112	20 000	24

NOZARE LOPBARĪBA							
	Kooperatīva nosaukums	Nozares apgrozījums (milj. €)	Kopējais apgrozījums (milj. €)	Pakāpe	Lauksaimnieku biedru skaits	Kooperatīva biedru skaits	Darbinieku skaits
1	<i>COREN</i>	245	980	2	10	6 000	3 550
2	<i>COBADU</i>	123	245	1	0	11 677	136
3	<i>Del Camp d'Ivars d'Urgell i Secció de Crèdit</i>	86	190	1		2 930	87
4	<i>Agropecuària Catalana</i>	79	79	1		1617	34
5	<i>SCA GANADERA DEL VALLE DE LOS PE- DROCHES COVAP</i>	72	358	1	0	14 548	556

Spānija

NOZARE LAUKAUGI							
	Kooperatīva nosaukums	Nozares apgrozījums (milj. €)	Kopējais apgrozījums (milj. €)	Pakāpe	Lauksaimnieku biedru skaits	Kooperatīvu biedru skaits	Darbinieku skaits
1	AN, S.COOP.	159	665	2	134	21 000	1172
2	ARENTO, Grupo Cooperativo Aaroolimentario de Araaón	74	183	2	112	20 000	24
3	Actel	69	159	2	127		213
4	ACOREX	67	245	2	42	6 500	131
5	S. COOP. AGROPECU- ARIA PALENTINA (AGROPAL)	59	104	1	0	2 727	288

NOZARE VĪNS							
	Kooperatīva nosaukums	Nozares apgrozījums (milj. €)	Kopējais apgrozījums (milj. €)	Pakāpe	Lauksaimnieku biedru skaits	Kooperatīvu biedru skaits	Darbinieku skaits
1	BACO- Bodegas Asociadas Cooperativas	54	62	2	9	9	16
2	VIÑAOLIVA	47	65	2	28	8 367	78
3	Virgen de las Viñas	45	46	1	0	3 188	66
4	Cristo de la Vega	24	24	1	0	897	41
5	Jesús Del Perdón Bodegas Yuntero	24	28	1	0	693	39

NOZARE PIENS							
	Kooperatīva nosaukums	Nozares apgrozījums (milj. €)	Kopējais apgrozījums (milj. €)	Pakāpe	Lauksaimnieku biedru skaits	Kooperatīvu biedru skaits	Darbinieku skaits
1	SCA GANADERA DEL VALLE DE LOS PE- DROCHES COVAP	187	358	1	0	14 548	556
2	SAT CENTRAL LECHERA ASTURI- ANA	129	129	1	0	7 336	18
3	CONSORCIO DE PRO- MOCION DE OVINO	67	67	2	8	700	7
4	KAIKU	62	62	1		383	9
5	Cadí	44	44	1		141	121

Spānija

NOZARE CŪKGAĻA							
	Kooperatīva nosaukums	Nozares apgrozījums (milj. €)	Kopējais apgrozījums (milj. €)	Pakāpe	Lauksaimnieku biedru skaits	Kooperatīva biedru skaits	Darbinieku skaits
1	COREN	225	980	2	10	6 000	3 550
2	Del Camp d'Ivars d'Urgell i Secció de Crèdit	63	190	1		2 930	87
3	COPISO SORIA	49	164	1	0	1271	95
4	SCA GANADERA DEL VALLE DE LOS PE- DROCHES COVAP	32	358	1	0	14 548	556
5	ARENTO, Grupo Cooperativo Agroalimentario de	32	183	2	112	20 000	24

NOZARE MĀJPUTŅU GAĻA							
	Kooperatīva nosaukums	Nozares apgrozījums (milj. €)	Kopējais apgrozījums (milj. €)	Pakāpe	Lauksaimnieku biedru skaits	Kooperatīva biedru skaits	Darbinieku skaits
1	COREN	294	980	2	10	6 000	3 550
2	AN, S.COOP.	198	665	2	134	21 000	1 172
3	SAT 7282 Avicultores del Centro	30	30	1	0	6	80
4	GUADAVI	24	25	1	0	34	4
5	AVÍCOLA Y GANADERA DE BURGOS	24	68	1	0	590	124

NOZARE PIEGĀDE							
	Kooperatīva nosaukums	Nozares apgrozījums (milj. €)	Kopējais apgrozījums (milj. €)	Pakāpe	Lauksaimnieku biedru skaits	Kooperatīvu biedru skaits	Darbinieku skaits
1	Grupo Arco Iris	129	129	2	5	1020	301
2	COREN	78	980	2	10	6 000	3 550
3	SCA OLEÍCOLA EL TE- JAR N.S. ARACELI	34	55	2	158	80 000	186
4	S. COOP. GENERAL AGROPECUARIA (ACOR)	20	201	1	104	6 895	493
5	Virgen del Monte de Agricultores y Ganaderos	6	6	1	0	885	7

Spānija

NOZARE GALDA OLĪVAS							
	Kooperatīva nosaukums	Nozares apgrozījums (milj. €)	Kopējais apgrozījums (milj. €)	Pakāpe	Lauksaimnieku biedru skaits	Kooperatīvu biedru skaits	Darbinieku skaits
1	AGRO SEVILLA ACEITUNAS	96	96	2	10	0	322
2	Hojiblanca (šobrīd ar nosaukumu DCOOP)	66	541	2	171	55 000	256
3	MANZANILLA OLIVE	22	22	2	9	0	7
4	VIRGEN DE BELÉN	12	15	1	0	945	49
5	NUUESTRA SEÑORA DE LAS VIRTUDES	11	22	1	0	2 187	66

NOZARE AITAS GAĻA — KAZAS GAĻA							
	Kooperatīva nosaukums	Nozares apgrozījums (milj. €)	Kopējais apgrozījums (milj. €)	Pakāpe	Lauksaimnieku biedru skaits	Kooperatīvu biedru skaits	Darbinieku skaits
1	Pastores Grupo Cooperativo	36	36	2	4	1120	76
2	Carnes Oviaragón	33	33	1	0	947	79
3	OVISO	33	53	2	4	1092	19
4	CORDEROS DEL SUR	22	22	2	5	1365	4
5	SCA GANADERA DEL VALLE DE LOS PE- DROCHES COVAP	21	358	1	0	14 548	556

NOZARE LIELLOPU GAĻA							
	Kooperatīva nosaukums	Nozares apgrozījums (milj. €)	Kopējais apgrozījums (milj. €)	Pakāpe	Lauksaimnieku biedru skaits	Kooperatīvu biedru skaits	Darbinieku skaits
1	COREN	118	980	2	10	6 000	3550
2	COBADU	20	245	1	0	11 677	136
3	SCA GANADERA DEL VALLE DE LOS PE- DROCHES COVAP	18	358	1	0	14 548	556
4	Del Camp d'Ivars d'Urgell i Secció de Crèdit	15	190	1		2930	87
5	ACOREX	14	245	2	42	6500	131

Spānija

9.5. TIESĪBU AKTI, NODOKĻU PIEMĒROŠANA UN SAISTĪTIE POLITIKAS ASPEKTI

9.5.1. Kooperatīvu tiesiskais regulējums

Attiecībā uz minimālo biedru skaitu, 1999. gada 16. jūlija Likuma Nr. 27/1999 par kooperatīviem 8. pants nosaka, ka **pirmās pakāpes** kooperatīvā ir jābūt vismaz trīs biedriem.

77.1. pants nosaka, ka **otrās pakāpes** kooperatīvā ir jābūt vismaz diviem kooperatīvi. Saskaņā ar

11.1. punkta f) apakšpunktu kooperatīvi pašu brīvi var noteikt minimālā kapitāla apjomu.

Kooperatīvs ir jāreģistrē kooperatīvu reģistrā attiecīgajā reģionālajā teritorijā, kurā kooperatīvs ir bāzēts; tāpat to ir nepieciešams reģistrēt nodokļu inspekcijā, saņemot īpašu nodokļu maksātāja numuru, kā arī sociālās apdrošināšanas pakalpojumu dienestā, kur arī tiek piešķirts identifikācijas numurs. Atkarībā no kooperatīva darbības jomas, tam ir daudz iespēju saņemt reģistrācijas numuru dažādās administratīvajās iestādēs, piemēram, rūpniecības vai veselības aprūpes iestādēs u.c.

9.5.2. Kooperatīvu pārvaldība

Juridiskais princips ir "viens biedrs — viena balss", kas ir noteikts jau iepriekšminētā Likuma Nr. 27/1999 par kooperatīviem 26.1 pantā. Lauksaimniecības kooperatīvu statūtos var būt paredzēts proporcionālais svērto balsu sadalījums, kas uz vienu biedru nevar pārsniegt piecas sociālās balsis (26.4. pants). Darbojas divu līmeņu sistēma, kura sastāv no: biedru pilnsapulces un valdes.

Likumā Nr. 27/1999 par kooperatīviem nav minēta iespēja piesaistīt ārējus investorus.

Saskaņā ar Likuma Nr. 27/1999 32. un turpmākajiem pantiem, padomes funkcijas ir: pārvaldīt, pārraudzīt pārvaldniekus un pārstāvēt kooperatīvo uzņēmumu.

Likuma Nr. 27/1999 38. un 39. pantā ir apskatīti jautājumi par revidentiem un gada pārskata ziņojumu, kas jāprezentē un visu biedru komitejai, kurai tas ir jāpieņem. Turklāt iepriekšminētā likuma 60., 61. un 62. pantā ir noteikts pienākums kooperatīvam uzturēt uzņēmuma dokumentāciju un veikt gada pārskatus, kā arī grāmatvedības revīziju.

Spānija

9.5.3. Valsts tiesiskais regulējums attiecībā uz kooperatīviem

Valsts tiesību akti par kooperatīviem	Valsts tiesību akti attiecībā uz lauksaimniecības kooperatīviem	Juridiskais pamats, kas ietekmē kooperatīvus — Civillikums/Komerclikums	Minimālais lauksaimnieku skaits	Minimālā kapitāla prasība (€)
Likums Nr. 27/1999 (1999. gada 16. jūlijs) par kooperatīviem	Šis ir vispārējs likums, kas attiecas uz visu veidu kooperatīviem. Nav īpašu nozaru tiesību aktu attiecībā uz atsevišķiem kooperatīviem, atskaitot kredītkooperatīvus.	Kooperatīvus regulējošie tiesību akti Spānijā ir pakļauti Civillikuma jurisdikcijai. Tas balstās uz pašreizējās Spānijas konstitūcijas 129.2 pantu.	Ja kooperatīvs ir pirmās pakāpes kooperatīvs, tad tam ir jābūt trīs biedriem (Likuma Nr. 27/1999 8. pants) Ja kooperatīvs ir otrās pakāpes kooperatīvs, tad tajā ir jābūt diviem kooperatīviem (Likuma Nr. 27/1999 77. pants).	Likumā Nr. 27/1999 nav prasības par minimālā kapitāla lielumu. Tā 45.2 pants paredz, ka kooperatīva statūtos ir jānosaka minimālais pašu kapitāls.

9.5.4. Nodokļu piemērošana

Spānijā kooperatīviem piemēro atšķirīgu nodokļu režīmu, jo īpaši attiecībā uz uzņēmumu ienākuma nodokli (19. decembra Likums Nr. 20/1990 par kooperatīvu nodokļu režīmiem). Tas papildina tiesību aktus par korporatīviem.

Netiešie nodokļi (PVN, īpašie nodokļi utt.) — nav fiskāli specifiski.

Papildus uzņēmumu ienākumu nodoklim Likums Nr. 20/1990 nosaka dažus atvieglojumus vai labvēlīgus noteikumus kooperatīviem attiecībā uz nodokļiem, kas ir ierobežoti vai arī, kuru ietekme ir maznozīmīga, piemēram, īpašuma nodoklis (*IBI*), *B&O* nodoklis (*IAE*) un īpašuma nodošanas nodoklis, kā arī apstiprināto juridisko dokumentu nodoklis (*ITPyAJD*).

Šie atvieglojumi attiecas arī uz cita veida uzņēmumiem, piemēram, savstarpējās apdrošināšanas sabiedrībām, lauksaimniecības produktu pārstrādes uzņēmumiem, mazajiem uzņēmumiem (*ERD*) un *SME*, u.c.

Likums Nr. 20/1999 papildus iepriekšminētajiem labvēlīgajiem noteikumiem nosaka arī koriģējošos noteikumus. Šie koriģējošie noteikumi ir specifiski un ir saistīti ar kooperatīvu īpatnībām saistībā ar uzņēmumu ienākuma nodokļiem. Tie, piemēram, nosaka nodokļu bāzi, kas nošķir darbības ar biedriem un tiem dalībniekiem, kas nav biedri, piemērojot tiem atšķirīgas nodokļu likmes, attiecībā uz peļņas sadalīšanu, veidojot īpašus obligātos fondus u.c.

Spānija

9.5.5. Grāmatvedības standarti

Spānijas tiesību aktus par grāmatvedību ievērojami grozīja 2007. gada 4. jūlija Likums Nr. 16/2007 par kooperatīvu tiesību aktu reformēšanu un pieņemšanu, lai tie būtu saskaņoti starptautiskajā mērogā atbilstoši Eiropas Savienības standartiem. Tādēļ kā paredzēja šī Likuma pēdējais pants, tika publicēts jauns vispārējais grāmatvedības plāns (PGC), ko pieņēma ar Karaļa 17. novembra dekrētu Nr. 1515/2007.

Jauna PGC pieņemšana rada nepieciešamu veikt tā iepriekšējās versijās esošo standartu mainīšanu. Proti, tika pieņemti īpaši grāmatvedības uzskaites noteikumi attiecībā uz kooperatīvajām sabiedrībām, kā to paredz 2003. gada 16. decembra Rīkojums ECO/3614/2003.

9.5.6. Valsts atbalsts

Noteikumi par konkurenci ir pilnībā piemērojami kooperatīviem, tos nenodalot no sabiedrībām ar citu juridisko statusu. Tas ir noteikts gan pašā Līgumā, gan arī 2007. gada 3. jūlija valsts likumā Nr. 15/2007 par konkurences aizsardzību.

9.5.7. Finansēšana

Lauksaimniecības kooperatīvi saskaras ar problēmām piekļūt finansējumam. Lauksaimniecības kooperatīvos parasti ir liels skaits biedru, kuri ir ieguldījuši nelielu darbības uzsākšanas kapitālu. Tomēr visi šie biedri uzņemas atbildību par parādiem, kurus radījusi kooperatīva vadība.

Parasti finanšu sistēma un tās vienības nevēlas piešķirt kredītus šī veida kopīgās biedru atbildības akciju savienībām. Tas ļoti skaidri ir redzams riska kapitāla situācijās. No otras puses, tā kā Spānijas kooperatīvu kapitāls nav sadalīts akcijās, tad tiem nav vienkārši piekļūt finanšu tirgiem. Turklāt Likumā Nr. 27/1999 par kooperatīviem nav ņemta vērā ārējo investoru iespējamība.

Ārējā finansējuma (kas nenāk no biedriem) piesaistes rezultātā kooperatīvu pārvaldes struktūrās ir notikušas izmaiņas. Tiesa, pretēji valsts Likuma Nr. 27/1999 par kooperatīviem noteikumiem, atsevišķos reģionālajos kooperatīvu tiesību aktos ir paredzēta ārējo investoru esamības iespēja.

9.6. POLITIKAS APSVĒRUMI

9.6.1. Konkurētspēja pārtikas ķēdē

Kooperatīvu uzņēmējdarbība

Pēc nesen pieņemtā Likuma Nr. 13/2013, kas tika publicēts 2. augustā, un paredz "tiesību aktus, kuri veicina kooperatīvu, kā arī citu lauksaimniecības asociāciju struktūru (LICA) integrāciju un konsolidāciju", kas tiks īstenots ar Karaļa 27. jūnija dekrētu Nr. 550/2014, kooperatīvu nozarē ir paredzami būtiski integrācijas un pārņemšanas procesi.

Līdz šim svarīgākās norises:

Spānija

Daudznozaru integrēšana starp:

DCOOP (bāzēts Andalūzijā) — 2013. gadā 565 miljoni eiro (apvienošanās, kas tajā iekļāva Hojiblanca kooperatīvu), neapstrādātas olīveļļas nozares līderi, kas mazākā apjomā veic arī citas darbības, piemēram, ražo galda olīvas, kazas pienu, ražošanas izejvielas u.c.

Bodegas Asociadas Cooperativas **BACO** (*Castilla La Mancha*), lielākais vīna kooperatīvs Spānijā (61 miljons eiro),

Procasur (Andalūzija), kas ir lielākais Spānijas kazas piena kooperatīvs. Tas ir otrās pakāpes uzņēmums, kas apvieno 2500 mājlupu audzētājus, kuri savukārt ir sešu pamatkooperatīvu biedri. Šis kooperatīvs nesēn pievienojās **DCOOP** un papildināja piena ražošanas jomu mājlupu audzēšanas nozarē, kas **DCOOP** jau bija arī pirms tam.

Riekstu audzēšanas nozarē apvienojās četri kooperatīvi no četriem autonomiem reģioniem, tādējādi kļūstot par lielāko Spānijas kooperatīvu šajā nozarē.

9.6.2. Galvenie darbības virzieni

Galvenie organizācijas darbības virzieni ir: lobēšana; stratēģiskā ideju laboratorija (*think tank*); apmācību organizēšana un koordinēšana; reģionālajām federācijām un apvienībām (*FUT*) paredzētu instrumentu un metožu izstrādāšana un koordinēšana, lai saskaņotu un uzlabotu darbinieku kvalifikāciju organizācijā; tehniskā palīdzība; kvalitāte; projektu; kooperatīvu un to produktu veicināšana.

9.6.3. Apmācības

Mūsu piedāvātās apmācību programmas ir ļoti dažādas:

- Lauksaimniecības kooperatīvu darbiniekiem.
- Kursi lauku teritoriju profesionāļiem, kuros piedalās lauksaimniecības kooperatīvu biedri.
- Mērķis ir veicināt integrāciju un savstarpēju sadarbību, strukturālo dimensiju pārskatīšanu, konkurētspējas un internacionalizācijas uzlabošanu, uzņēmējdarbības kultūras veicināšana, inovāciju un tehnoloģijas nodošana, galvenokārt to vēršot uz kooperatīvu valdes locekļiem, darbiniekiem un biedriem.

Šajās apmācību programmās ir paredzēti: pasniedzēji, mācību materiāli un maltīte (ja kursi notiek rītos vai pēcpusdienās).

Programmas, kurās var piedalīties tikai kooperatīvu vadītāji (ģenerāldirektori un augstākie vadītāji). Šajā programmā bieži piedalās kooperatīvu vai citu veidu sabiedrību vadītāji. Nav programmu, kuras būtu paredzētas valdes locekļiem.

Cogeca organizētā Eiropas apmācību programma kooperatīvu vadītājiem ir ļoti interesanta un rūpīgi izstrādāta. Izpratnes veidošana ir nepieciešama, lai signalizētu, ka kooperatīviem ir vērts veikt ieguldījumus šajā programmā.

Kooperatīvu ieguldījumi jaunās aktivitātēs

Enerģija. Īpašajā atjaunojamās enerģijas izmantošanas režīmā piedalās 161 kooperatīvs (galvenokārt tā ir enerģijas koģenerācija, biomasas izmantošana enerģētikas jomā, saules bateriju paneļi).

Spānija

Jo īpaši tie ir:

Potenciāli atjaunojamās enerģija 166 MW apmērā no 161 kooperatīva, kas tiek iegūta ar fotoelementu paneliem, biogāzes iekārtām u.c.

Augstas efektivitātes koģenerācijas rezultātā 28 kooperatīvos iegūti 146 MW enerģijas.

Pakalpojumi:

No lauksaimniecības kooperatīviem 16% veica kāda veida darbību, kas ir saistīta ar šo jomu, un to apgrozījums veidoja 2% no kopējā apgrozījuma.

Starptautiskā darbība (attīstība citās valstīs).

No kooperatīvu apgrozījuma 24% tiek iegūti no eksporta. Tas veido 27% no kopējā lauksaimniecības nozares eksporta. Eksporta darbību apgrozījums 2012. gadā pieauga par 7%. Galvenais izaicinājums ir internacionalizēt un ne tikai eksportēt.

Jaunu kooperatīvu vai ražotāju organizācijas (jebkāda lauksaimniekam piederoša, viņa kontrolēta un tāda uzņēmējdarbības forma, no kuras tas gūst labumu).

Pamatojoties uz Eiropas un vietējiem tiesību aktiem, Spānijā atsevišķās nozarēs tiek dibinātas ražotāju organizācijas, un to forma galvenokārt kooperatīvs. Tie palīdz lauksaimniekiem uzlabot savas pozīcijas tirgū, kā arī nodrošina tiem daudzus pakalpojumus, piemēram, inovācijas, izmaksu samazinājumu, loģistikas pakalpojumus u.c. Šīs nozares ir:

- Augļi un dārzeņi — Spānijā ir ap 600 RO, kuras ir atzītas saskaņā ar Regulu (EK) Nr. 1308/13. No šīm RO 80% ir kooperatīvi.
- Govs un aitas piens — piena iepakojšanas iespēja ļauj kooperatīviem sadarboties un izveidot lielākus uzņēmumus, kā *LACTEOESCOP*. Tas ļauj veikt kopīgas sarunas par cenām un koordinēt loģistiku, lai nodrošinātu savākšanu un piegādi. **Šis RO tika izveidots saistībā ar piena paketi (*milk package*), un tās tiešām darbojas kooperatīvu tirgū.**
- Aitu un kazu nozare — šīm nozarēm tiek izstrādāti Spānijas noteikumi RD 104/2008.

9.6.4. Citi lauksaimniecības kooperatīvu pasākumi

Kooperatīvi nāk klajā ar daudzām iniciatīvām, kas saistītas ar informāciju, saziņu, izpēti un jauninājumiem, atbalstu projektiem (vispārējā popularizēšana, CSR), ekonomiku, sociālajiem jautājumiem, kultūru, vidi, pārtikas drošību, lauku attīstību u.c.

Daži piemēri:

CSR atbalsts (Supporting CSR), kas ir izstrādāts, izmantojot mūsu tīmekļa vietni: <http://www.agro-alimentarias.coop/servicios/rse>. Tajā ir vairāku kooperatīvu gadījumu izpētes, kas pēdējo gadu laikā ir saņēmušas godalgas.

Spānija

◇ Inovācija:

Lielākā daļa Spānijas kooperatīvu veic plašu pētniecības, attīstības un inovāciju darbību un piedalās starptautiskos zinātniskās pētniecības un tehnoloģijas attīstības projektos.

- **Coselva** un **Feiraco** 2009. gadā saņēma *Copa* un *Cogeca* Eiropas balvu par kooperatīvu inovācijām.
- **Oviaragon** papildus jau iepriekšminētajai godalgai 2007. gadā ieguva arī balvu kā labākais Spānijas inovatīvais pārtikas uzņēmums.

Organizācija ir tiešā veidā iesaistīta tādās darbībās, kā, piemēram, *Tesla* Eiropas projektā, kura mērķis ir uzlabot energoefektivitāti kooperatīvu lauksaimniecības produktu nozarē.

9.6.5. KLP reformas ietekme uz kooperatīviem

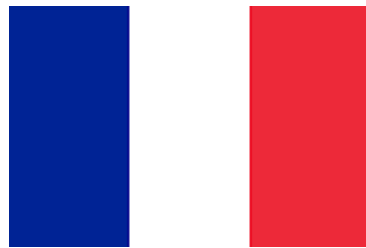
- Apgādes pārraudzība. Tā ir RO loma, ko tie varētu uzņemt pie pietiekamas struktūras un izmēriem, kā arī saņemot "zaļo gaismu" no konkurences iestādēm. RO pašas nav piemērotas šim nolūkam, jo tās ražotājiem rada papildu izmaksas. RO ir nepieciešama ekonomikas integrācija, lai tās biedriem nodrošinātu ražošanas efektivitāti, un tādējādi tās būtu patiesi saistoši to biedriem.
- Vērtību ķēde. ES līmenī jauna attīstība šajā ziņā nav notikusi. Spānijā valsts lauku attīstības programma pamatojas uz integrāciju kā strukturālo instrumentu, kas līdzsvaros ķēdi.
- Lauku attīstība. Ja izklaidētība patiesi ir problēma, tad pasākumi radīt jaunas RO ir neefektīvi, jo tie piegādi padara vēl izklaidētāku.

9.6.6. Galvenie politikas uzdevumi ES līmenī

- Palielināt korporatīvo kooperatīvu nozari, ko paveikt pareizajā dimensijā, kas ir spēcīga un konkurētspējīga visā ES.
- Līdzsvarot vērtību ķēdi. Vajadzības gadījumā integrēt kooperatīvus un panākt tādu konkurences politiku, kas ir daudz jutīgāka un zinošāka attiecībā uz nozari.
- Veicināt tirgus politikas veidošanu, strukturālos pasākumus, kas sekmē kooperatīvu pārveidošanu, ieguldījumus pētniecībā un izstrādē, kā arī koncentrēties uz to, kas palīdz panākt konkurētspēju, kad nozarei ir nepieciešams sastapties ar jauniem izaicinājumiem un saistībām, ko rada klimata pārmaiņas un dabas resursu saglabāšanas centieni. Šis ir galvenais instruments, ar ko lauku apvidos nodrošināt ekonomisko attīstību.

ĀRSKAT

10. FRANCIJA

Francija

10.1. VISPĀRĪGS RAKSTUROJUMS

Iestāšanās gads ES: Dibinātājvalsts (1952)

Galvaspilsēta: Parīze

Kopējā platība: 550 000 km²

Iedzīvotāju skaits: 64,3 miljoni

Valūta: Eiropas dalībvalsts kopš 1999. gada (€)

Dalība Šengenas zonā: Šengenas zonas dalībvalsts kopš 1985. gada

Avots: http://europa.eu/about-eu/countries/member-countries/france/index_en.htm

Francija	2000	2010*	Izmaiņas (%)
Saimniecību skaits	663 810	459 950	-26,2
Kopā UAA (ha)	27 856 310	26 963 250	-3,2
Mājlopi (LSU)	23 892 230	22 527 900	-5,7
Saimniecībās nodarbināto skaits (pastāvīgais darbaspēks)	1 319 140	966 290	-26,7
Vidējā vienas saimniecības platība (ha)	42,0	55,0	31,1
UAA uz vienu iedzīvotāju (ha/personu)	0,47	0,43	-9,2

*Dati par kopīgo zemi un ārvalstu teritorijām nav iekļauti

Avots: http://epp.eurostat.ec.europa.eu/statistics_explained/index.php/Agricultural_census_in_France

Francija

Lauksaimniecības produkcijas vērtība			% no ES-28
Lauksaimniecības produkcijas vērtība (miljoni EUR), no kuriem:	2013	67 624,3	17,9%
Augkopības produktu vērtība, no kuras:	2013	60,7%	19,8%
Vīns	2013	13,1%	53,5%
Parastie un speltas kvieši	2013	10,1%	26,6%
Dārzeņi un dārzeņkopības ražojumi	2013	8,2%	11,4%
Lopkopības izlaide/ produktu vērtība, no kuras:	2013	39,3%	15,7%
Piens	2013	13,4%	15,7%
Liellopi	2013	11,7%	24,6%
Mājputnu gaļa	2013	5,6%	17,7%
Bruto pievienotā vērtība pēcbāzes cenām (miljoni)	2013	26 935,5	17,1%

Avots: http://ec.europa.eu/agriculture/statistics/factsheets/index_en.htm

10.2. BIEDRA ORGANIZĀCIJA

COOP DE FRANCE

43, Rue Sedaine

CS 91115

FR-75538 PARIS Cedex 11

Tālr.: +33 1 44 17 57 00

Fakss: +33 1 48 06 52 08

E-pasts: contact@coopdefrance.coop

Timekļa _____ vietne:

www.coopdefrance.coop

Priekšsēdētājs: *Philippe Mangin*

Priekšsēdētāja vietnieks: *Michel*

Prugue

Priekšsēdētāja vietnieks: *Boris*

Calmette Priekšsēdētāja vietnieks:

Hubert Garaud Priekšsēdētāja

vietnieks: *Christian Pees*

Isabella Marinucci un

Claire Martin

Rue de Trèves 61, 7ème étage

BE-1040 BRUXELLES

Tālr.: +32 (0) 2 282 46 73

E-pasts: isabella.marinucci@coopdefrance.coop,

claire.martin@coopdefrance.coop

Izpilddirektors: *Thierry Blandinieres*

Ģenerāldirektors: *Yves Le Morvan*

Francija

10.3. PĀRTIKAS APGĀDES ĶĒDES ATTĪSTĪBA UN IETEKME UZ LAUKSAIMNIECĪBAS KOOPERATĪVIEM

Pieprasījuma tendences

Francijā tika pieņemts jauns "patēriņa" likums, kura mērķis bija atjaunot saikni starp lauksaimniecības produktu piegādātājiem un lielākajiem mazumtirgotājiem. *Coop de France* uzrauga, kā šis likums stājas spēkā, tomēr ir nopietni šķēršļi, kas rada problēmas. Līdzsvarotai pieejai sarunām par tirdzniecību ir jābūt balstītām gan uz vispārējiem noteikumiem un nosacījumiem, kurus piemēro ar spēkā stāšanās datumu, kā to nosaka piegādātājs, kā arī uz savstarpējām darījumu sarunām, kas ir oficiāli formulētas ikgadējā līgumā.

Lauksaimniecības produktu tendences

Sanitārā kvalitāte ir būtisks priekšnoteikums un prioritāra uzraugāma joma

Paredzamās regulatīvās izmaiņas. *Coop de France* piekrīt apsvērumiem saistībā ar Eiropas Komisijas veselības aprūpes paketi un tās likumprojektu par lauksaimniecības nākotni.

Labā prakse un standarti: *Coop de France* uzraudzīja vietējo un Eiropas vadlīniju izstrādi, lai nodrošinātu labu higiēnas praksi un atbilstību standartiem, kas saistīti ar ISO 22000.

Veselības risku novēršana *Coop de France* apkopoja informācijas lapas par tās biedriem attiecībā uz kvalitāti un citiem jutīgiem jautājumiem (*PPP* atlikumi, *e.coli*, mikotoksīni u.c.). *Coop de France* arī piedalās pārtikas novērošanas veselības spārna izveidē, kā arī sekmē valsts lauksaimniecības padomes darba grupas darbu saistībā ar paziņošanu par veselības apdraudējumiem.

Prasību izpilde attiecībā uz uzturvērtību visai nozarei

Kvalitāte saistībā ar produkta izcelsmi un tā apstrādes metodēm ļauj īpaši izcelt izcelsmes marķēšanu.

Kaut arī tiesiskais regulējums par izcelsmes marķējumu bija noteikts ar 2011. gada Eiropas regulu par pārtikas informācijas sniegšanu patērētājiem, pēc tam, kad būs veikts ietekmes izvērtējums, ir jānosaka konkrēti īstenošanas noteikumi. *Coop de France* šim stratēģiskajam jautājumam pievērš īpašu uzmanību.

ES termins "kalnu produkts". Komisijas mērķis ir definēt noteikumus attiecībā uz šo terminu. *Coop de France* lobē Eiropas Parlamenta locekļus, lai saglabātu nepieciešamo pakāpi starp Francijas pieeju un Eiropas līmenī pieņemto definīciju.

ES termins "produkts no maniem laukiem". *Coop de France* smagi strādāja pie tā, lai nodrošinātu, ka kooperatīvi var izmantot šo šo īpašo terminu, kas ir ieviests, lai ļautu nodrošināt papildu vērtību tiešajai un vietējai pārdošanai. Priekšnosacījums, lai varētu izmantot šo terminu, ir izvairīšanās no jebkādu vietējo normatīvu noteikumu pārkāpšanas.

Marķējuma "ĢMO nesaturošs" (GM-free) piemērošana mājlopu nozarēs. *Coop de France* ir aktīvi sekmējusi Valsts patērētāju padomes darbu (*National consumer council — CNC*) saistībā ar dekrēta pārskatīšanu par "no ĢMO brīvām nozarēm", lai pārvarētu tehniskos ierobežojumus (par sugu jēdziena interpretēšanu), kas kavē šīs prasības izmantošanu.

Tiek pielietots *Agri Confidence* standarts, un ir nosprausti jauni mērķi

Pievienojas jauni biedri. *Agri Confidence* standartam ir pievienojušies 132 kooperatīvi, kas aptver 30 000 saimniecības un 10% no Francijas lauksaimniecības nozares.

Francija

10.4. LAUKSAIMNIECĪBAS PĀRTIKAS TIRGUS UN KOOPERATĪVU ATTĪSTĪBA

10.4.1. Lauksaimniecības kooperatīvu attīstība

Lauksaimniecības kooperatīva nosaukums	Nozare	Apgrozījums	Lauksaimni eku skaits	Darbinieku skaits
Piens	250	14 780	42 000	24 000
Lopkopība	181	9 000	90 000	14 000
Augļi un dārzeņi	250	4 500	35 000	17 000
Lauksaimnieciskās				
Laukaugi	172	16 000	300 000	35 000
Olīveļļa un galda olīvas	42	23	22 000	250
Vīns	690	6 000	84 000	8 000
Mežsaimniecība	20	447	120 000	900
Citi	795	33 600	165 000	65000
KOPĀ	2 400	84 350	858 000	164 150

Coop de France ir organizācija, kas Francijā pārstāv lauksaimniecības kooperatīvu. Tā apvieno 2800 kooperatīvus un 11 500 *CUMA* (kooperatīvus, kuri izmanto lauksaimniecības aprīkojumu).

Kooperatīvi, kas pa tiešo strādā šādās nozarēs: laukaugi, lucernas izžāvēšana, mājlopu produkcijas preču savākšana un apstrāde (cūkas, liellopi, kazas, aitas, mājlopi) un dzīvnieku barība.

Nozaru federācijas citiem ražošanas veidiem: piens, augļi un dārzeņi, vīns, olīveļļa, smaržaugi, tabaka, lini, cukurs, *CUMA* federācija, utt.

Reģionālo lauksaimniecības kooperatīvu federācijas,

Promocoop koledža, kas apvieno lielākos kooperatīvus.

Profesionālās organizācijas struktūra ir sadalīta divās ekonomiskajās jomās (laukaugu un mājlopu produkcijas ražošana), kā arī tai ir trīs atbalsta struktūrvienības, kuras specializējas tādos jautājumos, kā juridiskie un nodokļu jautājumi, cilvēkresursi un pārtikas piegādes ķēdes ilgtspējība. Komunikāciju nodaļa ziņo pa tiešo ģenerāldirektorātam.

Francija

10.4.2. Svarīgākie statistikas dati par kooperatīviem

Lielākie lauksaimniecības kooperatīvi 2013. gadā (pēc apgrozījuma)

Lauksaimniecības kooperatīva nosaukums	Nozare	Apgrozījums 2013. gadā (milj. €)	Darbinieku skaits (2012. gadā)	Darbinieku skaits (2012. gadā)
1 INVIVO	Labības piegāde	6138		6 730
2 TEREOS	Cukurs	4 970	12 000	26 000
3 TERRENA	Daudznozaru	4 667	22 000	12 046
4 SODIAAL UNION	Piens	4 616	12 100	7 250
5 VIVESCIA	Labības piegāde, malšana, iesala ražošana	4209	12 165	8 322
6 AGRIAL	Daudznozaru	3 901	10 000	1000
7 AXEREAL	Labības piegāde, malšana, iesala ražošana	3707	13 000	3 325
8 TRISKALIA	Daudznozaru	2 200	18 000	5000
9 COOPERL ATLANTIQUE	ARC Gaļa	2 100	2 700	4 800
10 EVEN	Piens	2 060	1500	5 240
11 CRISTAL UNION	Cukurs	1957	9 700	2 200
12 LIMAGRAIN	Sēklas, lauksaimniecības rūpniecība, bio-veselības prod.	1938	3 500	7 800
13 CECAB	Daudznozaru	1910	8 500	7 000
14 EURALIS GROUP	Daudznozaru	1544	15 000	5000
15 MAISADOUR	Daudznozaru	1491	8 000	5000
16 LES MAITRES LAITIERS	Piens	1400	810	2 600
17 ADVITAM	Daudznozaru	1349	11 500	2 000
18 LUR BERRI	Daudznozaru	1125	5000	543
19 EURIAL	Piens	900	4 500	1900
20 CAP SEINE	Labības piegāde	839	3 350	613

Francija

	Kooperatīva kooperatīvus	Nozare	Apģozījums 2013. gadā (milj. €)	Darbinieku skaits (2012. gadā)	Darbinieku skaits (2012. gadā)
21	3A	Piens	800	2 450	1950
22	SCAEL	Labības piegāde	798	1600	409
23	CAVAC	Labības piegāde	798	6 000	950
24	ARTERRIS	Labības piegāde	778		1334
25	TERRA LACTA	Piens	705		
26	TERRES DU SUD	Daudznozaru	685		1445
27	LE GOUESSANT	Daudznozaru	643	4 500	714
28	EMC ²	Labības piegāde	602	6 000	680
29	ACOLYANCE	Labības piegāde	525	3 500	440
30	NORIAP	Labības piegāde	518	5000	484
31	VIVADOUR	Labības piegāde	514	4 500	850
32	AVELTIS	Gaļa	507	800	116
33	CHARENTE ALLI- ANCE	Labības piegāde	488	8 000	630
34	DIJON CEREALES	Labības piegāde	488	4 022	479
35	COBEVIAL	Gaļa	482		
36	LA DAUPHINOISE	Labības piegāde	454	10 800	1050
37	INGREDIA / LA PROSPERITE FERMIERE	Piens	414	1900	430
38	COMPTOIR AGRICOLE HOCHFELDEN	Labības piegāde	392	3 981	298
39	INTERFACE CEREALES	Labības piegāde	380		
40	CORALIS	Piens	350		
41	L'ERMITAGE	Piens	348	1016	435
42	LORCA	Labības piegāde	346	2 015	571
43	CENTRE OUEST CEREALES	Labības piegāde	345	2 200	276
44	CAP 50 PORCS	Gaļa	320	120	

Francija

	Kooperatīva kooperatīvus	Nozare	Apgrozījums 2013. gadā (milj. €)	Darbinieku skaits (2012. gadā)	Darbinieku skaits (2012. gadā)
45	CAM 53	Daudznozaru	320	8000	490
46	AGORA	Labības piegāde	316	2 600	130
47	UNICOR	Daudznozaru	313	5000	704
48	PRESTOR	Gaļa	309	580	400
49	COREA CHARENTES	POITOU- Labības piegāde	303	4 699	257
50	VALFRANCE	Labības piegāde	292	1368	131

Lielākie lauksaimniecības kooperatīvi pēc nozares 2013. gadā

	Kooperatīva nosaukums	Apgrozījums 2013. gadā (milj. €)	Darbinieku skaits (2012. gadā)	Darbinieku skaits (2012. gadā)	Darbinieku skaits (2012. gadā)
1	TERRENA	Daudznozaru	4 667	22 000	12 046
2	AGRIAL	Daudznozaru	3 901	10 000	1000
3	TRISKALIA	Daudznozaru	2 200	18 000	5000
4	CECAB	Daudznozaru	1910	8 500	7 000
5	EURALIS GROUP	Daudznozaru	1544	15 000	5000

	Kooperatīva nosaukums	Apgrozījums 2013. gadā (milj. €)	Darbinieku skaits (2012. gadā)	Darbinieku skaits (2012. gadā)	Darbinieku skaits (2012. gadā)
1	INVIVO	Labības piegāde	6138	-	6 730
2	VIVESCIA	Labības piegāde	4209	12 165	8 322
3	AXEREAL	Labības piegāde	3707	13 000	3 325
4	LIMAGRAIN	Labības piegāde	1938	3 500	7 800
5	CAP SEINE	Labības piegāde	839	3 350	613

Francija

Kooperatīva nosaukums		Nozare	Apgrozījums 2013. gadā (milj. €)	Darbinieku skaits (2012. gadā)	Darbinieku skaits (2012. gadā)
1	<i>SODIAAL UNION</i>	Piens	4 616	12 100	7250
2	<i>EVEN</i>	Piens	2 060	1500	5 240
3	<i>LES MAITRES LAITIERS</i>	Piens	1400	810	2 600
4	<i>EURIAL</i>	Piens	900	4 500	1900
5	3A (2014. gadā apvienojās ar <i>Sodiaal</i>)	Piens	800	2 450	1950

Kooperatīva nosaukums		Nozare	Apgrozījums 2013. gadā (milj. €)	Darbinieku skaits (2012. gadā)	Darbinieku skaits (2012. gadā)
1	<i>COOPERL ARC ATLANTIQUE</i>	Gaļa	2 100	2 700	4 800
2	<i>AVELTIS</i>	Gaļa	507	800	116
3	<i>COBEVIAL</i>	Gaļa	482	-	-
4	<i>CAP 50 PORCS</i>	Gaļa	320	120	-
5	<i>PRESTOR</i>	Gaļa	309	580	400

Kooperatīva nosaukums		Nozare	Apgrozījums 2013. gadā (milj. €)	Darbinieku skaits (2012. gadā)	Darbinieku skaits (2012. gadā)
1	<i>TEREOS</i>	Cukurs	4 970	12 000	26 000
2	<i>CRISTAL UNION</i>	Cukurs	1957	9 700	2 200

Francija

Kooperatīva nosaukums		Nozare	Apgrozījums 2013. gadā (milj. €)	Darbinieku skaits (2012. gadā)	Darbinieku skaits (2012. gadā)
1	<i>Val D'Orbieu</i>	Vīns	274	-	-
2	<i>CVC - Champagne Nicolas Feuillatte</i>	Vīns	210	-	-
3	<i>Alliance Champagne</i>	Vīns	105	-	-
4	<i>Union Auboise</i>	Vīns	99	-	-
5	<i>UVDCR - Cellier des Dauphins</i>	Vīns	98	-	-

10.5. TRANSNACIONĀLIE, STARPTAUTISKIE KOOPERATĪVI

Kooperatīva nosaukums		Nozare	Valstu ražošanas numurs	Apgrozījums (milj. €), 2013
1	<i>INVIVO</i>	Labības piegāde	19	6138
2	<i>TEREOS</i>	Cukurs	9	4 970
3	<i>SODIAAL UNION</i>	Piens		4 616
4	<i>VIVESCIA</i>	Labības piegāde, malšana, iesala ražošana	12	4209
5	<i>AGRIAL</i>	Daudznozaru	11	3 901
6	<i>CRISTAL UNION</i>	Cukurs		1957
7	<i>LIMAGRAIN</i>	Sēklas, lauksaimniecības nozare, bio-veselības prod.	41	1938
8	<i>AXEREAL</i>	Labības piegāde, malšana, iesala ražošana	9	3707
9	<i>EURALIS GROUP</i>	Daudznozaru	13	1544
10	<i>MAISADOUR</i>	Daudznozaru	6	1491

Francija

10.6. TIESĪBU AKTI, NODOKĻU PIEMĒROŠANAS UN SAISTĪTIE POLITIKAS ASPEKTI

10.6.1. Kooperatīvu tiesiskais regulējums

Lauksaimniecības kooperatīvu darbību regulē Lauku un jūras zvejniecības kodeksa V grāmatas II pozīcija, kā arī 1947. gada 10. septembra Likums par kooperatīvu noteikumiem. Šis likums attiecas uz visiem kooperatīviem.

Minimālais kooperatīva biedru skaits kooperatīviem ir septiņi un divi — kooperatīviem uz kooperatīvu apvienībā.

Nav noteikta minimālā kapitāla prasība, tomēr ir paredzēts biedra līdzdalības maksājums (vismaz 1,50 eiro) vienam biedram — kapitāls ir vienmēr mainīgs.

Saskaņā ar Lauku kodeksa L 521-3. pantu kooperatīva statūtos ir jāiekļauj šāds teksts (daži no galvenajiem punktiem):

"Tikai uzņēmumi, kuru statūtos ir šādi noteikumi, var izmantot nosaukumu — kooperatīvs un garantēt kvalitāti:

- a) Visiem kooperatīvu biedriem ir pienākums izmantot uzņēmuma pakalpojumus noteiktu laika posmu un attiecīgi iegūt daļu no kapitāla, atkarībā no viņu darbību veida.*
- b) Uzņēmumam ir pienākums veikt darbības tikai ar saviem kooperatīva biedriem.*
- c) Procentiem, kurus izmaksā par kooperatīvu biedru emitēto akciju kapitālu, ir jābūt ierobežotiem līdz pakāpei, ka summa ir vismaz vienāda ar fiksēto likmi.*

Lauksaimniecības kooperatīviem ir pienākums reģistrēties tirdzniecības un uzņēmumu reģistrā, kā arī jāsaņem augstākās padomes par lauksaimniecības kooperatīviem apstiprinājums, pie nosacījuma, ka to statūtos noteiktais atbilst Lauksaimniecības ministrijas parauga statūtos noteiktajam. To darbības joma nav ierobežota, un pieteikties var tikai atsevišķas biedru kategorijas, proti, lauksaimnieki neatkarīgi no to saimniecības juridiskās formas.

10.6.2. Kooperatīvu pārvaldība

Visbiežāk piemērotais princips ir "viens biedrs — viena valsts".

Biedri tiešā veidā ievēl kooperatīva pārvaldītājus, izņemot lielos kooperatīvus, kur tie ievēl pārstāvjus pēc attiecīgās nozares, kuri pēc tam balso un pilnsapulcē ievēl vadītājus. Populārākā sistēma paredz ievēlētu valdi ar priekšsēdētāju un direktoru.

Kooperatīvi var ļaut ar kooperatīvu nesaistītiem partneriem piedalīties ar sociālo kapitālu (mazāk par 50%). Šie partneri var balsot pilnsapulcē ar ierobežojumu — 20%, kā arī piedalīties valdē.

Francija

Kooperatīvi ir pakļauti obligātam revīzijas procesam, kuru piemēro jebkuram citai uzņēmējdarbības veidam.

Turklāt ik pēc katriem pieciem gadiem **arī kooperatīvajai revīzijai, kam ir pakļauti visi kooperatīvi — gan lauksaimniecības kooperatīvi, gan citi.** To sauc par "pārskatīšanu" (*revision*). Šis pārskatīšanas mērķis ir pārlicināties, vai "organizācija un tās darbība atbilst sadarbības principiem un noteikumiem, kā arī ir tās biedru interesēs."

10.6.3. Nodokļu piemērošana

Principā uz lauksaimniecības kooperatīviem piemēro vispārējos noteikumus par nodokļu piemērošanu. Tiem visiem piemēro uzņēmumu ienākuma nodokli (Vispārējā nodokļu kodeksa 206. pants) un arī PVN — saskaņā ar vispārējo tiesību aktu nosacījumiem.

Īpašs nodokļu režīms galvenokārt attiecas uz trīs nodokļu veidiem: uzņēmumu ienākuma nodokli, reģionālajiem maksājumiem un īpašuma nodokli.

Uzņēmumu ienākuma nodoklis

Lauksaimniecības kooperatīvi ir atbrīvoti no nodokļa par darbības ar saviem biedriem, ja vien tiek ievēroti juridiskie ierobežojumi, kas ir minēti to statūtos (Vispārējā nodokļu kodeksa 207. pants). Attiecībā uz darbībām ar trešajām pusēm, kuras nav biedri, vai arī papildu darbībām, piemēro uzņēmumu ienākuma nodokli.

Attiecībā uz kooperatīviem piemēro tādas pašas nodokļu likmes, kādas tirdzniecības uzņēmumiem.

Atšķirīgās nodokļu likmes darījumiem ar biedriem un trešajām personām, kuras nav biedri, nav balstītas uz likmēm, bet gan uz nodokļu režīmu (ar īpašām atkāpēm darījumiem ar biedriem un vispārējiem nodokļu noteikumiem darījumiem ar trešajām personām, kuras nav biedri — ciktāl uz to attiecas uzņēmumu ienākuma nodoklis).

Ar īpašiem nodokļu noteikumiem lauksaimniecības kooperatīviem ir jākompensē to likumīgās prasības. Visi nodokļu atvieglojumi ir saistīti ar to, vai kooperatīvi ievēro to statūtos izklāstītās juridiskās prasības. Šo argumentāciju ratificēja 2011. gada EKT spriedums.

Reģionālie nodokļi

Profesionālais nodoklis 2010. gada 1. janvārī tika aizstāts ar reģionālo nodevu (*CET*). *CET* ietver "uzņēmuma ienākuma nodokli" (*CFE*), kā arī "pievienotās vērtības nodoklis uzņēmumiem" (*CVAE*). Lauksaimniecības kooperatīvi ir atbrīvoti no *CET* maksāšanas (Vispārējā nodokļu kodeksa 1451 pants), ja tās ir atzītas ražotāju organizācijas un tajās tiek nodarbināti vismaz trīs darbinieki, vai, ja tās ir iesaistītas noteiktās darbības, kas to nodokļu slogu var samazināt uz pusi.

Īpašuma nodoklis

Lauksaimniecības kooperatīvi ir atbrīvoti no nodokļa par saimniecību ēkām, ja vien tiek to darbībā ievēroti juridiskie ierobežojumi, kas ir minēti to statūtos (Vispārējā nodokļu kodeksa 1382. pants).

Visi ienākumi pēc nodokļu nomaksas, kas nāk no darbībām ar trešajām personām, visas saņemtās subsīdijas un visi produkti, kas ir iegūti no likvidētu kooperatīvu īpašumu nodošanas, ir jāieskaita īpašajā rezervē, kurai nevar piekļūt ne sabiedrības darbības laikā, ne arī pēc tā beigām.

Francija

Trīs panti no lauksaimniecības kooperatīvo sabiedrību paraugstatūtiem ir attiecināmi uz īpašu nedalāmo rezervi (20. pants par kapitāla atlīdzināšanu, 40. pants par kārtību, kādā pilnsapulcē tiek piešķirti nedalāmie pārpalikumi, un 48. pants par pārpalikumiem).

10.6.4. Valsts tiesiskais regulējums attiecībā uz kooperatīviem

10.6.5. Grāmatvedības standarti

Tikai tiem kooperatīviem, kam ir sarakstā iekļauti meitasuzņēmumi, ir obligāti jāpiemēro *IFRS*. Tādējādi gadījumu skaits ir diezgan ierobežots. Šie standarti tiek piemēroti attiecībā tikai uz diviem kooperatīviem: *Limagrain* un *TEREOS*.

10.6.6. Finansēšana

Valsts tiesību akti par kooperatīviem	Valsts tiesību akti attiecībā uz lauksaimniecības kooperatīviem	Juridiskais pamats, kas ietekmē kooperatīvus — Civillikums/Komerclikums	Minimālais lauksaimnieku skaits	Minimālā kapitāla prasība (€)
1947. gada 10. septembra Likums par kooperatīvu statusu.	Lauksaimniecības un jūras zvejas kodeksa V grāmata, II pozīcija		septiņi	Nav noteikta minimālā kapitāla prasības, bet ir jāmaksā biedra nauda (vismaz 1,50 eiro).

Tas var notikt balstoties uz Bāzelē III banku noteikumiem, kuri ierobežo uzņēmumu pieeju kredītiem. Tie var saskarties ar problēmām, ja investori vēlas nopirkt uzņēmuma kapitālu tā akciju nepietiekamās pievienotās vērtības dēļ. Tomēr aizdevumi nerada īpašas problēmas.

Daži kooperatīvi saviem biedriem ir izveidojuši "akcijas ar noteiktām priekšrocībām" (*shares with particular benefits*), kas tiem sniedz prioritāti saņemt peļņu. Šīs akcijas nedod nekādas papildu balsstiesības. Viens kooperatīvs ir atvēris kapitālu ārvalstu investoram, kas ir valdes loceklis.

Daži kooperatīvi ir atvēruši holdinga sociālo kapitālu kooperatīva biedriem no mātes kooperatīva, vai arī emitējušas obligācijas privātajiem investoriem.

Francija

10.7. POLITIKAS APSVĒRUMI

10.7.1. Konkurētspēja pārtikas ķēdē

Kooperatīvu uzņēmējdarbība

Coop de France saviem biedriem nodrošina:

Atbalsta un informācijas pakalpojumus saistībā ar juridiskajiem un nodokļu jautājumiem, apmācībām, loģistikas revīzijām, klasificēto iekārtu drošību, kā arī palīdz īstenot uzņēmumu sociālo atbildību (CSR), kā arī sniedz norādījumus par CSR ziņošanu kooperatīvos.

Forumu, kurā diskutēt par praksi un grūtībām, kas saistītas ar to darbu.

Īpašas publikācijas un vadlīnijas par labo praksi, piemēram, "vadlīnijas administratoriem", vai nozares dokumentus, piemēram, vadlīnijas par to, kā pārvaldīt cenu riskus laukaugu nozarē.

Atbalstu lobējot parlamenta locekļus.

Eiropas biroju Briselē.

Saziņu ar informatīvu izdevumu starpniecību, nozares un tematiskajiem izdevumiem, kā arī ar divreiz mēnesī iznākošu žurnālu.

Komunikācijas plānu, kura mērķis ir informēt plašāku sabiedrību par lauksaimniecības kooperatīviem.

10.7.2. Apmācības

Coop de France izveidoja "Lauksaimniecības kooperatīvu institūtu", kura mērķis ir veicināt apmācības kooperatīvu vadītājiem.

Nav prasību attiecībā uz minimālo izglītības līmeni, bet apmācību kursus var pielāgot visiem līmeņiem.

Šajās apmācību programmās ietvertās jomas ir: lauksaimniecības kooperatīvi — identitāte, uzraudzība, stratēģija, finanses, pārvaldība, tirdzniecība, komunikācija, komandas darbs.

Daži lauksaimniecības kooperatīvi izmanto citas ārējās apmācību iespējas. Tās uzrunā biznesa skolas, universitātes un tehniskās augstskolas, lai attīstītu apmācību programmas to valdēm.

Ideja par augsta līmeņa Eiropas apmācību programmu šķiet saistoša, bet pagaidām nav iespējama — problēmas ir saistītas ar laika un valodu zināšanu trūkumu, un galvenokārt ar to, ka ļoti maz lauksaimniecības kooperatīvu ir izvērsušies starptautisku darbību. Tomēr šie elementi var strauji mainīties un tāpēc ir cieši jāuzrauga. Ja galvenā doma ir mudināt Eiropas kooperatīvu vadītājus satīties, tādā gadījumā tematiskie semināri neapšaubāmi būtu daudz piemērotāki.

10.7.3. Kooperatīvu ieguldījumi jaunās aktivitātēs

Lauksaimniecības kooperatīvi darbojas daudzās jomās, piemēram, informācija; saziņa; izpēte un inovācijas; projektu atbalstīšana (vispārējā popularizēšana, korporatīvā sociālā atbildība); ekonomiskā, sociālā, kultūras, vides un pārtikas drošība; lauku attīstība.

Lai saņemtu papildu informāciju, apmeklējiet mūsu tīmekļa vietni www.lacooperationagricole.coop.

Francija

Coop de France tieši piedalās tādās darbībās, vai arī atbalsta un veicina tās, izmantojot pieejamos atbilstošos instrumentus.

Jaunu kooperatīvu vai ražotāju organizāciju (jebkādas lauksaimniekam piederošas, viņa kontrolētas un tam labvēlīgas juridiskās formas) izveidošana.

Francijā lielākā daļa iestāžu, kas tiek atzītas par ražotāju organizācijām, ir lauksaimniecības kooperatīvi, un tie ievēro īpašumtiesību nodošanas principu.

10.7.4. KLP reformas ietekme uz kooperatīviem

Būtisks priekšnoteikums, lai pārbaudītu nozaru struktūru, būtu bijis padarīt obligātu īpašumtiesību nodošanu. Tomēr Komisija neuzdrošinājās iet tik tālu.

Veids, kādā šis jautājums tika izvirzīts, liek uzskatīt, ka mums ir iespēja sekmēt jaunu ražotāju grupu izveidošanu.

Tomēr, ja īpašumtiesību nodošana tiek ignorēta, tad pastāv risks, ka šur un tur radīsies mazākas jaunas grupas, kuras būs izmantojušas iespēju pamest kooperatīvu. Tas patiesi atspoguļo pašreizējo tendenci "mazais ir skaists" (*small is beautiful*).

Pastāv bažas par to, kā reāli šīs organizācijas spēj nodrošināt struktūru attiecīgajām nozarē.

10.7.5. Galvenie politikas uzdevumi ES līmenī

Saistībā ar lauksaimniecības kooperatīvu koncentrāciju *Cogeca* būtu jāpopularizē tas, ka kooperatīvie principi un no tā izrietošais organizācijas līmenis nozīmē to, ka kooperatīvus nav iespējams asimilēt par "kapitālistiskajiem" tirdzniecības uzņēmumiem, un, ka saikne starp biedriem un to kooperatīviem nav ne tirdzniecības, ne vienkāršas "klienta" un "piegādātāja" attiecības.

Turklāt Eiropas līmenī būtu jāsaprot "konkrēto tirgu" jēdziens, kura pamatā ir analīze par koncentrāciju.

Attiecībā uz lauksaimnieku īstenoto kolektīvo darbību, *Cogeca* varētu strādāt ar Eiropas varas iestādēm, lai akcentētu KLP pārākumu pār "klasiskajiem" konkurences noteikumiem.

Ir jārikojas noteiktāk, lai labāk nodrošinātu līdzsvaru attiecībās starp piegādātājiem un lielākajiem mazumtirgotājiem, VIENOTAS ilgtspējīgas pārtikas ķēdes izveidei.

ĀRSKAT

11. Horvātija

Horvātija

11.1. VISPĀRĪGS RAKSTUROJUMS

Iestāšanās gads ES: 2013

Galvaspilsēta: Zagreba

Kopējā platība: 56 594 km²

Iedzīvotāju skaits: 4 398 150

Valūta: kuna

Dalība Šengenas zonā: Ir paredzams, ka Horvātija Šengenas zonai pievienosies līdz 2015. gadam.

Avots: http://europa.eu/about-eu/countries/member-countries/croatia/index_en.htm

Lauksaimniecības produkcijas vērtība		% no ES-28	
Lauksaimniecības produkcijas vērtība (miljoni EUR), no kuriem:	2013	2 270,3	0,6%
Augkopības produktu vērtība, no kuras:	2013	61,9%	0,7%
Graudu kukurūza	2013	14,4%	2,7%
Dārzeņi un dārzeņkopības ražojumi	2013	9,1%	0,4%
Vīns	2013	8,3%	1,1%
Lopkopības izlaide/ produktu vērtība, no kuras:	2013	38,1%	0,5%
Piens	2013	12,3%	0,5%
Cūkgāja	2013	8,0%	0,5%
Liellopi	2013	7,1%	0,5%
Bruto pievienotā vērtība pēcbāzes cenām (miljoni)	2013	849,5	0,5%

Avots: http://ec.europa.eu/agriculture/statistics/factsheets/index_en.htm

Horvātija

11.2. BIEDRA ORGANIZĀCIJA

HRVATSKA POLJOPRIVREDNA KOMORA HPK (HORVĀTIJAS ZEMKOPĪBAS KAMERA)

Ulica Grada Vukovara 78
10 000 Zagreb Croatia

Tālr.: +385 1 610 98 09

Fakss: +385 1 610 98 10

GSM:+385 99 811 50 05

E-epasts: info@hrpk.hr Tīmekļa vietne:

www.hrpk.hr

Priekšsēdētājs: *Mato BRLOŠIĆ*

11.3. PĀRTIKAS APGĀDES ĶĒDES ATTĪSTĪBA UN IETEKME UZ LAUKSAIMNIECĪBAS KOOPERATĪVIEM

Lauksaimniecības produktu tendences

Kooperatīvu reģistrā ir septiņas kooperatīvu nozares — lauksaimniecība, zivsaimniecība, ražošanas, būvniecība, tirdzniecība, tūrisms un pakalpojumu sniegšana. Saskaņā ar šo klasifikāciju pārtikas ražošanas kooperatīvi tiek pieskaitīti ražošanas nozarei. Saistībā ar šo anketu mēs pārtikas kooperatīvus un zivsaimniecības kooperatīvus pieskaitījām pie lauksaimniecības kooperatīvu nozares.

Saskaņā ar Horvātijas Kooperatīvu uzņēmējdarbības veicināšanas centru 2014. gada novembrī valstī bija 498 lauksaimniecības kooperatīvi, 40 zivsaimniecības kooperatīvi un 107 pārtikas kooperatīvi. Kopumā tie ir 645 kooperatīvi ar apgrozījumu 2013. gadā 1 274 274 076,00 kunas (166 091 067,55 eiro)¹.

Kopējā lauksaimniecības preču bilancē kooperatīvu daļa veido 6%, kas kopējā lauksaimniecības tirdzniecībā nav nozīmīga daļa.

¹ 1 HRK = 0,129 EUR

Horvātija

11.4. LAUKSAIMNIECĪBAS PĀRTIKAS TIRGUS UN KOOPERATĪVU ATTĪSTĪBA

11.4.1. Lauksaimniecības kooperatīvu attīstība

Horvātijas Kooperatīvu uzņēmējdarbības veicināšanas centrs (*Croatian Centre for Cooperative Entrepreneurship – CCCE*) ir profesionāla darījumu iestāde kooperatīviem un kooperatīvu sabiedrībām, kas veicina un pārstāv kooperatīvu individuālās un kopīgās intereses. CCCE tika izveidots 2014. gadā kā Horvātijas Kooperatīvu asociācijas tiesību pārņēmēja, un tā ir atbildīga par esošo kooperatīvu attīstīšanu, kā arī Kooperatīvu reģistra pārraudzību.

Nozare	Kooperatīvu skaits	Kooperatīva biedru skaits	Darbinieku skaits	Apgrozījums 2013. gadā (milj. €)
Lauksaimniecība	472	8151	1341	121,6
Zivsaimniecība	41	600	140	29,9
Ražošana	202	2 898	383	22,7
Konstrukcija	80	835	124	10,8
Tirdzniecība	120	3 903	370	18,5
Tūrisms	68	569	95	2,9
Pakalpojumi	174	2 444	281	14,0
Nezināmas	12	85	:	:
KOPĀ	1169	19 485	2 734	220,7

2013. gadā tika nodibināti 63 jauni kooperatīvi (23 lauksaimniecības, viens zivsaimniecības, deviņi ražošanas...). Mums nav ziņu par jebkādiem kooperatīviem, kas būtu licencēti kā ražotāju organizācija.

Darbinieku skaits pēc nozares*	Apgrozījums (milj. €)	Biedru skaits (vairāki dalībnieki)	Darbinieku skaits
Lauksaimniecības kooper. 472	121,97	8151	1341
Pārtikas kooper. 100	14,48	1983	275
Zivsaimniecības kooper. 41	30,07	600	140
KOPĀ: 613	166,52	10 734	1756

Horvātija

11.4.2. Svarīgākie statistikas dati par kooperatīviem

Nozīmīgākie lauksaimniecības kooperatīvi 2013. gadā

Lauksaimniecības kooperatīva nosaukums	Nozare	Apgrozījums 2013. gadā	Biedru skaits	Darbinieki
<i>PRVČA Poljoprivredna zadruga</i>	Lauksaimniecība	19,2	7	121
<i>NAPREDAK Poljoprivredna zadruga</i>	Lauksaimniecība	15,5	54	74
<i>RIBARSKA ZADRUGA OMEGA 3</i>	Zivsaimniecība	8,5	24	47
<i>POLJOPRIVREDNA ZADRUGA ČAKOVEC za poljoprivrednu proizvodnju, trgovinu i usluge</i>	Lauksaimniecība	6,8	66	69
<i>Poljoprivredna zadruga JANKOVCI</i>	Lauksaimniecība	6,1	8	51
<i>MARINA, poljoprivredna zadruga</i>	Pārtikas kooper.	4,2	267	54
<i>RIBARSKA ZADRUGA LIBURNIJA</i>	Zivsaimniecība	3,7	10	9
<i>Poljoprivredna zadruga BRESTOVE MEĐE</i>	Lauksaimniecība	3,7	57	1
<i>DINGAČ zadruga</i>	Lauksaimniecība	3,5	295	17
<i>Ribarska zadruga FRIŠKA RIBA</i>	Zivsaimniecība	3,1	31	3
<i>Ribarska zadruga LANTERNA</i>	Zivsaimniecība	2,6	72	17
<i>Ribarska zadruga PUNTA ZUB</i>	Zivsaimniecība	2,5	81	0
<i>POLJOPRIVREDNA ZADRUGA ALMUS</i>	Lauksaimniecība	2,2	25	12
<i>RIBARSKA ZADRUGA ZADAR</i>	Zivsaimniecība	2,2	12	0
<i>POLJOPRIVREDNA ZADRUGA SEKICE</i>	Lauksaimniecība	2,1	7	2
<i>Poljoprivredna zadruga KOROĐ</i>	Lauksaimniecība	2,1	20	16
<i>RIBARSKA ZADRUGA ISTRA</i>	Zivsaimniecība	2,0	49	10
<i>POLJOPRIVREDNA ZADRUGA AGRO-DUNAV</i>	Lauksaimniecība	2,0	25	1
<i>SVETI KRIŽ ZAČRETJE poljoprivredna zadruga</i>	Lauksaimniecība	2,0	19	71
<i>Poljoprivredna zadruga VRBNIK</i>	Pārtikas kooper.	2,0	120	9

Horvātija

Lielākie lauksaimniecības kooperatīvi pēc nozares 2013. gadā (pēc apgrozījuma)

Kooperatīva nosaukums	Nozare	Apgrozījums (milj. €)	Biedru skaits	Darbinieku skaits
1 Prvča	Lauksaimniecība	19,3	7	121
2 Omega 3	Zivsaimniecība	8,6	24	47
3 Marina	Pārtika	4,2	267	54

11.5. TIESĪBU AKTI, NODOKĻU PIEMĒROŠANAS UN SAISTĪTIE POLITIKAS ASPEKTI

11.5.1. Kooperatīvu tiesiskais regulējums

Minimālais biedru skaits - septiņi.

Minimālā kapitāla prasība: 1000 kunas (aptuveni 130 eiro) uz biedru.

11.5.2. Kooperatīvu pārvaldība

"VIENS BIEDRS — VIENA BALSS" PRINCIPS.

Divu līmeņu sistēma — kooperatīvu organizācijas ir: biedru pilnsapulce, uzraudzības padome, padomnieks.

Likums par kooperatīviem atļauj ārēja finansējuma piesaisti, bet investora pārstāvim ir tiesības tikai paust savu viedokli pilnsapulcē, bet nevis balsot.

Uzraudzības padomē ir jābūt vismaz trīs biedriem (ja to ir vairāk, tad viņu skaitam ir jābūt nepāra skaitlim). Viens no biedriem drīkst būt ārējais eksperts, kurš nav kooperatīva biedrs.

Netiek veikta īpaša kooperatīvu revīzija. Visiem kooperatīviem ir jāpilda obligātās ziņošanas prasība, ko paredz Likums, līdzīgi kā tas ir sabiedrībām ar ierobežotu atbildību.

11.5.3. Valsts tiesiskais regulējums attiecībā uz kooperatīviem

Valsts tiesību akti par kooperatīviem	Valsts tiesību akti attiecībā uz lauksaimniecības kooperatīviem	Juridiskais pamats, kas ietekmē kooperatīvus — Civillikums/Komerclikums	Minimālais lauksaimnieku skaits	Minimālā kapitāla prasība (€)
Likums par kooperatīviem (NN 34/11, 125/13; 76/14)	Nav		7	1000 kunas (130 eiro)

Horvātija

11.5.4. Nodokļu piemērošana

Uz lauksaimniecības kooperatīviem attiecas vispārējie noteikumi par nodokļu piemērošanu. Tie ir tādi paši kā visiem (sabiedrībām ar ierobežotu atbildību).

Katram kooperatīvam ir pienākums 20% no pārpalikuma novirzīt nedalāmajām rezervēm.

Saskaņā ar Likuma par kooperatīviem 37. panta 2. punktu kooperatīviem ir pienākums no pārpalikuma novirzīt 20% attīstībai. Katrs kooperatīvs individuāli savos statūtos var noteikt to, kādā veidā šie līdzekļi tiks novirzīti kooperatīvu attīstībai.

11.5.5. Grāmatvedības standarti

Horvātijas kooperatīvi mēdz piemērot *IFRS*, bet tie nav pielāgoti īpaši kooperatīviem.

11.5.6. Finansēšana

Lauksaimniecības kooperatīvi, tāpat kā visi citi kooperatīvu veidi, saskaras ar problēmām piekļūt finansējumam, jo no banku sektorā nav uzticības kooperatīvu uzņēmējdarbībai.

Lai varētu saņemt aizdevumu, bankas pieprasa kooperatīvu biedriem ieguldīt savus aktīvus par nodrošinājumu. Senākiem kooperatīviem, kuriem ir līdzekļi, šī problēma nav tik izteikta.

Likums ļauj kooperatīva biedram finansēt kooperatīvu, bet praksē nav šādu piemēru.

Nav piemēru tam, ka būtu finansējums, kas nenāktu no biedriem, lai gan to pieļauj Likums par kooperatīviem (šāda ārēja investora pārstāvim gan nepienākas balsstiesības).

11.6. POLITIKAS APSVĒRUMI

11.6.1. Galvenie darbības virzieni

Galvenie *CCCE* darbības virzieni ir: kooperatīvu kustības veicināšana, uzlabošana un attīstīšana Horvātijā, kooperatīvu interešu pārstāvēšana, izglītība, profesionāla palīdzība kooperatīviem, galvenā kooperatīvu reģistra pārraudzīšana u.c.

11.6.2. Apmācības

CCCE organizē apmācību programmas gan biedriem, gan administratīvajiem darbiniekiem kooperatīvu uzņēmējdarbības un kooperatīvu tiesību aktu jomā. Mēs nenodrošinām apmācības lauksaimniecības produktu ražošanas jomā.

Lai piedalītos apmācībās, nav nepieciešams noteikts izglītības līmenis, kaut gan mēs piedāvājam dažāda līmeņa apmācību (iesācējiem, augstākā līmeņa...) un attiecīgi atlasām dalībniekus.

Kooperatīvu uzņēmējdarbības pamati, kooperatīvu biedru tiesības un pienākumi, normatīvie akti, grāmatvedība, tirdzniecība un pārvaldība, praktiskā pieredze.

Horvātija

Kooperatīvu ievēlētajiem valdes locekļiem vai vadītājiem nav paredzētas ārējās apmācības, izņemot tās, ko organizē CCCE.

Ir nepieciešams izstrādāt augsta līmeņa Eiropas apmācību programmu, kas būtu paredzēta atsevišķiem kooperatīvu vadītājiem. Šāda apmācību programma papildus specializētām zināšanām, kuras tiktu prasītas no kooperatīva pārvaldnieka (piemēram, zināšanas par ekonomiku, finansēm un tirgdarbību), kooperatīva vadītājam un uzraudzības padomes biedriem būtu arī jāiepazīstas ar kooperatīvo sabiedrību, kā arī ar kooperatīva biedru tiesībām un pienākumiem, kādi ir kooperatīva dalībniekiem.

Īpašās prasības šādai programmai būtu: attiecībā uz kooperatīva biedriem — tiesību akti, kas saistīti ar kooperatīviem un kooperatīva biedru tiesībām un pienākumiem; attiecībā uz vadītāju un uzraudzības padomes biedriem — papildus kooperatīviem piemērojamajiem tiesību aktiem, zināšanas par ekonomiku un finansēm.

11.6.3. Citi lauksaimniecības kooperatīvu mērķi

Kooperatīvi Horvātijā ir iesaistīti nozīmīgākajās darbībās (ekonomika, sociālā, vides, laukus attīstība, saziņa, kultūra...) un tie paši par sevi ir nozīmīgs faktors vietējās sabiedrības un ekonomikas attīstībai. CCCE šobrīd ir tieši iesaistīts darbībās, kas var veicināt kooperatīvu nostiprināšanu to darbībās. Jo īpaši CCCE rūpējas par to, lai Horvātijas kooperatīvu kustībā tiktu iekļauti kooperatīvu principi.

11.6.4. KLP reformas ietekme uz kooperatīviem

Mēs sagaidām, ka pielāgojot īpašo nozares regulējumu RO, kooperatīvus var atzīt par ražotāju organizācijām, ņemot vērā to, ka tie jau piedalās tirgū un daudzi no esošajiem kooperatīviem atbilst oficiālajām prasībām, lai tos varētu atzīt par RO.

12. ITĀLIJA

Itālija

12.1. VISPĀRĪGS RAKSTUROJUMS

Iestāšanās gads ES: Dibinātājvalsts (1952)

Galvaspilsēta: Roma

Kopējā platība: 301 263 km²

Iedzīvotāju skaits: 60 miljoni

Valūta: Eirozonas dalībvalsts kopš 1999. gada (€)

Dalība Šengenas zonā: Šengenas zonas dalībvalsts kopš 1990. gada

Avots: http://europa.eu/about-eu/countries/member-countries/italy/index_en.htm

Itālija	2000	2010	Izmaiņas (%)
Saimniecību skaits*	2 396 274	1 620 880	-32,4
Kopā UAA (ha)	13 062 260	12 856 050	-1,6
Mājlopi (LSU)	9 969 560	9 911 520	-0,6
Saimniecībās nodarbināto skaits (pastāvīgais darbaspēks)	3 963 630	3 392 700	-14,4
Vidējā vienas saimniecības platība (ha)*	5,5	7,9	45,5
UAA uz vienu iedzīvotāju (ha/personu)	0,23	0,21	-7,2

*Par 2000. gadu saimniecību skaitu aplēses tika izdarītas, izmantojot 2010. gada sliksni

Avots: http://epp.eurostat.ec.europa.eu/statistics_explained/index.php/Agricultural_census_in_Italy

Itālija

Lauksaimniecības produkcijas vērtība		% no ES-28		
Lauksaimniecības produkcijas vērtība (miljoni EUR), no kuriem:	2013	43 134,7		11,4%
Augkopības produktu vērtība, no kuras:	2013	60,9%		12,6%
Dārzeņi un dārzeņkopības produkti	2013	19,1%		17,0%
Augļi	2013	14,6%		24,2
Vīns	2013	6,3%		% 16,4%
Lopkopības izlaide/ produktu vērtība, no	2013	39,1%		9,9%
Piens	2013	11,6%		8,7%
Liellopi	2013	7,9%		10,6%
Cūkgaļa	2013	7,1%		7,9%
Bruto pievienotā vērtība pēcbāzes cenām (miljoni eiro)	2013	26 647,4		16,9%

Avots: http://ec.europa.eu/agriculture/statistics/factsheets/index_en.htm

12.2. BIEDRA ORGANIZĀCIJA¹

ALLEANZA COOPERATIVE ITALIANE (ITĀLIJAS KOOPERATĪVU ALIANSE)

Palazzo della Cooperazione

Via Torino, 146
IT – 00184 ROMA
Tālr.: +39 06 46 97 81, Fakss: +39 06 48 81 469
E-pasts: s.presidenza.agroalimentare@alleanzacooperative.it

Priekšsēdētājs: *Giorgio Mercuri*
Līdzpriekšsēdētāji: *Giampaolo Buonfiglio, Giovanni Luppi*
Izpilddirektors: *Pier Luigi Romiti*
Atbildīgais par Eiropas lietām *Leonardo Pofferi*

Direktoru padome: *Giuseppe Piscopo, Pierluigi Romiti, Mauro Vagni*

Leonardo POFFERI

Confederazione Cooperative Italiane Square Ambiorix, 32-bte 35
BE-1000 BRUXELLES

Tālr.: +32 (0)2 235 28 60
Fakss: +32 (0)2 235 28 69
E-pasts: bruxelles@confcooperative.it; pofferi.l@confcooperative.it;

¹No 01.01.2015 trīs Itālijas kooperatīvu organizācijas deleģēja savus pārstāvjus, lai tie: *ACI— Alleanza Cooperative Italiane*

Itālija

FEDAGRI-CONFCOOPERATIVE

VALSTS LAUKSAIMNIECĪBAS KOOPERATĪVU FEDERĀCIJA
Palazzo della Cooperazione

Via Torino, 146
IT – 00184 ROMA
Tālr.: +39 06 46 97 81, Fakss: +39 06 48 81 469
E-pasts: fedagri@confcooperative.it Tīmekļa vietne:

www.fedagri.confcooperative.it

Priekšsēdētājs: *Giorgio Mercuri*
Ģenerāldirektors: *Pier Luigi Romiti*
Atbildīgais par Eiropas lietām *Leonardo Pofferi*

Leonardo Pofferi

Confederazione Cooperative Italiane
Square Ambiorix, 32-bte 35
BE-1000 BRUXELLES

Tālr.: +32 (0)2 235 28 60

Fakss: +32 (0)2 235 28 69

E-pasts: bruxelles@confcooperative.it;
ri.l@confcooperative.it;

poffe-

LEGACOOP AGROALIMENTARE

VALSTS LAUKSAIMNIECĪBAS PĀRTIKAS KOOPERATĪVU APVIENĪBA LAUKU ATTĪSTĪBAI

Via G.A. Guattani, 9 IT -
00161 ROMA

Tālr.: +39 06 44 03 147
Fakss: +39 06 44 26 53 01
E-pasts: info@ancalega.coop; g.bolini@ancalega.coop;
g.piscopo@ancalega.coop

Tīmekļa vietne: www.legacoopagroalimentare.coop

Priekšsēdētājs: *Giovanni Luppi*
Izpilddirektors: *Giuseppe Piscopo*

Sabrina Luise

LEGACOOP
Square Ambiorix, 32-bte 2 BE-1000
BRUXELLES

Tālr.: +32 (0)2 514 38 49

Fakss: +32 (0)2 514 38 43

E-pasts: bruxelles@legacoop.be

AGCI AGRITAL

**ITĀLIJAS VISPĀRĒJĀ LAUKSAIMNIECĪBAS KOOPERATĪVU ASOCIĀCIJA — LAUKSAIMNIECĪBAS, PĀRTIKAS
RAŽOŠANAS UN ZIVSAIMNIECĪBAS NOZARĒ**

via A. Bargoni, 78 IT –
00153 Roma

Tālr.: +39 06 58 32 81
Fakss: +39 06 583 28 350
E-mail: info@agciagrital.coop

Kontaktpersona: *Mauro VAGNI*

Tālr.: +390658328361 Fakss: +390658328360

E-mail: mauro.vagni@agciagrital.coop

Priekšsēdētājs: *Giampaolo Buonfiglio*
Direktors: *Raffaella De Rosa*

Itālija

12.3. PĀRTIKAS APGĀDES ĶĒDES ATTĪSTĪBA UN IETEKME UZ LAUKSAIMNIECĪBAS KOOPERATĪVIEM

Lauksaimniecības produktu tendences

Mazumtirgotāju loma lauksaimniecības ķēdē pieaug, jo īpaši šis pieaugums ir attiecībā uz saražoto vērtību. Šo pieaugumu lielā mērā absorbē darbinieku algas, kuras maksā mazumtirdzniecības uzņēmumi. Sanitārie jautājumi / kritiskas situācijas un muitas radīti šķēršļi vēl arvien rada nelabvēlīgus apstākļus. Turklāt attiecībā uz pārtikas produktiem, kas ir starptautiski nozīmīgi, iepriekšminētos nelabvēlīgos faktoros saasina aizstājējproduktu (vai Itālijas gadījumā — vienkārši produktu imitācija, kā tas ir) radīta konkurence un produkcijas ierobežojumu neesamība praksē. Lauksaimniecības kooperatīvi arvien ir galvenais organizācijas veids, kas spēj nodrošināt kvalitāti un pārtikas drošību. Pienācīga sinerģija ar ražotāju organizācijām paver iespēju nodrošināt izejmateriālu apstrādi, lai apmierinātu tirgus pieprasījumu.

12.4. LAUKSAIMNIECĪBAS PĀRTIKAS TIRGUS UN KOOPERATĪVU ATTĪSTĪBA

12.4.1. Lauksaimniecības kooperatīvu attīstība

Itālijā ir vairāk nekā 8100 lauksaimniecības kooperatīvu, no kuriem 97,3% ir "galvenokārt kopieguldījumu" kooperatīvi.

Visizplatītākais kooperatīvu tips ir tāds, kas nodrošina lauksaimniecības produktu un mājlopu piegādi, un tādi ir 52% no uzņēmumiem: šādi uzņēmumi apstrādā, iepakoj, tirgo un koncentrē lauksaimniecības produktu apgādi, ko galvenokārt nodrošina to biedri.

Cita ļoti nozīmīga kategorija, kurā darbojas 26,3% no lauksaimniecības darba kooperatīviem, ir uzņēmumi, kuri darbojas tieši primārās ražošanas jomā. No kopējā apjoma 21,1% veido uzņēmumi, kas kopā darbojas lauksaimniecības ražošanas un lauksaimniecības darbaspēka jomā, nodrošinot to biedriem labākus darba apstākļus salīdzinājumā ar parasto darba tirgu.

Kooperatīvu asociācijas ir *Centrali cooperative di rappresentanza* dalīborganizācijas. Šajā jomā ir 5834 aktīvi kooperatīvi, kuriem ir vairāk nekā 863 000 biedru, un ir nodarbināti 93 786 darbinieki. Kopējā ekonomiskā vērtība bija 34,362 miljonus eiro, no kuras lielāko daļu veidoja Itālijas vadošās lauksaimniecības kooperatīvu nozares.

Uzņēmumi		Apgrozījums		Operatori		Biedru skaits		
Skaitis	%	Miljoni €	%	Skaitis	%	Skaitis	%	
Augļi un dārzeņi	1321	22,6	8 158	23,7	30 448	32,5	103 276	12,0
Gaļa	494	8,5	7 953	23,1	20 663	22,0	20 282	2,3
Piens	963	6,5	7 043	20,5	11 932	12,7	36 236	4,2
Pakalpojumi	1547	26,5	6 231	18,1	14 802	15,8	269 850	31,3

Itālija

Uzņēmumi			Apgrozījums		Operatori		Biedru skaits	
Skaitis	%		Miljoni €	%	Skaitis	%	Skaitis	%
Vīns	611	10,5	3 736	10,9	8 619	9,2	190 726	22,1
Citi	516	8,8	1000	2,9	5 546	5,9	39 680	4,6
Olīvas	383	6,6	242	0,7	1775	1,9	203 273	23,5
Kopā Itālija	5834	100,0	34 362	100,0	93 786	100,0	863 323	100,0

12.4.2. Svarīgākie statistikas dati par kooperatīviem

Nozīmīgākie lauksaimniecības kooperatīvi 2013. gadā

NOSAUKUMS	Apgrozījums (milj. €)	GALVENĀ NOZARE
AGRICOLA TRE VALLI SOCIETA COOPERATIVA	3 135	MĀJLOPI
GESCO CONSORZIO COOPERATIVO SOCIETA COOPERATIVA AGRICOLA	1352	MĀJLOPI
CONSERVE ITALIA - CONSORZIO ITALIANO FRA COOPERATIVE AGRICOLE	980	AUGĻI UN DĀRZEŅI
GRANLATTE SOCIETA COOPERATIVA AGRICOLA	941	PIENS UN PIENA PRODUKTI
APO CONERPO SOCIETA' COOPERATIVA AGRICOLA	723	AUGĻI UN DĀRZEŅI
CONSORZIO LATTERIE SOCIALI MANTOVANE VIR- GILIO	554	PIENS UN PIENA PRODUKTI
UNIPEG SOCIETA' COOPERATIVA AGRICOLA	488	MĀJLOPI
COPROB COOPERATIVA PRODUTTORI BIETICOLI SOCIETA	366	CUKURS
AVI.COOP SOCIETA' COOPERATIVA AGRICOLA	333	MĀJLOPI
PROGEO SOCIETA' COOPERATIVA AGRICOLA	323	GRAUDAUGI - LOPBARĪBA
COOPERATIVE AGRICOLE VITIFRUTTICOLTORI ITALIANI RIUNITI ORGANIZZATI	302	VĪNS
LATTERIA SORESINA SOCIETA' COOPERATIVA AGRICOLA	297	PIENS UN PIENA PRODUKTI
CONSORZIO MELINDA SOCIETA' COOPERATIVA AGRICOLA	286	AUGĻI UN DĀRZEŅI
AGRINTESA SOCIETA' AGRICOLA COOPERATIVA	274	AUGĻI UN DĀRZEŅI

Itālija

NOSAUKUMS	Apgrozījums (milj. €)	GALVENĀ NOZARE
CONSORZIO GRANTERRE - CASEIFICI E ALLEVA- MENTI -	270	MĀJLOPI
CARNI SOCIETA COOPERATIVA AGRICOLA	268	MĀJLOPI
OROGEL SOCIETA' COOPERATIVA AGRICOLA	266	AUGĻI UN DĀRŽEŅI
APOFRUIT ITALIA - SOC. COOP. AGRICOLA	245	AUGĻI UN DĀRŽEŅI
CONSORZIO CASALASCO DEL POMODORO SOCIE- TA AGRICOLA COOPERATIVA	243	AUGĻI UN DĀRŽEŅI
COOPERATIVA PRODUTTORI SUINI PRO SUS S	242	MĀJLOPI
VI.P COOP. SOC. AGRICOLA	238	AUGĻI UN DĀRŽEŅI
COOPERLAT SOCIETA COOPERATIVA AGRICOLA	223	PIENS UN PIENA PRODUKTI
ALLCOOP SOCIETA COOPERATIVA AGRICOLA	223	MĀJLOPI
LATTE MONTAGNA ALTO ADIGE	216	PIENS UN PIENA PRODUKTI
C.L.A.I. - COOPERATIVA LAVORATORI AGRICOLI IMOLESI	216	MĀJLOPI
ITALCARNI SOCIETA' COOPERATIVA AGRICOLA	212	MĀJLOPI
CANTINE RIUNITE & CIV - SOCIETA' COOPERATIVA AGRICOLA	199	VĪNS
CONSORZIO AGRARIO DI CREMONA SOC. COOP. A R.L.	187	LAUKSAIMNIECĪBAS PAKALPOJUMI
COOPERATIVA TERREMERSE SOC.COOP. IN SIGLA TERREMERSE SOC.COOP.	163	LAUKSAIMNIECĪBAS PAKALPOJUMI
MAGEMA SOCIETA AGRICOLA COOPERATIVA	162	MĀJLOPI
OROGEL FRESCO SOCIETA COOPERATIVA AGRICOLA	162	AUGĻI UN DĀRŽEŅI
MEZZACORONA SOCIETA' COOPERATIVA AGRICOLA	157	VĪNS
AGRIFORM - SOCIETA' COOPERATIVA AGRICOLA	156	PIENS UN PIENA PRODUKTI
CAVIT CANTINA VITICOLTORI CONSORZIO CANTINE SOCIALI DEL TRENINO	154	VĪNS
POLLO DEL CAMPO SOCIETA COOPERATIVA AGRICOLA	144	MĀJLOPI
AZOVE - SOCIETA' AGRICOLA COOPERATIVA SIGLA AZOVE SOC. AGR. COOP.	143	MĀJLOPI
ASSEGNATARI ASSOCIATI ARBOREA	143	PIENS UN PIENA PRODUKTI
ITALSUINI - SOCIETA' COOPERATIVA AGRICOLA	132	MĀJLOPI
GRUPPO CEVICO - CENTRO VINICOLO COOPERATIVO ROMAGNOLO	128	VĪNS
FRUTTAGEL SOCIETA' COOPERATIVA AGRICOLA	127	AUGĻI UN DĀRŽEŅI
LATTERIA SOCIALE MANTOVA SOCIETA AGRICOLA COOPERATIVA	123	PIENS UN PIENA PRODUKTI

Itālija

NOSAUKUMS	Apgrozījums (milj. €)	GALVENĀ NOZARE
CONSORZIO AGRIBOLOGNA - SOCIETA' COOPERATIVA AGRICOLA	122	LAUKSAIMNIECĪBAS PAKALPOJUMI
ASSOCOM SOCIETA COOPERATIVA	110	MĀJLOPI
OPAS SOCIETA COOPERATIVA	109	MĀJLOPI
CANTINA SOCIALE COOPERATIVA DI SOAVE	108	VĪNS
SOCIETA' COOPERATIVA AGRICOLA CONSORTILE COLLIS VENETO WINE GROUP	108	VĪNS
COMAZOO - COOPERATIVA MIGLIORAMENTO AGRICOLO ZOOTECNICO	104	GRAUDAUGI/LOPBARĪBA
GRANFRUTTA ZANI SOCIETA' COOPERATIVA AGRICOLA	100	AUGĻI UN DĀRZEŅI
SANTANGIOLINA LATTE FATTORIE LOMBARDE SOCAGRCOOPERATIVA	98	PIENS UN PIENA PRODUKTI
COOPERATIVA ZOOTECNICA SCALIGERA SOCIETA' AGRICOLA COOPERATIVA	95	MĀJLOPI
NATURITALIA SOC COOP AGRICOLA	94	AUGĻI UN DĀRZEŅI
AVICOLA SAN MARTINO SOCIETA' COOPERATIVA AGRICOLA	92	MĀJLOPI
LATTEBUSCHE LATTERIA DELLA VALLATA FELTRINA	91	PIENS UN PIENA PRODUKTI
GRANDI COLTURE ITALIANE SOCIETA' COOPERATIVA AGRICOLA	91	AUGĻI UN DĀRZEŅI
S.A.GE.M. SOCIETA' ABRUZZESE GESTIONE MAN- GIMIFICI SOCIETA' COOPERATIVA	88	GRAUDAUGI/LOPBARĪBA
LA VIS S.C.A.	86	VĪNS
VOG PRODUCTS -	85	AUGĻI UN DĀRZEŅI
CAFAR SOCIETA AGRICOLA COOPERATIVA FRA ALLEVATORI ROMAGNOLI	82	MĀJLOPI

12.5. TRANSNACIONĀLIE, STARPTAUTISKIE KOOPERATĪVI

CONSERVE ITALIA – CONSORZIO ITALIANO TRA COOPERATIVE AGRICOLE — augļu un dārzeņu sektors

12.6. TIESĪBU AKTI, NODOKĻU PIEMĒROŠANA UN SAISTĪTIE POLITIKAS ASPEKTI

12.6.1. Kooperatīvu tiesiskais regulējums

Minimālais biedru skaits ir deviņi (Itālijas Civillkodeksa īstenošanas vadlīnijas — 111(f) pants).

Itālija

Kooperatīvu var nodibināt trīs biedri, ja tie ir fiziskas personas un uzņēmums ievēro noteikumus, kas attiecas uz sabiedrībām ar ierobežotu atbildību.

Kooperatīvu konsorciju gadījumā (kooperatīvu kooperatīvi jeb sekundārie kooperatīvi), minimālais biedru skaits ir trīs (1947. gada 14. gada Likumdošanas dekrēta Nr. 1577 27. panta 1. punkts par pagaidu valsts vadītāju), bet biedri var būt tikai un vienīgi kooperatīvās sabiedrības.

Kooperatīvās sabiedrības ir mainīga kapitāla ieguldījumu uzņēmumi, un tām nav noteikta minimālā kapitāla prasība.

Katram biedram ir noteikts akciju skaits, kuru nominālvērtība nedrīkst būt mazāka par 25 eiro vai lielāka par 500 eiro.

Kooperatīvās sabiedrības, tāpat kā jebkuri citi uzņēmumi, ir jāreģistrē Uzņēmumu reģistrā Tirdzniecības, rūpniecības, amatniecības un lauksaimniecības kamerā (CCIAA), kā arī jāpieprasa pievienotās vērtības nodokļa identifikācijas numurs vai nodokļu maksātāja reģistrācijas numurs.

12.6.2. Valsts tiesiskais regulējums attiecībā uz kooperatīviem

Valsts tiesību akti attiecībā uz kooperatīviem	Valsts tiesību akti attiecībā uz lauksaimniecības kooperatīviem	Juridiskais pamats, kas kas ietekmē kooperatīvus — Civillikums/ Komerclikums	Minimālais lauksaimnieku biedru skaits	Minimālā kapitāla prasība (€)
Civilkodekss	Nav		Deviņi — kooperatīvu var nodibināt trīs biedri, ja tie ir fiziskas personas.	Tiesību akti to neparedz

12.6.3. Kooperatīvu pārvaldība

Visbiežāk tiek izmantota "viens biedrs — viena balss" sistēma. Tomēr šim principam var būt arī izņēmumi.

Administrācijas sistēmas, ko var izmantot kooperatīvās sabiedrības, ir:

1) "Tradicionālo" sistēmu veido: pilnsapulce, direktoru padome, priekšsēdētājs, uzraudzības padome vai viens revidents (ja to paredz tiesību akti vai, ja tas ir iecelts) un revidentu valde. Akcionāru sapulcē apstiprina finanšu pārskatus, direktoru padomi, revidentu padomi, kā arī statūtu grozījumus.

Itālija

1) Viena līmeņa sistēma — tajā ietilpst biedru pilnsapulce, priekšsēdētājs, direktoru padome (ar pārvaldības kontroles komiteju) un revidentu padome. Sistēma ir diezgan līdzīga tradicionālajai, atskaitot vien to, ka administrācija nav uzticēta vienam pārvaldniekam un tajā nav revīzijas padomes, jo to aizstāj vadības kontroles komiteja.

2) Divu līmeņu sistēma — to veido biedru pilnsapulce, priekšsēdētājs, valdes, uzraudzības padome un revidentu padome. Uzņēmumu vada valde, kura sastāv vismaz no diviem biedriem, kurus izvirza padome. Valde ievēro direktoru padomes piemērotos noteikumus, ja vien tie ir atbilstīgi. Uzraudzības padomi izraugās biedru pilnsapulcē.

Statūti paredz izmantot finanšu instrumentus. Minēto finanšu instrumentu turētājiem nedrīkst būt vairāk par 1/3 no visu klāt esošo vai pārstāvēto biedru balsīm.

12.6.4. Nodokļu piemērošana

Tiešie ienākuma nodokļi ir īpaši svarīgs Itālijas nodokļu sistēmas elements. Tos var iedalīt šādi:

Iedzīvotāju ienākuma nodoklis (*IRPEF*), kas attiecas uz fizisko personu maksājamo ienākuma nodokli.

Uzņēmuma ienākuma nodoklis (*IRES*), ko attiecina uz atsevišķu organizāciju, tostarp uzņēmumu (ieskaitot lauksaimniecības kooperatīvus) kopējiem apliekamajiem ienākumiem.

Tāpat ir arī reģionālais nodoklis par ražošanas darbību (*IRAP*) — arī lauksaimniecības kooperatīviem tas ir jāmaksā, lai gan tiem piemēro samazināto lauksaimniecības darbības nodokļa likmi.

Svarīgākie netiešie nodokļi:

Pievienotās vērtības nodoklis (PVN); s standarta PVN likme ir fiksēta, un precēm, un pakalpojumiem tā ir 22 procenti. Dažām preču kategorijām (daudziem lauksaimniecības produktiem) vai pakalpojumiem atsevišķas likmes tiek samazinātas par desmit un četriem procentiem.

Uzņēmējiem tiek piemēroti ražošanas un patēriņa nodokļi ("akcīzes nodokļi") attiecībā uz īpašiem produktiem, jo īpaši, kad tie tiek laisti tirgū.

Nodokļi par juridiskajiem darījumiem un darījumiem ar visiem nodokļu maksātājiem (galvenais veids šajā situācijā ir reģistrācijas nodeva. Likme mainās atbilstoši darījuma veidam).

Attiecībā uz īpašuma nodokļiem — pašvaldības nodoklis par nekustamo īpašumu (*IMU*) ir īpaši svarīgs, un to piemēro īpašumam, ko uzņēmums izmanto uzņēmējdarbības veikšanai (ieskaitot lauksaimniecības uzņēmumu īpašumu).

Citi mazāki nodokļi un vietējie nodokļi tiek maksāti papildus *IMU*, un tiem ir būtiska ietekme uz vispārējo nodokļu slogu. Šādi nodokļi ir: nodoklis par nedalāmajiem pašvaldības pakalpojumiem (*TASI*), ko neattiecinā uz lauksaimniecības lietojamplatību, kā arī nodoklis par atkritumu savākšanu (*TARI*), ko nepiemēro īpašo atkritumu pārstrādātājiem un mājsaimniecības atkritumiem līdzīgu atkritumu pārstrādātājiem (ieskaitot lauksaimniecības ražotājus).

Saskaņā ar iepriekšminētajiem standartiem, uz lauksaimniecības kooperatīviem attiecas vispārējie noteikumi par nodokļu piemērošanu.

Papildus atvieglojumiem lauksaimniecības kooperatīvi, tāpat kā lauksaimniecības uzņēmumi, var piekļūt diviem papildu veicināšanas pasākumiem, kas paredzēti *IRES*.

Itālija

Līdzīgi kā jebkura cita kooperatīva situācijā, arī lauksaimniecības kooperatīvi ir atbrīvoti no apliekamā ienākuma nodokļa maksāšanas IRES, par ienākumiem, kas ir uzskatāmi par "aktīvu izmantošanas aizliegumu". Šos aktīvus izņēmums savā darbības laikā nevar ne izmantot, ne sadalīt, kā arī kooperatīvi tos nevar sadalīt pēc uzņēmuma likvidācijas (tie paliek par palikušajiem aktīviem, kurus nodod kopiegdījumu fondiem).

Agrāk tika piemērots pilnīgs atbrīvojums no nodokļiem peļņai, kas bija paredzēta ieguldīšanai bloķētajos aktīvos. Sākot ar 2000. gadu, šī priekšrocība tika ievērojami samazināta. Šobrīd kooperatīviem minimālais ienākuma sliekšnis, no kura sāk iekasēt nodokli, ir 20%.

Turklāt lauksaimniecības kooperatīviem ir būtiskas priekšrocības, kuras aprobežojas ar tiem kooperatīviem, kuri darbojas piegādes jomā (t.i., uzlabo, apstrādā un tirgo to biedru nodrošinātos produktus).

Nav vienotas nodokļu likmes, ko piemērotu kooperatīviem. Attiecībā uz visiem lauksaimniecības kooperatīviem tiek piemērota vienāda IRES likme (27,5%). Tomēr lauku saimniecība var gūt labumu no samazinātās nodokļu likmes — gan IRAP (1,7% — 3,5% vietā) un PVN, ja vien tas attiecas dažu lauksaimniecības un pārtikas produktu piegādi.

Darījumiem ar biedriem, kā arī ar dalībniekiem, kas nav biedri, netiek piemērotas kādas atšķirīgas nodokļu likmes. Tomēr būtu svarīgi atcerēties, ka īpašs režīms tiek piemērots "atlaižu" veidā, tas ir, nauda tiek sadalīta biedru starpā, kad ir apstiprināta grāmatvedības bilance, un tā ir kā netieša atlīdzība par kopēju labumu.

Itālijas nodokļu sistēma ir pielāgota kooperatīviem — un, jo īpaši lauksaimniecības kooperatīviem — jo, pirmkārt un galvenokārt, uz tiem attiecas vispārējie noteikumi un kopējā nodokļu sistēma, ko piemēro jebkuram citam uzņēmumu veidam.

Tomēr ir daži īpaši noteikumi, galvenokārt saistībā ar ienākuma nodokli, piemēram, daļējs atbrīvojums no nodokļa maksāšanas par ienākumiem, kas tiek ieguldīti bloķētajos aktīvos, vai atbrīvojums no nodokļa par kooperatīvu ienākumiem, kuri sniedz apgādes pakalpojumus.

Saskaņā ar Civilkodeksa noteikumiem:

- Lielākoties kopējiem kooperatīviem (kuri bauda nodokļu statūtos, priekšrocības) *inter alia* jāiekļauj savos statūtos tas, ka kooperatīva biedru starpā ir aizliegts sadalīt līdzekļus (Itālijas Civilkodeksa 2514. pants).
- Saskaņā ar tiesību aktiem vai statūtiem bloķētos aktīvus nevar sadalīt biedru starpā — pat pēc uzņēmuma likvidācijas (Itālijas Civilkodeksa 2545b panta 1. punkts).
- Tos var izmantot, lai segtu zaudējumus, tikai tad, ja uzņēmums savos aktīvos iepriekš bija piešķīris līdzekļus šādai kapitāla palielināšanai, un tie ir līdzekļi, ko biedri ir tiesīgi sadalīt pēc uzņēmuma likvidācijas (Itālijas Civilkodeksa 2545b panta 2. punkts).
- Neatkarīgi no summas vismaz 30% no kooperatīva ikgadējās tīrās peļņas ir jānovirza likumīgo rezervju fondā (Itālijas Civilkodeksa 2545c panta 1. punkts).

Tiesību akti par peļņu, kas tiek novirzīta uz bloķētajiem aktīviem, ir aprakstīti likuma 14.b1 apakšpunktā, un tos var atrast šādos normatīvajos aktos:

Likuma Nr. 904/1977 12. pantā.

Likuma Nr. 28/1999 3. pantā.

Likumdošanas dekrēta Nr. 63/2002, 6. pantā.

Likuma Nr. 311/2004 1. pantā, 460. līdz 466. punktā.

Likuma Nr. 138/2011 2. pantā, 36. punkta a). līdz c) apakšpunktos.

Itālija

Atbrīvojums lauksaimniecības kooperatīviem, kas attiecas uz apgādi, ir izklāstīts Prezidenta dekrēta Nr. 601/1973 10. pantā un Likuma Nr. 311/2004 461. pantā.

12.6.5. Grāmatvedības standarti

Itālijas kooperatīvi piemēro *IFRS*. Ir iespējamās daudzas problēmas ar *IAS 32*, kurās ir izklāstīti principi, kā finanšu instrumenti tiek klasificēti kā saistības vai kapitāla instrumenti. Ir sarežģīti piemērot šos principus biedru akcijām kooperatīvos un šādiem instrumentiem.

12.6.6. Valsts atbalsts

Īpašais režīms, ko piemēro Itālijas kooperatīviem, ir piesaistījis ES varasiestāžu uzmanību, jo īpaši par nodokļu atbrīvojumu peļņai, ko ir paredzēts ieguldīt bloķētajos aktīvos.

Šajā aspektā būtu jāuzsver, ka Eiropas Savienības Tiesas 2011. gada 8. septembra lēmums lietās C-78/08, C-79/08, C-80/08 Eiropas kopienas tiesa noteica, ka viens no kritērijiem, kas ir nepieciešams, lai radītu pret konkurenci vērstu atbalstu, bija nepamatots — proti, selektivitātes kritērijs, saskaņā ar kuru priekšrocībai ir jābūt piemērotai, lai sekmētu atsevišķu uzņēmēju darbību vai ražošanu, vai īpašas uzņēmumu vai produktu kategorijas. Ņemot to vērā, tiesa pieprasīja, lai valsts tiesas noteiktu, vai ir jāievēro īpaši kooperatīvu darbības principi, kas "skaidri nodala tos no citiem ekonomikas dalībniekiem".

Tiesa precizēja, ka jebkurā gadījumā, būtu nepieciešams pārbaudīt, vai īpašais režīms nav pamatots ar Itālijas nodokļu sistēmas "raksturu un vispārējo struktūru" (norāda uz 64-72. spriedumu), tas ir, ka tā "atbilst saskaņīguma un samērīguma principam".

Citiem vārdiem sakot, Luksemburgas tiesas sniegtajā ES tiesību aktu interpretācijā ir novērtētas īpašās kooperatīvu atšķirības no jebkura cita veida bezpeļņas uzņēmumiem, un tā neuztver īpašo nodokļu sistēmas struktūru kā "valsts atbalstu".

12.6.7. Finansēšana

Lauksaimniecības kooperatīviem ir problēmas piekļūt finansējumam. Pēdējos dažos gados tas ir kļuvis par akūtu problēmjaudājumu, jo bankas ir ieviesušas vispārējos kreditēšanas ierobežojumus.

Dažkārt lauksaimniecības kooperatīviem mēdz būt problēmas piekļūt kredītiem, jo bankas neizprot to budžeta sistēmu, jo īpaši kooperatīvu gadījumā, kas maksā to biedriem pēc kāda noteikta laika, kurā nepieciešams apstrādāt produktus, piemēram, vīnu un sieru. Turklāt problēma, ar ko saskaras citi lauksaimniecības kooperatīvu veidi, ir nepietiekama kapitalizācija.

Kooperatīvi nemainīja savas pārvaldības struktūras, lai no biedriem varētu piesaistīt daudzveidīgu/proporcionālu finansējumu, jo to pārvaldība joprojām ir saistīta ar dalības kvalitāti, vai iespējamību nodrošināt savstarpējas apmaiņas kvalitāti un kvantitāti. Jebkurā gadījumā publiskas līdzekļu vākšanas darbības ir aizliegtas. Biedru aizdevumi neietekmē pārvaldības modeli.

Lauksaimniecības kooperatīvi var izmantot finanšu instrumentus saskaņā ar uzņēmumiem ar ierobežotu akciju skaitu piemērojamiem tiesību aktiem.

Kooperatīviem var būt finansētāji, kuri var pārskaitīt naudu, aktīvus natūrā vai kredītā, un kooperatīvā tie ir pārstāvēti ar reģistrētām pārsūtāmajām akcijām (*registered transferable shares*).

Itālija

12.7. POLITIKAS APSVĒRUMI

12.7.1 Galvenā darbība

Organizācija aizsargā, pārstāv un apziņo kooperatīvu biedrus par dažādām lauksaimniecības nozares jomām.

12.7.2. Apmācības

Organizācija tieši neveic biedru apmācību programmu izstrādi un vadību, tomēr ir īpašas struktūras iestādes, kas īsteno šādus pasākumus, piemēram, *Inforcoop*, *Irecoop* un *Foncoop*. Šie ir kooperatīvie instrumenti, kas ir paredzēti kooperatīvu vadītājiem un ievēlētajiem biedriem. Mērķis ir tāds, lai būtu gan ievēlēti biedri, gan vadītāji.

Lai piedalītos šajosursos, ir nepieciešama vidējā/augstākā izglītība.

Daži jautājumi, kas ir vērsti uz tādām programmām, kas attiecas uz kvalitāti, pārtikas drošumu, darba drošību un internacionalizāciju.

Kopā ar ārējām kompetentajām iestādēm ir pieejamas citas padziļināto apmācību iespējas (piemēram, *IPSOA* un *Sole24ORE*), kā arī ar universitātēm, kuras piedāvā pēcdiploma specializētos apmācību kursus.

Ir radusies būtiska nepieciešamība ES mērogā izveidot augstākā līmeņa Eiropas apmācību programmu (ievēlētājiem) kooperatīvu vadītājiem, kuri darbojas, pamatojoties uz esošajām valsts shēmām. Tomēr tās ir jāizstrādā tā, lai tās būtu saistošas uzņēmumiem. Nacionālajā līmenī varētu būt kurss par starptautiskajiem notikumiem vai arī kaut kas līdzīgs "apmaiņas programmai", lai būtu iespējams redzēt, kā vienas nozares kooperatīvi darbojas citās valstīs.

12.7.3. Kooperatīvu ieguldījumi jaunās aktivitātēs

Iepriekš lauksaimniecības kooperatīvu īstenotās darbības gandrīz vienmēr bija vērstas uz pārtikas ražošanu. Mūsdienās ir parādījusies jauna tendence, ka tie ir arvien vairāk un vairāk vērsti uz cita veida darbībām. Šīs darbības nav saistītas ar pārtikas ražošanu, bet aizvien cieši attiecas uz lauksaimniecības jomu, un tās ir: resursu aizsardzība, tūrisms un atpūtas pakalpojumi, vietējo vēsturisko un kultūras vērtību nostiprināšana u.c.

Bioenerģijas jomas attīstība, kas ir kā atbilde arvien pieaugošajai pasaules vēlmei aizsargāt vidi, sniedz jaunu skatījumu uz lauksaimniecības kooperatīviem, tieši saistībā ar enerģijas ražošanu no atjaunojamiem resursiem. Kooperatīvi šādās darbībās iegulda ievērojamas naudas summas. Būtisks progress ir panākts tādās enerģijas ražošanas jomās, kurās tiek izmantoti fotoelementu paneļi, biomasas un biogāze.

Starptautiskā darbība (attīstība citās valstīs).

Līdzīgi kā citiem Itālijas lauksaimniecības uzņēmumiem, arī lauksaimniecības kooperatīviem ir nepieciešama tālāka starptautiska darbības izvēršana. Itālijas kooperatīvi aktīvi darbojas augļu un dārzeņu eksporta jomā, dārzeņu apstrādes, vīna un siera jomā, ražo produktus ar skaidri norādītu izcelsmes vietu un PDO, kā arī visā pasaulē iekļūst nišas tirgos.

Mūsu kooperatīvu galvenie mērķa tirgi ir: Vācija, Apvienotā Karaliste, ASV, Šveice, Kanāda un Ķīna.

Itālija

12.7.4. Citi lauksaimniecības kooperatīvu pasākumi

Kooperatīvi ir iesaistīti arī citās svarīgās darbībās, kas ir: informācija, sakari, pētniecība un jauninājumi, projektu atbalsts (vispārējā popularizēšana, CSR), ekonomika, sociāliem jautājumi, kultūra, vide, pārtikas drošība, lauku attīstība u.c., un kuras parasti notiek sadarbībā ar pētniecības centriem un universitātēm.

12.7.5. KLP reformas ietekme uz kooperatīviem

Mēs paredzam, ka tiks izveidoti jauni kooperatīvi, kuru darbība būs vērsta uz iekļūšanu jaunos tirgos, kā arī notiks kooperatīvu pozīciju nostiprināšana jau esošajos tirgos; uzlabosies spējas panākt izdevīgus nosacījumus sarunās. Turklāt, ja izveidosies organizācijas, kuras atšķirsies no RO, nav gaidāms, ka tām būs negatīva ietekme, kas varētu radīt viltus asociācijas saistībā ar izejvielu materiāliem. No tā būtu par katru cenu jāizvairās.

12.7.6. Galvenie politikas uzdevumi ES līmenī

Turpināt spēcīnāt kooperatīvus; veicināt sadarbību un projektu īstenošanu ar Eiropas kooperatīviem; mazināt šķēršļus, kuri kavē brīvu preču apriti; kā arī aizsargāt lauksaimnieku patiesās intereses, uzņemoties starpnieka lomu starp dažādu delegāciju vajadzībām, kā arī, cik vien iespējams, darboties kā neatkarīgai struktūrai, jo īpaši, ciktāl tas attiecas uz vienoto tirgu un konkurenci.

13. KIPRA

Kipra

13.1. VISPĀRĪGS RAKSTUROJUMS

Iestāšanās gads ES: 2004

Galvaspilsēta: Nikosija Kopējā

platība: 9 250 km²

Iedzīvotāju skaits: 0,8 miljoni

Valūta: Eirozonas dalībvalsts kopš 2008. gada (€)

Dalība Šengenas zonā: Nav Šengenas zonas dalībvalsts

Avots: http://europa.eu/about-eu/countries/member-countries/cyprus/index_en.htm

Kipra	2003	2010	Izmaiņas (%)
Saimniecību skaits	45 200	38 860	-14,0
Kopā UAA (ha)	156 380	118 400	-24,3
Mājlopi (LSU)	256 760	200 750	-21,8
Saimniecībās nodarbināto skaits (pastāvīgais darbaspēks)	86 240	82 040	-4,9
Vidējā vienas saimniecības platība (ha)	3,5	3,0	-11,9
UAA uz vienu iedzīvotāju (ha/personu)	0,22	0,14	-34,0

Avots: http://epp.eurostat.ec.europa.eu/statistics_explained/index.php/Agricultural_census_in_Cyprus

Kipra

Lauksaimniecības produkcijas vērtība			% no ES-28
Lauksaimniecības produkcijas vērtība (miljoni EUR), no kuriem:	2013	704,0	0,2%
Augkopības produktu vērtība, no kuras:	2013	50,9%	0,2%
Augļi	2013	19,3%	0,5%
Dārzeņi un dārzkopības ražojumi	2013	15,3%	0,2%
Kartupeļi	2013	5,4%	0,3%
Lopkopības izlaide/ produktu vērtība, no kuras:	2013	49,1%	0,2%
Piens	2013	16,5%	0,2%
Mājputnu gaļa	2013	11,1%	0,4%
Cūkgaļa	2013	10,0%	0,2%
Bruto pievienotā vērtība pēcbāzes cenām (miljoni)	2013	349,7	0,2%

Avots: http://ec.europa.eu/agriculture/statistics/factsheets/index_en.htm

13.2. BIEDRA ORGANIZĀCIJA

ΠΑΝΑΓΡΟΤΙΚΟΣ ΣΥΝΔΕΣΜΟΣ ΚΥΠΡΟΥ (PANAGROTİKOS LAUKSAIMNIEKU SAVIENĪBA)

P.O.Box 23987
CY – 1687 NICOSIA

Gonia Kyriakou Matsi & Samou 15 Elvasti
Building
1st Floor, Apt. 12
CY – 1086 NICOSIA

Tālr.: +357 22 42 28 09 / +357 22 42 32 67

Fakss: +357 22 42 33 58

E-pasts: panagrotikos@panagrotikos.org.cy
www.panagrotikos.org.cy

Timekļa vietne:

Priekšsēdētājs: *Antreas Papapoliviou*
Ģenerālsēkretārs: *Tasos Yiapanis*

Kipra¹

13.3. PĀRTIKAS APGĀDES ĶĒDES ATTĪSTĪBA UN IETEKME UZ LAUKSAIMNIECĪBAS KOOPERATĪVIEM

Lauksaimniecības produktu tendences

Ir skaidrs, ka vietējai ekonomikai piedzīvojot izaugsmi, kā arī augot iedzīvotāju skaitam, lauksaimniecības apjoms samazinās gan reālos, gan relatīvos skaitļos. Šo lauksaimniecības samazinājumu var daļēji skaidrot ar problēmām, ar kurām pēdējos dažos gados ir saskārušās dažas lauksaimniecības kooperatīvu sabiedrības.

Kā jau tika sagaidīts, samazinās nozarē nodarbināto skaits, kā arī lauksaimniecības daļa kopējā ekonomikas ražošanas ķēdē. Vēl viens veicinošs faktors ir tas, ka kapitāls iekārtu un tehnoloģiju veidā aizstāj cilvēkkapitālu.

Faktiski lauksaimnieciskās ražošanas apjomi gadu no gada atšķiras, kas atkarīgs no klimata katrā gadā. Tā kā Kipra ir Vidusjūras reģiona sala, kurā ir neliels nokrišņu daudzums un arī sausuma gadi, kas ietekmē lauksaimniecības ražošanas apjomus. Tāpat ražu negatīvi ietekmē arī tādas dabas katastrofas, kā spēcīga krusa pavasarī, sals ziemā, kā arī tornado.

Kopējā lielās lauksaimniecības nozares bruto produkcijas apjoms pie faktiskajām cenām pieauga par 6,2% un 2008. gadā sasniedza 682,1 miljonu eiro (salīdzinājumā ar 642,5 miljoniem eiro 2007. gadā). Reālajās vērtībās bruto produkcija 2008. gadā samazinājās par 10,5%, par 1% turpinot sarukumu, kas bija 2007. gadā. Reālā izteiksmē augkopība samazinājās par 26,5%, mežsaimniecība par 8,6% un medību apakšnozare par 12,8%, turpretī mājlopu produkcijas ražošana un papildu palīgražošana pieauga attiecīgi par 0,8% un 6,9%.

Nozares vērtība, aprēķinot pievienoto vērtību pēc tirgus cenām, sasniedza 349,3 miljonus, bet reālā izteiksmē pievienotā vērtība 2008. gadā samazinājās par 42,8% salīdzinājumā ar 9,5% samazinājumu 2007. gadā. Tika fiksēts 3,5% lauksaimniecības produktu eksporta kritums, kas vērtības izteiksmē 2008. gadā sasniedza 116,6% salīdzinājumā ar 120,9 miljoniem 2007. gadā. Tas galvenokārt ir skaidrojams ar kartupeļu eksporta vērtības samazināšanos, kas saruka no 56,3 miljoniem eiro 2007. gadā līdz 46,9 miljoniem 2008. gadā. Ieņēmumi no citrusaugļu eksporta 2008. gadā saglabājās 29,4 miljonu eiro līmenī, un ieņēmumi no vīnogu eksporta pieauga no 0,1 miliona eiro 2007. gadā līdz 0,4 miljoniem eiro 2008. gadā. Eiropas Savienības valstis 2008. gadā absorbēja 67,1% lauksaimniecības eksporta salīdzinājumā ar 72,6% — 2007. gadā.

Nodarbinātība lauksaimniecības nozarē uzrādīja kritumu, 2008. gadā samazinoties līdz 25 290 personām no 26 319 personām 2007. gadā. Nodarbinātības daļa lauksaimniecībā attiecībā uz kopējo ekonomiski aktīvo iedzīvotāju kopskaitu 2008. gadā bija 6,3%, salīdzinājumā ar 6,6% 2007. gadā un 7,8% — 2005. gadā.

Kopējā ieguldījumu pamatkapitālā vērtība nozarē 2008. gadā pieauga līdz 29,1 miljoniem eiro (salīdzinājumā ar 18,7 miljoniem 2007. gadā). Šis pieaugums ir radies galvenokārt saistībā ar izdevumiem būvniecību un zemes uzlabošanas darbiem, kuri 2008. gadā pieauga līdz 23,8 miljoniem eiro (no 13,9% 2007. gadā). Tāpat arī salīdzinājumā ar 2007. gadu tika reģistrēts būtisks vaislas dzīvnieku vērtības pieaugums (1,3 miljoni). Samazinājums tika konstatēts ieguldījumiem transporta aprīkojumā, kas sasniedza 1,4 miljonus.

Pēdējos gados ir bijis stabils lauksaimniecības produktu lētā importa pieaugums no Eiropas Savienības un trešajām valstīm — pat tik tālām kā Ķīna un Dienvidamerika, kas negatīvi ietekmēja un atsevišķās nozarēs, piemēram, augļu nozarē, pat apdraudēja vietējo ražošanu. Vietējo dārzenu un zaļumu ražošanas apjoms ir pietiekams, lai apmierinātu pieprasījumu, bet nelielos daudzumos tie tiek importēti tūrisma sezonas kulminācijas periodos vai pēc dabas katastrofām.

¹ Avots: Georgiou, Kyriakos E. (2012). *Support for Farmers' Cooperatives; Country Report Cyprus*. Wageningen: Wageningen UR.

Kipra

Attiecībā uz lielāko daļu lauksaimnieciskās ražošanas, tā tiek veikta uz neefektīviem, maziem privātajiem zemes gabaliem, un lauksaimniekiem ir vairāki šādi gabali, kas ir izkaisīti plašā teritorijā viņa ciemā. Tas vēl vairāk samazina efektivitāti mēroga un apjoma ziņā, bet aizsargā vispārējo produkciju no augu slimību un dabas katastrofu ietekmes. Valdība jau vairākus gadu desmitus ir īstenojusi projektus, kuros ir mēģināts zemes gabalus konsolidēt lielākos, bet tas aizņem laiku, lai attīstītos, un nākas sastapties ar pretestību no lauksaimnieku puses.

Mājlopu apakšsektora ražošana uzrādīja vērtības pieaugumu par 13,6%, 2008. gadā sasniedzot 336,2 miljonus eiro (salīdzinājumā ar 296,0 miljoniem eiro 2007. gadā). Gaļas ražošanas apjomi 2008. gadā pieauga par 0,5%. Cūkgaļas (kas ir galvenais patērētās gaļas veids) patēriņš pieauga līdz 7,6%, sasniedzot 59 173 tonnas. Aitas un kazas gaļas patēriņš pieauga par 1,5%, 2008. gadā sasniedzot 7211 tonnas. Liellopu gaļas ražošanas apjomi arī pieauga par 8,4% un sasniedza 4,248 tonnas, bet putnu gaļas ražošanas apjomi samazinājās par 0,3% un 2008. gadā bija 28 727 tonnas.

Olu ražošanas apjomi 2008. gadā pieauga par 15,2%, sasniedzot 9880 tonnas salīdzinājumā ar 8577 tonnām 2007. gadā. Piena ražošanas apjomi uzrādīja 6% pieaugumu un 2008. gadā sasniedza 194 981 tonnas (salīdzinājumā ar 183 480 tonnām 2007. gadā). Govs piena ražošanas apjomi 2008. gadā veidoja 78,1% no piena kopējā ražošanas apjoma, un uzrādīja 5,7% pieaugumu — 152 264 tonnas no 144 100 tonnām iepriekšējā gadā. Aitas un kazas piena ražošanas apjoms pieauga par 8,5%, 2008. gadā sasniedzot 42 717 tonnas. Ražotāju govs piena cenas salīdzinājumā ar iepriekšējo gadu cenām pieauga par 18,2%, bet aitas piena — par 7,2%, un kazas piena cena par 7,8%.

Kopējais novērtējums ir tāds, ka lauksaimniecības tirgus Kiprā sarūk un sastopas ar strukturālām problēmām. Lauksaimniecība arvien mazāk sniedz ieguldījumu tautsaimniecībā — veidojot tikai 2% no IKP, un pie nemainīgas vērtības (1995) cenām samazinās bruto produkcija. Lauksaimniecībā ir nodarbināti apmēram 6,3% no ekonomiski aktīvajiem iedzīvotājiem, bet jaunieši izvēlas strādāt citos sektoros. Ieguldījumi kopējā pamatkapitāla veidošanā ir mazi un sarūk, un galaprodukts, kā to uzrāda Ražotāju cenu indekss, salīdzinājumā ar citu reģionālo konkurentu produktiem, ir pārāk dārgs.

Kooperatīvu veida

Saskaņā ar Likumu ir trīs veidu kooperatīvi:

1. Primāra kooperatīvā sabiedrība — kooperatīvā biedrība, kuras biedri ir tikai fiziskas personas.

Minimālais cilvēku skaits, kas var piedalīties, ir divpadsmit.

2. Otrās pakāpes kooperatīvi — kooperatīvu savienības, kuru biedri ir divpadsmit indivīdi un pirmās pakāpes kooperatīvu sabiedrības, vai vismaz piecas pirmās pakāpes kooperatīvās sabiedrības.

3. Augstākā kooperatīvā sabiedrība — kooperatīvā sabiedrība, kurā vismaz viens biedrs ir otrās pakāpes kooperatīvā sabiedrība.

Par kooperatīva biedru var kļūt ikviens, pie nosacījuma, ka persona ir vismaz astoņpadsmit gadus veca, ir kooperatīva apkalpotā reģiona iedzīvotājs un tai pieder īpašums. Turklāt kooperatīvs ir autonoma organizācija, kuru uzrauga padome, kuru ik pēc trīs gadiem ievēl biedru pilnsapulcē. Direktoru padomes biedri par saviem pakalpojumiem nesahņem samaksu.

Kipra

13.4. LAUKSAIMNIECĪBAS PĀRTIKAS TIRGUS UN KOOPERATĪVU ATTĪSTĪBA

13.4.1. Lauksaimniecības kooperatīvu tirgus daļa pārtikas ķēdē

Nozare	2010		Komentāri
	Biedru skaits	Tirgus daļa (%)	
Labība	5	10%	<i>SOPAZ</i> (Kooperatīvā lopbarības ražošanas organizācija) <i>Ltd.</i>
	4458	30%	<i>SPE Athienou</i> (Athienou kooperatīvā kredītiestāde) <i>Ltd.</i>
	13 766	15%	<i>SPE ALLILEGGYIS</i> (Solidaritātes kooperatīvā kredītiestāde) <i>Ltd.</i>
	940	15%	<i>Regional SPE</i> (Reģionālā kooperatīvā kredītsabiedrība) <i>of Nicosia Ltd.</i>
Augļi un dārzeņi	230		<i>SEDIGEP Sotiras</i> (Sotiras lauksaimniecības produktu piegādes kooperatīvā sabiedrība)
	134		<i>SEDIGEP Parekkliasis</i> (Parekkliasis lauksaimniecības produktu piegādes kooperatīvā sabiedrība)
	5 384		<i>SEDIGEP</i> (Lauksaimniecības produktu piegādes kooperatīvā sabiedrība), <i>LTD Limassol</i>
	Nav inform.		<i>SEDIGEP Farmaka-Odous Ltd</i> (<i>Farmaka-Odou</i> lauksaimniecības produktu piegādes kooperatīvā sabiedrība)
	Nav inform.		<i>SEDIGEP Argakas Ltd.</i> (<i>Argaka</i> lauksaimniecības produktu piegādes kooperatīvā sabiedrība)
	Nav inform.		<i>SEDIGEP Lysis Ltd.</i> (<i>Lysi</i> lauksaimniecības produktu piegādes kooperatīvā sabiedrība)

Šī piegādes koncentrēšanās ar ražotāju organizācijām notiek brīvprātīgā kārtā, kā ražotāju brīvas gribas izpausme veidot RO. RO lietderību apliecina to biedriem piedāvāto pakalpojumu apmērs un efektivitāte.

Kipra

13.4.2. Kooperatīvu tirgus daļa

Papildus kooperatīviem, kuri darbojas Kiprā, saskaņā ar Kipras Lauksaimniecības ministrijas datiem, pašreiz tajā ir vēl 27 atzītas ražotāju organizācijas (RO). Lielākā daļa no šīm ražotāju organizācijām, kas ir atkarīgas no kooperatīvu kustības, šobrīd nav aktīvas, un tās, kuras ir aktīvas, ir mazas organizācijas ar ierobežotu ietekmi uz tirgu. Vienas no tām — dārzeņu ražotāju grupa *Spring Public LTD* — apgrozījums 2010. gadā bija 5 miljoni eiro. 2007. gadā tika lēsts, ka RO veidoja 26% (39 784 miljonus eiro) no kopējā augļu un dārzeņu tirgus (151 919 miljonus eiro) (Lauksaimniecības departaments, 2010). Šo RO pārvaldnieki nebija īpaši pretimnākoši sniegt informāciju par savu darbību. Nākamajā tabulā ir attēlotas visas RO, un par tām pieejamā informācija.

Reģistrētās ražotāju organizācijas

Nosaukums	Nozare	Biedru skaits	Komentāri Ražotāju organizācijas (RO) vai ražotāju grupa (RG)
<i>Cyprofresh Citrus SEDIGEP3 Ltd.</i> (RO)	Augļi un dārzeņi Vege- table	Nav inform.	Ražotāju organizācija Citrus
<i>Citrus Producers Company</i> "Genesis" LTD	Augļi un dārzeņi Vege- table	135 fiziskas personas Četras fiziskas personas	Ražotāju organizācija Citrus
SEDIGEP	Augļi un dārzeņi Vege-	Nav inform.	Ražotāju organizācija
SEDIGEP Lysis	Augļi un dārzeņi Vege-	Nav inform.	Ražotāju organizācija
SEDIGEP Argakas	Augļi un dārzeņi Vege-	95 fiziskas personas	Ražotāju organizācija
SEDIGEP Sotiras	Augļi un dārzeņi Vege-	230 fiziskas personas	Ražotāju organizācija
<i>Bananas Growers Cooperative</i> Pafos	Augļi un dārzeņi Vege-	Nav inform.	Ražotāju grupa
Tobacco Growers	Tabaka	Nav inform.	Ražotāju grupa
SEKEP Olive and Olive Oil	Olīvas un olīveļļa	Nav inform.	Ražotāju organizācija
SEDIGEP – Paralimniou	Augļi un dārzeņi table	Nav inform.	Ražotāju organizācija

Kipra

Nosaukums	Nozare	Biedru skaits	Komentāri — ražotāju organizācija (RO) vai ražotāju grupa (RG)
Dārzeņu ražotāju grupa <i>Spring Public Ltd.</i>	Augļi un dārzeņi	69 fiziskas personas	Ražotāju organizācija. Izveidota 1991. gadā un tai ir pieci biedri <i>BOD</i> un tās apgrozījums ir pieci miljoni
Dārzeņu un augļu ražotāju grupa <i>Royal</i>	Augļi un dārzeņi Vegetables	personas	Ražotāju grupa
Ražotāju grupa <i>Horizon LTD</i>	Augļi un dārzeņi Vegetables	43 fiziskas personas	Ražotāju grupa
<i>SEDIGEP Polis Chrysochous LTD</i>	Augļi un dārzeņi Vegetables	Nav inform.	Kooperatīvas kustības ražotāju grupas biedrs

Nosaukums	Nozare	Organizācijas veids
<i>MOF Sotiras Public LTD</i>	Augļi un dārzeņi	Ražotāju grupa
<i>SEDIGEP Amiandos – Pelendri</i>	Augļi un dārzeņi Vegetables	Ražotāju grupa
<i>SEDIGEP Pitsilias – Troodos</i>	Augļi un dārzeņi Vegetables	Ražotāju grupa
Kooperatīvā vīna kultivatoru sabiedrība (<i>Cooperative Company of Vine Cultivators</i>) (<i>SEAP LTD</i>)	Vīns un vīnogas Vegetables	Ražotāju grupa, organiskie augļi, vīnogas
<i>POP</i> (Pancyprian kartupeļu audzētāju grupa) <i>Cyprus</i>	Augļi un dārzeņi Vegetables	Ražotāju organizācija
<i>Pancyprian</i> liellopu gaļas ražotāju organizācija	Liellopi	Ražotāju organizācija
<i>Horizons Fruit and Vegetable (Euro) Public Company</i>	Augļi un dārzeņi Vegetables	Ražotāju grupa
Kartupeļu audzētāju grupa <i>Avgorou – Achnas Public</i>	Augļi un dārzeņi Vegetables	Ražotāju grupa
Kartupeļu audzētāju grupa <i>Xylofagou, Ormideia, Liopetri</i>	Augļi un dārzeņi Vegetables	Ražotāju grupa

Termins *SEDIGEP* ir saīsinājums no *Cooperative Company Distribution Agricultural Products* (Kooperatīvā lauksaimniecības produktu izplatīšanas sabiedrība) Visi *SEDIGEP* ir kooperatīvās kustības biedri.

Kipra

Lai gan datu vākšana par atsevišķām RO nebija īstenojama, esošie kopsavilkuma dati, kas ir pieejami par laikposmu no 2004.-2008. gadam, var palīdzēt gūt ieskatu šajā jaunajā veiksmīgajā institucionālajā sistēmā. Lai gan dati aptver tikai četrus vai piecus gadus, tie tik un tā ir noderīgi, lai izsekotu RO attīstību konkrētā nozarē. Kopumā, šķiet, ka RO govju piena un gaļas un kartupeļu sektorā ir darbojušies kā nozīmīgi lauksaimniecības produktu uzpircēji; apjoma ziņā RO aptver 67% no govju piena un gaļas, kā arī 40% no kartupeļu tirgus. Mūsu novērtējums ir tāds, ka RO rašanās kopumā ir palīdzējusi lauksaimniecības attīstībai. Tajā pašā laikā tā ir jāvusi divām valsts pārvaldītām organizācijām *SEKEP* (olīveļļas jomā) un Kartupeļu tirdzniecības valdei — raiti pārtapt par ražotāju organizācijām.

RO Kiprā joprojām ir to attīstības pirmsākumos. Valdība ir izrādījusi vēlmi sniegt atbalstu lauksaimniekiem un to organizācijām, lai izveidotu ilgtspējīgu profesionālu organizāciju, kas var izdzīvot ilgtermiņā. Dzīvotspēja ir būtisks jautājums, jo RO sastāvs nepārtraukti mainās, kad tam pievienojas organizācijas, bet citas izstājas. Ir pamats uzskatīt, ka esošā situācija ir vairāk vai mazāk stabila.

Svarīgākais jautājums, kas būtu jārisina, ir tāds, ka dažas no šīm RO ir mazas to biedru skaita un apgrozījuma ziņā. Piemēram, salīdzinoši nelielajā Ammoxostos apvidū piecpadsmit kilometru rādiusā ir apmēram piecas organizācijas, kuras ražo identiskus produktus (kartupeļus un dārzeņus) un konkurē par vienu tirgu. Vietējā sāncensība, personīgās un ģimenes intereses, politika, kā arī vēlme vadīt, nevis tikt vadītiem, ir veicinājusi fenomenu, ka salīdzinoši nelielajā rajonā ir izveidojušās mazas RO. Šī attīstība neļauj tām gūt labumu no apjomradītiem ietaupījumiem un profesionālu struktūru izveidošanas, pat, ja tam ir pieejams finansējums.

Avots: *Ex post assessment of the Rural Development Programme 2004-2006 for Cyprus: Final Report, 2008.* (Kipras Lauksaimniecības attīstības programmas 2004.-2006. gadam *ex-post* novērtējums Galīgais ziņojums, 2008)

Pieejamie apkopotie dati par ražotāju organizācijām

Nozare	Datums approval	Pieņemtie biedri	Biedru skaits (2008)	Ražošana (izvērtējums €)
Govs piens un gaļa	2005. g.	173	176	46 394 123
Olīveļļa	2004. g. nov.	1 830	1003	2 098 095
Kartupeļi	2004. feb.	875	578	7 372 330
Kartupeļi	2005. g. okt.	62	87	2 070 284
Cūkgaļa	2006. feb.	10	11	5 037 008

Avots: *Ex post assessment of the Rural Development Programme 2004-2006 for Cyprus: Final Report, 2008.* (Kipras Lauksaimniecības attīstības programmas 2004.-2006. gadam *ex-post* novērtējums Galīgais ziņojums, 2008)

Kipra

13.4.3. Pieci lielākie lauksaimniecības kooperatīvi pēc nozares

Nozare	Kooperatīva nosaukums
Labība	<i>Carobs Supply Cooperative Federation (SODH) Ltd.</i>
	<i>SOPAZ</i> (Kooperatīvā lopbarības ražošanas organizācija) <i>Ltd.</i>
	<i>Regional SPE of Nicosia Ltd.</i> (Reģionālā kooperatīvā kredītiestāde)
	<i>SPE ALLILEGGYIS</i> (Solidaritātes kooperatīvā kredītiestāde) <i>Ltd.</i>
	<i>SPE Athienou</i> (Athienou kooperatīvā kredītiestāde) <i>Ltd.</i>
Augļi un dārzeņi	<i>SEDIGEP Sotiras Ltd.</i> (Sotira lauksaimniecības produktu piegādes kooperatīvā sabiedrība)
	<i>SEDIGEP Parekklisias Ltd.</i> (Parekklisia lauksaimniecības produktu piegādes kooperatīvā sabiedrība)
	<i>SEDIGEP LTD Limassol</i> (Lauksaimniecības produktu piegādes kooperatīvā sabiedrība)
	<i>SEDIGEP Farmaka- Odous Ltd</i> (Farmaka-Odou lauksaimniecības produktu piegādes kooperatīvā sabiedrība)
	<i>SEDIGEP Argakas Ltd.</i> (Argaka lauksaimniecības produktu piegādes kooperatīvā sabiedrība)
	<i>SEDIGEP Lysis Ltd</i> (lauksaimniecības produktu piegādes kooperatīvā sabiedrība)
	<i>SEDIGEP Paralimniou Ltd</i> (Paralimni lauksaimniecības produktu piegādes kooperatīvā sabiedrība)
	<i>NEA SEVEGEP Ltd</i> (Jaunā lauksaimniecības produktu rūpnieciskās apstrādes kooperatīvā sabiedrība)
Vīns	<i>SODAP Ltd</i> (Vīna produktu piegādes kooperatīvā organizācija)

13.5. STARPTAUTISKIE KOOPERATĪVI

Patlaban Kiprā nav reģistrētu un aktīvu starptautisku kooperatīvu. Protams, lielveikalos un citos tirgos ir atrodami produkti, kurus ir radījuši kooperatīvi, kas darbojas citās valstīs, bet tos Kiprā ir importējuši privātie uzņēmumi. Galvenais iemesls, kāpēc Kiprā nav izveidojušās SCE (Eiropas kooperatīvās sabiedrības), ir kooperatīvu vietējais raksturs un tas, ka tām nav nepieciešamības pēc pārrobežu darbības. Būtu jāpiemin, ka Kiprā kooperatīvi neiesaistās ārvalstu tirgos.

13.6. TIESĪBU AKTI, NODOKĻU PIEMĒROŠANA UN SAISTĪTIE POLITIKAS ASPEKTI

13.6.1. Kooperatīvu tiesiskais regulējums

Kooperatīvi Kiprā darbojas saskaņā ar konsolidēto Kooperatīvo sabiedrību likumu (1985.-2003.) un saistītajiem noteikumiem (1985.-2001.). Saskaņā ar Likumu par kooperatīviem un tā dažādos gados veiktajiem grozījumiem, kooperatīvus Kiprā reģistrē kā sabiedrības ar ierobežotu vai neierobežotu atbildību. Ja sabiedrība ir ar neierobežotu atbildību, tad tās biedri kooperatīva likvidēšanas gadījumā visi kopīgi un katrs atsevišķi uzņemas visas saistības. No otras puses, ja sabiedrība ir ar ierobežotu atbildību, tad tās biedri ir atbildīgi par minimālo iemaksātā pamatkapitāla vērtību, atskaitot atsevišķus gadījumus, kuros biedru atbildība saskaņā ar kooperatīva nolikumu divkāršojas vai trīskāršojas. Neatkarīgi no kooperatīva būtības, vienmēr priekšroka būs "viens biedrs — viena balss" princīpam. Lielākā daļa kooperatīvu ir sabiedrības ar ierobežotu atbildību.

Kipra

13.6.2. Kooperatīvu pārvaldība

Ir divas obligātās struktūras: (a) visu biedru ikgadējā pilnsapulce (b) un izpildkomiteja, kuras locekļus ievēl no biedru vidus uz (pagarināmu) trīs gadu termiņu. Izpildkomitejai nav izpildvaras, un, lai veiktu tās ikdienas darbības, tā balstās uz profesionālu pārvaldību (pārvaldnieks/sekretārs) un darbiniekiem.

Sabiedrības juridiskais statuss ir sabiedrība ar ierobežotu atbildību ar un direktoriem bez izpildpilnvaras un nolīgtu sekretāru/pārvaldnieku, kas gandrīz vienmēr ir vīrietis un dažkārt sabiedrības biedrs, kuram ir izpildvara, bet nav balsošanas tiesību direktoru padomē, un kurš ir atbildīgs par direktoru padomes izstrādātās stratēģijas īstenošanu un tās lēmumu izpildi.

Lauksaimnieki var organizēties divos veidos: (1) izveidot regulāru sabiedrību ar ierobežotu atbildību, kas ir reģistrēta Uzņēmumu reģistrā (*Registrar of Companies*), un (2) izveidot kooperatīvu saskaņā ar Likuma par kooperatīviem noteikumiem.

Turklāt kooperatīvu biedrības tiek iedalītas trīs kategorijās, atkarībā no to biedru veida, kuri piedalās biedrībā. "Pirmās pakāpes kooperatīvā sabiedrība" (*Primary Cooperative Society*) — kooperatīvā biedrība, kuras biedri ir tikai fiziskas personas (vismaz divpadsmit cilvēki).

"Otrās pakāpes kooperatīvā sabiedrība" (*Secondary Cooperative Society*) — kooperatīvā sabiedrība, kurā ir vismaz divpadsmit biedri, un vismaz pieci pirmās pakāpes kooperatīvi.

"Augstākā kooperatīvā sabiedrība" (*Higher Cooperative Society*) — kooperatīvā sabiedrība, kurā vismaz viens biedrs ir otrās pakāpes kooperatīvā sabiedrība.

Valsts tiesību akti attiecībā uz visiem biedriem nosaka principu "viens biedrs — viena balss". Dalībniekiem, kas nav biedri, nepienākas balsstiesības. Tiek piemērota neliela uzņemšanas maksa, kā arī dažu nominālvērtības akciju iegādes prasība. Galvenie juridiskie ierobežojumi attiecas uz to, ka biedram ir jābūt vecākam par 18 gadiem, viņam jādzīvo vai jāpieder īpašumam attiecīgajā reģionā, kurā kooperatīvs darbojas.

13.6.3. Valsts tiesiskais regulējums attiecībā uz kooperatīviem

Valsts tiesību akti par kooperatīviem	Valsts tiesību akti attiecībā uz lauksaimniecības kooperatīviem	Juridiskais pamats, kas ietekmē kooperatīvus — Civillikums/Komerclikums	Minimālais lauksaimnieku skaits	Minimālā kapitāla prasība (€)
Likums par sabiedrību par sabiedrību (1985.-2003.)	Nav		Tiesību akti to neparedz	Tiesību akti to neparedz

13.6.4. Finansēšana

Kapitāls tiek iegūts no biedriem un nesadalītās peļņas. Kooperatīva ienākumus sadala biedru starpā, atkarībā no akciju skaita. RO gadījumā lauksaimnieki arī par produktiem, ko tie pārdod RO, saņem taisnīgu cenu. Noteikumi ir elastīgi tiesību aktu prasību robežās. Kooperatīvus pārbauda reizi gadā, un pārbaudītās grāmatvedības pārskati ir pieejami biedriem.

Kipra

13.7. POLITIKAS APSVĒRUMI

13.7.1. Konkurētspēja pārtikas ķēdē

Lauksaimnieku kooperatīvi joprojām ir ietekmīgi spēlētāji lauksaimniecības pārtikas ķēdē, bet to loma ir mazinājusies, sarūkot vietējās lauksaimniecības ietekmei uz ekonomiku. Pēdējos gados ir novērojams stabils importa apjoma pieaugums, pat uz produktiem, kas tiek ražoti lokāli, ko rada zemo cenu imports no ES un citām trešajām valstīm. Ekonomikas strukturālās problēmas, kas ir apskatītas šajā ziņojumā, aptver nelielos zemes gabalus, vienmērīgas ūdens piegādes trūkumu un sliktos laika apstākļus — kas viss veicina lauksaimniecības konkurētspējas samazināšanos. Sliktie laika apstākļi ir faktors, ko nav iespējams kontrolēt. Dažos pēdējos gados tie ir iznīcinājuši produkciju vai nu ar augstu temperatūru pavasarī un vasarā, vai arī zemu temperatūru ziemā, vai arī vētru, it īpaši spēcīgu krusu veidā.

Lauku apvidos kooperatīvu organizācijas piedāvā gan finansiālu, gan lauksaimnieciskās ražošanas atbalstu, vai nu, nodrošinot sēklas, ķīmiskās vielas un mēslošanas līdzekļus, vai arī tirgojot galaproduktus. Ierasta prakse ir līdz trīs kooperatīvu sabiedrībām. Šīs kooperatīvu sabiedrības savā starpā sadarbojas, un ir piemēri tam, ka to dalība direktoru padomēs ir jaukta tipa. Tās ir:

Kooperatīvā kredītiestāde (*SPE*), kas piedāvā finanšu pakalpojumus un lauksaimniecības produkciju, un atbalstu, lauksaimniekus apgādājot ar sēklām, ķīmiskajām vielām un mēslošanas līdzekļiem. Šīs funkcijas ir tiešā Centrālās kooperatīvās bankas uzraudzībā. Šie uzņēmumi piedāvā aizdevumus ar zemām procentu likmēm un tāpēc pieņem noguldījumus uz zemākām likmēm nekā komercbankas.

Lauksaimniecības produktu izplatītāju kooperatīvu sabiedrība (*SEDIGEP*), kura ir atbildīga par gala produktu tirdzniecību vietējos un starptautiskajos tirgos.

Pārtikas preču tirgotāju kooperatīvs / lielveikals (*Synergatiko/ESSEL SPOLP*), kam pieder tirgotāju veikals vai lielveikali. Šie lielveikali saņem lielāko daļu no veiktajām piegādēm no diviem izplatīšanas centriem *Limassol* un *Nicosia*, kas iepērk vairumā un spēj kooperatīvu veikaliem nodrošināt produktus mazākos daudzumos un par konkurētspējīgu cenu. Šis modelis ir saņēmis kritiku no lielajiem lielveikaliem — gan vietējiem, gan starptautiskajiem — kuri pakāpeniski izvēršas arī lauku apvidos. Tomēr mazākajiem attālajiem rajoniem kooperatīvu veikali ir vienīgā izvēle.

Pilsētu teritorijās kooperatīvās kredītiestādes ir dzīvotspējīgas, un faktiski vietās, kā Nikosijā un Limasolā, šīs organizācijas ir pietiekami lielas, lai varētu tieši konkurēt ar komercbankām un kontrolē aptuveni 20% no banku sektora.

13.7.2. Nozares analīze

Olīveļļa

Kopumā ražotāju organizāciju veidošana nenesa vēlamos rezultātus, un joprojām ir zināmas juridiskās problēmas ar senu daļēji publiskā sektora finansētu organizāciju *SEKEP*.

Tirgu atvēršanai pēc 2004. gada bija negatīva ietekme uz *SEKEP* biedriem, jo 800 biedri to pameta, lai izmantotas jaunās priekšrocības.

Piens

Govs piena un gaļas nozarē ražotāju organizācijas ir pastāvējušas jau ilgi pirms ES paplašināšanās, un tās ir spēcīgas un kontrolē tirgu. Kooperatīvu pārtapšana par ražotāju organizācijām bija vienmērīga un nostiprināja esošo darbību. Kontroles rezultātā, ko tie izrādīja pār tirgu, tie lielākā mērā varēja noteikt vidējās bijušo saimniecību cenas nekā ES-27. Turklāt pēdējos gados ir pieaudzis to piena produktu ražošanas apjoms, kuri tiek izgatavoti no govs piena (galvenokārt *halloumi* siers) — no 4000 tonnām 2003. gadā līdz 5500.

14. LATVIJA

Latvija

14.1. VISPĀRĪGS RAKSTUROJUMS

Iestāšanās gads ES: 2004

Galvaspilsēta: Rīga

Kopējā platība: 65 000 km²

Iedzīvotāju skaits: 2,3 miljoni

Valūta: Eirozona dalībvalsts kopš 2014. gada (€)

Dalība Šengenas zonā: Šengenas zonas dalībvalsts kopš 2007. gada

Avots: http://europa.eu/about-eu/countries/member-countries/latvia/index_en.htm

Latvija	2000	2010	Izmaiņas (%)
Saimniecību skaits	140 840	83 390	-40,8
Kopā UAA (ha)	1 432 680	1 796 290	25,4
Mājlopi (LSU)	445 100	474 630	6,6
Saimniecībās nodarbināto skaits (pastāvīgais darbaspēks)	274 260	180 990	-34,0
Vidējā vienas saimniecības platība (ha)	10,2	21,5	111,8
UAA uz vienu iedzīvotāju (ha/personu)	0,60	0,80	32,8

Avots: http://epp.eurostat.ec.europa.eu/statistics_explained/index.php/Agricultural_census_in_Latvia

Latvija¹

Lauksaimniecības produkcijas vērtība			% no ES-28
Lauksaimniecības produkcijas vērtība (miljoni EUR), no kuriem:	2013	770,6	0,2%
Augkopības produktu vērtība, no kuras:	2013	57,0%	0,2%
Parastie un speltas kvieši	2013	22,1%	0,7%
Eļļas augu sēklas un augļi	2013	9,4%	0,6%
Rupjās lopbarības augi	2013	8,0%	0,2%
Lopkopības izlaide/ produktu vērtība, no	2013	43,1%	0,2%
Piens	2013	22,5%	0,3%
Cūkgaļa	2013	6,4%	0,1%
Mājputnu gaļa	2013	4,4%	0,2%
Bruto pievienotā vērtība pēcbāzes cenām (miljoni eiro)	2013	169,6	0,1%

Avots: http://ec.europa.eu/agriculture/statistics/factsheets/index_en.htm

14.2. BIEDRA ORGANIZĀCIJA

LATVIJAS LAUKSAIMNIECĪBAS KOOPERATĪVU ASOCIĀCIJA (LLKA)

Republikas laukums 2-519

Rīga, LV – 1010

Tālr.: +371 670 27 546

Pārstāve: **Nora Lapīņa**

Fakss: +371 702 7243

E-pasts: es.birojs@llkc.lv Tālr.:

Mob. tālr.: +371 291 18 615

+371 67027022

E-pasts: birojs@llka.lv Tīmekļa vietne:

www.llka.lv; www.kooperacija.lv

Priekšsēdētājs: Indulis Jansons

Ģenerālsēkretāre: Linda Bille

¹ Avots: Zobena, A., E. Zača (2012). *Support for Farmers' Cooperatives; Country Report Latvia*. Wageningen: Wageningen

Latvija

14.3. LAUKSAIMNIECĪBAS PĀRTIKAS TIRGUS UN KOOPERATĪVU ATTĪSTĪBA

14.3.1. Lauksaimniecības kooperatīvu attīstība

Latvijā darbojas vairāki kooperatīvu veidi, piemēram, lauksaimniecības kooperatīvi, mājokļu kooperatīvi, darba kooperatīvi, ražotāju kooperatīvi, patērētāju kooperatīvi u.c.

Trīs galvenie kooperatīvu veidi ir:

- Dzīvokļu īpašnieku kooperatīvās sabiedrības. Šie kooperatīvi tika izveidoti, lai pārvaldītu dzīvokļus. Šī tipa kooperatīvi galvenokārt ir saistīti ar dzīvokļu mājām, kas ir būvētas padomju laikos (jaunākajām mājām ir pašām savi pārvaldnieki).
- Lauksaimniecības kooperatīvi. Šie kooperatīvi apvieno lauksaimniekus no dažādām lauksaimniecības produktu ražošanas nozarēm. Tie nodrošina iespējas lauksaimniekiem kopīgi izplatīt savu produkciju. Tāpat tiem tiek piedāvāti dažādi pakalpojumi — izglītības un pieredzes apmaiņas jomā.
- Ražošanas kooperatīvi. Šo kooperatīvu sistēma un ideja ir līdzīga lauksaimniecības kooperatīvu idejai. Tikai ražojošo kooperatīvu dalība neaprobežojas ar lauksaimniekiem — tie ir atvērti jebkuras nozares ražotājiem.

Latvijā kooperatīvi darbojas vien četrās nozarēs. Kā parādīts tabulā, lielākā daļa Latvijas kooperatīvu pēc savas struktūras, to mērķiem un darbības principa, ir līdzīgi. Nozarēs līdzāspastāv gan vietējie, gan reģionālie kooperatīvi, izņemot aitu gaļas nozari, kurā darbojas tikai viens kooperatīvs, kas ir reģionāls. Lielākie otrā līmeņa piena nozares kooperatīvi ir izņēmums, jo tie ietver tā sauktos pirmā līmeņa kooperatīvus.

14.3.2. Lauksaimniecības kooperatīvu apraksts

Nozare	Labība	Augļi un dārzeņi	Piens	Aitas gaļa
Galvenās funkcijas	Kopīgā ražošana Lauksaimniecības produktu pārstrāde Lauksaimniecības produktu tirdzniecība	Kopīgā ražošana Lauksaimniecības produktu apstrāde Lauksaimniecības produktu tirdzniecība	Kopīgā ražošana Ūdens piegāde Lauksaimniecības produktu pārstrāde Lauksaimniecības produktu tirdzniecība	Kopīgā ražošana Lauksaimniecības produktu pārstrāde Lauksaimniecības produktu tirdzniecība

Latvija

Funkciju un produktu dažādība	Sociālās darbības	Sociālās darbības	Sociālās darbības	Sociālās darbības
Pozīcija un funkcija pārtikas ķēdē	<ul style="list-style-type: none"> - Lauksaimniecības produktu savākšana - Pirmapstrāde - Otrreizējā apstrāde - Preču realizācija - Mazumtirdzniecība 	<ul style="list-style-type: none"> - Lauksaimniecības produktu savākšana - Pirmapstrāde - Otrreizējā apstrāde - Preču realizācija - Mazumtirdzniecība 	<ul style="list-style-type: none"> - Lauksaimniecības produktu savākšana - Pirmapstrāde - Otrreizējā apstrāde - Preču realizācija - Mazumtirdzniecība 	<ul style="list-style-type: none"> - Lauksaimniecības produktu savākšana - Pirmapstrāde - Otrreizējā apstrāde - Preču realizācija - Mazumtirdzniecība
Biedru veids	Primārs kooperatīvs (PK)	Primārs kooperatīvs (PK)	<ul style="list-style-type: none"> - Primārs kooperatīvs (PK) - Sekundārs vai federatīvs kooperatīvs / RO asociācija 	- Primārs kooperatīvs (PK)
Ģeogrāfiskais mērogs	<ul style="list-style-type: none"> - Vietēja līmeņa (piemēram, pašvaldības) - Reģionāla līmeņa (piemēram, provinces, valsts vai nodaļas) 	<ul style="list-style-type: none"> - Vietēja līmeņa (piemēram, pašvaldības) - Reģionāla līmeņa (piemēram, provinces, valsts vai nodaļas) 	<ul style="list-style-type: none"> - Vietēja līmeņa (piemēram, pašvaldības) - Reģionāla līmeņa (piemēram, provinces, valsts vai nodaļas) 	Reģionāla līmeņa (piemēram, provinces, valsts vai nodaļas)
Finanšu/īpašumtiesību struktūra	Tradicionāli kooperatīvi	Tradicionāli kooperatīvi	Tradicionāli kooperatīvi	Tradicionāli kooperatīvi
Juridiskā forma	Kooperatīvs	Kooperatīvs	Kooperatīvs	Kooperatīvs

Latvija

Latvijas kooperatīvi darbojas saskaņā ar Kooperatīvu likumu, kas visiem kooperatīvās uzņēmējdarbības veidiem paredz vienādus noteikumus un prasības, un starp tiem īpašu atšķirību, lai gan tie pārstāv dažādas nozares.

Visvairāk kooperatīvu Latvijā ir saistīti ar piena ražošanas nozari — kopā 22 kooperatīvi. Kopā deviņpadsmit kooperatīvi darbojas labības nozarē un četri kooperatīvi — augļu un dārzeņu nozarē. Ir diezgan zīmīgi, ka ir gaļas nozarē ir tikai viens kooperatīvs — "Latvijas aita", kas darbojas aitas gaļas nozarē.

Klimatisko apstākļu īpatnību dēļ Latvijā nav olīvu saimniecību. Kā jau iepriekš tika pieminēts, kopš 2007./2008. gada Latvijā vairs nav cukurbiešu ražošanas nozares. Un, kaut arī Latvija Ziemeļu reģiona valstu starpā ir ceturtnā vīna ražošanas ziņā, vīna ražošanas apjoms ir tik neliels, ka nav nepieciešamības veidot kooperatīvus.

14.3.3. Svarīgākie statistikas dati par kooperatīviem

Pieci lielākie lauksaimniecības kooperatīvi pēc nozares

Kā jau iepriekš tika minēts, Latvijā kooperatīvi darbojas tikai četrās nozarēs, kuras ir — labība, augļi un dārzeņi, piena produkti un aitas gaļas ražošana. Nākamajā tabulā ir uzskaitīti pieci lielākie šo nozaru kooperatīvi.

Nozaru svarīgākie kooperatīvi, kas apskatīti šajā projektā

Nozare		Kooperatīva nosaukums
Labība	1	LPKS "Latraps"
	2	LPKS "Vidzemes agroekonomiskā kooperatīvā sabiedrība"
	3	LPKS "Durbes grauds"
	4	LPKS "Akots"
	5	LPKS "Sēlijas āres"
Augļi un dārzeņi	1	LPKS "Zaļais grozs"
	2	LPKS "Kurzemes dārzi"
	3	LPKS "Latgales ekoproducti"
	4	LPKS "Gatuga"
	5	LPKS "VTT Dārzi"
Piens	1	LPKS "Trikāta KS"
	2	LPKS "Piena ceļš"
	3	LPKS "Dzēse"
	4	LPKS "Māršava"
	5	LPKS "Kalnmuiža"
Aitas gaļa	1	LPKS "Latvijas aita"

Avots: Autora paša dati

Latvija

Lielākais kooperatīvs ne tikai graudaugu nozarē, bet arī citās nozarēs ir "Latraps" kooperatīvs. Tā apgrozījums 2009. gadā pārsniedza 101,6 miljonus eiro. Otrs lielākais Latvijas kooperatīvs ir "Triķāta KS" — tā apgrozījums 2008. gadā bija 29 miljoni eiro. Trešais lielākais un ienesīgākais kooperatīvs Latvijā ir "Vidzemes agroekonomiskā kooperatīvā sabiedrība".

14.4. TRANSNACIONĀLIE KOOPERATĪVI

Latvijā nedarbojas ne ārvalstu transnacionālie, ne starptautiskie kooperatīvi. Tāpat Latvijā nav savu valstī bāzētu transnacionālo un starptautisko kooperatīvu.

Visas trīs Baltijas valstis 2010. gadā ir parakstījušas sadarbības memorandu. Šī memoranda mērķis ir attīstīt sadarbību starp Latvijas, Igaunijas un Lietuvas kooperatīviem.

Latvijā ir gadījumi, kad kooperatīvi pārdod produktus citām valstīm. Piemēram, kooperatīvs "Dzēse" daļu no saražotā piena pārdod kādai Lietuvas pārstrādes ražotnei. Tomēr šis piena daudzums netiek reģistrēts Latvijā.

Tādējādi var secināt, ka līdz šim valstī nav juridiski izveidotas sadarbības starp Latvijas kooperatīviem un citu dalībvalstu kooperatīviem.

14.5. TIESĪBU AKTI, NODOKĻU PIEMĒROŠANA UN SAISTĪTIE POLITIKAS ASPEKTI

14.5.1. Kooperatīvu tiesiskais regulējums

Latvijā lauksaimnieki apvienojas ražotāju organizāciju juridiskajās uzņēmējdarbības formās, kuras ir: individuālie uzņēmēji, pašnodarbinātas personas un lauksaimnieki.

Visbiežāk tie izvēlas lauksaimnieka darbības formu. Tomēr valsts tiesību akti aktīvi neveicina īpašās specifiskās juridiskās uzņēmējdarbības formas — kooperatīvu / RO — izmantošanu. Esošā tendence drīzāk ir saistīta ar pašu lauksaimnieku iniciatīvu.

Sākotnējās izmaksas likumīgas uzņēmējdarbības formas izveidošanai ir šādas:

- Lai izveidotu sabiedrību ar ierobežotu atbildību (SIA), ir nepieciešami 2000 lati (aptuveni 2845 eiro).
- Lai izveidotu mazkapitāla uzņēmumu (SIA), ir nepieciešami 11999 lati (aptuveni 1,52844 eiro).
- Lai izveidotu akciju sabiedrību, ir nepieciešami 25 000 lati (aptuveni 35 570 eiro).
- Lai izveidotu kooperatīvo sabiedrību, ir nepieciešami 2000 lati (aptuveni 2845 eiro), lai gan ir daži izņēmumi, kad tie ir 200 lati (aptuveni 284 eiro).

Saistībā ar kooperatīvu biedriem un lēmumu pieņemšanas procesu, visi kooperatīvi ievēro likumu "viens biedrs — viena balss" principu (1 nodaļa, 3. pants).

Latvija

14.5.2. Valsts tiesiskais regulējums attiecībā uz kooperatīviem

Valsts tiesību akti attiecībā uz kooperatīviem	Valsts tiesību akti attiecībā uz lauksaimniecības kooperatīviem	Juridiskais pamats, kas kas ietekmē kooperatīvus — Civillikums/ Komerclikums	Minimālais lauksaimnieku skaits	Minimālā kapitāla prasība (€)
Nav	Nav		Tiesību akti to neparedz	2000 lati (aptuveni 2845 €)

14.5.3. Uzraudzība

Šobrīd kooperatīvi galvenokārt darbojas saskaņā ar Kooperatīvo sabiedrību likuma noteikumiem.

Kooperatīvo sabiedrību likuma I nodaļas 1. pantā kooperatīvā sabiedrība tiek definēta kā brīvprātīga fizisko un juridisko personu apvienība, kuras mērķis ir sniegt pakalpojumus tās biedru saimnieciskās darbības efektivitātes paaugstināšanai. Latvijas kooperatīvi atbilst šai definīcijai.

Kooperatīvās sabiedrības pamatkapitāls ir materiālie un naudas resursi, kurus veido visu sabiedrības biedru paju vērtību summa.

Pamatkapitāls mēdz būt mainīgs. Kooperatīvās sabiedrības pamatkapitāls palielinās vai samazinās atkarībā no paju skaita un paju nominālvērtības, kā arī no statūtos noteiktajā kārtībā izdarītajām izmaiņām paju nominālvērtībā (IV nodaļa, 24. pants).

Kooperatīvās sabiedrības pārvaldes funkcijas savas kompetences ietvaros pilda tās biedru kopsapulce (pilnvaroto sapulce), padome un valde.

14.5.4. Nodokļu piemērošana

Nodokļu likumā nav kādu noteiktu noteikumu, kas sekmētu vai veicinātu kooperatīvu/RO darbību. Tomēr, piemēram, Kooperatīvo 39. panta 2. apakšpunkts paredz, ka kooperatīvi nemaksā nodokļus, jo to dara to biedri individuāli. Tas nozīmē, ka kooperatīvi kā tādi nemaksā nodokļus, kas ir uzskatāma par priekšrocību.

Kopumā Latvijas tiesību akti īpaši neizceļ un neatbalsta kooperatīvus, jo nav paredzēti īpaši kooperatīvu attīstību veicinoši pasākumi.

Latvija

14.6. POLITIKAS APSVĒRUMI

14.6.1. Konkurētspēja pārtikas ķēdē

Latvijā arvien notiek politiskais diskurss par latviešu dabu, kura kavē kooperatīvu veidošanu. Vēsturiski latviešu zemnieki ļoti paļāvās uz pašu izdzīvošanas spējām un strādāja savā labā un cīnījās par pašiztikšanu. Vēl arvien šis diskurss no jauna uzliesmo daudzās intervijās un fokusa grupu diskusijās.

Tomēr pēdējo gadu laikā kooperatīvi ir kļuvuši par daudz populārāku sadarbības veidu. Tāpat lauksaimnieki arvien vairāk sāk apzināties, ka kooperatīvi ir labākais veids, kā izplatīt to produktus.

Pēdējo gadu laikā kooperatīvu skaits ir bijis svārstīgs (skatīt iepriekšējo tabulu). Tomēr valstī ir diezgan daudz kooperatīvu, kuri darbojas dažādos Latvijas reģionos.

14.6.2. Kooperatīvu skaits laika posmā no 2004.-2010. gadam

Gads	Kooperatīvu skaits
2004	30
2005	52
2006	55
2007	64
2008	51
2009	52
2010	49

Avots: Lauksaimniecības ministrija

Lai gan pēdējā laikā kooperatīvu skaits ir sarucis, kooperatīvi piedzīvo popularitātes pieaugumu un ietekmi pārtikas ķēdē. Galvenais iemesls oficiālam kooperatīvu skaita sarukumam ir tas, ka mazākie kooperatīvi ir apvienojušies ar lielākajiem, izveidojot tā sauktos otrā līmeņa kooperatīvus. Šīs apvienošanās ir tālredzīgas, jo lielākie kooperatīvi jau ir izveidojuši spēcīgus zīmolus, kas ir veiksmīgi kā vietējā, tā starptautiskajā tirgū (piemēram, kooperatīvs "Triakāta KS"). Kooperatīvu "Triakāta KS" un "Dzēse" pārstāvji apstiprināja, ka daži mazie kooperatīvi ir tiem pievienojušies un kļuvuši par biedriem.

Notiek nepārtraukts darbs, lai izveidotu pozitīvu ideju par sadarbību kooperatīvu starpā. Daudzas no šīm darbībām ir Latvijas Lauksaimniecības kooperatīvu apvienības nopelns. Turklāt notiek darbības, lai radītu starptautisku sadarbību ar valstīm, piemēram, jau iepriekš pieminētais 2010. gada sadarbības memorands starp visām trīs Baltijas valstīm.

Latvija

No nozaru viedokļa raugoties, Latvijā ir interesanti kooperatīvu modeļi. Lielākā lauksaimniecības kooperatīvu daļa specializējas piena produktu ražošanā — 21 vēl viens kooperatīvs — LPKS "Laura" — specializējas gan piena ražošanā, gan graudu audzēšanā). Un, lai gan gaļas ražošana (cūku un aitas gaļa, kā arī liellopi) ir ļoti būtiska nozare, ir tikai viens kooperatīvs, kas pārstāv gaļas ražotājus — tas ir "Latvijas aita", un tas apvieno aitas gaļas ražotājus.

Kooperatīvu neesamība šajā nozarē ir skaidrojama ar vairākiem iemesliem. Ka jau tika minēts iepriekš, liela daļa no cūkgaļas ražotājiem ir ārvalstu investori, kuri jau veiksmīgi darbojas pārtikas ķēdē vai arī ražo gaļu vienīgi eksporta vajadzībām. Tiem neredz nepieciešamību veidot jaunus vai pievienoties kādam esošam kooperatīvam. Lai gan aitas gaļas ražošanas apjomi ir auguši, šī nozare Latvijas pārtikas ķēdē vēl nav pietiekami labi attīstīta.

15. LIETUVA

Lietuva

15.1. VISPĀRĪGS RAKSTUROJUMS

Iestāšanās gads ES: 2004

Galvaspilsēta: Viļņa

Kopējā platība: 65 000 km²

Iedzīvotāju skaits: 3,3 miljoni

Valūta: Eirozonas dalībvalsts kopš 2015. gada
(€)

Dalība Šengenas zonā: Kopš 2007. gada
Šengenas zonas dalībvalsts

Avots: http://europa.eu/about-eu/countries/member-countries/lithuania/index_en.htm

Lietuva	2003	2010	Izmaiņas (%)
Saimniecību skaits	272 110	199 910	-26,5
Kopā UAA (ha)	2490 960	2 742 560	10,1
Mājlopi (LSU)	1 174 400	900 080	-23,4
Saimniecībās nodarbināto skaits (pastāvīgais darbaspēks)	539 950	366 090	-32,2
Vidējā vienas saimniecības platība (ha)	9,2	13,7	49,9
UAA uz vienu iedzīvotāju (ha/personu)	0,72	0,82	14,5

Avots: http://epp.eurostat.ec.europa.eu/statistics_explained/index.php/Agricultural_census_in_Lithuania

Lietuva

Lauksaimniecības produkcijas vērtība			% no ES-28
Lauksaimniecības produkcijas vērtība (miljoni EUR), no kuriem:	2013	2 567,2	0,7%
Augkopības produktu vērtība, no kuras:	2013	61,0%	0,8%
Parastie un speltas kvieši	2013	21,5%	2,1%
Eļļas augu sēklas un augļi	2013	8,9%	2,0%
Rupjās lopbarības augi	2013	8,0%	0,8%
Lopkopības izlaide/ produktu vērtība, no	2013	39,0%	0,6%
Piens	2013	19,4%	0,9%
Cūkgaļa	2013	7,2%	0,5%
Mājputnu gaļa	2013	4,6%	0,6%
Bruto pievienotā vērtība pēcbāzes cenām (miljoni eiro)	2013	945,4	0,6%

Avots: http://ec.europa.eu/agriculture/statistics/factsheets/index_en.htm

15.2. BIEDRA ORGANIZĀCIJA

LIETUVOS ŪKININKŪ SAJUNGA LIETUVAS LAUKSAIMNIEKU

APVIENĪBA

K. Donelaičio 2,
LT – 44213 Kaunas

Tālr.: +370 37 22 53 01

Fakss: +370 37 20 85 68

E-pasts: lus@lus.lt Tīmekļa vietne:

www.lus.lt

Priekšsēdētājs: *Jonas TALMANTAS*

Lietuva

**LIETUVOS ŽEMĒS ŪKIO BENDROVIŲ ASOCIACIJA (LŽUBA) (LIETUVAS LAUKSAIMNIECĪBAS
UZŅĒMUMU ASOCIĀCIJA)**

Tilto Nr. 35/4-6

LT- 01101 Vilnius Tālr:
+370.85.2122248

E-pasts: lzuba@post.omnitel.net

Tīmekļa vietne: www.lzuba.lt

Priekšsēdētājs: *Jeronimas Kraujelis*

Ģenerāldirektors: *Jonas Sviderskis*

**LIETUVOS RESPUBLIKOS ŽEMĒS ŪKIO RŪMAI
(LIETUVAS REPUBLIKAS LAUKSAIMNIECĪBAS KAMERA)**

K. Donelaičio Str. 2 LT –
44213 KAUNAS

Tālr.: +370.37.400362
Fakss: +370.37.400350
E-pasts: ruta@zur.lt Tīmekļa vietne:

www.zur.lt

Priekšsēdētājs: *Andriejus Stančikas*

Direktors: *Sigitas Dimaitis*

**"KOOPERACIJOS KELIAS"
(LIETUVAS LAUKSAIMNIECĪBAS KOOPERATĪVU ASOCIĀCIJA)**

K. Donelaičio Str. 2 LT –
44213 KAUNAS

Fax:+370 673 81231

E-pasts: kooperkelias@gmail.com Tīmekļa

vietne: www.koopkelias.lt

Priekšsēdētāja: *Jurate Dovydeniene*

Lietuva

15.3. PĀRTIKAS APGĀDES ĶĒDES ATTĪSTĪBA UN IETEKME UZ LAUKSAIMNIECĪBAS KOOPERATĪVIEM

Lauksaimniecības produktu tendences

Lietuvai 2013. gads lauksaimniecības un pārtikas nozarē bija viens no veiksmīgākajiem. Kaut arī 2013. gadā salīdzinājumā ar 2012. gadu lauksaimniecības, mežkopības un zivsaimniecības radītais iekšzemes kopprodukts pieauga tikai par 1,6%, tomēr šī izaugsme bija ātrāka nekā kopā valstī. Lietuvā 2013. gadā lauksaimniecības un pārtikas nozares eksports pieauga pat par 10,8%. Kopš 2004. gada ir ārējās tirdzniecības bilance lauksaimniecības un pārtikas produktu jomā ir bijusi pozitīva. Tā 2013. gadā tā bija 2,5 reizes augstāka nekā 2009. gadā un veidoja 3385 miljonus litu.

15.4. LAUKSAIMNIECĪBAS PĀRTIKAS TIRGUS UN KOOPERATĪVU ATTĪSTĪBA

15.4.1. Lauksaimniecības kooperatīvu attīstība

Lietuvas lauksaimniecības kooperatīvu asociācija "Kooperācijas kelias" tika izveidota 2000. gadā. Tā ir saimnieciski patstāvīga, bezpeļņas organizācija, kas apvieno Lietuvas lauksaimniecības kooperatīvus (kooperatīvās sabiedrības, kuras veic lauksaimnieciskas un/vai saistītas darbības), lai apmierinātu kopējās vajadzības un sasniegtu to kopējos mērķus. Patlaban asociācija apvieno desmit biedrus — kooperatīvus un kooperatīvās sabiedrības, kuras pārstāv dažādas lauksaimniecības nozares.

Valsts kooperatīvu organizāciju — Lietuvas kooperatīvu konfederāciju 2014. gadā izveidoja trīs ekonomikas nozaru (lauksaimniecības, pārdošanas-patērētāju un kooperatīvo kredītiestāžu) pārstāvji, proti, Lietuvas Lauksaimniecības kooperatīvu asociācija (kura pārstāv labības nozari), Lietuvas Lauksaimniecības kooperatīvu asociācija *Kooperācijas Kelias* (pārstāv pienu un citas lauksaimniecības nozares); kooperatīvā sabiedrība Lietuvas kooperatīvu savienība, kura pārstāv pārdošanas-patērētāju sektoru, kā arī Lietuvas krājaizdevu sabiedrību asociācija, kura pārstāv kredītu nozari.

15.4.2. Svarīgākie statistikas dati par kooperatīviem

Saskaņā ar kooperatīvo sabiedrību un kooperatīvu (*cooperative companies and cooperative* — KSK) darbībām, kas ir noteiktas valsts Kooperatīvu likumā, Lietuvā tiek izveidoti, reģistrēti un darbojas transporta, būvniecības, lauksaimniecības, zivsaimniecības, rūpniecības, tirdzniecības un citi KSK.

Lauksaimniecības KSK ir salīdzinoši plaša darbību joma. Tā ietver laukaugu (graudaugu, augļu un dārzeņu, kartupeļu utt.), lopkopības (piena, gaļas, mājputnu) un zivsaimniecības nozares.

Valsts KSK, kuri darbojas lauksaimniecības un pārtikas nozarēs, īsteno dažādas aktivitātes, sākot ar lauksaimniecības produktu ražošanu un beidzot ar apstrādāto lauksaimniecības produktu pārdošanu, proti, lauksaimniecības produktu ražošanu; lauksaimniecības pakalpojumu sniegšanu; dzīvnieku barības ražošanu; lauksaimniecības produktu (graudu, augļu un dārzeņu, kartupeļu, pienu, dzīvnieku un mājputnu) iepirkšanu un pārdošanu; lauksaimniecības produktu apstrādi; biedru pārstāvēšanu sarunās par cenām, utt.

Ievērojama daļa lauksaimniecības un pārtikas KSK nodarbojas ar lauksaimniecības produktu tūlītējo ražošanu: audzē graudaugus, rapsi, dārzeņus un citas kultūras; audzē un pārdod cūkas, liellopus, govus, pārdod pienu.

Liela daļa no lauksaimniecības un pārtikas KSK saviem biedriem (kā arī dalībniekiem, kas nav to biedri) nodrošina lauksaimniecības (kultivēšanas, sēšanas, ražas novākšanas, barības ražošanas utt.) pakalpojumus.

Lietuva

Lielākā KSK daļa nodarbojas ar to biedru saimniecībās ražoto lauksaimniecības produktu (graudu, kartupeļu, augļu un dārzeņu, piena, liellopu) iepirkšanu un pārdošanu Lietuvas un ārvalstu uzņēmumiem, kuri nodarbojas ar iepriekšminēto produktu apstrādi. Lielākā daļa KSK darbojas iepirkumu sfērā, un tie ir saistīti ar svaigpiena iepirkšanu. Šādus pakalpojumus 2013. gadā nodrošināja 41 KSK. Tādējādi KSK 2013. gadā pārvaldīja 30,5% no kopējā svaigpiena tirgus (saskaņā ar Lietuvas Republikas Lauksaimniecības ministrijas datiem). Vairāk nekā desmit Lietuvas KSK darbojās augļu un dārzeņu, kā arī kartupeļu iepirkumu un tirdzniecības sfērā. Vairāku KSK darbības ietver: dzīvnieku iepirkšanu no to biedriem (kā arī dalībniekiem, kas nav to biedri) un tirdzniecību Lietuvā un ārvalstu tirgos.

Liela daļa KSK nodarbojas ar to biedru ražoto lauksaimniecības produktu iepirkšanu un pārdošanu, kā arī veic citas administratīvas darbības: sniedz to biedriem lauksaimniecības pakalpojumus, ražo lopbarību un ar to apgādā biedrus, un (vai) nodrošina saviem biedriem nepieciešamos resursus.

Cukurbiešu nozare apvieno vairākus KSK, kuri pārstāv to biedru intereses (pārstāvot tos sarunās par iepirkumu cenām ar ražojumu uzpircējiem). Viens kooperatīvs, kas pārstāv svaigpiena nozari, tāpat ir iesaistīts arī citās līdzīgās aktivitātēs.

Lielākie lauksaimniecības kooperatīvi 2013. gadā (pēc apgrozījuma)

Nr. p.k.	Kooperatīva nosaukums	Nozare	Apgrozījums (milj. €)	Biedru skaits	Darbinieku skaits ('000)
1.	Lauksaimniecības kooperatīvs "Pienas LT"	Piens	40,0	211	40
2.	Kooperatīvā sabiedrība "Grūdu centras"	Graudi	37,9	5	40
3.	Lauksaimniecības kooperatīvs "Joniškio aruodas"	Graudu nozare	30,6	52	21
4.	Lauksaimniecības kooperatīvs "Vilkaviškio grūdai"	Graudu nozare	11,9	32	3
5.	Kooperatīvs "Pieno puta"	Piens	9,7	1 104	86
6.	Lauksaimniecības kooperatīvs "Mikoliškio paukštynas"	Mājputnu gaļas nozare	8,4	5	125
7.	Lauksaimniecības kooperatīvs "Viduklė"	Graudu nozare	8,0	15	4
8.	Lauksaimniecības kooperatīvs "Šiaurės aruodai"	Graudu nozare	6,6	23	2
9.	Kooperatīvā sabiedrība "Dzūkijos pienas"	Piens	6,5	795	50
10.	Kooperatīvs "Agroaves group"	Mājputnu gaļas nozare	6,4	5	6

Lietuva

Nr. p.k.	Kooperatīva nosaukums	Nozare	Apgrozījums (milj. €)	Biedru skaits	Darbinieku skaits
11.	Lauksaimniecības kooperatīvs "Agrolit"	Augļi un dārzeņi	5,7	5	2
12.	Kooperatīvs "Pieno gėlė"	Piens	5,2	810	49
13.	Kooperatīvs "Rešketėnai"	Piens	5,0	602	48
14.	Kooperatīvā sabiedrība "Lietuviškas pienelis"	Piens	4,8	922	50
15.	Kooperatīvā sabiedrība "Žemaitijos pašarai"	Graudi	4,8	5	15
16.	Kooperatīvs "Krakių grūdai"	Graudi	4,7	6	9
17.	Lauksaimniecības kooperatīvs "Lit KOOP"	Graudi	3,0	24	6
18.	Kooperatīvs "Šiaulių aruodas"	Graudi	2,9	27	2
19.	Kooperatīvā sabiedrība "Savas derlius"	Augļi un dārzeņi	2,4	7	5
20.	Lauksaimniecības kooperatīvā sabiedrība	Piens	2,1	239	18
21.	Kooperatīvs "Eko Žemaitija"	Piens	2,0	48	12
22.	Kooperatīvs "Pienininkai"	Piens	1,8	23	19
23.	Lauksaimniecības kooperatīvā sabiedrība "Agromega"	Augļi un dārzeņi	1,5	8	5
24.	Kooperatīvā sabiedrība "Žalioji lanka"	Piens	1,2	467	21
25.	Kooperatīvs "EKO tikslas"	Piens	1,2	30	4
26.	Kooperatīvā sabiedrība "Panemunys"	Piens	0,9	119	12
27.	Kooperatīvs "Lietuviški javai"	Graudi	0,9	13	2
28.	Kooperatīvā sabiedrība "Baltoji plunksnelė"	Mājputnu gaļas nozare	0,8	5	81
29.	Lauksaimniecības kooperatīvs "Ēriškių pienas"	Piens	0,8	176	22
30.	Kooperatīvs "Gerkonijų elevatorius"	Graudi	0,7	5	10
31.	Lauksaimniecības kooperatīvs "Suvalkijos daržovės"	Augļi un dārzeņi	0,7	5	4
32.	Lauksaimniecības kooperatīvs "Šilalės Agro"	Gaļa	0,4	6	5

Lietuva

Nr. p.k.	Kooperatīva nosaukums	Nozare	Apgrozījums (milj. €)	Biedru skaits	Darbinieku skaits
33.	Lauksaimniecības kooperatīvs "Pašarai"	Lauksaimniecisko pakalpojumu sniegšana	0,1	7	8
34.	Lauksaimniecības kooperatīvs "Ažuožeriu sultys"	Augļi un dārzeņi	0,1	5	5
35.	Lauksaimniecības kooperatīvs "Šeimos ūkis"	Augļi un dārzeņi	0,1	12	6
36.	Kooperatīvā sabiedrība "Šeduva agro"	Graudi	0,1	9	4
37.	Kooperatīvs "Baltos avies"	Gaļa	0,01	5	1

Lielākie lauksaimniecības kooperatīvi pēc nozares 2013. gadā

Nav	Kooperatīva nosaukums	Nozare	Apgrozījums (milj. €)	Biedru skaits	Darbinieku skaits
Piens					
1.	Lauksaimniecības kooperatīvs "Pienas LT"	Piens	40,0	211	40
2.	Kooperatīvs "Pieno puta"	Piens	9,7	1 104	86
3.	Kooperatīvā sabiedrība "Dzūkijos pienas"	Piens	6,5	795	50
4.	Kooperatīvs "Pieno gėlė"	Piens	5,2	810	49
5.	Kooperatīvs "Rešketėnai"	Piens	5	602	48
Graudi					
1.	Kooperatīvā sabiedrība "Grūdų centras"	Graudi	37,9	5	40
2.	Lauksaimniecības kooperatīvs "Joniškio aruodas"	Graudi	30,6	52	21
3.	Lauksaimniecības kooperatīvs "Vilkaviškio grūdai"	Graudi	11,9	32	3
4.	Lauksaimniecības kooperatīvs "Viduklė"	Graudi	8,0	15	4
5.	Lauksaimniecības kooperatīvs "Šiaurės aruodai"	Graudi	6,6	23	2

Lietuva

Nav	Kooperatīva nosaukums	Nozare	Apgrozījums (milj. €)	Biedru skaits	Darbinieku skaits
Mājputnu gaļas nozare					
1.	Lauksaimniecības kooperatīvs "Mikoliškio paukštynas"	Mājputnu gaļas nozare	8,4	5	125
2.	Kooperatīvs "Agroaves group"	Mājputnu gaļas nozare	6,4	5	6
3.	Kooperatīvā sabiedrība "Baltoji plunksnelė"	Mājputnu gaļas nozare	0,8	5	81
Augļu un dārzeņu nozare					
1.	Lauksaimniecības kooperatīvs	Augļu un dārzeņu nozare	5,7	5	2
2.	Kooperatīvā sabiedrība "Savas derlius"	Augļu un dārzeņu nozare	2,4	7	5
3.	Lauksaimniecības kooperatīvā sabiedrība "Agromega"	Augļu un dārzeņu nozare	1,5	8	5
4.	Lauksaimniecības kooperatīvs	Augļu un dārzeņu nozare	0,7	5	4
5.	Lauksaimniecības kooperatīvs	Augļu un dārzeņu nozare	0,1	5	5
Gaļas nozare					
1.	Lauksaimniecības kooperatīvs	Gaļas nozare	0,4	6	5
2.	"Baltos avies kooperatyvas"	Gaļas nozare	0,01	5	1

*Dati par 2012. gadu

15.5. TIESĪBU AKTI, NODOKĻU PIEMĒROŠANA UN SAISTĪTIE POLITIKAS ASPEKTI

15.5.1. Kooperatīvu tiesiskais regulējums

Saskaņā ar valsts juridiskajām prasībām minimālais biedru skaits kooperatīvā un kooperatīvajās sabiedrībās ir pieci (Lietuvas Republikas Likuma par kooperatīvajām sabiedrībām 3. panta 3. daļa).

Saskaņā ar valsts tiesiskajām prasībām nav noteikta minimālā kapitāla prasība.

KSK kapitālu veido pamatkapitāls un aizdevuma kapitāls.

Visas obligātās prasības (piemēram, ka nosaukumā ir jābūt vārdiem "kooperatīvā sabiedrība" vai "kooperatīvs", jābūt reģistrētiem Juridisko personu reģistrā utt.) ir precizētas Lietuvas Republikas Kooperatīvu likumā.

Lietuva

15.5.2. Valsts tiesiskais regulējums attiecībā uz kooperatīviem

Valsts likums par kooperatīviem	Valsts tiesību akti attiecībā uz lauksaimniecības kooperatīviem	Tiesiskais pamats, kas ietekmē kooperatīvus Civillikums — Komerclikums	Minimālais lauksaimnieku skaits	Minimālā kapitāla prasība (€)
Likums par kooperatīvajām sabiedrībām	Nav		pieci	Tiesību akti to neparedz

15.5.3. Kooperatīvu pārvaldība

Saskaņā ar Likumu par kooperatīviem KSK pārvaldība balstās uz "viens biedrs — viena balss" principu. KSK struktūru veido biedru pilnsapulce, valde, kā arī administrācijas vadītājs.

Ja KSK biedru skaits pārsniedz 100, tad biedru pilnsapulci var aizstāt ar KSK biedru pārstāvju sapulci. KSK biedru pārstāvju sapulcē katram pārstāvim ir viena balss.

Gadījumā, ja KSK biedru skaits ir mazāks par 50, tad KSK statūtiem ir jānosaka, ka valde nav jāveido, un, ka tās funkcijas uzņemas administrācijas vadītājs.

Pieteikšanās ārējam finansējumam ir iespējama — biedri KSK var izsniegt aizdevumus, bet KSK var saņemt aizdevumus no kredītiestādēm.

15.5.4. Nodokļu piemērošana

Vairāk nekā 50% no ar nodokli apliekamo saimniecisko vienību ienākumu taksācijas periodā veido lauksaimnieciskās darbības, tostarp KSK ienākumi no pārdotajiem lauksaimniecības produktiem, ko tie ir ieguvuši no biedriem, un tiem piemēro 5% nodokļu likmi (standarta ienākuma nodokļa likme — 15%).

Ar nodokli neapliekamie personu ienākumi ietver ar nodokli apliekamus ienākumus no lauksaimnieciskajām darbībām, no kurām gūst labumu cilvēki, un kurus izmaksā KSK biedriem, sadalot šāda KSK peļņu, un taksācijas periodā, par kuru ir veiktas izmaksas, KSK peļņai tiek piemērota iepriekšminētā 5% nodokļa likme.

Pašreizējā valsts nodokļu sistēma nav īpaši labi pielāgota lauksaimniecības kooperatīvu īpatnībām. Patlaban kooperatīviem netiek piemēroti kādi saistoši nodokļu atvieglojumi, kas mudinātu lauksaimniekus sadarboties.

Lietuvas Republikas Likuma par kooperatīviem 12. panta 3. daļā ir noteikts: "atskaitījumi no rezerves kapitāla kooperatīvajām sabiedrībām ir obligāti, līdz to rezerves kapitāls veido 1/10 daļu no kopējās pašu kapitāla vērtības. Obligātie atskaitījumi rezerves kapitālam nedrīkst būt mazāki par 5% no tīrā peļņas.

Lietuva

15.5.5. Finansēšana

Lauksaimniecības kooperatīvi saskaras ar finansējuma pieejamības problēmām, ja runājam par situācijām, kad kooperatīvi cenšas saņemt banku aizdevumus.

Galvenais lauksaimniecības kooperatīvu mērķis ir nodrošināt peļņu nevis pašam kooperatīvam, bet gan tā biedriem lauksaimniekiem. Tāpēc kooperatīvu peļņa ir minimāla. Tomēr gadījumā, ja kooperatīvam ir nepieciešams bankas aizņēmums, tad banka parasti neuzskata lauksaimniecības kooperatīvu par kvalificētu aizņēmuma saņēmēju tā ļoti ierobežotās peļņas dēļ.

Iepriekšminētā situācija ir saistīta ar lauksaimniecības kooperatīvu īpašo juridisko formu, kā arī šādu kooperatīvu specifisko mērķu dēļ. Lauksaimniecības kooperatīvu apvienības arī nevar pretendēt uz banku aizdevumu saņemšanu jebkādu darbību finansēšanai, jo tās ir bezpeļņas organizācijas.

15.6. POLITIKAS APSVĒRUMI

15.6.1. Konkurētspēja pārtikas ķēdē

Kooperatīvu uzņēmējdarbība

Saskaņā ar Lietuvas Republikas Likuma par kooperatīviem 2. panta 2. daļu kooperatīvā sabiedrība (kooperatīvs) ir privātpersonu un (vai) juridisko personu juridiski izveidots uzņēmums Lietuvas Republikā vai citā ES dalībvalstī, vai Eiropas Ekonomiskās zonas valstī, ko izveido juridiskas vienības vai citas organizācijas un to meitasuzņēmumi, kas ir izveidots, lai apmierinātu to biedru ekonomiskās, sociālās un kultūras vajadzības. Šāda uzņēmuma biedri iegulda savus līdzekļus, lai izveidotu kapitālu, daļa riskus un saņem labumus atbilstoši biedru preču un pakalpojumu apgrozījumam šajā uzņēmumā, aktīvi piedaloties kooperatīvās sabiedrības pārvaldībā.

Lietuvas lauksaimniecības un pārtikas KSK uzņēmējdarbības apmēri pieaug, bet tie joprojām ir nepietiekami. Dažu KSK biedriem trūkst prasmju un apņemšanās pieņemt atbilstīgus lēmumus, tādējādi ļaujot nolīgt profesionālus vadītājus. Turklāt nav viegli atrast šādus profesionālus vadītājus, kuri uzņemtos vadīt kooperatīvās sabiedrības. Tādēļ daudzi no jaunajiem reģistrētajiem KSK atliek darbību uzsākšanu, vai arī uzsāk šo darbību un pēc dažiem gadiem to pārtrauc, vai arī bankrotē.

Lietuvas svaigpiena iepirkumu kooperatīvs *Pieno Puta* ir iegādājies piena pārstrādes uzņēmumu *Bagaslaviškio Pieninė*, veicis ieguldījumus šī uzņēmuma modernizācijā, un šobrīd nodarbojas ar svaigpiena apstrādi, iepērkot to no kooperatīva biedriem. Līdz šim tas ir vienīgais pārstrādes uzņēmums, kas pieder lauksaimnieku kooperatīvam.

15.6.2. Galvenie darbības virzieni

Daži Lietuvas lauksaimniecības un pārtikas KSK ir dažādu apvienību un asociāciju biedri. Šādas apvienības balstās uz nozares (uz darbību balstītu) principu, kas redzams pēc to biedriem.

Kooperatīvo sabiedrību apvienība Plungė-Loiret (reģistrēta 1999. gadā) apvieno lauksaimniecības KSK, sniedzot pakalpojumus to biedriem. Lietuvas Lauksaimnieku kooperatīvu apvienība *Kooperacijos Kelias* (reģistrēta 2000. gadā) apvieno KSK, kuri darbojas piena un citās lauksaimniecības nozarēs. Lietuvas piena ražotāju apvienība *Karvutė* (reģistrēta 2004. gadā) apvieno piena ražotāju KSK. Lietuvas Lauksaimniecības kooperatīvu apvienība (reģistrēta 2012. gadā) apvieno graudaugu ražotāju KSK, kuri darbojas dažādos Lietuvas reģionos.

Lietuva

Iepriekšminētās apvienības un asociācijas nav komerciālas — to galvenā darbības joma ir pārstāvēt to biedru KSK dažādās organizācijās (gan valsts, gan nevalstiskās, piemēram, Zemkopības kamerā).

Lietuvas Lauksaimniecības kooperatīvu asociācija *Kooperācijas Kelijs* kopš 2004. gada ir *Copa-Cogeca* biedra organizācija. Galvenais šīs dalības mērķis ir panākt, lai kopējā lauksaimniecības politika būtu labvēlīga Lietuvas lauksaimniecības kooperatīviem, lauksaimniekiem un lauku kopienai, aktīvi piedalīties tiesību aktu un lēmumu pieņemšanas procesā, nodrošinot visu Lietuvas lauksaimniecības kooperatīvu interešu pārstāvēšanu.

15.6.3. Apmācības

Mūsu organizācija pagaidām nepiedāvā apmācību programmas mūsu biedriem, lai gan atzīst, ka tas būtu noderīgi. Īpaši nepieciešamas būtu apmācību programmas, kas ir vērstas uz kooperatīvu vadītāju profesionalitātes celšanu.

Lietuvas Republikas Lauksaimniecības ministrija 2002. gadā izstrādāja vairākas apmācību programmas ("Kooperatīvu pārvaldības un kontroles organizācija", "Kooperatīvu sadarbība un izveide", "Kooperēšanās lauksaimniecībā").

Ar lauksaimniecības kooperatīviem saistīto informēšanu, konsultēšanu, apmācīšanu un izglītošanu vada Lauksaimniecības kamera.

Viļņas kooperatīvu koledžā, ko izveidoja Lietuvas kooperatīvu apvienība, ir mācību pieejamas programmas, kas ir paredzētas kooperatīvu speciālistiem.

Eiropas mācību programma kooperatīvu vadītājiem būtu ļoti noderīga, jo apvienošanās kooperatīvos Lietuvā ir samērā jauna parādība. Lietuvas lauksaimniecības kooperatīvi būtu ļoti ieinteresēti gūt pieredzi no citu ES dalībvalstu kooperatīviem, kuriem ir senas lauksaimnieku kooperēšanās tradīcijas.

15.6.4. Kooperatīvu ieguldījumi jaunās aktivitātēs

Lietuvas KSK pārvērš ieguldījumus par jaunām aktivitātēm. Vairāku KSK aktivitātes, kuras ir izveidojuši lauksaimnieki un citas lauksaimniecības struktūras, ir saistītas ar atjaunojamiem energoresursiem.

15.6.5. Starptautiskā darbība

Lietuvas lauksaimniecības kooperatīvi cieši sadarbojas un komunicē ar pārējo Baltijas valstu (Latvijas un Igaunijas) kooperatīviem, kolēģiem regulāri apmainoties ar informāciju. Tomēr šī sadarbība nav juridiski saistoša.

15.6.6. Jaunu kooperatīvu vai ražotāju organizāciju izveidošana

Līdz šim Lietuvas lauksaimniecības struktūras (lauksaimnieki, lauksaimniecības uzņēmumi un citi lauksaimniecības produkcijas ražotāji) ir veidojuši tikai KSK. Lietuvā līdz šim nav dibinātas ražotāju organizācijas. Pēdējo desmit gadu laikā katru gadu tiek izveidotas no 10 līdz 30 jaunas kooperatīvās sabiedrības. Tomēr tikai viens kooperatīvs Lietuvā ir atzīts par ražotāju grupu (un tas darbojas dārzenu nozarē).

Lietuva

15.6.7. Citi lauksaimniecības kooperatīvu mērķi

Lietuvas lauksaimniecības kooperatīviem ir cieša saikne ar lauku kopienām. Tie nodrošina finansiālu atbalstu dažādiem festivāliem un kultūras pasākumiem, kurus organizē lauku kopienas, kā arī finansē dažādus vides projektus. Lietuvas lauksaimniecības kooperatīvi 2012. (starptautiskajā kooperatīvu) gadā ir izveidojuši Kooperatīvu parku (kas simbolizē sadarbību lauksaimniecības nozares spēlētāju, pārdošanas un krājaizdevu sabiedrību starpā). Lietuvas lauksaimniecības kooperatīvi arī dzan finansē dažādus projektus, kas ir paredzēti cilvēkiem ar invaliditāti.

Turklāt kooperatīvi saviem biedriem izplata svarīgu informāciju, kā arī nodrošina informāciju, kas uzsver kooperatīvu sniegto labumu sabiedrībai. Kooperatīvi lielā ziņā ir galvenais informācijas un saziņas avots lauku sabiedrībā.

Kooperatīvi arī nodrošina informāciju saviem biedriem par juridiskajiem un ar nodokļiem saistītajiem jautājumiem — vai tas būtu tiešas saziņas veidā ar lauksaimniekiem, vai arī sapulču un kooperatīvu pasākumu veidā. Tāpat tie arī atjaunina informāciju savās tīmekļa vietnēs.

Lietuvas Lauksaimniecības kooperatīvu apvienība *Kooperācijas Kēlijs* saviem biedriem nepārtraukti nodrošina svarīgu informāciju par visiem būtiskākajiem jautājumiem — tā biedriem ir galvenais informācijas avots. Turklāt apvienība informē sabiedrību par tās biedru darbībām, ieguvumiem no kooperēšanās u.c.

15.6.8. KLP reformas ietekme uz kooperatīviem

Ņemot vērā RO lomu, visās nozarēs (tā kā lauku attīstības pasākumi sekmēs jaunu ražotāju grupu izveidošanu), ir sagaidāms, ka KLP reformai būs pozitīva ietekme uz kooperatīviem.

15.6.9. Galvenie politikas uzdevumi ES līmenī

Cogeca galvenajam politikas mērķim būtu jābūt ES lauksaimnieciskās produkcijas un pārtikas ražotāju konkurētspējas nostiprināšana pasaules tirgos.

ĀRSKAT

16. LUKSEMBURGA

Luksemburga

16.1. VISPĀRĪGS RAKSTUROJUMS

Iestāšanās gads ES: Dibinātājvalsts (1952)

Galvaspilsēta: Luksemburga

Kopējā platība: 2 586 km²

Iedzīvotāju skaits: 0,5 miljoni

Valūta: Eirozonas dalībvalsts kopš 1999. gada (€)

Dalība Šengenas zonā: Šengenas zonas dalībvalsts kopš 1985. gada

Avots: http://europa.eu/about-eu/countries/member-countries/luxembourg/index_en.htm

Luksemburga	2000	2010	Izmaiņas (%)
Saimniecību skaits	2 740	2 200	-19,7
Kopā UAA (ha)	127 400	131 110	2,9
Mājlopi (LSU)	172 140	167 660	-2,6
Saimniecībās nodarbināto skaits (pastāvīgais darbaspēks)	6 290	4 930	-21,1
Vidējā vienas saimniecības platība (ha)	43	60	28,2
UAA uz vienu iedzīvotāju (ha/personu)	0,29	0,23	

Avots: http://epp.eurostat.ec.europa.eu/statistics_explained/index.php/Agricultural_census_in_Luxembourg

Luksemburga

Lauksaimniecības produkcijas vērtība			% no ES-28
Lauksaimniecības produkcijas vērtība (miljoni EUR), no kuriem:	2013	429,6	0,1%
Augkopības produktu vērtība, no kuras:	2013	53,6%	0,1%
Rupjās lopbarības augi	2013	37,0%	0,6%
Vīns	2013	5,1%	0,1%
Parastie un speltas kvieši	2013	3,9%	0,1%
Lopkopības izlaide/ produktu vērtība, no	2013	46,4%	0,1%
Piens	2013	25,0%	0,2%
Liellopi	2013	13,5%	0,2%
Cūkgāja	2013	6,3%	0,1%
Bruto pievienotā vērtība pēcbāzes cenām (miljoni eiro)	2013	123,4	0,1%

Avots: http://ec.europa.eu/agriculture/statistics/factsheets/index_en.htm

16.2. BIEDRA ORGANIZĀCIJA

CENTRALE PAYSANNE LUXEMBOURGEOISE (C.P.L.) LUKSEMBURGAS LAUKSAIMNIEKU SAVIENĪBA

Agrocenter, B.P. 48 LU –
7501 MERSCH

Tālr.: +352 32 64 64 480
Fakss: +352 32 64 64 481
E-pasts: jwillems@cepal.lu

Tīmekļa vietne: www.centralepaysanne.lu

Priekšsēdētājs: *Marc FISCH*
Direktors: *Josiane WILLEMS*

Luksemburga

16.3. LAUKSAIMNIECĪBAS PĀRTIKAS TIRGUS UN KOOPERATĪVU ATTĪSTĪBA

16.3.1. Lauksaimniecības kooperatīvu attīstība

Šīs sadaļas galvenie aspekti ir Luksemburgas kooperatīvu tipi un to nozīme. Lauksaimniecībā kooperatīviem vienmēr ir bijusi svarīga loma. Vairāk nekā 100 gadus tie attīstīja savu darbību, nebūdami saistīti ar politiskajām partijām. Mūsdienās tie ir galvenie Luksemburgas lauksaimniecības tirgus dalībnieki.

16.3.2. Kooperatīvu veidi

Galvenie atzari ir piens, vīns, graudaugi, sēklas, gaļa (liellopi, cūkas vai aitas), kartupeļi, augļi un dārzeņi. Svarīgākie kooperatīvi, ņemot vērā to ekonomisko stāvokli, ir *Luxlait* piena nozarē, *Les Domaines Vinsmoselle* vīna nozarē un *Verband* graudaugu un lopbarības nozarē.

Galvenās kooperatīvu funkcijas ir lauksaimniecības produktu apstrāde un tirdzniecība. Turklāt tie saimniecībām nodrošina lauksaimniecības izejvielas un tehniskās nodrošināšanas pakalpojumus.

Luksemburgas valsts teritorijas ierobežotā izmēra dēļ gandrīz visus kooperatīvus un lauksaimniecības apvienības dibina to attiecīgajā ģeogrāfiskajā vietā; tomēr daži kooperatīvi koncentrē savu darbību vienā vai vairākos ģeogrāfiskajos reģionos. Tā tas ir reģionālo produktu veicināšanā specializējušos kooperatīvu gadījumā. Valsts politika attiecībā uz kooperatīvu un lauksaimniecības apvienību veicināšanu ir nacionāla.

Ciktāl tas attiecas uz finanšu/īpašumtiesību struktūrām, Luksemburgā ir sastopami dažādu veidu kooperatīvi. Tiesiskajā regulējumā tiek nodalīts *société* kooperatīvs, kooperatīvs un *association agricole*. Kooperatīvs var piedalīties, kā daļa no tā mērķiem, citu uzņēmumu kapitālā (neatkarīgi, vai tas ir, vai nav kooperatīvs).

Banque Raiffeisen ir būtisks lauksaimniecības nozares kooperatīvu partneris finanšu jomā arī ir "société kooperatīvs".

16.3.3. Svarīgākie statistikas dati par kooperatīviem

Lielāko lauksaimniecības kooperatīvu saraksts pēc nozares (cooperatives ou sociétés cooperatives) attiecībā uz šajā projektā apskatītajām nozarēm

Nozare	Kooperatīva nosaukums
Labība	<i>de Verband</i>
	<i>Luxemburger Saatbaugenossenschaft (LSG)</i>
	<i>R-W-G, Raiffeisen-Wuere-Genossenschaft</i>

Luksemburga

Nozare	Kooperatīva nosaukums
Augļi un dārzeņi	<i>Synplants</i> (kartupeļu augi) <i>BEOLA</i> (augu eļļa, pasta un sinepes) <i>Obstbaugenossenschaft Steinsel</i> (augļu kooperatīvs)
Bioloģiskā lauksaimniecība	<i>Bio-Bauern Genossenschaft Lëtzebuerg</i>
Vīns	<i>Les Domaines de Vinsmoselle</i>
Piena produkti	<i>Luxlait</i> <i>Procola</i> (ARLA, <i>Pronsfeld</i> meitasuzņēmums) <i>Corelux</i> (<i>Hochwald-Gruppe</i> meitasuzņēmums) <i>Fairkooperativ</i>
Liellopi	<i>Convis</i> <i>Les Patrons bouchers du Nord</i>
Cūkgaļa	<i>Convis</i> <i>Cochy</i> <i>Les Patrons bouchers du Nord</i>
Pakalpojumi	<i>Maschinen- und Betriebshilfsringe</i> <i>Delpa</i>

16.4. TRANSNACIONĀLIE KOOPERATĪVI

Daudzi no kooperatīviem darbojas starptautiskā mērogā. Vairumā gadījumu kooperatīvu ārvalstu darbība aprobežojas ar tirgdarbību, tirdzniecību un pārdošanu. Parasti tie iepērk lauksaimniecības produktus no lauksaimniekiem, vai arī saimniecības apgādā ar precēm. Tomēr aug to kooperatīvu skaits, kuriem ir darījumu attiecības ar lauksaimniekiem citās ES dalībvalstīs. Šos kooperatīvus sauc par transnacionāliem kooperatīviem. Tie var būt tirdzniecības kooperatīvi, bet iepirkt produkciju no lauksaimniekiem dažādās valstīs, vai arī tie var būt apgādes kooperatīvi, kuri pārdod lauksaimniecības izejvielas lauksaimniekiem dažādās valstīs.

Luksemburga

Viena no šādām starptautisko kooperatīvu grupām ir tā saucamie transnacionālie kooperatīvi. Šie kooperatīvi ne tikai slēdz līgumus ar lauksaimniekiem par to produkcijas iepirkšanu, vai tiem pārdod izejvielas, bet kooperatīviem ar šiem piegādātājiem vai iepircējiem — lauksaimniekiem ir uz līdzdalību balstītas attiecības. Rezumējot — transnacionāla kooperatīva biedri atrodas vairāk nekā vienā valstī.

Nākamajā tabulā ir uzskaitīti ārvalstu transnacionālie kooperatīvi un starptautiskie kooperatīvi, kuri darbojas Luksemburgā. Šie kooperatīvi ir no citām ES dalībvalstīm, kuri pievienojās Luksemburgai, lai pa tiešo tirgotos ar lauksaimniekiem, vai nu kā ar biedriem, vai ar klientiem, ar kuriem ir noslēgtas līgumiskas attiecības.

Ārvalstu starptautiskie kooperatīvi un starptautiskie kooperatīvi, kas tirgojas ar Luksemburgas lauksaimniekiem

Kooperatīva nosaukums	Izcelsmes valsts	Nozare(s)
<i>ARLA, Pronsfeld</i>	Dānija	Piens

ARLA 2014. gadā pārņēma Vācijas Pronsfeldā bāzēto *Milch Union Hocheifel* kooperatīvu. ARLA Luksemburgā ir meitasuzņēmums, kura nosaukums ir *PROCOLA*, un tā ir *agricole* apvienība. *PROCOLA* pieder apmēram 39,50% Luksemburgas piena kvotu, uzreiz pēc *Luxlait (association agricole)*, kuram pieder 45,24% kvotu.

Transnacionālie kooperatīvi un starptautiskie kooperatīvi no Luksemburgas, kuriem ir darījumi ar lauksaimniekiem citās valstīs

Kooperatīva nosaukums	Reģistrācijas valsts	Iesaistītā(-s) nozare(s)
<i>de Verband</i>	Vācija, Beļģija, Francija	Graudaugu barība, dzīvnieku barība, mēslošanas līdzekļi...
<i>Luxemburger Saatbaugenossen-schaft (LSG)</i>	Vācija, Beļģija, Francija	Labība
<i>BEOLA</i>	Beļģija	Augu eļļa, pasta, sinepes

Transnacionālie un starptautiskie kooperatīvi, kuru mītnes valsts ir Luksemburga, kļuva transnacionāli, sākot sadarboties ar biedriem citās valstīs, un/vai veicot darījumus ar lauksaimniekiem citās valstīs, kuri nav to biedri.

Iepriekšminētie kooperatīvi ir internacionāli, jo tie visi sadarbojas ar lauksaimniekiem citās ES dalībvalstīs. Tomēr, lai kooperatīvu varētu uzskatīt par transnacionālu, tā biedriem ir jāatrodas vairāk nekā vienā valstī. Tas ir arī ARLA gadījumā, kuram Luksemburgā ir meitasuzņēmums (*PROCOLA*).

Luksemburga

Tā tas ir arī *de Verband un Luxemburger Saatbaugenossenschaft (LSG)* gadījumā, kuru biedri ir Vācijā un Francijā. Tas gan neattiecas uz *Beola*, kas tikai sadarbojas ar Beļģijas lauksaimniekiem, neuzņemot tos kā biedrus.

16.5. TIESĪBU AKTI, NODOKĻU PIEMĒROŠANA UN SAISTĪTIE POLITIKAS ASPEKTI

16.5.1. Uzraudzība

Lauksaimniecības nozarē ir jānošķir *sociétés coopératives*, kooperatīvus un apvienības.

Kooperatīvos vai lauksaimniecības apvienībās lēmumu pieņemšanas process ir balstīts uz uzņēmuma statūtu noteikumiem. Piemēram, kooperatīva biedru vecums, to saimniecību lielums un citi kritēriji var ietekmēt lēmumu pieņemšanu, ja tas tā ir noteikts statūtos.

16.6. POLITIKAS APSVĒRUMI

16.6.1. Konkurētspēja pārtikas ķēdē

Tā kā trūkst statistikas datus, nav viegli precīzi noteikt, kāds ir kooperatīvu un lauksaimniecības apvienību stāvoklis Luksemburgas pārtikas ķēdē. Tomēr salīdzinoši spēcīgā kvalitātes un veicināšanas politika, veicināšanas koncepciju izstrāde, kā arī kvalitātes marķējumu izstrāde (*produits du terroir* utt.), lielā mērā palīdz stiprināt no Luksemburgas lauksaimniekiem nākušo produktu tirgus pozīcijas.

16.6.2. Nozares analīze

Vīns

Vīns ir būtiska Luksemburgas nozare; tā ir galvenā lauksaimniecības darbība ārpus Mozeles (*Moselle*), un ir ļoti būtiska tūrismam. Vīns un *crémant* vīns ir galvenais Luksemburgas lauksaimniecības eksporta produkts.

Šīs nozares lielākā daļa ir organizēta ap galveno kooperatīvu — *Les Domaines de Vinsmoselle*. Visi bijušā vietējā kooperatīva biedri kopš 2012. gada ir kļuvuši par *Vinsmoselle* biedriem, un tādējādi tieši nosaka vīnogu cenas.

Liellopu gaļa un cūkgaļa

Kooperatīvi aktīvi darbojas liellopu gaļas un cūkgaļas nozarē. Pat, ja tie nav vienīgie nozares tirgus dalībnieki, tie ir lielākie.

Luksemburga

Nozīmīgākais valsts kooperatīvs ir *CONVIS*, lai gan *Coopérative des Patrons Bouchers du Nord* arī ir svarīgs kooperatīvs gaļas nozarē, kurš pieder un kuru pārvalda miesnieki.

Piens

Lopu audzēšana notiek visā valstī, un piens ir galvenais lauksaimnieciskās ražošanas produkts. Tas izskaidro, kāpēc *Luxlait* ir valsts lielākais kooperatīvs, kura apgrozījums pārsniedz simts miljonus eiro. *Luxlait* saņem 44% no Luksemburgas kvotām. Tā pārveidošanas process un klātbūtne Luksemburgas tirgū ļāva *Luxlait* kļūt par nozares tirgus lielāko spēlētāju. *Luxlait* sadarbojas tikai ar Luksemburgas ražotājiem un produkcijas nodrošinātājiem, no kuriem visi ir lauksaimniecības apvienības biedri.

16.6.3. Kooperatīvu darbības rezultāti

Lauksaimniecības kooperatīvu (un apvienību) nozīme ir būtiska, pat, ja ir sarežģīti būt precīziem, jo trūkst oficiālu statistikas datu. Galvenajās nozarēs kooperatīvi ir vissvarīgākie transformācijas un/vai tirdzniecības dalībnieki. Vēsturiski Luksemburga bija nabadzīga valsts ar lielām meža platībām. Luksemburga ieguva bagātību no ekonomiskajām darbībām — sākotnēji no melnās metalurģijas un pēc tam no banku un finanšu pakalpojumu sniegšanas. Salīdzinošā lauksaimniecības nabadzība, iespējams, ir iemesls, kāpēc lauksaimnieki sāka apvienoties un kooperatīvi sāka iegūt nozīmi. Citiem vārdiem sakot, kooperatīvi ir salīdzinoši spēcīgi tieši valsts nelielā tirgus dēļ. Tāpat ir svarīgi piezīmēt, ka ar kooperatīviem nesaistītu uzņēmējdarbību Luksemburgas lauksaimniecībā īsteno citu lielāku reģionu (Beļģijas, Vācijas, Francijas un Luksemburgas) uzņēmēji.

17. UNGĀRIJA

Ungārija

17.1. VISPĀRĪGS RAKSTUROJUMS

Iestāšanās gads ES: 2004

Galvaspilsēta: Budapešta

Kopējā platība: 93 000 km²

Iedzīvotāju skaits: 10 miljoni

Valūta: forints (*Ft*)

Dalība Šengenas zonā: Šengenas zonas dalībvalsts kopš 2007. gada

Avots: http://europa.eu/about-eu/countries/member-countries/hungary/index_en.htm

Ungārija	2000	2010*	Izmaiņas (%)
Saimniecību skaits	966 920	576 790	-40,3
Kopā UAA (ha)	4 555 110	4 612 360	1,3
Mājlopi (<i>LSU</i>)	3 097 540	2 483 790	-19,8
Saimniecībās nodarbināto skaits (pastāvīgais darbaspēks)**	1 464 670	1 143 480	-21,9
Vidējā vienas saimniecības platība (ha)	4,7	8,0	69,7
UAA uz vienu iedzīvotāju (ha/personu)	0,45	0,46	3,4

*Dati par kopīgo zemi nav iekļauti **Datiem par darbaspēku pārskata gadi ir 2003. un 2010.

Avots: http://epp.eurostat.ec.europa.eu/statistics_explained/index.php/Agricultural_census_in_Hungary

Ungārija

Lauksaimniecības produkcijas vērtība			% no ES-28
Lauksaimniecības produkcijas vērtība (miljoni EUR), no kuriem:	2013	6 987,5	1,9%
Augkopības produktu vērtība, no kuras:	2013	64,2%	2,2%
Graudu kukurūza	2013	15,4%	8,9%
Parastie un speltas kvieši	2013	11,8%	3,2%
Eļļas augu sēklas un augļi	2013	10,7%	6,7%
Lopkopības izlaide/ produktu vērtība, no	2013	35,8%	1,5%
Mājputnu gaļa	2013	11,2%	3,7%
Cūkgaļa	2013	9,8%	1,8%
Piens	2013	8,0%	1,0%
Bruto pievienotā vērtība pēcbāzes cenām (miljoni eiro)	2013	2 621,0	1,7%

Avots: http://ec.europa.eu/agriculture/statistics/factsheets/index_en.htm

17.2. BIEDRA ORGANIZĀCIJA

MAGYAR GAZDAKÖRÖK ÉS GAZDASZÖVETKEZETEK ORSZÁGOS SZÖVETSÉGE (MAGOSZ)

(UNGĀRIJAS LAUKSAIMNIEKU BIEDRĪBU UN KOOPERATĪVU ASOCIĀCIJA)

Nádor street 32
HU - 1051 BUDAPEST

Tālr./Fakss: +36 1 269 1243
E-pasts: zsil@axelero.hu

Tīmekļa vietne: www.gazdakorok.hu

Priekšsēdētājs: *István Jakab*

Ungārija¹

17.3. PĀRTIKAS APGĀDES ĶĒDES ATTĪSTĪBA UN IETEKME UZ LAUKSAIMNIECĪBAS KOOPERATĪVIEM

Lauksaimniecības produktu tendences

Laika posmā no 2001-2009. gadam ir augusi vienīgi graudaugu, augļu un dārzeņu, kā arī aitu nozares produkcijas izlaide. Tam noteikti ir daudz skaidrojumu, bet KLP un tā instrumenti (TKO, atšķirīgas atbalsta programmas dažādām nozarēm utt.), līdztekus izmaiņām un pasaules ekonomikas krīzei, visticamāk, ir ietekmējušas nozares attīstību.

17.4. LAUKSAIMNIECĪBAS PĀRTIKAS TIRGUS UN KOOPERATĪVU ATTĪSTĪBA

17.4.1. Lauksaimniecības kooperatīvu attīstība

Kooperatīvu veidi

Ungārija darbojas apmēram 5000 kooperatīvu. Kooperatīvu īpatsvars lauksaimniecībā ir salīdzinoši augsts, lai gan to skaits samazinās (skatīt tālāk ziņojumā). Kooperatīvi, kas ir saistīti ar lauksaimniecību vai lauku apvidiem, aktīvi darbojas mazumtirdzniecībā (piemēram, *AFÉSZ-Coop Group*), lauksaimniecībā (piemēram, RO, RG un pārveidotie "ražošanas tipa" kooperatīvi utt.).

Laikaposmā no pievienošanās ES (2004. gadā) līdz 2009. gadam, lauksaimniecības kooperatīvu skaits ir samazinājies par 700.

Ungārijā ir trīs izplatītākie lauksaimniecības kooperatīvu veidi:

- "Ražošanas tipa" kooperatīvi (Ungārijā zināmi kā *TSZ*), kas lielākoties ir arī daudznozaru kooperatīvi, un tikuši pārveidoti nemitīgo ar kooperatīviem saistīto tiesību aktu izmaiņu rezultātā. Atskaitot dažus nelielus nodokļu atvieglojumus (sīkāku informāciju skatīt 3. sadaļā — Politikas pasākumi un juridiskie aspekti) tie šobrīd nesaņem nekādu atbalstu (2011. g.).
- Apgādes un tirdzniecības kooperatīvi (ungāru valodā — *BÉSZ*) ir izveidoti pēc teritoriālā principa (tas ir, integrē vairākas darbības un tirdzniecības kanālus), un tie šobrīd nesaņem nekādu atbalstu (2011. gads).
- "Jaunā" rietumnieciskā tipa tirdzniecības kooperatīvi, piemēram, RO (ungāru valodā — *TÉSZ*) un RG (ungāru valodā — *termelői csoport*), kuri bieži vien ir vērsti uz vienu tirdzniecības kanālu un saņem atbalstu no ES un valsts budžeta. Tie galvenokārt ir tirdzniecības un/vai apgādes kooperatīvi, kuri paši neražo produktus, bet sniedz atbalstu lauksaimnieciskās ražošanas darbībām.

¹ Avots: Szabó, G. G., (2012). *Support for Farmers' Cooperatives; Country Report Hungary*. Wageningen: Wageningen UR.

Ungārija

"Ražošanas tipa" kooperatīvi lauksaimniecībā

Daži no "lauksaimniecības kooperatīviem" (pēcteči privatizētajām organizācijām, bijušie sociālisma "ražošanas tipa" kooperatīvi) ir "daudznozaru" kooperatīvi, un tie ir uzņēmušies arī citus pienākumus, ne tikai ražošanas organizēšanu, piemēram, tie sniedz tehniskās nodrošināšanas pakalpojumus, veic sarunas par nomas maksām par lauksaimniecībā izmantojamo platību tirgū, nodrošina tirdzniecību un produkcijas uzglabāšanu, finanšu pakalpojumus utt.

"Ražošanas tipa" kooperatīvu skaits Ungārijas lauksaimniecībā

Neskatoties uz to, ka ir ļoti sarežģīti nosaukt precīzu kooperatīvu skaitu, var secināt, ka (aktīvo) kooperatīvu skaits, jo īpaši ražošanas tipa kooperatīvu skaits sarūk, un tas ir redzams tālāk tekstā.

"Aktīvo jeb funkcionējošo" kooperatīvu skaits lauksaimniecības, mežsaimniecības un zivsaimniecības jomā

Juridiskā forma	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008
Kooperatīvs	1225	1049	992	903	811	705	663

Avots: Saīsinātā un tulkotā *Kapronczai* versija (2010: L 75. pants, 55 tabula)

Saistībā ar iepriekšminēto tabulu, redzams, ka vairums kooperatīvu ir "ražošanas tipa", tomēr šī uz mutiski sniegtām ziņām balstītā informācija, vēl ir jāapstiprina.

Šī tipa kooperatīvu galvenie produkti ir graudaugi, eļļas augu sēklas un citas kultūras, kā arī tādas, kuras iespējams kultivēt ar lauksaimniecības tehniku. Tāpat viņi arī iznomā zemes gabalus no saviem biedriem, kā arī no citiem zemes īpašniekiem un apstrādā milzīgas lauksaimniecības platības (1000 līdz 2000 hektāriem un lielākas).

Jāpiemin, ka "ražošanas tipa" kooperatīvu gadījumā — atšķirībā no trīsdimensionālajām biedru kooperatīvu attiecībām (produkts, kapitāls un kontrole) — ir arī vēl citas, kas visu sekmēšanas plānu padara ļoti sarežģītu. Tās ir biedru-darbinieku attiecības, jo lielākā daļa biedru vienlaikus ir arī darbinieki savā uzņēmumā (kooperatīvā). Tas ir viens no iemesliem, kāpēc šī veida kooperatīvi lielākoties nav efektīvi, jo stimuli šajās organizācijās parasti ir diezgan sarežģīti. Pēc pirmās kooperatīvu piespiedu pārveides 1992. gadā, lielākajai daļai kooperatīvu biedru interese par tādiem palikt, bija alga, ko tie saņēma kā darbinieki.

Apgādes un tirdzniecības kooperatīvi

Daži no piegādes un tirdzniecības kooperatīviem (ungāru valodā — *BÉSZ*) ir tikuši pārveidoti par RG vai RO (skatīt tālā ziņojumā). Interesanti, ka tie netika reģistrēti kā lauksaimniecības organizācijas, tādējādi tie savā veidā nozuda no redzesloka, lai gan daži no tiem joprojām saņem atbalstu, ko tie to ieguva uz piecu gadu periodu 2007. gadā vai agrāk.

Ungārija

Tirdzniecības vai "jaunie" rietumnieciskie kooperatīvi

Tirdzniecības kooperatīvi (dažreiz saukti par "ražotāju grupām" —RG un ražotāju organizācijas — RO), kuras saņem atbalstu no ES (ar KLP noteiktās TKO starpniecību) un valsts budžeta (RO), ir "jaunā veida" kooperatīvi, no kuriem lielākā daļa ir specializējušies uz vienas vai dažu preču tirdzniecību graudu, cukura, cūkgaļas, aitas gaļas, augļu un dārzeņu, piena, vīna u.c. jomās, tāpēc mēs tos apskatīsim nākamajā apakšsadaļā saistībā ar kooperatīvu analīzi pēc to nozarēm.

Eiropas Savienības CEEC valstīs ražotāju grupas ir dominējošā lauksaimniecības forma. Grupas parasti ir nelielas ar desmit līdz 200 darbiniekiem, un tās specializējas uz vienas vai vairāku preču tirdzniecību.

Īsa informācija par ražotāju organizācijām (RO) augļu un dārzeņu nozarē

Ražotāju grupu skaits 2011. gadā bija 29 (2008. gada 1. janvārī to bija 47 un 2010. gada 14. janvārī — 24). Ražotāju organizāciju skaits gadā bija 48 (2008. gada 1. janvārī to bija 11 un 2010. gada 14. janvārī — 48). Sekundāro organizāciju skaits (ražotāju organizāciju "apvienības") 2011. gadā bija deviņas (2010. gada 14. janvārī to bija pieci). Interesanti, ka 2011. gadā no 48 RO — 40 un no 20 ražotāju grupām — trīspadsmit izvēlējās kooperatīva formu. Augļu un dārzeņu nozarē 2010. gada janvārī kopā bija 53 kooperatīvi, 19 LTD un viena akciju pārvaldītājsabiedrība (RO + augļu un dārzeņu RG).

Saskaņā ar ekspertu aplēsēm RO daļa augļu un dārzeņu nozarē ir salīdzinoši zema — 2009. gadā tā bija aptuveni 17% un 2010. gadā — mazāk par 20% — tas gaidīto un prognozēto 40% vietā (papildu dati tālāk 8. tabulā). Koncentrācija no būvniecības skatupunkta ir diezgan vāja, ko kompensē mazumtirdzniecības ķēdes.

17.4.2. Svarīgākie statistikas dati par kooperatīviem

Pieci lielākie lauksaimniecības kooperatīvi pēc nozares

Nozaru svarīgākie kooperatīvi, kas apskatīti šajā projektā

Nozare		Kooperatīva (RO, RG) nosaukums	
Labība	1	MÁTRAGABONA Mátravidéki Gabonatermelő Szövetkezete	1
	2	Komáromi Híd Gabonatermelők Szövetkezete	2
	3	"Szabolcs-Grain" Gabonatermelő és Kersekedelmi Kft.	3
	4	Tevel és Környéke Gabona Termelői Csoport Termeltető és Értékesítő Szövetkezet	4
	5	Csabai Raktárszövetkezet	5

Ungārija

Cukurs	1	<i>Kapos Cukorrépa Termelők Szövetkezete</i>	6
	2	<i>Brigetio Cukorrépatermelő Szövetkezet</i>	7
Cūkgala	1	<i>Alföldi Sertés Értékesítő és Beszerző Szövetkezet</i>	8
	2	<i>KA-TÉSZ Szövetkezet</i>	9
	3	<i>Söptéri Mezőgazdasági Szövetkezet</i>	10
	4	<i>Zala-Sertés Értékesítő és Beszerző Szövetkezet</i>	11
Aitas gaja	1	<i>Juhtenyésző Kft.</i>	12
	2	<i>Juhexport Kft.</i>	13
	3	<i>Merino Értékesítő Szövetkezet</i>	14
	4	<i>Aranyszőrű Juh – Termelői Csoport Tenyésztő és Értékesítő Szövetkezet</i>	15
	5	<i>Dél-Alföldi Juhászati Beszerző és Értékesítő Kft.</i>	16
Augli un dārzeni	1	<i>Dél-alföldi Kertészek Zöldség-Gyümölcs Termelő Értékesítő Szövetkezete</i>	17
	2	<i>Észak-Alföldi Zöldség-Gyümölcs Termelői Értékesítő Szövetkezet</i>	18
	3	<i>GYÜMÖLCSÉRT Termelői Értékesítő Kft.</i>	19
	4	<i>BOTÉSZ Bodzatermelők Értékesítő Szövetkezete</i>	20
	5	<i>ZÖLD-TERMÉK Termelő Értékesítő Szövetkezet</i>	21
Piens	1	<i>Alföldi Tej Értékesítő és Beszerző Kft.</i>	22
	2	<i>Fehérvár-Tej Tejtértékesítő és Beszerző Kft.</i>	23
	3	<i>TEJÉRT Tejtértékesítő és Beszerző Kft.</i>	24
	4	<i>Magyar-Tej Értékesítő és Beszerző Kft.</i>	25
	5	<i>Fino-Tej –Tejtermelői Csoport Értékesítő Szövetkezet</i>	26
	6	<i>Gazda-tej Értékesítő Szövetkezet</i>	27
Vins	1	<i>SECRETUM Agrár, Termékbeszerző-értékesítő és Szolgáltató Szövetkezet</i>	28
	2	<i>Balatonboglári Pinceszövetkezet</i>	29
		<i>Arany Sárfehér Szőlő és Bortermelők Szövetkezete</i>	30
		<i>Debróvin 2004 Szövetkezet</i>	31

Ungārija

17.5. TIESĪBU AKTI, NODOKĻU PIEMĒROŠANA UN SAISTĪTIE POLITIKAS ASPEKTI

17.5.1. Kooperatīvu tiesiskais regulējums

Likums Nr. X/2006 par kooperatīviem (Vispārējais kooperatīvu likums) nosaka un ietekmē kooperatīvu iekšējo pārvaldību. Tas ir samērā elastīgs un vispārīgs likums, kas ir piemērots jebkāda veida kooperācijas formai, lai gan nākotnē var tikt mainīts. Atsevišķi eksperti uzskata, ka Likums neuzlabo mazo un vidējo lauksaimniecības produktu ražotāju spējas aizstāvēt savas intereses, un būs par pretsvaru. Viņi apgalvo, ka tas ir solis pretī naudai un kapitālam, ko rada diezgan savādu investoru un biedru rašanās iespējamība.

Lauksaimniecības kooperatīvu izmaiņas laika posmā no 2000. līdz 2001. gadam un Likumā Nr. CXLI par lauksaimniecības kooperatīvu uzņēmumu akcijām (2000. gads).

Ungārijas lauksaimniecības kooperatīvi 2000. gadu beigās piedzīvoja būtiskas pārmaiņas, ko radīja plāns par likumu par tā saukto "uzņēmējdarbības kooperatīvu akciju" nokārtošanu (vienošanas).

17.5.2. Uzraudzība

Attiecībā uz ražotāju organizācijām augļu un dārzeņu nozarē kooperatīvi (skatīt Likumu Nr. X/2006 par kooperatīviem, *MAGYAR KÖZLÖNY*, 2006a), kā arī *Ltd.*, tā sauktās privātās akciju pārvaldītājsabiedrības vai jebkāda cita reģistrēta forma, kas ir minēta Likumā Nr. IV/2006 par uzņēmumiem (*MAGYAR KÖZLÖNY*, 2006b), ir lauksaimniekiem pieejamās juridiskās formas. Ražotāju grupām (turpmāk tekstā RG) citās nozarēs, kas nav augļu un dārzeņu nozare, ir iespējama kooperatīva vai *LTD* juridiskā forma.

Kopumā dažas vienkāršākās uzņēmējdarbības formas ir juridiskās uzņēmējdarbības formas, kuras visbiežāk izmanto lauksaimniecībā, kā, piemēram, dažāda veida partnerības un *Ltd.*

Papildus vispārējam Likumam par kooperatīviem (Nr. X/2006), Lauksaimniecības un lauku attīstības ministrijas dekrēts Nr. 67/2009 (VI. 9.) par valsts noteikumiem attiecībā uz augļu un dārzeņu ražotāju grupām un ražotāju organizācijām, kurā ir minēti augļu un dārzeņu nozares noteikumi un process, kā izveidot un atzīt ražotāju organizācijas (RO jeb ungāru valodā — *TÉSZ*) un ražotāju grupas.

17.5.3. Biedri

Lielākā daļa kooperatīvu ir primārie kooperatīvi, un tikai ļoti nedaudzi, galvenokārt augļu un dārzeņu nozarē — ir sekundārie kooperatīvi. Agrāk bija deviņas RO apvienības (sekundārie kooperatīvi un viena privātā akciju sabiedrība), kuras būtu varējušas saskaņot tirdzniecību, bet neviena no apvienībām nav patiešām efektīva.

Lielākā daļa Ungārijas kooperatīvu/RO/RG biedru ir lauksaimnieki (privātpersonas), tomēr dažos gadījumos to biedru vidū ir juridiskas personas (kā, piemēram, ražotāji). Es šos kooperatīvus pieskaitu primāru kooperatīvu kategorijai, jo to biedru vidū nav vietējo (primāro) kooperatīvu.

Līdztekus aktīvo un neaktīvo biedru nošķiršanai saskaņā ar vispārējo Kooperatīvu likumu (Nr. X/2006), katram kooperatīvam ir iespējama divu veidu biedru līdzdalība — kā "standarta" un investoru tipa biedriem (vairāk par šo tipu 5. nodaļā). Parasti tie ir "ražošanas veida" kooperatīvi.

"A" tips (skatīt iepriekš) varētu ietvert investoru-biedru, jo ES un valsts atbalsta ražotāju.

Ungārija

17.5.4. Valsts tiesiskais regulējums attiecībā uz kooperatīviem

Valsts tiesību akti attiecībā uz kooperatīviem	Valsts tiesību akti attiecībā uz lauksaimniecības kooperatīviem	Juridiskais pamats, kas kas ietekmē kooperatīvus civillikums Komerclikums	Minimālais lauksaimnieku skaits	Minimālā kapitāla prasība (€)
2011. gada novembra Likums Nr. X/2006 par kooperatīviem (Vispārējais Kooperatīvu likums)	Likums Nr. CXLI par lauksaimniecības kooperatīvu akcijām (2000. g.):		Tiesību akti to neparedz	Tiesību akti to neparedz

17.5.5. Finanšu/īpašumtiesību struktūra

Saskaņā ar vispārējo kooperatīvu Likumu (Nr. X/2006), katrā kooperatīvā ir paredzēta iespēja kļūt par investoru-biedru.

Kā jau mēs minējām, nav precīzu datu par problēmām, kas ir saistītas ar biedru dalību, bet visticamāk, ka līdz šim nav bijis daudz investoru-biedru.

Kooperatīvi saņem finansējumu no to peļņas (pārpalikuma), biedru aizdevumiem un, ja piemērojams (piemēram, ražotāju organizāciju gadījumā), ES un valsts atbalsta veidā, kā arī no biedriem un kooperatīvajiem ieguldījumiem darbības programmā, ja nepieciešams. Riska kapitāls nav ierasta lieta, tāpēc nav daudz tādu kooperatīvu veidu – vismaz saistībā ar to finansiālajām īpašumtiesībām.

17.6. POLITIKAS APSVĒRUMI

17.6.1. Konkurētspēja pārtikas ķēdē

Kooperatīvu pozīcijas pārtikas ķēdē nav īpaši spēcīgas. Lielākais vairums kooperatīvu aktīvi darbojas lauksaimniecības izejvielu ražošanā, bet tikai daži ir aktīvi apstrādes jomā (skatīt nākamo tabulu).

Ungārija

Ražotāju grupu skaits un tirgus daļa pēc nozares (2006-2008. g.)

Nozare	Ražotāju grupas					
	skaits	Tirgus daļa %	skaits	Tirgus daļa %	skaits	Tirgus daļa %
	2006		2007		2008	
Labība	73	31,9	73	31,2	82	33,6
Eļļas kultūras (eļļas augu sēklas)	27	11,8	27	11,5	31	12,7
Cukurbietes	9	3,9	9	3,8	8	3,3
Tabaka	3	1,3	3	1,3	2	0,8
Soja	3	1,3	3	1,3	3	1,2
Kartupeļi	5	2,2	5	2,1	5	2,0
Vīnogas un vīns	14	6,1	14	6,0	14	5,7
Augu selekcija	134	58,5	134	57,3	145	59,4
Kopā						
Piens	8	3,5	9	3,8	10	4,1
Kaujāmie liellopi	0	0,0	0	0,0	1	0,4
Cūkgaļa	25	10,9	25	10,7	25	10,2
Aitas gaļa	12	5,2	12	5,1	12	4,9
Mājputnu gaļa	35	15,3	38	16,2	37	15,2
Truša gaļa	5	2,2	5	2,1	5	2,0
Medus	8	3,5	9	3,8	7	2,9
Zivis	2	0,9	2	0,9	2	0,8
Lopkopība	95	41,5	100	42,7	99	40,6
Kopā						
Apkopotie dati kopā	229	100,0	234	100,0	244	100,0

Avots: Dorgai et al. (2010: 88. lpp, 1. pielikums), kas ir balstīts uz Ungārijas Lauku attīstības ministrijas sniegtajiem datiem

Piebilde: Kā jau tika minēts, iepriekšminētie kooperatīvi (RO/GG) ne vienmēr ir lielākie.

Ungārija

Vairums kooperatīvu nodarbojas ar kopīgo ražošanu, vairumtirdzniecību, biedru produktu savākšanu, tirdzniecību un apgādi, bet tikai daži ir aktīvi apstrādes un vairumtirdzniecības jomā. Oriģinālproduktu mārketinga funkcija ir īpaši reta parādība, kā, piemēram, sekundārā apstrāde kooperatīvu/RO/RG gadījumā. Interesanti, ka dažos gadījumos ir tādi lieli tirgotāji, kur viens biedrs pārdod visu kooperatīva vārdā saražoto produkcijas apjomu (proti, pārdod visu pārējo biedru produkciju).

Apskatītajā periodā attiecībā uz kooperatīvu konkurētspēju nav bijis reālu pārmaiņu. Laika posmā no 2000.-2010. gadam ir izveidotas daudzas RO un RG, tomēr to sniegums un koncentrācija vēl arvien ir samērā vāja, un nevienai no tām nav dominējošas pozīcijas ķēdē. Savukārt mazumtirdzniecības ķēdes joprojām ir spēcīgākās no Ungārijas tirdzniecības ķēdēm, un tās slēdz līgumus tikai ar ražotājiem un apstrādātājiem, kas tiem ir ļoti izdevīgi (Dobos, 2007, 2009). Pat lielākie pārtikas rūpniecības spēlētāji tām nespēj tām stāties pretī.

Divējādās un dažās nozarēs — izkaisītās lauksaimniecību struktūras dēļ — ražotājiem piederošo organizāciju koordinācijas īstenošana ir kļuvusi par būtisku jautājumu attiecībā uz visas ķēdes konkurētspēju un efektivitāti Ungārijā, kā arī ārvalstīs, jo īpaši pēc pievienošanās ES. Pasaulē ir vērojama vēl viena, tā sauktā "antiglobālā" tendence, kad mazās, vietējās piegādes ķēdes integrē mazās un vidējās saimniecības. Šajos gadījumos vissvarīgākā ir uzticēšanās un personīgās, neformālās saites visā ķēdes garumā, ieskaitot patērētājus un lauksaimniecības produktu ražotājus.

Kā jau tika minēts iepriekš, saistībā ar pozīciju un darbību pārtikas ķēdē lielākā kooperatīvu daļa darbojas kopējā ražošanā, vairumtirdzniecībā, biedru produkcijas savākšanā, tirgošanā un apgādē, bet tikai daži — apstrādē un mazumtirdzniecībā. Oriģinālproduktu mārketinga funkcija ir īpaši reta, kā, piemēram, sekundārā apstrāde kooperatīvu/RO/RG gadījumā.

Līdztekus kooperatīvu parastajām un ieguldījumu akcijām, instrumenti (juridiski līdzekļi) kapitāla palielināšanai ir biedru aizdevumi vai (maksimāli vienreiz gadā) papildu skaidras naudas iemaksas biedru vārdā, kooperatīva zaudējumu iestāšanās gadījumā. Biedru aizdevuma gadījumā kopējā summa nedrīkst pārsniegt divkārtēju kooperatīva paša kapitālu, un to var izmantot tikai kooperatīva mērķu sasniegšanai (Likums Nr. 10/2006). RO un RG gadījumā ir pieejams ES un papildu valsts atbalsts (ar KLP noteiktās TKO starpniecību), kas arī ir finansējuma avoti un dažkārt var palīdzēt palielināt kapitālu. Pēdējā gadījumā biedri ir devuši ieguldījumu, lai finansētu darbības plānu, bet ne pašu kapitālu.

Dažās ES atbalstītajās RO un RG biedri ir seguši darbības programmas izmaksas samērīgi ar to darījumu apjomiem, bet vispārīgi runājot, citos kooperatīvos nav šādas prakses, kas darbojas tikai saskaņā ar Likumu Nr. X/2006. Zaudējumu gadījumā, kooperatīvu biedriem reizi gadā ir jāmaksā papildu summa, bet tikai atsevišķos gadījumos, un maksimālā summa ir 30% no finanšu ieguldījuma pašu kapitālā.

17.6.2. Lauksaimniecības kooperatīvu tirgus daļa pārtikas ķēdē

Nākamajā tabulā ir sniegti dati par RO tirgus daļām augļu un dārzeņu nozarē, kā arī par RG citās nozarēs.

Ungārija

Lauksaimniecības kooperatīvu tirgus daļa

Nozare	2006		2008	
	Biedru skaits	Tirgus daļa (%)	Biedru skaits	Tirgus daļa (%)
Labība	4 969	11,0	6 212	12,2
Cukurs	301	26,1	270	30,1
Cūkgaļa	884	19,5	1033	24,9
Aitas gaļa	836	18,9	969	19,5
Augļi un dārzeņi	20 494	14,3	20 177 (2007. gadā)	17-19 (2010. gadā)
Piens	414	27,5	558	30,8
Vīns	2 653	6,1	2 325	8,9

Avoti: Ungārijas Lauku attīstības ministrijas Galvenā lauksaimniecības tirgus galvenā pārvalde, *Dorgai et al.* (2010: 92. lpp, 5. pielikums), kas balstīta uz Centrālā statistikas pārvaldes un Lauku attīstības ministrijas, kā arī *FruitVeb* datiem

Piezīmes: 1) Tabulā ir tikai RO (augļu un dārzeņu) un RG (citas nozares) tirgus daļas; citi dati par kooperatīviem nav iekļauti; 2) 2004. un 2010. gada dati ir pieejami par 2006. un 2008. gadu, ja vien nav noteikts citādi.

Ir skaidrs, ka, neraugoties uz ES un valsts atbalstu, augļu un dārzeņu nozarē koncentrācijas pakāpes ziņā nav notikusi reāla attīstība. Tomēr ir novērojams lēns biedru skaita, kā arī RG tirgus daļas pieaugums citās nozarēs.

18. MALTA

Malta

18.1. VISPĀRĪGS RAKSTUROJUMS

Iestāšanās gads ES: 2004

Galvaspilsēta: Valleta

Kopējā platība: 316 km²

Iedzīvotāju skaits: 0,4 miljoni

Valūta: Eirozonas dalībvalsts kopš 2008. gada (€)

Dalība Šengenas zonā: Šengenas zonas dalībvalsts kopš 2007. gada

Avots: http://europa.eu/about-eu/countries/member-countries/malta/index_en.htm

Malta	2003	2010	Izmaiņas (%)
Saimniecību skaits	10 990	12 530	14,0
Kopā UAA (ha)	10 790	11 450	6,1
Mājlopi (LSU)	48 940	42 910	-12,3
Saimniecībās nodarbināto skaits (pastāvīgais darbaspēks)	17 870	18 500	3,5
Vidējā vienas saimniecības platība (ha)	1,0	0,9	-6,9
UAA uz vienu iedzīvotāju (ha/personu)	0,03	0,03	0,0

Avots: http://epp.eurostat.ec.europa.eu/statistics_explained/index.php/Agricultural_census_in_Malta

Malta

Lauksaimniecības produkcijas vērtība			% no ES-28
Lauksaimniecības produkcijas vērtība (miljoni EUR), no kuriem:	2013	122,3	0,0%
Augkopības produktu vērtība, no kuras:	2013	40,6%	0,0%
Dārzeni un dārzkopības ražojumi	2013	25,5%	0,1%
Augļi	2013	5,9%	0,0%
Kartupeļi	2013	5,4%	0,1%
Lopkopības izlaide/ produktu vērtība, no:	2013	59,4%	0,0%
Piens	2013	17,5%	0,0%
Cūkgaļa	2013	11,5%	0,0%
Mājputnu gaļa	2013	6,3%	0,0%
Bruto pievienotā vērtība pēcbāzes cenām (miljoni eiro)	2013	64,7	0,0%

Avots: http://ec.europa.eu/agriculture/statistics/factsheets/index_en.htm

18.2. BIEDRA ORGANIZĀCIJA

KOPERATTIVI MALTA MALTAS KOOPERATĪVI

Mdina Road, Qormi Malta.

QRM 9011

Tālr.: +356 21484835

Fakss: +356 21485422

E-pasts: info@cooperatives-malta.coop

Tīmekļa vietne: www.cooperatives-malta.coop

Priekšsēdētājs: *Anthony Dalli*

Priekšsēdētāja vietnieks: *Louis Zammit*

Ģenerālsēkretārs: *Paul Piscopo*

Malta

18.3. LAUKSAIMIECĪBAS KOOPERATĪVU/RO KLASIFIKĀCIJA¹

Maltā 2010. gada beigās bija 18 kooperatīvu un 16 ražotāju organizācijas, kā arī 3 ražotāju grupas, kas bija reģistrētas attiecīgi Kooperatīvu pārvaldē un Valdības lauksaimniecības direktorātā. Astoņas no šīm RG tika reģistrētas vien 2010. gada vidū, un ir vien dažus mēnešus vecas. Turklāt nav pieejama vispārēja oficiāla publiska informācija par RO un RG biedriem, apgrozījumu, darbību u.c. Tādējādi mūsu analīze ir ierobežota, ja apskatām RO jomu. Šajā pētījumā pamatinformācija par RO ietver visas Valdības lauksaimniecības direktorātā reģistrētās RO. Tomēr pētīšanas un analīzes mērķiem tiks pētītas tikai deviņas RO, kuras pastāv jau kādu laiku un aktīvi darbojas attiecīgajās nozarēs. Tas ietvers divas RO un divas RG augļu un dārzeņu nozarē, četras RO tomātu pārstrādei paredzētu tomātu nozarē un vienu RO vīna/vīnogu nozarē. Citas divas RO, lai arī ir reģistrētas jau kādu laiku, nedarbojas īpaši efektīvi, bet nupat izveidotās astoņas RO, kuras joprojām uzņem apgriezienus, šī ziņojuma analīzē netiks iekļautas.

RO izveides sākotnējā pieredze Maltā norāda, ka to darbību virza ES finansiālais atbalsts, kas, kā jau tika izskaidrots šajā sadaļā, ir viens no šķietamajiem ieguvumiem. Ir vērts pieminēt, ka 2010. gadā reģistrētās astoņas RO joprojām gaida, kad tām saskaņā ar Lauku attīstības programmas 142. pasākumu tiks izmaksāti par izveidi paredzētie līdzekļi.

Līdzīgā veidā divi kooperatīvi — viens darbojas vīna sektorā, bet otrs broileru sektorā — kuri joprojām ir reģistrēti Kooperatīvu valdē, bet vairs īsti nedarbojas, netiks iekļauti šī ziņojuma analīzē.

Vienkāršības labad šīs RO un divi kooperatīvi tiks saukti par "citiem", ikreiz kad mēs statistiskiem vai informatīviem mērķiem uz tiem atsauksimies šajā ziņojumā.

Nākamajā tabulā ir akcentēta VISU Maltā un Gozo reģistrēto kooperatīvu/RO klasifikācija, kā arī to nozare lauksaimniecības rūpniecībā.

Lauksaimniecības kooperatīvi/RO pēc nozares

Nozare	Kooperatīvi	RO
Labība	nav inform.	nav
Cukurs	nav inform.	nav
Cūkgaļa	1	1
Aitu gaļa	-	-
Liellopu gaļa*	-	-
Augļi un dārzeņi	10	4
Olīveļļa un galda olīvas	-	-
Piena produkti*	1	2
Vīns	1	1

¹ Avots: Buttigieg, G., Zahra, E. (2012). *Support for Farmers' Cooperatives; Country Report Malta*. Wageningen: Wageningen UR.

Malta

Kartupeļi	-	2
Tomāti pārstrādei	1	4
Sēnes	-	1
Mājputnu gaļa	1	2
Truša gaļa	-	2
Lauksaimniecības produkti	1	
Citi — nepārtikas produkti	2	
Kopā reģistrēti	18	19
Kopā darbojas	16	9

2010. gada 3. decembris

*Piena nozares kooperatīvi arī aktīvi iesaistīti liellopu gaļas produkcijas pārdošanā

Lauksaimniecības kooperatīvi/RO Maltā pēc to funkcijas, jomas un pozīcijas pārtikas ķēdē

Tabulā ir izcelta kooperatīvu/RO klasifikācija attiecībā pēc to pamatfunkcijām, to funkcijām un produktiem, kā arī to pozīcijām un funkcijām tirgus ķēdē. Nepārtikas kooperatīvi lauksaimniecības nozarē un "CITI" kooperatīvi / RO (divi kooperatīvi un desmit RO), kuri šobrīd nedarbojas efektīvi, netika iekļauti šajā klasifikācijā.

Galvenās funkcijas			Daudzveidības funkcijas un produkti			Stāvoklis pārtikas ķēdē / darbība		
Kooperatīvi		RO		Kooperatīvi	RO		Kooperatīvi	RO
Lauksaimniecības ražošanas resursi	1	0	Atsevišķs produkts	2	5	Nodroši na tirgus izsoles	13	9
Tirdzniecība	12	9	Vairāki produkti	12	4	Otrās pakāpes	1	0
Apstrāde un tirdzniecība	1	0	Daudznozaru	Vairākum	Vairākum	Zīmolu produktu tirdzniecība	1	5
Cita — nepārtikas	2	0				Vairumtirdzniecība	0	4
Citi Nedarbojas	2	10				Mazumtirdzniecība	1	4

Malta

Tabulā ir parādīta kooperatīvu/RO klasifikācija Maltā pēc to galvenās darbības jomas. Faktiski visu pārtikas ķēdē iesaistīto lauksaimniecības kooperatīvu/RO galvenais mērķis un darbības joma ir savu biedru produkcijas tirdzniecība. Papildus šai darbībai viens kooperatīvs pašlaik darbojas arī piena un piena produktu apstrādes un tirdzniecībā. Jāatzīmē, ka līdztekus mārketinga funkcijām ir kooperatīvi, kuri saviem biedriem nodrošina arī citus pakalpojumus — lauksaimniecības izejvielas, lauksaimniecības tehnikas pakalpojumus, izejmateriālus u.c.

Šajā gadījumā jārunā par produktu daudzveidības un funkciju klasifikāciju. Maltā divpadsmit no lauksaimniecības kooperatīviem un četras RO ražo vairākus produktus, bet divi kooperatīvi un piecas RO ražo tikai vienu produktu.

Maltas kooperatīviem/RO ir raksturīga funkciju dažādība. Papildus to galvenajai funkcijai — to biedru produkcijas tirgošanai — lielākais vairums kooperatīvu/RO ir kļuvuši par daudznozaru uzņēmumiem un paplašina savu jomu ar citām darbībām un pakalpojumiem, lai labāk apmierinātu to biedru prasības. Šīs papildu darbības var ietvert: lauksaimniecības izejvielu un palīgmateriālu tirdzniecību, izejmateriālus, popularizēšanas un konsultāciju pakalpojumus, iekārtu remontu utt.

Tabulā arī ir sniegta kooperatīvu/RO pozīciju klasifikācija un funkcijas pārtikas ķēdē. Galvenā visu kooperatīvu/RO loma Maltas pārtikas ķēdē ir nodrošināt tirgum labāko cenu un nosacījumus biedru produktu tirdzniecībai, jo īpaši lielākajās lauksaimniecības nozarēs — augļu un dārzeņu, vīnogu, cūkgaļas, piena, liellopu gaļas sektorā. Lielākā to daļa ir iesaistīti pirmapstrādes produktu pārdošanā, kuri tad tiek pārdoti starpniekiem, vai nu, lai tiktu pārdoti mazumtirgotājiem/patērētājiem vai arī pārstrādātājiem dažādās pārtikas nozarēs. Tomēr daži kooperatīvi/RO vienlaikus izstrādā arī citas funkcijas visai piegādes ķēdei, lai palielinātu pievienoto vērtību un nostiprinātu to pozīcijas pārtikas ķēdē.

Tādējādi viens kooperatīvs piena nozarē apstrādā biedru piegādāto pienu pasterizētā šķidrā pienā un citos piena produktos, un tad tie tika izplatīti mazumtirdzniecības ķēdē un tirgoti ar savu zīmolu.

Augļu un dārzeņu gadījumā RO tāpat veic arī citas funkcijas — (a) vairumtirdzniecību, pārdodot biedru produkciju un citu produkciju, lai nodrošinātu pilnu klāstu mazumtirdzniecības ķēdei; (b) mazumtirdzniecību, produkciju pa tiešo pārdodot patērētājiem; (c) fasētu, kvalitatīvu produktu tirdzniecību ar RO zīmolu.

Vīna nozarē RO arī cenšas slēgt apakšlīgumus un pārstrādāt to biedru izaudzētās vīnogas kvalitatīvā vīnā, ko pēc tam pārdot ar savu zīmolu. Viens lauksaimniecības piegādes kooperatīvs nepārtikas jomā mazumtirdzniecībā tirgo graudu/dārzkopības produktus saviem patērētājiem.

Kā jau tika minēts šajos piemēros, šīs funkcijas ir svarīgas, lai uzlabotu pievienoto vērtību biedru saražotajai produkcijai, un tādējādi nostiprinātu to pozīcijas attiecīgajā vērtību ķēdē un veicinātu attiecīgā sektora gala ilgtspēju.

Malta

Lauksaimniecības kooperatīvu/RO klasifikācija pēc to biedru dalības veida

Biedri		Biedru teritoriālais apjoms		
Primārie kooperatīvi	13		Koopera	RO
Primārās RO/RG	9	Vietēja līmeņa	7	
Otrās pakāpes /Sekundārie kooperatīvi	1	Reģionāla līmeņa	1	2
		Starpreģionāls	-	-
RO asociācija	-	Valsts mēroga	6	7
		Transnacionāls	-	-

Iepriekšējā tabulā redzams, ka kooperatīvu klasifikācija pēc to biedru veida parāda, ka 2009. gada beigās faktiski visi kooperatīvi / RO bija primāras organizācijas. Maltā augļu un dārzeņu nozarē ir tikai viens sekundārais / otrās pakāpes kooperatīvs, kas apvieno septiņus primāros kooperatīvus, galvenokārt ciemata mērogā kopā ar RO — valsts līmenī. Patlaban Maltā nav RO apvienību, lai gan citās valstīs tādas pastāv.

Biedru dalības veida klasificēšana Maltā pēc ģeogrāfiskā mēroga parāda, ka tāpēc, kā tā ir neliela sala, tad lielākā daļa kooperatīvu/RO darbojas valsts mērogā, un to biedri ir no visas valsts. Patiesībā mēs konstatējam, ka tikai septiņi kooperatīvi darbojas vietējā mērogā, bet četri kooperatīvi/RO darbojas reģionālā mērogā blakus esošajā salā Gozo. Maltā nav starpreģionu vai starptautisku kooperatīvu/RO.

Lauksaimniecības kooperatīvu/RO īpašumtiesības un juridiskā forma

	Finanšu/īpašumtiesību struktūra		Juridiskā forma		
	Kooperatīvi	RO		Kooperatīvi	RO
Tradicionāli kooperatīvi	1	9	asociācija	-	-
Dalības kooperatīvs	-	-	Kooperatīvs	1 4	2
Kooperatīvi ar meitasuzņēmumiem	1	-	Partneruzņēmums	-	-
Proporcionālo tirgojamo daļu (Proportional Tradable Share)	-	-	Korporācija	-	-
PLC kooperatīvs	-	-	Uzņēmums	-	-
			Citi	-	7

Malta

Tabulā ir sniegta klasifikācija, kas ir balstīta uz finansiālo/īpašumtiesību struktūru un apliecina, ka visi Maltas kooperatīvi/RO (izņemot vienu) ir klasificējami kā tradicionāli, kuru pašu kapitālu veido biedru iemaksas kopā ar nesadalīto peļņu, un kuros pamatkapitāls ir kolektīvais. Tāpat viens no kooperatīviem piena nozarē ir tradicionāls, bet tam ir meitasuzņēmums, kurā kā mazākuma akcionārs ir dalībnieks, kas nav biedrs. Maltā dalības kooperatīvu, PLC kooperatīvu vai proporcionālo tirgojamo daļu kooperatīvu.

Tabulā tāpat ir parādīts, ka visi kooperatīvi pieņem vienu juridisko formu — kooperatīvs, kura ir noteikta 2001. gada Kooperatīvo sabiedrību likumā XXI. Ražotāju organizācijas tiek reģistrētas saskaņā ar 2002. gada Ražotāju organizāciju likumu Nr. IX. Divas RO bija pieņēmušas kooperatīva juridisko formu, bet citas RO vēl tikai plānoja pieņemt kādu no pieminētajām juridiskajām formām. Maltā ir četri reģistrēti kooperatīvi, kas ir izveidojuši RO — divas no tām darbojas ar kooperatīva juridisko formu.

18.4. Svarīgākie statistikas dati par kooperatīviem

Pieci lielākie lauksaimniecības kooperatīvi pēc nozares

Šajā nodaļā uzmanība tiks vērsta uz pieciem lielākajiem kooperatīviem astoņās pārtikas nozarēs, kas tiek apskatītas šajā projektā. Maltā nav vietējo graudaugu un cukura ražotāju.

Turklāt, lai gan Maltā ir olīveļļas un galda olīvu, kā arī aitu gaļas nozare, valstī nav lauksaimnieku kooperatīvu vai ražotāju organizāciju. Atskaitot augļu un dārzeņu nozari, citās nozarēs (vīns, piena produkti, cūkgaļa) katrā nozarē aktīvo kooperatīvu/RO skaits aprobežojas ar vienu organizāciju.

Nozaru svarīgākie kooperatīvi, kas apskatīti šajā projektā

Nozare		Kooperatīva nosaukums
Augļi un dārzeņi	1	<i>Farmers' Central Cooperative Society Limited</i>
	2	<i>Koperattiva Agrikola Ghawdxija Gozitano Ltd.</i>
	3	<i>Koperattiva Gomriza Maltese Agri Products Ltd.</i>
	4	<i>Mgarr Farmers' Cooperative Society Limited.</i>
	5	<i>Rabat Farmers Cooperative Society Limited</i>
Olīveļļa un galda olīvas		Šajā nozarē nav kooperatīvu/RO
Vīns	1	<i>Organizzazzjoni Produtturi Gheneb għall-Inbid (PO)</i>
	2	<i>Farmers Wine Cooperative Limited</i> (pārtraucis darbību)
Piens	1	<i>Koperattiva Produtturi tal-Halib Limitata Ltd</i> (Piena ražotāju kooperatīvs)
Aitas gaļa		Šajā nozarē nav kooperatīvu/RO
Cūkgaļa	1	<i>Koperattiva ta' min irabbi l-Majjal Limited Ltd</i> (Cūku audzētāju kooperatīvu biedrība)

Malta

Maltas lielākie lauksaimniecības (pārtikas) kooperatīvi

	Kooperatīva nosaukums (maltiešu valodā)	Kooperatīva nosaukums angļu valodā
1	<i>Koperattiva Produtturi tal-Halib</i>	<i>KPH</i> (Piena ražotāju kooperatīvs)
2	<i>Koperattiva ta' Minn Irrabbi il-Majjal</i>	<i>KIM</i> (Cūkgaļas ražotāju kooperatīvs)
3	<i>Koperattiva Central ita-Bdiewa Ltd</i>	<i>FCCS</i> (Lauksaimnieku centrālais kooperatīvs)
4	<i>Koperattiva Ghawdxija Agrikola Gozitano Ltd</i>	<i>Gozitan</i> lauksaimniecības kooperatīvs
5	<i>Koperattiva GOMRIZA Agri Products, Ltd</i>	<i>Koperattiva GOMRIZA Agri Products Ltd.</i> (Kooperatīvs un RO)
6	<i>Koperattiva Produtturi tat Tadam Ltd.</i>	Tomātu audzētāju kooperatīvs

- Koperattiva Produtturi tal-Halib Ltd — KPH — (Piena ražotāju kooperatīvs Ltd)*** Viens no vissvarīgākajiem, ja ne nozīmīgākais Maltas kooperatīvs, kas tika reģistrēts jau tālajā 1958. gadā, kad to izveidoja Maltas un Gozo piena ražotāji. Tas biedriem sniedz tādas priekšrocības un pakalpojumus, kā, piemēram, visu veidu graudu un citu dzīvnieku barības sastāvdaļu importēšanu; šo izejvielu pārveidošanu par balansētu dzīvnieku barības maisījumu; lauksaimniecības iekārtu piegādāšanu; lauksaimniecības pakalpojumu un apdrošināšanas nodrošināšanu; atbalstu biedriem saražotās liellopu gaļas realizācijai; un visa biedru saražotā piena uzpirkšanu, apstrādi un tirdzniecību. Biedru skaits ir 129 (2010. gada decembrī)

 - Koperattiva ta' Minn Irrabbi il-Majjal Ltd – KIM (Cūkgaļas ražotāju kooperatīvs)***

Cūkgaļas ražotāju kooperatīvs (pazīstams arī kā *KIM*) nodrošina, lai *Multiplier Units* tiktu apgādāti ar labas kvalitātes mātesuzņēmuma akcijām, lai tā biedrus apgādātu ar plašu jauncūku un kuiļu dažādību. *KIM* iepērk visas to biedru nokautās cūkas. Biedru skaits ir 166 (2010. gada decembrī).
 - Koperattiva Centrali tal-Bdiewa Ltd (Lauksaimnieku centrālā kooperatīvu biedrība)***

Šo kooperatīvu veido septiņi primārie kooperatīvi, kuros ir aptuveni tūkstotis lauksaimnieku, kuri savus produktus nogādā *Pitkali* centrā *Ta' Qali* ciematā. Šis kooperatīvs cenšas panākt labākās cenas tā lauksaimniekiem, kuri kopā saražo vairāk nekā 26% no *Pitkali* (tirgū) pārdotajiem produktiem.
 - Koperattiva Ghawdxija Agrikola Gozitano (Gozitan lauksaimniecības kooperatīvs (kooperatīvs un RO))***

Šis kooperatīvs darbojas dārzeņu tirgus pakalpojumu nozarē no centra *Xewkija Gozo*. Tam arī pieder veikals, kā arī tas savus biedrus cita starpā apgādā ar sēklām, mēslošanas līdzekļiem un lauksaimniecības iekārtām. Biedru skaits ir 453 (2010. gada decembrī).

Malta

- **Koperattiva GOMRIZA Agri Products Ltd. (kooperatīvs un RO)**

Šī kooperatīva mērķis ir vietējo lauksaimnieku vajadzībām iepirkt sēklas, mēslošanas līdzekļus, pesticīdus un lauksaimniecības tehniku no ārvalstīm. Tāpat tas tiecas nodrošināt tirdzniecību un pārdot ārzemēs tā biedru vietēji ražotos produktus. Biedru skaits — 100 (2010. gada decembrī).

- **Koperattiva Produtturi tat-Tadam Ltd. (Tomātu audzētāju kooperatīvs)**

Šis lauksaimniecības kooperatīvs ir arī reģistrēta ražotāju organizācija. Tas tika izveidots ar mērķi, lai organizētu lauksaimniekus. Šis kooperatīvs/RO nodrošina tehniskas palīdzības un konsultāciju pakalpojumus tomātu audzēšanas komā, kas tiek ražoti īpaši pārstrādei. Biedru skaits — 36 (2010. gada decembrī).

18.5. TIESĪBU AKTI, NODOKĻU PIEMĒROŠANA UN SAISTĪTIE POLITIKAS ASPEKTI

18.5.1. Kooperatīvu tiesiskais regulējums

Galvenais tiesību akts ir 2001. gada Kooperatīvo sabiedrību likums XXX. Ražotāju organizāciju tiesību aktus Maltā reglamentē RAŽOTĀJU ORGANIZĀCIJU LIKUMA

447. NODAĻA — lai nodrošinātu ražotāju organizāciju izveidi lauksaimniecības un zivsaimniecības nozarēs, kas tika pieņemts 2003. gada 6. janvārī.

Ražotāju organizācijas Maltā regulē Resursu un lauku attīstības ministrijas Lauku attīstības departaments, Lauksaimniecības pakalpojumu un lauku attīstības nodaļa.

Lai pieteiktos atzīšanai, ražotāju organizācijām ir jāievēro atbilstība šādiem obligātajiem kritērijiem:

To biedriem ir jābūt Maltas salu ražotājiem, kuri ražo: kartupeļus, cūkgaļu, mājputnu gaļu, pienu, tradicionālos *Cheeselets* čipsus (kurus gatavo no aitas un/vai kazas piena), medu un truša gaļu. Katra atsevišķa persona drīkst būt tikai vienas viena un tā paša produkta ražotāju organizācijas biedrs.

Tā ir jāizveido, lai kopīgi varētu pielāgoties ražošanai, kopīgi rast noietu tās lauksaimniecības produktam, tostarp nodrošinātu sagatavošanos pārdošanai un nodrošinātu piegādi vairumpircējiem, kā arī, lai izstrādātu kopīgus produkta informācijas noteikumus, ar īpašu atsauci uz ražas novākšanu un krājumu veidošanu.

Tādējādi grupas, kas ir izveidotas citiem mērķiem, nav tiesīgas pretendēt uz atbalsta saņemšanu. Tajās ir jābūt vismaz pieciem biedriem.

Visiem biedriem ir jābūt lauksaimniekiem vai lopkopjiem, kas ir reģistrēti ar IACS vai Pārtikas un veterināro noteikumu nodaļā.

2001. gada Kooperatīvo sabiedrību akts Nr. 30 ir tiesību akts, kas attiecas uz visiem Maltā reģistrētajiem kooperatīviem — gan lauksaimniecības, gan pilsētu kooperatīviem. Kopumā lauksaimniecības kooperatīvi nekad nav pauduši bažas par šī tiesību akta ierobežojumiem saistībā ar tā piemērošanu lauksaimniecības nozarē.

Malta

18.5.2. Valsts tiesiskais regulējums attiecībā uz kooperatīviem

Valsts tiesību akti attiecībā uz kooperatīviem	Valsts tiesību akti attiecībā uz lauksaimniecības kooperatīviem	Juridiskais pamats, kas kas ietekmē kooperatīvus — Civillikums/ Komerclikums	Minimālais lauksaimnieku skaits	Minimālā kapitāla prasība (€)
2001. gada Kooperatīvo sabiedrību likums Nr.	Nav		pieci	100 000 eiro

18.5.3. Uzraudzība

2002. gada Ražotāju organizāciju likums Nr. IX (CAP 447), kam sekoja 2004. gada juridiskais paziņojums Nr. 63, augļu un dārzeņu ražotāju organizācijas (2004) ziņojums un trīs gadus vēlāk 2007. gada juridiskais paziņojums Nr. 237, kā arī 2007. gada Ražotāju organizāciju (atsevišķi produkti) noteikumi, paredzēja RO tiesību aktu sistēmu dažādām lauksaimniecības nozarēm.

Ražotāju organizācijas/grupas, kas tika izveidotas saskaņā ar 2004. gada augļu un dārzeņu ražotāju organizāciju noteikumiem (2004. gada juridiskais paziņojums Nr. 63) un darbojas saskaņā ar tirgus kopējās organizācijas (TKO) principiem attiecīgajās nozarēs (tostarp, augļu, dārzeņu, produktu pārstrādei, citrusaugļu, riekstu un sēņu), var pretendēt uz Eiropas Lauksaimniecības un garantiju fonda (EAGF) finansiālo atbalstu, ko paredz Padomes Regulas (EK) Nr. 1234/2007; 1182/2007 un Komisijas Regula Nr. 1580/2007.

RO minimālais biedru skaits ir pieci, un tās minimālā pārdotās produkcijas vērtībai ir jābūt 100 000 eiro.

18.6. POLITIKAS APSVĒRUMI

18.6.1. Konkurētspēja pārtikas ķēdē

Tā kā Maltas salas ir Vidusjūras vidienē izvietotu saliņu grupa, tad Malta vienmēr ir paļāvusies uz lauksaimniecisko ražošanu. Parasti Maltas patērētājs dod priekšroku vietēji audzētiem lauksaimniecības produktiem, jo Maltas iedzīvotāji uzskata, ka uz vietas audzēta produkcija ir svaiga un labāk garšo.

Ziņojumā "Maltas Lauksaimnieku kooperatīvu organizāciju un uzņēmējdarbības kapacitātes nostiprināšana", ko 2005. gada augustā publicēja Apvienoto Nāciju Organizācijas Pārtikas un lauksaimniecības organizācija (FAO — TCP/MAT/3001 (A)) bija teikts, ka "Kopš pievienošanās Eiropas Savienībai 2004. gada 1. maijā, ir mainījusies lauksaimniecības, lauku kopienu un lauksaimniecības kooperatīvu vide un tas, kā tie darbojas. Eiropas Savienība ir ietekmējusi lauksaimniecības politiku, un Maltas ražotāji, tirgotāji un pārstrādātāji šobrīd sastopas ar pieaugošu importa radītu konkurenci.

Malta

Vispārējā lauksaimniecības politikas realitāte un jaunie tirdzniecības noteikumi un standarti. Kopš 2004. gada maija ir atcelti ES partnervalstu ieveduitas nodokļi, akcīzes nodokļi un nodevas. Malta un Gozo (blakusesošā sala) šobrīd ir tirdzniecības bloka dalībvalsts, kurā ir vairāk nekā 400 miljoni patērētāju.

Toreiz 2004. gadā tas bija fakts. Rezultātā kā neizbēgamība lauksaimniecības nozarei bija jāpiedzīvo būtiskas pārmaiņas. Kā jau varēja gaidīt, ziemā tika pieļautas dažas nopietnas kļūdas. Viens no spilgtākajiem piemēriem ir kooperatīva *Koperattiva Produtturi tat-Tjur Ltd. – Poultry Producers Cooperative Ltd* sabrukums, kas bija izveidots kā līdzeklis, lai panāktu Maltas broileru sektora lauksaimnieku virzītu vertikālo integrāciju, bet kas dažu mēnešu laikā piedzīvoja finansiālu krahu, kas bija saistīts ar sliktu lēmumu pieņemšanu un sliktu pārvaldību. Šī iemesla dēļ valsts broileru audzētāju nozarē vēl arvien valda sajukums.

Ņemot to vērā, Maltas lauksaimniecības nozare uzrādīja ļoti labus rezultātus, kam uzskatāms piemērs ir *Koperattiva Produtturi tal-Halib – KPH* (piena ražotāju kooperatīvs). Šis kooperatīvs pārdomāti reaģēja uz tirgus spēku iedarbību un kļuva par augstas kvalitātes, uzticamu vietējo piena ražotāju.

Ir jānovērtē tas, ka Maltas lauksaimniecības lietojamplatība ir tiešām neliela, tās ražība ir vērā ņemama. Tas ir tāpēc, ka, valstij atrodoties Vidusjūras pašā vidusdaļā, Maltas laika apstākļi, jo īpaši ziemas laikā, ir uzskatāmi par ļoti maigiem salīdzinājumā ar klimatiskajiem apstākļiem Eiropas kontinentālajā daļā. Runājot par negatīviem aspektiem, Maltas lauki ir ļoti mazi un ir ļoti sarežģīti izmantot smago tehniku, lai tos efektīvi kultivētu. Vēl viena būtiska problēma ir apūdeņošana. Tā kā Maltai ir ierobežoti ūdens resursi un lielākoties apūdeņošana notiek ar ūdeni no urbuma, ar kura ieguves apjomiem strauji kļūst par maz, tad varas iestādes plāno piemērot daudz stingrāku kontroli par tā izmantošanu.

Tādēļ ir saprotami, ka Malta vairākumā gadījumu raža ir uzskatāma par dārgāku, nekā importētajai lauksaimniecības produkcijai, lai gan tas ne vienmēr tā ir.

Daudzi kooperatīvi un ražotāju organizācijas ir attiecīgi reaģējušas uz Lauksaimniecības produkcijas importu no Eiropas Savienības, uzlabojot (a) savas produkcijas kvalitāti un (b) iepazīstinot patērētājus ar vietējās produkcijas stiprajām pusēm. Jāpiemin, ka pieaug vietēji ražotās lauksaimniecības produkcijas apjoms vietējam patērētājam saistošās noslēgtās un pienācīgi marķētās tvertnēs, un lielākā daļa kooperatīvu un RO ir izstrādājuši zīmola un tirdzniecības stratēģijas, kuras tie tagad īsteno, tiesa gan ar dažādiem panākumiem. Iespējams, acīmredzamākais gadījums ir tieši piena nozarē. Tomēr citās nozarēs, piemēram, cūkgaļas un augļu un dārzeņu nozarē tiek izvēlēta daudz atjautīgāka pieeja attiecībā uz patērētāju.

Piemēram, KIM tirdzniecības vietās uzsāka kampaņu *Majjal ta' Malta frisk u genwin* ("Maltas cūkgaļa — svaiga un veselīga!"). *Ta' Qali* ražotāju grupa ir izstrādājusi īpašu iepakojumu, ko tā izmanto visam produktu klāstam.

Daži kooperatīvi arī ir atvēruši paši savus veikalus, ievērojami uzlabojot savas tirgus pozīcijas.

Malta

Piena ražotāju kooperatīvs (*KPH*) un tā meitasuzņēmumi, kas vienmēr ir bijis vadībā, un sadarbojoties sasniedzis lieliskus rezultātus, un ir reaģējis uz ārējo spiedienu, veicot ievērojamu tehnoloģisku lēcieni gan lauksaimniecības, gan piena produktu ražotnes līmenī. Kooperatīvs turpināja uzlabot savu tirdzniecības stratēģiju. Piena ražotāju kooperatīvs saviem klientiem padarīja pieejamu un ievērojami uzlaboja tirgoto piena produktu klāstu.

Cūkaudzētāju kooperatīvs (*KIM*) ļoti vēlu sāka reaģēt uz ārējiem tirgus spēkiem. *KIM* bija viens no tiem kooperatīviem, kas vietējām varasiestādēm sūdzējās par negodīgu konkurenci. *KIM* sūdzējās, ka tiek importēta "zemas kvalitātes", "ar ūdeni piesūcināta" cūkgaļa. Kooperatīvs žēlojās, ka *KIM* produkcija cenas ziņā nekad nevarētu konkurēt ar šādiem produktiem. Kā jau tika minēts iepriekš, *KIM* reaģēja uzsākot mārketinga kampaņu, kuras mērķis bija "izglīt" vietējo patērētāju, lai as novērtētu vietējo, svaigo cūkgaļu, kas deva pozitīvus rezultātus. *KIM* arī uzsāka pārstrukturēšanas procesu, ar mērķi uzlabot cūkgaļas kvalitāti. Tāpat tas uzstādīja nepieciešamās iekārtas, lai nodrošinātu "atkauļotus" kautķermeņus, tādējādi uzlabojot saviem patērētājiem "pievienoto vērtību". Lai gan nav pieejama oficiālā statistika, kooperatīva vadība mūs informēja, ka šīm darbībām bija pozitīva ietekme. Viņi lēš, ka vietējās cūkgaļas pārdošanas apjomi pieauga par vidēji 23%, bet vietējā tirgus daļa nostabilizējās 70% robežās.

18.6.2. Lauksaimniecības kooperatīvu tirgus daļa pārtikas ķēdē

Maltas lauksaimnieku kooperatīviem ir būtiska loma, jo īpaši, apvienojot lauksaimniekus no attiecīgajām nozarēm, kā arī, atbalstot un veicinot to produkcijas pārdošanas apjomus, kā arī nodrošinot dažādas lauksaimniecības izejvielas.

Nākamajā tabulā ir sniegts pārskats par kooperatīvu attīstību un tirgus daļu dažādās nozarēs laika posmā no 2000. līdz 2010. gadam. Tas attiecas uz astoņām pārtikas ķēdes nozarēm, bet tiks sniegta informācija arī par citām nozarēm pārtikas ķēdē, kuras šajā projektā netiks padziļināti apskatītas (piemēram, liellopu gaļa, pārstrādei paredzēti tomāti) un citām saistītajām nozarēm (lopbarība, audzēšana, lauksaimniecības materiāli). Tiks norādīti informācijas avoti par tirgus daļām vai to aprēķināšanas metodes, kā arī saistītie komentāri par katru produktu/nozari. Ja ir pieejama informācija, tad kooperatīvu tirgus daļa parāda kooperatīva pārdošanas apjomus attiecībā pret kopējo vietējās saražotās produkcijas daudzumu, vai arī vajadzībām attiecīgajā nozarē. Dati par individuālajām ražotāju organizācijām nav pieejami.

Malta

Kooperatīvu tirgus daļa

Nozare	2000	2000	2010	2009	Komentāri
	Biedru skaits	Tirgus daļa (%)	Biedru skaits	Tirgus daļa (%)	
Cūkgaļa	173	100%	166	100%	Nokautās cūkas
Augļi un dārzeņi	1703	22%	1520	21%	Pārdošanas vērtība oficiālajā
Piens	189	89%	129	91%	Kopējā piena ražošana (svars)
Vīns	:	:	:	70%	Vietējā vīna vīnogas (svars)

Avoti: Dažādi — kooperatīvu valde — Valsts statistikas birojs — Tirgus izpēte

Iepriekšminētajā tabulā ir izcelta kooperatīvu/RO loma un nozīme astoņu nozaru tirgus pārtikas ķēdē.

18.6.3. Nozares analīze

Augļi un dārzeņi

Jau gadu desmitiem augļu un dārzeņu nozarē ir darbojušies dažādi kooperatīvi (ieskaitot sekundāros kooperatīvus, kurus veido septiņi primārie kooperatīvi), kuri aktīvi iepērk un pārdod biedru produkciju. Kopš 2005. gada pēc ES paplašināšanās, šiem kooperatīviem pievienojās ražotāju organizācijas / ražotāju grupas, kurām bija līdzīgi mērķi.

Maltā augļu un dārzeņus lauksaimnieki pārdod pa tiešo vai ar RO starpniecību, bet galvenokārt kooperatīviem un dažādiem citiem privātajiem starpniekiem (*Pitkala*) oficiālajā vairumtirdzniecības tirgū (*Pitkali*). Šajā tirgū produkti pēc tam izsolē tiek pārdoti vairumtirgotājiem.

Nav kādas oficiālā statistikas par RO/kooperatīvu visu kopējo augļu un dārzeņu pārdošanas apjomu. Pamatojoties uz pārdošanas/apgrozījuma vērtību, lielākajam sekundārajam kooperatīvam (kas septiņu primāro kooperatīvu vārdā darbojas vairumtirdzniecības tirgū) pieder 21% no visa *Pitkalija* (dārzeņu tirgus) pārdošanas apjoma — kas ir līdzīga tā tirgus daļai 2000. gadā (22,8%). Tomēr jāsecina, ka lielākā daļa no vairumtirdzniecības tirgus (*Pitkalija*) pārdotā augļu un dārzeņu apjoma ir privāto starpnieku rokās (*Pitkala*).

Tas redzams arī kooperatīvu biedru sastāvā (oficiāla informācija par RO nav pieejama), kur liela lauksaimnieku daļa nav biedri, kā arī tie nepiegādā to produkciju ar kooperatīvu vai RO starpniecību.

Malta

Vīns

Kopš 1960. gada ir izveidota Lauksaimnieku vīna kooperatīvu biedrība, kura iepērk biedru vīnogas, tad tās apstrādā un tirgo saražoto vīnu. Šis kooperatīvs vēl arvien ir reģistrēts, bet nav aktīvs un pēdējos gados (2007) ir pārtraucis ekonomisko darbību. Kopš 2000. gada nav pieejama informācija par tā tirgus daļu vietējā vīnogu un vīna tirgū. Tomēr tirgus informācija rāda, ka Maltā privātajām vīna darītavām vienmēr ir bijusi lielākā tirgus daļa.

Ražotāju organizācija *Organizzjoni Produtturi Gheneb għall-Inbid* tika izveidota 2008. gadā, lai iepirktu un piedāvātu tirgū tās biedru audzētās vīnogas. Pamatojoties uz tirgus un citiem avotiem, ir izdarītas aplēses, ka RO tirgus daļa ir aptuveni 70% (pēc svara) no kopējā vietēja vīna vīnogu ražošanas apjoma. RO arī sāka sadarboties ar privātajām vīna darītavām, lai nelielos daudzumos ražotu sava zīmola kvalitatīvu vīnu.

Cūkgaļa

Maltas cūkgaļas audzētāji vienmēr ir bijuši apvienojušies vienā kooperatīvā — *Koperattiva ta Min Irabbi l-Majjal Ltd. (KIM)*, un pārdod visas cūkas kaušanai savam kooperatīvam. Tā kā visi vietējie cūkgaļas audzētāji ir tā biedri, tad pēdējos desmit gados kooperatīvs var lepoties ar 100% tirgus daļu kaušanas sektorā, kā arī vietējo cūku kautķermeņu pārdošanā. Vietējā cūkgaļa tiek pārdota gaļas veikalos un vietējiem cūkgaļas pārstrādes rūpniecības uzņēmumiem — no kuriem visi ir privāti.

Nesen *KIM* uzsāka atkaulot cūku liemeņus un pārdot cūkgaļas gabalus (ne tikai liemeņus).

Kopš 2004. gada maija ir pieaudzis cūkgaļas imports — tieši pārstrādei un cūkgaļas pārstrādes galaproduktu ražošanai, un šī cūkgaļa ļoti konkurē ar vietējo saražoto cūkgaļu.

Piens

Vietējo piena nozari veido govju piens (93%) un kazas un aitas piens (7%). Pēdējā no minētajām tiek izmantota *Cheeselets* čipsu ražošanai mājsaimniecībās, bet praktiski viss govju piens tiek nodots piena pārstrādes ražotnēm Maltā. Visi licencētie piena ražotāji, kas nodod pienu vietējiem piena produktiem, ir viena kooperatīva — *Koperattiva Produtturi tal-Halib (KPH)* — biedri, un visu pienu pārdod tieši šim kooperatīvam. Pēdējos desmit gados kooperatīvam bija liela vietējā piena tirgus daļa (izteikta svarā), sākot no 89% — 2000. gadā, kas pieauga līdz 91% — 2009. gadā. Kooperatīvs ir arī vairākuma akcionārs (70) vietējā piena produktu pārstrādes uzņēmumā, kuram pieder 90% Maltas šķidrā piena tirgus un kuram ir ievērojama tirgus daļa arī attiecībā uz citiem piena produktiem — jogurtu, krējumu, *Cheeselets* čipsiem, *irkotta* utt.

Papildus lauksaimnieku ražojumam galvenajās apskatītajās nozarēs, ir arī citi (pārtikas un nepārtikas) saistītie produkti, kur kooperatīviem/RO ir ievērojama tirgus daļa.

Malta

Tomāti pārstrādei

Tirgus avoti apliecina, ka lauksaimnieki praktiski visus pārstrādei paredzētie tomātus privātajiem pārstrādātājiem pārdod ar četrus ražotāju organizāciju starpniecību.

Tie ir: *Koperattiva Produtturi tat-Tadam ta' Malta Ltd*, kas ir reģistrēts 2008. gadā kā RO, *Ghaqda Produtturi tat-Tadam Maltin* (2005), *Ghaqda Bdiwja Produtturi tat-Tadam* (2007) un *Ghaqda Ghawdxija Produtturi tat-Tadam* (2005).

Pirmā RO (arī kooperatīvs) apvienoja lauksaimniekus, kuri vēlējās pārdot savu produkciju privātam Maltas pārstrādātājam, bet pārējās trīs RO apvienoja lauksaimniekus pēc reģionālā principa, un tie pārdeva savu produkciju kādam citam lielajam privātajam pārstrādātājam, kas bija daudz lielāks un bāzēts Maltas blakus salā — Gozo.

Tomēr, kaut arī visi šīs nozares lauksaimnieki ir šo četrus RO biedri, tomēr šīs nozares produkcija un cenas, tādējādi arī stabilitāte, lielā mērā ir atkarīga no pieprasījuma, cenām un divu lielāko privāto pārstrādātāju piedāvātajiem nosacījumiem.

Labības augu importēšana

Malta importē visu vietējai mājlopu nozarei nepieciešamo graudaugu un dzīvnieku barību. Piena ražotāju kooperatīvs (*KHP*) ir vadošais importētājs un pēc oficiālajiem statistikas un tirgus analīzes datiem, tā tirgus daļa šajā vietējai mājlopu nozarei svarīgajā sektorā (pēc svara) ir 45%. Situācija ir vairāk vai mazāk tādā pašā līmenī arī attiecībā uz cita veida dzīvnieku barību.

Dzīvnieku kombinētā barība

Importēto lopbarību un graudaugu produktus lielākoties vietējās lopbarības ražotnes pārstrādā dzīvnieku barības maisījumā. Piena ražotāju kooperatīvs (*KPH*) ekspluatē vienu no divām lielākajām Maltas lopbarības ražotnēm. Saskaņā ar oficiālās statistikas un tirgus analīzes datiem kooperatīva tirgus daļa (pēc svara) ir 45% no vietējās dzīvnieku kombinētās barības nozares tirgus.

Liellopu gaļa

Vietējā liellopu gaļas ražošanas galvenokārt ietver dzīvus liellopus, kas nāk no piena ražošanas uzņēmumiem, kuri savukārt pieder Piena ražotāju kooperatīva (*KPH*) biedriem. Dzīvie liellopi kaušanai galvenokārt tiek pārdoti privātajiem starpniekiem. Tomēr šajā saistībā kooperatīvs ar tā meitasuzņēmuma starpniecību palīdz biedriem atrast tirgu, kurā par labāko cenu un uz labākajiem nosacījumiem nokaut to dzīvniekus. Kooperatīvs arī iesaistās un pa tiešo iepērk "liekos" dzīvniekus no to biedriem, ja privātais tirgus nedarbojas pienācīgi. Šajos gadījumos liellopu gaļa tiek pārdota privātajiem liellopu gaļas pārstrādātājiem.

Lauksaimniecības izejvielas/apgāde

Vairākums Maltas kooperatīvu papildus to galvenajam mērķim — atrast tirgu to biedru produkcijai — ir iesaistīti arī tajā, lai nodrošinātu saviem biedriem tiem nepieciešamās lauksaimniecības izejvielas.

Šajā sakarā piena produktu un cūkgaļas nozarē kooperatīvi ir vienīgie, kas nodrošina mākslīgās apsūklošanas un pavairošanas pakalpojumus. Cūkgaļas nozarē kooperatīvs vienīgais importē vaislas dzīvniekus.

Malta

Tāpat abi šie kooperatīvi biedriem nodrošina lielāko tirgus daļu lauksaimniecības apgādes, palīgmateriālu un aprīkojuma jomā, kas nepieciešams saimniecībām attiecīgi cūkgaļas un piena nozarēs. Turklāt vairāki kooperatīvi/RO ir aktīvi iesaistīti minerālmēsļu, sēkļu, apgādes un aprīkojuma nodrošināšanā augkopības un dārzkopības nozares lauksaimniekiem. Nav pieejama oficiāla statistika, kas ļautu noteikt precīzu to tirgus daļu.

Ziņas par to tirgus daļu liecina, ka kooperatīviem/RO vēl aizvien ir svarīga loma pārtikas ķēdē pirmapstrādes produktu ražošanā. Papildus pienam kooperatīvi/RO vēl nav pārliecinoši ienākusi apstrādes nozarē un pārtikas tirdzniecības ķēdē pēc ražošanas. Tas parāda, ka ķēdē esošajiem privātajiem ieguldītājiem ir beidzamā kontrole pār tirgu, jo īpaši tad, ja ir viegli pieejami līdzīgi importa produkti. Biedru līdzdalības daļa un apņēmība iesaistīties dažādās lauksaimniecības nozarēs izceļ tirgus atšķirības Maltā starp mājlopu (cūku un piena) nozarē, kā arī augļu un dārzeņu nozarē iesaistīto kooperatīvu struktūru un lomu. Lauksaimnieku kooperēšanās un tirgus daļa ir spēcīga vietējā ražojuma vīnogu un pārstrādei paredzētu tomātu pārdošanas jomā.

Ražotāju organizācijas pārtikas ķēdē

A grupa	Ražotāju organizācijas augļu un dārzeņu nozarē	Reģ. gads	Nozare
	<i>Gozitano</i>	2004	Augļi un dārzeņi
	<i>Ghaqda tal-Produtturi Gomriza</i>	2005	Augļi un dārzeņi
Grupa B	Ražotāju grupa (PR) — Augļi un dārzeņi TKO		
	<i>Ta' Qali Producers Group</i>	2005	Augļi un dārzeņi
	<i>Frott Artna Producers' Group</i>	2009	Augļi un dārzeņi
C grupa	Ražotāju organizācijas (RO) tomātu audzēšanas nozarē		
	<i>Ghaqda Produtturi tat-Tadam Maltin</i>	2005	Tomāti pārstrādei
	<i>Ghaqda Ghawdxija tal-Produtturi tat-Tadam</i>	2005	Tomāti pārstrādei
	<i>Ghaqda Bdiewa Prdutturi tat-Tadam</i>	2007	Tomāti pārstrādei
	<i>Koperattiva Produtturi tat-Tadam ta' Malta</i>	2008	Tomāti pārstrādei

Malta

D grupa	Ražotāju organizācijas (RO) citas nozares		
	Sēņu audzētāju organizācija	2004	Sēnes
	<i>Organizzazzjoni Produtturi Laham tal-Fenek Malti</i>	2007	Truša gaļa
	<i>Organizzazzjoni Produtturi Gheneb għall-Inbid</i>	2008	Vīnogas
	<i>Għaqda Produtturi tal-Patata</i>	2010	Kartupeļi
	<i>Għaqda Produtturi tal-Fniek Lokali</i>	2010	Truša gaļa
	<i>Għaqda Produtturi tat-Tigieg</i>	2010	Mājputnu gaļa
	Maltas mājputnu audzētāju organizācija	2010	Mājputnu gaļa
	Maltas kartupeļu audzētāju organizācija	2010	Kartupeļi
	<i>Gbejniet</i> ražotāju grupas	2010	<i>Cheeselets</i> čipsi
	<i>Koperattiva ta' Min Irabbli l-Majjali</i>	2010	Cūkgaļa
	<i>Għaqda Produtturi tal-Halib tan-Nghag</i>	2010	Aitas piens

Avots: Maltas Lauksaimniecības direktorāts

Lauksaimniecības nozarē Maltā 2010. gada beigās bija 18 kooperatīvi un 19 ražotāju organizācijas. Maltas lauksaimnieki sāka apvienoties kooperatīvos jau kopš 1947. gada. Laika posmā no 2000.-2010. gadam tika reģistrēti astoņi jauni kooperatīvi, bet RO šajā periodā tika reģistrētas visas, galvenokārt pēc Maltas pievienošanās Eiropas Savienībai 2004. gada 1. maijā.

Visas ražotāju organizācijas ir saistītas ar pārtikas ķēdi — augli un dārzeņi (4), pārstrādei paredzēti tomāti (4) un citi lauksaimniecības produkti — vīns (1), kartupeļi (2), sēnes (1), putnu gaļa (2), trušu gaļa (2), cūkgaļa (1), aitas piens (1), *Cheeselets* čipsi (1).

Kooperatīvi arī ir aktīvi iesaistīti dažādās pārtikas ķēdes lauksaimniecības nozarēs. Augļi un dārzeņi (10), pārstrādei paredzēti tomāti (1) un pa vienam kooperatīvam katrā nozarē: piena produkti, cūkgaļa, broileri un vīns. Kooperatīvi, kas darbojas broileru un vīna sektorā, nav efektīvi. Turklāt trīs lauksaimniecības kooperatīvu darbība nav saistīta ar pārtikas ķēdi.

Maltā četriem kooperatīviem pārtikas ķēdē ir arī ražotāju organizācija.

19. NĪDERLANDE

Nīderlande

19.1. VISPĀRĪGS RAKSTUROJUMS

Iestāšanās gads ES: Dibinātājvalsts (1952)

Galvaspilsēta: Amsterdama

Kopējā platība: 41 526 km²

Iedzīvotāju skaits: 16,4 miljoni

Valūta: Eirozonas dalībvalsts kopš 1999. gada (€)

Dalība Šengenas zonā: Šengenas zonas dalībvalsts kopš 1985. gada

Avots: http://europa.eu/about-eu/countries/member-countries/netherlands/index_en.htm

Nīderlande	2000	2010	Izmaiņas (%)
Saimniecību skaits	101 550	72 320	-28,8
Kopā UAA (ha)	2 027 800	1 872 350	-7,7
Mājlopi (LSU)	7 348 030	6 711 500	-8,7
Saimniecībās nodarbināto skaits (pastāvīgais)	275 730	211 630	-23,2
Vidējā vienas saimniecības platība (ha)	20,0	25,9	29,7
UAA uz vienu iedzīvotāju (ha/personu)	0,13	0,11	-11,6

Avots: http://epp.eurostat.ec.europa.eu/statistics_explained/index.php/Agricultural_census_in_the_Netherlands

Nīderlande

Lauksaimniecības produkcijas vērtība			% no ES-28
Lauksaimniecības produkcijas vērtība (miljoni EUR), no kuriem:	2013	23 893,5	6,3%
Augkopības produktu vērtība, no kuras:	2013	52,6%	6,0%
Dārzeni un dārzkopības ražojumi	2013	35,1%	17,3%
Kartupeļi	2013	6,6%	13,1%
Augļi	2013	2,7%	2,5%
Lopkopības izlaide/ produktu vērtība, no	2013	47,4%	6,7%
Piens	2013	20,9%	8,7%
Cūkgāja	2013	12,5%	7,8%
Liellopi	2013	7,2%	5,3%
Bruto pievienotā vērtība pēcbāzes cenām (miljoni eiro)	2013	9 093,3	5,8%

Avots: http://ec.europa.eu/agriculture/statistics/factsheets/index_en.htm

19.2. BIEDRA ORGANIZĀCIJA

NATIONALE COOPERATIEVE RAAD VOOR LAND-EN TUINBOUW (N.C.R.) (VIETĒJO KOOPERATĪVU PADOME LAUKSAIMNIECĪBAS UN DĀRZKOPĪBAS JOMĀ)

Groenmarktstraat 37
NL - 3521 AV UTRECHT

Tālr.: +31 (0) 30 28 40 490

Fakss: +31 (0) 30 284 04 99

E-pasts: ncr@cooperatie.nl

Tīmekļa vietne: www.cooperatie.nl

Priekšsēdētājs: *Bernard Oosterom*
Ģenerāldirektors: *Arjen Van Nuland*

Nīderlande¹

19.3. PĀRTIKAS APGĀDES ĶĒDES ATTĪSTĪBA UN IETEKME UZ LAUKSAIMNIECĪBAS KOOPERATĪVIEM

Lauksaimniecības produktu tendences

Nīderlande ir valsts ar daudziem lieliem kooperatīviem. ICA 300 lielāko pasaules kooperatīvu topā ir atrodami 20 Nīderlandes kooperatīvi (*Van Bekkum*, 2008a). Skatoties pēc šo lielāko kooperatīvu apgrozījumu, Nīderlande ieņem piekto vietu pēc Francijas (1), Japānas (2), ASV (3) un Vācijas (4). Attiecinot 20 kooperatīvu kopējo apgrozījumu pret valsts IKP, Nīderlande sarakstā arī ir piektajā vietā, uzreiz pēc Somijas, Jaunzēlandes, Šveices un Dānijas (visām ir mazāks IKP nekā Nīderlandei). Visbeidzot salīdzinot abus skaitļus, tas ir holandiešu kooperatīvu īpatsvaru ICA 300 pēc apgrozījuma lielāko uzņēmumu topā un holandiešu kooperatīvu apgrozījuma attiecību, proti, pozīcija ICA 300 topā pret IKP, iegūstam, ka Nīderlande kooperatīvu ziņā ir otrajā vietā pēc Francijas.

Kooperatīvi Nīderlandē darbojas visās ekonomikas nozarēs. Blakus labi zināmām nozarēm ar lielu kooperatīvu tirgus daļu, kā, piemēram, lauksaimniecība un kreditēšana (piemēram, *Rabobank*), kooperatīvi darbojas arī vairumtirdzniecības un mazumtirdzniecības, apdrošināšanas, ražošanas, mājokļu un veselības aprūpes nozarēs. Visstraujāk kooperatīvi tiek veidoti profesionālo pakalpojumu sniegšanas un veselības aprūpes jomā. Nīderlandē 2010.-2011. gadā bija aptuveni 2640 aktīvi kooperatīvi (*Coöperatie+*, 2012).

Lauksaimniecības nozarē kooperatīvu skaitu ir ietekmējusi divējāda paralēla attīstība. Kā pirmo var minēt to, ka notiek nepārtrauktas konsolidācijas process, kooperatīviem apvienojoties. Kaut arī konsolidācija galvenokārt notika pirms 2000. gada, šis process turpinās vēl joprojām. Tas tā ir piensaimniecību gadījumā, kur to skaits ir sarucis no sešām (2000. gadā) līdz četrām (2009. gadā), bet tad pieaudzis līdz piecām (2010. gadā). Šī tendence ir daudz izteiktāka apgādes kooperatīvu vidū, kur izejvielu kooperatīvu skaits samazinājās no 25 (2010. gadā) līdz trīspadsmit (2010. gadā).

Straujais vietējo kooperatīvu skaita samazinājums (apvienošanās dēļ) ir vērojams arī *Rabobank* organizācijā. *Rabobank* ir viena no lielākajām finanšu sabiedrībām Nīderlandē, un balstās uz lauksaimniecības kredītu izsniegšanu. Mūsdienās *Rabobank* joprojām ir galvenais aizdevumu izsniedzējs lauksaimniekiem, bet tas ir ievērojami attīstījies arī citu veidu finanšu pakalpojumus. Piemēram, tas ir lielākais holandiešu mājokļu tirgus hipotēku izsniedzējs. *Rabobank* sabiedrībā ietilpst vietējās bankas, kurām kopā pieder federatīvs kooperatīvs *Rabobank Netherlands*. Lai gan 2000. gadā bija gandrīz 400 vietējo *Rabobanks*, to skaits ir sarucis līdz 123 (2014. gadā). Lai gan lielākā daļa no Nīderlandes 75 000 lauksaimniekiem ir *Rabobank* biedri, 2014. gada beigās šī finanšu kooperatīva biedru skaits bija 1,9 miljoni.

Kaut arī kopējais kooperatīvu skaits sarūk, to skaits augļu un dārzeņu nozarē ir pieaudzis. Liela daļa jauno kooperatīvu un ražotāju organizāciju tika izveidotas kā atbilde uz izsoles kooperatīvu restrukturizāciju (90. gadu vidū) un 1996. gadā ieviestajiem ES noteikumiem par tirgus kopējo organizāciju (TKO) augļu un dārzeņu nozarē. *Bijman* un *Hendrikse* (2003) konstatēja, ka laika posmā starp 1995. un 2000. gadu kopā holandiešu augļu un dārzeņu nozarē ir izveidotas 73 jaunas RO. Šīs jaunās RO, no kurām dažām ir kooperatīva juridiskā forma, bet citām — apvienības juridiskā forma. RO, kas ir reģistrētas saskaņā ar ES noteikumiem par TKO augļu un dārzeņu nozarē — visiem ir kooperatīva juridiskā forma.

¹ **Avots:** *Bijman, J., G. van der Sangen, K.J. Poppe and B. Doornnew eert (2012). Support for Farmers' Cooperatives; Country Report The Netherlands. Wageningen: Wageningen UR and NCR (2014)*

Nīderlande

Lauksaimnieki arī izveido jaunus kooperatīvus un RO, lai tirgotu reģionālos produktus, piemēram, kooperatīvs *Oregional*, kas apvieno gan Vācijas, gan Nīderlandes lauksaimniekus (*Griffioen, 2011*). Dažām no šīm reģionālo produktu tirdzniecības veicināšanas un tirgvedības sabiedrībām ir citas juridiskās formas, piemēram, apvienība vai fonds, kas ir vai nu tāpēc, ka tajās bez lauksaimniekiem ir iesaistītas arī citas ieinteresētās personas, vai arī tāpēc, ka sabiedrība darbojas tikai kā interešu organizācijas.

Turklāt mēs konstatējam, ka jaunajos kooperatīvos, un RO, kuri tiek izveidoti, lai kopīgi iepirktu gāzi un elektrību, galvenokārt apvienojas siltumnīcu lauksaimnieki.

Interesanta attīstība kooperatīvu vidū sākās 90. gados, kad pieauga vides kooperatīvu (sauktu arī par dabas aizsardzības asociācijām) skaits. Šīm RO mēdz būt atšķirīgas juridiskās formas, piemēram, kooperatīvs, apvienība vai fonds. Galvenais šo RO mērķis ir to biedriem ļaut noslēgt kopīgus līgumus ar vietējām un reģionālajām valsts iestādēm, lai saglabātu dabas resursus uz to biedru-lauksaimnieku zemes gabaliem.

19.4. LAUKSAIMNIECĪBAS PĀRTIKAS TIRGUS UN KOOPERATĪVU ATTĪSTĪBA

19.4.1. Svarīgākie statistikas dati par kooperatīviem

50 lielākie lauksaimniecības kooperatīvi pēc nozares (2010)

Vieta	Kooperatīva nosaukums	Nozare / Darbības joma	Apgrozījums (miljoni €)	Lauksaimnieki-biedri
1	<i>FrieslandCampina</i>	Piens	8 972	20000/14829
2	<i>ForFarmers</i>	Apgāde / lopbarības produkti	4162	6 300
3	<i>FloraHolland</i>	Dekoratīvie augi	4 130	4 949
4	<i>Royal Cosun</i>	Cukurs	1 766	8 000
5	<i>Coforta/The Greenery</i>	Dārzeni un augļi	1 263	1640/1007
6	<i>Agrifirm</i>	Apgāde / lopbarības produkti	1 983	15 000
7	<i>Avebe</i>	Kartupeļi	522	2960
8	<i>FresQ</i>	Dārzeni	480	76
9	<i>DOC Kaas</i>	Piens	390	1 105
10	<i>ZON fruit & vegetables</i>	Dārzeni un augļi	334	372
11	<i>CZAV</i>	Apgāde	304	3 014
12	<i>CNB</i>	Puķu sīpoli	280	1 576
13	<i>Agrico</i>	Kartupeļi	233	980

Nīderlande

Vieta	Kooperatīva nosaukums	Nozare / Darbības joma	Apgrozījums (miljoni €)	Lauksaimnieki Members*
14	<i>FruitmastersGroup</i>	Augļi	229	505
15	<i>Rijnvallei</i>	Piegāde / lopbarības produkti	225	2315
16	<i>Horticoop</i>	Apgāde/dārkopība	201	2074
17	<i>CNC</i>	Sēnes/komposts	201	198
18	<i>Best of Four</i>	Dārzeni	200	150
19	<i>Boerenbond Deurne</i>	Apgāde / lopbarības produkti	181	585
20	<i>CONO Kaasmakers</i>	Piens	175	460
21	<i>Versdirect.nl</i>	Dārzeni	152	76
22	<i>CRV</i>	Liellopu audzēšana	140	23 478
23	<i>Coöperatie Funghi</i>	Sēnes	133	78
24	<i>Delta Milk</i>	Piens	129	150
25	<i>BGB</i>	Dārzeni	128	52
26	<i>Vitelia</i>	Apgāde / lopbarības produkti	120	600
27	<i>Plantion</i>	Dekoratīvie augi	105	452
28	<i>Pigtire Group</i>	Cūku audzēšana	92	2160
29	<i>Rouveen</i>	Piens	87	291
30	<i>Isidorus Nederpeel</i>	Apgāde / lopbarības produkti	81	256
31	<i>Arkervaart</i>	Apgāde / lopbarības produkti	74	1 074
32	<i>De Valk Wekerom</i>	Apgāde / lopbarības produkti	68	577
33	<i>Batavia**</i>	Dārzeni	:	:
34	<i>Nedato</i>	Kartupeļi	63	500
35	<i>CSV COVAS</i>	Cukurbietes	58	1876
36	<i>Komosa</i>	Dārzeni	60	50
37	<i>Brameco-ZON</i>	Apgāde / lopbarības produkti	54	236
38	<i>Agruniek</i>	Apgāde / lopbarības produkti	48	399
39	<i>Fossa Eugenia**</i>	Dārzeni	:	:
40	<i>Nautilus</i>	Dārzeni (organiskie)	38	50

Nīderlande

Vieta	Kooperatīva nosaukums	Nozare / Darbības joma	Apgrozījums (miljoni €)	Lauksaimnieki- biedri Members*
41	CAV <i>Wieringermeer</i> / CAV <i>Agrotheek</i>	Apgāde	34	395
42	<i>Veiling Zaltbommel</i>	Augļi un dārzeņi	34	219
43	CAV <i>Den Ham</i>	Apgāde / lopbarības produkti	30	350
44	<i>Fresh Produce Growers**</i>	Dārzeņi	nav inform.	nav
45	<i>Sun Quality**</i>	Dārzeņi	nav inform.	nav
46	<i>De Schakel**</i>	Dārzeņi	nav inform.	nav
47	CLV <i>De Samenwerking</i>	Apgāde / lopbarības produkti	20	726
48	<i>Zundert**</i>	Augļi un dārzeņi	nav inform.	nav
49	<i>Fruitveiling Zuid-Limburg</i>	Augļi	14	190
50	CAVV <i>Zuid-Oost-Salland</i>	Apgāde / lopbarības produkti	11	188

Avoti: Gada pārskati, uzņēmumu tīmekļa vietnes, informācija preseī, profesionāli plašsaziņas līdzekļi. Dažos gadījumos (piemēram, ziedu vai augļu un dārzeņu izsolēs) par apgrozījumu nav uzskatāms tas apgrozījums, kas ir kooperatīvam kā juridiskai vienībai (kā iekasētā maksa par sniegtajiem pakalpojumiem), bet gan kooperatīva biedru izmantoto pakalpojumu radītais apgrozījums

*: lauksaimnieki/lauksaimniecības (dažu kooperatīvu biedri ir privātpersonas; bieži vien lauksaimniecība pieder diviem biedriem (vīram un sievai vai diviem brāļiem/māsām utt.);

** : novērtējums pēc apgrozījuma; nav inform. = nav pieejama informācija

Lielāka daļa Nīderlandes kooperatīvu ir specializējušies, jo īpaši pārdošanas jomā. Tie ir saukti par viena mērķa kooperatīviem (*Bekkum et al., 1997*), jo tie ir vērsti uz viena vai neliela klāsta lauksaimniecības produktu (piemēram, piena, tikai cukura, tikai kartupeļu, tikai dārzeņu, tikai augļu, tikai sēņu, tikai cietais kartupeļu) pārstrādi un/vai tirdzniecību. Lauksaimniecības izejvielu jomā ir sastopami savu darbību diversificējuši kooperatīvi, kuri lauksaimniekiem nodrošina sēklas, mēslošanas līdzekļus, agroķīmikālijas, dzīvnieku barību un citas izejvielas. Pat finanšu pakalpojumi ir specializēti. Piemēram, *Rabobank* nodrošina kreditēšanu, bet iepriekšminētais savstarpējās apdrošināšanas uzņēmums *Achmea Agro*, kooperatīvs *Univé* un savstarpējās apdrošināšanas uzņēmums *AgriVer* lauksaimniekiem nodrošina apdrošināšanas pakalpojumus.

Lielākie lauksaimniecības kooperatīvi un RO pēc lauksaimniecības nozares

Nozare	Kooperatīvi lielāko 50 vidū	Citi kooperatīvi un RO	Kopā
Tirdzniecības kooperatīvi			
Piens	5	5	10
Graudaugi (un eļļas augu sēklas)	2	3	5
Augļi un dārzeņi	17	>25	>42
Cukurs	2	0	2

Nīderlande

Nozare	Kooperatīvi lielāko 50 vidū	Citi kooperatīvi un RO	Kopā
Kartupeļi (sēklas, galda un cietes kartupeļi)	3	4	7
Sēnes	3	0	3
Dekoratīvie augi	3	0	3
Vīns	0	1	1
Kazas piens	0	3	3
Reģionālā specializācija	0	>2	>2
Resursu piegādes			
Apgāde (jo īpaši lopbarības)	16	1	17
Komposts sēnēm	1	1	1
Dzīvnieku audzēšana	2	0	2
Citi			
Nodarbinātība	0	11	11
Iekārtas	0	6	6
Kredīti	0	1	1
Bioloģiskie kooperatīvi	0	±150	±150
Enerģijas kooperatīvi	0	nav inform.	nav inform.
Dekoratīvo augu audzētāju asociācijas	0	nav inform.	nav inform.
Kopā	54	nav	nav

Avots: *Bijman, J., G. van der Sangen, K.J. Poppe and B. Doorneweert (2012). Support for Farmers' Cooperatives; Country Report The Netherlands. Wageningen: Wageningen UR*; kopā to ir 54 labāko 50 sarakstā, jo divi graudaugu kooperatīvi ir arī apgādes kooperatīvi; sēņu komposta kooperatīvs ir arī sēņu pārstrādes kooperatīvs; un *Coforta/The Greenery* ir pieskaitāms gan pie augļu/dārzeņu, gan sēņu sektora; nav inform. = informācija nav pieejama.

Pieci lielākie lauksaimniecības kooperatīvi pēc nozares

Šajā pētījumā mēs apskatīsim astoņas nozares: piena produkti, cūkgaiļa, aitas gaļa, graudaugi, cukurs, augļi un dārzeņi, olīvas un olīveļļa, kā arī vīns. Nīderlandē trijās no šīm astoņām nozarēm nav kooperatīvu. Attiecībā uz olīvām un olīveļļu tas ir saprotami, jo Nīderlandē olīvas neaug. Tomēr attiecībā uz vīnu pārsteidzošā kārtā valstī ir kooperatīvs. Vīnogu audzēšana Nīderlandē ir jauna un vēl arvien maza ekonomiskās darbības joma. Lielākā no valsts 130 vīna dārziem tika izveidoti hobija līmenī, un daudzi tādi paliek. Tomēr komerciālo vīnkopju skaits stabili pieaug.

Kooperatīvi ir īpaši spēcīgi tādās nozarēs, kā piena produkti, cukurs, graudaugi (bet tas nav nozīmīgs kultūraugs), augļi un dārzeņi. Nākamajā tabulā ir uzskaitīti katra no šī sektora piecu lielāko kooperatīvu nosaukumi. Trijās nozarēs ir palikuši mazāk nekā pieci kooperatīvi. Piena produktu nozarē ir tieši pieci kooperatīvi (un dažas darījumu apvienības). Lai gan augļu un dārzeņu nozarē darbojas daudzi kooperatīvi, tomēr seši lielākie veido 75% no kopējās vietējās produkcijas apjoma.

Nīderlande

Šajā projektā apskatītie nozaru svarīgākie kooperatīvi (2010)

Nozare	Vieta	Kooperatīva nosaukums	Apgrozījums 2010. gadā (miljoni eiro)*
Labība	1	<i>Agrifirm</i>	1983
	2	<i>CZAV</i>	304
Cukurs	1	<i>Cosun</i>	1766
	2	<i>CSV COVAS</i>	58
Augļi un dārzeņi	1	<i>Coforta/The Greenery</i>	1263
	2	<i>FresQ</i>	480
	3	<i>ZON</i>	334
	4	<i>Fruitmasters</i>	229
	5	<i>Versdirect.nl</i>	152
Piens	1	<i>FrieslandCampina</i>	8972
	2	<i>DOC Kaas</i>	390
	3	<i>CONO</i>	175
	4	<i>DeltaMilk</i>	129
	5	<i>Rouveen</i>	87
Sēnes	1	<i>CNC</i>	201
	2	Sēnes	133
Kartupeļi	1	<i>Avebe</i>	522
	2	<i>Agrico</i>	233
	3	<i>Nedato</i>	63
Vīns	1	<i>Coöperatief Verenigde Achterhoekse Wijnbouwers</i>	nav inform.

*Kopējais kooperatīva apgrozījums; konkrētās nozares apgrozījums nav zināms, ja vien kooperatīvs ir īpaši specializējies.

Tas, ka nav kooperatīvu cūkgaļas un aitu gaļas nozarēs, ir pārsteidzoši. Cūkgaļa ir būtiska Holandes lauksaimniecības nozare. Tāpat Nīderlandei ir senas kooperatīvo kautuvju tradīcijas. Tomēr šīs tradīcijas nav nekāds veiksmes stāsts. Kooperatīviem vienmēr ir bijis ļoti grūti izdzīvot konkurences piesātinātajā un nestabilajā cūkgaļas tirgū. Daudzas desmitgades cūku kaušana bija saistīta ar lopbarības nodrošināšanu, vai nu tā paša kooperatīva ietvaros, vai arī noslēdzot līgumus starp kooperatīvu barības piegādātājiem un kooperatīvu kautuvēm. Šie tā sauktie integrācijas līgumi nozīmēja efektīvu piegādes ķēžu izveidi un ļāva iegūt spēcīgas konkurētspējīgas priekšrocības.

Tomēr viena no galvenajām problēmām kooperatīvo kautuvju vidū bija daudzu to biedru pašdarbības uzvedība. Tā kā cūku audzēšana notiek salīdzinoši netālu no Beļģijas un Vācijas, tad lauksaimnieki viegli var pārdot cūkas uz ārzemēm, ja robežas otrā pusē cenas ir nedaudz augstākas, atstājot vietējos kooperatīvus ar neizmantotu ražošanas jaudu. Ne tikai ārvalstu pārstrādātāji, bet arī vietējās *IOF* kautuves bieži vien par dzīvniekiem piedāvā nedaudz lielāku samaksu, tādējādi radot lauksaimniekiem stimulu piegādāt cūkas *IOF*, nevis savam kooperatīvam.

Nīderlande

Aitu gaļas nozarē lielākais vairums jēru tiek vesti uz ārvalstīm, kur tiek nokauti Francijā vai Spānijā. Šo dzīvo aitu tirdzniecību galvenokārt īsteno tirdzniecības un transporta uzņēmumi. Lauksaimniekiem ir pietiekama brīvība izvēlēties pārdot šodien vai nākamnedēļ, jo aita ir prece, kas tai dzīvai esot, nav ātrbojājīga, un, tā kā daudzi tirgotāji izrāda interesi par aitu iegādi, vajadzība sadarboties nešķiet aktuāla.

19.5. TRANSNACIONĀLIE, STARPTAUTISKIE KOOPERATĪVI

Kooperatīviem Nīderlandē ir raksturīgi darboties starptautiskā mērogā. Tie pārdod savu produkciju daudzās valstīs, vai pat vairākos kontinentos. Piemēram, *FrieslandCampina* 70% no apgrozījuma gūst darbojoties aiz robežām (*Heyder et al.*, 2011). Būtiska daļa no šī apgrozījuma nav tikai pārdošanas apjomi no Nīderlandes, bet tos rada ražotnes citās valstīs. Kaut arī internacionalizācija eksporta un ārvalstu tiešo ieguldījumu veidā pārtikas pārstrādes kooperatīviem nav nekas pārsteidzošs, ir interesanti redzēt, ka lielai daļai holandiešu kooperatīvu ir biedri citās valstīs.

Daudzi holandiešu kooperatīvi veic starptautisko darbību. Vairumā gadījumu kooperatīvu ārvalstu darbība aprobežojas ar tirdzniecību, tirgdarbību un cenu veidošanu. Šie eksportējošie kooperatīvi neieperk lauksaimniecības produktus no zemniekiem vai tiem nodrošina izejvielu piegādi. Tomēr ir kāda augoša kooperatīvu grupa, kuriem ir darījumu attiecības ar lauksaimniekiem citās ES dalībvalstīs. Šos kooperatīvus sauc par transnacionāliem kooperatīviem. Tie var būt tirdzniecības kooperatīvi, bet iepirkt produkciju no lauksaimniekiem dažādās valstīs, vai arī būt apgādes kooperatīvi, kuri pārdod lauksaimniecības izejvielas lauksaimniekiem dažādās valstīs. Viena no šādām starptautisko kooperatīvu grupām ir tā saucamie transnacionālie kooperatīvi. Šie kooperatīvi ne tikai slēdz līgumus ar lauksaimniekiem par viņu produkcijas iegādi, vai tiem pārdod izejvielas, bet gan tiem ar šiem piegādātājiem vai iepircējiem-lauksaimniekiem ir izveidojuši uz līdzdalību balstītas attiecības. Rezumējot transnacionālajiem kooperatīviem biedri ir vairāk nekā vienā valstī, bet starptautiskam kooperatīvam klienti vai piegādātāji ir vairāk nekā vienā valstī. Tabulā ir uzskaitīti septiņi holandiešu kooperatīvi, kuriem (2010. gadā) ir bijuši biedri citās ES dalībvalstīs. Pēdējā laikā tiem var pieskaitīt reģionālo tirdzniecības kooperatīvu *Oregional*, kuram biedri ir Vācijas-Nīderlandes robežas abās pusēs, *Nijmegenas (Nijmegen)* pilsētas apkārtnē.

Holandiešu lauksaimniecības kooperatīvi, kuros ir ārvalstu biedri (2012. gads)

Kooperatīva nosaukums	Nozare / Darbības joma	Ārvalstu biedru skaits / kopējais biedru skaits	Ārvalstu biedru mītnes zeme
<i>FrieslandCampina</i>	Piens	1,070/14,132*	Vācija, Beļģija
<i>DOC Kaas</i>	Piens	1/1100 **	Vācija
<i>Royal Cosun</i>	Cukurs	140/9524 ***	Beļģija, Vācija
<i>Coforta/The Greenery</i>	Dārzeni un augļi	13/700	Beļģija, Vācija, Francija, Anglija, Itālija, Spānija
<i>ZON fruit & vegetables</i>	Dārzeni un augļi	17/365	Beļģija, Itālija, Vācija

Nīderlande

<i>FruitmastersGroep</i>	Augļi	3/474	Beļģija
<i>Avebe</i>	Kartupeļi	1 150/2 600	Vācija
<i>FromFarmers</i>	Apgāde / lopbarības produkti	531/6 304	Beļģija, Vācija, Dānija
<i>Horticoop</i>	Apgāde/dārzkopība	54/1 593	Vācija, Beļģija, Luksemburga, Kanāda
<i>CNC</i>	Sēnes/komposts	15/176	Vācija, Beļģija, Francija, Polija
<i>CRV ****</i>	Liellopu audzēšana	7 120/28 481	Beļģija
<i>FloraHolland</i>	Dekoratīvie augi	585/4 672	Kenija, Etiopija, Izraēla, Beļģija, Dānija, Vācija

**FrieslandCampina* nodala biedru piena lopu fermas un biedrus. Šie skaitļi attiecas uz piena lopu fermām

***DOC Kaas* ir 100 biedri Vācijā, kuri paliks biedri arī turpmāk

*** Ieskaitot *CSV COVAS* ārvalstu biedrus

**** Oficiāli *CRV* nav ārvalstu biedru; tas ir kopuzņēmums starp holandiešu kooperatīvu *CR Delta* un flāmu kooperatīvu *VRV*

Avots: *'Nederlandse land en tuinbouwcoöperaties in Europees perspectief'*, Jos Bijman and NCR, 2013

Nākamajā tabulā ir uzskaitīti ārvalstu transnacionālie kooperatīvi un starptautiskie kooperatīvi, kas ir aktīvi Nīderlandē. Šie kooperatīvi ir no citām ES dalībvalstīm, kuri sākuši darbību Nīderlandē, lai veiktu tirdzniecību ar lauksaimniekiem kā klientiem, ar kuriem ir noslēgtas līgumiskas attiecības.

Interesanti, ka diezgan liela holandiešu augļu un dārzeņu audzētāju grupa ir (arī) Beļģijas kooperatīva biedri. Saskaņā ar profesionālo plašsaziņas līdzekļu sniegto informāciju, vairāk nekā 1000 holandiešu audzētāji ir Beļģija izsoļu kooperatīvu un citu ražotāju organizāciju biedri (AGD, 09/02/10). Iemesls, kāpēc holandiešu audzētāji kļūst par Beļģijas kooperatīvu/RO biedriem, ir tas, ka tur tiek piemērota *auction clock* ("holandiešu" izsole, kas Nīderlandē ir atcelta), zaudētās dalības maksas, kā arī labāka cena, ko tie var iegūt.

Kooperatīva nosaukums	Izcelsmes valsts	Nozare(s)
Transnacionāls		
<i>Mechelse Veilingen; Hoogstraten; Brava</i>	Beļģija	Augļi un dārzeņi
Starptautiskie		
<i>Arla</i>	Dānija/Zviedrija	Piens
<i>Hochwald</i>	Vācija	Piens
<i>Limagrain</i>	Francija	Apgāde (sēklas)

Nīderlande

19.6. TIESĪBU AKTI, NODOKĻU PIEMĒROŠANA UN SAISTĪTIE POLITIKAS ASPEKTI

19.6.1. Kooperatīvu tiesiskais regulējums

Holandiešu kooperatīviem piemērojami elastīgie valsts tiesību ir ļoti nākuši par labu. Dažās dalībvalstīs tiesību akti par kooperatīviem dod iekšējās pārvaldības struktūras elastību, arī finanšu struktūru, kā arī pasākumu veidu, ko kooperatīvi var uzņemt. Tas kooperatīviem ļauj savu darbību organizēt kā kontrolāciju struktūrai.

19.6.2. Valsts tiesiskais regulējums attiecībā uz kooperatīviem

Valsts tiesību akti attiecībā uz kooperatīviem	Valsts nozaru likums uz lauksaimniecības kooperatīviem	Juridiskais pamats, kas kas ietekmē kooperatīvus civillikums Komerclikums	Minimālais lauksaimnieku skaits	Minimālā kapitāla prasība (€)
Nav	Nav		Tiesību akti to neparedz	Tiesību akti to neparedz

19.6.3. Kooperatīvu pārvaldība

Tradicionālo kooperatīvu pārvaldības modeli veido tālāk uzskaitītās struktūras. Visu biedru pilnsapulcē ir tiesības ievēlēt direktoru padomi, lai apstiprinātu (noraidītu) kooperatīva finanšu pārskatus, kā arī pieņemtu lēmumus par kooperatīva apvienošanu vai likvidāciju, kā arī par lielām investīcijām. Kooperatīva biedri ievēl direktoru padomi. Direktoru padome ir galvenā pārvaldības struktūra, kas pieņem visus svarīgākos lēmumus par apvienību un sabiedrību. Gandrīz visiem kooperatīviem ir profesionāls pārvaldnieks, kas darbojas kooperatīvajā sabiedrībā. Pārvaldnieks ir kooperatīvās sabiedrības darbinieks, un viņu ieceļ direktoru padome. Trešā pārvaldības struktūra tradicionālajā kooperatīvu pārvaldības modelī ir uzraudzības padome. Lai mazajiem kooperatīviem tas nav obligāti, praksē gandrīz visiem kooperatīviem ir sava veida uzraudzības struktūra. Uzraudzības padomē ir kooperatīva biedri.

Daudzi holandiešu kooperatīvi vairāk neizmanto "viens biedrs — viena balss" lēmumu pieņemšanas principu.

Cukura un kartupeļu cietes kooperatīvos balsu skaits ir saistīts ar tiesībām uz piegādi. Pat tādā mazā organiskās produkcijas kooperatīvā, kā *Nautilus*, balsu skaits ir saistīts (nepārsniedzot augstāko robežu) ar tirdzniecības klasēm, kādās biedri ir sadalīti.

Nīderlandes tiesību akti ir ļoti elastīgi attiecībā uz kooperatīvu iekšējās pārvaldības organizēšanu.

Kapitāls kā tāds Nīderlandē vienmēr ir bijis salīdzinoši pieejams, jo nozare ir cieši saistīta ar starptautisko kapitāla tirgu. Šeit būtu jāpiemin *Rabobank* banka.

Tā integrēja lauksaimniekus kapitāla tirgū, un tās piekļuve lauksaimnieku ietaupījumiem to padarīja par nozīmīgu Nīderlandes hipotekāro kredītu tirgus dalībnieku, kā arī starptautiskās lauksaimniecības uzņēmējdarbības finansētāju.

Nīderlande

19.6.4. Nodokļu piemērošana

Ar 1969. gada Likumā par uzņēmumu ienākuma nodokli 9. pantā minētajiem nodokļu atvieglojumiem Nīderlandes likumdevēji ir centušies uzlabot "mazo" kooperatīvu ekonomisko stāvokli, un likuma mērķis ir veicināt to, lai tiktu samazināts ar nodokli apliekamās peļņas lielums, kas iegūta saimniecisko darījumu rezultātā starp privātpersonām/biedriem un kooperatīvu.

Tas bija paredzēts kā finansiāls stimuls, bet praksē tam bija ierobežota ietekme.

Ņemot vērā kooperatīvu un to biedru situāciju nodokļu jomā *vis-à-vis IOF*, ir svarīgi atzīmēt, ka Nīderlandē nodokļu sistēma tiek pielietota, lai iekasētu nodokļus no korporatīvā uzņēmuma atšķirīgi no to biedriem vai akcionāriem.

Šajā aspektā *IOF* un kooperatīvi ir kooperatīvu uzņēmumi. Principā kooperatīvus nodokļu sistēmā pielīdzina slēgtām akciju sabiedrībām un tiem piemēro 1969. gada Uzņēmumu ienākuma nodokli (2. pantu). Tādējādi kooperatīviem ir piekļuve tādiem pašiem nodokļu atvieglojumiem, kā uzņēmumiem, piemēram, fiskālās vienotības (*fiscale eenheid*) atvieglojumam starp kooperatīvu un tā meitasuzņēmumiem, bet kooperatīviem un tā biedriem ir tāds pats nodokļu slōgs, kā akciju sabiedrībā un to akcionāriem.

Lai tiktu ņemts vērā kooperatīvu jauktais (hibrīda) raksturs — kā nepilnīgai vertikālai integrācijai starp tā biedru un kooperatīva ekonomiskajām vienībām, Nīderlandes likumdevējs 1969. gada Likumā par uzņēmumu ienākuma nodokli attiecībā uz kooperatīviem ir ieviesis īpašu nodokļu atvieglojumu režīmu. Šie nodokļu atvieglojumi tika ieviesti, lai būtu labvēlīgi mazajiem kooperatīviem, kuru biedri ir fiziskas personas. Kooperatīva ienākumi ir uzskatāmi par sadalāmiem neatkarīgajā peļņā — attiecas uz darbībām, kas nav saistītas ar kooperatīva darbību, un — daļēju atvieglojumu režīma peļņā (*PDR peļņā*).

19.7. POLITIKAS APSVĒRUMI

19.7.1. Apmācības

Nodrošinot augstāko lauksaimniecisko izglītību, lielāka uzmanība ir pievērsta kooperatīviem un to lomai pārtikas ķēdē. Tomēr nav obligāto kursu. Individuālo kooperatīvu līmenī biedri, kas ir iesaistīti lēmējstruktūrās, bieži vien izmanto īpašas apmācību programmas, kas ir paredzētas kooperatīvu vadītājiem.

Taču šo kursu izmaksas pilnībā jāsedz kooperatīviem pašiem. Nav pieejams valsts atbalsts.

19.7.2. Konkurētspēja pārtikas ķēdē

Lauksaimniekam piederoša pārtikas ķēdē iesaistīta kooperatīva tradicionālā nostāja ir ļoti tuva ražotāja nostājai un salīdzinoši tāla no patērētāja nostājas. Tas pēdējo divu desmitgažu laikā ir ievērojami mainījies. Kooperatīvi pārtikas rūpniecībā ir pilnībā pārņēmuši (starptautisko) *IOF* tirgus stratēģijas. Šiem *IOF* vienmēr ir bijuši vairāk vērsti uz zīmolu produktu izstrādi un tirdzniecību. Jau kopš 80. gadiem holandiešu kooperatīvi ir ievērojami palielinājuši savus pūliņus, lai nodrošinātu zīmolu produktu jauninājumu ieviešanu un tirdzniecību. Tomēr, tā kā kooperatīvi atšķiras, arī to stratēģijas atšķiras.

Papildus stratēģijai — noturēt izmaksas iespējami zemas — tirdzniecības kooperatīvi ir izstrādājuši divas citas stratēģijas, lai uzlabotu biedru ienākumus. Pirmā stratēģija ir dažāds vienas preces produktu klāsts. Piena kooperatīvi, kartupeļu cietes kooperatīvs, cukura kooperatīvs — tie visi ir mēģinājuši izstrādāt jaunus patērētāju un rūpniecības produktus, preces sastāvdaļām izmantojot to biedru piegādātos produktus (pienu, kartupeļu cieti, cukurbietes).

Nīderlande

Otrā stratēģija, ko īpaši izvēlējās kooperatīvi, kas ražo gala patēriņa preces, bija radīt pašiem savus zīmolus. Šīs zīmolu stratēģijas galvenais uzdevums bija nostiprināt kooperatīva pozīcijas konkurences tirgū — gan horizontāli attiecībā pret citiem pārtikas uzņēmumiem, gan vertikāli attiecībā uz lielajiem pārtikas mazumtirgotājiem (lielveikaliem).

Kooperatīviem ir labi rezultāti daudzās nozarēs. Kooperatīvu darbības, kas nav tieši saistītas ar biedru produktu, ir jāpielāgo kooperatīva tirdzniecības stratēģijai, un tām ir jānes peļņa. Šī peļņa tad tiek izmantota, lai uzkrātu kooperatīvo līdzekļu pārpalikumu un to varētu izmaksāt biedriem vai arī paturēt ieguldījumu īstenošanai. Darbošanās ar visefektīvāko ražošanas apjomu bieži vien kooperatīvus padara par spēcīgiem IOF konkurentiem, kuriem ir jānodrošina kapitāla atdeve, kas saskan akciju tirgus gaidām. Lielākajai daļai kooperatīvu uz tirgu vērstu stratēģiju finansēšana nav bijusi nopietna problēma.

Dažās lauksaimniecības nozarēs kooperatīvi jau vēsturiski ir mazāk aktīvi. Nīderlandē kooperatīvi nepieņem tradīciju — aktīvi iesaistīties atvērtā laukā audzētu dārzeņu pārstrādē. Iepriekš gan ir bijuši daži mēģinājumi, piemēram, kādreiz nozīmīgais kooperatīvs *Cebeco*, bet vairums no tiem nav izdzīvojuši saspringtās konkurences dēļ no IOF puses, kuriem ir spēcīgi patērētāju zīmoli, vai arī no ārvalstu konkurentu spiediena (zemo izmaksu) dēļ. Liela mēroga dārzeņu audzēšanu atklātā laukā galvenokārt reglamentē stingri līgumi, kuros ir sīki atrunāti pārstrādes rūpniecības uzņēmumu norādījumi un prasības. Cieša koordinācija starp ražošanu, ražas novākšanu un apstrādi ir nepieciešama, lai būtu iespējams efektīvi plānot apstrādes iekārtu darbu un nodrošināt augstu kvalitāti. Noslēgtie tiešie līgumi starp ražotājiem un IOF pārstrādātājiem nenozīmē, ka ražotāji nav apvienojušies. Bieži vien pirms līguma slēgšanas ir notikušas sarunās ar līgumu slēgšanas apvienībām. Liela daļa šo līgumu slēgšanas apvienību pēdējo desmit gadu laikā ir pārveidojušās par ražotāju apvienībām vai kooperatīviem, lai būtu tiesīgas pretendēt uz ES finansiālo atbalstu saskaņā ar ĢMO regulu par augļiem un dārzeņiem.

Kooperatīvi nav bijuši veiksmīgi cūkgaļas, liellopu gaļas un teļa gaļas nozarēs. Šīm nozarēm vēsturiski ir bijis raksturīgs zems tehnoloģiskais līmenis (tādējādi arī salīdzinoši zemas ieguldījumu izmaksas) un sīva konkurence. Tā kā dzīvniekus ir vienkārši pārdod gan valsts iekšienē, gan pāri tās robežām, tad lauksaimnieki vienmēr ir meklējuši labāko cenu un bieži izvēlējušies citu pircēju, pat, ja ir bijuši kaušanas kooperatīva biedri. Šī "tirgošanās" mentalitāte labi nesaskan ar kooperatīva pamatideju.

19.7.3. Lauksaimniecības kooperatīvu tirgus daļa pārtikas ķēdē

Lauksaimniecības kooperatīvu tirgus pārtikas ķēdē pēdējo desmit gadu laikā ir pieaudzis. Lai gan ir sarežģīti tikt pie statistikas datiem, var droši apgalvot, ka salīdzinājumā ar IOF kooperatīvi kā grupa ir palielinājuši tirgus daļu. Šajā nodaļā mēs apskatīsim kooperatīvu tirgus daļas attīstību šādās nozarēs: piens, cukurs, augļu un dārzeņi, cūkgaļa, graudi, kartupeļi un sēnes. Šobrīd nav kooperatīvu aitas gaļas un olīvu jomā (Nīderlandē tās netiek audzētas).

Nīderlande

Lauksaimniecības kooperatīvi Nīderlandē (pēc nozares)

	Lauksaimniecības kooperatīvi (Nr.)		Tirgus daļa (%)		Lauksaimnieki (tikai NL)	Biedru skaits
	2000	2010	2000	2010	2000	2010
Cukurs	3	2	63	100	13700	9940
Labība	3	3	nav inform.	>55	:	:
Piena produkti (piena)	5	5	83	8	21600	15 200
Cūkgaļa	3	0	34	0	10000	0
Vīns	0	1	0	:	0	12
Augļi un dārzeņi	15	19	71	9	9000	4 500
Kartupeļu ciete	1	1	100	100	4800	1 600
Sēklas un galda kartupeļi	7	6	:	:	3900	1 500
Sēnes	2	3	>50	>80	470	200
Ziedi	6	3	95	9	9400	5 300
Cūku audzēšana	1	1	:	8	:	2300
Liellopu audzēšana	1	1	90	80-90	34750	18 000
Lauksaimniecības	25	15	:	:	50000	35 000
No kuriem dzīvnieku barība	20	13	53	5 5	:	28 000

Avots: 2000. g. dati ²: NCR (*Cooperatie No. 568*), tomēr revidentus šos datus ir pielāgojuši cukura, kartupeļu, sēņu un augļu un dārzeņu kooperatīvu skaitam; 2010: autoru aplēses (: = nav pieejami);

² Avots 2000. g. datiem: Eiropas Kopienu komisija (2001), Komisijas ziņojums Padomei par to, kā rit Regulas (EK) Nr. 2200/96 par tirgus kopējās organizācijas (TKO) principiem attiecībā uz augļiem un dārzeņiem īstenošana. Brisele. COM(2001) 36 galīgā redakcija. Ieskaitot: *Cooperatieve Groentenveiling Katwijk*.

Piena rūpniecībā, kas ir viena no vissvarīgākajām Nīderlandes lauksaimniecības nozarēm, kooperatīvi turpina būt dominējoši tirgus dalībnieki. Piecu piena pārstrādes kooperatīvu tirgus daļa ir 80%, no kuriem vairāk nekā 70% no visa piena piegādes apjoma pieder *FrieslandCampina*. Papildus kooperatīvajiem piena pārstrādes uzņēmumiem (jeb kooperatīvu pienotavām), ir vēl arī siera tirdzniecības kooperatīvs.

Šis kooperatīvs ar nosaukumu *De Producent* pastāv jau kopš 1915. gada un savu 45 biedru vārdā (kuri gatavo paši savu sieru) uzglabā un pārdod sieru. Nīderlandes piensaimniecības kooperatīvu nesēnā attīstība ir veicinājusi līgumu slēgšanas apvienību izveidošanos, piemēram, *Eko-Holland* (2003) attiecībā uz ekoloģiskā piena jomu un reģionālo apvienību izveidošanu: *DeltaMilk* (2003), *Flevomilk* (2004), *Noorderlandmelk* (2007) un *Coöperatie Hermes* (2010). Šīs apvienības galvenokārt pārdod produkciju IOF pienotavām, bet tās var pārdot precī arī kooperatīvu pienotavām, ja pēdējo pieprasījumu nespēj apmierināt pašu biedri. *DeltaMilk* 2009. gadā kļuva par piena pārstrādes kooperatīvu, iegādājoties siera rūpnīcu, no kuras *FrieslandCampina* bija jāatsakās, lai saņemtu ES atļauju veikt apvienošanu.

Nīderlande

Cukura nozarē bija divi uzņēmumi, kuri pārstrādāja cukurbietes cukurā un cukura produktos. *CSM*, biržā kotēts *IOF*, un *Cosun* — cukurbiešu audzētāju kooperatīvs. Pēc sākotnējās (pat naidīgās) apvienošanās un iegādes procesiem 70. gados *Cosun* 2007. gadā no *CSM* iegādājās visu tā cukura atzaru. Kādreizējie *CSM* piegādātāji nu kļuva par *Cosun* biedriem (ar prasību samaksāt iestāšanās maksu). Galvenais iemesls, kāpēc *CSM* — starptautisks pārtikas rūpniecības koncerns — izstājās no cukura nozares, bija cukurrūpniecības ierobežotās izaugsmes iespējas. Atskaitot *Cosun* Nīderlandē ir vēl viens cukura kooperatīvs. *CSV COVAS*. Šim kooperatīvam (2009. gada apvienošanās *CSV* un *COVAS* starpā) nav pārstrādes kapacitātes, bet tas sniedz pakalpojumus 2000 cukurbiešu audzētājiem (ar kopējo platību 12 000 ha) valsts dienvidos. Šie pakalpojumi ietver pārrunu vešanu par piegādes nosacījumiem *Cosun*. Turklāt *CSV COVAS* uzpērk un pārdod kartupeļus (*Cosun* meitasuzņēmumam *Aviko*), iesala miežus, ženšeņa saknes un parasto cigoriņu (pēdējo no minētajiem *Cosun* arī apstrādā).

Augļu un dārzeņu jomā vairums produktu tiek pārdoti kooperatīvajām tirdzniecības organizācijām. Visi lielāki augļu un dārzeņu kooperatīvi ir reģistrēti kā ražotāju organizācijas saskaņā ar ES/TKO noteikumiem. Nīderlandē 2000. gadā bija četrpadsmit oficiāli reģistrētas RO, kas veidoja apmēram 70% no visa valstī pārdoto augļu un dārzeņu apjoma. Kopā šie četrpadsmit kooperatīvi no Briseles saņēma subsīdijas 30 miljonus eiro apmērā (*Bijman*, 2002). Nīderlandes augļu un dārzeņu nozarē 2009. gadā bija 21 oficiāli reģistrēta RO, bet šis skaits saruka līdz deviņpadsmit (2010. gadā)³. Kopējā šo RO tirgots produktu vērtība bija 2,235 miljardi eiro. Tas ir apmēram 95% no Nīderlandē visa augļu un dārzeņu nozarē saražotās produkcijas vērtības⁴. Kopā subsīdijās šī 21 RO saņēma ap 100 miljoniem eiro saskaņā ar TKO noteikumiem par augļu un dārzeņu nozari (*Productschap Tuinbouw* tīmekļa vietne).

Cūkgaļas nozarē vairāk nav palicis neviena lauksaimniekiem piederoša kooperatīva. Vēl 2000. gadā bija viena kooperatīvā lopkautuve (*Dumeco*). Šī lopkautuve faktiski piederēja trīs kooperatīviem: *Dumeco*, *Cebeco* un *Cehave*⁵. *Dumeco* kooperatīvu 2003. gadā iegādājās *Sobel*. Jaunais uzņēmums tika pārsaukts par *Best Agrifund* un vēlāk kļuva zināms kā *VION Food Group* — lielāko cūku kaušanas uzņēmumu Eiropā. *VION* pilnībā pieder holandiešu lauksaimnieku organizācijai *Zuidelijke Land- En Tuinbouworganisatie (ZLTO)*. *ZLTO* apvieno 18 000 lauksaimnieku Nīderlandes dienvidos. Tā ir ar lobēšanu un pakalpojumu sniegšanu saistīta organizācija, kas palīdz daudziem lauksaimniekiem (kuru vidū cūku audzētāji ir mazākumā), kā arī veic dažas citas komerciālas darbības. Tā ir 100% *VION* akcionāre. Lai gan vairums *VION* cūku piegādātāju ir *ZLTO* biedri, tiem nav tiešas ietekmes uz *VION* stratēģiju un politiku. Lai gan *VION* pieder lauksaimniekiem, organizācija nedarbojas kā kooperatīvs.

Labības tirdzniecības jomā lauksaimniekiem pieder vairāk nekā 55% liela tirgus daļa. No šiem 55% lielākais kumoss tiek diviem lieliem kooperatīviem — *Agrifirm* un *CZAV*. Turklāt divi citi izejvielu kooperatīvi nelielos daudzumos iepērk graudaugus no to laukaugu kultūru audzējošiem biedriem — *Rijnvallei* un *ForFarmers*.

³ 2010. gadā trīs RO (*Unistar-Brassica*, *Tradition* un *Westveg*) apvienojās jaunā RO ar nosaukumu *Best of Four*. Deviņpadsmit 2010. gadā reģistrēto RO skaitā ietilpst *Coöperatieve Verzendhandel*, lai gan šis kooperatīvs tā paša gada augustā paziņoja par darbības izbeigšanu (AGD, 06/08/10)

⁴Aprēķināts, izmantojot *Eurostat* datus (Lauksaimniecības preču izlaide) un Eiropas Komisijas datus par RO augļu un dārzeņu nozarē

⁵Formāli *Dumeco* bija sabiedrība ar ierobežotu atbildību (*BV*). Tā tika izveidota 1995. gadā, kaušanas kooperatīviem *Coveco* un *Encebe* apvienojoties ar ģimenes uzņēmumu *Gupa Dumeco B.V.* akcionārs 2001. gadā bija *Coöperatieve Cehave Landbouwbelaug U.A.* (35%), *ZLTO* (19%), *Coöperatieve Koninklijke Cebeco Groep U.A.* (22%) un *Coöperatieve Dumeco U.A.* (24%)

Nīderlande

Lielākā daļa Nīderlandes graudaugu produkcijas tiek izmantota dzīvnieku barībai. Tādējādi viens kooperatīvs, kas pārdod graudus laukaugu audzētāju vārdā, izmanto graudus, kas tiek izmantoti barības ražošanai mājlopu lauksaimniekiem. Piektais lielākais kooperatīvs labības tirdzniecības nozarē ir neliels reģionālais kooperatīvs miežu audzētājs *Triligran*. *Triligran* biedru saražotos miežus izmanto kāds reģionālais aldaris⁶. Sestais lielākais kooperatīvs ir iesaistīts graudaugu tirdzniecībā. Kooperatīvu *Carnola* 2005. gadā izveidoja lauksaimnieki, lai kolektīvi tirgotu eļļas rapsi biodīzeļdegvielas rūpniecības uzņēmumiem⁷. Kooperatīvs 2011. gadā izveidoja graudaugu tirdzniecības pūlu Ziemeļlimburgas lauksaimniekiem. Ir sagaidāms, ka kooperatīvs pārdos aptuveni 3000 tonnas kviešu un miežu.

Nīderlandei nozīmīgajā kartupeļu nozarē darbojas vēl septiņi kooperatīvi. Kartupeļu nozarē būtu jānodala sēklas kartupeļi, cietes kartupeļi un galda kartupeļi (vai nu tie ir frī kartupeļu vai citu produktu izgatavošanai, vai arī tā sauktajiem galda/svaigajiem kartupeļiem). Sēklas kartupeļus audzē divi īpaši specializējušies kooperatīvi — viens ļoti liels, saukts par *Agrico*, un viens ļoti mazs — saukts *ZAP*. Cietes kartupeļus ražo tikai viens kooperatīvs — *Avebe*. Ciete no cietes kartupeļiem daļēji izmanto pārtikas produktiem, daļēji arī nepārtikas produktiem. Saistībā ar galda kanāliem ir divi galvenie tirdzniecības kanāli: viens ir sveigajiem kartupeļiem, bet otrs apstrādātajiem kartupeļu produktiem (galvenokārt frī kartupeļiem). Svaigo kartupeļu tirgū darbojas vairāki kooperatīvi: *Nedato*, *Agrico*, *CSV COVAS* (ar tā meitasuzņēmuma *AZN* starpniecību) un *Veiling St. Annaland*. Kartupeļu pārstrādi par frī kartupeļiem un daudziem citiem kartupeļu produktiem veic četri lieli uzņēmumi, kuri visi darbojas starptautiski: *McCain*, *FarmFrites*, *LambWestonMeijer* un *Aviko*. Pēdējais no minētajiem ir cukura kooperatīva *Cosun* meitasuzņēmums.

Sēņu audzēšanas jomā darbojas trīs kooperatīvi. Viens kooperatīvs — *CNC* — nodrošina gan kompostu sēņaudzētājiem, gan arī pārstrādā sēnes citos produktos. Visi holandiešu sēņu audzētāji ir *CNC* biedri, kas saistīts ar komposta piegādi. *CNC* biedru kopums nodrošina sēnes pārstrādei *CNC* meitasuzņēmumiem. Kooperatīvs *Funghi* ir specializējies svaigu sēņu pārdošanā. *Funghi* arī ir RO, kas ir reģistrēta saskaņā ar ES/TKO noteikumiem. Visbeidzot augļu un dārzeņu kooperatīvs *Coforta / The Greenery* arī tirgo sēnes. Svaigo sēņu sektorā *Funghi* un *Coforta / The Greenery* pieder aptuveni 80% tirgus. Pārstrādāto sēņu jomā bez *CNC* ir vēl daudz *IOF*.

Lai gan tā nav daļa no pārtikas ķēdes, tomēr dekoratīvo augu (svaigi griezto ziedu, augu podos un puķu sīpolu) tirdzniecība ir ļoti būtiska holandiešu lauksaimniecības sastāvdaļa. Dekoratīvie augi, kuru kopējā produkcijas vērtība ir 6,3 miljardi eiro, ir lielākā Nīderlandes lauksaimniecības nozare. Līdz šim lielāko daļu šīs vērtības radīja viena ziedu izsoļu apvienība *FloraHolland*, kuras apgrozījums ir vairāk nekā 4,1 miljards eiro. To kooperatīvu tirgus daļa, kas tirgo grieztos ziedus, nav mainījies un arvien ir 95% robežās. Attiecībā uz podaugiem, kokiem un citiem dekoratīvajiem augiem nav uzticamu datu, bet šo kooperatīvu tirgus daļa visdrīzāk ir daudz mazāka, jo audzētāju starpā ir noslēgti daudzi blakus līgumi, no vienas puses, un ar vairumtirgotājiem un mazumtirgotājiem, no otras puses.

⁶Šis kooperatīvs ražo īpaši *Gulpener* aldarim šādas graudaugu kultūras: miežus — ar vides atbilstības sertifikātu, organiskos miežus, kviešus, plēkšņu kvieši un rudzi. Visi 40 *Triligran* biedri dzīvo Viduslimburgā un Dienvidlimburgā, un kopā aptuveni uz 475 hektāriem aldarim saražo 2500 tonnas miežu (*CSV COVAS Jaarverslag 2009.- 2010.*, 24. lpp.).

⁷*Aviko* kādreiz bija *Cebeco* (70%) un *Cosun* (30%) meitasuzņēmums. *Cosun* kļuva par pilnīgu īpašnieku 2002. gadā. *Cosun* sevi nepozicionē kā cukurbiešu un kartupeļu kooperatīvu. *Aviko* vienmēr ir pārvaldījis *IOF* un tas turpina tā darīt, lai gan tas pieder kooperatīvam. Kartupeļu ražotājiem nav kontroles pār uzņēmuma stratēģiju.

Nīderlande

19.7.4. Nozares analīze

S

Graudaugu barība

Vairums graudaugu produkcijas tiek pārdots tirdzniecības pūlos, kurus organizē lauksaimniecības kooperatīvi *Agrifirm* un CZAV vai tirgotāji, kas nesadarbojas kooperatīvos.

Līdz 2010. gada apvienošanās darījumam starp *Agrifirm* un *Cehave Landbouwbelang*, bija vairāki kooperatīvi, kas vāc graudus: *Agrifirm*, *Agerland* (*Cehave Landbouwbelang* meitasuzņēmums) un CZAV. Līdz 2007. gadam Nīderlandes ziemeļu daļas lauksaimnieki varēja pārdot arī graudus *Agrarische Unie*. *Agerland* 2007. gada 1. janvārī ieguva *Agrarische Unie* savā īpašumā. *Blonk* — tirdzniecības uzņēmums, kas nesadarbojas ar kooperatīviem, ir viens no nedaudzajiem alternatīviem holandiešu graudu uzpircējiem.

Cukurs

Pēdējā desmitgadē holandiešu nozare bija stabila un tajā bija uzņēmumi, kooperatīvs *Cosun* un *IOF CSM*. Abi uzņēmumi nepārtraukti cenšas uzlabot savu efektivitāti. Vēl 2000. gadā bija piecas cukurfabrikas, bet 2010. gadā bija palikušas vairs tikai divas. *Cosun* 2006. gadā iegādājās no *CSM* cukura ražošanas iekārtas.

Augļi un dārzeņi

Neierasts starptautiskās sadarbības modelis ir Eiropas augļu kooperācija (*EFC*), kas tika izveidota 2002. gadā, kā kopuzņēmums starp trīs kooperatīviem: *FruitmastersGroep* no Nīderlandes, *Veiling Haspengouw* no Beļģijas, *WOG (Württembergische Obstgenossenschaft) Raiffeissen e.G.* no Dienvidvācijas. *EFC* ir kooperatīvu sabiedrība ar ierobežotu atbildību, kas ir izveidota saskaņā ar Beļģijas tiesību aktiem. Galvenais *EFC* mērķis ir darba programmas īstenošana saistībā ar esošajiem tiesību aktiem attiecībā uz tirgus kopējo organizāciju (TKO) augļu un dārzeņu jomā, jaunu augļu šķirņu iegāde un ieviešana ar ķēdes stratēģijas palīdzību, apmaiņa ar komercinformāciju starp trīs partneriem, un pasaules koku kultivēšanas organizācija un izejmateriālu sagādāšana jaunu šķirņu izstrādei. *EFC* 2005. gadā ieguva pasaules licencēšanas tiesības attiecībā uz divām ābolu šķirnēm, proti, *Nicoter cov* un *Nicogreen cov*, kuras abas tiek tirgotas ar *Kanzi* un *Greenstar* zīmolu.

Vīns

Valstī ir vismaz viens vīnkopju kooperatīvs. Šis kooperatīvs ir veicis ieguldījumus jaunās iekārtās, kas paredzētas vīna ražošanai un ārvalstu vīna ražotāju nolīgšanai, lai tie pārraudzītu vinifikācijas procesu. Citi vīnkopji sadarbojas apvienībās un apvienībās, galvenokārt, lai apmainītos ar informāciju un zināšanām.

Piens

Svarīgākais notikums Nīderlandes piena nozarē bija 2009. gada apvienošanās starp *Friesland Foods* un *Campina*. Šie divi kooperatīvi jau bija lielākie Nīderlandes piena uzņēmumi, ar kopīgo valsts piena tirgus daļu robežās no 70% līdz 80% (piena piegāžu apjoma ziņā). Lai šī apvienošanās varētu notikt, bija jāsaņem ES konkurences iestāžu atļauja. Lai to saņemtu, *FrieslandCampina* bija jāatsakās no divām rūpnīcām un vairākiem zīmoliem. Tas radīja iespēju ārvalstu piena kooperatīvam ienākt Nīderlandes piena rūpniecības tirgū. Tādējādi *Arla Foods* ienākšana Nīderlandes piena rūpniecības tirgū *FrieslandCampina* svaigā piena segmentā radīja nopietnu konkurenci. *Arla* iepērk pienu daļēji no *FrieslandCampina* (kuram ir juridisks pienākums nodrošināt pienu līdz 2017. gadam). Runājot par bioloģisko pienu, *Arla* to iepērk no *Cooperatie Eko Holland*.

Nīderlande

Atskaitot rūpnīcu Nijkerkas (*Nijkerk*) pilsētā, kas ražoja svaigo pienu un piena produktus, *FrieslandCampina* bija jāatsakās arī no siera ražotnes *De Graafstroom* Bleskensgrāfā (*Bleskensgraaf*). Tas pavēra iespējas kooperatīvo līgumu slēgšanas apvienībai *DeltaMilk* ienākt piena pārstrādes sektorā. Kooperatīvs 2009. gadā pārņēma rūpnīcu un kļuva par piekto lielāko piena produktu ražošanas kooperatīvu Nīderlandē.

Nīderlandes piena nozarē 2005. gadā darbību uzsāka pirmais ārvalstu kooperatīvs, kad Vācijas kooperatīvs *Hochwald* pārņēma *Nestle* rūpnīcu Bolsvardā (*Bolsward*).

Citi piecu lielāko sarakstā atrodamie kooperatīvi ne tikai ir mazāki, bet arī specializējas uz vienu piena produktu, galvenokārt sieru.

Aitas gaļa

Profesionāla aitu nozare Nīderlandē nav ļoti liela vai nozīmīga.

Interesanti, ka ļoti ilgu laiku bija kooperatīvs *Wolfederatie* ("Vilnas federācija"), kas tirgoja vilnu, ko iepirka no aitu lauksaimniekiem un nodrošināja specifiskas izejvielas aitu audzētājiem. Šim kooperatīvam bija savi mazumtirdzniecības preču tirgi. Tas pastāvēja ap 2000. gadu, bet 2009. gadā piedzīvoja pārstrukturēšanu, kad to pārpirka uzņēmums, kas piederēja četriem bijušajiem darbiniekiem-biedriem.

Cūkgaļa

Nīderlandes cūkgaļas nozari ir raksturo intensīva audzēšanas sistēma. Nozares izlaide ir pēdējos gados ir bijusi stabila. Tajā pašā laikā ir sarucis saimniecību skaits, kuras audzē cūkas.

Nīderlandes tiesību aktos ir paredzēts atbalsts kooperatīvam kā elastīgai uzņēmējdarbības formai. To ir ļoti vienkārši izveido un pārvaldīt — gan laika, gan naudas ziņā. Tajā pašā laikā kooperatīva darbības organizatoriskie noteikumi — kas ir tieši saistīti ar Nīderlandes noteikumiem attiecībā uz apvienību juridisko formu — nodrošina pietiekamu elastību, lai pielāgotu iekšējo pārraudzību sabiedrības dibinātāju / biedru vajadzībām. Nīderlandes valdība nav izmantojusi *SCE* statūtus, lai sekmētu *SCE* vai kooperatīvu izmantošanu.

20. AUSTRIJA

Austrija

20.1. VISPĀRĪGS RAKSTUROJUMS

Iestāšanās gads ES: 1995

Galvaspilsēta: Vīne

Kopējā platība: 83 870 km²

Iedzīvotāju skaits: 8,3 miljoni

Valūta: Eirozonas dalībvalsts kopš 1999. gada (€)

Dalība Šengenas zonā: Šengenas zonas dalībvalsts kopš 1995. gada

Avots: http://europa.eu/about-eu/countries/member-countries/austria/index_en.htm

Austrija	2000	2010	Izmaiņas (%)
Saimniecību skaits	199 470	150 170	-24,7
Kopā UAA (ha)	3 388 230	2 878 170	-15,1
Mājlopi (LSU)	2 673 930	2 517 170	-5,9
Saimniecībās nodarbināto skaits (pastāvīgais darbaspēks)	525 950	346 260	-34,2
Vidējā vienas saimniecības platība (ha)	17,0	19,2	12,8
UAA uz vienu iedzīvotāju (ha/personu)	0,42	0,34	-18,8

Avots: http://epp.eurostat.ec.europa.eu/statistics_explained/index.php/Agricultural_census_in_Austria

Austrija

Lauksaimniecības produkcijas vērtība		% no ES-28	
Lauksaimniecības produkcijas vērtība (miljoni EUR), no kā:	2013	6 359,4	1,7%
Augkopības produktu vērtība, no kuras:	2013	46,1%	1,4%
Dārzeni un dārzkopības ražojumi	2013	9,0%	1,2%
Rupjās lopbarības augi	2013	8,1%	1,9%
Vīns	2013	7,9%	3,0%
Lopkopības izlaide/ produktu vērtība, no kuras:	2013	53,9%	2,0%
Piens	2013	18,7%	2,1%
Liellopi	2013	13,6%	2,7%
Cūkgaļa	2013	13,5%	2,2%
Bruto pievienotā vērtība pēc bāzes cenām (miljoni eiro)	2013	2 757,6	1,7%

Avots: http://ec.europa.eu/agriculture/statistics/factsheets/index_en.htm

20.2. BIEDRA ORGANIZĀCIJA

ÖSTERREICHISCHER RAIFFEISENVERBAND (ÖRV) (AUSTRIJAS RAIFFEISEN ASOCIĀCIJA)

Friedrich-Wilhelm-Raiffeisenplatz 1
Postfach 300
AT - 1020 WIEN

Tālr.: +43 1 211.36.25.50
Fakss: +43 1 211.36.25.59
E-pasts: andreas.pangl@oerv.raiffeisen.at

Tīmekļa vietne: www.raiffeisenverband.at

Priekšsēdētājs: *Walter Rothensteiner*
Ģenerālsēkretārs: *Andreas Pangl* Atbildīgais par
Eiropas lietām: *Johann Költringer*

N.N.

Rue du Commerce, 20/22
BE-1000 BRUXELLES

Tālr.: +32 (0)2 549.06.78
Fakss: +32 (0)2 502.64.07
E-pasts: raiffbxl@raiffeisenbrussels.be

Austrija

20.3. PĀRTIKAS APGĀDES ĶĒDES ATTĪSTĪBA UN IETEKME UZ LAUKSAIMNIECĪBAS KOOPERATĪVIEM

Austrijas lauksaimniecības nozarei ir raksturīgs augsts konkurences līmenis, internacionalizācija, cieša saistība ar starptautiskā tirdzniecību.

Pieprasījuma tendences

Austrijas patērētājiem ir augsta informētības pakāpe par uzturu, ilgtspējības un vides jautājumiem pārtikas ražošanā, kā arī par atjaunojamo energoresursu ražošanu, piemēram, ĢMO nesaturošu, augstvērtīgu pārtiku, "augstākiem standartiem", nekā to paredz ES noteikumi, kā arī ir augsts organiskās un lokāli ražotas pārtikas patēriņš.

Lauksaimniecības produktu tendences

Tirgū notiek cīņa starp zīmolu nosaukumiem un izplatītāju privāto marķējumu. Mazumtirdzniecības nozarē ir vērojama spēcīga koncentrācija (trīs ķēdēm kopā pieder 85% kopējās tirgus daļas). Austrijas kompetentās iestādes piemēro ļoti stingru pieeju attiecībā uz pārtikas ražotājiem un pārtikas nozari. Austrijas pārtikas ražotāju apgrozījums ir 13 miljardu eiro robežās, papildus kooperatīvajiem uzņēmumiem. Ir atzari, kas sastāv no starptautiskiem pārtikas ražotājiem, kuri bieži pārdod importētus produktus; vienlaikus Austrijā ir arī pārtikas ražotāji, kuri ir privāti uzņēmumi.

20.4. LAUKSAIMNIECĪBAS PĀRTIKAS TIRGUS UN KOOPERATĪVU ATTĪSTĪBA

20.4.1. Svarīgākie statistikas dati par kooperatīviem

Valsts tiesību akti par kooperatīviem: Austrijas *Raiffeisen* asociācijā ietilpst kooperatīvi no finanšu pakalpojumu nozares, kuri ir veidoti, vadoties pēc *Raiffeisen* sistēmas, kā arī pārtikas ražošanā un apstrādē iesaistītie lauksaimniecības kooperatīvi un kooperatīvās struktūras.

Lielākie lauksaimniecības kooperatīvi 2013. gadā

Lauksaimniecības kooperatīva nosaukums	Nozare	Apgrozījums (milj. €)	Lauksaimnieku skaits (vairāki biedri) ('000)	Darbinieku skaits ('000)
1 <i>Agrana</i>	Cukurs, ciete, augļi	3,000	7,5	8,7
2 <i>RWA</i>	Apgāde	2,100	114	13
3 <i>Berglandmilch</i>	Piens	0,900	13,5	1,6
4 <i>NÖM</i>	Piens	0,340	3,5	0,5
5 <i>Gmundner Molkerei</i>	Piens	0,200	2,8	0,33

Austrija

Pieci lielākie lauksaimniecības kooperatīvi 2013. gadā

	Lauksaimniecības kooperatīva nosaukums	Nozare	Apgrozījums (milj. €)	Lauksaimnieku skaits (vairāki biedri) (tūkstošos)	Darbinieku skaits ('000)
1	<i>Berglandmilch</i>	Piens	900	13,5	1,6
2	<i>NÖM AG</i>	Piens	340	3,5	0,47
3	<i>Gmundner Molkerei</i>	Piens	201	2,8	0,33
4	<i>Salzburg Milch</i>	Piens	172	2,7	0,29
5	<i>Kärntnermilch</i>	Piens	98	1,4	0,17

20.5. TIESĪBU AKTI, NODOKĻU PIEMĒROŠANA UN SAISTĪTIE POLITIKAS ASPEKTI

20.5.1. Kooperatīvu tiesiskais regulējums

Tiesiskais regulējums Tirdzniecības kodekss (*Unternehmensgesetzbuch (UGB)*), Likums par kooperatīviem (*Genossenschaftsgesetz (GenG)*), Kooperatīvu revīzijas likums (*Genossenschaftsrevisionsgesetz (GenRevG)*).

Būtībā minimālie standarti kooperatīva izveidei ir noteikti Likuma par kooperatīviem 3. pantā (*GenG*) — uzņēmuma nosaukums, statūti, registrācija komercregistrā.

Likumā par kooperatīviem ir iekļauta prasība par minimālo biedru skaitu. Valdošais uzskats/judikatūra nosaka, ka minimālais skaits — divi biedri — ir pietiekams.

Šobrīd nav minimālās kapitāla prasības.

Kreditoru aizsardzība tiek nodrošināta, no vienas puses, revīzijas dokumentā izsakot nepieciešamās rentabilitātes prognozi (*Gen-RevG*, 25. pants), kā arī, uzņemoties kooperatīvo pienākumu, veikt papildu kapitāla ieguldījumus, kā arī ar attiecīgo statūtu noteikumu palīdzību.

Pirms obligāta sadarbības līguma iekļaušanas komercregistrā, kooperatīvam ir jāpilda prasība — nodrošināt, ka kooperatīvus tiek uzņemts revīzijas apvienībā.

20.5.2. Kooperatīvu pārvaldība

Saskaņā ar 5. panta 9. punktu apvienojumā ar Likuma par kooperatīviem 27. panta noteikumiem, balsošanas tiesības nosaka tikai kooperatīva statūti. Tomēr katram biedram ir jābūt vismaz vienai balsij. Ja statūtu noteikumos nav minēts citādi, tad darbojas "viens biedrs — viena balsis" princips.

Ja kooperatīvs sasniedz noteiktu lielumu, prasība par uzraudzības padomi kļūst obligāta un tādējādi obligāta kļūst arī prasība par duālo sistēmu. Kooperatīvu, kuros ir mazāk nekā 40 pastāvīgi darbinieki, statūtos var ietvert vajadzību pēc padomes.

Saskaņā ar pašreizējo uzskatu, ir kooperatīvā ir atļauts pieņemt privāto līdzdalībnieku.

Austrija

Uzraudzības padomju darbību nosaka *GenG* 24. pants. Uzraudzības padomes ir obligātas kooperatīviem, kuriem ir vairāk nekā 40 pastāvīgie darbinieki. Kooperatīvā ir jābūt vismaz trīs biedriem, kurus ievēl no kooperatīva biedru vidus.

Nepieciešama uzņemšana revīzijas asociācijā (obligāta).

20.5.3. Valsts tiesiskais regulējums attiecībā uz kooperatīviem

Valsts likums par kooperatīviem	Valsts nozaru likums par lauksaimniecības kooperatīviem	Tiesiskais pamats, kas ietekmē kooperatīvus — Civillikums/Komerclikums	Minimālais iesaistīto lauksaimnieku skaits	Minimālā kapitāla prasība (€)
Tirdzniecības kodekss (<i>Unternehmensgesetz (UGB)</i>)	Nav	Likuma par kooperatīviem (<i>GenG</i>) 3. pants — uzņēmuma nosaukums, statūti, reģistrācija komercreģistrā.	Tiesību akti to neparedz	Tiesību akti to neparedz
Likums par kooperatīviem (<i>Genossenschaftsgesetz — GenG</i>).				
Kooperatīvu revīzijas likums (<i>Genossenschaftsrevisionsgesetz — GenRevG</i>).				

20.6. POLITIKAS APSVĒRUMI

20.6.1. Kooperatīvu uzņēmējdarbība

Nav bijis situāciju, kad Austrijas kooperatīvi kļūtu maksātnespējīgi, bet ir bijušas dažas apvienošanās.

Jaunas uzņēmējdarbības jomas Austrijas kooperatīviem ir enerģija — tā ir atsevišķu individuālu kooperatīvu darbības joma, kooperatīvi nepārtraukti attīstās un pielāgojas tirgum.

20.6.2. Galvenie darbības virzieni

- Lauksaimniecības produktu pieņemšana un apstrāde.
- Apgrozāmā kapitāla un pakalpojumu nodrošināšana lauksaimniecības nozarei.
- Pārtikas produktu turpmāka apstrāde.
- Atjaunojamā enerģija.
- Pakalpojumu nodrošināšana

Austrija

20.6.3. Apmācības

Kooperatīvu amatpersonām ir obligāta prasība par sākotnējo apmācību un tālāku apmācību programmu, ar dažādām prasībām — atkarībā no attiecīgās lomas. Šo programmu nodrošina kooperatīvu apmācības institūti, dažkārt piesaistīt ārējos runātājus. Turklāt personas, kas tiek nosūtītas apmeklēt kooperatīvu programmu, arī piedalās tālākizglītības pasākumos. Patlaban Austrijā nav nepieciešamības pēc papildu starptautisko mācību sistēmu programmām.

20.6.4. Kooperatīvu ieguldījumi jaunās aktivitātēs

Kooperatīvi dažkārt ir galvenie iniciatori daudziem jauniem pasākumiem, kas ir saistīti, piemēram ar informāciju, saziņu, izpēti un jauninājumiem, atbalstu projektiem (vispārējā popularizēšana, CSR), ekonomiku, sociālajiem jautājumiem, kultūru, vidi, pārtikas drošību, lauku attīstību.

20.6.5. Starptautiskā darbība (paplašināšanās uz ārvalstīm)

Šobrīd starptautiskā līmenī nav vērojama ievērojama paplašināšanās.

20.6.6. KLP reformas ietekme uz kooperatīviem

Austrijā daudzās jomās kooperatīvu vidū ir vērojams augsts organizētības līmenis; ražotāju organizācija, kuras sākotnēji tika radītas saņemot atbalstu un, kuru virzītājspēks ir bijis KLP, bieži vien nav ilgtspējīgas.

Turklāt pastāv sadrumstalotības risks, ko rada šādas struktūras. Tādējādi atbalsts ražotāju organizācijām būtu jāsniedz tikai tad, ja tas rada tirgus struktūras uzlabojumus.

20.6.7. Galvenie politikas uzdevumi ES līmenī

Galvenais Cogeca mērķis ir nodrošināt, lai kooperatīvi varētu veikt savus uzdevumus vēl efektīvāk un to biedriem (lauksaimniekiem) sniegt atbalstu, tiem iesaistoties starptautiskajos atvērtajos tirgos un, visbeidzot, lai lauksaimnieki gūtu labumu no darbošanās kooperatīvos. Tādējādi būtu jānodrošina atbalsta pasākumi, lai uzlabotu kooperatīvu struktūru. Jebkurā gadījumā kooperatīvus nevajadzētu izslēgt no šāda veida atbalsta sniegšanas.

ĀRSKAT

21. POLIJA

Polija

21.1. VISPĀRĪGS RAKSTUROJUMS

Iestāšanās gads ES: 2004

Galvaspilsēta: Varšava

Kopējā platība: 312 679 km²

Iedzīvotāju skaits: 38,1 miljons

Valūta: zloti (zł)

Dalība Šengenas zonā: Šengenas zonas dalībvalsts kopš 2007

Avots: http://europa.eu/about-eu/countries/member-countries/poland/index_en.htm

Lauksaimniecības produkcijas vērtība		% no ES-28	
Lauksaimniecības produkcijas vērtība (miljoni EUR), no kuriem:	2013	21 864,0	5,8%
Augkopības produktu vērtība, no kuras:	2013	49,8%	5,2%
Dārzeņi un dārzeņkopības ražojumi	2013	10,2%	4,6%
Parastie un speltas kvieši	2013	7,7%	6,6%
Augļi	2013	5,7%	4,8%
Lopkopības izlaide/ produktu vērtība, no kuras:	2013	50,2%	6,5%
Piens	2013	18,7%	7,1%
Cūkgaļa	2013	11,4%	6,5%
Mājputnu gaļa	2013	11,0%	11,3%
Bruto pievienotā vērtība pēc bāzes cenām (miljoni eiro)	2013	8 806,9	5,6%

Avots: http://ec.europa.eu/agriculture/statistics/factsheets/index_en.htm

Polija

21.2. BIEDRA ORGANIZĀCIJA

KRAJOWY ZWIĄZEK ROLNIKÓW, KÓLEK I ORGANIZACJI ROLNICZYCH (KZRKIOR)
(VALSTS LAUKSAIMNIEKU APĻU UN LAUKSAIMNIECĪBAS ORGANIZĀCIJU SAVIENĪBA)

ul. Solec 18/20
PL - 00410 Warszawa

Tālr.: +48 22 827 3001
Fakss: +48 22 827 3001
E-pasts: europa@kolkarolnicze.eu

biuro@kolkarolnicze.eu

Tīmekļa
vietne: www.kolkarolnicze.pl

Magdalena Nowicka
+48 22 827 30 01
+48 22 827 75 55
+48 (662) 404 713
biuro@kolkarolnicze.eu

bruksela@kolkarolnicze.pl

magdalena.ryzlak@kolkarolnicze.pl

Priekšsēdētājs: *Władysław Serafin*
Ģenerāldirektors: *Jan Grygień*

21.3. LAUKSAIMNIECĪBAS PĀRTIKAS TIRGUS UN KOOPERATĪVU ATTĪSTĪBA

21.3.1. Lauksaimniecības kooperatīvu attīstība

Dažādi kooperatīvu veidi Polijā

	1989	2000	2007	2009
Lauksaimniecības (lauku) kooperatīvi	8133	4741	3840	2941
<i>Samopomoc Chłopska</i>	1912	1648	1385	1311
Piens	323	238	188	165
Dārzkopība un biškopība	140	128	106	87
Lauksaimniecības produkcijas veids	2089	1024	840	760
Lauksaimnieku apļi	2006	1063	731	618

Avots: Valsts kooperatīvu padomes datubāze

¹ Avots: Matczak, P. (2012). *Support for Farmers&€™ Cooperatives; Country Report Poland*. Wageningen: Wageningen UR.

Polija

Polijā 80. gadu beigās lauksaimniecības nozarē kooperatīvu situācija bija līdzīga, kā Rietumeiropas valstīs (lai gan konteksts bija atšķirīgs). Kooperatīvi iepirka ap 60% lauksaimniecības saražotās produkcijas. Pēc 90. gada sākās straujš iepirkta apjoma sarukums, un pašreiz tikai vienā piena ražošanas nozarē tas ir saglabājies 70% robežās. Citos sektoros tas ir noslīdējis zem 10% no tirgus apjoma.

Tā kā ražotāju arvien sarūkošās pozīcijas ražotāju pārtikas ķēdē kļuva par nozīmīgu problēmu, kā risinājums no 2000. gada un vēlāk tika izvēlēts — ražotāju organizāciju (RO) izveide. RO varēja būt kooperatīva forma (un 30% tā arī ir), bet pats šīs formas nosaukums netika izmantots, ņemot vērā sliktu kooperatīvu reputāciju.

Polijā pastāv šādu galvenie kooperatīvu veidi:

Samopomoc Chłopska ("Zemnieku pašpalīdzības") kopienas tipa kooperatīvi. Tie izveidojās uzreiz pēc Otrā pasaules kara beigām. To darbības joma faktiski aprobežojās ar vienu komūnu (*gmina*), lai gan pēc kāda laika tie jau varēja darboties lielākā mērogā, aptverot vairākas kopienas. Šie kooperatīvi apgādāja kopienā dzīvojošos cilvēkus ar precēm un pakalpojumiem, pavairošanas materiāliem, preču savākšanas pakalpojumiem u.c. Būtībā tie nodrošināja lielāko daļu kopienai nepieciešamo pakalpojumu. Pēc pārejas perioda to loma kļuva mazāk svarīga, lai gan tiem Polijā joprojām ir plašas iespējas.

Piensaimniecības kooperatīvi. Tiem ir senas tradīcijas. Pēc Otrā pasaules kara — 1948. gadā tie tika nacionalizēti. Tomēr pēc Staļina nāves 1953. gadā režīms daļēji pārtrauca nežēlīgāko praksi. Visus nacionalizētos kooperatīvus atļāva pārveidot atpakaļ par kooperatīviem, un režīms tiem atdeva zināmu neatkarību. Astoņdesmitajos gados piena ražošana un patēriņš Polijā bija ļoti augsts. Piena patēriņš tika subsidēts. Piena ražošana bija izteikti izkliedēta un balstījās uz mazajiem ražotājiem, no kuriem katram bija vien dažas govīs. Pēc 90. gada mainījās nozares struktūra. Piemērojami jaunie kvalitātes standarti lika ievērojami sarukt ražotāju skaitam, bet atlikušo izmērs palielinājās. Kooperatīvi būtiski pārstrukturēja savu darbību un šobrīd nozarē veido 70% no tirgus, kas ir lielākais veiksmes stāsts kooperatīvu vidū Polijā.

Dārzkopība un biškopības kooperatīvi. Patlaban nozarē darbojas 90 kooperatīvi, un to loma ir ierobežota. Tie tikai nodrošina augļu un dārzeņu piegādi vietējiem tirgiem, bet neveic to pārstrādi. Pēdējā laikā ir radusies tendence tos pārveidot par ražotāju organizācijām.

Lauksaimniecības ražošanas kooperatīvi (Rolnicze Spółdzielnie Produkcyjne — RSP). Lauksaimniecības ražošanas kooperatīvi tika izveidoti pēc Otrā pasaules kara beigām. Tie pārvaldīja kopīgu zemi. Šobrīd darbojas ap 800 no tiem, apvienojot 40 000 biedru. Saimniecības apsaimniekotā platība ir vidēji 35 ha, ar vidēji 60 cilvēkiem. Lielākā daļa šo kooperatīvu ir izvietoti Polijas dienvidrietumu un ziemeļu reģionos. To uzņēmējdarbība galvenokārt ir dzīvnieku audzēšana: cūkas (aptuveni 400 000) un liellopi (aptuveni 60 000). Kopumā 70% augu audzēšanas nozarē aktīvie kooperatīvi ražo graudaugus, no kuriem 30% ir ražošanas eļļas augu sēklas. Dažiem no šiem kooperatīviem ir dažādota saimnieciskā darbība (pakalpojumi, sekundārā ražošana u.c.). Daži no tiem ir specializējušies, bet daudzi ir daudzfunkcionāli, ieskaitot pārstrādes un pakalpojumu jomu (lauksaimniecības un finanses, grāmatvedība, datori).

Lauksaimnieku apļu kooperatīvi (Spółdzielnie Kolek Rolniczych — SKR). Tie ir balstīti uz lauksaimnieku apliem, kuriem ir sena pašpalīdzības tradīcija. Tādi 1988. gadā darbojās gandrīz divi tūkstoši. Pēc 90. gada to skaits ir loma būtiski samazinājās. To loma faktiski bija nodrošināt lauksaimniecības iekārtu uzturēšanas pakalpojumus un apgādi saimniecības iekārtām. Tie joprojām nodrošina 22-25% no lauksaimniecības pakalpojumiem. Tie aktīvi darbojas arī tirdzniecības un ražošanas jomā.

Polija

Ražotāju grupu kooperatīvi. Ražotāju grupas ir jauna lauksaimniecības ražotāju organizācijas forma. 2000. gadā tika pieņemts likums par ražotāju grupām. Sākotnēji tika izveidotas tikai dažas ražotāju grupas, bet pēc 2004. gada (pēc pievienošanās ES) to skaits arvien pieaug. Tās var darboties kā dažādi uzņēmējdarbības veidi: kooperatīvi, sabiedrības ar ierobežotu atbildību, apvienības un biedrības.

Pašlaik apmēram 30% no esošajiem deviņiem simtiem lauksaimniecības grupu ir kooperatīvi.

Lielākā daļa Polijas kooperatīvu ir vietēja un reģionāla līmeņa — to biedri atrodas pašvaldībā vai valstī. Valsts līmeņa kooperatīvu nav, kā arī Polijā nav starptautisku kooperatīvu. Tie ir kooperatīvi, kuriem ir darījumi ar citu valstu lauksaimniekiem.

Pastāv arī kooperatīvi ar plašāku ģeogrāfiskās darbības jomu, piemēram, kas specializējas uz organisko pārtiku. Šī kooperatīva biedri ir ģeogrāfiski izklaidēti teritorijā, kas apver vairāk nekā simts kilometru.

21.3.2. Svarīgākie statistikas dati par kooperatīviem

Lielākie lauksaimniecības kooperatīvi 2013. gadā (pēc apgrozījuma)

Dominējošā stāvokļa piena nozarē (kas norādīts sarakstā) sekas ir tas, ka tā ir vienīgā integrētā kooperatīvu nozare Polijā. 50 lielāko kooperatīvu vidū tikai daži ir no citām nozarēm. Iespējams, šāda situācija ir Polijas kooperatīvu specifiskās attīstības rezultāts.

Pieci lielākie lauksaimniecības kooperatīvi pēc nozares

Tālāk uzskaitīto piecu lielāko lauksaimniecības kooperatīvu saraksts ir balstīts uz dažādiem datu avotiem.

Nozīmīgākie attiecīgo nozaru kooperatīvi

Nozare	Vieta	Kooperatīva nosaukums
Labība	1	<i>Agrofirma Witkowo</i> (kooperatīvs)
	2	<i>Karolew z o.o.</i> (ražotāju grupa)
	3	<i>Adorol</i> (kooperatīvs)
	4	<i>RSP¹ Wydrowice</i> (kooperatīvs)
	5	<i>RSP Jedność</i> (kooperatīvs)
Cukurs	1	<i>RSP Zwycięstwo Rudno</i> (kooperatīvs)
	2	<i>RSP Dzierzkowice</i> (kooperatīvs)
	3	<i>RSP "Rostkowice"</i> (kooperatīvs)
	4	<i>RSP "Niechanowo"</i> (kooperatīvs)
	5	"Zalesie" (kooperatīvs)

¹ RSP: (Rolnicza Spółdzielnia Produkcyjna) (lauksaimniecības ražošanas kooperatīvs)

Polija

Nozare	Vieta	Kooperatīva nosaukums
Augļi un dārzeņi	1	"Mularski" Sp. z o.o.
	2	Agrofirma Witkowo (kooperatīvs)
	3	Hajduk Sp.z.o.o. Ražotāju grupa
	4	"Agrochamp" Sp. z o.o. Ražotāju grupa
	5	Grzybek Łosicki (kooperatīvs)
Piens	1	Mlekpól (kooperatīvs)
	2	Mlekowita (kooperatīvs)
	3	Łowicz (kooperatīvs)
	4	Piątnica (kooperatīvs)
	5	Spomlek (kooperatīvs)
Aitas gaļa	1	Gazdowie (kooperatīvs, ražotāju grupa)
	2	Ovis (kooperatīvs, ražotāju grupa)
Cūkgaļa	1	Agrofirma Witkowo (kooperatīvs)
	2	Sorol Tucz sp. z o.o. (sabiedrība ar ierobežotu atbildību)
	3	RSP Bądkowo (lauksaimniecības ražošanas kooperatīvs)
	4	RSP Rzecko (lauksaimniecības ražošanas kooperatīvs)
	5	Stowarzyszenie Producentów Rolnych, "Zagroda" (lauksaimniecības RO)

Avots: Matczak, P. (2012). Support for Farmers' Cooperatives; Country Report Poland. Wageningen: Wageningen UR.

21.4. TRANSNACIONĀLIE, STARPTAUTISKIE KOOPERATĪVI

Daudzi kooperatīvi darbojas starptautiskā mērogā. Vairumā gadījumu kooperatīvu ārvalstu darbība aprobežojas ar tirdzniecību, tirgdarbību un cenu veidošanu. Parasti tie iepērk lauksaimniecības produktus no zemniekiem vai tiem nodrošina izejvielu piegādi. Tomēr ir augoša kooperatīvu grupa, kuriem ir darījumu attiecības ar lauksaimniekiem citās ES dalībvalstīs. Šos kooperatīvus sauc par transnacionāliem kooperatīviem.

Ārvalstu kooperatīvi Polijā

Kooperatīva nosaukums	Izcelsmes valsts	Nozare(s)
Starptautiskie		
DLG	Dānija	Tai pieder LLC uzņēmums, kas ražo ēstgribas uzlabotājus — premiksus un komplekso barību.
Danish Crown HKScan	Dānija Somija	Gaļas pārstrāde. Tiem pieder daļa no Sokolow SA — liela gaļas pārstrādes uzņēmuma.
TiCan	Dānija	Gaļas pārstrāde. Ir ZM Nove — gaļas pārstrādes uzņēmuma — īpašnieks.

Avots: Matczak, P. (2012). Support for Farmers' Cooperatives; Country Report Poland. Wageningen: Wageningen UR.

Polija

Ir daži tādi Polijas kooperatīvi, kuriem ir darījumi ar citu valstu saimniecībām, tomēr nav tādu kooperatīvu, kas darbotos kā transnacionāli kooperatīvi.

21.5. TIESĪBU AKTI, NODOKĻU PIEMĒROŠANA UN SAISTĪTIE POLITIKAS ASPEKTI

21.5.1. Kooperatīvu tiesiskais regulējums

Polijā ir tādi kooperatīvi, kas vārda tiešākajā nozīmē ir reģistrētas ražotāju grupas (šie organizatoriskie veidi ir galvenie, kas apskatīti šajā pētījumā). Ražotājiem ir iespēja izvēlēties starp šādām juridiskajām formām:

- Asociācija.
- Kooperatīvs.
- Partneruzņēmums.
- Sabiedrība ar ierobežotu atbildību (*Ltd, BV, SARL., GmbH, SL, u.c.*).
- Korporācija (*Plc., NV, AG, SA, u.c.*).
- Cita forma.

21.5.2. Valsts tiesiskais regulējums attiecībā uz kooperatīviem

Valsts tiesību akti par kooperatīviem	Valsts tiesību akti attiecībā uz lauksaimniecības kooperatīviem	Juridiskais pamats, kas ietekmē kooperatīvus Civillikums/Komerclikums	Minimālais lauksaimnieku skaits	Minimālā kapitāla prasība (€)
2000. gada 15. septembra Komerzuzņēmējdarbības Likuma akts	1982. gada 16. septembra Kooperatīvu likuma akts		Vismaz desmit cilvēki vai trīs juridiskas personas, attiecībā uz lauksaimniecības ražošanas kooperatīvs, vismaz pieci cilvēki	Vismaz viena akcija, kuras vērtību nosaka kopsapulcē

Polija

6. tabula Ražotāju grupu iespējamā juridiskās formas

Raksturojums	asociācija	Savienība	LLC	Kooperatīvs
Juridiskais pamats	1989. gada 7. aprīļa Komerksabiedrību likuma akts	1982. gada 8. oktobra Akts par Sociālajām un profesionālajām lauksaimnieku organizācijām	Spēkā no 2000. gada 15. septembra Komerzņēmēja biedrību likums	Akts no 1982. gada 16. septembra <i>Kooperatīvu likuma</i>
Nolūks	Sociālie resursi	Sociāli un profesionāli, bet var būt arī ekonomiska rakstura	Jebkāds	Ekonomiska rakstura, bet var būt arī sociāla.
Darbības joma	nav ierobežojumu	Polija	nav ierobežojumu	nav ierobežojumu
Biedru skaits	Personas vai juridiskas vienības tikai kā atbalsta biedri	Personas	Personas vai juridiskas vienības	Personas vai juridiskas vienības
Minimālais biedru skaits	Vismaz 15 cilvēki	Vismaz 10 personas, no kurām vismaz 8 ir saimniecības	Viens un vairāk	Vismaz 10 cilvēki vai 3 juridiskas vienības; lauksaimniecības ražošanas kooperatīviem — vismaz 5 cilvēki
Biedru finansiālās līdzdalības forma	Biedru naudas	Biedru naudas	Kapitāla daļas	Kapitāla daļas
Minimālās biedra līdzdalības apjoms			vismaz viena akcija, kuras minimālā vērtība ir 50 PLN (=13 eiro)	Vismaz viena akcija; tās vērtību nosaka biedru pilnsapulce
Līdzdalība lēmumu pieņemšanas procesā	Visiem biedriem vienāda	Visiem biedriem vienāda	Atkarībā no akciju skaita	Visiem vienāda
Līdzdalība uzkrātā kapitāla sadalē	Visiem biedriem vienādas	Visiem biedriem vienādas	Atkarībā no akciju skaita	Atkarībā no akciju skaita
Biedru/dalībnieku atbildība	Nenes atbildību	Nenes atbildību	Atkarībā no akciju skaita	Atkarībā no akciju skaita

Polija

2000. gada Likums par ražotāju grupām, kas tika vērsti uz to, lai uzlabotu sadarbību ražotāju starpā, bija liberāls attiecībā uz sadarbības juridisko formu.

Rezultātā to formas laika gaitā mainījās un attīstījās. Sākumā, pēc tam, kad likums tika ieviests, ražotāju grupu juridiskā forma samērā bieži bija apvienība.

Reģistrēto ražotāju grupu skaits pēc dažādām juridiskajām formām

Lauksaimniecības ražotāju grupu juridiskā forma	Organizāciju skaits 2009. gadā
Sabiedrība ar ierobežotu atbildību	315
Kooperatīvs	136
Savienība	48
asociācija	10

Avots: *Krajowa Rada Spółdzielcza (2010)*

21.5.3. Kooperatīvu pārvaldība

Saskaņā ar ekspertu viedokli, kooperatīvu iekšējai pārvaldībai ir daudz nepilnību. Būtībā to var pamatot ar pagātnes praksi (līdz 1990. gadam).

21.5.4. Finansēšana

Finansiālās īpašumtiesību struktūras ziņā Polijas kooperatīvi ir tradicionāli un līdzdalības kooperatīvi.

Citu kooperatīvu formu trūkumu var izskaidrot ar vēsturiskās attīstības ceļu. Komunisma ērā deficīta ekonomikas laikā visu ekonomiku noteica valsts, tāpēc pamatkapitāls konkurētspējīgajā tirgū nebija pieejams. Pēc komunisma sistēmas sabrukuma par galveno lauksaimniecības kooperatīvu stratēģiju kļuva izdzīvošanas stratēģijas meklēšana pie nestabiliem un nedraudzīgiem apstākļiem. Galu galā tas noveda pie daudzu kooperatīvu darbības izbeigšanas. Tā vairāk bija atlikušo aktīvu privatizācijas forma, nevis aktīva virzība uz izaugsmi un attīstību. Rezultātā, ja bija nepieciešamība pēc kapitāla, tad kooperatīvi drīzāk mainīja struktūru, piemēram, uz sabiedrību ar ierobežotu atbildību. Netika pielikti pūliņi, lai izveidotu meitasuzņēmumu struktūras, proporcionālo tirgojamo daļu kooperatīvi vai PLC kooperatīvi.

21.6. POLITIKAS APSVĒRUMI

21.6.1. Konkurētspēja pārtikas ķēdē

Polijā tikpat kā nav kā kooperatīvu tirgus (piemēram, izsoļu kooperatīvu). Ir izsoļu sistēma zivju nozarē Ustkas pilsētā pie Baltijas jūras, bet to ir izveidojušās reģionālās un vietējās pašvaldības ar nelielu zvejnieku līdzdalību. Tomēr tā nav organizēta kā kooperatīvs.

Polija

Kooperatīvu sarunām par koplīgumu slēgšanu ir ļoti svarīga loma dažādās nozarēs, piemēram, gaļas (cūkgaļa, liellopu gaļa un jēra gaļa) un augļu un dārzeņu sektorā.

Turklāt sava loma sarunās par koplīgumiem ir nozaru apvienībām. Apvienības ir spēcīgas cūkgaļas un liellopu gaļas sektoros. Tās darbojas nacionālā un reģionu līmenī, un ir iesaistītas sarunās par koplīgumu slēgšanu abos līmeņos. Tāpat arī cukurrūpniecībā apvienības ir ļoti svarīgas. Valstī ir 45 reģionālās cukurbiešu audzētāju un viena nacionālā audzētāju apvienība. Kooperatīvu loma šajā nozarē ir niecīga, bet apvienības ir spēcīgas un iekļautas līgumu slēgšanas sistēmā.

Dažās nozarēs kooperatīvi savāc lauksaimniecības produktus, piemēram, dārzeņus un biškopības kooperatīvu, kā arī zemnieku pašpalīdzības kooperatīvu produkciju. Šī veida darbība ir visattīstītākā piena nozarē. Šajā nozarē kooperatīvi veic gan pirmās, gan otrās pakāpes apstrādi. Tomēr piena nozare ir izņēmums. Citās nozarēs kooperatīvi tikai minimāli iesaistās pirmās vai otrās pakāpes apstrādē.

Daži kooperatīvi ražo privāto preču zīmju produktus, jo īpaši tas attiecas uz mazumtirdzniecības uzņēmumiem (piemēram, piens). Tomēr, atskaitot piena nozares kooperatīvus, tikai daži no citiem kooperatīviem pārdod savus marķētos produktus. Dažiem kooperatīviem ir pašiem sava mazumtirdzniecības ķēde (piemēram, *Agrofirma Witkowo, Suchowola, Stare Bogacowice*).

Kooperatīvajā nozarē ir vāji attīstīta vairumtirdzniecība. Zemnieku pašpalīdzības kooperatīvs daļēji darbojas vairumtirdzniecībā, bet šī darbība samazinājās. Šobrīd valstī pastāv divas kooperatīvu mazumtirdzniecības ķēdes: *SCh* un *Spolem networks*. To darbība ir sarukusi — no vertikāli integrētiem patērētāju kooperatīviem tie ir kļuvuši vairāk par mazumtirdzniecības ķēdēm, kas sacenšas ar citām mazumtirdzniecības ķēdēm.

21.6.2. Lauksaimniecības kooperatīvu tirgus daļa pārtikas ķēdē

Attiecībā uz Poliju nav pieejami dati par kooperatīvu tirgus daļu. Dažas jaunākās aplēses, kas ir balstītas uz ekspertu aprēķiniem un literatūru ir sniegtas nākamajā tabulā.

Lauksaimniecības kooperatīvu tirgus daļa 2010. gadā

Nozare	Aptuvenais biedru skaits	Tirgus daļa (%)	Komentāri
Labība	232 ražotāju grupas; lielākā no 800 <i>RSP</i> (70% no tām specializējas graudaugu jomā)	6-7%	Graudaugu ražošana galvenokārt ir <i>RSP</i> specialitāte.
Cukurs	Dažas ražotāju grupas	Nenozīmīga	Ir dažas ražotāju grupas, kas specializējas cukurbiešu ražošanā. Tāpat ir vairāki produktu kooperatīvi, kas kā vienu no produktiem piedāvā cukurbietes (jo īpaši <i>RSP</i>). Tirgus tiek stingri regulēts, un šībrīža situācijā neveicina kooperatīvu rašanos (spiediens veikt privatizāciju).

Polija

Cūkgaļa	107 ražotāju grupas	7%	Iespējas panākt ciešāku sadarbību cūkgaļas nozarē tiek vērtētas optimistiski. Pieaug ražotāju grupu skaits. Notiek pirmie vertikālās integrācijas mēģinājumi
Aitas gaļa	Apmēram 50 ražotāju, divi kooperatīvi	Nenozīmīga	Polijā pēc 1990. gada ārkārtīgi strauji saruka aitu skaits. Šobrīd tā ir ļoti šaura nozare, dažiem uzņēmējiem mērķējot uz specifisku tirgu
Augļi un vegetables	90 kooperatīvi, 150 ražotāju grupas, 20 citas ražotāju organizācijas	10-12%	Pēc strauja nozares sarukuma pēc 1990. gada, šķiet, ka sāk notikt konsolidācijas process. Šobrīd darbojas jaunas ražotāju grupas
Piens	25 ražotāju grupas	70-74%	Visintegrētākā nozare

Avoti: Ekspertu veiktie aprēķini, kas balstās uz revīzijas apvienību sniegto informāciju un literatūras avotiem.

21.6.3. Nozares analīze

Kopumā Polijā kooperatīviem ir svarīgs (patiesībā dominējošs) stāvoklis tikai piena nozarē. Tie pārstāv vairāk nekā 70% no Polijas piena tirgus. Tirgū ir vērojams lēns koncentrēšanās process — lielākajiem kooperatīviem pārņemot mazākos. Citās nozarēs kooperatīvu loma ir daudz mazāka. Augkopības jomā kooperatīvu tirgus daļa ir robežās no 67%. Augkopības jomā galvenokārt specializējas lauksaimnieciskās ražošanas kooperatīvi (*RSP*).

Interesanta situācija ir augļu un dārzeņu nozarē (dārzkopības un biškopības jomā — saskaņā ar Polijas klasifikācijas sistēmu), kurā kooperatīvi līdz 1990. gadam bija nozīmīgi tirgus dalībnieki, bet pēc tam strauji un tikpat kā pilnībā izzuda. Kopš 2000. gada nozare ir atkopusies ražotāju grupu veidā, kuras tagad saražo ap 10-12% no visas produkcijas.

Līdzīgā situācijā ir arī cūkgaļas ražošanas nozare. Pēdējo desmit gadu laikā šajā nozarē ir izveidotas ražotāju grupas un šobrīd kooperatīvi (ražotāju grupu veidā) veido aptuveni 7% no tirgus produkcijas. Pārējās nozarēs kooperatīvu loma ir nenozīmīga.

Atskaitot piena nozari, kurā dominē kooperatīvi un kura ir stabila, visas citas nozares uzrāda labu dinamiku, veidojot RO, kurām ir liela ietekme, mainot tirgu sastāvu. Tālāk tekstā ir sniegts pārskats par nozaru situāciju, ņemot vērā kooperatīvu un RO lomu.

Labība

Polijā ir vairāk nekā 350 000 saimniecību, kuras audzē graudaugus un eļļas augu sēklas platībā, kas ir lielāka par 10 hektāriem. Neskatoties uz to, pēdējo 20 gadu laikā Polijai ir nācies graudaugus importēt. Mazākās saimniecības tirgū neko nepārdod. Liela, sistemātiska graudaugu augu piegāde ir problemātiska, jo ir ļoti sadrumstalota ražošana. Apmēram 70% no lauksaimnieciskās ražošanas kooperatīviem ir specializējušies uz kultūraugu audzēšanu. Polijā 232 RO specializējas uz graudaugu augiem. Senākajās no šīm organizācijām, kas darbojās vēl pirms pievienošanās ES, ir vairāk nekā desmit biedri, bet jaunizveidotajās ir mazāk biedru, lielākoties — pieci, seši.

Polija

Cukurs

Valstī ir tikai daži cukurbiešu kooperatīvi. Tāpat arī reģistrēto RO skaits ir mazs. Cukura tirgus augstā regulēšanas līmeņa dēļ, šajā nozarē lauksaimnieki netiek stimulēti izveidot kooperatīvu vai RO. Tā vietā valstī ir 45 biešu ražotāju reģionālas apvienības, kuras pārstāv 60 000 cukurbiešu audzētājus.

Cūkgaļa

Kopā 2009. gadā bija reģistrētas 107 ražotāju grupas, kas specializējās cūkkopībā, no kurām 90 grupas bija reģistrētas pēc 2004. gada.

Vidējais lauksaimnieku skaits šādā organizācijā 2009. gadā bija 20. No šīm RO 51% bija reģistrētas Lielpolijas reģionā, kurā cūkgāļas ražošanas tirgū dominēja organizētās RO.

Vēl 14% no RO bija reģistrētas *Kujawsko-Pomorskie* reģionā. Pārējā valstī cūkkopības saimniecības ir mazāk organizētas — reģistrēto RO skaits ir daudz mazāks par nepieciešamo. Šajā nozarē lielākā daļa RO ir izvēlējušās kooperatīva formu.

Līdzīgi cukurbiešu audzētājiem arī cūku audzētāji ir apvienojušies apvienībās. Valstī ir 24 reģionālās apvienības, kā arī Polija cūkaudzētāju un ražotāju asociācija (*POLSUS*).

Aitas gaļa

Šī Polijā ir maznozīmīga nozare. Šobrīd ir tikai divas reģistrētas RO, kas ražo aitu gaļas produktus. Viena no šīm organizācijām darbojas kā kooperatīvs, bet otra kā apvienība. Katrā no tām ir apvienojušies 49 ražotāji (2007. gada dati). Valstī ir dažas reģionālās asociācijas un aitu (un kazu) gaļas ražotāju apvienības, bet tām ir daudz vājāka pozīcija nekā cukurbiešu un cūku audzētājiem.

Liellopu gaļa

Liellopu ražotāju organizācijas ir daudz vājākā pozīcijā. Kopā līdz 2009. gadam Polijā bija četrpadsmit šādas RO. Polijas Liellopu gaļas audzētāju un ražotāju asociācija tika izveidota 2002. gadā. Tā galvenokārt pārstāv nozares intereses attiecībā ar Polijas valdību.

Augļi un dārzeņi

Polijā šī nozare tiek saukta par dārzkopības un biškopības nozari. Līdz politiskās iekārtas maiņai, kooperatīvi bija galvenie spēlētāji tirgū. Valsts Dārzkopības un biškopības kooperatīvu asociācija 1990. gadā tika pārsaukta par uzņēmumu *HORTEX*. Kooperatīvu nozīme šajā nozarē strauji saruka. Šobrīd valstī šajā nozarē darbojas apmēram 90 kooperatīvi.

Tiem joprojām ir svarīga funkcija vietējos tirgos, kā arī tie iepērk produkciju no lauksaimniekiem, un pēdējos gados tie sākuši lēnām atgūt savas pozīcijas. Valstī nozarē darbojas apmēram 150 RO.

Polija

Piens

Piena tirgus ir labi organizēts, parasti kooperatīvu veidā, bet pēdējo gadu laikā arī kā RO. Kooperatīvi ir spēcīgi, labi organizēti, un nozarē vērojams konsolidācijas process.

Tāpat ir izveidojušās arī RO. Līdz 2009. gadam tika reģistrētas 26 ražotāju grupas, kuras pārstāvēja 2634 saimniecības. No tām septiņpadsmit grupas tika izveidotas pēc 2004. gada. Lielākā daļa piena RO atrodas Polijas rietumu daļā. Pēdējā laikā ir vērojama tendence, ka RSP tiek pārveidoti par RO. Parasti tā ir piecu līdz sešu ražotāju grupa.

Piena nozare tiek uzskatīta par pietiekami modernizētu un spēcīgu, lai darbotos tirgū, kurā valda sīva konkurence. Kooperatīvi Polijā dominē piena vairumtirdzniecības jomā, un tie faktiski ir monopolizējuši apstrādes jomu.

Kartupeļi

Līdz 2009. gadam kopumā tika reģistrētas četrpadsmit ražotāju grupas, kuras specializējas kartupeļu audzēšanā. Lielākā daļa no tām tika reģistrētas kā sabiedrības ar ierobežotu atbildību. Šī veida ražošanas specifiskums ir tajā, ka lielākajai daļai šo ražotāju jau ir noslēgti līgumi (piemēram, ar kartupeļu čipsu ražotāju uzņēmumiem). Kopumā ražotāju grupās reģistrēto kartupeļu audzētāju skaits ir ļoti mazs.

Pārdomāta tirdzniecība ir vērojama piena nozarē. Citās nozarēs kooperatīvu loma ir daudz mazāka. Patērētāju kooperatīvi (*Spolem*) parasti tika sasaistīti ar ražotājiem. Pēc 1990. gada tie pārtapa par veikalu ķēdēm bez vertikālas integrācijas (par spīti dažiem mēģinājumiem).

Polijā ir vairāk nekā 1,5 miljoni saimniecību. Kopš 2000. gada tiek nodrošināts juridiskais pamats lauksaimniecības produktu ražotāju grupu izveidei. Tomēr līdz 2009. gadam tikai 2% no lauksaimniekiem bija iesaistīti kādās organizētās grupās, piemēram, kooperatīvos vai uzņēmumos, vai citās ražotāju apvienībās. Zemā organizācijas pakāpe lauksaimnieku vidū ir viena no lielākajām Polijas lauksaimniecības problēmām. Tā visa rezultātā lauksaimnieki pārdod savu produkciju tālākpārdevējiem, un lauksaimnieku pozīcijas ir vājas. Starpnieki tālākpārdevēji izvēlas produkciju iepirkt no atsevišķiem lauksaimniekiem, nekā to pērk no organizētām grupām, jo tām ir spēcīgākas pozīcijas sarunās ar tiem.

Ārvalstu investori un tālākpārdevēji dažkārt izrāda interesi sadarboties ar ražotāju grupām, jo tiem ir pieredze sadarbojoties ar tiem mājās, un tāpēc, ka tie paļaujas uz ilgtermiņa un stabilu sadarbību.

ĀRSKAT

22. PORTUGĀLE

Portugāle

22.1. VISPĀRĪGS RAKSTUROJUMS

Iestāšanās gads ES: 1986

Galvaspilsēta: Lisabona

Kopējā platība: 92 072 km²

Iedzīvotāju skaits: 10,6 miljoni

Valūta: Eirozonas dalībvalsts kopš 1999. gada (€)

Dalība Šengenas zonā: Šengenas zonas dalībvalsts zonas dalībvalsts kopš 1991. gada

Avots: http://europa.eu/about-eu/countries/member-countries/portugal/index_en.htm

Portugāle	2000	2010	Izmaiņas (%)
Saimniecību skaits	415 970	305 270	-26,6
Kopā UAA (ha)	3 863 090	3 668 150	-5,0
Mājlopi (LSU)	2 551 320	2 205 950	-13,5
Saimniecībās nodarbināto skaits (pastāvīgais darbaspēks)	1 063 770	708 080	-33,4
Vidējā vienas saimniecības platība (ha)	9,3	12,0	29,4
UAA uz vienu iedzīvotāju (ha/personu)	0,38	0,35	-7,9

Avots: http://epp.eurostat.ec.europa.eu/statistics_explained/index.php/Agricultural_census_in_Portugal

Portugāle

Lauksaimniecības produkcijas vērtība			% no ES-28
Lauksaimniecības produkcijas vērtība (miljoni EUR), no kuriem:	2013	6 227,8	1,7%
Augkopības produktu vērtība, no kuras:	2013	58,4%	1,8%
Augļi	2013	19,5%	4,7%
Dārzeņi un dārzkopības ražojumi	2013	19,2%	2,5%
Vīns	2013	6,0%	2,3%
Lopkopības izlaide/ produktu vērtība, no	2013	41,6%	1,5%
Piens	2013	11,8%	1,3%
Cūkgaļa	2013	10,6%	1,7%
Mājputnu gaļa	2013	8,3%	2,4%
Bruto pievienotā vērtība pēcbāzes cenām (miljoni eiro)	2013	2 232,2	1,4%

Avots: http://ec.europa.eu/agriculture/statistics/factsheets/index_en.htm

22.2. BIEDRA ORGANIZĀCIJA

CONFEDERAÇÃO NACIONAL DAS COOPERATIVAS AGRÍCOLAS E DO CRÉDITO AGRÍCOLA DE PORTUGAL, CCRL (CONFAGRI)

(PORTUGĀLES LAUKSAIMNIECĪBAS KOOPERATĪVU UN LAUKSAIMNIECĪBAS KREDĪTU IESTĀŽU KONFEDERĀCIJA)

Rua Maria Andrade 13
PT – 1199 – 013 LISBOA

Tālr.: +351 2 1.811.80.00
Fakss: +351 2 1 811.80.08
E-pasts: confagri@confagri.pt

Tīmekļa vietne: www.confagri.pt

Priekšsēdētājs: *Manuel Santos Gomes*
Ģenerālsēkretārs: *F. Bernardino Da Silva*
Ģenerālsēkretāra vietniece: *Aldina Fernandes*
Ģenerālsēkretāra vietniece: *Maria Antónia Figueiredo*

Isabel Basto

Rue de Trèves, 61 - R/Ch. BE-1040
BRUXELLES

Tālr.: +32 (0)2 280 38 00
Fakss: +32 (0)2 280 68 00
E-pasts: confagribxl@skynet.be;
i.basto.confagribxl@skynet.be

Mobilais tālr.: +32 (471) 996 204

Portugāle

22.3. PĀRTIKAS APGĀDES ĶĒDES ATTĪSTĪBA UN IETEKME UZ LAUKSAIMNIECĪBAS KOOPERATĪVIEM

Galīgais ziņojums par tirdzniecības attiecībām starp pārtikas produktu izplatītājiem un to piegādātājiem (konkurences iestāde, 2010. gads)

Rekomendācijas attiecas uz:

- Pašregulāciju — tostarp prakses kodeksu.
- Problemātiskās uzņēmējdarbības prakses noregulēšanu — ieskaitot tirdzniecības ierobežojumus un maksājumu nosacījumus.
- Pārtikas ķēdes caurskatāmību — statistikas informācija par cenām pārtikas apgādes ķēdē.

PARCA — lauksaimniecības un pārtikas ķēdes uzraudzības platforma, ko izveidoja saskaņā ar Ekonomikas un nodarbinātības un Lauksaimniecības, jūras, vides un teritoriālās plānošanas ministrijas kopīgo rīkojumu Nr. 15480/2011. Šī platforma tika izveidota, lai sekmētu pašu kapitāla un pārtikas ķēdes līdzsvara radīšanu, veicinātu dialogu par to, lai ļautu nodrošināt lielāku tirgus pārredzamību un līdzsvaru vērtības sadali starp dažādām lauksaimniecības un lauksaimniecības pārtikas produktu ražošanas, pārstrādes un izplatīšanas nozarēm.

IEINTERESĒTĀS PUSES

Valsts:

- *MAS* — Lauksaimniecības un jūras ministrija
- *MEE* — Ekonomikas un nodarbinātības ministrija
- *DGAE* — Saimnieciskās darbības ģenerāldirektorāts
- *GPP* — *MAS* politika un plānošana (sekretariāts)
- *CA* — konkurences iestāde

Ražošana

- *CONFAGRI* — Portugāles Valsts lauksaimniecības kooperatīvu un lauksaimniecības kredītu iestāžu konfederācija, *CCRL*
- *CAP* — Portugāles lauksaimniecības konfederācija
- *CNA* — Valsts lauksaimniecības konfederācija

Rūpniecība, tirdzniecība un pakalpojumi

- *FIPA* — Portugāles lauksaimniecības pārtikas produktu federācija
- *CCP* — Portugāles tirdzniecības un pakalpojumu konfederācija
- *Centromarca* — Portugāles zīmolu produktu asociācija
- *CIP* — Portugāles nozares sadales ķēdes konfederācija

Izplatīšana

- *APED* — Portugāles izplatīšanas uzņēmumu asociācija

Portugāle

PARCA DISKUSIJU JAUTĀJUMI

Sadarbība lauksaimniecības produktu apritē

Caurspīdīgums

PARCA veiktā darba rezultātā, tika uzsākts publicēt ziņojumus par cenu izmaiņām (cenu indeksus):

- Pārtikas piegādes ķēdes cenu izmaiņas — pirmais ziņojums, 2012. gada maijs.
- Pārtikas apgādes ķēdes cenu indeksi. Cūkgaļa. Otrais ziņojums, 2012. gada septembris.
- Pārtikas apgādes ķēdes cenu indeksi. Piens. Trešais ziņojums, 2012. gada decembris.
- Labība — maize un dzīvnieku barība. Ceturtais ziņojums, 2013. gada maijs.

Kapitāla regula:

- Kontroles pieaugums attiecībā uz piegādātāju un izplatītāju sadarbību (zīmolu izplatīšana, maksājumu noteikumi, vienpusēja līgumu noteikumu pārskatīšana, darījumi un atlaides).
- Esošo tiesību aktu pārskatīšana (konkurence, individuālie ierobežojumi, kavēti maksājumi un negodīga tirdzniecības prakse).
- Uzņēmumu licencēšanas sistēmas pārskatīšana.
- Atsevišķos tiesību aktos noteiktie konkurences ierobežojumu un ierobežojošās prakses un kontroles pārskatīšana.
- Pašregulācija.
- Pastiprināta importa uzraudzība.
- Ņemiet vērā spēlētāju un organizāciju lieluma un rakstura atšķirības.
- Sekmēt Lauksaimniecības un agrārās un pārtikas tirgu centra (*Centre of Agricultural and Agro-Industrial Markets Food*) darbību.
- Izplatīt regulāros rādītājus, kuri aptver preču pārstrādes izmaksas un loģistikas darbības.
- Noteikt pasākumus, lai sekmētu konkurenci un novērstu monopolu rašanos.

Pašregulācija:

Atskaitot CAP un APED, visas pārējās organizācijas uzstāja, ka ir nepieciešamas tiesību aktu izmaiņas un tikai tad būs iespējams pašregulācijas process.

Tiek izstrādāts Valsts labās prakses kodekss, kas ir balstīts uz Eiropas pamatprincipiem, bet pielāgots valsts iezīmēm. Nav vienprātības par šo kodeksu, un debates par to turpināsies 2014. gadā.

Vietējās ražošanas attīstīšana

Diskusijas par to sākās 2012. gada decembrī, kad valdība īstenoja kampaņu "Portugāle esmu es", lai popularizētu vietējo produktus.

Konfliktu pārvarēšana un kapitāla vērtības sadale.

Saistībā ar labās prakses kodeksu turpināsies debates par ombuda nepieciešamību.

Portugāle

Privātās preču zīmes (vai privātie zīmoli)

Diskusija par šo jautājumu ir atkarīga no tā, ko būtu iespējams definēt tiesību aktos, jo īpaši saistībā ar Dekrēta-likuma 370/93 grozīšanu. Diskusijas turpināsies 2014. gadā.

Pašreizējā situācija:

1. Normatīvie akti:

Divu dekrētu-likumu grozījumi:

1. 25. oktobra Dekrēts-likums Nr. 118/2010. Maksājumu ierobežojumi attiecībā uz mikrouzņēmumiem un mazajiem uzņēmumiem
 - Groza 2013. gada 9. janvāra Dekrētu-likumu Nr. 2/2013.
2. 29. oktobra Dekrēts-likums Nr. 370/1993. Individuālie ierobežojumi.
 - Tos atceļ 2013. gada 27. decembra Dekrēts Nr. 166/2013.

Šo jauno Dekrētu-likumu radītās izmaiņas ražošanas jomā neuzskata par ideālām, bet tās var uzskatīt par pirmo soli ceļā uz galīgo mērķi — uzlabot pašu kapitāla vērtību agropārtikas apgādes ķēdē.

2. Pašregulējums un labās prakses kodeksi:

Tiek izstrādāts Valsts labās prakses kodekss, kas ir balstīts uz Eiropas pamatprincipiem, bet pielāgots valsts prasībām.

Ievērojiet, ka *Copa-Cogeca* neparakstīja Eiropas dokumentu, tādējādi *APED* pieprasījums par to tūlītēju piemērošanu Portugālē, netiks apmierināts.

Nav vienprātības par šo kodeksu, un pārrunas turpināsies 2014. gadā. Piedāvātās tēmas

2014. gadam:

- Pašregulējums — labās prakses kodekss (turpmākā darbība).
- Regula par pārtikas apriti. privātās preču zīmes (turpmākā darbība).
- Pārtikas ķēdēs regulēšana — obligāti lauksaimniecības un pārtikas produktu pirkšanas-pārdošanas līgumi.
- Caurskatāmība — pārtikas aprites uzraudzība.
- Pārtikas ķēdes organizācija — starpnozaru organizācijas.
- Uzraudzība un novērtēšana — tiesību aktu izvērtēšana.

Pieprasījuma tendences.

Vietējie vērtīgie produkti (*Value local productions*)— iespēja no jauna atklāt pārtiku un produktus, izvēlēties dabisku pārtiku un labākus vietējos resursus; tās ir jaunas tendences, par kurām stingri iestājas Portugāles pavāri.

"Garīgā barība" (*Spiritual food*) — pārtika vairāk neapmierina tikai cilvēku pamatvajadzības, bet gan sniedz vairāk garīgu piepildījumu.

Portugāle

Ētiskais aspekts (*Ethical positioning*)— patērētāji ir labāk informēti un vairāk interesējas par viņu izvēlētas pārtikas izcelsmi, kā tādi arvien vairāk ieklausās vides, dzīvnieku labturības, otrreizējās pārstrādes vai godīgas tirdzniecības principu kampaņām.

Zīmoli ar stāstu (*Brands that tell a story*)— kad patērētājs aplūko produktu, izšķirošais faktors pirkšanas lēmuma izdarīšanai ir tā stāsts. Privātie zīmoli apmierina pamatvajadzības, īpašie zīmoli sniedz papildu vērtību.

Pārtikas ritmi, kas ir saistīti ar dzīves ritmiem (*Food rhythms associated to life rhythms*) — arvien vairāk patērētāju pielāgo pārtikas režīmu savas dzīves ritmam.

Pārdošana tiešsaistē (*Online sales*)— pieaug tiešsaistes pārdošanas apjomi (jo īpaši attiecībā uz lielajām vietām); tā ir tendence, kas nākotnē varētu turpināties.

Superprodukti (*Super foods*) — katru gadu tirgū parādās jauni superprodukti, un pieprasījums pēc tiem visu laiku aug.

Pretalerģijas pārtika (*Anti-allergy foods*)— pieaug to produktu tirgus, kuri ir domāti patērētājiem, kuriem ir nepanesība pret pārtiku, un pieaug, glutēnu, soju, riekstus vai pienu nesaturošu produktu piedāvājums.

Senioru tirgus (*Senior market*)— segments, kas paplašinās. Šiem produktiem raksturīgs viegli atverams iepakojums, lielāki burti un mazāks sāls saturs.

Cena – cena vēl joprojām ir noteicošais faktors. Mazāks iepakojums un dozas — šādu risinājumu izmanto ražotāji, lai apmierinātu mūsdienu ģimeņu vajadzības, nemainot cenas.

Vietējās produkcijas popularizēšana (*Valorisation of national production*)— lielākā problēma ar ārējo tirgu ir pieaugoša interese par eksportu, un tiek izmantoti jauni tirgi, *saudade* tirgus, bet arī citi jaunie tirgi.

22.4. LAUKSAIMNIECĪBAS PĀRTIKAS TIRGUS UN KOOPERATĪVU ATTĪSTĪBA

22.4.1. Svarīgākie statistikas dati par kooperatīviem

	Kooperatīvu skaits pēc nozares*	Apgrozījums (milj. €)	Darbinieku skaits ('000)
Piens	83		
Lopkopība	70		
Augļi un dārzeņi	67		
Lauksaimnieciskās ražošanas produkti	135		
Laukaugi	50		
Olīveļļa un galda olīvas	156		
Vīns	121		
Mežsaimniecība	15		
Citi	38		
KOPĀ	735	2437	9,616

(1) **Avots:** *Conta Satélite da Economia social (CSES), INE e CASES – 2010 data*

Portugāle

Divdesmit lielākie* lauksaimniecības kooperatīvi 2013. gadā

	Lauksaimniecības kooperatīva nosaukums	Nozare	Apgrzījums (milj. €)
1	AGROS	Piens	198 152
2	PROLEITE, Crl	Piens	77 902
3	COOPERATIVA AGRÍCOLA DE BARCELOS, Crl	Piens	72 238
4	VILA DO CONDE – Cooperativa Agrícola, Crl	Piens	70 729
5	LACTICOOP	Piens	57 325
6	AGROMAIS – Entrepoto Comercial Agrícola, Crl	Lauksaimnieciskās ražošanas produkti	32 070
7	PÓVOA DE VARZIM – Cooperativa Agrícola Leiteira do Concelho, Crl	Piens	27 369
8	BENEDITA – Cooperativa Agrícola dos Criadores de Gado, Crl	Lopkopība	24 413
9	BORBA – Adega Cooperativa, Crl	Vīns	19 473
10	REDONDO – Adega Cooperativa, Crl	Vīns	19 350

Portugāle

Divdesmit lielākie* lauksaimniecības kooperatīvi 2013. gadā

	Lauksaimniecības kooperatīva nosaukums	Nozare	Apgrozījums (milj. €)
11	PORTO ALTO – Rações para Animais, Crl	Lauksaimnieciskās ražošanas produkti	18 416
12	MOURA E BARRANCOS – Cooperativa Agrícola, Crl	Olīveļļa	15 280
13	UCARNORTE XXI—União Agrícola do Norte, UcrUCARNORTE XXI—União Agrícola do Norte, Ucr	Lauksaimnieciskās ražošanas produkti	15 036
14	BEBEDOURO – Cooperativa Agrícola, Crl	Piens	13 439
15	LOURICOOP – Cooperativa de Apoio e Serviços do Concelho da Lourinhã, Crl	Lauksaimnieciskās ražošanas produkti	12 387
16	MONÇÃO – Adega Cooperativa Regional, Crl	Vīns	11 936
17	TOCHA – Cooperativa Agrícola, Crl	Piens	11 260
18	FAVAIOS – Adega Cooperativa, Crl	Vīns	10 925
19	VIVALEITE – Cooperativa de Produtores de Leite, Crl	Piens	9 963
20	CAMINHOS DO FUTURO – Coop. Comercial. Transf. Agro Pecuário Montemor-o-Novo, Crl	Lopkopība	9 945

22.5. TIESĪBU AKTI, NODOKĻU PIEMĒROŠANA UN SAISTĪTIE POLITIKAS ASPEKTI

22.5.1. Kooperatīvu tiesiskais regulējums

Minimālais biedru skaits — pieci kooperatīviem / divi kooperatīvajām biedrībām, federācijām un konfederācijām — Kooperatīvu kodekss (7. septembra Likums Nr. 51/96) — 32. pants.

Minimālā kapitāla prasība: 2500 eiro – Kooperatīvu likums (7. septembra Likums Nr. 51/96) — 18. pants — Attiecībā uz lauksaimniecības kooperatīviem 5000 eiro (20. augusta Dekrēts-likums Nr. 335/99) — 6. pants.

Obligāta prasība ir reģistrēties Komercreģistrā, kā tas ir citu uzņēmumu gadījumā — Kooperatīvu kodekss (7. septembra Likums Nr. 51/96, 16. pants).

Portugāle

22.5.2. Kooperatīvu pārvaldība

"Viens biedrs — viena balss" princips, izņemot kooperatīvu sabiedrības, kurās, atkarībā no kooperatīva biedru skaita vai citiem demokrātijas kritērijiem ir iespējams svērto balsu princips — Kooperatīvu kodekss (7. septembra Likums Nr. 51/96) — 51. un 83. pants.

"Klasiskā" sistēma — vispārējā pilnsapulce / pārvaldība (administrācija) / uzraudzības padome — Kooperatīvu kodekss (7. septembra Likums Nr. 51/96) — 39. pants.

Ārējā finansējuma dalība jānodrošina ieguldījumu vērtspapīru un obligāciju veidā. To var iegūt arī no trešajām pusēm, kas nav biedri. Tas gan nedod balsošanas tiesības, un to turētāji nevar būt pārstāvēti valdē — Kooperatīvu kodekss (7. septembra Likums Nr. 51/96) — 26. un 30. pants.

Uzraudzības padome ir iekšēja uzraudzības struktūra, kas sastāv no vismaz trīs kooperatīva biedriem, un kurus ievēl pilnsapulcē. Kooperatīvu kodekss (7. septembra Likums Nr. 51/96 — 60. pants).

Lielāka ekonomiskā mēroga kooperatīviem ir ārējā uzraudzības struktūra — oficiāls revidents. Tas attiecas uz lauksaimniecības kooperatīviem, ja tie divu secīgu gadu laikā ir pārsnieguši divus no trīs ekonomikas rādītājiem:

- Kopējā bilance (eiro): 1 500 000,00.
- Kopējais apgrozījums (€): 3 000 000,00.
- Darbinieku skaits: 50 — 20. augusta Dekrēta-likuma Nr. 335/99 11. pants.

22.5.3. Valsts tiesiskais regulējums attiecībā uz kooperatīviem

Valsts tiesību akti attiecībā uz kooperatīviem	Valsts nozaru likums par lauksaimniecības kooperatīviem	Juridiskais pamats, kas ietekmē kooperatīvus — Civillikums/ Komerclikums	Minimālais biedru-lauksaimnieku skaits	Minimālā kapitāla prasība (€)
Kooperatīvu kodekss (7. septembra Likums Nr. 51/96)	20. augusta Dekrēts-likums Nr. 335/99	Tirdzniecības uzņēmumu kodekss — 2. septembra Dekrēts-likums Nr. 262/86	pieci	5000
		Nolikums par nodokļu atvieglojumiem — 1. jūlija Dekrēts-likums Nr. 215/89		

Portugāle

22.5.4. Nodokļu piemērošana

Uz lauksaimniecības kooperatīviem attiecas vispārējie noteikumi par nodokļu piemērošanu. Tomēr Nolikumā par nodokļu atvieglojumiem ir 66-A pants, kas attiecas konkrēti uz kooperatīviem.

Lauksaimniecības kooperatīviem ir paredzēti īpaši izņēmumi, kas ir minēti jau iepriekšminētajā nolikumā par nodokļu atvieglojumiem 66-A. pantā.

Kooperatīviem piemēro vai nu vispārējo 23% ienākuma nodokļa likmi, vai arī tie ir no tās ir atbrīvoti — tas attiecas uz lauksaimniecības, kultūras, patēriņa, mājokļu un sociālās solidaritātes kooperatīviem.

Attiecībā uz kooperatīviem, kuri ir atbrīvoti no nodokļa maksāšanas, piemēram, lauksaimniecības kooperatīviem, vispārējā nodokļu likmi piemērota izņēmumiem no darījumiem ar trešajām pusēm, kas nav biedri.

Nav nodokļa samazinājuma, lai izveidotu nedalāmās rezerves. Tomēr likumā nav paredzēta nedalāmo rezervju veidošana. Tas attiecas uz likumos noteiktajām rezervēm un kooperatīvu rezervēm izglītības un apmācību mērķiem. Minimālais ikgadējais piešķirums likumā noteiktajām rezervēm ir 5% no pārpalikuma. Minimālais ikgadējais piešķirums rezervēm kooperatīvu izglītības un apmācības mērķiem ir 1% no pārpalikuma — Kooperatīvu kods (7. septembra Likums Nr. 51/96) - 69. un 70. pants.

22.5.5. Grāmatvedības standarti

IFRS attiecas uz Portugāles kooperatīviem.

22.5.6. Finansēšana

Lauksaimniecības kooperatīvi saskaras ar problēmām piekļūt finansējumam.

Tāpat ir grūtības, kas saistītas ar to "juridisko formu". Piemēram, uzņēmuma kapitāla mainība un dažos gadījumos tā vājums, kā arī grūtības piekļūt ārējam finansējumam.

Kooperatīvi nav mainījuši pārvaldības struktūru, lai varētu nodrošināt daudzveidīga/proporcionāla finansējuma piesaisti no to biedriem.

Kooperatīviem juridiski nav iespējams piekļūt ārējam finanšu tirgu finansējumam.

22.6. POLITIKAS APSVĒRUMI

22.6.1. Galvenie darbības virzieni

Papildus pārstāvniecībai vietējā un starptautiskā līmenī Portugāles Lauksaimniecības kooperatīvu un lauksaimniecības finansēšanas konfederācija *CONFAGRI* nodrošina vēl šādus pakalpojumus:

- Informācijas izplatīšana un tehniskais atbalsts saistītajām organizācijām un lauksaimniekiem.
- Atbalsts investīciju projektu sagatavošanā.
- Lauksaimnieku konsultēšanas pakalpojumi.
- Lauksaimnieku, tehniskā personāla un kooperatīvu vadītāju profesionālā apmācība.
- Dalība organizācijā un pēcdiploma sociālās ekonomikas jomas studiju popularizēšana.
- Kooperatīvu uzņēmējdarbības veicināšana jaunāko iedzīvotāju vidū (studenti un bezdarbnieki, vecumā no 6 līdz 35 gadiem) ar dažādu projektu starpniecību (*CoopJovem*, *GeraçãoCoop* un *ES Jovem*).

Portugāle

Nodotot funkcijas Lauksaimniecības ministrijai, *CONFAGRI* koordinē šādu pakalpojumu sniegšanu lauksaimniekiem:

- *KLP* tiešo maksājumu pieprasījumi.
- *LandParcel* identifikācijas sistēmas pārskatīšana (*L.P.I.S*).
- Valsts dzīvnieku identifikācijas un reģistrācijas sistēmas pārskatīšana.

22.6.2. Apmācības

CONFAGRI izstrādā "Apmācības-darbības" (*Training-Action*) projektus saviem biedriem. Tie sastāv no programmām, kurās ir uzsvērti konsultēšanas pakalpojumi kooperatīvajai sabiedrībai ar īpašām tehniskām apmācībām tās direktoriem un vadītājiem. Mērķa grupa ir gan ievēlēti biedri, gan administratīvie darbinieki.

Lai piedalītos šajosursos, ir nepieciešama iegūta pamatizglītība.

Šajās apmācību programmās ietvertās jomas ir: iekšējā komunikācija, stratēģija, tirgvedība, internacionalizācija, jauninājumu vadība, sociālā atbildība, nodokļu piemērošana, kooperatīvie principi, sociālā atbildība un *KLP*. Ir pieejamas arī citas vispārīgāku apmācību iespējas saistībā ar pārvaldību un dažādām tehniskajām jomām, kas galvenokārt ir paredzētas uzņēmumu izpildvaras locekļiem.

Mācību programmu ir izstrādājusi *CONFAGRI*, un tā ir daudz specifiskāka un īpaši pielāgota lauksaimniecības kooperatīvu īpašajām iezīmēm.

Mēs apsvērtu iespēju piedāvāt mācību programmu, kas būtu īpaši pielāgota ievēlētajiem pārvaldītājiem, un kuras uzdevumi būtu:

- a) Sniegt visaptverošu skatu par lauksaimniecības kooperatīviem ES un pasaulē.
- b) Apzināt galvenos izaicinājumus, ar kuriem saskaras šis modelis konkrētās nozarēs.
- c) Analizēt stratēģiskās darbības, kas var veicināt labāku kooperatīvo sabiedrību sniegumu. Dažas šādu apmācību programmu īpašības:
 - Tā notiks apmācību cikla veidā, kas sastāv no vairākām vienībām (katra līdz divām dienām) ar minimālo intervālu — trīs nedēļas to starpā.
 - Grupā nodrošināšana ar zināmu lingvistisku un, iespējams, nozares homogenitāti.
 - Debates par jautājumiem būs balstītas uz pierādījumiem un konkrētiem gadījumiem.
 - Iegūt finansējumu, lai mazinātu dalībnieku finansiālo slogu.

22.6.3. Kooperatīvu ieguldījumi jaunās aktivitātēs

Gandrīz visi lauksaimniecības kooperatīvi izstrādā informāciju un saziņas darbības, kuras ir vērstas uz to saistītajiem lauksaimniekiem, jo īpaši — kopējo lauksaimniecības politiku, stimulēšanas politiku un kultūras audzēšanas praksi.

Lai gan tādu nav daudz, tomēr daži kooperatīvi ir iesaistīti inovāciju vai veicināšanas projektos, darbību dažādošanā lauku un sociālā atbalsta vidē, kā arī starpkooperatīvu projektos (tostarp arī komerciālajos) ar citiem kooperatīviem.

CONFAGRI veicina un atbalsta savus biedrus izstrādāt šīs darbības, izplatot ziņas par pieejamajiem atvieglojumiem un daloties ar veiksmes stāstiem.

CONFAGRI tieši iesaistās informācijas nodrošināšanā un saziņā par visdažādākajām lauksaimniecības politikas tēmām, kopā ar mūsu vietējiem biedriem atbalstot dažādas ierosmes.

Portugāle

22.6.4. KLP reformas ietekme uz kooperatīviem

Tiks pārskatīti tiesību akti, kas attiecas uz ražotāju organizāciju (RO) atzīšanu. *CONFAGRI* paredz, ka lielākā daļa kooperatīvu tiks atzīti par RO, nesastopoties ar kādām nopietnām administratīvajām grūtībām.

No otras puses, mēs dzirdam, ka ierosme izveidot jaunas RO, ko paredz Lauku attīstības programma, var iedrošināt saistītos lauksaimniekus pamest esošos kooperatīvus (jo īpaši tos, kuriem ir lielāks saimnieciskās darbības apjoms) un izveidot jaunas RO, kā rezultātā tiktu vājināti kooperatīvi.

Kooperatīvu mērogošana un integrēšana ir mūsu valsts prioritāte, kam nāks par labu, tas ka saskaņā ar KLP būs pieejams īpašs atbalsts.

22.6.5. Galvenie politikas uzdevumi ES līmenī

Kā galvenajiem *COCEGA* politikas mērķiem ir jābūt:

- Vairo izpratni ES institūcijās par lauksaimniecības kooperatīvu svarīgo nozīmi ilgtspējīgas Eiropas lauksaimniecības attīstības nodrošināšanā.
- Attiecīga attieksmes nodrošināšana attiecībā uz kooperatīviem visos ES politikas aspektos un, jo īpaši saistībā ar KLP.
- Veicināt iekšējo zināšanu apmaiņu un iekšējo sadarbību *COCEGA* biedru starpā.

ĀRSKAT

23. RUMĀNIJA

Rumānija

23.1. VISPĀRĪGS RAKSTUROJUMS

Iestāšanās gads ES: 2007

Galvaspilsēta: Bukareste

Kopējā platība: 237 500 km²

Iedzīvotāju skaits: 21,5 miljoni

Valūta: Rumānijas leja

Dalība Šengenas zonā: Nav Šengenas zonas dalībvalsts

Avots: http://europa.eu/about-eu/countries/member-countries/romania/index_en.htm

Rumānija	2003	2010	Izmaiņas (%)
Saimniecību skaits	4 484 890	3 859 040	-14,0
Kopā UAA (ha)	13 930 710	13 306 130	-4,5
Mājlopi (LSU)	7 248 920	5 444 180	-24,9
Saimniecībās nodarbināto skaits (pastāvīgais darbaspēks)	8 883 590	7 156 930	-19,4
Vidējā vienas saimniecības platība (ha)	3,1	3,4	11,0
UAA uz vienu iedzīvotāju (ha/personu)	0,64	0,62	-3,1

Avots: http://epp.eurostat.ec.europa.eu/statistics_explained/index.php/Agricultural_census_in_Romania

Rumānija

Lauksaimniecības produkcijas vērtība			% no ES-28
Lauksaimniecības produkcijas vērtība (miljoni EUR), no kuriem:	2013	16 525,9	4,4%
Augkopības produktu vērtība, no kuras:	2013	75,0%	6,0%
Graudu kukurūza	2013	16,1%	22,1%
Dārzeņi un dārzkopības ražojumi	2013	12,7%	4,3%
Rupjās lopbarības augi	2013	10,9%	6,6%
Lopkopības izlaide/ produktu vērtība, no	2013	25,0%	2,4%
Piens	2013	6,9%	2,0%
Cūkgaļa	2013	5,9%	2,5%
Olas	2013	4,1%	8,1%
Bruto pievienotā vērtība pēc bāzes cenām (miljoni eiro)	2013	7 819,2	5,0%

Avots: http://ec.europa.eu/agriculture/statistics/factsheets/index_en.htm

23.2. PĀRTIKAS APGĀDES ĶĒDES ATTĪSTĪBA UN IETEKME UZ LAUKSAIMNIECĪBAS KOOPERATĪVIEM

Pieprasījuma tendences

Rumānijā pircēji dod priekšroku kvalitatīviem produktiem par pieejamām cenām, kas ir atstājis spēcīgu ietekmi uz lauksaimniecības produktu tirgu. Produktu dažādība veikalos šobrīd ir 30-40 % līmenī no Rietumvalstīs pieejamās preču dažādības.

Rumānijā produkti parasti tiek pārdoti vidēja svara iepakojumos (250-500 gram) vai līdz viena litra / viena kilograma iepakojuma vienībām.

Organoleptiskajā ziņā piegāde nav īpaši dinamiska, jo cilvēku gastronomiskās izvēles vēl tikai veidojas un ir lielā mērā atkarīgas no pamatprodukta.

Kopumā patērētāji tirgū izvēlas vietējos pārtikas pamatproduktus (piemēram, gaļu, piena produktus, olas) un mazāk jau gatavos ēdienus (saldējumu, paelju utt.), no kuriem pēdējos nodrošina imports.

Patēriņa preces un sausus pārtikas produktus parasti piegādā daudznozaru kooperatīvi (*Nestle, Kraft* u.c.), kuri tos ar vietējo vai valsts mazumtirgotāju starpniecību pārdod galvenokārt izplatīšanas tīklos, piemēram, lielveikalos un tirdzniecības centros, zemo cenu veikalos, *cash & carry* tipa veikalos, kā arī mazajos tradicionālajos veikalos (bakalejas veikalos), jo īpaši lauku apgabalos vai tuvējos veikaliņos pilsētās.

Bioloģiskajiem produktiem ir minimāla ietekme uz Rumānijas patērētājiem, kā arī to tirgus daļa ir maza (2-5%).

Lauksaimniecības produktu tendences

Kopumā lauksaimniecības pārtikas ražošanas vienības veido sabiedrības ar ierobežotu atbildību ar ārvalstu kapitālu (starptautiski uzņēmumi, ieguldījumu fondi) vai vietēji pieejamo kapitālu.

Mazumtirgotāju pašu zīmoli tiek izgatavoti Rumānijā, un lielākā daļa no sausās pārtikas tiek importēta.

Rumānija

23.4. LAUKSAIMNIECĪBAS PĀRTIKAS TIRGUS UN KOOPERATĪVU ATTĪSTĪBA

23.4.1. Svarīgākie statistikas dati par kooperatīviem

Federācija Națională PRO AGRO ir profesionāla organizācija, kuru izveidoja Rumānijas lauksaimniecības pārtikas ražotāji un saistīto pakalpojumu sniedzēji, lai veicinātu, pārstāvētu, atbalstītu un aizstāvētu tās sešpadsmit profesionālo biedru organizāciju intereses attiecīgajās nozarēs valsts līmenī, kā arī sadarbībā ar Eiropas un vietējām sabiedriskajām un/vai privātajām struktūrām un iestādēm.

Lai gan vairāki dažādu nozaru uzņēmumi ir PRO AGRO biedri, lauksaimniecības kooperatīviem nav savas valsts jumta organizācijas.

Lai gan to darbība Rumānijā ir bijusi vēsturiski nozīmīga jau kopš 1889. gada (kā Starptautiskās kooperatīvu alianses dibinātājiem), kooperatīvi attīstības maksimumu sasniedza pirms 1989. gada revolūcijas, kaut arī to darbībai nebija daudz vienojošu elementu ar rietumu kooperatīvu darbības principiem.

Pēc 1989. gada lauksaimniecības kooperatīvu likvidācijas bums radīja kaitējumu vietējām un reģionālajām investīcijā, tostarp lauksaimniecības infrastruktūrai. Jauna redzējuma trūkums, neefektīva stratēģiskā ekonomiskās un, jo īpaši lauksaimnieciskās pārvaldības un attīstības programma, bija viens no lielākajiem 1989. gada notikumu iznākumiem.

Nekāda progresa nebija, līdz spēkā stājās Likums Nr. 566/2004. Salīdzinājumā ar Eiropas kooperatīviem, kuri desmitiem gadus ilgi ir darbojušies uz tiem pašiem principiem, Rumānijas kooperatīvi vēl ir tikai ceļa sākumā. Pēdējo desmit gadu laikā mēs esam sākuši no nulles un spēruši mazus soliņus. Mums ir jāpārveido kooperatīvi balstoties uz stabiliem principiem, esot pacietīgiem, kā arī iesaistot spēcīgus un ieinteresētus cilvēkus.

50 LIELĀKIE KOOPERATĪVI RUMĀNIJĀ 2012. GADĀ			
Nr. p.k.	Lauksaimniecības kooperatīva nosaukums	Nozare	Apgrozījums EUR (2012. gadā)
1	DOBROGEA SUD COOPERATIVA AGRICOLĂ	Labība	10.357.778
2	AGRICOP COOPERATIVĂ AGRICOLĂ	Daudznozaru	5.094.800
3	SELECT PIG LOGISTIC COOPERATIVA AGRICOLĂ	Mājlopi	4.920.873
4	AGRICOP COOPERATIVĂ AGRICOLĂ	Labība	3.330.238
5	BĂRSA PROD 2012 COOPERATIVĂ AGRICOLĂ	Lauksaimn. prod.	3.099.275
6	COOPERATIVĂ AGRICOLĂ DE GRADUL II MONTE-FELTRO	Mājlopi	2.868.551
7	SOMES ARIES COOPERATIVA AGRICOLĂ	Piens	2.654.256
8	COOPERATIVA AGRICOL BUCOVINA NORD	Mājlopi	2.564.394
9	AVIA ȚARA BĂRSEI COOPERATIVĂ AGRICOLĂ	Lauksaimn. prod.	2.445.545
10	STOIAN LAND COOPERATIVĂ AGRICOLĂ	Dārzkopība	2.441.662
1	AGRICOP COOPERATIVĂ AGRICOLĂ	Piens	2.297.914
12	BUZGĂU TUȘNAD COOPERATIVĂ AGRICOLĂ	Labība	2.033.161
13	AGRI GEEA PROD - COOPERATIVĂ AGRICOLĂ	Labība	1.929.427
14	SIBIANA BIONATUR COOPERATIVĂ AGRICOLĂ	Mājlopi	1.734.813
15	INTEGRA PARALELA 45 COOPERATIVĂ AGRICOLĂ	Mājlopi	1.511.332

Rumānija

50 LIELĀKIE KOOPERATĪVI RUMĀNIJĀ 2012. gadā			
Nr. p.k.	Lauksaimniecības kooperatīva nosaukums	Nozare	Apgrozījums, EUR (2012. gadā)
16	AGROPROD CRASNA COOPERATIVĂ AGRICOLĂ	Zemkopība un lopkopība	1 498 496
17	DOROBANȚU 2009 COOPERATIVĂ AGRICOLĂ	Labība	1 370 727
18	CONSORTIU ILEANA COOPERATIVĂ AGRICOLĂ	Labība	1 309 004
19	CEREALSUIN COOPERATIVĂ AGRICOLĂ	Mājlopi	1 257 272
20	IL TIGLIO COOPERATIVĂ AGRICOLĂ	Labība	1 015 399
21	CHEREJI PIȘCOLT COOPERATIVĂ AGRICOLĂ	Labība	928 323
22	UNIREA SUTEȘTI COOPERATIVĂ AGRICOLĂ	Labība	767 861
23	AGRO COM SIC COOPERATIVA AGRICOLA	Labība	657 566
24	INDAC AGRO COOPERATIVĂ AGRICOLĂ	Mājlopi	614 791
25	COOPERATIVA AGRICOLĂ MOLDAVIA	Labība	557 226
26	GRANO-ALBEȘTI COOPERATIVA AGRICOLĂ	Labība	531 450
27	AGROPLANT BIO GRUP DE PRODUCĂTORI COOPERATIVA AGRICOLĂ	Labība	417 368
28	COOPERATIVA AGRICOLA MUNTENIA SUD PROD	Mājlopi	415 395
29	DUNĂREA DE JOS COOPERATIVĂ AGRICOLĂ	Labība	353 791
30	INTERAGRIA COOPERATIVA AGRICOLĂ	Labība	350 040
31	AGRODAVA NEMȚEANĂ COOPERATIVA AGRICOLĂ	Labība	315 747
32	COOPERATIVA AGRICOLĂ ȘASE SPICE	Labība	315 351
33	GRUP DE PRODUCĂTORI PROLEG SLOBOZIA MOARĂ COOPERATIVĂ AGRICOLĂ	Labība	314 979
34	DOBROVIN PODGORIA CHIRNOGENI COOPERATI-VA AGRICOLĂ	Dārzkopība	263 811
35	BETA PIRMAR COOPERATIVĂ AGRICOLĂ	Zemkopība	258 739
36	COOPERATIVA AGRICOLĂ ROMAPIS CARPATICA	Bišķkopība	236 242
37	ITROM TRADE COOPERATIVĂ AGRICOLĂ	Labība	217 691
38	CASA MIERII IALOMIȚA COOPERATIVĂ AGRICOLĂ	Medus	199 274
39	COOPERATIVA AGRICOLĂ - POMICULTORUL DÂMBOVIȚEAN COOPERATIVĂ AGRICOLĂ	Dārzkopība	138 551
40	AGROLAND SUPUR COOPERATIVA AGRICOLĂ	Zemkopība un lopkopība	124 683
41	PUNCT URS PUFTA COOPERATIVĂ AGRICOLĂ	Mājlopi	120 654
42	MINDVID AGROCOOP COOPERATIVA AGRICOLĂ	Zemkopība un lopkopība	120 299
43	COOPERATIVA AGRICOLĂ UNIREA	Labība	112 830
44	COOPERATIVA AGRICOLĂ SULIȚA	Piens	112 072

Rumānija

50 LIELĀKIE KOOPERATĪVI RUMĀNIJĀ 2012. GADĀ			
Nr. p.k.	Lauksaimniecības kooperatīva nosaukums	Nozare	Apgrozījums (EUR, 2012. gadā)
45	ALBINA COOPERATIVĂ AGRICOLĂ CA	Biškopība	108 099
46	BURGOCOMCIUC SOCIETATE COOPERATIVĂ AGRICOLĂ	Dārzkopība	99 791
47	ZOOVET GORBĂNEȘTI COOPERATIVA AGRICOLĂ	Mājlopi	87 863
48	PROD ACTIV IMPEX SLOBOZIA MOARĂ COOPERATIVĂ AGRICOLĂ	Dārzkopība	82 575
49	SOCIETATE COOPERATIVA AGRICOLA DE GRADUL I GRUPUL DE PRODUCATORI SIEUT	Piens	81 373
50	COMPOSTAR COOPERATIVĂ AGRICOLĂ	Dārzkopība	76 398
	KOPĀ		64 715 753

23.5. TIESĪBU AKTI, NODOKĻU PIEMĒROŠANA UN SAISTĪTIE POLITIKAS ASPEKTI**23.5.1. Kooperatīvu tiesiskais regulējums****Likums Nr. 566/2004 par lauksaimniecības kooperatīviem**

4. un 5. pants — ir pirmās pakāpes kooperatīvi (privātpersonu apvienības un pilnvarotas privātpersonas, kā to nosaka valdības Ārkārtas Rīkojums Nr. 44/2008) un otrās pakāpes (juridiskas personas, kas ir noteikts tajā pašā Rīkojumā). Visos lauksaimniecības kooperatīvos ir jābūt vismaz pieciem biedriem.

Par minimālā kapitāla prasību: **Likums Nr. 566/2004 par lauksaimniecības kooperatīviem**

15. pants — pirmās pakāpes kooperatīviem – EUR 114

otrās pakāpes kooperatīviem – EUR 2275

Likums Nr. 566/2004 par lauksaimniecības kooperatīviem

14. pants – Lauksaimniecības kooperatīvi ir jāreģistrē Uzņēmējdarbības reģistra pārvaldē. Skatīt arī Likumu Nr. 1/2005 un Civilt kodeksu.

23.5.2. Kooperatīvu pārvaldība

Rumānijas kooperatīvu darbībā pārstāvniecībā tiek pielietots princips "viens biedrs — viena balss".

Likums Nr. 566/2004 par lauksaimniecības kooperatīviem

Lauksaimniecības kooperatīvu lēmējstruktūras ir: pilnsapulce un administratīvā valde.

Rumānija

Attiecībā uz uzraudzību Likums Nr. 566/2004 par lauksaimniecības kooperatīviem

Administratīvā valde — to veido nepāra skaits biedru (vismaz trīs), kurus ievēl pilnsapulcē aizklātā balsošanā uz vismaz četriem gadiem. Šie pārstāvji tiekas vienu reizi mēnesī un pieņem lēmumus pamatojoties uz biedru balsīm (jāpiedalās vismaz divām trešdaļām biedru).

Prasības attiecībā uz biedriem (administratīvās valdes biedri nedrīkst būt ne lauksaimniecības kooperatīva biedri, ne asociētie biedri, akcionāri, pārvaldnieki vai revidenti, kas ir iesaistīti tajā pašā darbības nozarē, kurā darbojas kooperatīvs).

Likums Nr. 566/2004 par lauksaimniecības kooperatīviem

Revidenti — reizi četros gados pilnsapulcē ievēl trīs revidentus un no viena līdz trīs revidentu aizstājējiem. Viņi nedrīkst būt kooperatīvu biedri vai darbinieki, ne arī biedru radnieki.

23.5.3. Valsts tiesiskais regulējums attiecībā uz kooperatīviem

23.5.4. Nodokļu piemērošana

Valsts tiesību akti par kooperatīviem	Valsts tiesību akti attiecībā uz lauksaimniecības kooperatīviem	Juridiskais pamats, kas ietekmē kooperatīvus – Civillikums/Komerclikums	Minimālais lauksaimnieku skaits	Minimālā kapitāla prasība (€)
	Likums Nr. 566/2004 par lauksaimniecības kooperatīviem		pieci	Pirmās pakāpes kooperatīviem – EUR 114 Otrās pakāpes kooperatīviem – EUR 2 275

Uz lauksaimniecības kooperatīviem attiecas vispārējie noteikumi par nodokļu piemērošanu. Uz tiem attiecas vispārējie noteikumi un to izņēmumi.

Kooperatīviem netiek piemērota kāda īpaša nodokļu likme, jo uz tiem attiecas tāda paša nodokļu likme, kādu piemēro visiem nodokļu maksātājiem, proti 16%.

Tāpat arī uz darījumiem attiecas vispārējie noteikumi un to izņēmumi.

Attiecībā uz "pārpalikuma" procentuālo daļu, kas ir jānovirza (nedalāmajām) rezervēm, vispārējie noteikumi paredz 20% atbrīvojumu no nodokļiem tai ienākuma daļai, kas ir novirzīta nedalāmajām rezervēm. Piemērojama atbrīvojums ir progresīva rakstura: 5% atbrīvojums no nodokļa līdz ir sasniegti 20% no akciju kapitāla.

23.5.5. Grāmatvedības standarti

IFRS netiek piemērots attiecībā uz Rumānijas kooperatīviem.

Rumānija

23.5.6. Valsts atbalsts

Uz kooperatīviem attiecas pastāvošie vispārējie konkurences likuma noteikumi saistībā ar valsts atbalsta sniegšanu.

23.5.7. Finansēšana

Lauksaimniecības kooperatīvi saskaras ar problēmām piekļūt finansējumam.

Tas ir saistīts gan ar problēmām attiecībā uz uzņēmējdarbību, gan arī to īpatnējo juridisko formu. Rumānijā nav likuma par kooperatīvu finansēšanu, kooperatīvi arī netiek iekļauti banku nomenklatūrā, un tos pielīdzina sabiedrībām ar ierobežotu atbildību (SIA). Lauksaimniecības kooperatīvi, kas darbojas uz patiesas sadarbības principiem, Rumānijā joprojām vēl ir tāla nākotne, jo joprojām jūtama ir zināma nevēlēšanās sadarboties, kas skaidrojams ar komunisma perioda sekām. Ļoti retos gadījumos kooperatīvi saņem finansējumu no bankām.

23.6. POLITIKAS APSVĒRUMI

23.6.1. Konkurētspēja pārtikas ķēdē

Kooperatīvu uzņēmējdarbība

Lauksaimniecības pārtikas tirgu spēcīgi ietekmē cenu konkurence un ražotāju produkcijas noieta iespējas.

Starptautiskās ražotāju grupas, kas nav kooperatīvi vai privātie uzņēmumi ar vietējo kapitālu kontrolē ražošanas sektoru un nosaka cenas un tirgus tendences.

Piens (*Danone, Friesland Campina, Lactalis, Albalact, Covalact, Olympus*).

Gaļa (audzēšana un apstrāde: *Smithfield, Aldis, Agricola Bacau, Transavia, Avicarvil, Agricola Buzau*, vai tikai pārstrāde: *Elit, Reinert, Cris-Tim, Caroli, Unicarm, Marex, Angst* u.c.).

Olas (*Tonelli*).

Augu eļļa (*Bunge-Prio, Expur Slobozia, Argus Constanta* u.c.) — galvenokārt preču tirgotāji.

Cukurs (*Agrana, Lemarco*).

Vīns (*Jidvei, Domeniile Ostrov, Vincon Vrancea, Cramele Recas, Cramele Hollywood, Serve, Murfatlar*).

Starptautiskās mazumtirgotāju ķēdes (*Carrefour, Metro* u.c.) galvenokārt nosaka produktu veidus, kvalitāti, iepakojuma dizainu un pārdošanas cenu. Tās bieži no ražotājiem pieprasa maksu par noteiktu platību veikala plauktos, kā arī citas maksas, kurus šādi apstākļi attur no sadarbības ar lielajiem mazumtirgotājiem.

Izraēlas uzņēmums *TNUVA* (lielākais ieguldītājs jaunās nozarēs piena pārstrādes sektorā) 2012. gadā pasludināja bankrotu sīvās konkurences dēļ pārtikas pamatproduktu (piena un jogurta) sektorā. Šobrīd ieguldījumus ir pārņēmusi *Sutas* (Turcijas grupa) un šobrīd notiek reorganizācijas process.

Bunge 2013. gadā izveidoja kopuzņēmumu ar Portugāles grupu *Martifer (Prio)*, lai *Lehliu Gara* pilsētā — kurā atrodas jaunākā ražotne Austrumeiropā — ražotu augu (saulespuķu un rapšu) eļļu, kā arī biodīzeļdegvielu.

Ķīnas un ASV *Smithfield* grupai pieder lielākā mājlopu ferma, kurai attiecīgi pieder vairākas kautuves, pārstrādes ražotnes un specializētie veikali.

Rumānija

Gaļas nozares grupas (*Cris-Tim, Ana si Cornel, Angst*) sekmē savas ražotās produkcijas noietu, atverot pašas savus veikalus un piekļūstot mūsdienu tirdzniecības politiku, vai arī tirgojot tos specializētos veikalos.

Valstī sāk attīstīties apstrādes ražotnes ar vietējo kapitālu, kuras gūst vietēja un reģionāla mēroga ietekmi (*Albalact, Transavia, Agricola Bacau*) un kurām ir vidēja konkurences spēja mūsdienu tirdzniecībā (*Lactag, Kosarom, Agrolj, Tonelli* u.c.).

23.6.2. Galvenie darbības virzieni

Galvenās PROAGRO darbības ir:

- Pārstāvēt un aizsargāt tās biedru intereses valsts un starptautiskajās institūcijās.
- Iesniegt priekšlikumus vietējām un centrālajām varas iestādēm saistībā ar pasākumiem un politiku, lai uzlabotu ekonomisko efektivitāti dažādās lauksaimniecības nozarēs.
- Iesniegt priekšlikumus, lai citu darbību starpā biedru interesēs uzlabotu ar produkciju saistīto nozaru darbību attiecībā uz tirgus informāciju, analīzi, aplēses labākai produkcijas plānošanai, kas apmierinātu patērētāju vajadzības un nodrošinātu aizsardzību, produktu virzīšanu tirgū un marķēšanu, izcelsmes aizsardzību, liktu uzsvāru uz tradicionālajiem produktiem, *PDG, PGI*, kā arī nodrošinātu ražotāju konsultēšanu un apmācīšanu.
- Sniegt atzinumus par likumprojektiem, kas saistīti ar lauksaimniecību, organizējot un piedaloties darba grupu sanāksmēs, kas ir vērstas uz tiesību aktu priekšlikumu izstrādi, kā izstrādā līgumus, kas atbilst ES prasībām.
- Sadarboties ar atbildīgajām institūcijām darbībā, kas ir saistīta ar ražošanu un pārtikas produktu kontroli.
- Parakstīt iestāžu nolīgumus / līgumus ar atbildīgajām institūcijām par procedūrām, kas saistītas ar tirgu regulējošo instrumentu ieviešanu.
- Pieņemt iniciatīvas par lauksaimnieciskās ražošanas potenciāla uzlabošanu, visos posmos (ražošanā, apstrādē un tirdzniecībā) celtu produktu kvalitāti, veicinātu un reklamētu kvalitatīvus produktus gadatirgos, izstādēs, konferencēs un citos valstiski nozīmīgos un starptautiskos lauksaimniecības nozares pasākumos.
- Atbalstīt saskaņotības panākšanu ar KLP, uzlabojot nozares ražīgumu, sekmējot tehnoloģisko progresu, nodrošinot ražošanas jomas racionālu attīstību, lai būtu iespējams optimāli izmantot izejvielas un celt darbaspēka prasmju līmeni; nodrošinot Rumānijas lauksaimniekiem pienācīgu dzīves līmeni, ekonomisko stabilitāti viņu saimniecībām un ceļot saimniecību darbinieku ienākumu līmeni; kā arī stabilizējot tirgus un kāpinot patērētāju apgādes līmeni.
- Palielināt ekonomisko efektivitāti un uzlabot ražošanu un izplatīšanu, kā arī konkurenci trešo valstu tirgos.
- Sniegt konsultācijas mazajiem lauksaimniekiem par ražošanu un tirdzniecību.

Nozīmīgākās Rumānijas lauksaimniecības kooperatīvu darbības, pēc apgrozījuma un darbības nozares:

- Biedru produkcijas iepirkšana un tirgošana, kā arī saimniecību apgādāšana ar graudaugu sēklām, tehniskajām kultūrām, rupjās lopbarības augiem, pesticīdiem, benzīnu, minerālmēsliem, un sniedzot konsultācijas pakalpojumus par agrotehniskajiem jautājumiem.
- Dzīvu lopu, piena produktu, augļu un dārzeņu tirdzniecība

Rumānija

- Jauktā lauksaimniecība.
- Puses, kas ir iesaistītas lauksaimniecības izejvielu tirdzniecībā, dzīvi lopi, tekstilizejvielas un pusfabrikāti.
- Labības augu uzglabāšana, saldētavas un uzglabāšanas tvertnes.
- Labības (izņemot rīsu), pākšaugu kultūru un eļļas augu sēklu audzēšana.

23.6.3. Apmācības

Organizācija tās biedriem nav paredzējusi apmācību programmas. Pamatojoties uz pieejamās informācijas sniegtajiem datiem, netiek piedāvātas mācību programmas, izņemot Eiropas programmu kooperatīvu vadītājiem, ko organizē *Cogeca* un *Wageningen Academy*.

Šī iemesla dēļ ir svarīgi atzīt nepieciešamību izveidot ES mērogā augsta līmeņa Eiropas apmācību programmu (ievēlētājiem) kooperatīvu vadītājiem. Tās īpatnības būtu jāpielāgo lauksaimnieku zināšanu līmenim par kooperatīviem un to sistēmām, balstoties uz katras valsts īpatnībām. Visticamāk spēcīga ietekme varētu būt pakāpeniskai sistēmai, kas būtu atkarīga no kooperatīvu attīstības pakāpes un apvienšanās pakāpes dažādās valstīs.

Jaunu kooperatīvu vai ražotāju organizācijas (jebkāda lauksaimniekam piederoša, viņa kontrolēta un tāda uzņēmējdarbības forma, no kuras tas gūst labumu).

Kā jau tika minēts iepriekš, gandrīz visi Rumānijas lauksaimniecības kooperatīvi ir jauni. Kad mēs aizpildījām statistikas tabulu, mēs ņēmām vērā visus kooperatīvus, arī tos, kas tika izveidoti 2014. gadā.

23.6.4. Citi lauksaimniecības kooperatīvu mērķi

Tuvākajā nākotnē plānojam palaist plašu informācijas un popularizēšanas kampaņu par lauksaimniecības kooperatīviem.

24. SLOVĚNIJA

Slovēnija

24.1. VISPĀRĪGS RAKSTUROJUMS

Iestāšanās gads ES: 2004

Galvaspilsēta: Ļubjana

Kopējā platība: 20 273 km²

Iedzīvotāju skaits: 2 miljoni

Valūta: Eirozonas dalībvalsts kopš 2007. gada (€)

Dalība Šengenas zonā: Šengenas zonas dalībvalsts kopš 2007. gada

Avots: http://europa.eu/about-eu/countries/member-countries/slovenia/index_en.htm

Slovēnija	2000	2010	Izmaiņas (%)
Saimniecību skaits	86 470	74 650	-13,7
Kopā UAA (ha)	485 880	482 650	-0,7
Mājlopi (LSU)	611 100	518 480	-15,2
Saimniecībās nodarbināto skaits (pastāvīgais darbaspēks)	259 420	208 490	-19,6
Vidējā vienas saimniecības platība (ha)	5,6	65	15,1
UAA uz vienu iedzīvotāju (ha/personu)	0,24	0,24	-3,5

Piebilde: 2000. gada datus nav ņēmti vērā skaitļi par kopīgo zemi

Avots: http://epp.eurostat.ec.europa.eu/statistics_explained/index.php/Agricultural_census_in_Slovenia

Slovēnija

Lauksaimniecības produkcijas vērtība			% no ES-28
Lauksaimniecības produkcijas vērtība (miljoni EUR), no kuriem:	2013	1 148,9	0,3%
Augkopības produktu vērtība, no kuras:	2013	53,3%	0,3%
Rupjās lopbarības augi	2013	17,6%	0,7%
Augļi	2013	9,9%	0,4%
Vīns	2013	8,6%	0,6%
Lopkopības izlaide/ produktu vērtība, no	2013	46,7%	0,3%
Piens	2013	15,9%	0,3%
Liellopi	2013	12,7%	0,5%
Mājputnu gaļa	2013	8,5%	0,5%
Bruto pievienotā vērtība pēcbāzes cenām (miljoni eiro)	2013	389,8	0,2%

Avots: http://ec.europa.eu/agriculture/statistics/factsheets/index_en.htm

24.2. BIEDRU ORGANIZĀCIJAS

ZADRUŽNA ZVEZA SLOVENIJE (ZZS) (SLOVĒNIJAS KOOPERATĪVU SAVIENĪBA)

Miklošičeva 4,
SI - 1000 Ljubljana

Tālr.: +386 1 2441 360
Fakss: +386 1 2441 370
E-pasts: info@zzs.si; Tīmekļa
vietne: www.zadruzna-zveza.si

Priekšsēdētājs: *Peter Vrisk*
Izpilddirektors: *Bogdan Stepec*
Starptautiskās nodaļa vadītājs: *Matjaž Podmiljšak*

Slovēnija

**KMETIJSKO GOZDARSKA ZBORNICA SLOVENIJE (KGZS) (SLOVĒNIJAS
LAUKSAIMNIECĪBAS UN MEŽSAIMNIECĪBAS KAMERA)**

Gospodinjaska ulica 6, SI-1000

LJUBLJANA

Tālr.: [+386 1 51 36 600](tel:+38615136600)

Fakss: [+386 1 51 366 50](tel:+38615136650)

E-pasts: international.office@kgzs.si; ales.tolar@kgzs.si

Tīmekļa vietne: www.kgzs.si

Priekšsēdētājs: *Cvetko Zupančič* Direktors: *Branko*

Ravnik

24.3. PĀRTIKAS APGĀDES ĶĒDES ATTĪSTĪBA UN IETEKME UZ LAUKSAIMNIECĪBAS KOOPERATĪVIEM

Pieprasījuma tendences

Patērētāji ir vairāk orientēti uz vietējiem pārtikas produktiem, bet cena bieži vien ir svarīgākais faktors par labu pirkuma izdarīšanai. Tāpat patērētājus interesē bioloģiski ražoti pārtikas produkti.

Lauksaimniecības produktu tendences

Kooperatīvi, kuriem ir pašiem savas pārtikas pārstrādes ražotnes, nodrošina produktus, kuri tiek izgatavoti no vietēji ražotiem lauksaimniecības produktiem pēc vietējām receptēm. Kooperatīvu pārtikas pārstrādes ražotnes cenšas nekonkurēt ar plašražošanas nozari un piedāvā vietējā ražojuma nišas produktus, izmantojot vietējās receptes un pielietojot citus vērtību palielinošus pasākumus (ģenētiski modificētus organismus nesaturoši produkti, nehomogenizēts piens, izcelsmes aizsardzība u.c.).

Nesen Slovēnijā tika pieņemts likums, kas nosaka, ka samaksas termiņam visas pārtikas apgādes ķēdes laikā ir jābūt ierobežotam. Pārtikai, kas ātri bojājas — termiņš būs 75 dienas (no 2014. gada 1. septembra - no 2015. gada 1. janvāra — 60 dienas un no 1. janvāra — 45 dienas). Visai citai pārtikai būs 90 dienas ilgs maksājuma termiņš, sākot no 2016. gada 1. janvāra.

Slovēnija

24.4. LAUKSAIMNIECĪBAS PĀRTIKAS TIRGUS UN KOOPERATĪVU ATTĪSTĪBA

24.4.1. Lauksaimniecības kooperatīvu attīstība

Slovēnijas Kooperatīvu savienība ir nevalstiska organizācija ar brīvprātīgu biedru dalību. Mēs atbalstām kooperatīvu kustības attīstīšanu un pārstāvam savu biedru intereses. Mūsu mērķis ir veicināt un pārstāvēt ilgtspējīgu kooperatīvu attīstību, strādājot kopā mūsu biedru un patērētāju interesēs. Slovēnijas Kooperatīvu savienība apvieno 67 lauksaimniecības un mežsaimniecības kooperatīvus, kā arī šo kooperatīvu centrālās uzņēmējdarbības.

24.4.2. Svarīgākie statistikas dati par kooperatīviem

Slovēnijas Kooperatīvu savienībā ir 67 kooperatīvi, kuri kopā gūst vairāk nekā 84% no visiem Slovēnijas kooperatīvu ienākumiem. Kooperatīviem, kas ir Slovēnijas Kooperatīvu savienības biedri, ir vairāk nekā 14 000 biedri un tie nodarbina 3000 cilvēkus. Kopā to ikgadējie ienākumi ir mērāmi vairāk nekā 680 miljonus eiro. Lauksaimniecības un mežsaimniecības kooperatīvi, kas ir Slovēnijas Kooperatīva savienības biedri, darbojas četrpadsmit Slovēnijas reģionos, aptverot visu valsti. Visi kooperatīvi ir vairāk vai mazāk vispārīgi, kas nozīmē to, ka tie parasti iepērk no lauksaimniekiem visu veidu produktus un tos piedāvā tirgū, kā arī, ja lauksaimniekiem tas ir nepieciešams, tos apgādā ar materiāliem.

Caurmērā Slovēnijā kooperatīviem: 10 178 121 eiro liels apgrozījums, 2 684 210 eiro liels kapitāls un ir nodarbināti 40 cilvēki un ir 210 lauksaimnieku.

Nozare*	Darbinieku skaits	Apgrozījums (milj. €)	Lauksaimnieku skaits (vairāki dalībnieki)	Darbinieku skaits
Piens	52			
Mājlopi	44			
Augļi un dārzeņi	10			
Lauksaimn. prod.	43			
Laukaugi	19			
Olīveļļa un galda olīvas	-			
Vīns	12			
Mežsaimniecība	15			
Citi (...)				
KOPĀ	67	682	14 095	2 650

Slovēnija

Pieci lielākie lauksaimniecības kooperatīvi pēc nozares

Vissvarīgākie kooperatīvi pēc nozares

Nozare		Kooperatīva nosaukums
Labība	1	<i>KZ Radgona</i>
	2	<i>KZ Ptuj</i>
	3	<i>SKZ Ljutomer Križevci</i>
	4	<i>KZ Lenart</i>
	5	<i>KGZ Sloga Kranj</i>
Augļi un dārzeņi	1	<i>KZ KRKA Novo mesto z.o.o.</i>
	2	<i>KZ Agraria Koper, z.o.o., Koper</i>
	3	<i>KZ Ptuj</i>
	4	<i>KZ Cerklje</i>
	5	<i>H-KZ Petrovče</i>
Olīveļļa un galda olīvas	1	<i>KZ Agraria Koper, z.o.o., Koper</i>
	2	<i>Oleum Nostrum Slovenske Istre</i>
	3	<i>Vinska klet "Goriška Brda" z.o.o., Dobrovo</i>
Vīns	1	<i>Vinska klet "Goriška Brda" z.o.o., Dobrovo</i>
	2	<i>VINAKRAS z.o.o. Sežana</i>
	3	<i>KZ Metlika</i>
	4	<i>KZ Vipava</i>
	5	<i>KZ Krško</i>
Piens	1.	<i>MLEKARSKA ZADRUGA Ptuj z.o.o.</i>
	2	<i>KKGZ Slovenj Gradec</i>
	3	<i>KZ Cerklje</i>
	4	<i>KGZ Sloga Kranj</i>
	5	<i>KGZ Sava Lesce</i>
Aitas gaļa	1	<i>KGZ Škofja Loka</i>
	2	<i>KZ Krka Novo mesto</i>
	3	<i>KGZ Idrija</i>
	4	<i>KZ Metlika</i>
	5	<i>KGZ Slovenske Konjice</i>
Cūkgāļa	1	<i>KZ Radgona</i>
	2	<i>KZ Lenart</i>
	3	<i>KZ Ptuj</i>
	4	<i>SKZ Ljutomer Križevci</i>
	5	<i>KGZ Sloga Kranj</i>

Slovēnija

24.5. TRANSNACIONĀLIE, STARPTAUTISKIE KOOPERATĪVI

Mums nav reģistrēta Slovēnijas transnacionāla kooperatīva. Daudzi no mūsu kooperatīviem tirgojas starptautiski. Nākamajā tabulā ir uzskaitīti ārvalstu transnacionālie kooperatīvi, kas darbojas Slovēnijā.

Ārvalstu transnacionālie kooperatīvi un starptautiskie kooperatīvi, kuri tirgojas ar Luksemburgas lauksaimniekiem

Kooperatīva nosaukums	Izcelsmes valsts
Transnacionāls	
<i>Raiffeisen</i>	AT

Lauksaimniecības kooperatīvu, biedru un Slovēnijas kooperatīvu biedrībā nodarbināto biedru skaits, pēc statistiskajiem reģioniem

Reģions	Kooperatīvu skaits	Darbinieku skaits	Biedru skaits
<i>Ljubljanska Regija</i>	9	165	717
<i>Kamniško Zasavska Regija</i>	6	174	1 506
<i>Štajerska Regija</i>	8	155	736
<i>Ptujsko Ormoška Regija</i>	4	148	1 737
<i>Koroška Regija</i>	1	136	1 006
<i>Celjska Regija</i>	9	299	1 669
<i>Savinjsko Šaleška Regija</i>	1	57	311
<i>Gorenjska Regija</i>	8	274	2137
<i>Severno Primorska Regija</i>	4	246	1 395
<i>Notranjska Regija</i>	2	12	124
<i>Južno Primorska Regija</i>	2	130	370
<i>Posavska Regija</i>	6	178	700
<i>Dolenjsko Belokranjska Regija</i>			
	3	587	1 150
<i>Prekmursko Prleška Regija</i>	4	89	537
Kopā	67	2650	14 095

Slovēnija

24.6. TIESĪBU AKTI, NODOKĻU PIEMĒROŠANA UN SAISTĪTIE POLITIKAS ASPEKTI

24.6.1. Kooperatīvu tiesiskais regulējums

Kooperatīvu iespējams izveidot, ja tajā ir vismaz trīs dibinātāji.

Dibinātāji var būt gan fiziskas personas, tā arī juridiskas vienības.

Nav prasības par minimālo kapitālu. Ir jāiegūst juridiska un komercdarbības atļauja, reģistrējot tās dibināšanas aktu tiesas reģistrā.

24.6.2. Kooperatīvu pārvaldība

Pilnsapulcē pieņemot lēmumus, kā arī vēlēšanu laikā, katram biedram vai tā deleģētajam pārstāvim ir viena balss, ja vien kooperatīva noteikumos nav paredzēts, ka vienam biedram vai tā deleģētajam pārstāvim kādu īpašu iemeslu dēļ pienākas vairākas balsis.

Slovēnijas kooperatīvi piemēro divu līmeņu sistēmu — valdi un uzraudzības padomi.

Visiem kooperatīviem ir jāveic grāmatvedības uzskaitē un jāveido gada beigu pārskati saskaņā ar Slovēnijas grāmatvedības standartiem un starptautiskajiem grāmatvedības standartiem. Katru finanšu gadu laikā trīs mēnešu laikā pēc katra finanšu gada beigām ir jāizveido gada finanšu pārskats.

Uz kooperatīviem (neatkarīgi no to klasifikācijas kā mikrokooperatīviem, maziem, vidējiem vai lieliem kooperatīviem) piemēro noteikumus par finansiālajiem pārskatiem.

Lielo un vidējo kooperatīvu gada pārskati, mazo kooperatīvu (kuru vērtspapīri tiek tirgoti regulētā tirgū) gada pārskati, kā arī kooperatīvu konsolidētie gada ziņojumi ir jāiesniedz revidentam pārskatīšanai.

24.6.3. Valsts tiesiskais regulējums attiecībā uz kooperatīviem

Valsts tiesību akti par kooperatīviem	Valsts tiesību akti attiecībā uz lauksaimniecības kooperatīviem	Juridiskais pamats, kas ietekmē kooperatīvus — Civillikums/Komerclikums	Minimālais lauksaimnieku skaits	Minimālā kapitāla prasība (€)
Likums par kooperatīviem (otrais konsolidētais izdevums, <i>Official Journal of RS</i> , Nr. 97/2009)	Nav	Kooperatīvu darbību regulē vairāki tiesību akti, piemēram: Akts par juridisko tiesu reģistru (<i>Court Register of Legal Entities Act</i>) (OV, 54/07...82/13), Finanšu operāciju, maksātnespējas un obligātās darbības izbeigšanas likums (<i>Financial Operations, Insolvency Proceedings and Compulsory Dissolution Act</i>) (OV, Nr. 13/2014) utt.	Trīs	Tādas nav, bet to var iekļaut kooperatīva statūtos.

Slovēnija

24.6.4. Nodokļu piemērošana

Attiecībā uz kooperatīviem tiek piemēroti tādas pašas nodokļu maksājumu saistības, kā tirdzniecības uzņēmumiem. Nav īpašu nodokļu atvieglojumu. Nav vispārējas nodokļu likmes, kas tiktu piemērota kooperatīviem, kā arī nodokļu likme darījumiem neatšķiras no standarta likmes. Valsts nodokļu sistēma nav pielāgota lauksaimniecības kooperatīvu īpatnībām.

24.6.5. Grāmatvedības standarti

Tikai tiem no tiem kooperatīviem, kuru vērtspapīri ir iekļauti Eiropas Savienības dalībvalstu organizētos vērtspapīru tirgos, un kuri ir pakļauti konsolidācijai, saskaņā ar IFRS ir jāizveido konsolidētie finanšu pārskati. Citi kooperatīvi veido finansiālos ziņojumus saskaņā ar IFRS, ja tā tiek nolemts kopsapulcē, bet minimālais periods ir pieci gadi.

Praksē Slovēnijas kooperatīvi nepiemēro IFRS. Tomēr mēs apzināmies, ka, piemērojot IFRS standartus kooperatīvu biedru akcijām, tas var radīt nopietnu problēmu, piemēram, kredītu kooperatīviem. Tāpēc mēs atbalstām kooperatīvu starptautisko apvienību centienus, kuri IFRS pielāgo kooperatīvu specifikai.

24.6.6. Valsts atbalsts

Uz kooperatīviem attiecas pastāvošie vispārējie konkurences likuma noteikumi saistībā ar valsts atbalsta sniegšanu. Tomēr daži valsts atbalsta pasākumi, papildus tiem, kas ir horizontāla rakstura, kas ir pieejami visiem uzņēmumiem, aprobežojas tikai ar komercuzņēmumiem un individuālajiem uzņēmējiem, bet nav pieejami kooperatīviem.

24.6.7. Finansēšana

Kopumā ņemot, lauksaimniecības kooperatīvi nesaskaras ar problēmām piekļūt finansējumam. Finansējuma radītās problēmas, šķiet, vairāk ietekmē nesen izveidotus, darbību nupat uzsākušus kooperatīvus, kuru gadījumā tiek pārbaudīti citi alternatīvi veidi, kā finansēt to darbību (piemēram, kolektīvo finansēšanu). Ja kooperatīvam ir problēmas piekļūt finansējumam, tad tā lielākoties ir ar uzņēmējdarbību saistīta problēma.

Dažos gadījumos kooperatīvi ir izveidojuši ražošanas vienību kā meitasuzņēmumu, lai uzlabotu finansējuma pieejamību (piesaistītu ārvalstu investorus un varētu pretendēt uz valsts atbalstu). Tie kā kooperatīvi bieži tiek noraidīti, neskatoties pat uz to, ka tiem ir veiksmīga ražošana.

24.7. POLITIKAS APSVĒRUMI

24.7.1. Konkurētspēja pārtikas ķēdē

Kooperatīvu uzņēmējdarbība

Dažādiem kooperatīviem tas var atšķirties — kooperatīvi ar prasmīgu un apņēmīgu vadību darbojas teicami, neskatoties uz Slovēnijas vājo ekonomisko situāciju. Ir ļoti maz piemēru, kad Slovēnijas kooperatīvi būtu bankrotējuši, jo darbības un finanšu grūtības var risināt apvienojoties, vai ar līdzīga veida uzņēmējdarbības aktivitātēm.

Slovēnija

27.1.2. Nozares analīze

Labība

Kooperatīviem ir svarīga loma graudu piegādes ķēdē, jo īpaši kviešu iepirkšanā. Tāpat tiem ir būtiska loma graudu cenu veidošanā. Lielākais graudaugu produkts ir kukurūza, bet vissvarīgākais ir kvieši.

Kviešu produktu tirgus daļa ir 46%, bet kukurūzai — 58,7%.

Augļi un dārzeņi

Līdz 2007. gadam vispārējā tirgus kārtība attiecībā uz dārzenu jomu neparedzēja tiešos maksājumus ražotājiem bet tikai līdzfinansējumu ražotāju organizāciju programmām, kas Slovēnijā netika izmantots. Kopš 2007. gada par laukiem, uz kuriem tiek audzēti dārzeņi, ir tiesības saņemt maksājumus, kas veido 332 eiro par hektāru.

Kooperatīvu loma dārzenu produktu sektorā pieaug, daudziem mazajiem ražotājiem uzsākot ražošanu ekonomisku iemeslu vadītiem un pateicoties esošajam atbalstam saskaņā ar *KLP*. Kooperatīvu tirgus daļa ir gandrīz 68% no kopējā pārdošanas apjoma vietējā tirgū, kas kopējā dārzenu tirgū ir 25%. Lielāko daļa šī tirgus ir pateicoties diviem kooperatīviem (*KZ Krka* un *KZ Agraria*).

Pēdējo gadu laikā ir samazinājusies augļu iepirkšanas apjoms regulārajos realizācijas kanālos (organizētās iepirkšanas un pārdošanas tirgos), un 2009. gadā šis apjoms bija 32 000 tonnas, kas ir ceturtā daļa no visas augļu produkcijas apjoma.

Augļu produktu kooperatīviem salīdzinājumā ar dārzenu produktu kooperatīviem ir pat mazāka nozīme, jo augļi lielākoties tiek audzēti augļu dārzos, kuri pieder privātiem uzņēmumiem, un šie kooperatīvi arī ir lielākie produkcijas iepircēji no privātajiem ražotājiem. Vienīgais izņēmums ir rūpniecisko persiku sektors, kur kooperatīvs ir tiešais pārstrādes uzņēmuma partneris, kas 80. gados kopā ar kooperatīvu veica ieguldījumus persiku audzēšanas attīstīšanā.

Vīns

Vīnogu un vīna ražošana ir viena no tām nozarēm, kurās kooperatīviem ir būtiska nozīme, gan kā produkcijas ražotājiem, gan kā pārstrādātājiem. Vēl arvien ir tādi kooperatīvi, kuros vīna ražošana notiek kooperatīvam piederošos vīna pagrabos, bet daudzi no tiem ir izveidojuši paši savus vīna dārzus. Tā tas ir attiecībā uz visiem lielākajiem kooperatīviem, kuri ir iekļauti šajā ziņojumā. Kooperatīvi vīna nozarē ir to nedaudzo vidū, kuri papildus tam, ka ir vērsti uz iekšzemes tirgu, lūkojas arī eksporta virzienā. Šo kooperatīvu kopējā tirgus daļa veido 71%. Viena no vīndarīšanas kooperatīvu īpatnībām ir tāda, ka tie ražotājiem par piegādātajām vīnogām maksā tikai tad, kad vīns ir pārdots, kas ir uzskatāms par augsta uzņēmējdarbības riska sadalīšanu starp biedriem un pašu kooperatīvu.

Lielākās bažas un draudus kooperatīviem šajā nozarē pēdējos gados rada konkurence no citām vīna ražotāju valstīm — gan ES, gan trešajās valstīs, kā arī no aizvien pieaugošais neatkarīgo vīna ražotāju skaits, kuri ir daudz elastīgāko ražošanas ziņā attiecībā uz mainīgo patērētāju gaumi un uzvedību, un kuri ienāk valsts vietējā tirgū. Viens šāds piemērs ir *Cviček* konsorcijs, kas ir *Cviček* vīna ražošanas līderis. Tāpat vīna tirgū nav pietiekama kontrole, kā arī netiek kontrolēts tas, cik daudz vīna tiek saražots un cik pārdots.

Slovēnija

Piens

Piena nozarē kooperatīvi dominē piena pārpirkšanas jomā. Tie organizē svaigpiena savākšanu pienotavām. Tāpat arī kooperatīvu darbībā būtiska nozīme ir sarunām par piena cenām.

Dažas piensaimniecības pilnībā pieder kooperatīviem. Proti, īpašumtiesības izriet no 1992. gada Likuma par kooperatīviem, kurš kooperatīviem, kuri saskaņā ar šo tiesību aktu pārtapa no sociālistu tipa modeļa par klasiskā tipa modeli, paredzēja īpašumtiesības uz esošajām pārtikas pārstrādes uzņēmumiem.

Cūkgaļa

Cūkgāļas nozarē kooperatīviem nav iedibinātu spēcīgu tradīciju, tāpēc to tirgus daļa ir maza, bet tā pieaug lielo uzņēmumu finansiālo problēmu rezultātā, kuri atrodas privātajās rokās. Vēsturiski cūkgāļas ražošanu Slovēnijā nodrošināja lielās saimniecības (kādreiz valstij piederoši, bet tagad privāti uzņēmumi), tāpēc maza mēroga saimniecību produkcija tika nodrošināta vai nu pašu patēriņa vajadzībām, vai arī kā daļa no šīm saimniecībām, un kas tās vadīja. Šādas vēsturiskās attīstības dēļ pat mūsdienās cūku audzētāji ir tieši saistīti ar pārstrādes rūpniecību, kas tos vada.

27.1.4. Galvenie darbības virzieni

Galvenās Slovēnijas Kooperatīvu apvienības aktivitātes ir:

- Konsultāciju sniegšanas pakalpojumi (par normatīvajiem aktiem, ekonomiku).
- Izglītība.
- Pārstāvniecība.
- Informācijas apmaiņa.
- Kooperatīvu kustības veicināšana.
- Rūpes par kooperatīvu attīstību.
- Starptautiskā sadarbība.

Mēs saviem biedru kooperatīviem nodrošinām vairākus pakalpojumus:

- Konsultāciju pakalpojumus (par normatīvajiem aktiem, ekonomiku).
- Kooperatīvu apmācību organizēšanu.
- Interesu pārstāvniecību Slovēnijas mērogā un ārvalstīs.
- Mēs uzraugām kooperatīvu darbību.
- Mēs veicinām kooperatīvu kustību un kooperatīvu principu un vērtību ievērošanu.
- Mēs pievēršam viņu uzmanību aktuālajām kooperatīvu kustības problēmām.
- Mēs informējam viņus, izdodot dažādas publikācijas, gan plašsaziņas līdzekļos, gan mūsu tīmekļa vietnē www.zzs.si un žurnālā www.spodezelja.si.

Slovēnija

Savienība attiecībā uz saistītajiem kooperatīviem veic šādus uzdevumus:

- Sniedz biedru kooperatīviem profesionālu, organizāciju, tehnisku, juridisku, ekonomisku un administratīvu palīdzību.
- Pārstāv saistītos kooperatīvus tautsaimniecības kamerās (piemēram, Lauksaimniecības un mežsaimniecības kamerā) un sarunās ar valsts iestādēm (piemēram, Valsts padomi).
- Organizē apmācību programmas kooperatīvu biedriem un darbiniekiem.
- Izstrādā viedokļus un priekšlikumus atbildīgajām institūcijām, lai pieņemtu noteikumus vai pasākumus, kas ir nozīmīgi kooperatīvu uzņēmējdarbības formas attīstībai.
- Rūpējas par darījumu kontaktu uzturēšanu un jaunu veidošanu biedru starpā.
- Pārvalda īpašumu, kas ir iegūts pēc kooperatīva likvidācijas.

27.1.5. Apmācības

Organizācija izstrādā un vada apmācību programmas biedriem, mērķa grupas ir ievēlētie biedri un vadītāji. Tāpat aicināti piedalīties ir arī kooperatīvu darbinieki. Kooperatīvs atkarībā no tēmas izlemj, kuri piedalīsies.

Nav nepieciešams, lai būtu iegūts kāds noteikts izglītības līmenis. Dažas apmācību programmas ir paredzētas cilvēkiem, kuriem ir specializētas zināšanas un atbildība kooperatīvā (piemēram, grāmatveži, uzraudzības struktūru biedri, utt.).

Šo apmācību programmu aptvertās jomas, kas ir būtiskas kooperatīviem un to komercdarbībai:

- Kooperatīvu darbība un pārvaldība.
- Kooperatīvu tiesiskais regulējums.
- Kooperatīvu finanses.
- Kooperatīvu nodokļu jautājumi.
- Kooperatīvu stratēģijas jautājumi.
- Kooperatīvu tirdzniecības funkcijas.

Nav pieejamas citas ārējās apmācību iespējas, kas būtu vērstas tieši uz kooperatīviem.

Mēs atbalstītu Eiropas apmācību programmas, kuras aptvertu kooperatīvu uzņēmējdarbību un potenciālu ES tirgū un daudzās ES politikas jomās, tostarp, programmas, kas ļautu novērtēt ārvalstu tirgus. Tomēr lielākā problēma ir šādas apmācību programmas cena, kā arī ierobežotās (jo īpaši jaunievēlēto biedru) svešvalodu zināšanas.

Slovēnija

27.1.6. Kooperatīvu ieguldījumi jaunās aktivitātēs

Jauno nodokļu noteikumu dēļ saistībā ar lauksaimniecisko darbību, vairāki lauksaimniecības kooperatīvi to biedriem sniedz grāmatvedības pakalpojumus nodokļa aprēķināšanas vajadzībām.

27.1.7. Starptautiskā darbība (paplašināšanās uz ārvalstīm)

Slovēnijas kooperatīvi un pārtikas rūpniecība galvenokārt ir vērsta uz iekšzemes tirgu. Tomēr pēdējos gados ir augusi kooperatīvu apgrozījuma daļa, kas gūta ārvalstīs, galvenokārt attiecībā uz lauksaimniecības un pārtikas produktiem, kur vietējās produkcijas apjoms pārsniedz iekšzemes pieprasījumu (piens, vīns, māļputnu gaļa u.c.). Daži kooperatīvi eksportē svaigpienu uz kaimiņvalstu pienotavām, kā arī daži vīna pagrabi meklē pieeju trešo valstu tirgiem.

Jaunu kooperatīvu vai ražotāju organizācijas (jebkāda lauksaimniekam piederoša, viņa kontrolēta un tāda uzņēmējdarbības forma, no kuras tas gūst labumu).

Pamatojoties uz 2011. gada Sociālās uzņēmējdarbības akta noteikumiem, pēdējos gados ir izveidoti daži mazie kooperatīvi, tādi kā sociālie uzņēmumi, kuri galvenokārt nodrošina vietējo apgādi, ekoloģisko ražošanu un/vai neaizsargāto personu nodarbinātību.

27.1.8. Citi lauksaimniecības kooperatīvu mērķi

Daži kooperatīvi strādā pie projektiem, ar kuriem tie informē patērētājus par vietējo pārtiku, cenšoties tos motivēt iegādāties vietējo, augstākas kvalitātes pārtiku no vietējiem lauksaimniekiem vai pārtikas apstrādes mezgliem.

Mūsu organizācija sadarbojas ar valdības un nevalstiskajām organizācijām dažādās kopējās lauksaimniecības politikas jomās, veicinot lauksaimniecību, nostiprinot labas uzņēmējdarbības praksi, kā arī iesaistās visās stratēģiskās plānošanas darbībās, kas ir saistītas ar lauksaimniecību un pārtikas drošību.

27.1.9. KLP reformas ietekme uz kooperatīviem

Ražotāju organizāciju un ražotāju grupu ietekmi ir sarežģīti prognozēt, jo tā būtu jāizvērtē izejot no visu lauksaimnieku sarunām par līgumu slēgšanu *vis-a-vis* ar to partneriem pārtikas pārstrādes un mazumtirdzniecības jomā par attiecīgo produktu un ģeogrāfiskā tirgus reģionu. Ja pasākumi tiek īstenoti tikai, lai sekmētu jaunizveidoto primāro ražotāju organizāciju un ražotāju grupu attīstību, tad var palikt neatbildēti jautājumi saistībā ar tālāku piedāvājuma koncentrāciju saistībā ar kooperatīviem un esošajām ražotāju organizācijām. Daži ierobežojošiem noteikumiem un/vai to interpretācijai, piemēram, attiecībā uz ekskluzīvu ražotāju dalību saistībā ar noteiktiem produktiem ražotāju organizācijā, vai pat juridiskā personā, kas netiek izvērtēta kā ražotāju organizācija, bet tikai piedalās ražotāju organizācijas izveidē, var būt ietekme, kas ir atšķirīga no to sākotnējā mērķa. Tādēļ noteikumos par RO, RG un to apvienībām, kā arī pasākumiem, lai tos mudinātu zināmā mērā apsvērt dažādus lauksaimniecības kooperatīvu organizāciju modeļus dalībvalstīs, zināmā mērā būtu jāņem vērā dažādu dalībvalstu lauksaimniecības kooperatīvu modeļi.

27.1.10. Galvenie politikas uzdevumi ES līmenī

Galvenās problēmas, ar ko sastopas lauksaimnieki, ir nevienlīdzīgie ražošanas nosacījumi. Jo īpaši tas attiecas uz importēto pārtiku, kas nebūtu konkurētspējīga, ja tā tiktu ražota ar tādiem pašiem nosacījumiem, kā tur, kur tā tiek pārdota. Mēs nerunājam tikai par lauksaimniecības jomu, jo šī problēma ir aktuāla visās uzņēmējdarbības jomās.

ĀRSKAT

25. SLOVĀKIJA

Slovākija

25.1. VISPĀRĪGS RAKSTUROJUMS

Iestāšanās gads ES: 2004

Galvaspilsēta: Bratislava

Kopējā platība: 48 845 km²

Iedzīvotāju skaits: 5,4 miljoni

Valūta: Eirozonas dalībvalsts kopš 2009. gada (€)

Dalība Šengenas zonā: Šengenas zonas dalībvalsts kopš 2007

Avots: http://europa.eu/about-eu/countries/member-countries/slovakia/index_en.htm

Lauksaimniecības produkcijas vērtība			% no ES-28
Lauksaimniecības produkcijas vērtība (miljoni EUR), no kuriem:	2013	2 039,9	0,5%
Augkopības produktu vērtība, no kuras:	2013	58,8%	0,6%
Parastie un speltas kvieši	2013	13,2%	1,0%
Eļļas augu sēklas un augļi	2013	11,4%	2,0%
Graudu kukurūza	2013	11,0%	1,8%
Lopkopības izlaide/ produktu vērtība, no kuras:	2013	41,2%	0,5%
Piens	2013	12,9%	0,5%
Cūkgaļa	2013	7,6%	0,4%
Liellopi	2013	7,6%	0,5%
Bruto pievienotā vērtība pēc bāzes cenām (miljoni eiro)	2013	545,3	0,3%

Avots: http://ec.europa.eu/agriculture/statistics/factsheets/index_en.htm

Slovākija

25.2. PĀRTIKAS APGĀDES ĶĒDES ATTĪSTĪBA UN IETEKME UZ LAUKSAIMNIECĪBAS KOOPERATĪVIEM

Lauksaimniecības produktu tendences

Saskaņā ar Slovākijas Republikas Statistikas biroja datiem līdz 31.12.2010 Slovākijā bija reģistrēti 1580 kooperatīvi. Lielākā grupa ir kooperatīvi, kas ir aktīvi lauksaimniecības nozarē ir lauksaimnieki (2009. gadā — 597) un kooperatīvi, kas nodrošina lauksaimniecības pakalpojumus (2009. gadā — 34). Lauksaimniecības kooperatīvi ražo produkciju platībā, kas aptver 52% no Slovākijas lauksaimniecības lietojamplatības, tas ir, aptuveni 1 268 000 ha lielā platībā. Lielākā daļa kooperatīvu ir Slovēnijas Republikas Lauksaimniecības kooperatīvu un uzņēmumu apvienības biedri.

Patlaban lauksaimnieki bieži apvienojas jaunā kooperatīvu formā, tā sauktajās "ražotāju grupās". Šīs grupas tika izveidotas, lai veicinātu panākt lauksaimnieku lomu tirgū.

Tās tiem palīdz:

- Pielāgot ražošanas apjomus tirgus prasībām.
- Kopīgi ieviest produktus tirgū.
- Palielināt kopējās ražošanas pievienoto vērtību un to popularizēt.
- Noteikt kopīgus noteikumus attiecībā uz informāciju par ražošanu, saistībā ar ražas novākšanu un produkcijas sadali.

Deviņdesmitajos gados sākās tautsaimniecības pārtapšana par tirgus ekonomiku, kas būtiski sekmēja uzņēmējdarbību šajā nozarē. Kooperatīvu pārveidošanas rezultātā tika pieņemts pārveides projekts, daļa no kura bija lēmums par tālāko kooperatīvu eksistenci. Tos varēja pārvērst par komercuzņēmumiem (akciju sabiedrībām, sabiedrību ar ierobežotu atbildību, atklātām sabiedrībām, komandītsabiedrībām) vai, saskaņā ar jauno Komerckodeksu pielāgoties jaunajiem tiesību aktiem. Lielākā daļa kooperatīvu nolēma par turpmāko darbības formu izvēlēties kooperatīvus. Iepriekšminētie kooperatīvi darbojas gandrīz vai visās nozarēs, izņemot olīveļļas un galda olīvu nozari. To produkcija parasti ir vērsta uz vairākām nozarēm.

Šajā ziņojumā mēs kooperatīvus apskatīsim kā "ražotāju organizācijas". Ražotāju organizācijas sāka veidot tādēļ, lai tirgū uzlabotu to biedru ekonomisko spēku.

Galvenās ražotāju organizāciju funkcijas ir šādas:

- Kopīga produktu pārdošana.
- Lauksaimniecības izejvielu nodrošināšana to biedriem.
- Lauksaimniecības tehniskas nodrošināšanas pakalpojumu sniegšana.
- Produkcijas tirdzniecība.

25.3. LAUKSAIMNIECĪBAS PĀRTIKAS TIRGUS UN KOOPERATĪVU ATTĪSTĪBA

¹ Avots: Bandlerová, A., P. Schwarcz, J. Lazíková And I. Takáč (2012). *Support For Farmers' Cooperatives; Country Report Slovakia. Wageningen: Wageningen Ur.*

Slovākija

25.3.1. Svarīgākie statistikas dati par kooperatīviem

Pieci lielākie lauksaimniecības kooperatīvi pēc nozares

Nozīmīgākie izvēlēto nozaru kooperatīvi

Nozare		Kooperatīva nosaukums
Labība	1	<i>ODO - Odbytové družstvo obilnín Trnava</i>
	2	<i>Odbytové družstvo obilniny Hordeum Agro</i>
	3	<i>Odbytová organizácia výrobcov - družstvo Šamorín</i>
	4	<i>Odbytové družstvo obilniny KOSTRIN</i>
	5	<i>Odbytové družstvo obilniny BEBRAVA</i>
Piens	1	<i>Odbytové družstvo mlieka Levice, družstvo</i>
	2	<i>Výrobné odbytové družstvo Mliečny východ</i>
	3	<i>NOVOMILK Slovakia, a.s.</i>
	4	<i>SAVYN, odbytové družstvo</i>
	5	<i>Odbytové družstvo mlieko BEBRAVA</i>
Cūkgaļa	1	<i>Odbytové družstvo Bebrava</i>
	2	<i>Odbytové družstvo Dvory, družstvo</i>
	3	<i>ČILIZMĀSO, odbytové družstvo, družstvo</i>
	4	<i>Odbytové družstvo HB</i>
Augļi un dārzeņi	1	<i>Ovocinárske družstvo BONUM</i>
	2	<i>DRUTOMA družstvo</i>
	3	<i>Odbytové družstvo producentov ovocia SK FRUIT</i>
	4	<i>GreenCoop družstvo</i>
	5	<i>Odbytové družstvo producentov rajčín</i>
Elļas augu sēklas un pākšaugi	1	<i>Odbytové družstvo Jevišovice</i>
	2	<i>Odbytové družstvo olejníny BEBRAVA</i>
	3	<i>OOV Zempol - družstvo</i>
	4	<i>Odbytové družstvo olejníny Heliantus Agro</i>
	5	<i>OILAGRO, odbytové družstvo</i>
Kartupeļi	1	<i>Zemiakárske obchodné družstvo</i>
	2	<i>OOV - DRUŽSTVO MALINOVO, družstvo</i>
	3	<i>Slovsolanum - Družstvo pestovateľov a spracovateľov zemiakov</i>
	4	<i>Zeleninárska spoločnosť - Kráľová pri Senci, družstvo</i>
Mājputnu gaļa un olas	1	<i>Odbytové družstvo Ponitrie</i>
	2	<i>EGGS VAN - Odbytová organizácia prvovýrobcov hydiny a vajec, s.r.o.</i>
	3	<i>Odbytové družstvo Kysuca, družstvo</i>
Kaujāmie liellopi	1	<i>Odbytové družstvo HD BEBRAVA</i>

Slovākija

25.3.2. Lauksaimniecības kooperatīvu tirgus daļa pārtikas ķēdē

Kooperatīvu tirgus daļa

Nozare	2004		2010	
	Biedru skaits	Tirgus daļa	Biedru skaits	Tirgus daļa (%)
Labība	5	3	32	15,9
Cūkgaļa	2	2	4	11,1
Aitas gaļa	1	1	0	0
Augļi un dārzeņi		nav inform.	7	10,2
Piens	6	9	18	24,5
Mājputnu gaļa un olas	0	0	3	13,9
Tabaka	1	86,5	0	0
Kartupeļi	1	11,2	3	17,9
Liellopu gaļa	0	0	1	1,7
Eļļas augi un pākšaugi	0	0	11	11,3

Avots: Lauksaimniecības maksājumu aģentūra

Slovākija

25.4. TIESĪBU AKTI, NODOKĻU PIEMĒROŠANA UN SAISTĪTIE POLITIKAS ASPEKTI

25.4.1. Kooperatīvu tiesiskais regulējums

Kooperatīviem ir iespējamās divas formas: kooperatīvs vai sabiedrība ar ierobežotu atbildību (*Ltd.*)

Lielākā daļa ražotāju organizāciju darbojas kā kooperatīvi. To biedri galvenokārt ir kooperatīvi.

Politikas pasākumi un tiesiskie aspekti ir saistīti ar uzņēmējdarbības organizatoriskajiem tiesību aktiem (piemēram, tiesību aktiem un noteikumiem par kooperatīviem kā uzņēmējdarbības uzņēmumiem), nodokļu tiesību aktiem un konkurences tiesību aktiem.

Lauksaimniekiem pieejamās uzņēmējdarbības formas, kurās tie var apvienoties ražotāju organizācijās (RO), ir: kooperatīvi, ražotāju organizācijas, piemēram, sabiedrības ar ierobežotu atbildību, akciju sabiedrības, partnerības, komandītsabiedrības. Slovākijas gadījumā visbiežāk izmantotās uzņēmējdarbības formas ir kooperatīvi un sabiedrības ar ierobežotu atbildību.

Kooperatīvu/RO darbību reglamentējošo tiesību aktu attīstība un izmaiņas kopš 2001. gada (2004) 1. janvāra pieņemtajiem uzņēmējdarbības organizatoriskajiem tiesību aktiem galvenokārt ir saistīti ar ES komerciālo direktīvu īstenošanu, kā, piemēram, 68/151/EEK; 77/91/EEK; 78/855/EEK; 82/891/EEK; 89/666/EEK; 2003/58/ES; 2005/56/ES; 2006/46/ES; 2006/68/ES; 2007/36/ES; 2007/63/ES; 2009/102/ES.

Kooperatīvus var veidot vismaz piecas personas, bet, ja tajos ir vismaz divas juridiskās personās (lai saņemtu atbalstu minimums ir pieci biedri uz vienu kooperatīvu/RO), tad minimālās piecas personas nav nepieciešamas.

Minimālā pamatkapitāla prasība ir 1250 eiro; minimālā biedra nauda nav noteikta, bet tā nedrīkst būt vienāda ar nulli.

Kooperatīvu darbības noteikumi parasti tiek definēti statūtos.

25.4.2. Valsts tiesiskais regulējums attiecībā uz kooperatīviem

Valsts tiesību akti attiecībā uz kooperatīviem	Valsts tiesību akti attiecībā uz lauksaimniecības kooperatīviem	Juridiskais pamats, kas kas ietekmē kooperatīvus — Civillikums/ Komerclikums	Minimālais lauksaimnieku skaits	Minimālā kapitāla prasība (€)
Nav	leviestas ādas ES tirdzniecības direktīvas, kā, piemēram, 68/151/EEK; 77/91/EEK; 78/855/EEK; 82/891/EEK; 89/666/EEK; 2003/58/ES; 2005/56/ES; 2006/46/ES; 2006/68/ES; 2007/36/ES; 2007/63/ES; 2009/102/ES.		Pieci cilvēki, bet, ja ir vismaz divas juridiskas personas, tad minimālie pieci cilvēki nav nepieciešami	1250

Slovākija

25.4.3. Kooperatīvu pārvaldība

Ražotāju organizācijas juridiskā struktūra ir viena juridiska organizācija (vairumā gadījumu — kooperatīvs). Kooperatīvi apvieno vismaz piecus korporatīvos vai individuālos lauksaimniekus.

Iekšējo pārvaldību nodrošina trīs obligātas struktūras: pilnsapulce (visu biedru kopsapulce); direktoru padome (ja kooperatīvs ir mazs, tas nozīmē — tajā ir mazāk par 50 biedriem; statūtos var būt noteikts, ka ir tikai viens direktors); kontroles komiteja (vismaz trīs biedri; mazā kooperatīvā tās funkcijas var pildīt pilnsapulce, ja tā paredz statūti). Citas kooperatīva struktūras ir neobligātas.

Balsu sadalījums biedru starpā ir pilnībā proporcionāls un ir atkarīgs no biedru veiktās dalības maksas. Biedriem ir proporcionālās balsstiesības, kas atbilst viņu iemaksām kooperatīva pamatkapitālā un nav saistītas ar viņu lielumu vai tirdzniecības vērtību kooperatīvā.

Lai gan kooperatīvu biedri galvenokārt pārstāv lauksaimniecības, otrās pakāpes kooperatīviem (ražotāju organizācijām) nav tiešo īpašumtiesību akciju to meitasuzņēmumos.

25.4.4. Nodokļu piemērošana

Kooperatīvu/RO juridiskajai formai piemēro šādu nodokļu iekasēšanas režīmu: uzņēmuma ienākuma nodoklis (19%); PVN (20%); akcīzes nodoklis alum, vīnam, alkoholam, tabakai, degvielai, elektrībai, oglēm un gāzei; nekustamā īpašuma nodoklis zemes gabaliem, ēkām; nodoklis par transportlīdzekļiem, kas tiek izmantoti uzņēmējdarbības veikšanai.

Nodokļu tiesību aktos nav paredzēti īpaši noteikumi, kas veicina vai sekmē kooperatīvu/RO attīstību, vienīgi nepiemēro nodokli kooperatīvu biedriem izmaksājamajām dividendēm.

25.4.5. Finansēšana

Pilnsapulcē biedri var lemt par to, vai palielināt, vai samazināt pamatkapitālu. Biedru pilnsapulce var ievēlēt direktoru padomi, kura pieņemtu lēmumu par pamatkapitāla palielināšanu līdz augstākajai tīro ienākumu robežai vai arī citiem kooperatīva kapitāla finansējuma avotiem.

Pašu kapitāla piesaistei bieži izmanto šādas tiesiskās metodes un instrumentus: tīrās peļņas novirzīšanu vispārējām rezervēm un biedru piedalīšanos pašu kapitāla veidošanā, kas ir saistīta ar ekonomisko darījumu apjomu starp biedru un kooperatīvu/RO, ja vien statūtos nav noteikts citādi.

25.5. POLITIKAS ASPEKTI

25.5.1. Konkurētspēja pārtikas ķēdē

Galvenais ražotāju organizāciju uzdevums ir veikt kolektīvās pārrunas par produktu pārdošanu tirgū. To pozīcija ir atkarīga no nozares, ko tie pārstāv. Nozaru kopējā apgrozījuma ziņā ražotāju organizāciju tirgus daļa visaugstākā ir piena produktu (24,5%), kartupeļu (17,9%) un graudaugu (15,9%) nozarēs. Tiem ir samērā dominējošs stāvoklis, jo tie pārstāv tikai dažus kooperatīvus (5-7 ražotāju organizācijas) salīdzinājumā ar kopējo kooperatīvu skaitu dažādās citās nozarēs. Lielie kooperatīvi kā biedri galvenokārt ir iesaistīti ražotāju organizācijās. Citu juridisko formu un individuālo lauksaimnieku tirgus daļa ir diezgan maza.

Slovākija

25.5.2. Nozares analīze

Labība

Starp aplūkotajiem kooperatīviem netika novērotas būtiskas atšķirības to pozīcijas statuss un attīstība pārtikas ķēdē. To izveide un atbalsta sniegšana bija iespējama pateicoties lauku attīstības programmas pasākumiem, un nav novērotas būtiskas atšķirības starp to stratēģijām un darbību. Kopš tie uzsāka darboties (galvenokārt laika posmā no 2005.-2008. gadam), ko tieši veicināja politiskais atbalsts, to stratēģija galvenokārt bija vērsta uz: sarunām par līgumu slēgšanu un dažos gadījumos uz lauksaimniecības produktu savākšanu. Tomēr kooperatīvi vēl neveic kādas nopietnas darbības, kas nostiprinātu to pozīciju pārtikas apgādes ķēdē, kā, piemēram, tirgus nodrošināšanu (piemēram, izsoles), saimniecību produkcijas savākšanu, transportēšanu un uzglabāšanu, primāro apstrādi (starpproduktu apstrādi pārtikas rūpniecības vajadzībām), otrās pakāpes apstrādi (patērētāju gala produktu ražošanu), preču tirgošanu (neiepakotie produkti; privāto zīmolu ražojumi), zīmolu produktu tirgošanu, vairumtirdzniecību (pārdodot gan biedru produkciju, gan partneru, kas nav biedri) un mazumtirdzniecību (tas ir, tiešo pārdošanu patērētājam). To varētu sekmēt politika, kas būtu vērsta uz to, lai atbalstītu ražotāju organizācijas atbilstoši to ražošanas apjomam, lai apmierinātu tirgus pieprasījumu, uz kopīgu produktu ieviešanu tirgū, kā arī nosakot kopējus noteikumus saistībā ar informāciju par ražošanu — par produkcijas novākšanu un pieejamību.

Ražotāju organizāciju konkurētspēju ir sekmējušas kopējas sarunas un produkcijas realizēšana, kā arī uzlabotie pārdošanas rādītāji, kas ir bijis iespējams, pateicoties kopējai produktu tirdzniecībai un izplatīšanai. Labības ražotāju organizāciju tirgus daļa 2010. gadā veidoja 15,9% no kopējā nozares apgrozījuma. Labības ražotāju organizāciju konkurētspēja pārtikas apgādes ķēdē 2010. gadā, salīdzinot ar 2004. gadu, pieauga vairāk nekā piecas reizes. Labības kooperatīvu mārketinga stratēģijas uzsvars tiek likts uz zemām izmaksām (izmaksu vadību). Kooperatīviem ir oficiālas biedru grupas — galvenokārt pēc produkta. Biedri, kuri spēj nodrošināt lielus tirdzniecības apjomus ar kooperatīviem, par to nesaņem nekādas prēmijas. Kooperatīvi nepiemēro diferencētu izmaksu politiku to mazajiem un lielajiem biedriem. Kooperatīva iepirkamo produktu sortiments ir šaurs. Tā biedri ir vidēja lieluma specializējušies lauksaimnieki, un tie audzē vairākas kultūras. Salīdzinājumā ar vidējo rādītāju valstī graudaugu ražotāju kooperatīvu biedri ir daudz vairāk specializējušies.

Kooperatīviem viss pamatkapitāls ir biedru individuālo akciju veidā. Tikai biedri ir tiesīgi nodrošināt kooperatīva pamatkapitālu. Tiem nevar būt investori, kuri nav kooperatīva vai tā meitasuzņēmuma biedri. Biedri daļēji uzņemas atbildību par kooperatīva zaudējumiem. Saskaņā ar biedru politiku, lai kļūtu par kooperatīva biedru, tiek izvirzītas vidējas prasības (produkta kvalitāte). Biedru politika saistībā ar kapitālieguldījumiem paredz vienīgi iestāšanās maksu jaunajiem biedriem. Kooperatīviem nav biedru un lauksaimnieku-piegādātāju citās ES dalībvalstīs, kā arī nav finansējuma avotu no ārvalstu lauksaimniekiem. Kooperatīvi juridiski ir vienota organizācija, kurā biedri pārstāv vairākus uzņēmumus un kuriem ir atšķirīga juridiskā forma.

Piens

Aplūkoto kooperatīvu starpā to pozīcijas un attīstības statuss pārtikas ķēdē būtiski neatšķiras. To izveide un atbalsta sniegšana bija iespējama pateicoties lauku attīstības programmas īstenotajiem pasākumiem, un to stratēģijas un darbība citam no cita īpaši neatšķiras. Kopš to darbības uzsākšanas laika posmā starp 2006. un 2008. gadu to darbība bija iespējama, pateicoties politikas atbalstam. Piensaimniecības kooperatīvu stratēģija galvenokārt ir vērsta uz: tirgus nodrošināšanu, sarunām par līgumu slēgšanu, izejvielu integrēšanu un lauksaimniecības produktu tirdzniecību, kā arī dažos gadījumos par lauksaimniecības produktu savākšanu.

Slovākija

Tomēr tādas darbības, kā transportēšana, uzglabāšana, primārā apstrāde (starpproduktu ražošana pārtikas rūpniecībai), sekundārā apstrāde (patērētāju gala produktu ražošana), oriģinālproduktu pārdošana, vairumtirdzniecība (pārdodot gan biedru produktus un dalībnieku produktus, kas nav biedri), vairumtirdzniecība (proti, tiešā pārdošana patērētājiem), kooperatīvi vēl nav veikuši, kas ļautu tiem nostiprināt to pozīciju pārtikas apgādes ķēdes. Tas varētu būt saistīts ar politiku, kas atbalsta ražotāju organizāciju darbību atbilstoši to ražošanas apjomiem attiecībā pret tirgus pieprasījumu, kā arī kopīgo produktu ieviešanu tirgū, kā arī kopīgu noteikumu ieviešanu, kas attiektos uz informāciju par ražošanu un ražošanas pieejamību. Piena produktu ražotāju organizāciju konkurētspēja ir augusi pateicoties kopējām sarunām par līgumu slēgšanu un produkcijas realizēšanu, kā arī pieaugošajiem pārdošanas apjomiem vispārējā produktu tirdzniecībā (piemēram, piena aparāti, "piens skolām" politikas pasākumiem). Kooperatīvi apvienojas oficiālās biedru grupās — galvenokārt pēc produkta un reģiona. Biedri, kuri spēj nodrošināt lielus tirdzniecības apjomus ar kooperatīviem, par to nesaņem nekādas prēmijas. Kooperatīvi nepiemēro diferencētu izmaksu politiku mazajiem un lielajiem biedriem. Kooperatīvu iepirkto produktu sortiments ir ļoti šaurs (tikai piens).

Kooperatīviem viss pamatkapitāls ir biedru atsevišķu akciju veidā. Tikai biedri ir tiesīgi nodrošināt kooperatīva pamatkapitālu. Kooperatīviem nevar būt investori, kuri nav kooperatīva vai tā meitasuzņēmuma biedri. Biedri daļēji uzņemas atbildību par kooperatīva zaudējumiem. Atbilstoši biedru politikai, lai kļūtu par kooperatīvu biedriem, tiek izvirzītas vidējas prasības (ģeogrāfiskais aspekts, piegādes daudzums un produkta kvalitāte). Biedru politika par kapitālieguldījumiem paredz vienīgi iestāšanās maksu jaunajiem biedriem. Kooperatīviem nav biedru un lauksaimnieku-piegādātāju citās ES dalībvalstīs, kā arī nav citu finansējuma avotu no ārvalstu lauksaimniekiem. Kooperatīvi juridiski ir viena organizācija, kuras biedri pārstāv vairākus uzņēmumus, kuriem ir atšķirīga juridiskā forma.

Visu piena ražotāju organizāciju tirgus daļa 2010. gadā bija 24,5% no kopējā nozares apgrozījuma. Piena ražotāju organizāciju konkurētspēja pārtikas apgādes ķēdē 2010. gadā, salīdzinot ar 2004. gadu, pieauga gandrīz trīs reizes. Piena kooperatīvu mārketinga stratēģijas uzsvars ir likts uz zemām izmaksām (izmaksu vadību). To biedri ir vidēja lieluma specializējušies lauksaimnieki, un tie audzē vairākas kultūras, kā arī dzīvniekus. Salīdzinājumā ar vidējo rādītāju valstī šo ražotāju kooperatīvu biedri ir daudz vairāk specializējušies.

Cūkgaļas nozares kooperatīvi

Starp aplūkotajiem cūkgaļas nozares kooperatīviem to pozīcijas statuss un attīstība pārtikas ķēdē būtiski neatšķiras. To izveide un atbalsta saņemšana bija iespējama pateicoties lauku attīstības programmas īstenotajiem pasākumiem, un tiem ir līdzīgas stratēģijas un sniegums.

Kopš to darbības uzsākšanas laika posmā starp 2006. un 2008. gadu to attīstību sekmē politikas īstenotie pasākumi. Cūkgaļas nozares kooperatīvu stratēģija galvenokārt ir vērsta uz: sarunām par līgumu slēgšanu, kā arī produktu tirgošanu.

Lai nostiprinātu savas pozīcijas pārtikas piegādes ķēdē, cūkgaļas ražotāji vēl nav īstenojuši tādus pasākumus, kā transportēšana un uzglabāšana, pirmā apstrāde, otrā apstrāde, zīmolu produktu tirgošana, vairumtirdzniecība un mazumtirdzniecība. To varētu sekmēt politikas atbalsta mērķi, kas tika aprakstīti saistībā ar citām nozarēm.

Cūkgaļas ražotāju konkurētspēju ir uzlabojusi kopīgā sarunu veikšana, kā arī saražotās produkcijas realizācija tirgū. Visu cūkgaļas ražotāju organizāciju tirgus daļa 2010. gadā pieauga līdz 11,1% no kopējā apgrozījuma nozarē. Cūkgaļas ražotāju organizāciju konkurētspēja pārtikas apgādes ķēdē 2010. gadā salīdzinājumā ar 2004. gadu nedaudz samazinājās. To biedri ir vidēja lieluma specializējušies lauksaimnieki, un tie audzē vairākas kultūras, kā arī dzīvniekus. Salīdzinājumā ar vidējo rādītāju valstī šo kooperatīvu biedri ir daudz vairāk specializējušies. Cūkgaļas nozares kooperatīvu mārketinga stratēģijas uzsvars ir likts uz zemām izmaksām (izmaksu vadību). Kooperatīvi apvienojas oficiālās biedru grupās — galvenokārt pēc produkta un reģiona.

Slovākija

Biedri, kuri spēj nodrošināt lielus tirdzniecības apjomus ar kooperatīviem, par to nesaņem nekādas prēmijas. Kooperatīvi nepiemēro diferencētu izmaksu politiku mazajiem un lielajiem biedriem. Kooperatīva tirgoto produktu klāsts ir šaurs (tikai cūkgaļa).

Kooperatīviem viss pamatkapitāls ir biedru atsevišķu akciju veidā. Tikai biedri ir tiesīgi nodrošināt kooperatīva pamatkapitālu. Tiem nevar būt investori, kuri nav kooperatīva vai tā meitasuzņēmumu biedri. Biedru daļēji uzņemas atbildību par kooperatīva zaudējumiem. Dalības politika kooperatīvu jaunajiem biedriem paredz vidējas prasības (ģeogrāfiskais aspekts un produkta kvalitāte). Biedru politika par kapitālieguldījumiem paredz vienīgi iestāšanās maksu jaunajiem biedriem. Kooperatīviem nav biedru un lauksaimnieku-piegādātāju citās ES dalībvalstīs, kā arī nav citu finansējuma avotu no ārvalstu lauksaimniekiem. Kooperatīvi juridiski ir vienota organizācija, kuras biedri pārstāv vairākus uzņēmumus un kuriem ir atšķirīga juridiskā forma.

Augļi un dārzeņi

RO biedrus šajā nozarē pārstāv individuāli lauksaimnieki un uzņēmējsabiedrības (primārie kooperatīvi, *LTD*, akciju sabiedrības) ar vidēji deviņiem biedriem vienā RO. Starp aplūkotajiem kooperatīviem to pozīcijas un attīstības statuss pārtikas ķēdē neatšķiras. To izveidi atbalstīja pirmais KLP pīlārs saskaņā ar Regulu (EK) Nr. 1234/2007 par vienoto TKO, un to stratēģijas un sniegums ir līdzīgs. RO sāka nodibināt savus uzņēmumus laika posmā starp 2000. un 2008. gadu pateicoties politikas atbalstam, un to stratēģijas ir vērstas uz: kolektīvajām sarunām, saimniecību produktu savākšanu (ieskaitot transportēšanu un uzglabāšanu), zīmolu produktu tirdzniecību, vairumtirdzniecību un mazumtirdzniecību to biedru labā. Tomēr citas darbības, piemēram, tirgus nodrošināšanu (izsoles u.c.), saimniecību produkcijas savākšanu, patērētāju gala produktu ražošanu, RO līdz šim nav veikušas, kas tām ļautu nostiprinātu pozīcijas pārtikas apgādes ķēdē. To varētu sekmēt politikas pieeja, kas būtu vēsta uz to, lai atbalstītu ražotāju organizācijas saskaņā atbilstoši to ražošanas apjomam, lai apmierinātu tirgus pieprasījumu, uz kopīgu produktu ieviešanu tirgū, kā arī nosakot kopējus noteikumus par informāciju par produkciju — par produkcijas novākšanu un pieejamību.

RO konkurētspēju ir palielinājušas kopīgās sarunas un produkcijas realizāciju, kā arī kāpinātie pārdošanas rādītāji, kas ir saistāms ar kopējo produktu tirdzniecību un izplatīšanu. Augļu un dārzeņu RO mārketinga stratēģijā uzsvars ir likts uz zemām izmaksām (izmaksu vadību). Augļu un dārzeņu RO mārketinga stratēģijā ir uzsvars ir likts uz zemām izmaksām (izmaksu vadību). Viss to pamatkapitāls ir biedru atsevišķo akciju veidā. Tikai biedri ir tiesīgi nodrošināt kooperatīvu pamatkapitālu. Tiem nevar būt investori, kuri nav kooperatīva vai tā meitasuzņēmuma biedri. Biedri daļēji uzņemas atbildību par kooperatīva zaudējumiem. Biedru politika par kapitālieguldījumiem paredz vienīgi iestāšanās maksu jaunajiem biedriem. Kooperatīviem nav biedru un lauksaimnieku-piegādātāju citās ES dalībvalstīs, kā arī nav citu finansējuma avotu no ārvalstu lauksaimniekiem. Kooperatīvi juridiski ir vienota organizācija, kuras biedri pārstāv vairākus uzņēmumus un kuriem ir atšķirīga juridiskā forma. Kooperatīvi apvienojas oficiālās biedru grupās — galvenokārt pēc produkta un reģiona. Biedri, kuri spēj nodrošināt lielus tirdzniecības apjomus ar kooperatīviem, par to nesaņem nekādas prēmijas. Kooperatīvi nepiemēro diferencētu izmaksu politiku mazajiem un lielajiem biedriem. RO iepirkto produktu klāsts ir ļoti šaurs.

Eļļas augu sēklas un pākšaugi

RO biedrus šajā nozarē pārstāv individuāli lauksaimnieki un kooperatīvās lauksaimniecības (primārie kooperatīvi, *LTD*, akciju sabiedrības) ar lielu biedru skaitu vienā RO. Starp aplūkotajiem kooperatīviem to pozīcijas un attīstības statuss pārtikas ķēdē neatšķiras.

Slovākija

To izveide un atbalsta saņemšana bija iespējama, pateicoties lauku attīstības programmas pasākumiem, un tiem ir līdzīgas stratēģijas un darbības. Kooperatīvi/RO sāka rasties laika posmā starp 2006. un 2008. gadu, pateicoties politikas atbalstam, un to stratēģijas ir vērstas uz: kolektīvajām sarunām un izejvielu nodrošināšanu biedriem (piemēram, sēklas, mēslošanas līdzekļi). Citas darbības, kas ir saistītas, piemēram, ar tirgus nodrošināšanu (piemēram, izsoļu rīkošanu), saimniecību produktu savākšanu, transportēšanu un uzglabāšanu, primāro apstrādi (starpproduktu ražošanu pārtikas rūpniecībai), sekundāro apstrādi (patērētāju gala produktu ražošana), preču tirgošanu (neiekasotie produkti; privāto zīmolu ražojumi), oriģinālproduktu pārdošanu, vairumtirdzniecību (gan biedru, gan tirgus dalībnieku, kas nav biedri, produkcijas tirgošana), mazumtirdzniecību (piemēram, tiešo pārdošanu patērētājam) — kooperatīvi vēl aktīvi neizmanto, lai gan tas tiem ļautu nostiprinātu pozīcijas pārtikas apgādes ķēdē. To varētu sekmēt politikas pieeja, kas būtu vērsta uz to, lai atbalstītu ražotāju organizācijas atbilstoši to ražošanas apjomiem, kas apmierinātu tirgus pieprasījumu, uz kopīgu produktu ieviešanu tirgū, kā arī nosakot kopējus noteikumus par informāciju par produkciju — saistībā ar produkcijas novākšanu un pieejamību. Līdztekus tirdzniecībai, citi biedriem nodrošinātie pakalpojumi ir: lauksaimniecības izejvielu ražošana un apgāde.

RO konkurētspēju ir palielinājušas kopējas sarunas un produkcijas realizēšana, kā arī pārdošanas rādītāji, kas ir auguši, pateicoties kopējai produktu tirdzniecībai un izplatīšanai. RO un eļļas augu sēklu un pākšaugu ražotāju organizāciju tirgus daļa 2010. gadā veidoja 11,3% no kopējā nozares apgrozījuma. Labības ražotāju organizāciju konkurētspēja pārtikas apgādes ķēdē 2010. gadā, salīdzinot ar 2004. gadu, pieauga. Labības kooperatīvu/RO mārketinga stratēģijas uzsvars ir likts uz zemām izmaksām (izmaksu vadību). Viss to pamatkapitāls ir biedru atsevišķo akciju veidā. Tikai biedri ir tiesīgi nodrošināt kooperatīvu pamatkapitālu. Tiem nevar būt investori, kuri nav kooperatīva vai tā meitasuzņēmuma biedri. Biedri daļēji uzņemas atbildību par kooperatīva zaudējumiem.

Saskaņā ar biedru politiku ir salīdzinoši vienkārši kļūt par kooperatīvu biedru. Biedru politika par kapitālieguldījumiem jaunajiem biedriem paredz vienīgi iestāšanās maksu. Kooperatīviem nav biedru un lauksaimnieku-piegādātāju citās ES dalībvalstīs, kā arī nav citu finansējuma avotu no ārvalstu lauksaimniekiem. Kooperatīvi juridiski ir vienota organizācija, kurā biedri pārstāv vairākus uzņēmumus, kuriem ir atšķirīga juridiskā forma. Vienā gadījumā eļļas augu kooperatīvam ir 5% neaktīvu biedru, bet viņu ietekme uz lēmumu pieņemšanu ir zema. Kooperatīvi apvienojas oficiālās biedru grupās — galvenokārt pēc produkta un reģiona. Biedri, kuri spēj nodrošināt lielus tirdzniecības apjomus ar kooperatīviem, par to nesaņem nekādas prēmijas. Kooperatīvi nepiemēro diferencētu izmaksu politiku mazajiem un lielajiem biedriem. Kooperatīva produktu klāsts ir šaurs (tikai eļļas augu sēklas un pākšaugi).

ĀRSKAT

26. SOMIJA

Somija

26.1. VISPĀRĪGS RAKSTUROJUMS

Iestāšanās gads ES: 1995

Galvaspilsēta: Helsinki

Kopējā platība: 338 000 km²

Iedzīvotāju skaits: 5,3 miljoni

Valūta: Eirozonas dalībvalsts kopš 1999. gada (€)

Dalība Šengenas zonā: Šengenas zonas dalībvalsts kopš 1996. gada

Avots: http://europa.eu/about-eu/countries/member-countries/finland/index_en.htm

Somija	2000	2010	Izmaiņas (%)
Saimniecību skaits	81 190	63 870	-21,3
Kopā UAA (ha)	2 218 410	2 290 980	3,3
Mājlopi (LSU)	1 216 880	1 121 050	-7,9
Saimniecībās nodarbināto skaits (pastāvīgais darbaspēks)	183 660	125 290	-31,8
Vidējā vienas saimniecības platība (ha)	27,3	35,9	31,3
UAA uz vienu iedzīvotāju (ha/personu)	0,43	0,43	-0,2

Avots: http://epp.eurostat.ec.europa.eu/statistics_explained/index.php/Agricultural_census_in_Finland

Somija

Lauksaimniecības produkcijas vērtība			% no ES-28
Lauksaimniecības produkcijas vērtība (miljoni EUR), no kuriem:	2013	4 187,5	1,1%
Augkopības produktu vērtība, no kuras:	2013	42,6%	0,9%
Dārzeņi un dārzkopības ražojumi	2013	14,3%	1,2%
<i>Barley</i>	2013	8,3%	3,5%
Parastie un speltas kvieši	2013	5,0%	0,8%
Lopkopības izlaide/ produktu vērtība, no kuras:	2013	57,4%	1,4%
Piens	2013	24,7%	1,8%
Cūkgaļa	2013	8,4%	0,9%
Liellopi	2013	6,6%	0,9%
Bruto pievienotā vērtība pēcbāzes cenām (miljoni eiro)	2013	1 405,7	0,9%

Avots: http://ec.europa.eu/agriculture/statistics/factsheets/index_en.htm

26.2. BIEDRA ORGANIZĀCIJA

PELLERVO

(SOMIJAS KOOPERATĪVU KONFEDERĀCIJA)

P.O. Aile 77
FI – 00101 HELSINKI

Tālr.: +358 9 476 75 01
Fakss: +358 9 694.88.45
E-pasts: finncoop@pellervo.fi Timekļa

vietne: www.pellervo.fi

Priekšsēdētājs: *Martti Asunta*
Priekšsēdētāja vietnieks: *Tiina Linnainmaa*
Ģenerāldirektors: *Sami Karhu*

Jonas Laxåback

Rue de Trèves, 61, 6th floor
BE-1040 BRUXELLES

Tālr.: +32 (0)2 285.48.12
Fakss: +32 (0)2 285.48.19
E-pasts: jonas.laxaback@mtk.fi

Somija

26.3. PĀRTIKAS APGĀDES ĶĒDES ATTĪSTĪBA UN IETEKME UZ LAUKSAIMNIECĪBAS KOOPERATĪVIEM

Pieprasījuma tendences

Somijas Nacionālās uztura padomes (*National Nutrition Council of Finland*) 2014. gada jaunajos uztura ieteikumos ir uzsvērti veselīga uztura pamatelementi: dārzeņi, ogas, augļi, pākšaugi un pilngraudi, kā arī zivis, augu eļļas un ziežamie produkti uz augu eļļu bāzes, rieksti, sēklas un beztauku un piena produkti ar zemu tauku saturu. Pretstatā iepriekš ieteicamajiem (*NNR2012*) 400 gramiem dienā, šobrīd dienā rekomendē patērēt puskilogramu dārzeņu, ogu un augļu. Būtu jāsamazina sarkanās gaļas (liellopu gaļas, cūkgaļas un aitas gaļas) un, jo īpaši apstrādātās gaļas, kā arī daudz piesātināto tauku saturošas gaļas un pārtikas patēriņš, kuras saturā ir daudz cukura un sāls, bet maz šķiedrvielu.

Lauksaimniecības produktu tendences

Pārtikas tirdzniecība joprojām lielākoties ir vietējo uzņēmumu rokās, kas ir balstīta uz sadarbību ar vairumtirgotājiem un mazumtirgotājiem, un kur iepirkšana gan Somijā, tā arī aiz tās robežām, notiek ļoti centralizēti. Neskaitot Vācijas *Lidl*, kas Somijas tirgū ienāca 2002. gadā, mazais tirgus un augstās transportēšanas izmaksas nav piesaistījušas citas ārvalstu pārtikas ķēdes.

Saskaņā ar Somijas Statistikas pārvaldes datiem pārtikas cenas Somijā ir vairāk nekā par 16% augstākas nekā vidēji ES. Papildus pārtikas cenu tendencēm, pēdējos gados valstī ir notikušas debates par patērētāja pārtikas ķēdē maksātās cenas pārdalīšanu. Mazumtirdzniecības nozares daļa patērētāja samaksātajā cenā ir augusi, jo ir sarukusi primāro ražotāju un apstrādes sektora daļa.

Somijas pārtikas rūpniecībā divi galvenie sektori ir piena ražošana un gaļas apstrāde. Pēdējos gados tendences piena rūpniecībā ir bijušas diezgan stabilas, bet gaļas apstrādes nozare ir piedzīvojusi būtiskas izmaiņas saistībā ar lopbarības cenām, kā arī grūtības eksporta tirgū ir likušas sarukt to apgrozījumam no maksimālā apjoma 2007. gadā.

Ilgu laiku Somijas pārtikas eksporta galvenais galamērķis bija Krievija. Visnozīmīgākā atsevišķā preču grupa ir piena produkti.

Lauksaimniecības pārtikas nozarē vērojama tendence virzībā uz aktīvāku bioenerģijas izmantošanu — Somijā bioetanolis netiek ražots no lauksaimniecības izejvielām, bet galvenokārt no mājsaimniecību un citiem atkritumiem un atliekām.

26.4. LAUKSAIMNIECĪBAS PĀRTIKAS TIRGUS UN KOOPERATĪVU ATTĪSTĪBA

26.4.1. Svarīgākie statistikas dati par kooperatīviem

Kooperatīva nosaukums	Nozare	Apgrozījums (milj. €)	Biedru skaits	Personāls
<i>Metsä Group</i>	MEŽS	4 931,60	123 275	10 741
<i>HKScan Oyj/Plc</i>	GAĻA	2 478,60		739
<i>Valio Oy/Plc</i>	PIENS	2 029,10	7500	4567
<i>Atria Oyj/Plc</i>	GAĻA	1 411,00		4 669
<i>Hankkija-Maatalous Oy</i> ¹	LAUKSAIMNIECĪBA	945,00		119

¹Kopš 2015. gada 1. janv. pieder DLA (DK)

Somija

Kooperatīva nosaukums	Nozare	Apgrozījums (mili. €)	Biedru skaits	Personāls
<i>Osuuskunta ItäMaito</i>	PIENS	318,40	2228	72
<i>Osk. Pohjolan Maito</i>	PIENS	245,90	1 785	23
<i>Osk. Maitosuomi</i>	PIENS	160,60	1 242	20
<i>Osk. Tuottajain Maito</i>	PIENS	154,30	1 119	49
<i>Osk. Länsi-Maito</i>	PIENS	101,80	791	23
<i>Hämeenlinnan Osm.</i>	PIENS	73,90	154	79
<i>Munakunta</i>	OLAS	52,60	171	99
<i>Osk. Maitomaa</i>	PIENS	51,90	119	49
<i>Osk. Satamaito</i>	PIENS	43,04	213	57
<i>Osk. Maitokolmio</i>	PIENS	35,60	113	71
<i>FABA osk.</i>	LOPU AUDZĒŠANA	33,09	10 507	393
<i>Milka</i>	PIENS	32,90	265	6
<i>Kuusamon Osm.</i>	PIENS	22,05	147	97
<i>ÅCA</i>	PIENS	19,20	41	57
<i>Österbottens Kött/Pohjanmaan Liha</i>	GAĻA	14,38	419	11
<i>Laaksojen Maitokunta</i>	PIENS	11,70	82	4
<i>Kaustisen Osm.</i>	PIENS	9,70	5	62
<i>Porlammin Osm.</i>	PIENS	8,50	15	17
<i>Andelslaget Ålands</i>	MEŽS	7,91	840	23
<i>Hirvijärven Osm.</i>	PIENS	7,80	44	3
<i>Evijärven Osm.</i>	PIENS	7,20	38	2
<i>Härmän Seudun Osm.</i>	PIENS	6,80	34	2
<i>Limingan Osm.</i>	PIENS	3,90	31	3
<i>Ilmajoen Osm.</i>	PIENS	3,20	27	1
<i>Finnpig</i>	LOPU AUDZĒŠANA	2,90	0	12
<i>Itikka Osk</i>	GAĻA	1,53	1 829	5
<i>Paavolan Osm.</i>	PIENS	1,50	11	0
<i>LSO</i>	GAĻA	0,00	1 430	1
<i>Lihakunta</i>	GAĻA	0,00	3 396	2

26.4. TRANSNACIONĀLIE, STARPTAUTISKIE KOOPERATĪVI

Somijā nav tādu kooperatīvu, kuru biedri atrodas aiz valsts robežām. *Valio* ir ražotnes ārpus Somijas. Somu gaļas nozares kooperatīvi ir internacionalizēti: *HKScan* darbojas Baltijas valstīs, Somijā un Dānijā. *Atria* ir izvērsusi darbību Skandināvijā, Igaunijā un Krievijā. Tāpat arī mežsaimniecības kooperatīvam *Metsä Group* ir ražotnes Eiropā.

Somija

26.5. TIESĪBU AKTI, NODOKĻU PIEMĒROŠANA UN SAISTĪTIE POLITIKAS ASPEKTI

26.5.1. Kooperatīvu tiesiskais regulējums

Somijā 2014. gada 1. janvārī stājās spēkā jauns Kooperatīvu likums. Minimālais biedru skaits ir viens, un nav minimālā kapitāla prasības. Nav citu obligāto prasību, lai nodrošinātu atbilstību citiem juridiskajiem, administratīvajiem un ekonomiskajiem normatīvajiem aktiem (obligāta reģistrācija noteiktās organizācijās), izņemot Preču reģistrācijas paziņojumu (*Trade Registration Notice*) (380 eiro).

26.5.2. Kooperatīvu pārvaldība

Pastāv iespēja piemērot gan "viens biedrs — viena balsis" princips, gan arī proporcionālo pārstāvniecību, no kurām visbiežāk piemēro pirmo variantu, bet kooperatīvu noteikumi var paredzēt arī proporcionālās sistēmas izmantošanu.

Ir iespējama gan viena, gan divu līmeņu sistēma, bet obligāta ir vismaz viena līmeņa sistēma (pārvalde).

Attiecībā uz ārējā finansējuma līdzdalību (kontroles/balsošanas tiesības, pārstāvība valdē) — bez balsstiesībām vai pārstāvniecības valdē.

Obligāta nav ne uzraudzības padome, ne arī tās struktūra.

Gadījumā, ja kooperatīvam nav neatkarīga revidenta, tam ir jābūt uzņēmējdarbības inspektoram.

26.5.3. Valsts tiesiskais regulējums attiecībā uz kooperatīviem

Valsts tiesību akti par kooperatīviem	Valsts tiesību akti attiecībā uz lauksaimniecības kooperatīviem	Juridiskais pamats, kas ietekmē kooperatīvus — Civillikums/Komerclikums	Minimālais lauksaimnieku skaits	Minimālā kapitāla prasība (€)
Kooperatīvu likums 2014. gada 1. janvāris			viens	Nav prasības

26.5.4. Nodokļu piemērošana

Uz lauksaimniecības kooperatīviem attiecinā vispārējos noteikumus par nodokļu piemērošanu. Attiecībā uz kooperatīviem nav paredzēti kādi īpaši izņēmuma gadījumi.

Nav vienotas nodokļu likmes, ko piemērotu kooperatīviem.

Darījumiem ar biedriem, kā arī ar dalībniekiem, kas nav biedri, netiek piemērotas kādas atšķirīgas nodokļu likmes. Valsts nodokļu sistēma nav pielāgota lauksaimniecības kooperatīvu īpatnībām.

26.5.5. Grāmatvedības standarti

Šie hibrīda kooperatīvi (*Atria, HKScan*), kuros biznesa operācijas ir *PLC*, piemēro *IRFS*.

Somija

26.5.6. Valsts atbalsts

Uz kooperatīviem piemēro vispārējos pastāvošos Konkurences likuma noteikumus saistībā ar valsts atbalstu.

26.5.7. Finansēšana

Lauksaimniecības kooperatīvi nesaskaras ar problēmām piekļūt finansējumam.

Kooperatīvi nav mainījuši pārvaldības struktūru, lai varētu nodrošināt daudzveidīga/proporcionāla finansējuma piesaisti no to biedriem.

Neviens no kooperatīviem nepieklūva ārējam finansējumam (kas nenāktu no to biedriem) (kas būtu iespējams izmantojot dažāda veida ar mecenātismu nesaistītus, balsttiesības nedodošas "B" vai "C" klases akcijas vai arī ar finanšu tirgu / fondu biržu starpniecību), lai gan saskaņā ar Kooperatīvu likumu, tie to bija tiesīgi darīt. Tomēr šo iespēju vēl neviens nav izmantojis.

Ārējā finansējuma (kas nenāk no biedriem) piesaistes rezultātā kooperatīvu pārvaldes struktūrās ir notikušas izmaiņas.

26.6. POLITIKAS APSVĒRUMI

26.6.1. Galvenie darbības virzieni

Pellervo ir aptuveni 250 biedru, no kuriem 2/3 ir kooperatīvās bankas. Visi Somijas ražotāju kooperatīvi ir tieši vai netieši biedri. *Pellervo* septiņu darbinieku sastāvā veicina un attīsta (lobē) kooperatīvu konkurences darbības nosacījumus un uzlabo kooperatīvu administratīvo darbinieku profesionālās un intelektuālās prasmes (ar apmācību, publikāciju starpniecību). Turklāt *Pellervo* veicina un izstrādā kooperatīvu ideju, kā arī stratēģiskās priekšrocības, kas ir personām piederošiem uzņēmumiem, kā arī sekmē jaunu kooperatīvu izveidi visās ekonomikas nozarēs (veido kooperatīvus, sniedz atbalstu jaunajiem, mazajiem kooperatīviem).

26.6.2. Apmācības

Pellervo kopā ar Lauksaimniecības ražotāju un mežu īpašnieku centrālo apvienību *MTK* pieder *Pellervo Institute Ltd*, kas ir pazīstams arī kā *PI Līderības Akadēmija (PI Leadership Academy)*.

Mērķa grupas ir gan ievēlēti biedri, gan vadītāji. *PI Līderības Akadēmija* piedāvā trīs veidu apmācību: atvērto, īpaši pielāgoto un tematisko — ar attiecīgu *PI* foruma nosaukumu (piemēram, Gaļas forums, Piena produktu forums, Labības forums).

Lai piedalītos šajosursos, no dalībniekiem netiek pieprasīts kāds noteikts (vidējās/augstākās vai terciārās) izglītības līmenis. Šīs apmācību programmas ietver šādas jomas:=:

Mērķis ir attīstīt vadības un pārvaldības prasmes biedru dalībā balstītajām organizācijām, kā arī palīdzēt kooperatīvu pārvaldītājiem plānot konstruktīvu lēmumu pieņemšanu, attīstot viņu administratīvās un vadības prasmes.

Ir iespējamas arī cita veida apmācības, kas notiek sadarbībā ar privātajām iestādēm, kuras nodrošina apmācības valdes biedriem un vadītājiem, bet neviena no iestādēm nav īpaši specializējusies uz kooperatīviem un ar tiem saistītajiem jautājumiem.

ĀRSKAT

27. ZVIEDRIJA

Zviedrija

27.1. VISPĀRĪGS RAKSTUROJUMS

Iestāšanās gads ES - 1995

Galvaspilsēta: Stokholma

Kopējā platība: 449 964 km²

Iedzīvotāju skaits: 9,2 miljoni

Valūta: krona (kr)

Dalība Šengenas zonā: Šengenas zonas dalībvalsts kopš 1996. gada

Avots: http://europa.eu/about-eu/countries/member-countries/sweden/index_en.htm

Zviedrija	2000	2010	Izmaiņas (%)
Saimniecību skaits	81 410	71 090	-12,7
Kopā UAA (ha)	3 073 200	3 066 320	-0,2
Mājlopi (LSU)	1 979 550	1 751 890	-11,5
Saimniecībās nodarbināto skaits (pastāvīgais darbaspēks)	156 850	141 530	-9,8
Vidējā vienas saimniecības platība (ha)	37,7	43,1	14,3
UAA uz vienu iedzīvotāju (ha/personu)	0,35	0,33	-5,3

Avots: http://epp.eurostat.ec.europa.eu/statistics_explained/index.php/Agricultural_census_in_Sweden

Zviedrija

Lauksaimniecības produkcijas vērtība		% no ES-28	
Lauksaimniecības produkcijas vērtība (miljoni EUR), no kuriem:	2013	5 628,4	1,5%
Augkopības produktu vērtība, no kuras:	2013	48,4%	1,3%
Rupjās lopbarības augi	2013	18,0%	3,7%
Dārzeni un dārzkopības ražojumi	2013	8,2%	0,9%
Parastie un speltas kvieši	2013	5,5%	1,2%
Lopkopības izlaide/ produktu vērtība, no	2013	51,6%	1,7%
Piens	2013	21,6%	2,1%
Liellopi	2013	9,1%	1,6%
Cūkgaļa	2013	8,6%	1,3%
Bruto pievienotā vērtība pēcbāzes cenām (miljoni eiro)	2013	1 737,6	1,1%

Avots: http://ec.europa.eu/agriculture/statistics/factsheets/index_en.htm

27.2. BIEDRA ORGANIZĀCIJA

LANTBRUKARNAS RIKSFÖRBUND (LRF) (ZVIEDRIJAS

LAUKSAIMNIEKU FEDERĀCIJA)

Franzengatan 6
SE - 105 33 Stockholm

Tālr.: +46 8 787.50.00
Fakss: +46 81 49 166
E-pasts: info@lrf.se

Tīmekļa vietne: www.lrf.se

Priekšsēdētājs: *Helena Jonsson*
Priekšsēdētāja vietnieks: *Thomas Magnusson*
Åsa Odell
Ģenerāldirektors - *Anders Källström*
LRF Kooperatīvu komitejas priekšsēdētājs - *Thomas Magnusson*

Permanent Representation in Brussels 61,
rue de Trèves
1 040 BRUXELLES
Beļģija

Ingrid Rydberg
Rue de Trèves, 61
BE-1040 BRUSSELS

Tālr.: +32 (0)2 280 06 64
Fakss: +32 (0)2 280 06 08
E-pasts: ingrid.rydberg@lrf.se

Zviedrija

27.3. PĀRTIKAS APGĀDES ĶĒDES ATTĪSTĪBA UN IETEKME UZ LAUKSAIMNIECĪBAS KOOPERATĪVIEM

Pieprasījuma tendences

Laika posmā no 2010.-2012. gadam Somijas pārtikas primārās ražošanas apjoma vērtība pēc daudziem stagnācijas gadiem lauksaimniecības līmenī pieauga par 5,2%. Saikne starp pārtiku, pavāriem un lauksaimniekiem ir kļuvusi daudz nozīmīgāka. Paralēli ir novērojama spēcīga zemo cenu tendence, kā arī mazumtirdzniecībā pieaug privāto preču zīmju produktu īpatsvars.

Lauksaimniecības produktu tendences

Zviedrijā ir salīdzinoši augsta koncentrācija pārtikas mazumtirdzniecības nozarē, kur trīs lielākie ekonomikas spēlētāji kontrolē gandrīz 90% tirgus. Pēdējo gadu laikā mazumtirgotāju pozīcijas līdzīgā veidā ir augušas arī citās Eiropas valstīs.

LRF un Zviedrijas lielākais mazumtirgotājs (*ICA*) nesen uzsāka sadarbību pārtikas un lauksaimniecības jomās. Šī sadarbība sākās jau pagājušajā augustā kā kopīgs projekts ar mazumtirgotāju, bet par to publiski reģionālajos un valsts plašsaziņas līdzekļos tika paziņots tikai nesen.

LRF kopīgais projekts ar mazumtirgotāju ilgs trīs gadus. Projektam ir trīs daļas. Pirmā daļa ietver paziņošanu par Zviedrijas pārtikas produktu priekšrocībām. Otrā daļa paredz Zviedrijas produktu klāstu paplašināšanu *ICA* veikalos, bet trešā — iespēju rašana, lai *ICA* veikalu vadītāji un lauksaimnieki varētu satikties un dalīties pieredzē.

Atbildēs uz aptaujām Zviedrijas patērētāji uzsver, ka viņiem ir svarīgi zināt, no kurienes pārtika nāk. Diemžēl realitāte parāda, ka tas ne vienmēr tā ir, jo veikalā daudzi patērētāji pievērš uzmanību tikai un vienīgi cenai.

Patlaban *LRF* sadarbojas vēl ar vienu citu mazumtirdzniecības ķēdi. Tāpat arī divām lielākajiem ēdināšanas uzņēmumiem — *McDonald's* un konkursu "Zviedrijas Gada labākais pavārs" (*Sweden's Chef of the Year*).

Pēdējos gados ir vērojams zināms mazo vietējo kooperatīvu skaita pieaugums piena, gaļas, labības un izejvielu sektorā.

27.4. LAUKSAIMNIECĪBAS PĀRTIKAS TIRGUS UN KOOPERATĪVU ATTĪSTĪBA

27.4.1. Svarīgākie statistikas dati par kooperatīviem

Lielākajos 30 kooperatīvos ir apvienojušies 160 350 biedri (vairāki dalībnieki).

- Laukaugi/apgāde: vairāk nekā 10 kooperatīvi, tirgus daļa — 75%, 4100 miljonu eiro apgrozījums, 38 000 biedri, 8900 darbinieki.
- Piena produkti: septiņi kooperatīvi (ieskaitot *Arla Foods*), tirgus daļa — 95%, apgrozījums — 485 miljoni eiro (neieskaitot *Arla Foods*), 1350 biedri (neskaitot *Arla Foods*), 700 darbinieki (neskaitot *Arla Foods*).
- Gaļa: aptuveni pieci mazi un vietējie kooperatīvi, tirgus daļa 5% (?).
- Augļi un dārzeņi: seši kooperatīvi, tirgus daļa aptuveni 50%, podiņos iestādīti augi — 40%, apgrozījums.

Zviedrija

- Mežsaimniecība: četri kooperatīvi, tirgus daļa — aptuveni 45%, 2600 miljonu eiro apgrozījums, 111 000 biedri, 4650 darbinieki.
- Mājlopu pavairošanas pakalpojumi / audzēšana: divi kooperatīvi, aptuveni 50% liela tirgus daļa, apgrozījums 53 miljoni eiro, 9500 biedri, 165 darbinieki.
- Bankas: viens kooperatīvs, 45 000 biedru, 120 darbinieku.

Lielākie* lauksaimniecības kooperatīvi 2013. gadā

Kooperatīva Lauksaimniecības kooperatīvs	Nozare	Apgrozījums (milj. €)	Lauksaimnieku skaits	Darbinieku skaits
1 <i>Lantmännen</i>	Zemkopība/apgāde	3750	32 000	8 600
2 <i>Södra skogsägarna</i>	Mežsaimniecība	1 900	51 000	3800
3 <i>Mellanskog</i>	Mežsaimniecība	320	32 000	200
4 <i>Norrmejerier</i>	Piens	210	550	480
5 <i>Norra skogsägarna</i>	Mežsaimniecība	200	16 000	360
6 <i>Norrskog</i>	Mežsaimniecība	185	13 000	300
7 <i>Kalmar lantmän</i>	Zemkopība/apgāde	135	1 900	195
8 <i>Skånemejerier</i>	Piens	135	450	5
9 <i>Falköpings mejeriförening</i>	Piens	80	200	70
10 <i>Kristianstadsortens laagerhusförening</i>	Zemkopība/apgāde	70	625	25
11 <i>Varaslättens laagerhusförening</i>	Zemkopība/apgāde	70	1 600	30
12 <i>Sydgrönt</i>	Augļi un dārzeņi	70	65	26
13 <i>Grönsaksmästarna</i>	Augļi un dārzeņi	60	30	45
14 <i>Vallberga lantmän</i>	Zemkopība/apgāde	50	850	33
15 <i>Växa Sverige</i>	Mājlopu pavairošanas pakalpojumi / audzēšana	47	8 300	340
16 <i>Mäster Grön</i>	Augļi un dārzeņi	45	55	30
17 <i>Gefleortens mejeriförening</i>	Piens	40	100	110
18 <i>Odlarlaget</i>	Augļi un dārzeņi	35	80	12
19 <i>Södra Åby lokalförening</i>	Zemkopība/apgāde	16	165	8

Zviedrija

	Kooperatīva Lauksaimniecības kooperatīvs	Nozare	Apgrozījums (milj. €)	Lauksaimnieku skaits	Darbinieku skaits
20	<i>Gåsene mejeriförening</i>	Piens	15	40	25
21	<i>Äppelriket</i>	Augļi un dārzeņi	15	97	20
22	<i>Ljungbyheds lantmän</i>	Zemkopība/apgāde	8	250	15
23	<i>Knislingeortens lagerhusförening</i>	Zemkopība/apgāde	8	Nav inform.	Nav inform.
24	<i>Skånesemin</i>	Mājlopu pavairošanas pakalpojumi audzēšana	6	1200	45
25	<i>Tyringe lokalförening</i>	Zemkopība/apgāde	5	190	6
26	<i>Kalmar-Ölands Trädgårdsprodukter</i>	Augļi un dārzeņi	5	174	13
27	<i>Sju gårdar</i>	Piens	3	7	Nav inform.
28	<i>Arlafoods (DK)</i>	Piens			
29	<i>Danish crown (DK)</i>	Gaļa			
30	<i>HK Scan (SF)</i>	Gaļa			

Avots: LRF

27.5. TRANSNACIONĀLIE, STARPTAUTISKIE KOOPERATĪVI

Arla Foods (DK)

27.6. TIESĪBU AKTI, NODOKĻU PIEMĒROŠANA UN SAISTĪTIE POLITIKAS ASPEKTI

27.6.1. Kooperatīvu tiesiskais regulējums

Zviedrijā ir spēkā īpašs likums par kooperatīviem. Minimālais biedru skaits ir trīs, un minimālais kapitāls ir 1 SEK.

Obligāta prasība ir iecelt valdi, pieņemt statūtus, reģistrēt kooperatīvu attiecīgā iestādē, un tādējādi iegūt juridiskas vienības statusu.

Zviedrija

27.6.2. Kooperatīvu pārvaldība

Ir atļauts gan "viens biedrs — viena balss", gan proporcionālās pārstāvniecības princips ("viens biedrs" princips gan paredz zināmus nodokļu atvieglojumus).

Ir atļauta tikai viena līmeņu sistēma. AGM ieceļ direktoru padomi. Ārējā finansējuma piesaiste nedod balsstiesības vai pārstāvniecību valdē.

Uzraudzību ar AGM starpniecību nodrošina biedri, kuri ieceļ valdi, kas savukārt ieceļ izpilddirektoru. Tādējādi kooperatīvā nav uzraudzības padomes.

Ir obligāts gada pārskats, kā arī neatkarīga pārbaude. Izņemot mazos kooperatīvus, pārējiem ir obligāta ārējā pārbaude.

27.6.3. Valsts tiesiskais regulējums attiecībā uz kooperatīviem

Valsts tiesību akti attiecībā uz kooperatīviem	Valsts nozaru likums lauksaimniecības kooperatīviem	Juridiskais pamats, kas kas ietekmē kooperatīvus Civillikums: Komerclikums	Minimālais lauksaimnieku skaits	Minimālā kapitāla prasība (€)
Īpaši likumi par kooperatīviem	Nav	Nav	trīs	1 SEK

27.6.4. Nodokļu piemērošana

Uz lauksaimniecības kooperatīviem attiecas vispārējie noteikumi par nodokļu piemērošanu.

Kooperatīvi, kuri piemēro "viens biedrs — viena balss" principu, var saņemt nodokļu atvieglojumus un sadalīt peļņu biedru starpā. Nav vienotas nodokļu likmes, ko piemērotu kooperatīviem.

Darījumiem ar biedriem, kā arī ar dalībniekiem, kas nav biedri, netiek piemērotas kādas atšķirīgas nodokļu likmes. Valsts nodokļu sistēma nav pielāgota lauksaimniecības kooperatīvu īpatnībām.

27.6.5. Grāmatvedības standarti

Lielākie kooperatīvi ir izvēlējušies piemērot IFRS (Starptautiskos finanšu pārskatu standartus).

27.6.6. Valsts atbalsts

Esošie konkurences likuma noteikumi saistībā ar valsts atbalstu nekādā veidā neattiecas uz kooperatīviem.

Zviedrija

27.6.7. *Finansēšana*

Zviedrijā lauksaimniecības kooperatīvi nesastopas ar problēmām piekļūt finansējumam.

Lielākie Zviedrijas kooperatīvi īpaši neatšķiras no standarta akciju biržā kotētiem uzņēmumiem. Tomēr attiecībā uz lielākiem ieguldījumiem, bankas var pieprasīt finansējumu no kooperatīva biedriem. Tas lielajiem kooperatīviem varētu būt izaicinoši, arī to juridiskās formas dēļ. Mūsdienās lauksaimniekiem ir lielāka paļāvība uz to kooperatīviem, kā arī nepieciešamība pēc lielāka kapitāla investīcijām savās saimniecībās. Lauksaimnieku vidū ir koncentrētāks darbības virziens, kā rezultātā, var rasties nepatika pret investīcijām lielākā kopīgā organizācija, kad tā vietā tie vēlētos ieguldīt paši savā saimniecībā.

Neviens no *LRF* kooperatīviem nav mainījis pārvaldības struktūru, lai varētu nodrošināt daudzveidīga/proporcionāla finansējuma piesaisti no to biedru puses.

LRF biedrs *Lantmännen* 2009. gadā uzsāka tirdzniecību ar prēmijakcijām, kā arī izlaida "B" akcijas, ne tikai biedriem, bet arī darbiniekiem. *Södra* 2009. gadā pirmoreiz izdeva "B" akcijas biedriem, kā arī darbiniekiem.

27.7. POLITIKAS APSVĒRUMI

27.7.1. *Konkurētspēja pārtikas ķēdē*

Kooperatīvu uzņēmējdarbība

Mazumtirgotājs pārņēma piena produktu ražotni. Zviedrijas patērētāju kooperatīvs *Coop* 2012. gadā nolēma pārņemt piena produktu ražotni Stokholmas rietumos no tā iepriekšējiem īpašniekiem — *Arla*. Šī Zviedrijā ir pirmā piena produktu ražotne, kas pieder mazumtirdzniecības ķēdei. Tās mērķis ir saglabāt zemākas piena produktu ražošanas cenas, vienlaikus nodrošinot kvalitāti. Kopš 2012. gada oktobra piena produkti tiek ražoti viņu pašu ražotnē. Piena piegādes līgumi no lauksaimniecības uz piena produktu ražotni tiek noslēgti uz pieciem gadiem. Gatavie produkti kopš 2013. gada sākuma tiek pārdoti vairāk nekā 700 veikalos. *Coop* šo piena ražotni 2014. gada vasarā pārdeva ražotāju kooperatīvam *Falköpings Mejeri*.

27.7.2. *Kooperatīvu ieguldījumi jaunās aktivitātēs*

LRF vēlas Zviedrijā palielināt pārtikas ražošanas apjomus, kuriem jau kopš 80. gadiem ir izteikta tendence samazināties. Lai veicinātu pārtikas tirdzniecību, *LRF* veido meitasuzņēmumu ar restorānu, kam ir īpaša specializācija pārtikas jomā — sauktu par *By*. Šajā gadā Zviedrijā tika sperts pirmais solis, lai izveidotu *By* koncepciju (kas zviedru valodā nozīmē "ciemats"). Zviedrijas primārās ražošanas apjomu vērtība lauksaimniecību līmenī pēdējos gados ir pieaugusi. Tā ir jauna tendence, un *LRF* ir gatavs spert nākamo soli — izveidojot šo meitasuzņēmumu. Šajā koncepcijā īpaša nozīme ir saiknei starp pārtiku, pavāriem un lauksaimniekiem.

27.7.3. *Starptautiskā darbība (paplašināšanās uz ārvalstīm)*

Vienīgais kooperatīvs, kas ir pārstāvēts starptautiski, ir *Lantmännen*.

27.7.4. *KLP reformas ietekme uz kooperatīviem*

Nav sagaidāma būtiska ietekme.

28. APVIENOTĀ KARALISTE

Apvienotā Karaliste

28.1. VISPĀRĪGS RAKSTUROJUMS

Iestāšanās gads ES: 1973

Galvaspilsēta: Londona

Kopējā platība: 244 820 km²

Iedzīvotāju skaits: 61,7 miljoni

Valūta: sterliņu mārciņa (£)

Dalība Šengenas zonā: Nav Šengenas zonas dalībvalsts

Avots: http://europa.eu/about-eu/countries/member-countries/unitedkingdom/index_en.htm

Lauksaimniecības produkcijas vērtība			% no ES-28
Lauksaimniecības produkcijas vērtība (miljoni EUR), no kuriem:	2013	26 784,8	7,1%
Augkopības produktu vērtība, no	2013	39,3%	5,1%
Dārzeni un dārzeņu produkti	2013	10,3%	5,7%
Parastie un speltas kvieši	2013	8,8%	9,2%
Kartupeļi	2013	4,1%	9,1%
Lopkopības izlaide/ produktu	2013	60,7%	9,6%
Piens	2013	18,4%	8,5%
Liellopi	2013	16,7%	13,9%
Mājputnu gaļa	2013	9,9%	12,4%
Bruto pievienotā vērtība pēc bāzes cenām (miljoni eiro)	2013	10 431,9	6,6%

Avots: http://ec.europa.eu/agriculture/statistics/factsheets/index_en.htm

Apvienotā Karaliste¹

28.2. PĀRTIKAS APGĀDES ĶĒDES ATTĪSTĪBA UN IETEKME UZ LAUKSAIMNIECĪBAS KOOPERATĪVIEM

Lauksaimniecības produktu tendences

Lauksaimniecības kooperatīvi Apvienotās Karalistes pārtikas ķēdē veic daudzas funkcijas. Piecu lielāko kooperatīvu vidū mājlopu un labības ražošanas kooperatīvi arvien lielāku uzsvāru liek uz mārketingu, nekā augļu un dārzeņu jomā, kur vairāk pasākumu ir tieši kooperatīvajā ražošanā un apstrādē. Lai gan piecdesmit lielāko organizāciju vidū ir daudz tādu, kuras darbojas mazumtirdzniecībā un vairumtirdzniecībā, tās darbojas nozarēs, kas netiek apskatītas šajā ziņojumā. Tādēļ mazumtirdzniecībai un vairumtirdzniecībai pārtikas ķēdē ir tikai perifēra nozīme uz individuālu kooperatīvu grupu, kuri lielākoties vispār nav iesaistīti mazumtirdzniecībā. Vēsturiski tas tā nav bijis, jo agrīnie kooperatīvi galvenokārt tika veidoti, lai spēcīnātu Apvienotās Karalistes lauksaimnieku tiešās mazumtirdzniecības pozīcijas. Vajadzība pēc pārstrādes un tirdzniecības meitasuzņēmumiem, kas darbojas mūsdienās, radās, jo pieauga vispasaules lauksaimniecības tirgu apjoms un sarežģītība.

28.3. LAUKSAIMNIECĪBAS PĀRTIKAS TIRGUS UN KOOPERATĪVU ATTĪSTĪBA

28.3.1. Svarīgākie statistikas dati par kooperatīviem

Apvienotās Karalistes kooperatīvu nozare galvenokārt sastāv no patērētāju kooperatīviem, darba ņēmēju kooperatīviem, kopienas kooperatīviem, lauksaimniecības un zivsaimniecības kooperatīviem, kooperatīvu konsorcijiem, kooperatīvu federācijām (sekundārajiem kooperatīviem) un mājokļu kooperatīviem. Taču pagaidām vēl nav pieejami uzticami dati par nozares sastāvu; ICA klasifikācija ir ļāvusi Apvienotās Karalistes lauksaimniecības un zivsaimniecības kooperatīviem iegūt atpazīstamību kā "vienam no Apvienotās Karalistes kooperatīvās sadarbības veiksmes stāstiem, apvienojot 500 kooperatīvus un pagājušajā gadā vien sasniedzot 4,5 miljardus mārciņu (5,1 miljardu eiro) lielu apgrozījumu" (*Cooperatives UK, 2011b*).

Kā CUK biedri vairums šo kooperatīvu ir iekļauti kā rūpnieciskās un sociālās nodrošināšanas sabiedrībās (*IPS*), jo tas ir likumīgs veids, kas sniedz ICA noteikto septiņu kooperatīvo principu ievērošanu un Finanšu pakalpojumu iestādes (*Financial Services Authority – FSA*) kontroli. Apvienotās Karalistes tiesību akti arī nodrošina iespēju kooperatīvam reģistrēties kā privātās ierobežotās atbildības sabiedrībai, kas ir vislabāk pazīstamā un pieejamākā juridiskā forma, bet tā nenodrošina kooperatīvu principu aizsardzību. Turklāt jaunākais veids, kā tiek veikta reģistrācija, ir izvēlēties kopienas interešu uzņēmuma (*Community Interest Company – CIC*) formu, kas uzņēmumam, kas strādā kopienas labā, sniedz tādas priekšrocības, kā peļņas novirzīšanu bloķētajos aktīvos (*Cooperatives UK, 2008*) un ierobežotu peļņas sadali.

Taču, tā kā šobrīd Apvienotajā Karalistē nav nevienas juridiskās struktūras, kuras pamatā būtu īpaši uzsvērts kooperatīvais modelis, tad ir virkne neregistrētu organizāciju, kuras ir izvēlējušas pieņemt rakstisku konstitūciju, kas ievēro kooperatīvos principus, bet kuras neregistrējas ar šo juridisko formu.

Kooperatīvi Anglijas ziemeļrietumos nodarbina vairāk cilvēku, nekā jebkurā citā Apvienotās Karalistes reģionā, lai gan reģionālā apgrozījuma ziņā tie ir sestajā vietā.

Skotijas un Anglijas dienvidaustrumu kooperatīviem ir otrs un trešais lielākais reģionālais apgrozījums Apvienotajā Karalistē. Kooperatīviem Austrummidlendā un Anglijas austrumos ir otrs un trešais augstākais vidējo organizāciju apgrozījums.

¹ Avots: Spear, R., Westall, A. Burnage, A. (2012). *Support for Farmers' Cooperatives; Country Report: The United Kingdom. Wageningen: Wageningen UR.*

Apvienotā Karaliste

Skotija ir mājvieta lielākajai daļai Apvienotās Karalistes kooperatīvu, kur to ir vairāk nekā Velsā un Ziemeļīrijā kopā ņemot. Tomēr Ziemeļīrijas apgrozījums uz vienu darbinieku ir augstāks, nekā jebkurā Apvienotās Karalistes reģionā.

Pieci lielākie lauksaimniecības kooperatīvi pēc nozares

Apvienotajā Karalistē vairums no pieciem lielākajiem lauksaimniecības nozares kooperatīviem ir atrodami 50 lielāko kooperatīvu sarakstā - labības, augļu un dārzeņu, piena, cūkgaļas, kā arī aitu gaļas kooperatīvi. Interesanti, ka trīs kooperatīvi ir atrodami gan cūkgaļas, gan aitu gaļas nozarē, jo tie ir specializējušies mājlopu produkcijas pārtikas ķēdē, pretstatā specializācijai tikai vienā gaļas veidā. Apvienotajā Karalistē ir tikai viens kooperatīvs, kas ražo cukurbietes (*Fleggmart Ltd*), tomēr par to nav izdevies saņemt kontaktinformāciju vai kādu papildus informāciju. Tas, ka valstī nav kooperatīvu, kuri darbotos cukura sektorā, iespējams, ir saistīts ar to, ka *British Sugar farms* (privātā sektora uzņēmumam) pēc Apvienotās Karalistes ES kvotām ir acīmredzams monopolstāvoklis biešu audzēšanas un pārstrādes jomā (*NFU*, 2010). Lai gan *Fleggmart Ltd* ir iekļauts nākamajā tabulā, tas nav iekļauts turpmākajā analizē.

Nozīmīgākie kooperatīvi pēc nozares

Nozare	Vieta	Kooperatīva nosaukums
Labība	1	<i>Openfield Group Ltd</i>
	2	<i>Fane Valley Cooperative Society</i>
	3	<i>Atlasfram Group Limited</i>
	4	<i>United Oilseeds Marketing Limited</i>
	5	<i>Humber Grain Limited</i>
Augļi un dārzeņi	1	<i>Speciality Produce Limited</i>
	2	<i>Society of Growers of Topfruit Limited</i>
	3	<i>Bedfordshire Growers Limited</i>
	4	<i>(Premier Vegetables Limited?) East of Scotland Growers Limited</i>
	5	<i>Berry Garden Growers Limited</i>
Piens	1	<i>Milk Link Ltd</i>
	2	<i>First Milk Ltd</i>
	3	<i>United Dairy Farmers Limited</i>
	4	<i>Fane Valley Cooperative Society</i>
	5	<i>Ballyrashane Cooperative Agricultural and Dairy Society (1990)</i>

Avots: Cooperatives UK, 2011d

Apvienotā Karaliste

Nozīmīgākie kooperatīvi pēc nozares

Aitas gaļa	1	<i>ANM Group Limited</i>
	2	<i>Yorkshire Farmers Livestock Marketing Limited</i>
	3	<i>Dungannon and District Cooperative Enterprises Limited</i>
	4	<i>Pembrokeshire Quality Livestock Limited</i>
	5	<i>Caithness Livestock Breeders Limited</i>
Cūkgāļa	1	<i>ANM Group Limited</i>
	2	<i>Scottish Pig Producers Limited</i>
	3	<i>Yorkshire Farmers Livestock Marketing Limited</i>
	4	<i>Anglia Quality Meat Association Limited</i>
	5	<i>Progressive Lean Pigs Limited</i>
Cukurs	1	<i>Fleggmart Limited</i>

28.4. TRANSNACIONĀLIE, STARPTAUTISKIE KOOPERATĪVI

Daudzi kooperatīvi darbojas starptautiskā mērogā. Vairumā gadījumu kooperatīvu ārvalstu darbība aprobežojas ar tirdzniecību, tirgdarbību un cenu veidošanu. Parasti tie neieņērk lauksaimniecības produktus no zemniekiem vai tos apgādā ar izejvielām. Tomēr pieaug to kooperatīvu grupa, kuriem ir darījumu attiecības ar lauksaimniekiem citās ES dalībvalstīs. Šos kooperatīvus dēvē par transnacionāliem kooperatīviem. Tie var būt tirdzniecības kooperatīvi, bet iepirkt produkciju no lauksaimniekiem dažādās valstīs, vai arī būt apgādes kooperatīvi, kuri pārdod lauksaimniecības izejvielas dažādu valstu lauksaimniekiem.

Nākamajā tabulā ir uzskaitīti starptautiskie kooperatīvi, kuri atrodas Apvienotajā Karalistē. Tie ir izvēršuši starptautisko darbību, sākot sadarboties ar lauksaimniekiem citās valstīs, kas nav to biedri. Apvienotajā Karalistē šī darbība ir redzama augļu un dārzeņu nozarē, kur pieprasījumu pēc produkcijas visa gada garumā ir nomainījusi paļaušanās uz sezonālo produkciju, kā rezultātā tā tiek iegūta no lauksaimniekiem visā pasaulē. Tomēr nevienai no uzskaitītajām organizācijām nav biedru ārvalstu piegādātāju vidū.

Apvienotās Karalistes starptautiskie kooperatīvi, kuriem ir darījumi ar citu valstu lauksaimniekiem

Kooperatīva nosaukums	Izcelsmes valstis	Nozare(s)	Komentāri:
<i>Berry Gardens</i>	Beļģija, Vācija Nīderlande Spānija, Ēģipte	Augļi un Dārzeņi	<i>Berry Gardens</i> ir Apvienotajā Karalistes kooperatīvs, kurš tirgo tā biedru audzētās ogas visu cauru gadu visā Apvienotajā Karalistē un Eiropā. Tāpat tam ir partneri, kuri audzē produkciju ASV un Austrālijā.

Apvienotā Karaliste

Kooperatīva nosaukums	Reģistrācijas valsts	Nozare(s)	Komentāri:
<i>Premier Vegetables Ltd</i>	Spānija, Holande	Augļi un dārzeņi	<i>Premier Vegetables Ltd</i> nav biedru citās ES valstīs, bet tas iepērk produkciju no audzētājiem citās valstīs, kuri nav tā biedri, lai apmierinātu pieprasījumu pēc piegādes visa gada garumā.
<i>Bedfordshire Growers Ltd</i>	Spānija, Jaunzēlande, Čīle	Augļi un dārzeņi	<i>Bedfordshire Growers Ltd</i> nav biedru citās ES valstīs, bet tas iepērk produkciju citās valstīs, lai apmierinātu pieprasījumu pēc piegādes visu cauru gadu.

Ārvalstu starptautiskie un transnacionālie kooperatīvi, kas nodrošina tirdzniecību Apvienotajā Karalistē

Kooperatīva nosaukums	Izcelsmes valsts	Biedru skaits Apvienotajā Karalistē	Nozares	Komentāri
<i>Arla Foods AmbA</i>	Dānija	Nav, bet ir AFMP biedri	Piens	Lielākais piena produktu uzņēmums Apvienotajā Karalistē. Darbojas saskaņā ar <i>Arla Foods Milk Partnership (AFMP)</i> programmu, un tā biedru struktūra sastāv no ražotāju grupām un piena kooperatīviem. Pirmoreiz Apvienotās Karalistes tirgū ienāca pirms 100 gadiem, eksportējot piena produktus, tad sākot ar 90. gadiem, iegādājās dažādus uzņēmumus. Ievērojama izaugsme piedzīvoja pēc apvienošanās ar <i>Express Dairies Plc</i> .
<i>Town of Monaghan agricultural and dairy society Ltd</i>	Īrija	Jā	Piens	Piena produkti. Tā biedri ir Ziemeļīrijas lauksaimnieki, kuri piegādā produkciju pāri valsts robežām uz pārstrādes uzņēmumiem gan Ziemeļīrijā, gan arī Īrijas Republikā.
<i>Lakeland dairies</i>	Īrija	Jā	Piens	Tam Ziemeļīrijā ir biedri un pārstrādes iekārtas.
<i>Coöperatie Coforta U.A./Coforta</i>	Nīderlande	Jā	Augļi un dārzeņi	Augļu un dārzeņu piegādātāji lielveikaliem un mazumtirgotājiem, ko nodrošina ar meitasuzņēmuma <i>The Greenery UK</i> starpniecību. Atsevišķi starptautiskie audzētāji var kļūt par tā dalībniekiem.

Apvienotā Karaliste

Kooperatīva nosaukums	Country Izcelsmes valsts	Biedri Apvienotajā Karalistē	Nozares	Komentāri
<i>TELESCOPE RATIE FRESQ U.A. /FresQ</i>	Nīderlande	Jā	Augļi un dārzeņi	Tās meitasuzņēmums <i>FresQ Kent</i> Apvienotās Karalistes biedriem tirgo tomātus, piparus, kā arī gurķus.
<i>Danish Crown AmbA</i>	Dānija	Nav	Gaļa	<i>Danish Crown</i> grupas pārstrādes darbību Apvienotajā Karalistē īsteno <i>Tulip Ltd</i> , kura apgrozījums ir 1,3 miljardi eiro). Tas veic kaušanas un gaļas apstrādes darbības un strādā ar šādām preču grupām: bekons, pusdienu maltīšu gaļa, slēgtos traukos konservēti produkti un putnu gaļas produkti.
<i>Axéreal</i>	Francija	Nav	Graudaugu barība	Tā meitasuzņēmumam <i>Boortmalt</i> ir divas iesala ražotnes Anglijā un divas Skotijā
<i>Champagne Céréales</i>	Francija	Nav	Graudaugu barība	Darbojas 25 valstīs. Vienam no tā uzņēmumiem — <i>Ineos</i> — pieder Anglijas biodīzeļdegvielas uzņēmums.
<i>Tereos</i>	Francija	Nav	Cukurs	Pieder cukurfabrika Selbijā (<i>Selby</i>), Jorkšīrā
<i>Limagrain</i>	Francija	Nav	Sēklas	Darbojas ar meitasuzņēmuma <i>Limagrain UK</i> starpniecību
<i>Agrial</i>	Francija	Nav	Augļi un dārzeņi	Darbojas divās vietās Apvienotajā Karalistē ar meitasuzņēmuma <i>Florette Group</i> starpniecību
<i>Cecab</i>	Francija	Nav	Augļi un dārzeņi	<i>Cecab</i> grupa eksportē produkciju uz vairāk nekā 50 valstīm
<i>Sodiaal Union</i>	Francija	Nav	Piens	Eksportē zīmola piena produktus, piemēram: <i>Candia, Entremont, Le Rustique, Cœur de Lion, Riches- Monts, Régilait, Yoplait</i>
<i>Carbery Milk Products</i>	Īrija	Nav	Piens	Šobrīd pazīstams kā <i>Carbery</i> grupa, 200 miljonu eiro vērts bizness. Daļa pieder četriem Īrijas piena kooperatīviem.
<i>Glanbia cooperative society ltd</i>	Īrija	Nav	Piens	Daļa pieder <i>Glanbia plc</i> , lielākajam pārtikas ražotājam.
<i>Kerry Cooperative society ltd</i>	Īrija	Nav	Piens	Daļa pieder <i>Kerry Foods</i> , kas ir globāls piecu miljonu eiro — pārtikas uzņēmējdarbība. Pārtikas bizness.

Pamatojoties uz iepriekšminētās tabulas datiem, šķiet, ka kooperatīvu uzņēmējdarbības globalizācija lielā mērā attiecas uz apstrādi un izplatīšanu, bet parasti nav saistīta ar biedru globalizāciju.

Apvienotā Karaliste

28.5. TIESĪBU AKTI, NODOKĻU PIEMĒROŠANA UN SAISTĪTIE POLITIKAS ASPEKTI

28.5.1. Kooperatīvu pārvaldība

Tā kā lielākā daļa Apvienotās Karalistes kooperatīvu, jo īpaši lauksaimniecības nozarē, ir reģistrējušies, izmantojot rūpniecības un sociālā nodrošinājuma (*Industrial and Provident Society*) juridisko formu, tad parasti tie izmanto "viens biedrs — viena balss" principa sistēmu (*HMRC, 2011*).

Attiecībā uz dalības nosacījumiem, šo organizāciju dalības maksa parasti ir 1 mārciņas akciju veidā, jo Rūpnieciskās un sociālās nodrošināšanas sabiedrību akts paredz ierobežojumus kooperatīviem izlaist akcijas vairāk nekā 10 000 mārciņu vērtībā uz vienu biedru (*ibid*).

Apvienotajā Karalistē "viens biedrs — viena balss" princips ir ietverts *ICA* principos, un to var vairāk vai mazāk piemērot, atkarībā no tā kādas ir vajadzības apvienībām, kuras darbojas izvēloties dažādas juridiskās formas.

Attiecībā uz *bona fide* kooperatīviem vai sabiedrībām, kas darbojas kopienas labā, tiesību aktu galvenā uzmanība nav preskriptīva, bet gan ir ar mērķi nodrošināt, ka organizācijas izstrādātie vispārējie noteikumi atbilst *ICA* principiem: "Vispārībā būtu jāpiemēro "viens biedrs — viena balss" princips."

Tiesību akti nenosaka sabiedrības konstitūciju attiecībā uz biedriem.

Tāpat *IPS* tiesību akti neparedz, ka dalībniekiem, kuri nav biedri, pienāktos balsošanas tiesības, bet nav nekādu ierobežojumu attiecībā uz biedru uzņemšanu, kuri varētu būt no citām dalībvalstīm.

Aplūkojot iekšējo pārvaldību, nav mehānismu, kuri būtu obligāti.

Tomēr, kā iepriekš minēts, šīs grupas, kas pieņem *IPS* struktūras, nedara to kooperēšanās garā.

28.5.2. Pašu kapitāla piesaiste

Ja mēs galvenokārt pievērsīsimies *IPS* modeli, tad šobrīd pastāv ierobežojums — 20 000 mārciņas uz biedru attiecībā ar "pēc pieprasījuma izņemamajām" (*withdrawable*) un "neizņemamajām" (*non-withdrawable*) akcijām.

Ir iespējams trešo pušu kapitāls, kas nenāk no biedriem, bet nešķiet, ka šīs formas uzņēmumi to izmantotu. Drīzāk šķiet, ka dažas ražotāju organizācijas vai lauksaimniecības kooperatīvi var pārtapt par PLC vai ieguldītājiem piederošiem uzņēmumiem, lai iegūtu vairāk pašu kapitāla, vai arī izvēlas iet kopuzņēmumu vai sarežģītāku juridisko struktūru ceļu (piemēram, izmantojot meitasuzņēmumus).

Pēc tam kad ES līmenī tika ieviesti Eiropas Kooperatīvās sabiedrības statūti (*Statute for a European Cooperative Society — SCE*), pastāvēja bažas, ka kooperatīvi, kuri izvēlējās pieņemt *IPS* modeli, varētu nonākt sliktākā stāvoklī attiecībā pret citiem kooperatīviem vai citiem uzņēmējdarbības modeļiem.

Tika pieņemts lēmums atļaut ieguldījumus, kas nenāk no biedriem, bet pastāvēja daži ierobežojumi. Valdība un *FSA* nolēma nepiemērot *SCE* modeli tieši investoru dalībai, tā vietā dodot priekšroku uz "principiem" balstītai pieejami, kur kooperatīvi var brīvi noteikt akciju īpatsvaru, atlīdzības un pārvaldības tiesības. *FSA* tādējādi lēma par politikas piezīmi (*Policy Note*) par investoru dalību kooperatīvos, kas ir reģistrēti saskaņā ar 1965. gada Rūpnieciskās un sociālās nodrošināšanas sabiedrību aktu, kas paredz to, ka ir iespējama investoru līdzdalība, kuri nav biedri.

Apvienotā Karaliste

Tika uzskatīts, ka *IPS* noteikumos būtu jāparedz aizsardzība, lai nodrošinātu, ka...

Attiecībā uz pārpalikuma pārdali, noteikumi var gan atļaut peļņu sadalīt, gan arī to neatļaut, bet, ja tas tiek atļauts, tad "tā ir jāsadala biedru starpā saskaņā ar šiem noteikumiem." Katram biedram ir jāsaņem tāda summa, kas atspoguļo pakāpi, cik lielā mērā tie ir tirgojuši produkciju sabiedrībā, vai arī piedalījušies tās uzņēmējdarbībā..."

Nav kādu oficiālu ierobežojumu, bet *FSA* pārraudzība paredz, ka jebkura kooperatīva primārais mērķis saskaņā ar *IPS* tiesību aktiem nav gūt peļņu, lai tikai izmaksātu dividendes vai prēmijas.

28.5.3. Nodokļu piemērošana

Attiecībā uz visām juridiskajām uzņēmējdarbības formām, kuras var izmantot kooperatīvi un atbalsta struktūras, piemēro uzņēmumu ienākuma nodokli.

Ja Jūs esat *bona fide* kooperatīvs, tad Jums ir jāatskaita procentu vai dividenžu maksājums, pirms aprēķināt ar nodokli apliekamos ienākumus. Citiem vārdiem sakot, tos uzskata par izdevumiem.

Ja Jūs esat akciju sabiedrība vai arī pieņemat kooperatīvu principus, tad Jūs varat pieteikties *DEFRA* (Vides, pārtikas un reģionālo lietu departamentā), lai Jūs atzīst par Uzņēmumu ar kooperatīva statusu (*Company for Cooperative Status*) un izsniedz Jums oficiālu sertifikātu.

Ja *IPS* juridiskais modelis ir izveidots Apvienotajā Karalistē, tad biedri no citām dalībvalstīm neatstāj ietekmi uz attiecīgo nodokļu situāciju vai piemērošanu.

28.6. POLITIKAS APSVĒRUMI

28.6.1. Konkurētspēja pārtikas ķēdē

Apvienotajā Karalistē vēl nav pieejami uzticami kopējie dati par lauksaimniecības kooperatīvu tirgus daļu pārtikas ķēdē. Visjaunākie skaitļi nosaka kooperatīva apgrozījumu pēc tā nozares (bet tikai attiecībā uz kooperatīviem, kuru apgrozījums 2010. gadā bija vairāk nekā 11 300 eiro). Tirgus daļas aplēses, kas ir balstītas uz kooperatīvu nozares kopējo apgrozījumu — 37,9 miljoni eiro, un valsts kopējo apgrozījumu — 3,5 triljoni eiro. Dati ir iegūti no *CUK* (*Cooperatives UK*, 2011) Valsts statistikas pārvaldes (*Office for National Statistics — ONS*, 2011). Diemžēl nav pieejami precīzi aprēķini par Apvienotās Karalistes lauksaimniecības nozari, jo tos ir ārkārtīgi sarežģīti iegūt nekonekventās nozares klasifikācijas dēļ (piemēram, *CUK* iekļauj visus biedrus, kas ir reģistrēti kā lauksaimniecības *ICA*, ieskaitot tirdzniecības un mazumtirdzniecības kooperatīvus, turpretī *ONS* iekļauj tikai lauku saimniecību aktivitātes). Šo atšķirību rezultātā sanāk, ka *ONS* 2009. gadā apgrozījums bija 5,4 miljardi eiro attiecībā uz visu lauksaimniecības nozari kopumā pretstatā *CUK* aprēķiniem par 4,8 miljardu eiro lielu apgrozījumu tikai kooperatīvu lauksaimniecības nozarē vien. Šie skaitļi padara neuzticamus aprēķinus par nozares lielumu. Visprecīzāko pārskatu par lauksaimniecības kooperatīvu tirgus daļu var iegūt pēc Apvienotās Karalistes kopējā valsts apgrozījuma.

Apvienotā Karaliste

28.6.2. Lauksaimniecības kooperatīvu tirgus daļa pārtikas ķēdē

Lauksaimniecības kooperatīvu tirgus daļa 2009. gadā

	Apgrozījums miljonos mārciņu (aptuveni)	Tirgus daļa no visas W kooperatīvu nozares (%)	Tirgus daļa no visām Lielbritānijas nozārēm (%)	Komentāri
Labība	915	2,4%	0,03%	Labības kooperatīvi pārtikas ķēdē
Gaļa un mājlopi	283	0,7%	0,01%	Gaļas un mājlopu kooperatīvi visā ķēdē, no kuriem lielākā daļa audzē vairāk nekā vienu dzīvnieka veidu
Augļi un dārzeņi	181	0,5%	0,01%	Augļu un/vai dārzeņu kooperatīvi pārtikas ķēdē
Piens	2079	5,5%	0,06%	Piena kooperatīvi pārtikas ķēdē
Ieguldītie resursi	610	1,6%	0,02%	Visu veidu izejvielu ražotāji, tirgotāji un iepircēji, tostarp barības, mēslošanas līdzekļu un sēklu
Mazumtirdzniecība	576	1,5%	0,02%	Valsts veikali un lauksaimniecības apgādes mazumtirdzniecība, kas aptver mazās saimniecības, jāšanas sporta nozari un pārdošanu iekšzemes tirgū
Citi zemkopības pakalpojumi	42	0,1%	0,001%	Aramzemes pakalpojumu sniedzēji, tostarp lauksaimniecības ēku, darbaspēka un tehnikas nodrošināšana, dzīvnieku spalvu tirdzniecība, kaitēkļu apkarošana, konsultēšana par dzīvnieku/labības veselību utt.
Kopējais kooperatīva apgrozījums	4 686* (6 207 eiro)	12,4%	0,14%	

Avots: CUK datubāze (2011d); **NB!** Šī informācija ir balstīta uz kooperatīva apgrozījumu, kā kopējā lauksaimniecības apgrozījuma proporcija; kooperatīvu caurlaides spējas daļa ir daudz augstāka — dažās nozarēs līdz pat 100%. Lai saņemtu sīkāku informāciju, skatīt 3.5. nodaļu.

*Ir iekļauti tikai tie kooperatīvi, kuru apgrozījums ir vairāk nekā 11 300 eiro.

Apvienotā Karaliste

28.6.3. Nozares analīze

Labība

Labības jomā darbojas viens liels kooperatīvs (*Openfield*), kā arī vairāki mazāki reģionālie kooperatīvi. Kooperatīvi vai nu uzglabā, vai pārdod graudus, vai arī veic abas darbības; tie var apgādāt ar tādām izejvielām, kā mēslošanas līdzekļiem — ieskaitot dažos gadījumos ražas aizsardzības līdzekļus. Kooperatīvu daļa šajā tirgū veido vairāk nekā 25%.

Apvienoto graudaugu ražotāju apvienība (*United Grain Producers*) ir neoficiāla daudzu kooperatīvu grupa, un tai nav algotu darbinieku. Tad vēl ir tādas organizācijas, kā *Fengrain* vai *Cam Grain* (kas laikam varētu būt lielākais uzglabāšanas kooperatīvs). *Network Grain* ir kooperatīvu apvienība informācijas apmaiņas nodrošināšanai par labāko praksi, to, kā saņemt dotācijas vai pieeju resursiem u.c.

Nākotnes politikas jautājumi, kas ietekmē kooperatīvus šobrīd galvenokārt ir saistīti ar 2011. gada novembrī izteiktajiem KLP piedāvājumiem.

Cukurs

Cukura sektorā līderis ir *British Sugar* (*Associated British Foods* meitasuzņēmums), kuram cukurbiešu pārstrādes jomā ir monopolstāvoklis. *NFU* par labu zemniekiem risina sarunas par cenām un līgumiem.

Augļi un dārzeņi

Kopējā peļņas norma šajā nozarē ir zema un tai ir tendence sarukt. Augstas kapitāla tērēšanas prasības kopā ar pašreizējiem šķēršļiem attiecībā uz ieguldījumiem, ierobežo nozares perspektīvas; lai gan labā atdeve no siltumnīcu saimniecībām liecina par labu potenciālu. Ražotāju organizācijas (tādas kā kooperatīvi) ir īpaši nozīmīgas šajā nozarē, kas ir ļoti sadrumstalota; ir daudz audzētāju, kuri ir ģeogrāfiski izkliedēti. Tikai 35% no Apvienotajā Karalistē saražotās produkcijas iet caur ražotāju organizācijām.

Tomēr ir bijuši zināmi panākumi, piemēram, saistībā ar *KG growers* (ražotāju organizācija mīksto augļu nozarē), kas ir palielinājis apgrozījumu no 18 miljoniem mārciņu 1995. gadā līdz 117 miljoniem mārciņu 2008. gadā. Šāda sadarbība arī uzlabotu piegādes ķēdes efektivitāti un samazinātu atkritumu daudzumu.

Piens

Šajā apakšnozarē ir audzis starptautiskās konkurences līmenis kopš Piena tirdzniecības valdes (*Milk Marketing Board*) pārtapšanas par kooperatīvu struktūrām. Lielākais konkurents ir dāņu/zviedru kooperatīvs *Arla Foods*. Pēc tā apvienošanās ar *Express Dairies*, tas kļuva par Apvienotās Karalistes vadošo piena produktu piegādātāju.

Noteikumu atcelšana un privatizācija ir nerimstošs temats jau kopš 90. gadiem, kad tika slēgta daļēji valsts organizācija — Anglijas un Velsas Piena tirgošanas padome (*Milk Marketing Board of England and Wales*). No tās pārpalikumiem tika izveidots *Milk Marque* (lauksaimnieku ražotāju kooperatīvs), ar 50% lielu tirgus daļu. Tam 2000. gadā saskaņā ar konkurences noteikumiem bija jāsadalās trīs reģionālajos kooperatīvos.

Šobrīd ir divi lielākie kooperatīvi (*Milk Link* un *First Milk*), kuri aizņem 36% no Apvienotās Karalistes tirgus. Katram no tiem ir 2000-3000 ražotāju, kas tiem nodrošina produkciju. Tie rada pievienoto vērtību ar sieru, zīmolu produktu, piemēram, dažādu garšu pieniem un piena produktu sastāvdaļām, kā arī tie kā starpnieki pārdod pienu lielajām PLC.

Apvienotā Karaliste

Aitas gaļa

Apvienotajā Karalistē ir viena no lielākajiem aitu ganāmpulkiem Eiropā (2008. gadā aptuveni 20%), kas saražo apmēram 34% no Eiropas aitu gaļas.

Šajā apakšnozarē nav daudz kooperatīvu, bet tajā ir daži bioloģiskās gaļas produktu kooperatīvi un neformālas vienošanās ar lopkautuvēm.

Cūkgaļa

Ražotāju, kā arī tirdzniecības vai kautuvju īpašnieku vidū nav daudz kooperatīvu.

Tas ir saistīts ar to, ka kooperatīvu šajās jomās nav bijis vēsturiski. To vietā attīstās tāds uzņēmējdarbības modelis, kad lielie cūkgaļas ražotāji iznomā vietu cūku audzēšanai mazākās saimniecībās. Tas ir tāpēc, ka mazākie lauksaimnieki sastopas ar tirdzniecības grūtībām un/vai nepārtrauktām problēmām pārdodot cūkas, un vaiga sviedros veido aktīvus (prakse, ko sauc par līgumu izbeigšanu (*contract finishing*)), iespējams to darot kā daļu no izejas stratēģijas.

Cogeca

Tālr.: + 32 2 287 27 00
Fakss: + 32 2 287 27 11

Eiropas
kooperatīvu
organizācija

lauksaimnieku
pārstāvošā

Rue de Trèves 61
B-1040 Brussels

E-pasts: mail@copa-cogeca.eu
www.copa-cogeca.eu